

ትንቢተ ኢሳይያስ

መግቢያ

ትንቢተ ኢሳይያስ፤ መጽሐፈ መዝሙርና ትንቢተ ኤርምያስ ብቻ በመጠናቸው የሚበልጡት፤ ሥነ ጽሑፋዊ የሐሳብ ወጥነት ያላቸው ክፍሎች ያሉት በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ሦስተኛው ትልቅ መጽሐፍ ነው። መጽሐፈ መዝሙር የተነጣጠሉ የሥነ ጽሑፍ ክፍሎች የሚታዩበት እንደ መሆኑ፤ የሚገኘው ልዩ በሆነ የሥነ ጽሑፍ ምድብ ውስጥ ነው።

፩. ታሪካዊ ዳራ

ሀ. የታሪኩ ምንጮች

የኢሳይያስ መጽሐፍ ራሱ ዋነኛ የታሪክ መረጃ ምንጭ ነው። ተጨማሪና ይህን ሐሳብ የሚደግፉ ምንጣቦች በ2ነገ 15-21 እና በየ2ዜና 26-33 ላይ ይገኛሉ። ሌሎች የኢሳይያስ የአንድ ዘመን ዓይነት ወይም እርሱ ከኖረበት ዘመን ጋር በሚቀራረብ ዘመን የኖሩ ነቢያት አሞጽና ሆሴዕ ሲሆኑ፤ ሁለቱም ትንቢት የተናገሩት ለሰሜናዊው መንግሥት ነበር፤ ሚክያስም እንደ ኢሳይያስ ለይሁዳ መንግሥት የእግዚአብሔርን ቃል የተናገረ የእግዚአብሔር መልእክተኛ ነበር። በሸክላ ሠሌዳ ላይ ተቀርጾው የተገኙት የአሦራውያን ጽሑፎች፤ ከብሉይ ኪዳን ውጭ ከሚገኙት የመረጃ ምንጮች መካከል ቀዳሚውን ስፍራ የሚይዙ ናቸው።

ለ. የኢሳይያስ ሕይወት

በመጽሐፉ መግቢያ ላይ (1፥1) የሚገኘው ርእስ ኢሳይያስ ያገለገለው፡- የገዢያን (ወይም ዓዛርያስ በ2 ነገሥት የተጠራበት ስም ነው)፤ በኢዮአታም፤ በአካዝና በሕዝቅያስ ዘመናት መንግሥታት እንደ ነበረ ያመለክታል። አገልግሎቱም እስከ ምናሴ ዘመን መንግሥት ሳይቀጥል አልቀረም። ስለ ኢሳይያስ አባት ስለ አሞጽ ማንነት ምንም የሚታወቅ ነገር የለም፤ ንጉሣዊ የዘር ሐረግ እንዳለው የአይሁድ ትውፊት ይገልጻል። ይህን ግምት በማስረጃ ማረጋገጥ ባይቻልም እንኳ፤ ኢሳይያስ ወደ ነገሥታቱ በቀላሉ ሊቀርብ የቻለ መስፍን የነበረ ይመስላል (7፥3፤ 37፥21-22፤ እና የመሳሰሉት)። ሚስቱ “ነቢዪቱ” ተብላ ተጠርታለች (8፥3)፤ ይህም የነቢይ ሚስት መሆኗን ብቻ የሚገልጽ ሊሆን ይችላል። የሆነው ሆኖ እርሷ ስማቸው ትእምርታዊ ትርጉሞች ያሏቸውን ሁለት ታዋቂ ልጆች ለኢሳይያስ ወልዳለታለች (7፥3፤ 8፥3-18)። ኢሳይያስ በኢዮሳፊምና በዙሪያዋ ብቻ ሳይሆን፤ ከዚያም ዐልፎ በሚገኙ ግዛቶች ውስጥ በስፋት ትንቢት እንደ ተናገረ ይገመታል። ኢሳይያስ ለአካዝ የሰጠው ምክር ተቀባይነት በማጣቱ ለጊዜውም ቢሆን የአደባባይ አገልግሎቱንና ደቀ መዛሙርቱን ማሠልጠኑን አቋርጦ እንደ ነበር ኢሳ 8፥16-17 ያሳስበናል። በዚህ ዘመን ተነገረ ተብሎ የሚታወቀው የመጨረሻ ትንቢቱ የተነገረው በ701 ዓቅብ ነበር። የቀኖና መጽሐፍ ያልሆነው ዕርገተ ኢሳይያስ፤ ኢሳይያስ በምናሴ ዘመን መንግሥት (በ687 ዓቅብ የነገሠ ሰው ነው) ስማዕትነትን የተቀበለ መሆኑን ይገልጻል (ከዕብ 11፥37 ጋር ያነጻ)።

ሐ. በወቅቱ የነበረው ዓለም ዐቀፋዊ ሁኔታ

በኢሳይያስ የልጅነት ዕድሜ በኢዮርብዓም ሁለተኛና በገዢያን ዘመናት መንግሥታት ከጥቂት የውጭ ንጉሶች ጣልቃ ገብነት በስተቀር፤ እስራኤልና ይሁዳ የብልጽግና ዘመናትን አሳልፈዋል። በዚያ ወቅት ግብፅ ደካማ መንግሥት ነበረች፤ አሦርም በየቦታው በተከሠቱ ችግሮች ተወጥራ ነበር። ጠንካራ ግዛትን በመገንባት የሚታወቀው ወራሪው ንጉሥ ቴልጌልቴልፌልሶር ሦስተኛ (በባቢሎን ፑል ተብሎ ይጠራል) በ745 ዓቅብ የአሦር ንጉሥ ሆነ፤ ዐለም ዐቀፋዊው ሁኔታም በፍጥነት ተለወጠ። ግብፅ በፖለቲካና በሶርያ የሚገኙት ትናንሽ ግዛቶች በእርሷ ተጽዕኖ ሥር እንዲተዳደሩ ለማድረግ ዐሰበች፤ ሆኖም አሦር በዚያ አካባቢ በምዕራብ በኩል ግዛቷን

የማስፋፋት ስልት ዘረጋች። ደማስቆና በ732 ዓቅብ አብዛኛው የገሊላ ክልል በቴልጌልቴልፌልሶር አገዛዝ ሥር ወደቀ፤ ከዚያ በኋላ ስልምናሶር ዐምስተኛ (727-722 ዓቅብ) እና ሳርጎን ሁለተኛ (722-705 ዓቅብ) በሶርያ ላይ ጥቃት ሰነዘሩ፤ በኋላም ሳርጎን ሁለተኛ በ722 ወይም በ701 ዓቅብ ሙሉ በሙሉ ያዛት። በክፍለ ዘመኑ የመጨረሻ ዐሠርት ዓመታት ግብፅ በመጠኑ ማንስራራት ጀመረች፤ የአሦር መንግሥት ደግሞ ከባቢሎን መንግሥት በኩል ትልቅ ችግር ገጠመው። በዚህ ምክንያት ይሁዳና ሌሎች በአቅራቢያዋ ያሉ አገሮች በአሦር መንግሥት ላይ ዐመፁ። ሰናክሬም (705-681) ይሁዳን በ701 ወርሮ በቁጥጥሩ ሥራ አደረጋት፤ ነገር ግን እያንስራራች በነበረችው ባቢሎን ከአንድ ክፍለ ዘመን በኋላ የምትወድቀውን ኢዮሳፊም እግዚአብሔር ታደጋት።

መ. የገዢያንና የኢዮአታም ዘመናት መንግሥታት

ከገዢያን እስከ ሕዝቅያስ የነበሩት የይሁዳ ነገሥታት መቼ እንደ ነገሡ ለመለየት አንዳንድ ችግሮች አሉ። ገዢያን የሞተበትን ዘመን አስመልክቶ በ747 እና በ735 መካከል ነው የሚል የተለያየ ዘመን ቀርቦአል፤ ነገር ግን ከሁሉም የተሻለ የሚመስለው ግምት 740 ዓቅብ ላይ ሞተ የሚለው ነው። ኢዮአታም ከዚህ ቀደም ባሉት ጥቂት ዓመታት የገዢያን እንደራሴ እንደ ነበረ ይገመታል፤ ከመሞቱ ከበርካታ ዓመታት በፊትም (731 ዓቅብ) በጥሩ አቋም ላይ የነበረውን የመንግሥት ሥልጣን ለልጁ ለአካዝ እንዳስረከበ በግልጽ ማየት ይቻላል። በምዕ 6 ላይ ከተጠቀሰው የኢሳይያስ የመክፈቻ ራእይ በቀር፤ በገዢያንም ሆነ በኢዮአታም ዘመናት መንግሥታት የተከናወኑትን ነገሮች በርግጠኝነት በዚህ ዘመን ነው ማለት አይቻልም። ገዢያን በሕይወት ዘመኑ ማክተሚያ ላይ እስከ ታብዩበት ትዕቢት ድረስ (2ዜና 26፥16-21) ፈሪህ እግዚአብሔር ያለው ሰው ነበር። ይሁን እንጂ እርሱም ሆነ ኢዮአታም በኩረብታ ላይ የነበሩትን መስገጃዎች አላስወገዱም።

ሠ. ሶርያና ኤፍሬም ይሁዳን መውጋታቸው

በወቅቱ በአሦር ንጉሥ በቴልጌልቴልፌልሶር ይሰነዘር የነበረው የወረራ ዛቻ ሶርያንና እስራኤልን በ734 ዓቅብ ገደማ የጋራ ግንባር እንዲፈጥሩ አድርጓቸዋል፤ እነዚህ አገሮች ይሁዳም የጋራ ግንባራቸውን እንድትቀላቀል ግፊት ለማድረግ ምክረዋል። በዚያ ጊዜ የይሁዳ ንጉሥ አካዝ ነበረ። ነቢዩ ኢሳይያስ፤ አካዝ በእግዚአብሔር ላይ እንዲታመን አበረታታው (ምዕ 7)፤ አካዝ ግን ከዚህ ይልቅ የአሦር መንግሥት መጥቶ እንዲረዳው ጠየቀ። ሆኖም የሶርያ ዋና ከተማ ደማስቆ በ732 ዓቅብ በአሦራውያን ተያዘች፤ አብዛኛው የገሊላ ክፍልም በአሦር አገዛዝ ሥር ወደቀ (2ነገ 15፥25-29)። የእስራኤል ንጉሥ የነበረው ፋቂሔ እርሱን በተካውና ስያሜውን ሳያገኝ በአሦራውያን አሻንጉሊት ንጉሥ በነበረው በሆሴዕ አማካይነት ተገደለ፤ አሦራውያን አካዝን ለመርዳት ከመምጣታቸው በፊት (2ነገ 16፥5-9) የእስራኤል ንጉሥ ፋቂሔና የሶርያ ንጉሥ ረአሶን በይሁዳ ላይ መጠነኛ ጉዳት አድርሰዋል። ይሁን እንጂ ከዚህ በጣም የከፋው ጉዳት አካዝ የአሦርን መንግሥት ርዳታ ለማግኘት ሲል ያቀረበው ልመና ያስከተለው ሃይማኖታዊ ቀውስ ነበር (2ነገ 16፥10-20)።

ረ. የሰማርያ መውደቅ

ቴልጌልቴልፌልሶር በ727 ዓቅብ መሞቱ በሜዲትራንያን የባሕር ዳርቻ አካባቢ በነበሩት ትናንሽ መንግሥታት ዘንድ ሐሰተኛ የነጻነት ተስፋ እንዲያቆጠቁ አደረገ። ከአንድ ዓመት በኋላ ንጉሥ አካዝ ሲሞት፤ ዐመፅ የሚያመጣውን መዘዝ በማስመልከት ኢሳይያስ ለፍልስጥኤም የማስጠንቀቂያ ትንቢት ተናገረ፤ የዚህ እንድምታ ደግሞ ይሁዳ ከእርሷ ጋር እንዳትተባበር ምክር መስጠት ነበር (14፥28-32)። ለስልምናሶር ዐምስተኛ ሆሴዕ ግብር አልከፍልም ያለው ከጥቂት ጊዜ በኋላ ነበር፤ ስልምናሶርም ሰማርያን ሦስት ዓመት ሙሉ ከበባት፤

ከዚያ በኋላም ወራሹ ሳርጎን የማዛቱ አካል አደረጋት። ከአሦራውያን በተገኘው መረጃ መሠረት በዚህ ጊዜ ከሃያ ሰባት ሺህ የሚበልጡ እስራኤላውያን ወደ ሰሜናዊው የአሦር ግዛት ተወስደው እንዲሰፍሩ ተደርጓል። ለአንድ ዐሠርት ዓመት ያህል የነበሩበት አካባቢ በመጠኑም ቢሆን ጸጥታ የሰፈነበት ነበር። በዚህ ጊዜም በሌላ ቦታ ሳርጎን በጦርነት ተጠምዶ ነበር። ነገር ግን ግብፅ አሦራውያንን የሚቃወም የጋራ ግንባር እንዲፈጥሩ ፍልስጥኤማውያንንና ሌሎች አገሮችን ታበረታታ ነበር። በ711 ዓቅክ በግብፅ ድንበር ላይ በተደረገው ጦርነት ሳርጎን ይህን የጋራ ኅብረት ደመሰሰው። በሕዝቅያስ አገዛዝ ሥር የነበረችው ይሁዳ፤ የኢሳይያስን ማስጠንቀቂያ በማድመጧ ከተመሠረተው የጋራ ግንባር ውጭ ሆና ቁየች (20፥1-6)።

ሰ. ሕዝቅያስና ሰናክሬም

ሳርጎን በ705 ዓቅክ ገደማ ሲሞት፤ ሰናክሬም በእርሱ እግር ተተክቶ ነገሠ። ወዲያውኑ ለግብፃውያን ወኔ በሰጡ የኢትዮጵያ ነገሥታትና በባቢሎን ንጉሥ በመሮዳክ ባልዳን አማካይነት በአሦራውያን ግዛት ውስጥ በተለያዩ ቦታዎች ግጭቶች ተፈጠሩ። በዚህ ጊዜ ሕዝቅያስ የኢሳይያስን ማስጠንቀቂያ (ምዕ 30-31) ችላ ብሎ ከተባበረው ጦር ጋር ግንባር በመፍጠሩ፤ ኢየሩሳሌምን ለከበባ አመቻቸት (22፥8-11)። በወቅቱ የአሦራውያን ስራዊት ይሁዳን ወርሮ አርባ ስድስቱን ባለቅጥር ከተሞች ያዘ፤ አብዛኛውን የገጠር ክልልም አወደመ። ኢየሩሳሌምን ከበባት፤ ኢሳይያስ ግን አሁንም ሕዝቅያስን በእግዚአብሔር እንዲታመን አበረታታው፤ ከተማዬቱም ነጻ ወጣች (37፥36)።

ሸ. ባቢሎን

ከለዳዊው ልዑል የባልዳን ልጅ መሮዳክ ባቢሎን ከአሦር ነጻ የወጣች መንግሥት መሆኗን በማወጅ በ721 ዓቅክ ሥልጣን ያዘ። ሳርጎን በ711 ወይም በ710 ዓቅክ ያለ ምንም ውጊያ ወደ ባቢሎን ገባ። ከሳርጎን ሞት በኋላ ግን መሮዳክ ባልዳን በሰናክሬም ላይ ለተነሣው ዐመፅ መሪ ሆነ። ሕዝቅያስንም የዚህ ዐመፅ ተባባሪ ሲያደርገው ፈለገ (39፥1-2)። ሰናክሬምም አሸንፎ መሮዳክ ባልዳንን ከሥልጣኑ አወረደው፤ ነገር ግን ባቢሎን በሰባተኛው ክፍለ ዘመን እንደ ገና አንሳራራች፤ በክፍለ ዘመኑ ማክተሚያ ላይም የመስጴጦምያ ኃያል መንግሥት ወደ መሆን ደረጃ ደረሰች። ይህም በመጨረሻ ለይሁዳ በባቢሎን መወረርና በ587 የኢየሩሳሌም ውድቀት መንሥኢ ሆነ። በተከታታይ እውን የሆነው መጋዘ፤ እግዚአብሔር በኢሳይያስ አማካይነት ለሕዝቅያስ የሰጠው ማስጠንቀቂያ ፍጻሜ ማግኘቱን የሚያመለክትና (ምዕ. 39) ለቀጣዮቹ ትንቢቶች መሠረትን የጣለ ነበር። ይሁን እንጂ ግዛቱ ያለፈ ታሪክ፤ ሕዝቡም ወደ ይሁዳ ዳግም የተመለሱ ቢሆኑም እንኳ፤ ቢያንስ ቢያንስ ከራሱ ምዕራፍ 56-66፤ አይሁድ በግዛቱ ላይ ገና የሚቆዩ መሆናቸውን የሚያመለክት ይመስላል። ሕዝቡ በምርኮ እንዲመለሱ ሰብአዊ መሣሪያ በመሆን የሚያገለግለው ፋርሳዊው ቂሮስ ከምዕራፍ 44-45 ላይ ባለው ክፍል ስሙ ተጠቅሷል።

2. ጸሐፊ፤ የመጽሐፉ ወጥነትና የተጻፈበት ጊዜ

ሀ. የጸሐፊውን ማንነት አስመልክቶ የቀረበ ትንተና

ትንቢተ ኢሳይያስ እኛ ዘንድ የደረሰው አንድ ወጥ መጽሐፍ ሆኖ ነው፤ ማንኛውም የዕብራይስጥ ቅጅ ወይም ጥንታዊ ትርጉም ከመጽሐፉ ጋር አያይዞ የሚጠቅሰው የአምጽን ልጅ ኢሳይያስን ብቻ ነው። እስከ ዐሥራ ስምንተኛው ክፍለ ዘመን መገባደጃ ድረስ ትንቢተ ኢሳይያስን በጠቅላላው ኢሳይያስ ራሱ መጻፍ አለመጻፉን አስመልክቶ ጥያቄ ያቀረበው አንድ ጸሐፊ ብቻ ነው። ይህ ጸሐፊ 40-66 ያሉትን ምዕራፎች የጻፋቸው በባቢሎን ምርኮ መጨረሻ አካባቢ የኖረ ነቢይ ነው የሚል ሐሳብ አቅርቧል። በዐሥራ ስምንተኛው ክፍለ ዘመን ማክተሚያ ላይ በአራት መጻሕፍት ላይ የሚሰጠው ሒስ ርምጃ እንደ ታየበት ወዲያውኑ ዐዲሱ የሐያስያን ቡድን በትንቢተ ኢሳይያስ ላይ ልዩ ፍላጎት አሳየ፤ ከ40-66 ያሉትን ምዕራፎችም በዚያ ጊዜ “ዳግማዊ - ኢሳይያስ” በመባል የሚታወቅ የምርኮው ዘመን ነቢይ ጽፎአቸዋል የሚል ሐሳብ አቀረበ። ይህ አመለካከትም በምሁራን ዘንድ በስፋት ተቀባይነትን ማግኘት ጀመረ። በመቀጠልም ከ56-66 ያሉትን ምዕራፎች “ሣልሳዊ ኢሳይያስ” የሚባል ሌላ ጸሐፊ እንደ ጻፋቸው ታሰበ፤ የተወሰኑ

ሐያስያስ ደግሞ ከዚህም የበለጠ በእውነት እንደ መበጣጠስ ያህል መጽሐፉን ከፋፍለውታል።

ለ. የመጽሐፉ የሐሳብ ወጥነት

አይሁድ የመጽሐፉ ጎረቤት ምዕራፎች ጸሐፊ ራሱ ኢሳይያስ መሆኑን የተቀበሉት ከክርስቶስ መምጣት በፊት መሆኑ ግልጽ ነው። በሁለተኛው ክፍለ ዘመን ቅክ መጀመሪያ ላይ የተጻፈው የተረፈ መክብብ መጽሐፍ በምዕ 48፥24 ላይ ኢሳ 61፥3ን በግልጽ ይጠቅሳል። 1 ቊምራን ኢሳፕ በመባል የሚታወቀው የኢሳይያስ ጥቅልል የብራና መጽሐፍ ሙሉ ክፍሎች አሉት። ይሁን እንጂ ከዚህ የሚበልጠው የዐዲስ ኪዳን ምስክርነት ነው፤ ይኸውም ከትንቢተ ኢሳይያስ ከልዩ ልዩ ክፍል የጠቀሰ ሲሆን ለምሳሌ፤ ዮሐ 12፥37-41፤ አጠቃቀቡ በስም ሆኖ የሌሎቹ ነቢያት ጽሑፍ በአንድ ላይ ተደምሮ ከሚታየው የላቀ ነው።

መጽሐፉ አሳዳጂነት ያለው የመሆኑ ጉዳይ ጠንክር ያለ ነው። መጽሐፉ አሳዳጂነት የለውም ብሎ የመክራክሩ ጉዳይ የመጣው ዲበ ተፈጥሮአዊ የሆነውን ነቢያዊ ትንቢት ካለመቀበል የተነሣ ነው ማለቱ መባል ከሚገባው በላይ ቢሆንም እንኳ (ለምሳሌ፤ በ44፥28 እና 45፥1 ላይ ቂሮስን በስም ማመልከቱ)፤ ለተቃውሞው ዋናው ምክንያት ይኸው መሆኑ ጥርጥር የለውም። ኢሳይያስ እስከ ምናሴ ዘመነ መንግሥት ድረስ የኖረ ይመስላል፤ በዚህ ዘመን ደግሞ በነቢይነቱ በይፋ ለማገልገል አልቻለም ነበር፤ ነገር ግን ስለ ሕዝቡ የወደፊት ዕጣ ፈንታ የተቀበለውን መገለጥ በጽሑፉ ላይ አስፈረው። በባቢሎን የነበሩት እስራኤላውያን በአምላካቸው እጅ መቀጣታቸውና ስለ እግዚአብሔር ለዕላዊነት ዐዲስ መረዳትን ማግኘታቸው ሁኔታችን በጥልቅ ተስፋ በማድረግ ስሜት እስኪመለከቱ ያበቋቸዋል፤ እነዚህ ትንቢቶች ራሳቸውም ከምርኮ ለመመለስ የሚረዳቸውን የእምነትና የመታዘዝ መንፈስ ለመፍጠር የሚያግዙ የእግዚአብሔር መሣሪያዎች እንደ ሆኑ መረዳታቸው ምንም ጥርጥር የለውም።

ትምህርቱ ለክርስቶስ መገለጥ አስተማማኝ መሠረት ለመጣል በጣም ጠቃሚ መሰናዶ ካደረጉ የብሉይ ኪዳን ክፍሎች እንደ አንዱ ሥልጣናዊ ሊሆን የሚችለው፤ መጽሐፉ ሙሉ በሙሉ የኢሳይያስን ትንቢቶች የያዘ ነው ወደሚለው መረዳት ሲደረስ ብቻ ነው።

3. ነገረ መለኮት

ሦስት ጊዜ ቅዱስ እግዚአብሔር የሚል ድምፅን የመስማቱ የኢሳይያስ የቤተ መቅደስ ውስጥ ራእይ (ምዕ 6) በጠቅላላው የነቢይነት አገልግሎቱና በነበረው የነገረ መለኮት አቋሙ ላይ በከፍተኛ ደረጃ ተጽዕኖ አሳድሮአል። ኢሳይያስ ስለ እግዚአብሔር ቅድስና፤ ምጡቅ ልዕልና፤ ተወዳዳሪ የማይገኝለት ግርማና ባሕርይ የተወሰኑ ነገሮችን ተረድቷል። የኢሳይያስ መለያ የሆነው የእግዚአብሔር መጠሪያ ስም “የእስራኤል ቅዱስ” የሚለው ሲሆን ይህ ስያሜ በመጽሐፉ ውስጥ በአጠቃላይ ሃያ ዐምስት ጊዜ ተጠቅሷል።

ኢሳይያስ፤ እግዚአብሔር ንጉሥ መሆኑን፤ ዙፋኑ ከሁሉም በላይ መሆኑን፤ እንደ ያዘያንና እንደ ሌሎቹ ምድራውያን ነገሥታት የሚጠፋና የሚሞት ሳይሆን ዘላለማዊና የማይሞት መሆኑን ተረዳ። በተጨማሪም እግዚአብሔር ሁሉን ቻይ ጌታ ነው፤ ስለዚህ የኃያሉ ንጉሥ ሥልጣን ዕቅዶቹን በሙሉ ለመፈጸም ከሚያስችለው ዐቅም ጋር የተጣመረ ነው። በዚህም የአሦርንና የባቢሎንን መንግሥታት የቅጣት ዐላማው መፈጸሚያ መሣሪያዎች አድርጎ መጠቀም ችሏል። ይሁን እንጂ እነዚህንም በአሕዛብ ሁሉ ላይ በሚያመጣው ታላቅ ፍርድ ውስጥ አካቷቸዋል (ምዕ 13-23)። በርግጥ መላው ዓለም ከእርሱ ፍርድ በታች ይሆናል (ምዕ 24)። በተጨማሪም ኢሳይያስ “ኃያል አምላክ” (9፥6) የሚል ስያሜ የያዘው ታላቅ ንጉሥ ለእግዚአብሔር ሕዝብ የሚገለጥ ስለ መሆኑ አስደናቂ ራእይ ተሰጠው።

ኢሳይያስ “ምድር ሁሉ በክብሩ” . . . (6፥3) መሞላቷን ተመለከተ። በዚህ መሠረት እግዚአብሔር የፍጥረት ዓለሙና (40፥26፤ 42፥5፤ 48፥12-13) የሕዝቡ የእስራኤል ፈጣሪ መሆኑን ይናገራል (43፥1-15)። ምድር ሁሉ እግዚአብሔርን በማወቅ ስትሞላና (11፥9) ዐዲስ ሰማይንና ምድን አየ (65፥7፤ 66፥22)።

ይህ ታላቅ አምላክ ቅዱስ ከመሆኑ የተነሣ ኢሳይያስ ከእርሱ ጋር በድንገት መገናኘቱ ንጢአቱ እንዲቆጠቀጠው ሆነ። እርሱ የእግዚአብሔር አንደበት ሊሆን ነው፤ ይሁን እንጂ የኢሳይያስ ከንፈሮች የረከቡ ነበሩ። የሕዝቡም አንደበት የረከቡ ነበሩ። ምንም እንኳን ልዩ ልዩ ሃይማኖታውያን ሥርዐቶችን በመፈጸም አምላካቸውን ቢያመልኩ (1፥10-17)፣ ቢጸሙም (58፥1-5)፣ በአንደበታቸው ያከበሩት ቢመስሉም እንኳ በርግጥ ዐመፀኞች ነበሩ (1፥2-6፤ 30፥1-5 ወዘተ)። ነቢዩ የጣዖት አምልኮን አምርሮ ማውገዝ (ምዕ 40-48) አንድ አምላክ ብቻ አለ የሚለውን ግላዊ እምነቱን ብቻ ሳይሆን፣ የጣዖት አምልኮን ንጢአት በጽናት የሚቃወም፣ የሚታገሥ አለመሆኑንም ጭምር የሚያንጸበርቅ ነው። ተለይተው ፍርድ የተሰጠባቸው ሁለት ንጢአቶች ትዕቢትና አለማመን ናቸው። (ምሳሌ፣ በ2፥6-22፤ 7፥1-9)። በተጨማሪም ኢሳይያስ ኢፍትሐዊነትን አውግዞአል (1፥16-17፤ 58፥6-12፤ ወዘተ)።

ይሁን እንጂ ኢሳይያስ የተስፋ መልእክቶችንም ተናግሮአል። የኢሳይያስ የስሙ ትርጉም፣ (እግዚአብሔር ያድናል ማለት ነው) አዎንታዊ ነገርን በተስፋ መጠበቅ እንደሚገባን ፍንጭ የሚሰጥ ነው። በንስሐ ለሚመለሱ ሰዎች የሚሰጠው የይቅርታ ዋስትና በቋሚነት ተደጋግሞ ተነሣሪል (1፥18-19፤ 12፥1፤ 30፥18-19፤ 33፥24፤ ወዘተ)፣ ፍጹሙ የይቅርታ መሥዋዕት መሠረት በምዕ 6፥6-7 ላይ እንደ ተጠቀሰ ሁሉ የመጨረሻው የይቅርታ መሥዋዕት በታላቁ የኔታ አገልጋይ የመሥዋዕትነት ሥቃይ ላይ እንደሚመሠረት ታይቷል (52፥13 - 53፥12)። ይሁን እንጂ የእግዚአብሔር ዐላማ ያተኩረው በግለሰብ ሕይወት ላይ ብቻ ሳይሆን፣ በአገርም ላይ ነው፤ የትሩፋን አስተምህሮም ለእግዚአብሔር እውነት ዋስትና የሚሰጥ ነው። ኢሳይያስ ስለ ትሩፋን ባስተማረው ትምህርት ሁሉ ስለ መጨረሻው የጽዮን ክብር የሚናገር ሐሳብ ተዘርቷል (የሚቀጥለውን ክፍል ይመ)።

4. ሥነ ፍጻሜ

የኢሳይያስ መልእክት ጠንክር ባለ ሁኔታ ሥነ ፍጻሜያዊ ነው። ነቢዩ ብዙ ጊዜ ስለ እስራኤልና ስለ አሕዛብ የወደፊት ዕጣ ፈንታ ይናገራል። ይህ መጽሐፍ እንደ ሌሎች የብሉይ ኪዳን የትንቢት መጻሕፍት ሥነ ፍጻሜን አስመልክቶ ከአንድ አቅጣጫ በላይ ግንዛቤ ተገኝቶበት ነበር። የመጽሐፍ ቅዱስ ዋና አስተምህሮ እያንዳንዱን የትንቢተ ኢሳይያስ መጽሐፍ ክፍል በጥልቀት እንድንመለከት ግድ ይለናል። እንደዚሁም የዐዲስ ኪዳን ጸሐፍያን በተረዱበት መንገድ እንድንረዳው ይጠይቀናል።

የኢሳይያስ ትንቢት አተረጎም ባሕርይ ቃል በቃል መተርጎም አለበት (ይኸውም ቃል በቃል መተርጎም የሚችል ማንኛውም ትንቢት ሁሉ ቃል በቃል መተርጎም ይገባዋል) ከሚለው አንሥቶ፣ በዋነኝነት መንፈሳዊ ትርጉም ያለው ነው እስከሚለው ድረስ (ይኸውም ለእስራኤል የተሰጡት ተስፋዎች ፍጻሜያቸውን የሚያገኙት በቤተ ክርስቲያን ነው) አቋም የሚንጸባረቅበት ነው። እነዚህ ሁለት ጽንፈኛ አቋሞች ከዐዲስ ኪዳን አንጻር ካፍናቸው ችግሮች አሏቸው። ለዚህ ምሳሌ የሚሆነው ብዙዎች ስለ “እስራኤል” የተነገሩ ትንቢቶች ፍጻሜ የሚያገኙት በቤተ ክርስቲያን መሆኑ ነው (ለምሳሌ ሐ/ሥ 13፥46-48፤ 26፥19 ላይ ያሉት ክፍሎች ኢሳ 42፥6፤ 49፥6-7 ይተርጉማሉ)። ነገር ግን የትንቢተ ኢሳይያስ መጽሐፍ በቀጥታ የሚናገረው ስለ እስራኤልና ስለ መልክአ ምድራዊው ኢየሩሳሌም እንጂ፣ ከዚህ በተለየ በማንኛውም መንገድ ሊተረጎም እንደማይገባ በግልጽ የሚናገሩ የዐዲስ ኪዳን ክፍሎች አሉ (ምሳሌ፣ ማቴ 19፥28፤ ሉቃ 21፥24፤ ሮሜ 11፥26-27፤ ከኢሳ 27፥9፤ 59፥20-21 ጋር ያነጻ)።

ግልጥ ባለመሆናቸው ምክንያት ቃል በቃል ወይም መንፈሳዊ ይሁን የትኛውን ዐይነት የአተረጎም ዘዴ መከተል እንደሚገባን የማንረዳቸው ቀጣይ ችግሮችን የሚፈጥሩብን ምዝባቦች ሊኖሩ ይችላሉ። ምናልባትም ይህ ልንጠብቀው የሚገባን ነገር ነው። የመጽሐፍ ቅዱስ ትንቢቶች ከመፈጸማቸው አስቀድሞ ሙሉ በሙሉ ልንረዳቸው እንደምንችል ፈጽሞ ቃል አልተገባልንም። የትንቢቶች ዋና ዐላማ ተስፋ ፍጻሜአቸውን እንድንጠባበቅ፣ እንድንታዘዝ፣ እንድንተማመንባቸውና ለፍጻሜአቸው የበኩላችንን አስተዋፅኦ እንድናበረክት በማበረታታት እግዚአብሔር በቃሉ ታማኝ

መሆኑን ማረጋገጥ ነው። በተፈጸሙት ሁኔታዎችም ውስጥ የእግዚአብሔር እውነተኛነት ይታያል።

5. መሲሐዊነትና የአገልጋይ መዝሙሮች

እያንዳንዱ የብሉይ ኪዳን ክፍል ሊመጣ ስለ ነበረው ክርስቶስ የበኩሉን ምስክርነት ይሰጣል። በምስክርነት አሰጣጡ እጅግ የተሟላና ልዩ ልዩ አቀራረብ ካለው ከመጽሐፈ መዝሙር መጽሐፍ በስተቀር በርግጠኝነት ለመናገር እንደ ኢሳይያስ ውብ በሆነ መንገድ የተዋደደ ሌላ የብሉይ ኪዳን መጽሐፍ አይገኝም። ይህ ትንቢታዊ ሥነ ጽሑፍ በጥቅሉ መሲሐዊ ቢሆንም፣ በውስጡ በርካታ ጭብጦች ይገኛሉ፤ እነርሱም በዐዲስ ኪዳን ገጾች ውስጥ ስለ ተጠቀሰው ስለ ክርስቶስ ይመስክራሉ። የቅርንጫፉ (ከ4፥2፤ 11፥1 ወዘተ ጋር ያነጻ)፣ የድንጋዩ (ከ8፥14፤ 28፥16-17 ጋር ያነጻ)፣ የብርሃን (ከ9፥2፤ 42፥6 ጋር ያነጻ) ፍሬ ሐሳቦች በኢሳይያስ መጽሐፍ ውስጥ ጠቃሚ ፅንሰ ሐሳቦች ናቸው። እነዚህ በሙሉ ከመደበኛው አገላለጽቸው ባለፈ መልኩ ስለሚመጣው መሲሐና ስለሚያከናውናቸው ተግባራት ፍንጭ የሚሰጡ ምስያዎችን ይዘዋል። ሕፃን (ለምሳሌ፣ 9፥6) እና ንጉሥ (ለምሳሌ፣ 9፥6-7) የሚሉትን ቃላት ስንጠቀም የምንጀምረው ግለሰብን በማመልከት ረገድ ነው (7፥13-17 ይመ)።

የአገልጋይ መዝሙራት በመባል የሚታወቁት በግልጽ ሊለይ የሚችል ተከታታይነት ቢኖራቸውም፣ በወደ ገባቸው ውስጥ የተገኙት ያለ በቂ ምክንያት አይደለም፤ ምክንያቱም አገልጋይ የሚለው ዐቢይ ሐሳብ በኢሳይያስ መጽሐፍ ውስጥ ወሳኝ ርእስ ነው፤ በተለይም ከምዕ 41 ጀምሮ ብዙ ጊዜ ከእስራኤል ስም ጋር ተያይዞ ተጠቅሷል (41፥8-9፤ 43፥10፤ 44፥1-2፤ 21) ቂርሰ የእግዚአብሔር አገልጋይ ባይባልም እንኳ፣ በባሪያዎቹ በነቢያት በተነገረው ቃል መሠረት እርሱን ያገለግላል (44፥28-45፥7)፤ ይህም በእግዚአብሔር አገልጋይ ነቢያት ትንቢት መሠረት (44፥26)፣ ለባሪያው ለእስራኤል መልካም እንዲሆን (45፥4) የሥራው መሠረትና ዐላማ ነው።

በዐዲስ ኪዳን ውስጥ የተወሰኑትን የአገልጋይ መዝሙሮች የሚመለከት ክርስቲያን (ምሳሌ፣ ማቴ 8፥17፤ 12፥17-21፤ ዮሐ 12፥38 ወዘተ) መዝሙሮቹ በክርስቶስ ፍጻሜ ማግኘታቸውን ወዲያውኑ መናገር ይችላል። አገልጋዩ “እስራኤል” ተብሎ ቢጠራም እንኳ (ኢሳ 49፥3)፣ ከመዝሙሮቹ ውስጥ ከኢየሱስ ጋር ሊዛመድ የሚይችል አንድም ቃል የለም። ምክንያቱም ማቴዎስ በግልጽ እንዲመለከተው እግዚአብሔር እስራኤል እንዲሆን ያቀደው ፍጹም መገለጫ ኢየሱስ ነው (ማቴ 2፥15፤ ከሆሴዕ 11፥1-2 ጋር ያነጻ)።

ነቢዩ ተከታታይ የሆኑ ዋና ዋና ሐሳቦችን ሲያቀርብ በመጨረሻ ላይ መሲሐዊ መሆናቸውን ማሳየት ብቻ ሳይሆን፣ ከሥነ መለኮታዊ ጉዳይም ጋር አዛምዶ ያቀርባቸዋል (ምሳሌ፣ በምዕ 8-9 ላይ ቤተ መቅደሱ (8፥14፤ ከዮሐ 2፥19 ጋር ያነጻ)፤ ድንጋዩ (8፥14)፤ ብርሃኑ (9፥2) እና ሕፃኑ ንጉሥ (9፥7) ተጠቅሰዋል። ንጉሡና አገልጋዩ ሁለቱም የእግዚአብሔር መንፈስ የተሰጣቸው ቢሆኑም እንኳ (11፥1-3፤ 42፥1፤ 61፥1)፤ ንጉሣዊው ጭብጥ ከአገልጋዩ ጭብጥ ጋር ተዛምዶ ቀርቦአል (ምሳሌ፣ 42፥4፤ 52፥13፤ 53፥12)። እነዚህ ጭብጦች ፍጻሜአቸውን ለማግኘት የሚያነጣጥሩበት አንድ ታላቅ ሰው እየመጣ ስለ መሆኑ ይህ በሙሉ ምልክት ይሰጣል።

ትንተና

፩. ይሁዳንና ኢየሩሳሌምን የሚመለከቱ ትንቢቶች (1፥1-12፥6)

ሀ. እግዚአብሔር በሕዝቡ ላይ ያቀረበው ክስ (1፥1-31)

ይህ ምዕራፍ የመጽሐፉ መክፈቻ መሆኑ ተገቢ ነው። ምዕራፉ የኢሳይያስን ትምህርት ብቻ ሳይሆን፣ ሙሉውን ነቢያዊ እንቅስቃሴ የሚያጠቃልል ነው።

1 የነቢዩ የስሙ ትርጉም “እግዚአብሔር ያድናል” ማለት ነው። ስለ ኢሳይያስ አባት ማንነት ምንም የሚታወቅ ነገር የለም፤

የአይሁድ ትውፊት ኢሳይያስ ንጉሣዊ ዘር ሐረግ እንዳለው አድርጎ የሚያቀርበው ሐሳብም መሠረት የለውም። ይሁን እንጂ እርሱ በርግጥ ከነገሥታት ጋር ዐብሮ ጊዜ የማሳለፍ ብዙ ተመክሮ ነበረው፤ ስለ እነርሱ ፍጹም ያለመሆን የነበረው ዕውቀት እግዚአብሔር ስለ ፍጹሙ ንጉሥ የሰጠውን “ራእይ” የሚያስተላልፍ ተገቢ ሰው እንዲሆን አድርጎታል። “ራእይ” መገለጡ የመጣበትን መንገድ ወይም የመገለጡን ቅርጽ ያሳስበናል፤ ይሁን እንጂ ከእግዚአብሔር ዘንድ የመጣውን ትንቢት ለመግለጽ የሚያስችል ነገረ መለኮታዊ ቃል ነው።

2-3 እነዚህ ሁለት ጥቅሶች የክስን ትዕይንት የሚያስተዋውቁ ይመስላሉ። ከዚህ ላይ ተፈጥሮ የትንቢትን ዐላማዎች ታገለግላለች። ለማያትና ምድር እግዚአብሔር በሕዝቡ ላይ ላቀረበው ክስ ምስክር እንዲሆኑ ተጠርተዋል፤ በፊና አህያም የእስራኤልን ምስጋና ቢስነት በማይናገር አንደበታቸው ይገሥጻሉ። ማሰብ የማይችሉት እንስሳት ከመጥፎዋ አስራኤል (ከኤር 8፥7 ጋር ያነጻ) የተሻለና የሚያመስግኑ ሆነዋል። “ልጆች” እና “እነርሱ” የተባሉት ቃላት በዕብራይስጥ አጽንዖት የሚደረግባቸው ቃላት ሲሆኑ፤ እንደዚህ ያለውን የማይታሰብ ጅል የዐመፅ ባሕርይ አጉልተው ያሳያሉ።

4 ነቢዩ ሐሳቡን ለመግለጽ የተጠቀመበት ቋንቋ፤ በደል አስፈሪ ሽክም መሆኑን ያሳስባል፤ የአባትነት ባሕርይ በጥሩ ሥነ ምግባር የሚገለጽ ከሆነ፤ አንድ ስሕተት ተፈጥሮአል ማለት ነው፤ ይኸውም ሕዝቡ በምስጋና ቢስነት ላይ ስድብን መጨመራቸው ነው።

5-6 እዚህ ላይ ንጢአተኛ ለሆኑት ሕዝቡ መልእክቱ የተነገረው በቀጥታ ነው። በንጢአት መጽናታቸው በእግዚአብሔር ላይ እንደሚፈጽሙአቸው ሌሎች ዐመጾች ሁሉ ፈጽሞ ኢአመክንዮታዊ ነው። የሰውነት ክፍሎችን አጠቃላይ ሁኔታ የሚያሰሰው (ይኸውም አገርን በሰውኛ አገላለጽ ያቀረበው) መግለጫ ስለ መለኮታዊው ቅጣት የሚመሰክር ነው፤ ይሁን እንጂ የሰዎች ልብ አልተለወጠም።

7-9 ኢሳይያስ እነዚህን ቃሎች በተናገረበት ጊዜ፤ እርሱ በተጠራበት ወቅት (6፥11-13) ሊመጡ ስላሉት ነገሮች ከእግዚአብሔር ተቀብሎት የነበረውን መለኮታዊ መገለጥ በሚገባ ሳያስታውስ አልቀረም። የእግዚአብሔር ቃል እውነተኛ መሆኑ ተረጋግጦአል። ነዋሪዎቻቸው ወራሪውን ጠላት ለመመከት የሚያስችል ንይል በማጣታቸው ከተማውና ገጠሩ በችግር ውስጥ ነበሩ። ኢሳይያስ በምድሪቱ ላይ የነበረውን ሁኔታ መከሩ ካለፈ በኋላ በከፍታ ቦታ ላይ ሰው ትቶት ከሚሄድ የዕርሻ ማሣ ጠባቂዎች ጎጆ ጋር አመሳሰሉታል። ኢየሩሳሌም የአገራባቾቿን አገሮች ዕጣ ፈንታ ከመቅመስ የዳችው የሁሉን ቻዩ አምላክ እጅ ስለ ተላከላት ብቻ ነው። ነቢዩም ይህን በአጽንዖት ለማሳየት ሲል በንጢአታቸው ምክንያት የተደመሰሱትን ሁለት ከተሞች በስም ጠቅሶ የትኩረቱ ነጥብ አድርጎአቸዋል።

10-15 ሰደምና ገሞራ የሚባሉት ስሞች ለኢሳይያስ ተደራስያን አስደንጋጭና ክፍተኛ ስድብ ናቸው፤ ይኸውም መደምሰስን ብቻ ሳይሆን፤ የአሕዛብን ንጢአት መፈጸማቸውን በአስከፊ ሁኔታ የሚያሳስባቸው ነው። ይሁንና “እግዚአብሔር” እና “አምላካችን” የተባሉት ቃላት ሚዳማዎቹ ከተሞች የማይውቁቸው የቃል ኪዳን ግንኙነት በእግዚአብሔርና በሕዝቡ መካከል ለመኖሩ ፍንጭ የሚሰጡ ነበሩ። ነቢዩ የመልእክቱን ነጥብ ጫን ብሎ ይናገራል። ገዢዎች ሕዝቡ የሰደማውያንን የመሰለ አስጸያፊ ተግባር በእግዚአብሔር ላይ ፈጽመዋል፤ ለማስመሰል ሲሉ የሚፈጽሙት ሃይማኖታዊ የበዓል አከባበርም ሁኔታውን የሚያባብስ ብቻ ነው።

እነዚህ ክፍሎች የእስራኤላውንን የአምልኮ ሥርዐት በርካታ ገጽታዎች አጉልተው ያሳያሉ። ቍጥር 11 እግዚአብሔር ከሚጠይቀው በላይ ብዙ መሥዋዕቶችን ማቅረባቸውን ያመለክታል (ከሚክ 6፥6-8 ጋር ያነጻ)። እግዚአብሔርን ከመጠን በላይ የሚያቀርቡት መሥዋዕት አስጠልቶታል፤ በመሆኑም “የመሥዋዕታችሁ ብዛት ለእኔ ምኔ ነው?” የሚለው አምላክ መሥዋዕት መመገብ አለበት የሚለውን ተመሳሳይ አረማዊ ሐሳብ የሚያመለክት ሲሆን፤ በእግዚአብሔር ላይ ስድብ እንደ መሰገዝር ያህል ነው፤ ይህንንም ሐሳብ መዝሙር 50 በብርቱ ምፅት ይቃወመዋል።

የቤተ መቅደሱ አደባባዮች ብሔራዊ ቀውስ በሚፈጠርበት ጊዜ እንደሚሆነው ዐይነት ለአምልኮ በተሰበሰበው ብዙ ሕዝብ ተጥለቅቀዋል፤ ይሁን እንጂ “እንድትረገጡ” የሚለው ቃል ማርከስን ያመለክታል። ይህም በትክክል ሲታይ “ይህን እንድታደርጉ ማን ጠየቃችሁ?” የሚል ጥያቄ ነው። እግዚአብሔር በግብዝነት የቀረበለትን “ከንቱውን መግ” አልተቀበለም (ከኤር 7፥21-23፤ ከሆሴ 6፥6 ወዘተ ጋር ያነጻ)። ሕዝቡ በደልን ተሸክመው ታይተዋል (ቍ 4)፤ ነገር ግን ከዚህ ላይ መሥዋዕታቸው ለእግዚአብሔር ሽክም ሆኖበት ይታያል።

16-17 እውነተኛው የእግዚአብሔር መንገድ ተገልጿል፤ የግብረ ገብ ሕግም ተስተጋብቶአል። ሰዎች በሚሠሩት ሥራ ተጠያቂ ናቸው፤ ይሁን እንጂ ለፍጻሜ የሚያበቁት ጸጋና ንይል የእግዚአብሔር ብቻ ናቸው። የነቢዩ ቃሎች የተዋጀው ንጢአተኛ በእግዚአብሔር መንገድ ላይ እንዲጓዝ ተደጋጋሚ መመሪያዎች እንደሚያስፈልጉት ያመለክታሉ። ይህ በማስተማር ሂደት ለማሳበራዊ ፍትሕ መስፈን ጥረት በማድረግና አባት ለሌላቸው ልጆች በመሚገት ይጀምራል። በእነዚህ ሁለት ጥቅሶች ውስጥ ኢሳይያስ እንደ ሰደድ እሳት የሚያሻግሩደግዳቸው ቃላት፤ እግዚአብሔር ለሕዝቡ የሰጠው ትእዛዝ ያለውን ሥልጣንና አስተካኪዬነት አስመለክተው አጽንዖት የሚሰጡ ናቸው።

18-20 ብዙዎች በቍ 18 ላይ ያሉትን ቃላት የሙሉ ይቅርታ ስጦታ አድርገው ይመለከታሉ፤ ለዚሁም ቍ 19-20 መለኮታዊ ቅድመ ሁኔታን ይሰጣሉ፤ ሌሎች ደግሞ ቋንቋውን በምፅታዊ መልኩ የሚያዩት ሲሆን የቍጥሩን ሁለተኛ ክፍል እንደሚከተለው ይገነዘባሉ፤ “ንጢያታችሁ እንደ ዐለላ በቀላ እንደ በረዶ ይነጣል፤ እንደ ደም ቢቀላም እንደ ባዘቱ ነጭ ይሆናል።” ቋንቋው በሁለቱም መንገድ ያስሄዳል። ቍ 19-20 በአያሌ ትንቢታዊ ትምህርት ላይ አጽንዖት የሚያደርገውን የዘዳግምን ነገረ መለኮታዊ ባርነት (ከዘዳ 28 ጋር ያነጻ) በዕጥርታ ታመልኮ ያቀርባል። እነርሱ ማራኪ የሆነ የኅብር አነጋገርን ይዘዋል። ከዚህ ላይ እግዚአብሔር አየተናገረ የነበረው “ብሉ . . . ወይም ትበላላችሁ!” የሚል ነው።

21-23 ኢሳይያስ የዕብራውያን የልቅሶ ዜማ መክፈቻ በሆነው “እንዴት” በሚለው “ዘልፍልፍ” መለያ በመጠቀም የግጥም አወራረዱን በድንገት ይቀይረዋል (ከ14፥4፤ ከ24፥1፤ 1፥19፤ ከመዝ 137፥4 ወዘተ ጋር ያነጻ)። እስከ ቍጥር 24 ድረስ ይሄ ነው ተብሎ የተገለጸ የፍርድ ሥጋት ባይኖርም እንኳ፤ አስተዋይና ንቁ አድማጭ በቅኔው ድምፅ ልኬት የክፉ ቀን የከበሮ ድምፅ ይሰማል። “ፍትሕ” እና “ገዢ” የመሳሰሉት ቃላት ኢሳይያስ በቀዳሚነት ስለ ሕዝቡ መሪዎች እንደሚያሳስብ ያሳያሉ፤ ስለሆነም በነቢዩ አእምሮ ውስጥ ኢየሩሳሌም ለመጀመሪያ ጊዜ በእስራኤላውያን ቍጥጥር ሥር የኖረችበትን የቀድሞውን የዳዊት ዘመን መንግሥት የሚያሳስብ ሳይሆን አይቀርም። ብርና የተመረጠ የወይን ጠጅ ፈጽሞ ወራዳ የሆኑትን ገዢዎች የሚያመለክቱ ተለዋጭ ዘይቤ ሳይሆኑ አይቀርም (ከኤር 6፥28፤ 30፤ ከሕዝ 22፥18 ጋር ያነጻ)።

24-26 የመጀመሪያው ክፉ ቀን መምጣቱ አይቀሬ መሆኑን የሚያመለክት የሙሾ ውዝዋዜ የሚገኝ ሲሆን፤ በመቀጠል ግብረ ገባዊ ሙስኝነትን (ቍ 23) የሚያመለክት ጉልሕ ገለጻ ይከተላል፤ ከዚህም ላይ አስፈሪና ባለግርማ የሆኑ መለኮታውያን ስያሜዎችን እናገኛለን። ከእነዚህ ስያሜዎች ውስጥ የመጀመሪያው፤ “ጌታ” የሚለው ሲሆን፤ ትርጉሙ የበላይ ማለት ሲሆን ከማንኛውም የብሉይ ኪዳን ጸሐፊ ይልቅ በይበልጥ የተጠቀመበት ኢሳይያስ ነው። ከዚህ ላይ እንደሚገኝ ውፍጹም በሆነው መልኩ ሲታይ ፍርድ የሚመጣ መሆኑን ምንጊዜም ያመለክታል ከ3፥1፤ 10፥16፤33፤ ወዘተ ጋር ያነጻ)። ሁለተኛው፤ የሰራዊት ጌታ እግዚአብሔር ብዙ ጊዜ ከእርሱ ጋር የተያያዘ ሲሆን፤ ለቀላዊ የሆነውን ሥልጣን ያመለክታል፤ ሦስተኛው፤ “የእስራኤል ኃያል”፤ ኮርማ በሬ ያለውን ንይል የሚያመለክት ያልተለመደ አገላለጽ ነው (ዘፍ 49፥24፤ ኢሳ 49፥26፤ 60፥16)። መልእክቱ ገና አላበቃም። በቃል የተነገረውን ሁሉ ለማድረግ የእግዚአብሔር መልእክት “ወዮላችሁ” (ቍ 4) በሚለው ቀዳሚ ቃል በቃለ አጋኖአዊ መልኩ ተመልክቶአል።

በባለንጣዎች ከንቱ መባ የተነሣ በእግዚአብሔር ላይ የሆነው ሽክም የሚወርደው በፍርድ እንዲሆን ይጠይቃል። ብዙ ጊዜ በእስራኤል ጠላቶች ላይ ሲዘረጋ የነበረው ክንድ አሁን በሕዝቡ ላይ ይዘረጋል (ይሰነዘራል) (ከዘካ 13፥7 ጋር ያነጻ)። ይሁን እንጂ የበቀል ዛቻው ያልተጠበቀ ሁኔታን አስከትሎአል፤ ከማጥፋት ይልቅ ማንጸትን አምጥቶአልና። አጅግ በጣም ንጢአተኛ ቢሆንም እንኳ፤ አሁንም የእርሱ ሕዝብ ናቸው፤ ፍርድ የመጣውም ርኩሶታቸውን ከእነርሱ ለማስወገድ ነበር።

27-31 የዛቻው ቅላጼ እስከሚመለስ ድረስ (ቍ 28)፤ የእንደ ገና መመለስ ዋና ሐሳብ በሌላ ቍጥር ላይ ይቀጥላል (በምዕ 2 ላይ ያለውን ታላቅ ራእይ ተስፋ በማድረግ)። ከዚህ ላይ የጽዮን መቢዢቶች አካላዊ ነው ወይስ ግብረገባዊ? በብሉይ ኪዳን ውስጥ ቤዛነት የሚለው ቃል ውሎ የሚገኘው አካላዊ ትርጓሜን ይዞ ሲሆን ብዙ ጊዜ ኢየሩሳሌምን (ጽዮንን) የሚመለከት ነው። (ምሳሌ 35፥9-10፤ 51፥10-11፤ 52፥9፤ 50፥20)።

በከነዓናውያን ዘር የማግኘት አምልኮ ውስጥ የአድባር ዛፎች ዐቢይ ሚና ነበራቸው (ከዘዳ 12፥23፤ ከ2ነገ 16፥4፤ ከሆሴ 4፥13 ጋር ያነጻ)፤ በክረምት ወቅት ቅጠላቸው የሚረግፍ ዛፎች ማለትም እንደ በሉጥ ወይም ያውሮጳ ዛፍ ያሉት የጣዖት አምላክን ሞት ወይም እንደ ገና መወለድ በትእምርትነት ሊያመለክቱ ይችላሉ። “የአትክልት ቦታዎች” እነዚህ ዛፎች እጅብ ብለው የሚገኙበት ቦታ ወይም የተቀደሱ ምንጮች ወይም የውሃ ጉድጓዶች የሚገኙበት ቦታ ሊሆን ይችላል።

ቍ 29-30 ከፍርድ በታች ያለው ሕዝብ ክስደታቸውን ከሚያሳዩ ትምህርቶች አንሥቶ ከእውነተኛው አምላክ እስከ መለየት ከንቱነት ድረስ ባሉት ነገሮች ላይ ትምህርት የሚሰጥ ሲሆን፤ ቍ 31 ጥፋት በላያችን ላይ ሊደርስ የቻለው ንጢአታችን እውን ካደረገብን ነገር የተነሣ ሊሆን እንደሚችል በማመልከት የላቀ ትምህርትን ይሰጠናል።

ለ. የእግዚአብሔር ቤት ከፍ ከፍ ማለትና የግዛቱ መስፋፋት (2፥1-5)

1 ይህ ርእስ ከነገሥታቱ ዝርዝር በስተቀር የመጽሐፉን መክፈቻ እንዳለ ይደግመዋል። ኢሳይያስ በቀጥታ “ቃል”ን ተመልክተ፤ ይህም መገለጡ የሚታይ ምስልንና የሚነገር ቃልን ያካተተ እንደ ነበር ያመለክታል።

2-4 ይህ የከበረ ራእይ ከዚህ ጥቂት ለየት ባለ መንገድ በሚክ 4፥1-3 ላይ ይገኛል። ኢየሩሳ 3፥10፤ ከኢሳ 2፥4 እና ከሚክ 4፥3 ጋር ግልጽ ተመሳሳይነት ያለውን ቋንቋ ተጠቅሞአል። በሚክ 4፥4 ላይ ጥቅም ላይ ከዋለበት መንገድ በተለየ ሁኔታ “የእግዚአብሔር አፍ ይህን ተናግሮአልና” (1፥20፤ 40፥5፤ 58፥14) የሚለው አረፍተ ነገር የሚገኘው በትንቢተ ኢሳይያስ መጽሐፍ ውስጥ ብቻ ነው።

“በዘመኑም ፍጻሜ” የሚለው ሐረግ ራእዩን የእግዚአብሔር ዕቅድ ፍጻሜውን ከሚያገኝበት ዘመን ጋር ያያይዘዋል። ዐዲስ ኪዳን የመሆኑን መምጣት በሁለት ጊዜያት በሁለት ክፍል የሚከናወን መሆኑን ግልጽ በማድረግ፤ ሐረጉን ለመጀመሪያው ምጽአት (ለምሳሌ፤ ሐሥ 2፥17፤ ዕብ 1፥2) እና ለሁለተኛው ምጽአት (ለምሳሌ፤ ያዕ 5፥31፤ 1ጴጥ 1፥5) ጥቅም ላይ ያውላል። ሚክያስ ያየው ራእይ ዐውድ ይኸው ጉዳይ በመጀመሪያ ደረጃ ላይ ፍጻሜውን ያገኘው ከባቢሎን ምርኮ በመመለስ ጊዜ (ሚክ 4፥1-10) የፈረሰችው ኢየሩሳሌም (ሚክ 3፥12) ጸግመኛ ስትገነባና ቤተ መቅደሷ ሲታደስ መሆኑን ያሳስባል።

መላው ምዕራፍ በአንድ በኩል ክብርንና ትዕቢትን፤ በሌላ በኩልም መዋረድንና ትሕትናን ለማስተላለፍ የከፍታንና የውርደትን ቋንቋ በአያሌው ይጠቀማል። ሕዝቡን ወደ ላይ የሚፈስ ምንጭ! አድርጎ በማሳየት (ከኤር 51፥44 ጋር ያነጻ) ምሳሌያዊ የሆነ አነጋገር ከዚህ ላይ በግልጽ ይታያል። የጽዮን ተራራ ከፍ እንደሚል የተሰጠው ተስፋ ለአሕዛብ ሁሉ የመለኮታዊ ትምህርት ምንጭ በመሆን በመንፈሳዊ ረገድ ከሁሉ እንደምትበልጥ አጽንዖት ያደርጋል። “ይመሠረታል” የሚለው ቃል፤ መዝሙር 26 ላይ “በተቀደሰው ተራራዬ፤ በጽዮን ላይ የራሴን ንጉሥ ሾምሁ” የሚለውን ያሳስበናል። እግዚአብሔር

ለሕዝቡ ባለው ዐላማ ላይ ተራራውና ንጉሡ ማእከል ላይ ስለሚገኙ ሁለቱም ዋስትና አላቸው።

ኢሳይያስ በነበረበት ዘመን “የያዕቆብ አምላክ ቤት” የነበረው በኢየሩሳሌም እንጂ በመጀመሪያዬቱ ቤቱል (“የእግዚአብሔር ቤት” [ዘፍ 28፥16-22]) አልነበረም። በዚህ ጊዜ ቤቱል የጣዖት ማምለኪያ ዐጾድ የሰፈረበት ቦታ ነበረችና (1ነገ 12፥28-29) “የያዕቆብ አምላክ” የሚለው ሐረግ እውነተኛው አምላክ ከታሪካዊቷ እስራኤል ጋር ባለው የተለየ ግንኙነት አጽንዖት የሚሰጥ ሲሆን፤ “ጽዮን” “ኢየሩሳሌም” ደግሞ በመለኮት ሹመት የተሰጠውን የአምልኮ ሥርዐትና በመለኮት ሥልጣን የተሰጠውን መንግሥት ትወክላለች። በመሆኑም ይህ አንቀጽ (ምንባብ) በብሉይ ኪዳን ዘመን የተለመደውን የተለየ (የተነጠለ) የአምላክ ሥርዐት ከዐለማቀፋዊ የአምልኮና የሰላም ራእይ ጋር ያጣምረዋል።

በሕዝቦች መካከል የሚፈጠሩት የእርስ በርስ አለመግባባቶች ያለእግዚአብሔር ቍጥጥር እልም ብለው የሚጠፉ ነገሮች አይደሉም። ነገር ግን ውሳኔው ተቀባይነትን በሚያገኘው ሉዐላዊ ዳኛ መቋቋሚቸውን ያገኛሉ። ስለዚህ በጽድቅ ላይ የተመሠረተ ሰላም እንጂ በቀላሉ እውን የሚሆን መረጋጋት አይኖርም (ከ11፥1-9፤ ከመዝ 72 ጋር ያነጻ) እያንዳንዱ የግጭት መንሥኢ ሲጠፋ ጦርነት ራሱ ይከሰማል፤ ሰላምም ከሚያስከትላቸው የኤኮኖሚ እድገት ውጤቶች ጋር ቦታውን ይረከባል።

5 ኢሳይያስ፤ አሕዛብ ወደፊት ለእውነተኛው አምላክ ታዛዦች እንደሚሆኑና ይህ ድርጊታቸው የያዕቆብ ቤት በእግዚአብሔር መንገድ እንዲጓዙ የሚያሳምናቸው ስለ መሆኑ በራእይ ተመልክቶአል። አሕዛብ እግዚአብሔር ያስተምራቸው ዘንድ ወደ ኢየሩሳሌም ገና አልመጡም፤ እስራኤል ግን አስቀድሞ የእግዚአብሔር ቃል በእጇ ይገኛል። እንግዲህ እርሷ በጨለማ ውስጥ መንዝ መቀጠሏ ምንኛ አለማስተዋል ነው!

ሐ. የጌታ ቀን (2፥6-22)

6-9 ሕዝቡ የሚያልፉባቸው ሥቃይን የሚያበሉ ፈተናዎች እግዚአብሔር ለጠላቶቻቸው አሳልፎ የሰጣቸው (4፥2-6 እንደሚያሳዩትም ለጠላቶቻቸው አሳልፎ የሚሰጣቸው ሙሉ በሙሉ ወይም ለዘላለም አይደለም) ለመሆኑ ማስረጃ ይሰጣሉ። ይህ ራሱም በእነርሱ ላይ ፍርድ የሚሰጥበት ታላቁ የጌታ ቀን መጀመሩን ያመለክታል። የዚህ ፍርድ መንሥኢ በዘዳ 17፥14-20 ላይ ለተመሠረተው መንግሥት በተሰጠው መለኮታዊ ሕገ መንግሥት (በዘዳ 16፥18፤ 18፥22) ዐውድ መሠረት በአብዛኛ ው የሚጠቀሰው ስለ ሕዝቡ መሪዎች ብቻ ሳይሆን፤ ለሕዝቡ በአጠቃላይ ሲሆን፤ ከአሕዛብ አስጸያፊ ልምምዶች መለየት ያለባቸው መሆኑን ይገልጻል። የይሁዳ ነገሥታት የአገሪቱ ተወላጅ ነበሩ፤ ይሁን እንጂ ይህ ሁኔታ ሕዝቡን ከባዕድ ሃይማኖትና በከፊል ሃይማኖታዊ በሆኑ ልምምዶች እዳይበከሉ አልከሰከላቸውም።

“አጋና ይማታሉ” የሚለው ሐረግ መስማማትን የሚገልጽ ትእምርታዊ ምልክት ነው። ሕዝቡ በኢኮኖሚያዊና በወታደራዊ ረገድ ራሳቸውን መቻል ይፈልጋሉ፤ ከዚህ የተነሣም በአምላካቸው ላይ መታመን አይፈልጉም፤ ይሁን እንጂ በዚሁ ጊዜ ለሰው ሠራሽ ጣዖታት ይሰግዱ ነበር።

10-11 ሕዝቡ በእውነተኛውና በአንዱ አምላክ ፊት ባይሆንም እንኳ፤ መናገር በማይችሉ ጣዖታት ፊት ራሳቸውን አዋርደው ነበር። ራሳቸውን ማዋረዳቸው ተገቢ ነበር፤ የሚያመልኩት አምላክ ግን እውነተኛ አምላክ አልነበረም፤ ትዕቢተኞች ከእግዚአብሔር እይታ ለመሰጠር ይፈልጋሉ፤ ምክንያቱም ግርማዊ ሀልዎቱ በስውር የሚያደርገውን እያንዳንዱን ተቀናቃኝ አስጨንቆ ያበርረዋል። በርግጥም ከእርሱ ለመደበቅ መሞከር ፈጽሞ ፍሬቢስ የሆነ ተገባር ነው። ነገር ግን ጌታ እርሱ ብቻ መመለክ ያለበት መሆኑን በፍርዱ እስከሚመሠረት ድረስ፤ ሕዝቡ ወደ ጣዖታት ፈታቸውን አዙረው በምድሪቱ ሀብት ሐሜት ማድረጋቸውን ይህ የሕዝቡ ሥዕል ያሳያል፤ ይህም ዘዳ 6፥10-15ን ያስታውሳል።

12-18 እግዚአብሔር ሲፈርድ ብዙ ጊዜ ሰባዊ ዕቤቶችን ለመገለባበጥ ነው፤ ይኸውም ማንኛውም ነገር ከመለኮታዊ

እይታ አንጻር ይታይ ዘንድ ነው። የኢየሩሳሌም ከረብታ፣ ከሌሎች ታላላቅ ተራራዎች ይልቅ ከፍ ያለል (ቍ 2)፤ ነገር ግን ሰዎች ትልቅ አድርገው የገመቱት ሁሉ ዝቅ ይላል።

የዚህ ምንባብ አብዛኛው ምስያፊ ፊንቄያዊ ተብሎ ሊታይ ይችላል። የጥድ ዛፍ ይገኝ የነበረው በጢሮስና በሲዶና አገር የባሕር ዳርቻ ላይ ነው፤ ታላላቅ ተራራዎችም የሚገኙት በዚያ ነው፤ በድንጋይ ላይ አስደናቂ ቅርጾችን የሚሠሩ ግንባሮችንና መርከብ ሠራዊቶችን በወደቡ ዙሪያ ማየት የተለመደ ነበር። የማንኛውም የንግድ መርከብ መነሻ ፊንቄ ነበረች። ምድሪቱ በእስራኤልና በይሁዳ ላይ ሃይማኖታዊ ተጽዕኖ በማሳደርም ትታወቃለች። ምክንያቱም የኤልሳቤል ቤተ ሰብ በሁለቱም ግዛቶች ውስጥ የሥርወ መንግሥት አካል ሆኖ ለጥቂት ጊዜ ቈይቶአል (2ኛ 8፥16-18)። ቀደም ባለው ምእት ዓመት ሃይማኖታዊ ድብልቅነት የመጣው ከዚህ ወገን ነበር፤ ገጽታውም ለባዕድ ሃይማኖት እስካሁን ድረስ ምሳሌ ሆኖ ይቆማል። እንግዲህ ዋናው ሐሳብ የእግዚአብሔር ፍርድ የሰውን ትዕቢት የሚያዋርድ መሆኑ ነው።

19-21 የእውነተኛው አምላክ ክብር፣ ንይልና ፍርድ አስፈሪ መገለጥ አግባብነት ያላቸውን ዕሴቶች እንዲገነዘቡ የሚያደርገው ዘግየት ብሎ ነው። ለጣዖት መሥሪያ ጥቅም ላይ የዋሉት ብርና ወርቅ ከእርሱ ክብር አንጻር ሲታዩ በመጨረሻ ላይ ከንቱነታቸው ይታወቃል።

22 ጣዖታቱ በእውነተኛው አምላክ የዳኝነት ግርማ መገለጥ ሲቀጩ፣ የመለኮት የንቀት ዐይን የሚያርፈው በእግዚአብሔር መልክ በመፈጠራቸው ምክንያት ያገኙትን ክብር አዋርደው፤ በእጃቸው ለተሠሩት ጣዖታት በሰገዱትና ትዕቢታቸው በእግዚአብሔር መገለጥ በተዋረደው የሰው ልጆች ላይ ነው (ቍ 11፡ 17-21)። “እስትንፋስ” የሚለው መግለጫ የሚያሳየው ጠባየ ደካማነትን ብቻ ሳይሆን፣ የዘፍ 2፥7ን ሐሳብም ሳይጠቀም አይቀርም። ስለዚህ ነቢዩ የሚለው የፈጠራችሁን እግዚአብሔርን በማምለክ ፈንታ የሠራችኋቸውን ጣዖታት እያመለካችሁ ነው።

መ. የእግዚአብሔር ፍርድ በኢየሩሳሌምና በይሁዳ ላይ (3፥1-4፥1)

1-7 በቍ 1 ላይ የተጠቀሱት መለኮታዊ መጠሪያዎች በንድልነት ላይ ከሚሰጡት አጽንዖት ጋር (በ1፥24 ላይ የተሰጠውን ማብራሪያ ያመልክቱ) ጠንካራ ፍርድ እንደሚመጣ ያመለክታሉ። ራብን አስመልክቶ የተሰጠው መግለጫ ዐጭር ቢሆንም በቅርቡ የሚፈጸም (ቍ 7) ነው። ነቢዩ ንላፊነት በሚሰማቸውና በታመኑ መሪዎች መወገድ ላይ ትኩረት ያደርጋል። ሕዝቡ በሰብአዊ መሪዎች ላይ ከመጠን ያለፈ እምነት ሲጥሉ ይታያሉ (2፥22)። ነቢዩ የታመኑባቸው ነገሮች እንደሚወገዱ ያስጠነቅቃል። እነዚያ በዘልማድ የተከበሩ “ሽማግሌ” “ክቡር” የተባሉ ሰዎች ብቃት እንደሌላቸው በግልጽ በሚታዩ ወራዳ ጨቋኞች በንይል ይተካሉ። ሁኔታው ከዚህ ከፍተኛ ደረጃ ላይ ደርሶአልና፣ ቀውሱ ይወገድ ዘንድ በእጅጉ የሚናፍቁትን ሰዎች ባለ ሀብት ወይም ባለ ማዕረግ የሚመስል ሰው የደረሰውን የቀውስ ሁኔታ ሥርዐት ያስይዛል ብለው እስከ ማመን ያደርሳቸዋል። “ይህንን የፍርስራሽ ክምር” የሚለው ሐረግ በኋላ ላይ ምስኪንና ተሸናፊ የምትሆነውን ከተማ መልክ የሚያመለክት ነው (ቍ 26)።

8-12 ነቢዩ አንባቢዎቹን የዚህን ሥርዐት የለሽነት መንፈሳዊና ግብረ ገባዊ መንሥኢዎች ያሰበባቸዋል። ይሁዳና ዋና ከተማዋ ባለጌና አሳዛኝ የሆነ ዓመፅን በጌታ ላይ በማሳየታቸው ጥፋትን ከሚያስከትል ሙሉ በሙሉ ከሆነ መፈራረስ ይደርሳሉ። “የክብሩንም መገኘት” የሚለው ሐረግ 2፥10ን የሚያመለክት ሌላው ማሳሰቢያ ኢሳይያስ “ሕዝቤ” የሚለውን ቃል በመጠቀሙ ከእግዚአብሔር ጋር ያላቸውን የቃል ኪዳን ግንኙነት እያሰበባቸው ነው። በክፉዎች ምክር መሄድ በተለይ በአገር መሪ በሚፈጸምበት ጊዜ ከፍተኛ ተጽዕኖ የሚፈጥርና አደገኛ ነው (ቍ 12)።

13-15 እዚህ ላይ የሚታየው የፍርድ ቤት ትዕይንት ምዕራፍ 1ን የሚያሳስብ ሲሆን፣ የወይኑ ቦታ መግለጫ ደግሞ ምዕ. 5ን ባሻጋሪ ያሳያል። በርካታ የመጽሐፍ ቅዱስ ምንባቦች መሪ በእግዚአብሔር ሕዝብ መካከል ስላለበት ንላፊነትና እግዚአብሔር በሕዝቡ እረኞች ላይ የሚሰጠው ፍርድ ትክክለኛ

መሆኑን ያሳያሉ። (ለምሳሌ፣ ኤር 25፤ ሕዝ 34፤ ዘካ 10-11፤ ዮሐ 10፤ ያዕ 3፥1)። መሪዎች ሕዝቡን ከትክክለኛ መንገድ ማሳት ብቻ ሳይሆን፣ ሥልጣናቸውንና ንላፊነታቸውን ለጋራ ጥቅም ከማዋል ይልቅ የግል ፍላጎታቸውን ለማሳደድ ሊጠቀሙበት ይችላሉ። ይህም በዚህ አስደናቂ የፍርድ አደባባይ ላይ እግዚአብሔር የሚያቀርበውን ዋነኛ ክስ ያመለክታል። ይህን ክፍል የሚያጠቃልሉት ታላላቅ ስያሜች እግዚአብሔር በሕዝቡ ላይ የመጽኘት ወይም ፍርድ የመስጠት መብት ብቻ ሳይሆን፣ ፈርዱን የመፈጸም ችሎታ ያለው መሆኑን የሚያሳስብ አስፈሪ መልእክት ይዘዋል።

3፥16-4፥1 እየተበላሸ ባለ ንብረተ ሰብ ውስጥ የግብረገብ መንፈስ ያላቸው አንዳንድ ሴቶች ከተገኙ ሁኔታው ተስፋ ቢስ አይሆንም፤ ምክንያቱም እነርሱ በወጣቱ ትውልድ ላይ በከፍተኛ ደረጃ እያደገ የሚሄድ ተጽዕኖ አላቸው፤ ይሁን እንጂ በይሁዳ ገዢዎች ላይ የታየው እብረተኝነት በሴቶቻቸው ላይ እንደ ታየው ዐይነት ነበር። በዚህ ክፍል የተገለጹት ባሎቻቸው ከድኸች ሳይዘርፉት ባልቀረ የክት ልብስና የጌጣጌጥ ክምችት ባለሀብት የሆኑት ናቸው (ከቍ 14 ጋር ያገኛ)።

በቍ 9 ላይ ነቢዩ የፊታቸውን ገጽታ ከሰዶም የንጢአት አካሄድ ጋር አያይዞ ንጢአታቸው በግልጽ የሚታይ መሆኑን ያሳያል፤ ይኸውም ሁሉም ሰው በማኅበረ ሰቡ የሥርዐተ ያታ ቅደሚት ውስጥ ከንጢአት የጸዳ አለመሆኑን ያሳስባል። ይህ ቋንቋ እነዚህ ሴቶች በኢየሩሳሌም ጉዳዮች ላይ ተከለ ሰውነታቸውን አሳምረው እየልኝ እየልኝ ለማለት አልያም የወንዶችን ትኩረት ለመሳብ ያደረጉትን ሙከራ የሚያሳይ ይመስላል። “በዚያ ቀን” የሚለው የፍርድን ቀን አመልካች ሐረግ ጉዳዩ ከምዕራፍ 2 ጋር እንደሚያያይዝና የጌጣጌጥንና ሌሎች አላስፈላጊ የቅንጦት ዕቃዎቻቸውን በተጨማሪ ያስተዋውቃል። ይህም በቍ 14-15 “ከድኸች” ከሚለውና ተደጋግሞ ከተጠቀሰው ጋር ሙሉ ለሙሉ የሚገጸጸር ነው።

ፍርድ ተፈጻሚነትን የሚያገኘው እስራኤላውያንን ለጦር እስረኞች የሚሰጠውን ሽካራ ልብስ አልብሰው በሚማርኳቸው ጠላቶች አማካኝነት ነው። የማረን ጠጉር ማስወገድ (መልጨት) ከተማዬቱ በጦርነት በወሰዷቸው ሰዎች ላይ ይህን ድርጊት በሚፈጽሙት በባቢሎናውያን አንደምትወሰድ ያሳስባል። በተጨማሪም “ጠባላ” በምርኮ ባርነት ውስጥ በወደቁ ሰዎች ላይ ሊከሠት የሚችል ነገር ነው።

በፈጣን ሆኖም አግባብ ባለው የሐሳብ ሽግግር ኢሳይያስ ከጽዮን ሴቶች ልጆች (ቍ 16) በ1፥8 ላይ “የጽዮን ሴት ልጅ” ተብላ ወደ ተገለጸችው ወደ ከተማዬቱ (ቍ 25-26) ወደ ራሷ ያልፋል። ከተማዋና በርቿ በጉልሕ በሰውኛ ስልት ተገልጸዋል። ኢሳይያስ በድፍረት አስተማማኝ ከሆኑ ትንቢቶች ወደ ፍጻሜያቸው ይወስደናል።

ወደ ኢየሩሳሌም ሴቶች (4፥1) በፍጥነት ስንመለስ ደግሞ ከተማዬቱ በንይል በመያዝ ምክንያት እነዚያ ሴቶች መበለቶች ሳይሆኑ እንዳልቀሩ እንመለከታለን። በከተማዬቱ ላይ የወረደ ፍርድ በወንድና በሴት መካከል የነበረውን መመጣጠን በእጅጉ ለውጦታል። እነዚህ የተጨነቁ ሴቶች ጋብቻ የሚያመጣውን ማዕረግ ያገኙ ዘንድ መሟላት የሚገባቸውን ለማሟላትና ወይም ቢያንስ ቢያንስ ትዳር የሚያመጣውን መከበር ለማግኘት ተዘጋጅተዋል። በሚያስገርም ሁኔታ ከ3፥7 ጋር ያለው መያያዝ ተመሳሳይ ፍርድ ወይም ቢያንስ በአገሪቱ ኢኮኖሚ ላይ አንድ ተመሳሳይ ውጤት የሚያስከትል ፍርድ እንደሚመጣ ያሳስባል። የእግዚአብሔር ባሕርይ ስለማይለወጥ ፍርዱ የሚመነጨው ከተመሳሳይ መርሆች በሆንም እንኳ የእግዚአብሔር ፍርድ ሁልጊዜ አንድ ዐይነት አካሄድን አይከተልም።

ሠ. መጻሕፈው የጽዮን ክብር (4፥2-6)

2 በዚህ ክፍልና በቀደመው ክፍል መካከል ያለው ትልቅ ንጽጽር በቍ 1 እና በቍ 2 ላይ “በዚያን ቀን” ብሎ በሚጀምረው እውነት የሚመራ መሆኑ ነው። ይህ ክፍል (4፥2-6) ራሱ በቍ 4 ላይ የፍርድ ሐሳብን ይዞአል። ይሁን እንጂ የጌታ ቀን በመሠረቱ ፍርድን የሚያመለክት ቢሆንም፣ የእግዚአብሔርን የማንጸት ድርጊት ተከትሎ የሚመጣውን ድነትንም ያስተዋውቃል።

ይህ ቊጥር የእግዚአብሔር ዛፍ ቅርንጫፍ እና “የምድሪቱም ፍሬ” የሚሉትን ሐረጎች አስመልክቶ ዋና ጥያቄ ይዘላል። ጥንታዊውና ቅድመ ክርስትና ትርጉም ሁለቱም ሐረጎች መሲሐን አንደሚያመለክቱ ያስረዳል። ታርጉም የተባለው ቅርንጫፍ መሲሐ ነው ብሎ ይተርጎማል። ብዙዎቹ ወግ አጥቂ ሐታትያን ቢያንስ ቢያንስ የመጀመሪያ ሁለቱ ሐረጎች መሲሐውያን ናቸው ብለው ያስባሉ። “ቅርንጫፍ” የሚለው ቃል በሌላ የመጽሐፍ ቅዱስ ቊጥሮች ውስጥ አራት ጊዜ ተጠቅሶአል (ኤር 23፥5፤ 33፥15፤ ዘካ 3-8፤ 6፥12)፤ በእነዚህ ክፍሎች ውስጥ መሲሐዊውን ሹመት የሚያመለክት ቃል ሆኖ እናገኘዋለን፤ በሌላ የብሉይ ኪዳን መጽሐፍ ውስጥ እንደዚሁ በብዙ ቦታ የተጠቀሰ ነገር ባለመገኘቱ፤ “የምድሪቱም ፍሬ” የሚለውን ሐረግ መሲሐዊ አድርጎ መውሰድ በጣም ያስቸግራል።

መጽሐፍ ቅዱስ ቱክኒካዊ ቃልን መጠቀሙ፤ ቃላትና ሐረጎች ዝቅ ባለ ደረጃ በመጀመር በተለያዩ ዐውዶች ውስጥ አገልግሎት ላይ እንዲውሉና ከጊዜ ወደ ጊዜ አያሌ ትርጓሜን (ፍካሬን) እንዲይዙ ዝንባሌ ያለ መሆኑን ያሳያል። “ቅርንጫፍ” ለዚህ ሐሳብ ጥሩ ምሳሌ ነው (ደግሞም በምዕ 42-53 ከተጠቀሰው “አገልጋይ” ከሚለው ቃል ጋር ያነጻ)። የእግዚአብሔር ጥልቅ ዕቅድ ቀስ በቀስ የተገለጸው በዚህ መንገድ ነው። “የቅርንጫፍ” ፅንሰ ሐሳብ በትንቢተ ኢሳይያስ መጽሐፍ ውስጥ የሚጀምረው ከዚህ ላይ በምናየው መሠረት በአትክልት ጥናት ደረጃ ነው። የጠላቶቻቸው ወረራ ያመጣቸው ራብና የምድሪቱ መጥፋት እስራኤላውያን በቀጥታ ፍሬያማ የመሆን ብርቱ ፍላጎት ያላቸው መሆኑን ያሳያል። ዐዲስ ሕይወት ሰጭው እግዚአብሔር መጻኢው ጊዜ እንደዚህ ባሉ ከእግዚአብሔር በተሰጡ ፍሬያማነቶች እንደሚታወቅ ቃል ገብቶአል።

የሆነው ሆኖ ሕዝቡ የሚፈልገው ሕይወት በጠላቶቹ ዛቻ ሥር ያለቸውን አገር ህልውና ጭምር እንዲያቅድ ስለሚፈልግ ከዚህ በጣም ከፍ ያለ ነበር። ዋስትናን አስተማማኝ የሚያደርግ ፍላጎት ነበር። ዐዲስ ሕይወት ሰጭው አምላክ (እግዚአብሔር) ለሕዝቡ ትሩፋን ፍሬያማነትንም ይሰጣል፤ ይሁን እንጂ ከፍተኛ ው ፍላጎታቸው የመሲሐ መገለጥ ነው። ስለሆነም እርሱ የሚገልጠው የመጨረሻው “የእግዚአብሔር ዛፍ ቅርንጫፍ” ሆኖ ይታያል። በምዕ 11 ላይ ይህ ሐሳብ ቀስ በቀስ የሚያሳየውን አድገት የሚከታተል አንባቢ ቊ 2 በዚህ ክፍል ውስጥና በቀሪዎቹ የትንቢተ ኢሳይያስ መጽሐፍ ክፍሎች ውስጥ ይህ ቋንቋ እንዲኖረው የተመረጠበትን ምክንያትና ጠቀሜታ ይመለከታል።

3 ይህ ጥቅስ በቊጥር 4 ላይ ማብራሪያ ተሰጥቶበታል፤ ምክንያቱም የኢየሩሳሌም ቅድስና በዚያ ክፍል ከተገለጸው የእግዚአብሔር ድርጊት የተነሣ ነው። የኢየሩሳሌም ኗሪዎች ስማቸው መመዝገቡ ፍርድ ከተፈጸመ በኋላ አሁንም በሕይወት ያሉ መሆናቸውን የሚያሳይ ይመስላል (ከ1፥9 ጋር ያነጻ)፤ ሥነ ፍጻሜያዊው ዐውድ ግን የዘላለም ሕይወት ያለ መሆኑን ያመለክታል።

4 የኢየሩሳሌም ሴቶች (3፥16-23) እና በአጠቃላይ ሕዝቧ (1፥16-20) መንጻት አስፈልጓቸዋል፤ ጌታም ይህን ለማድረግ ቃል ገብቶአል። “ሩሃ” የሚለው እዚህ ላይ የተጠቀሰው ቃል ትርጉሙ ምንድን ነው? ዐዲሱ መደበኛ ትርጉም ይህን ቃል “መንፈስ” ይለዋል፤ የግርጌ ማስታወሻውም “መንፈስ” ብሎ አስፍሮአል። ቃሉ በብሉይ ኪዳን እስትንፋስ ወይም “ነፋስ” ማለት ሲሆን በመደበኛነት ጥቅም ላይ የዋለውም የእግዚአብሔርን መንፈስ ስለሚያመለክት ነው። በተጨማሪ በ30፥28 ላይ (ከ40፥7 ጋር ያነጻ) ጥቅም ላይ የዋለው በፍርድ ዐውድ ውስጥ ነው፤ ይህም ዐዲሱ መደበኛ ትርጉም ቃሉን የእግዚአብሔር መንፈስ መግለጫ አድርጎ ባልተመለከተበት ረገድ ነው። በሌላም በኩል በምዕ 11 ዐውድ ላይ ከተጠቀሰው የመሲሐ አገልግሎት ጋር “ሩሃ” በመጠኑም ቢሆን የተያያዘው ከፍርድ ጋር ነው። ምናልባትም እኛ ይህን ቃል እንደሚጋረፍ የፍርድ አሳት ልንረዳውና ቀጣዩን የዚህን መጽሐፍ ክፍሎች ሐሳብ ለማበልጸግ እንደ ተመረጠ ተጨማሪ ምሳሌ አድርገን ልንመለከተው ይገባል።

5-6 በ2፥1-4 ላይ የጽዮን ተራራ በዙሪያዋ ካሉ ኩረብታዎች በላይ ከፍ ብላ ትታያለች። እዚህ ላይ እስራኤላውያን ከግብፅ ወጥተው ሲጓዙ (ዘፀ 13፥21፤ 14፥19-20) በመለኮታዊ ታምራት የተደረገላቸውን ጥበቃ የሚያሳስብ ነው። በዘፀአት ጊዜ ጠባቂው ትእምርት በሚንቀሳቀሱበት ቦታ ሁሉ አልተለያየውም። መጻኢው የጽዮን ተራራ የጉዞው ማብቂያ (ማክተሚያ) ነው። “ይፈጥራል” የሚለው ቃል በዘፍ 1 ላይ የተጠቀሰ ሲሆን፤ በኋላም በትንቢተ ኢሳይያስ ውስጥ በዐዲሱና በመጨረሻው ዕቅድ መሠረት ፈጣሪ ወደ መኖር ያመጣቸውን እውነታዎች ለመግለጽ ጥቅም ላይ ውሎአል (ከ41፥20፤ 45፥8፤ 48፥7፤ 65፥17-18 ጋር ያነጻ)። ስለዚህ በመላው ኢየሩሳሌም ላይ የታየው ክብር ራሱ መሸራ በምትሰብሰውና ንጉሣዊ ክብረ በዓል ላይ በሚታየው ዐይነት አንበር ይከለላል። የወንድ መሸራ እንደምታ ያለው የ5፥1 ሐሳብ እዚህ ላይ ይታያል። ይህም ከተማዬቱን ተፈጥሮአዊ ከሆኑ ጥፋቶች ይከልላታል (ከ32፥22 ጋር ያነጻ)።

በእነዚህ ጥቅሶች ውስጥ የተገለጸው ምሳሌ የክበረና በርግጥ ገና ሙሉ በሙሉ ያልተፈጸመ ነው። በርግጥ በሐጌ መጽሐፍ ላይ የተገለጸው ቅሬታ የእግዚአብሔርን ዐላማ ሳይሆን ከራሳቸው ንጢአት የተነሣ የመጣ መሆኑን ቢያመለክትም፤ ከምርኮ የተመለሱት ሰዎች ይህ ዐይነቱ እጅግ በጣም አስደሳች ሁኔታ አላጋጠማቸውም።

ረ. የወይኑ ቦታ ምሳሌ (5፥1-7)

1-2 የብሉይ ኪዳን ነቢያት ከጊዜ ወደ ጊዜ ሌላ ገጸ ባሕርይን የመወከል መልእክት ማስተላለፍን ይጠቀሙበት ነበር (ከዘካ 11፥4-17 ጋር ያነጻ)። ከዚህ ላይ ኢሳይያስ ሌላን ሰው ወክሎ የሚዘፍንን የባህል ዘፋኝን ሚና ይዞ ይታያል። ቢያንስ ቢያንስ ለመጀመሪያ ጊዜ የፍቅር ዜማ ሳያዘም አልቀረም፤ ከመሸራውም ሚዜ ጋር ራሱን አንድ አድርጎ ሳይቁጥር አልቀረም (“ወዳጄ”፤ ከዮሐ 3፥29-30 ጋር ያነጻ)። በርግጥ ይህ እውነት ከሆነ መሸራዬቱና መሸራው በወይኑ ቦታና በወይኑ ቦታ ባለቤት ዘይቤያዊ አነጋገር ተገልጸዋል። የወይኑ ቦታ በመሸራ መመሰል፤ በሰሎሞን ማሕልየ መሐልይ ውስጥ ብዙ ጊዜ ተጠቅሶአል (2፥15፤ 4፥16፤ 5፥1፤ 6፥1-2፤ 8፥12)። ቢያንስ ቢያንስ ከቊጥር 2 የመጨረሻ ሐረግ ላይ እስካልደረሰን ድረስ፤ ይህ የሐዘን እንጂ የደስታ ታሪክ አለመሆኑን ማየት አንችልም።

በደቡብ ይሁዳ ውስጥ በአብዳት በሚገኘው እንደ ገና በተሠራው በዚህ የወይኑ መጭመቂያ ወይን ይጨመቅ የነበረው በአግር ነው፤ የጭማቂው ፈሳሽም በመጨረሻ ይወርድ የነበረው በተዘጋጀ ቀዳዳ ውስጥ ነው።

3-4 ምንኛ አስደናቂ ለውጥ ነው! ትዕይንቱ ወደ ፍርድ ቤት ይለወጣል (ከ1፥2-17፤ 3፥13-15 ጋር ያነጻ)፤ በዚህ ጊዜ አድማጭ የሆኑት ሰዎች የሚታዩት የወይኑ ቦታ ባለቤት የሚያቀርበውን ክስ እንደሚመዝገቡ ሆነው ነው። ይህም “የወይኑ ቦታ” ግብረ ገባዊ ኃላፊነት ያለው መሆኑን ያሳስባል። አስተዋዮቹ አድማጫች በመጀመሪያ ይህ ምሳሌ ምቹት እንደማይሰጣቸው ዐውቀዋል።

5-6 እንደዚህ ዐይነቱ አክሳሪ ቦታ የመተው ሁኔታ እንደሚደርስበት የታወቀ ነው፤ ማን ተጨማሪ ጉልበት፤ ጎይልና ገንዘብ ይከስራል? ነገር ግን ከዚህም በላይ ነበር፤ ቊርጥ በሆነ ርምጃ ከፈቃዱ ውጭ ዐጥሩና ግድግዳው ይወገዳሉ። የዚህ ምሳሌ ድብቅ ትርጉም ግልጽ የሚሆነው በቊር 6 የመጨረሻ አረፍተ ነገር ላይ ነው። የአየር ንብረትን መቁጣጠር የሚችል ምን ዐይነት የወይን ቦታ ባለቤት ነው? ይህ እግዚአብሔር ነው!

7 አድማጮች በዘዴ በተዘጋጀላቸው ወጥመድ ውስጥ ገቡ። ዘይቤያዊው አገላለጽ ተወገደና እግዚአብሔር ተስፋ የቆረጠበትና የፈረደበት የእግዚአብሔር ሕዝብ በደለኛ መሆኑ ተገልጦ ታየ። ክሱን ሲለመው የነበሩት ሰዎች በወይን ቦታ ላይ በተሰጠው ሒስ መስማማታቸውን በዝምታ በመግለጻቸው ሕዝቡ ራሳቸውን ከነኑ።

ሰ. የይሁዳ ንጢአት መወገዝ (5፥8-30)

በጽኑው ክፍለ ዘመን የነበሩት ነቢያት በዘመናቸው በማኅበረ ሰቡ ውስጥ የነበሩት ሀብታሞች ሲፈጽሙ የነበሩትን ማኅበራዊ ንጢአት በማውገዝ ረገድ መልእክታቸው አንድ ነበር (ከአሞ 5፥18፤ 6፥1 ጋር ያነጻ)። በተጨማሪ በአሞጽ 1-2 ላይ እንደ ተገልጸው ዐይነት የመለኮት ፍርድ የሚመጣ መሆኑ እያደር እየቀረበ መጣ፤ በመጨረሻም በራሷ በእስራኤል ላይ እንደሚደርስ አመለከተ፤ በመሆኑም የ“ወዮታው” ፍርድ ዞሮ ዞሮ ያረፈው በራሱ በነቢዩ ላይ ነው (6፥5)።

8-10 በሀብታም ማኅበረ ሰብ ውስጥ ሁሉም ሰው ካካበተው ሀብት ዘወትር አያተርፍም (ከሚክ 2፥1 ጋር ያነጻ)። የመሬት ይዞታን ለማስፋፋት (1ነገ 21፥17-24) የሚፈጸመውን የምኞት ንጢአት አስመልክቶ የነቢያቱ ድንጋጤ መሠረቱ፤ የመሬት ሁሉ ባለቤት እግዚአብሔር ነው ከሚለውና እርሱ ልዩ ልዩ ነገዶችና ቤተ ሰቦች መሬትን እንዲያስተዳድሩ ባላደራ አድርጎ ለሁልጊዜ እንደ ሰጣቸው የሚገልጸውን መርሕ በርግጠኛነት ከማወቃቸው የተነሣ ነበር።

ሀብታሞቹ ቤትንና መሬትን ይመኛሉ፤ ያለአግባብም የግላቸው ያደርጋሉ፤ በዚህ ምክንያት እግዚአብሔር ፍርዱን በእያንዳንዱ ሀብታም ላይ ያመጣል። ሊወሰድ የታቀደው ርምጃ ምንም ይሁን ምን ዋናው ነጥብ ግልጽ ነው፤ ለብዙ ድካም ምላሹ ጥቂት ምርት ማግኘት ይሆናል (ከሐጌ 1፥5-6 ጋር ያነጻ)።

11-17 አብዛኛው ኅብረተ ሰብ ሲባሉ ማልዶ መጠጣትን የግብረ ገብ መዝቀጥ ምልክት አድርጎ ይመለከታል፤ ምክንያቱም ማንኛውም ሰው ከእንቅልፉ ሲነቃ በመጀመሪያ የሚያስበው ስለ መጠጥ ከሆነ፤ እርሱ ወይም እርሷ በመጠጥ ቊርጥ ሥር ናቸው ማለት ነው። ታማኝነትን በማጥፋት የተከማቸ ሀብት ኢግብረ ገባዊ በሆነ መንገድ ይጠፋል። በመጠጥ የተጀመረው ቀን ሌሊቱን በሙሉ ወይን በመጠጣት በመኪቃ ድግስ ይደመደማል። ቀደም ሲል እንደ ተጠቀሰው “ወዮታ” ቅጣቱ ለተፈጸመው ንጢአት የሚመጣጠን ነው፤ መጋዙ ከሚወዱት ምድር ያስወግዳቸዋል፤ ግብዣና ጠጥቶ መስከርም በድንገት ያከትማል። “ዕውቀት በማጣቱ ይሚረካል” (ቊር 13) የሚለው አርፍተ ነገር በቊር 12 ላይ ከተገለጸው ሐሳብ ጋር የሚያያዝ ነው።

“መቃብር” (ሲኦል) የሙታን ቦታ ነው። በእኩለ ሌሊት ሲፈነጥዙ፤ ለብዙ መብልና ለብዙ መጠጥ አፋቸውን ሲያስፋ የነበሩት ሰዎች፤ በድንገት ከማንም በላይ የተራበው የሞት መብል ይሆናሉ። በቅጣት አንድነትን ማግኘት ማለት “መኳንንቱና ሕዝቡ” በሙሉ የሀብታሞቹ ንጢአት የሚያስከትለውን መከራ ይቀበላሉ ማለት ነው።

ቊርጥ 16 በቅድስናና በጽድቅ መካከል ያለውን የሐሳብ መያያዝ ያጠቃልላል። እግዚአብሔር የሚለየው በህልውናው ብቻ ሳይሆን በግብረ ገቡም ረገድ ነው፤ ቅድስናው ከግርማው ጋር የሚመሳሰል ነገር ብቻ ሳይሆን እርሱ በዘላለማዊ ባሕርዩ በንጢአተኞች ላይ ለሚፈጸመው የጽድቅ ፍርድ መሠረት ነው። የመለኮታዊ ቅድስና ግብረ ገባዊ ባሕርይ የቱን ያህል አስፈሪ እንደ ሆነ ከሚያሳዩት መገለጫዎች ውስጥ አንዱ በምዕራፍ 6 ላይ ይገኛል።

ቊርጥ 17 ይህንኑ ጭብጥ ይዞ ይቀጥላል፤ በወቅቱ የነበሩት የሀብታም ገበሬዎች መኖሪያዎች (ከቊር 9፤10 ጋር ያነጻ) ሙሉ በሙሉ የግጦሽ ቦታ ወደ መሆን ስለ ተቀየሩ፤ እንስሳት ከፍርስራሹ ላይ እንደሚግጡ ያሳያል። ይህም በዚህ ክፍል የተጠቀሱት ልዩ ልዩ ወዮታዎች በአንድ የኅብረተ ሰብ ክፍል ላይ ያነጣጠሩ መሆናቸውን ያሳስባል።

18-19 ኢሳይያስ የሽክም ተሽካሚን ሥዕል ወደታል (ከ5፥36፤ 57፥10 ጋር ያነጻ)። ከዚህ ላይ ንጢአተኞቹቱን ይሁዳ አሁን “በደል እንደ ተጫናት” ሳይሆን (1፥4) በጀርባዋ ላይ ከጎላዋ ከባድ ሽክም እንዳለ አድርጎ ይሥላታል። ሥዕሎቹ የተለያዩ ቢሆኑም፤ የሚከሥቱት ሐሳብ ግን አንድ ነው። ትልቅ ውሸትንና ማታለልን በመቀበል፤ (ከቊር 20 ጋር ያነጻ) እግርቻቸውን ከዚህ ዐይነቱ አድካሚ የዕለት ተዕለት ተግባር ውስጥ አስገብተዋል።

ቊርጥ 19 የሕዝቡን ንጢአት ያጠቃልላል፤ ሕያው እግዚአብሔርንና መንገዶቹን በሙሉ ጥርጣሬ በተሞላበት መንገድ አልቀበልም በማለቱም ይኸው ንጢአት ዐይነተኛ ባሕርዩን አጥልቶ ያሳያል። በተዘዋዋሪ መንገድም ምንም ነገር እየተፈጸመ አይደለም እያሉ ነው (ከ41፥21-24 ጋር ያነጻ)። ይሁን እንጂ ይህ ክፍል የሚጀምርበት “ወዮላቸው” እግዚአብሔር በራሱ ጊዜ በንጢአት ላይ እንደሚፈርድ የነቢያን እምነት ይመለከራል። “የእስራኤልን ቅዱስ” የሚለውን ከዚህ ላይ የተጠቀሰውን ሐረግ የተናገሩት፤ ልዩ በሆነው የኢሳይያስ ትንቢታዊ መልእክት ላይ ያላቸውንም ንቀት የገለጹት ከንፈራቸውን አጣምመው በማሽግጠጥ ሳይሆን አይቀርም (ከ30፥11-12 ጋር ያነጻ)።

20 በዚህ ክፍል የተገለጸው ማታለል የእግዚአብሔርን መንገዶች እንደ መጠራጠር ተደርጎ ስለ ተብራራ ይህ “ወዮላቸው” በ(ቊር 18) ላይ ከተጠቀሰው “ወዮላቸው” ጋር ግንኙነት አለው። የሚያሳዝነው ነገር፤ ከዚህ ዐይነቱ ጥርጣሬ ተነሥተው ይህ ቊርጥ ወደሚያሳየው የተገለበጠሽ ወደ ሆነው ፋይዳ መሸጋገራቸው ነው፤ እግዚአብሔር የፋይዳዎች ሁሉ ምንጭ ነውና፤ ስለ እርሱ የተሳሳተ አመለካከት ካለን ስለ ሁሉም ነገር ወዲያውኑ ስሕተተኞች እንሆናለን።

21 ይህም ክፍል ከዚህ ቀደም ከነበሩት ወዮላቸው ጋር ግንኙነት ሊኖረው ይችላል፤ ምክንያቱም በዚያ የተጠቀሱት የተገለበጠሽ ፋይዳዎች ለአምላክ የለሹት ዐዲስ “ጥበብ” መሠረት ሊሆን ይችላልና፤ ይህም ከመለኮታዊ ጥበብ ጋር የሚቃረን ነው (ከ1ቆሮ 1፥17-2፥16፤ 3፥18-23 ጋር ያነጻ)።

22-23 ቊር 22 የዚያን “ጥበብ” ቁልነት ጉልሕ ሲያደርግ ቊር 21 ደግሞ ራሳቸውን ጠጢባን አድርገው የሚቁጥሩትን ሰዎች ይወግዳል። እነዚህ ሰዎች ራሳቸውን እንደ ጀግኖችና ብርቱዎች ቁጥረዋል፤ ይሁን እንጂ እነዚህ ተክክለኛ ብይኖች አልነበሩም፤ በአፋቸው አማካይነት የሚናገረው መጠጣቸው ነበርና። በተለይ ሰዎቹ ብሩህ አእምሮና ጠንካራ ግብረ ገብ በሚጠይቅ ትልቅ የንላፊነት ቦታ ላይ መቀመጣቸውን ስንፈጻ ሁኔታው ይብሱኑ አሳፋሪ ይሆናል። ፍትሕ በሚሰጥበት ቦታ እነርሱ መስና ፈጽሙ (ከ1፥23፤ 10፥1-2 ጋር ያነጻ)።

24-25 በተከታታይ የቀረበው “ወዮላቸው” አበቃ። የመጨረሻው “ወዮላቸው” በክፉ ዳኞች ላይ ያነጣጠረ ነበር፤ አሁን ደግሞ የሁሉም የበላይ የሆነው ዳኛ የፍርድ ውሳኔ ማስተላለፍ ይጀምራል። የእግዚአብሔር እሳት ያቃጥላቸዋል፤ የእግዚአብሔር እጅ ይመታቸዋል። በ40፥6-8 ላይ ነቢያ የሰውን ሕይወት፤ ዕጣ ፈንታቸው መጠውለግና መሞት ከሆነው ከሃርና ከአበባ ጋር ያመሳስላል። እነርሱ በእሳት ለመቃጠል የተጋለጡ ስለ ሆኑ ከዚህ ላይ የፍርድ ተለዋጭ ዘይቤ አድርጎ ተጠቅሞባቸዋል። ከዚህ ቀደም ለደድ እሳት በሃር ሜዳ ላይ የሚያደርሰውን ጥፋት ለሚያውቁ ሰዎች ፍርዱ ሁሉን የሚያካትትና ፈጣን እንዲሁም ጠቀላላ መሆኑን ምሳሌው ያሳስባቸዋል። በቀደሙት ወዮታዎች ውስጥ ለመረዳት እንዲቻል በዝርዝር የቀረበው የፍርዱ መንሥኢ እዚህ ላይ ዕጥርጥር ባለ መንገድ ቀረበ። ሕግ (ቶራሕ) የሚለው ቃል የእስራኤላውያን የግብረ ገብ መስፈርቶችን የያዘው የሙሴ ሕግና በተመሳሳይ መንገድ የኢሳይያስም ትምህርት በራሱ

ሥልጣናዊ መሆኑን ለመግለጽ ሙሉ ብቃት እንዳለው ያመለክታል።

ቍጥር 25 በሕዝቡ ላይ የነደደው መለኮታዊ ቍጣ መገለጥ ቀጣይ ክፍል እንጂ የተለየ ሁኔታ ተደርጎ መወሰድ ስለሌለበት፤ አንድ የተወሰነ ፍርድን የሚያመለክት ይመስላል። ኢሳይያስ በጋሪያን ዘመነ መንግሥት የተከሠተውን ታላቅ የምድር መንቀጥቀጥ (አሞ 1፥1፤ ዘካ 14፥5) በአጸምሮው ዐስበት ከሆነ፤ የተራሮችን መራድና የሰዎች አስከሬን በየመንገዱ መጋደሙን መጥቀስ ትክክል ነው።

26-30 ለዚህ ታላቅ ነቢይ የተሰጠው ብሩህ ሥዕላዊ መግለጫዎችን የመጠቀም ስጦታ ምንኛ አስገራሚ ነው! ሥዕሉ የመልእክቱን ሐሳብ ወዲያውኑ በዐይነ ጎሊና ለማየት ስለሚያስችል የሚጠይቀው ገለጽ ጥቂት ነው። በመሬት መንቀጥቀጥ አስቀድሞ ተመስሎ የተነገረው ታላቅ ፍርድ የሚፈጸመው ከሩቅ አገር በሚመጣ፤ በፈጣን፤ የተወሰነ ዐላማ ባለው፤ በስኬታማ፤ በጨካኝና በአጠቃላይ በአስፈሪ ሰራዊት አማካይነት ነው። ቅጣት የሚፈጽምበትን ሰራዊት ለማሰባሰብ እግዚአብሔር “ምልክት” ያውሰልባል። እንደ ንብ አርቢ በፋጨት ይጠራቸዋል። አሦራውያን በቅርብ ርቀት እየታዩ ባለበት ሁኔታ “ከምድር ዳርቻም” የሚለው ሐረግ ግንት አለው። ባሕርንና መሬትን ከሚያመለክቱት መግለጫዎች የመጀመሪያው ተነጻጽሪ ዘይቤ ሲሆን ሁለተኛው በቁሙ የሚወሰድ ነው። ነቢዩ ሐሳቡን ከአንበሳ ግንት ተለዋጭ ዘይቤ ወደሚጮኽ ባሕር ተለዋጭ ዘይቤ ያሻግረዋል፤ ቀጥሎም ማዕበሉ በሚቀንስበት ጊዜ ከጠላት የማምለጫ መንገድ ሊሆን የሚችለውን ባሕር ወደ አጸምሮ ያመጣል። በምድር ላይ ምንም ዐይነት የማምለጫ ተስፋ እንደማይኖርም ይናገራል። የአሦራውያን የፍርድ ደመና ምናልባት የማምለጫ መንገድ ሊሆን የሚችል ማንኛውንም ጭላንጭል ይጋርዳል።

ሸ. የቅዱሱ ራእይና ጥሪ (6፥1-13)

1 ጋሪያን የሞተበት ቀን በጣም አወጣጋቢ እንደ ሆነ ነው። ኢሳ 42፥28-32 የተተነበየው አካዝ በሞተበት ዓመት ነው፤ በግልጽ እንደሚታየው የትንቢቱ ሐሳብ በዚያ ወቅት ከነበረው ፖለቲካዊ ሁኔታ ጋር የሚገጣጠም ነው። ታዲያ ከዚህ ላይ ተመሳሳይ ሐሳብ በመኖሩ አንደኝነትም፤ የዚያ ምድራዊ ንጉሥ አገዛዝ ዐምሳ ዓመት ሲሞላው ወይም ሊያክትም ሲል ያየው የሁሉን ቻዩ ንጉሥ ራእይ ለነቢዩ ምን መንፈሳዊ ፋይዳ እንዳለውም በሚገባ ልንገምት እንችላለን። የእግዚአብሔርን ምጥቅነት የሚገልጸው ራእይ ከኢሳይያስ ልብ ውስጥ ፈጽሞ ሊጠፋ አልቻለም። ታላቁን የአስራኤል አምላክ በሐሣቡ ማሞገስ በትንቢቱ ውስጥ የተዘወተረ ዋና ሐሳብ ነው (ከ2፥10-22፤ 37፥16፤ 40፥12-26፤ 57፥15 ጋር ያነጻ)።

2 ሰማያውያን ፍጡራን “ሱራፌል” ተብለው ሲጠሩ የምንመለከተው በዚህ የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍል ብቻ ነው። እነርሱም እግዚአብሔር ከፈጠራቸው ልዩ ልዩ ፍጥረታት (ከመላእክት፤ ከሊቃነ መላእክት፤ ከንጄላት፤ ከሥልጣናትና ከኪሩቤል) ጋር የሰማይ ፍጥረታት ናቸው። ሱራፌል የሚለው የስም ትርጉም አብረቅራቂ ማለት ስለ ሆነ አብረቅራቂ ፍጥረታት ናቸው። ያም ሆኖ ከእግዚአብሔር ታላቅ ብርሃንና ክብር ፊቶቻቸውን ይሸፍናሉ፤ እግሮችን መሸፈን የትሕትና ምልክት ነው።

3 ኢሳይያስ የተመለከታቸው ሱራፌል ቍጥር ምን ያህል እንደ ነበር አይታወቅም። እርሱ ምናልባት በዚህ ጊዜ በዐዲስ ዓመት በቤተ መቅደስ የአምልኮ ሥርዐት ላይ ተገኝቶ በራእይ ውስጥ ሳለ የሊዋውያን ኅብረ ዝማሪ በሰማያዊዎቹ ሱራፌል ሲያስተጋቡ ሳይሰማ አልቀረም። ሐዋርያው ጳውሎስ በክርስቲያን አምልኮ ላይ መላእክት እንደሚገኝ በርግጠኝነት ያምናል (በእግዚአብሔር ፊት ሴቶች ጠጉራቸውን መሸፈን እንዳልባቸው ወይም እንደሌላባቸው የሚያትተውን ሐሳብ ከ1ቆሮ 1፥12-16 ያነጻ)።

ሦስት ጊዜ የእግዚአብሔር ቅድስና መነገሩ (ራእ 4፥8) ከመጀመሪያዬቱ ቤተ ክርስቲያን አባቶች ዘመን ጀምሮ እስከ ዛሬ ድረስ ሥላሴን እንደሚያመለክት ተደርጎ እንደ ተተረጎመ ነው። በዐዲስ ኪዳን ሙሉ ብርሃን አንጻር ይህን ሦስት ዕጥፍ መግለጫ ስንመለከተው ተገቢ ነው ብንል ተመራጭ ነው። የመለኮት

ቅድስና ጭብጥ በትንቢተ ኢሳይያስ መጽሐፍ ውስጥ የላቀ ጠቀሜታ ያለው ነው። ይህ የእግዚአብሔር ሰው ለነቢይነት አገልግሎት ሲጠራ (ከሕዝ 1 ጋር ያነጻ)፤ የተመለከተውን የእግዚአብሔር ምጥቅ ንጽሕና መገለጥ ፈጽሞ ሊረሳው አልቻለም።

የሙሉነት ቋንቋ በእነዚህ ጥቅሶች ውስጥ ሦስት ጊዜ ተጠቅሶአል (ቍ 1፥3፥4)፤ ሁለት ጊዜ ቤተ መቅደሱን ለማመልከት፤ አንድ ጊዜ ደግሞ መላውን ምድር ለማመልከት። ስለዚህ ይህ ክፍል የሉዐላዊውን አምላክ ድንቅ ምጥቅነት አጥብቆ ቢገልጽም፤ በተጨማሪ ቅርብ አምላክ መሆኑን በጉላ መልኩ ያስተምራል፤ ምጥቅነቱ እጅግ ሩቅነቱን ወይም ገለልተኝነቱን የሚገልጽ አይደለም፤ ነገር ግን በፈጠረው ዓለምና በቤተ መቅደሱ ውስጥ በሚገኘው ሀልዎቱ አማካይነት የታወቀ ነው። መለኮታዊ ምጥቅነትና ቅርብነት በመጽሐፍ ቅዱስ እይታ ውስጥ ሁልጊዜ ተመጣጥነው የሚሄዱ ነገሮች ናቸው (ከ12፥6 ጋር ያነጻ)።

“ክብር” የሚለው ቃል እግዚአብሔር ራሱን ለፍጥረቱ በገለጠባቸው ጊዜያት አገልግሎት ላይ ውሎአል። መሠረታዊውን መለኮታዊ ባሕርይ መረዳት በጣም አስቸጋሪ ነው፤ ነገር ግን እግዚአብሔር መገለጥ ሲፈልግ የክብሩ መገለጫ የሆኑ አንዳንድ ነገሮች ሊታዩ ይችላሉ (ዘፀ 33፥17-23፤ ሕዝ 1፥28)። በዮሐ 12፥41 ላይ ኢሳ 6፥10ን ከጠቀሰ በኋላ የሐንሰ እንዲህ አለ፤ “ኢሳይያስ ይህን ያለው የኢየሱስን ክብር ስላየ ነው፤ ስለ እርሱም ተናገረ” ይላል። ይህ አስገራሚ መግለጫ ከዐዲስ ኪዳን ጸሐፊዎች አጠቃላይ አስተምህሮተ ክርስቶስ ጋር ይስማማል፤ ምክንያቱም ኢየሱስ በሥጋ የተገለጠ አምልክ ናውና፤ በብሉይም ሆነ በዐዲስ ኪዳን የተገለጠው ያው አምላክ ነው። ይህም ምናልባት ሦስት ጊዜ ቅዱስ መባሉ ሥላሴን የሚያመለክት መሆኑን የሐንሰ ሳይረዳው አንዳቀረ ያመለክታል።

4 የእግዚአብሔር ኀይል አንዳንድ ጊዜ በሚታይ ነውጥ (ከዘፀ 19፥18፤ ከሐሥ 4፥31 ጋር ያነጻ)፤ ሀልዎቱም በደመና ጢስ (ከኢሳ 4፥5፤ ከዘፀ 33፥9 ጋር ያነጻ) ተገልጦአል። ስለዚህ ከስሜት ህዋሳቶቻችን በአብዛኛው ራሱን የደበቀው እርሱ አንዳንድ ጊዜ በቀላሉ ሊረዱት በሚችሉት መልክ ገልጦላቸዋል፤ በመጨረሻም በልጁ በኩል ሙሉ በሙሉ በተገለጠበት ጊዜ ይህን አድርጎአል (1ዮሐ 1፥1-4)።

5 ከዚህ ላይ “ወዮልኝ” ተብሎ የተተረጎመው ቃል በምዕ 5 ላይ በበርካታ ቦታዎች ላይ አገልግሎት ላይ ከዋለበት መንገድ ይለያል። በርግጥ ቃሎቹ ተመሳሳይነት አላቸው፤ እያንዳንዱ ከዛቻ አንሥቶ እስከ ግርምታ ድረስ ያሉትን ድርጊቶች የሚገልጹ የተለያዩ ድምፀቶች አሉት። ይህ ቍጥር ወደ ሰው ልብ ጠልቆ ለሚገባው ቃል ውጤታማ የአገልግሎት መሣሪያ ስለ መሆኑና የዚያ ቃል ኀይልም ለገለሰቡ ጎሊና መስማት ስላለበት ያስተምረናል። የነቢዩ ከንፈሮች የእግዚአብሔርን እውነት እንዲያውቁ መወሰኑ እውነት ነው፤ ይሁን እንጂ እርሱ በአምልኮ ጊዜ በቤተ መቅደሱ ውስጥ ከነበረ፤ የመጀመሪያው ተጠቃኝ የአምላኪው አንደበት መርከብ ነው (ከ1፥15፤ 29፥13 ጋር ያነጻ)። የብሉይ ኪዳን ሰዎች እግዚአብሔርን የማየት አጋጣሚ ሲኖር ምንጊዜም ከፍተኛ ፍርሀት ይሰማቸው ነበር። ይህ እውነት መሆኑ ካልወደቁት ሰማያውያን ፍጡራን መካከል የሚገኙት ሱራፌል፤ በኃይሉ አምላክ ሀልዎት ፊቶቻቸውን ሲሸፍኑ በመመልከቱ ለኢሳይያስ ይበልጥ ግልጽ ሆኖለታል።

6-7 እግዚአብሔርን ለማገልገል ኢሳይያስ ንጽሕ መሣሪያ መሆኑን አስፈልጎታል። ራሱ የሚያቃጥል ቅድስና የሆነው አምላክ (ከ33፥13-16 ጋር ያነጻ) ከመሠዊያው ይህን መንጻት ይሰጣል (ከዘኁ 31፥22-23፤ ከሚል 3፥2 ጋር ያነጻ)። በጉልሕ እንደሚታየው፤ ከሱራፌል አንዱ (በቍ 2 ላይ ያለው ማብ. ይመ.) ነቢዩ የሚነጻበት መሣሪያ ነበር። ኢሳይያስ ከዚህ ተመክሮው ኅጢአተኛ የሆኑት የሰው ልጆች በሱራፌል አምልኮ ላይ መገኘት የሚችሉት በእግዚአብሔር እሳት ሲነጹ ብቻ መሆኑን ሳይረዳ አልቀረም (ከ4፥4 ጋር ያነጻ)።

8 ኢሳይያስ እግዚአብሔርን እንዲያገለግል አልተገደደም፤ ይልቁንም የእርሱ ፈቃድ ለእግዚአብሔር የይቅርታ ጸጋ በአድናቆት ምላሽ እንዲሰጥ ያዘጋጀዋል። የኢሳይያስ ምላሽ ራሱ የመለኮት ጸጋ ውጤት መሆኑ አያጠራጥርም፤ ይሁን እንጂ

ከዚህ ላይ ይህ አጽንዖቱ ያረፈበት ጉዳይ አይደለም። በዚህ ምትክ እርሱን የተገዳደረው ነገር በግል ራስን አሳልፎ የመስጠት ጉዳይ መሆኑን እናያለን።

በብዙ ቊጥር የተነገረው “ማንስ ይሄድልናል?” የሚለው መግለጫ ብዙውን ጊዜ የሚተረጎመው ወይ ሥላሴን (ቊ 3፤ ዘፍ 1፥26፤ 11፥7 ጋር ያነጻ) ወይም የሰማያውያን አካላትን ጉባኤ እንደሚያመለክት ተደርጎ ነው። ብዙ የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍሎች ሰማያዊ ሰራዊት በእግዚአብሔር ዙሪያ መኖሩን ያመለክታሉ፤ ይሁን እንጂ እግዚአብሔር ለምክር ሲጠራቸው ወይም በሆነ መንገድ ከእነርሱ ጋር በአንድ ላይ ሆኖ እንደሚናገር አንዳቸውም አያመለክቱም። ስለ ውሆች፤ ስለ ተራሮችና (ተፈጥሮ) ስለ ሕዝቦች (ታሪክ) በተናገረባቸው ዐውዶች ሁሉ እግዚአብሔር ሌሎችን (40፥13-14) አለማማከሩን ገልጿል። በብዙ ቊጥር የተነገረው ሐረግ መለኮታዊውን ግርማ ወይም በሥላሴ አስተምህሮ የተሟላ ነገረ መለኮታዊ መግለጫ የሚያገኘውን ማንነቱን ያመለክታል።

9-10 እርሱ ኃይል ንጉሥ ነውና (ቊ 1፥5) ምን እንደሚሆን በሚያውቀው ብቻ ሳይሆን፤ ዕቅዱንም ባወጣው በሰራዊት ጌታ ፈቃድ ሕዝቡ ልባቸው የደነደነ መሆኑን ኢሳይያስ እንዲያውቅ ተደርጎ። እግዚአብሔር ለኢሳይያስ የተናገራቸው ቃላት በሁሉም ወንጌላትና (ማቴ 13፥14-15፤ ማር 4፥10-12፤ ሉቃ 8፥10፤ ዮሐ 12፥39-41) ሁለት ጊዜ በጳውሎስ ተጠቅሰዋል (ሐሥ 28፥26-27፤ ሮሜ 11፥8)። እያንዳንዱ ክፍል የተጠቀሰው በክርስቶስ አማካይነት የተገለጠውን የእግዚአብሔር ቃል በመቃወም ላይ የተሰነዘረ አስተያየት ሆኖ ነው። በተመሳሳዮቹ ወንጌላት ውስጥ ከኢሳይያስ የተጠቀሱት ክፍሎች የሚገኙት ከዘረው ምሳሌ ጋር ተያይዘው ነው፤ ይኸውም በዚህ ክፍል እደሚታየው ለእግዚአብሔር ቃል አግባብ ያለው ምላሽ መስጠት አለመቻል እንደሚከሰት አስቀድሞ የሚገመት ነው። ይሁንና በዚህ ክፍል እንደ ተገለጸው ሁሉ (ቊ 13) የተስፋ መንገድ የሆኑ ነገሮች እንደሚኖሩም ያሳያል። በራእይ ውስጥ ከታየው ቅዱስ ዘር ጋር የሚነጻጸር ሐሳብ በዐዲስ ኪዳን በዘሩ ምሳሌ ውስጥ በተጠቀሰው ጥሩ መሬት አቸው ይገኛል።

11-12 የኢሳይያስ ጥያቄ ድምፀት የሰቂቃ ዐይነት ነው። ነቢዩ የእግዚአብሔርን የፍርድ መልእክት መናገር ቀላል ሆኖ አላገኘ ውም (ከኤር 1፥6-8፤17፤ ከሕዝ 2፥3 ወዘተ ጋር ያነጻ)። ነቢያቱ ትንቢት የሚናገሩላቸው ሕዝብ አካል በመሆናቸው፤ ሕዝቡ ስለ ፈጸሟቸው በደሎችና አይቀሬ ስለ ሆነው ፍርድ ማልቀስ ግዴታ ሆኖባቸዋል (ኤር 9፥1፤ 14፥17)። ከነቢዩ ዘመን ጀምሮ ያሉትን ጉዳዮችና (1፥7-9) ስለሚመጣው ፍርድ የተነገሩ ትንቢቶችን ዘግበው (ለምሳ 3፥25-26፤ 5፥8-9፤13፤17) የሚገኙት የመጽሐፉ መግቢያ ምዕራፎች (የኋለኞቹም ምንባቦች) እነዚህን ቊጥሮች አጉልተው ያሳያሉ።

13 ወደ ፊት ሆኖ እንደሚታየው ጥፋቱ ሙሉ በሙሉ ባይሆንም ትልቅ ጥፋት ይሆናል፤ ይሁን እንጂ ቅሬታዎቹ እንኳ ሳይቀሩ ወደ ፊት ለሚመጣው ፍርድ መግዛት ይኖርባቸዋል። ተፈጥሮአዊው የተስፋን ጭላንጭል ያስተዋውቃል። ባብዛኛው ከፍተኛ ደረጃ ላይ የደረሰው ጥፋት ዘወትር ሕይወቱን እንዳልነበረ እንዳያደርግ እግዚአብሔር ተፈጥሮን አደራጅቶአል። ቅሬታ ለሆኑት ሕዝብ ቀጣይ የሆነ የሕይወት ዐላማ አለው (በ4፥2 ላይ ያለውን ማብራሪያ ይመ)። “ዘር” የሚለው ቃል፤ ዘሩ (ዘር) እንደሚቀጥልና በእግዚአብሔርም እንደሚባረክ ለአብርሃም ከተሰጠው ተስፋ (ዘፍ 17፥1-8 ይመ፤ ከኢሳ 51፥2 ጋር ያነጻ) ጋር ግንኙነት እንዳለው ያመለክታል። በቊጥር 3 ላይ “ቅዱስ” የሚለው ቃል ከራሱ ምጥቅ ማንነት ጋር በተያያዘ መልኩ አገልግሎት ላይ ውሎ ሳለ፤ እግዚአብሔር ለትሩፋን ሕዝቡ ማገልገል በርግጥ ራስን ዝቅ የማድረግ ጸጋ ነው።

ቀ. የሸአር ያሹብ ምልክት (7፥1-9)

ኢሳይያስ 7፥1-9፥7 ያለው ክፍል የተወሰነ አንድነት ያለው በታሪካዊው ዳራ ብቻ ሳይሆን ትእምርታዊ ስሞች ባላቸው ልጆች ታሪክ ጭምር ነው። “ምድያም ድል በተመታ ጊዜ” (9፥4) የሚለው ሐረግ በመዝገያው አካባቢ መጠቀሱ ምልክትም የጠቅላላውን ክፍል ጠቀሜታ የሚገልጽ ነው። የምድያም ቀን እግዚአብሔር ትንሽ ወታደራዊ ጎይልን በሚመራ በደካማ

ሰብአዊ መሪና ባልተሟላ መሣሪያ (መሳ 6-7) በታላቅ ሰራዊት ላይ ታላቅ ድል የተቀዳጀበት ነው። ማንኛውም ሥጋ ለባሽ በፊቱ ከብሮ እንዳይታይ በሌሉ ነገሮች አማካይነት እግዚአብሔር አሉ የተባሉትን ነገሮች ወደ ባዶነት ያመጣቸዋል (ከ1ቆሮ 1፥25-31 ጋር ያነጻ)።

1 ታሪካዊ ዳራውን ለመረዳት መግቢያውን ይመልከቱ። ሁለት ሰሜናውያን መንግሥታት ይሁዳን ለማጥቃት ግንባር መፍጠር የጀመሩት ኢዮአታም ከመሞቱ በፊት መሆኑን 2ኛ 15፥37 ግልጽ ያደርጋል። በሥልጣን ዘመኑ መጀመሪያ ላይ አካዝ የገጠመው የአምነት ተግዳሮትና ከእርሱ ያገኘው የተለየ ምላሽ ከመጀመሪያው አንሥቶ ጌታን በማመን ብቻ የተመሠረተ ግንኙነት እንዲኖረው ማስቻል ነበረበት። ያዝያንን የሚያመለክተው ክፍል ከ6፥1 ጋር ግንኙነት ያለው ሲሆን፤ በሁለቱ ምዕራፎች መካከል የማያጠራጥር መንፈሳዊ ግንኙነት መኖሩን ያመለክታል። ከሁሉም በላይ የሆነው የእግዚአብሔር ንግሥና በሉዐላዊነቱ ከፍ ከፍ የሚለው፤ ይሁዳ ምድራዊ ንጉሥ በሞተበት ጊዜ ብቻ አይደለም፤ ነገር ግን በረአሳን፤ በፋቄሌና በራሱ በታላቋ አሦር ንጉሥ ላይም ነው። ምዕራፍ 6 ያለማመን እንደሚከሰት ከወዲሁ ያሳያል፤ ምዕራፍ 7 ደግሞ የተከሠተውን ያለማመን ታሪክ ይዘግባል።

2 አካዝ “የዳዊት ቤት” (ከቊ 13 ጋር ያነጻ) ተብሎ መሰየሙ በጣም ያልተለመደ ነገር ነው። ይህ ሐረግ ትኩረት የሚሰጠው ምናልባት በፍርሀቱና ባለማመን ምክንያት የተከሠተውን ንቢአት ነው፤ ምክንያቱም እርሱ የሚገኝበት የዳዊት ቤት ቀጣይነቱ ዋስትና የተሰጠው በመለኮታዊ ቃል ነው (2ኛሙ 7)።

3 ሸአር-ያሹብ የሚለው ስም በመሠረቱ ትእምርታዊ ነው (ይኸውም፤ “ትሩፋኑ ይመለሳሉ” ማለት ነው)። ይህ ስም የተሰጠው በተወለደበት ጊዜ ከሆነ፤ ምናልባት ምርጫው የተወሰነው ነቢዩ ሲጠራ ስለ ወደፊቱ ሁኔታ በተገለጠበት ጊዜ ነው (6፥13)። በውስጡ ሁለት አሻሚ ትርጉሞች አሉ። ማስጠንቀቂያን ወይም ተስፋን ሊያመለክት ይችላል፤ ወይም ከምርኮ ምድር ወደ ተወላዳብት አገር መመለስን ወይም በመንፈሳዊ ረገድ ወደ እግዚአብሔር መመለስን ሊያመለክት ይችላል። የክፍሉ ሐሳብ የማስጠንቀቂያ ሐሳቦችን መያዙ ከዚህ ዐውድ በጉልሕ ይታያል።

አሁን ቦታው የት ላይ እንዳለ መናገር ባንችልም፤ የነቢዩና የንጉሡ መገናኛ ቦታ በትክክል ተመልክቶአል። ተከባባ ለምትገኝ ከተማ በቂ የውሃ አቅርቦት የግድ አስፈላጊ ነው። ምናልባት ንጉሡ ይህን እያሟላ ነበር፤ ወይም ያለው አቅርቦት እንዲሻሻል በማድራጀት ላይ ነበር። ስለዚህም እርሱ በቀጥታ በቊ 1 ላይ ከተገለጸው ሁኔታ ጋር ግንኙነት ባለው ተግባር ላይ ተጠምዶ ነበር። ይኸውም እግዚአብሔር እምነቱንና መታዘዙን ለመፈተሽ የተጠቀመበት መቼት ነው።

4 የኢሳይያስ የማበረታቻ ቃል አጽንዖት የቱን ያህል ብርቱ ነው! ትኩረትን የሚጠይቀው “ተጠንቀቅ” የሚለው ግስ ከፍርሀት ይልቅ እንዲያምን የሚያበረታቱ ሦስት ምክር ዐዘል ግሶችን አስከትሏል። ይህ ሐሳብ ስለ ሁለቱ ነገሥታት በተሰጠው ገለጻ ተጠናክሮአል። ቊጣቸው አስፈሪ ሊሆን ይችላል፤ ይሁን እንጂ እነርሱ ሙሉ በሙሉ ዐቅመ ቢስ ስለ ሆኑ በውስጣቸው ያለው አነስተኛ እውነተኛ እሳት ጉዳት ሊያደርስ አይችልም።

5-6 ያለአግባብ ሥልጣን የያዘውን ሰው ግላዊ ስም በመተው (“ከሮሜልዩ ልጅ” ጋር ያነጻ) ውስጥ ልብን የሚነካ ንቀት አለ። “የጣብሔልንም ልጅ” የተባለው ማንነቱን በርግጠኛነት ማወቅ ባይቻልም፤ በቊ 2 ላይ ከተመለከተው መረዳት እንደሚቻለው የዳዊት ቤት ወገን ይመስላል፤ ነገር ግን ከእውነተኛው የይሁዳ ንጉሣዊ የዘር ሐረግ ጋር ግንኙነት ያለው አይመስልም።

7-9 የማበረታቻ መልእክቱ ግልጽ ነው። ሁለቱ ትናንሽ የሰሜን መንግሥታት ገዢዎች ሰዎች እንጂ ሌላ አይደሉም፤ የሉዐላዊውን አምላክ ዐዋጅ መቃወም አይችሉም። ቊጥር 8 ለቅርብ የሚደረገውን አይቀሬ የቴልጌልቴልፌልሶር ወረራ፤ ሰማርያ በዳግማዊ ሳርጎን እጅ መውደቁንና በመጨረሻም ይህ ትንቢት ከተነገረ ሥልሳ ዓመት በኋላ በሌላ በአሦር ንጉሠ ነገሥት በአስራዶን የሚፈጸመውን የኤፍራም ዘር መቀየጥ የትንቢት

ፍጻሜ ተከታታይ ሁነቶችን የሚያመለክት አድርጎ ማየቱ የተሻለ ሳይሆን አይቀርም።

“በእምነታችሁ ካልጻፍችሁ” እና “መቆም” ተብለው የተተረጎሙት ግሶች በዕብራይስጥ ቅርብ ተያያዥነት አላቸው። አካዝ ከሰማው በኋላ የተቃወመው መልእክት ዕጥርጥር ሆነው በእርሱ አእምሮ ውስጥ ይቀመጣሉ (ከቀ. 12-13፣ 17 ጋር ያነጻ)።

በ. የአማኑኤል ምልክት (7፥10-25)

10-11 ይህ ትንቢት ምናልባት የቀደመውን ክፍል በቅርበት ተከትሎ ሳይመጣ አልቀረም፤ ምክንያቱም ከተመሳሳይ ሁኔታ ጋር ተያያዥነት ያለው ነው። የመጀመሪያው ትንቢት ተቃውሞ እንደ ገጠመው ወይም ቢያንስ ንጉሡ ሆነ ብሎ እንዳድበስበሰው በተዘዋዋሪ መንገድ ያመለክታል። በአካዝ ልብ ቅንጣት ያህል እምነት ቢኖር ኖሮ ሐሳቡን መግለጥ እንዲችል እግዚአብሔር ዕድል ይሰጠው ነበር። ምንም እንኳን የማዳኑን ፈቃድ ግልጽ መገለጥ ይዞ ቢከተልም (መሳ 6፥14፣ 17-18፣ 38-40)፤ እግዚአብሔር ጌዴዎን ላቀረበው ተደጋጋሚ የምልክት ጥያቄ ምላሽ ሰጥቷል። በድጋሚ (ከ9፥4 ጋር ያነጻ) ኃይል ጠላት በአገሪቱ ላይ ዝቷል። በዚህ ጊዜ እግዚአብሔር የሰውን ደካማነት ከመታገሥ ያለፈ ነገር አድርጎአል፤ ምክንያቱም አካዝ ገደብ የሌለውን ምልክት እንዲመርጥ ዕድል ሰጠው። እንደዚህ ዐይነቱ ከልኩ ያለፈ ምልክትን እንዲጠይቅ የሚያበረታታ ጸጋ ሊታሰብ የማይችል ይመስላል፤ ይሁንና ከእግዚአብሔር ጋር ልዩ ግንኙነት ያለው የተመረጠ ንጉሥ መሆኑን በሚያሳስበው “ከአምላክህ” በሚለው አገናዛቢ ተውላጠ ስም ዋስትና ተሰጥቶበታል (ከ2ሳሙ 7፥11-16 ጋር ያነጻ)።

12 አካዝ ዕቅዶቹን አውጥቶአል፤ ይሁን እንጂ ዕቅዶቹ እግዚአብሔርን ወይም ፈቃዱን አላካተቱም። ለእግዚአብሔር የሰጠው መልስ ቋሚ የሆነ የግብዝነት አሻራ አለው፤ ምናልባትም ዘዳ 6፥16ን በአእምሮው ሳያስብ አልቀረም። አካዝ በሕይወት ዘመኑ መጀመሪያ ላይ ንጉሥ ሊያውቅና ሊከተል የሚገባውን ይህን መጽሐፍ ለመረዳት (ከዛፋ 17፥14-20 ጋር ያነጻ) ቢያንስ ቢያንስ ጥቂት መከራ ማድረጉን እንደሚገልጽ ማሰቡ መልካም ነው።

13 ኢሳይያስ ልዩ የተስፋ ቃሎችና ቀጣዩ ሥርወ መንግሥት እንደሚኖሩ በአንድምት በማመልከት “የዳዊት ቤተ ሆይ” እያለ አሁንም አካዝን ያናግረዋል፤ ይሁን እንጂ ከዚህ ላይ “ከአምላክህ” (ከቀ. 11 ጋር ያነጻ) በማለት ፈንታ “የአምላክኝ” (ከቀ. 11 ጋር ያነጻ) ይላል። ንጉሡ የመለኮት ዋስትና ባለው የዳዊት ዙፋን ላይ አሁን ተቀምጦ ሊሆን ይችላል፤ ነገር ግን ከእርሱ ጋር በማይመሳሰል መልኩ የእግዚአብሔርን ነገር ከእግዚአብሔር ጋር በማስተዋል፤ ፈጣን ምላሽ የሚሰጥ ግንኙነት በነበረው ነቢይ አማካይነት የሚነገረውን የእግዚአብሔር ቃል የመስማት ግዴታ ነበረበት። ንጉሡ የትንቢቱን ቃል መቃወሙ የሰውን ሳይሆን የእግዚአብሔርን ትዕግሥት ተፈታተነ ያሰኘው ከእግዚአብሔር ጋር የነበረው ያ ግንኙነት ነው። እግዚአብሔር በአካዝ አለማመን ተሰላችቷል።

14-17 ይህ ታላቅ ምንባብ በጣም አስፈላጊና ለመረዳት አስቸጋሪ ነው። የመፍትሔ ሐሳቦችን ከማመልከታችን በፊት የተሟላ ትርጉም ገንዘቡ ሊያደርጋቸው በሚገቡ ዋና ዋና አውነታዎችና ችግሮች መጀመር ጠቃሚ ነው። እነርሱም፦ (1) እናትና ልጅ ለአካዝ እንደ ምልክት መታየት አለባቸው። በርግጥ የዳዊት ቤት መጠቀሱ ምልክቱ ለሥርወ መንግሥቱ አባላት ሁሉ ፋይዳ መሆኑን ሊያመለክት ይችላል። (2) ኢሳይያስ “አልማሕ” (“ድንግል” አመት፤ አር ኤስ ቪ “ወጣት ሴት”)፤ የሚለውን ቃል ለምን ተጠቀመበት? ከዚህ ላይስ ፋይዳው ምንድ ነው? (3) የዕብራይስጡ አንቀጽ “ይሆናል” ማለት ነው (አመት ይመ)? ወይስ “ሆኗል” ማለት ነው? (4) አማኑኤል ማለት “እግዚአብሔር ከእኛ ጋር ነው” ወይስ እግዚአብሔር ከእኛ ጋር ? (5) የቅቢና የማር መጠቀስ ጠቃሚታ ምንድን ነው (ከቀ. 22 ጋር ያነጻ)? (6) ቀ. 15 ምን ማለት ነው? ለይቶ የመተው ጉዳይ የሚመለከተው ምግብን ነው ወይስ ግብረገብን? ከዚህ ላይ የተመለከተው ምን ያህል ዕድሜ ነው? (7) ቁጥር 16-17 በንጽጽር ዐይን ሲታዩ በመቀጠል የተከሠቱትን ታሪካዊ ሁኔታዎች የሚያይዙ ይመስላል። ታዲያ ይህ እውነት ከሆነ

ልጁ ከመሲሐ ጋር አንድ ሆኖ እንዴት ሊታይ ይችላል? (8) የዚህ ምንባብ ዐውድ የሆኑት ምዕራፎች ስለ ልጆች የሚናገሩ በርካታ ማጣቀሻዎችን ይዘዋል። ከእነዚህ መካከል አንዳቸው ስለ አማኑኤል በተነገረው ትንቢት ላይ አንዳች ብርሃን ይፈነጥቃሉን? (9) የሰብን ሊቃናት ተርጓሚዎች “አልማሕ” የሚለውን የዕብራይስጥ ቃል ለመተርጎም አሻሚ የሆነውን ፖርቱግላዊ (“ድንግል”፤ ከማቱ 1፥23፤ ጋር ያነጻ) የሚለውን ቃል ለምን ተጠቀመ? (10) ማቱዎስ የጠቀሳቸውን ሌሎች የብሉይ ኪዳን ክፍሎች በማጥናት ተጨማሪ ብርሃን ማግኘት እንችላለን?

ዕጥር ምጥን ብሎ ሲገለጽ ዋናው ጥያቄ የሚከተለው ነው፤ ለኢሳይያስ ቋንቋና ማቱዎስ ክርስቶስን የሚመለከት ትንቢት ነው ላለው የማያሻማ መፍትሔ ማግኘት እንችላለን? የተሰነዘሩት አብዛኛዎቹ መፍትሔዎች ብቃት የላቸውም። ንግሥቲቱም ሆነች የኢሳይያስ ሚስት ድንግል አልነበሩም፤ “አልማሕ” የሚለው የዕራይስጥ ቃል ላገባች ሴት መዋሉን የሚያሳይ ግልጽ የብሉይ ኪዳን ክፍልም አይገኝም። ለዐቅመ ሔዋን የደረሰችን ግን ያላገባችን ሴት ለማመልከት በአዝልቆት ጥቅም ላይ የዋለ ይመስላል። ልጁን ሕዝቅያስ ነው ብሎ ለመናገር ብዙ የጊዜ ቅደም ተከተል ችግሮች አሉ። የኢሳይያስ ሚስት በ8፥3 ላይ ነቢይት ተብላ ተሰይማለች የሚለውና እዚህ ላይ ማንነቷ አልተመለከተም የሚለው ሐሳብ አጠራጣሪ ይመስላል። በተጨማሪም በሕዝቡ ዘንድ ባጠቃላይ ወደ እምነትና ወደ ተስፋ የመመለስ ሁኔታ ነበር ከማለት ይልቅ ምልክት ይበልጥ ነባራዊና ግልጽ መሆኑን አለበት ብሎ ማሰቡ አገባብነት አለው። ቀ. 14ን ቀ. 15-17 ባይከተሉት ኖሮ፤ አማኑኤል በቀጥታ ከመሲሐ ጋር አንድ ነው ማለት እንችል ነበር፤ ይሁን እንጂ ይህ ዐውድ ዐበይት ጥያቄዎችን ያስነሣል። እነዚህ ክፍሎች በርግጠኛነት በልጁና በኢሳይያስ ዘመን በነበረው ፖለቲካዊ ሁኔታ መካከል የጠበቀ ታሪካዊ ግንኙነት እንዳለ ያመለክታሉ።

እናቲቱ፤ በነቢዩ ዘመን የነበረች የንጉሣዊ ቤተ ሰብ አባል ስትሆን፤ የልጇም ስም የእግዚአብሔር ሀልዎት በሕዝቡ ዘንድ ያለ መሆኑን በትእምርትነት የሚያመለክትና እግዚአብሔር ሥግው የሚሆንበትን መሲሐን በአሻጋሪ የሚያመለክት ነው ማለቱ የተዋጣለት አመለካከት ይመስላል። በንጉሣዊ ቤተ ሰብ ውስጥ የምትገኝ ያላገባች ወጣት ሴት በዐጭር ጊዜ ውስጥ አግብታ ታረግሳለች። ልጇ አማኑኤል (እግዚአብሔር ከእኛ ጋር) ተብሎ ይጠራል፤ ምናልባት ትንቢቱን ካለማወቅና (በአካዝ ፊት ብቻ የተነገረውን) ምናልባትም ንጉሡ ለሚያራምደው አሦርን የመደገፍ ፖሊሲ ድፍረት በተሞላበት መልክ ያለምንም አሳማኝ ምክንያት የሃይማኖት ድጋፍ ለመስጠት ሊሆን ይችላል። ልጁ የተስፋዪቱ ምድር መለያ የሆነውን ጠንካራ ምግብ መመገቢያ ዕድሜ ላይ ከመድረስ በፊት (ይህም ከግብረ ገባዊ መለየት ዕድሜ በፊት) አሦራውያን የሶርያንና የእስራኤልን ምድር ያጠፋሉ፤ ይህንንም ትንቢቱ ከተነገረ ከአንድ ወይም ከሁለት ዓመት በኋላ በ733-732 ዓክል ፈጽመውታል።

የልጁ “ምልክት” ሁኔታው ሙሉ በሙሉ በሉዐላዊውና ሁሉን ዐዋቂ በሆነው አምላክ ቁጥጥር ሥር መሆኑን የሚያመለክት ሲሆን፤ ንጉሡ በአምላክ የሚይታመን መሆኑን የሚነቅፍ ነው። የዚህ ጥፋት መሣሪያ አካዝ በእግዚአብሔር ላይ ሙሉ በሙሉ በመተማመን ፈንታ ሲያግባባው የነበረው ኃይል መንግሥት አሦር መሆኑ እውን ነው። ነገር ግን በርግጥ በ733-732 የተፈጸሙት ድርጊቶች በ722 ዓክል የሰሜኑ መንግሥት ዋና ከተማና መጀመሪያ ላይ ሰፊውን የዳዊት ቤት ግዛት የምትሸፍነውን የሰማርያ ውድቀት የሚያበሥር ብቻ ሳይሆን፤ ይልቁንም በአንድ ትውልድ ዕድሜ ውስጥ ይሁዳም ወደ ጥፋት እንዳመራ የሚገልጽ ነው (ከ1፥7 ጋር ያነጻ)።

ይህ ትንቢት የተነገረው ለአካዝ ብቻ ሳይሆን (በቀ. 14 “ይሰጣችኋል” በብዙ ቁጥር የተነገረ ነው) ለይሁዳ ቤት ጭምር ነው። ጊዜው በደረሰ ጊዜ መሲሐዊው ሕዝብ ከዚያ ቤት ይወለዳል። እርሱ የእግዚአብሔርን ሕዝብ የሚያድን የእግዚአብሔር ድኅነት ትእምርት የሚሆነው (ረአሶንና) ፋቁሔን ከመሳሰሉት የሚታዩ ጠላቶች ብቻ ሳይሆን በመጨረሻም ከነጢአት ጭምር ነው (ከማቱ 1፥21 ጋር ያነጻ)። እርሱ በማንነቱና በሥራው የእግዚአብሔርን የመጨረሻ ዐላማ ይወክላል። ምክንያቱም እርሱ እርሱ እግዚአብሔር ከእኛ ጋር ማለት ነው፤ እናቱም ትንቢቱ በተነገረበት ጊዜ በንጉሥ ቤተ

ሰብ ውስጥ እንደ ነበረችው እናት ብቻ ሳትሆን፤ እርሱን በምትፀንሰበት ጊዜ ድንግል ነበረች። የማቴዎስ የትንቢት አፈጻጸም ፅንሰ ሐሳብ ሰፊ ሁኔታዎችን ያካተተና እንደ ሁኔታው ሊታይ የሚገባ በመሆኑ፤ በብሉይ ኪዳን ምንባብና በአንድ የዐዲስ ኪዳን ሁኔታ መካከል አያሌ ልዩ ልዩ ተመሳሳሪዎችን ዐቅፎ ይገኛል።

አንድን መሲሐዊ ዐቢይ ሐሳብ ግልጥልጥ ባለ መሲሐዊ አገላለጽ እውን ከማድረግ በፊት (ከ4፥2፤ 42፥1 ጋር ያነጻ)፤ ጠቅለል ባለ መልኩ ማስተዋወቅ የኢሳይያስ ልዩ ባሕርይ ነው። ስለዚህ ይህ አተረጓጎም ይህን ምንባብ በመጽሐፉ ውስጥ የሰፊው መድበል አካል አድርገን እናይ ዘንድ ያስችለናል። ስለዚህ ትንቢቶች ሁሉ ሙሉ በሙሉ ፍጻሜ የሚያገኙበት ክርስቶስ፤ የእርሱ ጥላ የሆነ ልጅ እንደሚመጣ ይህም ልጅ ከእግዚአብሔር ዘንድ ለዘመን ጓደኞቹ ምልክት እንደሚሆን ኢሳይያስ ተነበየ። ክርስቶስ መነሻው ከሰማይ መሆኑን፤ ዕጣ ፈንታው መከራ መቀበል፤ መሞትና መቀበር እንዲሁም ወደ ከፍተኛው ቦታ ከፍ ከፍ ብሎ መላውን ፍጥረተ ዓለም መሙላቱ (ኤፌ. 4፥9-10)፤ ለአካዝ የተሰጠው ምልክት በመጨረሻ በክርስቶስ በሙሉ ፍጻሜውን ሲያገኝ ለንጉሡ የቀረቡለትን አማራጮች በአጠቃላይ ያካትታል (ኢሳ 7፥11)።

18-19 የቀ. 17 ማብቂያ ሐረግ፤ “የአሦርን ንጉሥ” የሚለው በአካዝ ልብ ውስጥ ሽብር መንዛቱ የማይቀር ነው። በዘግናኝ ጭካኔ ረገድ ከአሦራውያን ጋር በእኩል ደረጃ የነበሩ፤ ታሪክ የሚያውቃቸው ነገዶች ጥቂት ናቸው። የዚህ ጨካኝ ሕዝብ ገናናት የሞላበት ዓለም ዐቀፋዊ ትዕይንት በዚያ የሩብ ጨረቃ ቅርጽ ባለው ለምሳም ምድር እንቅልፍ አልባ ሊሊት እንደሚፈጥር የታወቀ ነበር፤ ከዚያ ምድር ወረራ የሚመጣ መሆኑን ማሰብም በአስምር ላይ ዕረፍት የሚነሣ ሐሳብን ያሳድር ነበር። ይሁን እንጂ አካዝ በሚሠራው ሥራ ዕጣ ፈንታው ያደረገው ይህንኑ ነበር! ነቢዩ የአካዝ ድርጊት መዘዝ ምን እንደሚሆን ሥዕላዊ በሆነ ቋንቋ ጉልሕ አደረገ።

ጥቃቅን ነፍሳትን በፋጨት መጥራት ዘመን አይሽፊ በሆኑ በርካታ መጻሕፍት ውስጥ ተጠቅሶ ይገኛል። ዓለምን ለመፍጠር እግዚአብሔር መናገር ብቻ ነበረበት፤ የቅጣት መሣሪያዎቹን ለመሰብሰብ ደግሞ ማፋጨት ብቻ ነበረበት። ወደፊት በሚመጡት ዓመታት በይሁዳ የነበሩት መሪዎች ወታደራዊ ርዳታ ለማግኘት ወደ ኤፍራጥስ ሽለቆና ወደ ግብፅ ይመለከታሉ፤ ነገር ግን ሁለቱም አገሮች እንደ ርዳታ ምንጮች የሚታዩ ሳይሆን በሕዝቡ ላይ ታላቅ አደጋ የሚያመጡ መሆናቸውን እንዲያውቅ እግዚአብሔር አካዝን አስጠነቀቀው። የንቦች መጠቀስ አካዝን ተግባራዊ የሚሆነው ወረራው በተመረጠና በተወሰነ ቦታ ላይ ይሆናል ብሎ እንዲያስብ ሲያደርገውም፤ ነቢዩ ግን ከመደበኛ መኖሪያቸው ውጭ በሆኑ ቦታዎች መስፈራቸውን ያሳያል። ምድያማውያን ድል ከተመቱበት ጊዜ ወዲህ (ከ9፥4 ጋር ያነጻ) ወራሪ ጦር ሙሉ በሙሉና ሥዕላዊ በሆነ መልኩ እንዲህ በጉልሕ አልተገለጸም (ከመሳ 6፥1-6 ጋር ያነጻ)።

20 ኢሳይያስ ከአንድ ደማቅ ሥዕል ወደ ሌላው በቀላሉ ያልፋል። አሮጌዋ ጠላት ግብፅ ከአይታ ትወጣለች፤ ይኸውም ጠቋሚው ብርሃን ወደ ዐዲሲና የባለ ጨቋኝ ወደ ሆነችው በሰሜን ምሥራቅ አድማስ በኩል ወደምትገኘው ወደ አሦር ይመለስ ዘንድ ነው። መላጨት በተለይ ጢምን መላጨት የተሸነፈን ጠላት የማሳፈሪያ አንድ መንገድ ነው (ከ2ሳመ. 10፥4-5 ጋር ያነጻ)። አሦራውያን ወታደሮች ለሚያደርሱት መከራ ርስትና ምርኮ በአጥጋቢ ሁኔታ እንደሚከፈላቸው እስከምንገነዘብ ድረስ “በተከራየው” የሚለው ቃል እንግዳ ሊመስለን ይችላል። ይኸውም የአሦር ንጉሥ ወደ ምዕራብ መጥቶ በአርብ ላይ ሳይሆን በሰሜናዊ ጠላቶች ላይ ጥቃት እንዲፈጸም ጥሪ ለማድረግ በተነሣገው በአካዝ ላይ የተሰነዘረ የምፀት አነጋገር ነው (2ነገ 16፥7-8)።

21-22 በፍርድ በጨለመው በዚህ ክፍል ውስጥ ይህ ሥዕላዊ መግለጫ ወደ ፊት ተስፋ እንደሚኖር የሚያሳይ ፍሬ ሐሳብን አካትቶአል። ፍርድ ምድሪቱን ያጠፋል፤ ትሩፋኑ ጥቂት ጥሪቶች በቂ ምግብን እንደሚያስገኙ ይረዳሉ (ከ2ነገ 4፥1-7 ጋር ያነጻ)። ለትሩፋኑ ብቻ ቢሆንም እንኳ እግዚአብሔር ለሕዝቡ ያለው ዐላማ በዚህ መንገድ (ከ6፥13 ጋር ያነጻ) ይቀጥላል። “ቅቤና ማር” የሚለው ሐረግ ከትሩፋኑና የመሲሐ

ጥላ ከሆነው ሕፃን ጋር በተገናኘ መንገድ (በ7፥1-17 ላይ ያለውን ማብ. ይመ) መንገድ ከኢሳይያስ ትንቢቶች ውስጥ በሁለቱ መካከል ተጨማሪ የመለኮታዊ ዐላማ ግንኙነትን የሚያረጋግጠውን ሐሳብ ያጠናክራል (4፥2፤ 4፥21 ላይ የተሰጠውን ማብ. ይመ)።

23-25 የእግዚአብሔር የቅጣት መሣሪያ በሆኑት ጠላቶች አማካይነት በምድሪቱ ላይ የደረሰው ጥፋት በአጠቃላይ በአገሪቱ ኢኮኖሚ ላይ ጉዳት ያደርሳል፤ የአገሪቱ ሥልጣኔም አንድ ወይም ሁለት ርምጃ ወደ ኋላ ይጉተታል። በወይን ተክል ትእምርት የቀረበው ኢኮኖሚ በከብቶችና በበጎች ትእምርት በተወከለው የእርብቶ ዐደር እንዲሁም በቀስትና በፍላጻ ትእምርት በተወከለው የዐዳኞች ግዛት ይተካል። ንጉሡ በዐይነ ንሊናው በኩርንትትና በእኾኽ የተሸፈነ ምድር እየተመለከተ ከሆነ መልእክቱን በትክክል አግኝቶታል ማለት ነው።

ተ. የማኸር - ሻላል - ሃሽ - ባዝ ምልክትነት (8፥1-10)

1-2 ቅርጹ ምን እንደሚመስል ወይም ከምን እንደ ተሠራ ግልጽ ባይሆንም፤ ሰፊ የመጻፊያ ሰሌዳ ይታይል። የሰሌዳው ትልቅነት ሕዝብ በሚያየው አደባባይ ላይ ተሰቆሎ መልእክት እንዲያስተላልፍ የታቀደ ሲሆን፤ በኋላ ትንቢቱ በተፈጸመ ጊዜ እንደ ማስረጃ ሊጠቀስ ይችላል (ከቀ. 4 ጋር ያነጻ)። ምናልባት ማኸር - ሻላል - ሃሽ ባዝ ትርጓሜው “ምርኮ ፈጠነ፤ ብዝሃዎቹ ኹሉ” ማለት ሊሆን ይችላል (የአመት ማብ ይመ)። በተለይ የዚህኛው ዘካርያስ ማንነት አይታወቅም (ይህ ስም የብዙ ሰዎች መጠሪያ መሆኑ የታወቀ ነው)፤ ይሁን እንጂ ካህኑ ኡሪያ ምናልባት የንጉሡ ወዳጅና በ2ነገ 16፥11 ላይ የተወሃው የኑፋቄ መሣሪያ እርሱ ሳይሆን አይቀርም። “ታማኝ ምስክሮቹ” የሚለው መግለጫ እነዚህ ሰዎች በማኅበረ ሰቡ ውስጥ ያላቸውን ቋሚ ቦታ የሚገልጸውን ያህል ስለ ጠባያቸው እምብዛም ላይገልጽ ይችላል።

3-4 የኢሳይያስ ሚስት “ነቢዩቱ” የተባለችው ምናልባት ሚስቱ ስለ ሆነች ወይም ትንቢታዊ ስም ያላቸውን ልጆች ስለ ወለደችና የእግዚአብሔርን መልእክት በማስተላለፍ ሂደት ውስጥ ስለ ተሳተፈች ይሆናል። እርሷ ራሷ ነቢዩት ነበረች የሚለው አስተሳሰብም የማይመስል ነው። ሲሆን እንደሚችለው በቀ. 1-4 የምናያቸው ሁኔታዎች የገዢን ቅደም ተከተል የጠበቁ ከሆኑ፤ የእርግዝናውና ሕፃኑ አፋን ያልፈታበት ጊዜ በዐሥራ ስምንት ወራትና በሁለት ዓመታት መካከል ሊሆን ይችላል። ይህም በጽሑፍ የተቀረጸው ትንቢት በ734 ዓቅክ እንደ ነበረ የመለከታል፤ ምክንያቱም ደማስቆ የተማረከችውና ሰርጋርያ የተበዘበዘችው (ከ2ነገ 15፥29 ጋር ያነጻ) በሣልሳዊ ቴልጌልቴልፌልሶር በ732 ዓቅክ ነበር።

5-8 ኢሳይያስ ብዙ ጊዜ እንደሚያደርገው እዚህም ላይ የሚነጻጸሩ ዘይቤአዊ አነጋገሮችን ጐን ለጐን አድርጎ በማስቀመጥ ከቃል በቃል አረፍተ ነገር ወደ ጉልሕ ሥዕላዊ መግለጫ ያልፋል፤ ከዚያም የሙሉውን እውነት ተጨማሪ ገጽታ ጉልሕ አድርጎ ለማሳየት ሲል ሁለተኛውን ዘይቤአዊ አነጋገር ድንገት ይለውጠዋል። ንዕማን ከለምጹ እንዲድን እግዚአብሔር እንዲያደርገው ያዘዘውን ነገር ላለመፈጸም የመጀመሪያ ተቃውሞውን በምክንያት ለማስረዳት የኖርዳኖስን ወንዝ ያነጻጸረው ከደማስቆ ወንዞች ከአባናና ከፋርፋር (2ነገ 5፥12) ጋር ነበር። የይሁዳ ሕዝብ ከንዕማን ይልቅ ወንጀልኛ ነው፤ ንዕማን ከአሕዛብ ወገን ነበርና። ኢሳይያስ በዚህ ክፍል የተጠቀመበት ንጽጽር ሶርያዊው ጄኔራል ከተጠቀመበት ንጽጽር የበለጠ የሚመስጥ ነው።

“በጸጥታ የሚፈሰው የሰሊሆም ውሆች” የተባለው በርግጠኛ ነት ከግዮን ምንጭ ተነሥቶ የኢየሩሳሌምን የውሃ ፍጆታ የሚያሟላውን በተለይም በቀስታ የሚጓዘውን ቦይ ሳያመለክት አይቀርም። በ7፥3 ላይ ኢሳይያስ ከአካዝ ጋር የተገናኘበት ቦታ እዚህ ላይ የሚገኘውን ቋንቋ ሊወስን መቻሉ የሚያጠራጥር አይደለም። ንጉሡ ሳይቀበለው የቀረው እምነት ትእምርታዊ ሆኖ በእግዚአብሔር መታመን በሚል (ከመዝ 46፥4-5 ጋር ያነጻ) ለንጉሡ የቀረበለት ከዚህ ላይ ሊሆን ይችላል። ይህም የንጉሡን እምነት በመፈታተን ነበር። ቍጥር 6 በርግጥ ሊለወጥ የማይችል ውሳኔ መደረጉንና ንጉሡና ሕዝቡ

በእግዚአብሔር ሳይሆን በአሦር መንግሥት ላይ መሉ በመሉ እምነት መጣላቸውን ያሳያል።

“ተደስቶአልና” የሚለው የአመት ትርጉም በጥቂቱ ነጻ ቢሆንም እንኳ፤ በአብዛኛው የቋንቋውን ትክክለኛ ፍች ይሰጣል። ሕዝቡ ሁለቱ ሰሜናዊውን መንግሥታት ይወድቃሉ በሚል ተስፋ በደስታ ይጮኹ ነበር። “በወንዙ” የሚለው ያለምንም ተጨማሪ መግለጫ በብሉይ ኪዳን ሁልጊዜ የሚያመለክተው የኤረፍራጥስን ወንዝ ነው (ከኢያ 24፥15 ጋር ያነጻ)። ዘይቤአዊው አነጋገር ወዲያው “የአሦር ንጉሥ ከነግርማ ግንብ” ተብሎ ተገልጿል፤ አገላለጹም እውነተኛ የኢሳይያስ እጅ ያለበት መሆኑን ያሳያል (ከ10፥16፤ 16፥14፤ 17፥3-4 ጋር ያነጻ)።

የወንዞች በጉርፍ መጥለቅለቅ ተፈጥሮአዊ ክሥተት በጣም ጠቃሚ በሚሆንባቸው ቦታዎች ሁለት ድብልቅ ስሜት ይፈጠርባቸዋል። መደበኛ ጉርፍ መሬትን የማራስና ምርት የማስገኘት ጥቅምን ይሰጣል፤ ያልተሰመደ ጉርፍ ግን በሰብል ላይ አደጋ ያደርሳል፤ ከጠነከረም የሰዎችን ሕይወት ያጠፋል። ይህ ያልተሰመደ ጉርፍ በባዕዳን ወታደሮች መጥለቅለቅ በእስራኤልና በይሁዳ መካከል ያለውን ድንበር ከምንም ሳይቁጥር ወደ ደቡብ አቅጣጫ ያለማቋረጥ ይገርፋል። ይህ ከፍተኛ ጉርፍ መሉ በመሉም ባይሆን የሚበዙትን አገሮች ይሸፍናል፤ ምክንያቱም ከዐንገት በላይ ያለው ራስ የተባለው የይሁዳ ዋና ከተማ የሆነው ኢየሩሳሌም ነው (ከ1፥7-9 ጋር ያነጻ)። በዚህ ክፍል በመምጣት ላይ ባለው አሥረ ሁኔታ መካከል የትሩፋኑ ጭብጥ የእግዚአብሔር ጸጋ እንደማያቋርጥ በድጋሚ ያሳስበናል (እንዲሁም ከ7፥21-22 ጋር ያነጻ)።

ዘይቤአዊው አነጋገር በድንገት ይለወጣል። የአሦር ሰራዊት በጉርፍ የሚያጥለቀልቅ ወንዝ መሆኑ ይቀርና የሰማይ ላይ አጥፊ ይሆናል (ከሕዝ 1፥7፤ ከሆሴ 8፥1 ጋር ያነጻ)። ነገር ግን ነቢዩ በትክክል ለማስተላለፍ የፈለገው መልእክት ይህ ነውን? የተዘረጉት ክንፎች ምስል ጥበቃን እንጂ ፍርድን የሚያመለክቱ ባለመሆናቸው፤ “እስከ ዐንገትም ይደርሳል” በሚለው ሐረግ ውስጥ በተዘዋዋሪ መንገድ የተመለከተውን የተስፋ ቃል የሚያግለጽ በመሆኑ የተዘረጉት ክንፎች የጌታ ሊሆኑ ይችላሉ። በዋና ከተማዬቱ ላይ የሚሆነው የእግዚአብሔር ጥበቃ በአጠቃላይ በምድሪቱ ላይ ያለው የመጨረሻ ዐላማ እንደሚፈጸም የሚያመለክት ዋስትና ነው። ስለዚህ አማኑኤል በሚለው ስም ውስጥ የሚገኘው ዋስትና (7፥14 ይመ፤ ከ8፥10 ጋር ያነጻ) በሚፈጸሙ ሁኔታዎች ይረጋገጣል።

9-10 በቁ. 6ለ ላይ የተጠቀሰው የዐመፅ መተማመንና በቁ. 9-10 ላይ የሚታየው የማንጎጠጥ መተመማን የተለያዩ ዓለማትን የያዙ ናቸው። የመጀመሪያው በሰብአዊ ወዳጆችና በጦር መሠሪያዎች የሚተማመነውን ዓለም ሲወክል፤ የመጨረሻው ደግሞ በእግዚአብሔር በማመኑ በደስታ የሚፈነጥዘውን ዓለም ይወክላል። ሕዝብ ሁሉ ወይም መንግሥታት ሁሉ፤ እንዲሁም ማንኛውም ሰው ወይም ሕዝብ ሊያደርግ የሚችለውን ያደርግ፤ የእግዚአብሔር ዐላማ ከቶ አይደናቀፍም። በእግዚአብሔር ንይልና ጥበብ ሥልጣን ሥር መውደቅ ያለበት የሰው ንይል ብቻ ሳይሆን የሰውም ጥበብ ነው (ከ9፥4-6፤ ከ1ቆሮ 1፥24-27 ጋር ያነጻ)።

፳. ኢሳይያስና ልጆቹ እንደ ምልክትና ድንቅ መታየታቸው (8፥11-18)

11 የጌታ እጅ ትንቢት ከሚመጣበት የተለመደ ሂደት ጋር በተያያዘ መንገድ በነቢዩ ላይ ነበር። እርሱ በልዩ መልክታዊ ምሪት ሥር ነበር። ቃሉን እንዲነግራቸው ጥሪ ደርሶት በእምቢታቸው በጸኑት ሕዝብ መገለሉ በጨመረ ቁጥር ታውቶ ሊሆን ይችላል (ከ6፥9-10፤ 8፥8 ጋር ያነጻ)።

12-15 “አድማ” “ስምምነት” (ከአመት አማራጭ ትርጉም ጋር ያነጻ) ማለት ነው፤ ይሁን እንጂ እዚህ ላይ ያለው አድማ የበለጠ ትክክል ይመስላል። ነገር ግን በዚህ ክፍል ስለ “አድማ” የሚናገረው እግዚአብሔር ከሆነ፤ ትችት የቀረበው በማን ላይ ነው? ኢሳይያስና የእርሱን መልእክት በደስታ የሚቀበሉት ሰዎች (ልትፈሩት ቁ. 13ሀ በብዙ ቁጥር የተነገረ ነው)፤ የተቀረውም ሕዝብ በመሉ ለኢሳይያስ መልእክት ለሚሰጠው

ምላሽ ምሳሌ መሆን ነበረባቸው፤ ምክንያቱም ለእግዚአብሔር ከፍተኛ አክብሮት መስጠት ሌሎችን ሰዎች መፍራትን ጠራርጎ ያስወግዳል። “መቅደስ” የሚለው ቃል ሥርወ ቃሉ፤ “ልትቀድሱ የሚገባው” በሚለው ሐረግ ውስጥ ከተጠቀሰው ጋር አንድ ዐይነት ነው። እግዚአብሔር ራሱ በሕዝቡ መካከል የተቀደሰ ቦታ ይሆናል (ከዘፀ 40፥34-38፤ ከዮሐ 1፥14፤ ከራእ 2፥13 ጋር ያነጻ)።

ነቢዩ ቀደም ሲል በተጠቀመበት ቋንቋ አማካይነት የእስራኤልን መንግሥት መከፋፈል አሳዛኝ የሆነ መለኮታዊ ፍርድ አድርጎ እንደሚቁጥረው አሳይቶአል (7፥17)። የኢየሩሳሌም ስም መጠቀሱ ይሁዳ በዋነኛነት በነቢዩ እእምሮ ውስጥ እንዳለች ቢያመለክትም፤ በውቅቱ ለተከሠተው ቀውስ በሰጡት አሉታዊ ምላሽ የተነሣ ሁለቱም ግዛቶች ከእግዚአብሔር ዘንድ ተጨማሪ ፍርድ ይጠብቃቸዋል። ለከሐዲዋ እስራኤልማ ፍርድ አይቀራ ነው ብሎ ሳይሰብ አልቀረም።

ኢሳይያስ ይህን ፍርድ ለማሳየት ሁለት ምስሎችን ተጠቅሞአል። እግዚአብሔር በብሉይ ኪዳን ውስጥ ብዙ ጊዜ ዐለት ተብሎ ተጠርቶአል፤ ይህም በአንድምታ መልኩ እርሱን እንደ መጠለያ ወይም መሸሸጊያ አዘውትሮ በማየት ነው (አስረጅ ዘዳ 32፥4፤15፤18፤ መዝ 18፥2፤ 71፥3)። በዚህ ክፍል ነቢዩ ይህን የታወቀ ዘይቤ በሕዝቡ ላይ መልሶ ይናገራል። ዐለቱ እግዚአብሔር በእርሱ ለሚታመኑት የሕዝቡ ረዳት ነው። በእርሱ በማይታመኑት ላይ ግን ይፈርድባቸዋል። እርሱ ሰው በጨለማ ተሰናክሎ የሚወድቅበት ቋጥኝ ወይም በጠባብ ሽለቆ ጦርዝ ላይ እንደሚገኝ የዕንቅፋት ድንጋይ ይሆንባቸዋል። ኢሳይያስ ቀደም ሲል ከመለኮት ፍርድ በታች የነበሩትን በድጋሚ ዐዳኞች እንደሚሆኑ አሳይቷል (7፥24)፤ አሁን ደግሞ የፍድ ወጥመድና አሽክላ ተጠቅሞ ሰለባዎችን የሚይዘው ዐዳኝ እግዚአብሔር መሆኑን ይናገራል።

በቁጥር 15 ላይ ሰባቱ የዕብራይስጥ ቃላት ያዘሉትን አስደንጋጭ ሐሳብ በሌላ ቋንቋ ለማስተላለፍ አይቻልም። የሚከተለውን እናቀርባለን፡- “ይሰናከላሉ፤ ይወድቃሉ፤ ይሰበራሉ፤ ወጥመድ ይገባሉ፤ ይያዛሉም።” የዐዲስ ኪዳን ጸሐፊዎች የመጨረሻው የእምነት መሠረት ክርስቶስ መሆኑን ተመልክተዋል። የሰው ልጆች ለእግዚአብሔር ያላቸውን አመለካከት የሚገልጹት በክርስቶስ በማመን ወይም እርሱን በመቃወም ነው፤ ስለዚህ የዐዲስ ኪዳን ጸሐፊዎች ይህን ትንቢት ኢየሱስን እንደሚያመለክት አድርገው አስተውለውታል (ማቴ 21፥44፤ ሉቃ 2፥34፤ ሮሜ 9፥33፤ 1ጴጥ 2፥8)።

16-17 እነዚህ ጥቅሶች ብዙውን ጊዜ የሚተረጉሙት ኢሳይያስ የአደባባይ ላይ አገልግሎቱን አቋርጦ መልእክቱን በሚቀበሉት በዙሪያው ወደ ተሰበሰቡት አድማጮቹ ላይ ትኩረቱን ማድረጉን እንደሚያመለክቱ ተደርገው ነው። በዚህም መንገድ የእግዚአብሔር ፊት ከአያሌው ሕዝብ በፍርድ የሚሰወር ይሆናል። በመሠረተ ሐሳብ ደረጃ ይህ አተረጓጎም ትክክል ነው፤ ይሁንና “ምስክርነቱ” እና “ሕጉንም” የተባሉት የተጻፈው የነቢዩ መልእክት ተጨማሪ ማስረጃ ያለው ሰነድ መሆኑን ሊያመለክቱ መቻላቸው መታወቅ ይገባዋል። ይህ ጽሑፍ መልእክቱ እንዳይለወጥ (ከ8፥1-2 ጋር ያነጻ) ምናልባትም በምስክሮች ፊት ማኅተም ተደርጎበታል።

እግዚአብሔር ፊቱን መሰወሩ ፍርድን ያመለክታል (ዕን 1፥13 ይመ)። የእግዚአብሔርን ቃል በመቃወም መጽናት ቃሉ እንዲርቅ የሚያደርግ ቢሆንም (ከ1ሳሙ 28፥6፤ ከአሞ 8፥11-12 ያነጻ)፤ ያን ቃል በደስታ የተቀበለውና የማስተላለፊያ መሣሪያ የሆነው ነቢዩ በእግዚአብሔርና በትንቢቱ መፈጸም ላይ እምነቱን አሳርፏል። ምናልባት ረአሶንና ፋቶሑ ከሥልጣናቸው እስከሚወጁ ድረስ፤ መወገዳቸውም በእርሱ አማካይነት ለተነገረው የእግዚአብሔር ቃል ማረጋገጫ እስከ ሆነ ድረስ፤ የነቢይነት አገልግሎቱን ለጥቂት ጊዜ አቋርጦ ሊሆን ይችላል።

18 አሁንም ቢሆን ኢሳይያስና ልጆቹ ከትእምርታዊ ስሞቻቸው ጋር ከእግዚአብሔር ዘንድ የተሰጡ ልብ የሚነኩና የሚታይ መልእክት ናቸው፤ እንደ አማኑኤል (ከ7፥14 ጋር ያነጻ) ከራሳቸው ባሻገር ወደ ጌታና ወደ ቃሉ የሚያመለክቱ ምልክቶች ነበሩ። በተለይ ክርስቶስ ራሱ ነቢይ ስለ ነበረና የቤተ ክርስቲያን ማእከላዊ ክፍል የነበሩት ደቀ መዛሙርትም ራሳቸው ሌሎች

ላልተቀበሉት የእግዚአብሔር ቃል ራሳቸውን የሰጡ የእስራኤል ትሩፋን በመሆናቸው፤ ምናልባት በዚህ ክፍል ኢሳይያስና ደቀ መዛሙርቱ የክርስቶስና የቤተ ክርስቲያኑ ጥላ እንደ ሆኑ ማሰብ ተመራጭ ነው። በቀሙ ሲታይ ኢሳይያስ ሁለት ወንዶች ልጆች ብቻ ነበሩት፤ በምሳይያዊነታቸው ደግሞ ደቀ መዛሙርቱን ያካትታሉ። በሁለቱም ክፍል ክርስቶስ በአምሳያነት ስለ ቀረበ ይህ አካሄድ ይህን ክፍል ከ7፡14-17 ጋር በመጠኑም ቢሆን አንድ ያደርገዋል። ይህም፤ ልጅ የተባለው አማኑኤል፤ ኢሳይያስና የኢሳይያስ ልጆች በተመሳሳይ ምልክትነት የቆሙ ናቸው ማለት ነው (ከ7፡11፡ 14፤ 8፡18 ጋር ያነጻ)።

ኀ. ብርሃኑና ሕፃኑ (8፡19-9፡7)

19-20 ሕጉ ሙታን ጠሪነትንና ሌሎች የጥንቄላ ልምምዶችን በጥብቅ ይከለክላል (ከዘሌ 19፡3፤ 20፡6-7፤ ከዘዳ 18፡9-14 ጋር ያነጻ)። “የሚያነበንበትንና የሚያንሸካሽኩትን” የሚለው መግለጫ የሚገልጸው ሚርተኞቹ በማስረጃ ያልተደገፈውን መልእክታቸውን በዝቅተኛ ድምፅ መናገራቸውን ብቻ አይደለም፤ ነገር ግን በጣም ግልጽ ከሆነውና ተለይቶ ከሚታወቀው የትንቢት ቃል ጋር እንዲያነጻጽሩ የሚጋብዝ ነው።

ቀጥር 20 በክፍሉ ውስጥ በኋላ ላይ አስፈላጊ የሆነውን የመለኮትን ብርሃን ጭብጥ ያስተዋውቃል። እግዚአብሔር ራሱ ብርሃን ስለ ሆነ (10፡17)፤ እውነተኛ የብርሃን ምንጭ የእግዚአብሔር ቃል ነው። እኔ የእግዚአብሔር አንደበት ነኝ ለሚል ሰው፤ በውስጡ ያለው የእግዚአብሔር የንጋት ብርሃን የግለሰቡን ንግግር የእግዚአብሔር ቃል ለመግዛቱ ማስረጃ ሊሆን ይችላል።

21-22 የአሦራውያን ወረራ ከፍተኛ የሆነ የምግብ ዕጥረትን ያስከትላል (ከ3፡1፤7፡23-25 ጋር ያነጻ)። ራብ ቀጣን ይቀሰቅሳል፤ እስራኤላውያን በጉፋቂ የተዘፈቀውን ንጉሥ የራቡ ተጠያቂ ማድረጋቸው በከፊል ትክክል ነው፤ እግዚአብሔርን ተጠያቂ ማድረጋቸው ግን ሙሉ በሙሉ የተሳሳተ ድርጊት ነው (ከራእ 16፡11፤ 21 ጋር ያነጻ)። ለደረሰባቸው ጭንቀት መፍትሔ የሚያስገኝ፤ በዙሪያቸው ካሉት ከፍተኛ ባለሥልጣናት መካከል ጭንቀታቸው እንዲቃለል የሚሻ አንድም ሰው አልነበረም። በዚህ ክፍል የሚታየው ሙሉ ጨለማ በ5፡30 ላይ የበለጠ ሆኖ ከሚታየውና ከዚህ ዐውድ ጋር ከሚመሳሰለውና ከጸጋ አምላክ ከእግዚአብሔር ዘንድ የዐዲስ ብርሃን ተስፋ ከሚሰጠው ከ60፡2 ጋር የሚወዳደር ነው።

9፡1-2 እስራኤል በኢሳይያስ አማካይነት የተነገራትን የእግዚአብሔር ቃል ባትቀበለውም (8፡11፡ 17፡19-20)፤ እግዚአብሔር ዳግመኛ ለሕዝቡ ብርሃን ሊሰጥ ዐቅዷል። የዛብሎንና የንፍታሌም ምድር መዋረድ ሰሜናዊው የእስራኤል ግዛት በ733/732 ዓክልበድ (መግቢያውን ይመ) በሃልሳዊ ቴልጌልቴልፌልሶር የአሦር ግዛት አካል እንደሚሆን ያመለክታል። “በባሕር መንገድ” የሚለው ሐረግ ሙሉ በሙሉ ሳሮንን ወይም ፍልስጥኤምን ሲያመለክት “የአሕዛብን ገለላ” የሚለው ምናልባት ገለዐድንና ደቡባዊ ምሥራቅ ሶርያን ሊያመለክት ይችላል። አሦራውያን ከእነዚህ አካባቢዎች ሦስት ቦታዎችን ለራሳቸው ከልለው ይዘዋል። የጦረኞቹን ጫማ አስከፊ ርግጫ (ቀ፡ 5) በመቅመስ የመጀመሪያ የሆኑት እነዚህ አገሮች፤ እግዚአብሔር በእስራኤል ላይ እንዲበራ የሚያደርገውን ዐዲስና ታላቅ ብርሃን (ከ60፡1-3፤ ከማቴ 4፡15-16፤ ከሉቃ 1፡79፤ ከዮሐ 8፡12 ጋር ያነጻ) ለማየት የመጀመሪያዎቹ ይሆናሉ።

3-5 በዚህ ክፍል በቀ፡ 1 ላይ በትንቢቱ ውስጥ የገባው የታላቅ ደስታ ስሜት ነቢዩ የእግዚአብሔር ሕዝብ ወደ ፊት በአምላካቸው በእግዚአብሔር ሲደሰቱ እንደሚያገኙት አሻግሮ ወደሚመለከተው እግዚአብሔር በሚቀርበው በምስጋና ከፍ ከፍ የማድረግ ስሜት ይሸጋገራል። ብሔራዊ መስፋፋት የእግዚአብሔር በረከት የሚያስገኛቸው የሰላምና የብልጽግና ሁኔታዎች እንደሚመጡ ተስፋ ሊሰጥ ይችላል። ገበሬም ሆነ ወታደር በሥራቸው መቀጫ ላይ የየራሳቸው የሆነ የደስታ ጊዜያትን ያሳልፋሉ፤ እነዚህም የእግዚአብሔር ሕዝብ ወደፊት ለሚያገኘው ደስታ ጥሩ ምሳሌዎች ናቸው።

“ምድያም ድል በተመታ ጊዜ” የሚለው ሐረግ ምድያማውያን የተሸነፉበት ጊዜ ተብሎ መተርጎሙ ትክክል ነው። መጽሐፍ ቅዱስ ታላቅ ሐሳብ ሊሰነዘርባቸው በሚችሉ ጥቅልል ሐረጎች የተሞላ ነው። ይህ ሐረግ በትክክለኛ ቦታ ላይ መግባቱን በግልጽ ለማየት የምንችለው ታሪካዊውን ሁኔታ ስናስታውስ ነው፤ ይኸውም እጅግ በጣም ብዙ የጠላት ሰራዊት ምድሪቱን መሸፈኑ (መሳ 6፡1-6 ይመ፤ ከኢሳ 8፡7-8 ጋር ያነጻ)፤ ምልክቱ መሰጠቱን (መሳ 6፡17-22 ይመ፤ ከኢሳ 7፡11-14 ጋር ያነጻ)፤ አጽንዖት የተሰጠው በሰው ልጆች ላይ መመካቱ ሳይሆን በእግዚአብሔር ላይ መታመን መሆኑን (መሳ 7፤ ከኢሳ 7፡9፤ 8፡12 ጋር ያነጻ) እና ምናልባትም በግልጽ እንደሚታየው ታላላቅ የጦር ንደሎች ከግምት ሊገባ በማይችል መሣሪያ መሸነፋቸውን ነው (በዴጌውን ዘመን ሦስት መቶ ወታደሮች፤ ከዚህ ላይ ደግሞ ተስፋ ሆኖ በተሰጠው ሕፃን)። ከሁሉም በላይ ክፍሉ እግዚአብሔር ሙሉ መቤዠተን እንደሚያመጣ ተስፋ ይሰጣል። እስራኤል ከጨቋጁ ሙሉ በሙሉ ነጻ መውጣት ይኖርባታል (ከ10፡5፤ 14፡25 እና በተለይ ከ10፡24-27 ጋር ያነጻ)።

ኢሳይያስ በውጤቱ የተገኘውን ሰላም ሥዕላዊ በሆነ መልክ ያሳያል። የእስራኤልን ግዛት የረገጠው ወታደር ጫማና ሊተኛ ጋደም ባለበት ጊዜ በሞቱ ሰዎች ደም የተለወሰው ልብሱ ጊዜ እንዳለፈበት ሰይፍ ይሆናሉ (2፡4)።

6-7 “ሕፃን” የሚለው ቃል አጽንዖት ተሰጥቶታል። በአንደኛ መደብ ብዙ ቀጥር የተነገሩት “ተወልዶልናልና”፤ “ተሰጥቶናል” የተሰኙት ቃላት ክፍሉ ከ7፡14 ጋር ግንኙነት እንዳለው ያመለክታሉ። የጌታ ቅርንጫፍ የሚለው ጭብጥ (በ4፡2 ላይ ያለውን ማብ ይመ) መሲሐዊ መሆኑ የበለጠ ግልጽ እየሆነ እንደ መጣ ሁሉ፤ የሕፃኑ ጭብጥም እንደዚሁ ነው። በኢሳ 7፡14-16 ላይ የተጠቀሰው ሕፃን የፍጹሙ መለኮት የክርስቶስ ምስል ከሆነ፤ በእነዚህ ጥቅሶች ውስጥ የምናየው ሕፃን ያ ክርስቶስ ነው። በቅርብ ምሥራቅ ይኖሩ የነበሩ ነገሥታት በተለይ ሲንግሡና በተከታታይ በዓለ ንግሥ ሲያከብሩ ከተገዢዎቻቸው ብዙውን ጊዜ የተጋነነ ቅጥ ያጣ መግላ መቀበላቸው እውነት ነው። ይህ መስጴጦምያ ሳይሆን ይሁዳ ነው፤ የዕብራውያን ትንቢት የተመሠረተው በከንቱ ውዳሴ ላይ ሳይሆን በእውነት ላይ ነው። ነቢያት በፖለቲካዊ ገዢዎቻቸው ላይ እንኳ ሳይቀር ጠንካራ የፍርድ ቃላትን ከመሰንዘር ወደ ኋላ አላለሙ።

ይህ ክፍል ሕፃኑ የግድ ሕፃን ንጉሥ እንደሚሆን አያመለክትም። በርግጥ ኢሳይያስ እንደዚህ ዐይነቱን አካሄድ እንደ በረከት ላይቄጥረው ይችላል (ከ3፡4፡ 12 ጋር ያነጻ)። ዐውዱ ስለ ሕፃናት ብዙ ነገርን ይናገራል፤ ስለዚህ ስለ ሕፃኑ የተነገረው ከመወለዱ ጋር የተያያዘ ነው። የሕፃኑ አለመብሰል የምድያም ሰራዊት ከጌዴዎን ትንሽ ቀጥር ካላቸው ሰዎች (መሳ 6-7) ጋር እንደሚነጻጸር የሚያመለክት ሲሆን፤ ንጽጽሩ ሁለት ጊዜ ስለ ትክሻ በተጠቀሰው ክፍል ተጠናክሮአል (ከቀ፡ 4 ጋር ያነጻ)።

KJV (King James Version) የተባለው የእንግሊዝኛ መጽሐፍ ቅዱስ ትርጉም ድንቅ ብሎ ነጠላ ሠረዝ ያደርጋል፤ ይሁን እንጂ ነቢዩ ያቀደው ሕፃኑ ዐምስት ሳይሆን አራት ሰዎች እንዳሉት እንድንገነዘብ ነው። የመጀመሪያዎቹ ሁለቱ መለኮታዊ ጥበብና ንደልን ያመለክታሉ፤ ምክንያቱም “ድንቅ” ተብሎ የተተረጎመው ቃል መለኮታዊ ድምፅ አለው። የመጨረሻዎቹ ሁለቱ እነዚህን መገለጫ ባሕርያቱን በማሳየት የደረሰባቸውን ግቦች ማለት ለሕዝቡ የሚያደርገውን አባታዊ ክብካቤና ሰላምን ተከትለው ከሚመጡት በረከቶች ጋር ዐብሮ እንደሚያመጣ ይገልጻሉ። በዐውዱ ውስጥ ይህ የአራት-የሹ ስያሜ የሰላም ልዑል በሚለው አመርታ ላይ ይደርሳል። አንድምታዎቹ በቀ፡ 7 ላይ ተዘርዝረዋል።

“ብዛት” የሚለው ቃል፤ “የእርሱ” (ይኸውም የዳዊት) መንግሥት ከሚለው ጋር ሲጣመር፤ ትንቢቱ ከአንድ ታላቅ የይሁዳ ንጉሥ በላይ አሻግሮ የሚያመለክት መሆኑን ያሳያል (ከ2ሳሙ 7፡12-16 ጋር ያነጻ)። የዳዊት መንግሥት ከዚህ ያለፈ ነበር፤ በርግጥ ግዛቱ በተለምዶ ከዳን እስከ ቤርሳሴህ ከሚባለው የከነዓን ድንበር ያልፍ ነበር (2ሳሙ 8)። በዚህ ክፍል ጥቅም ላይ የዋለው ቋንቋ ከዳዊት በፊት የነበረውን የኢየሩሳሌም ገዢ

መልክ ጼዴቅን ያስታውሰናል (ዘፍ 14፥18)። በሰላምና በጽድቅ መካከል ያለው ስምምነት ግንኙነት በድጋሚ በ11፥1-9 ላይ ከተጨማሪ ማብራሪያ ጋር ተዘርዝሮአል።

ከምዕ. 7 መግቢያ ጀምሮ ነቢዩ በጌታ ስም እጅግ በጣም አስደናቂ ምስጢራትን ገልጾአል፤ እነዚህም በሁለቱ ጥቅሶች አማካይነት ምጡቅ ደረጃ ላይ ደርሰዋል። የመሲሐ መምጣትና የእስራኤል ትሩፋን የሆነው የእግዚአብሔር ሕዝብ መባረክ፤ “በእግዚአብሔር ቅናት” ዋስትና ተሰጥቶአቸዋል (ከ37፥32 ጋር ያነጻ)።

ወ. በኤፍሬም ላይ የተሰጠ ፍርድ (9፥8-10፥4)

ሶርያና ኤፍሬም እስራኤል በይሁዳ ላይ የሰነዘሩት ዛቻና አሦራውያን በሚዲትራንያን የባሕር ዳርቻ አካባቢ ወደሚገኙት ትናንሽ መንግሥታት ያደረጉት እንቅስቃሴ ከምዕ. 7 ጀምሮ ላሉት ክፍሎች ታሪካዊ ዳራ ነው። ስለዚህ በዚህ ክፍል በእስራኤል ላይ የተነገረው ትንቢት ያለበታው የገባ አይደለም። በተጨማሪም ሕፃኑ በዳዊት ዙፋን ላይ ተቀምጦ በፍጥረት ዓለመ ሁሉ ላይ እንደሚገባ የሚያመለክተው ትንቢት (ቍ. 7) የሰሜን ነገዶች መለየታቸውን ለተደራሲው የሚያሳስብ ነው (ከ7፥17፤ 11፥13 ጋር ያነጻ)። ይህ ትንቢት ስለ መጭው የእግዚአብሔር ፍርድ ደጋግሞ ይናገራል፤ ምክንያቱም ሰሜናዊው መንግሥት ንስሐ ሳይገባ በእግዚአብሔር ላይ በማመፅ ጸንቶ ነበር።

8-12 የእግዚአብሔር ቃል ታላቅ ኀይል አለው። ኢሳይያስ ይህ ቃል በእስራኤልውያን ላይ ሥቃይን ዐዝሎ እንደሚወርድ ይመለከታል። ብሔራዊ ኩራት በዕብራይስጥ ጉልቶ የሚታየው በዋና ከተማ ውስጥ ነው። በአገሪቱ ማእከል የሚገኙ የሰማርያ ነዋሪዎች፤ ታላቅና ብልጽግና የሞላበት ምድር ለመገንባት የነበራቸው ዐላማ ጊዜያዊ አለመሰከት የደረሰበትን ይቀበላሉ፤ ይሁን እንጂ የሰሜን ግዛቶች በአሦራውያን እጅ የሚወድቁ መሆናቸውን መቀበል አይፈልጉም (ከ9፥1 ጋር ያነጻ)። በከተማዋና በመናፈሻ ቦታዎች በቂ የነበሩትና በባዕድ ሰራዊት ሽንፈት የደረሰባቸው ኀይሎች፤ ከእነርሱ በላቂት መተካት ነበረባቸው።

ኤፍሬም ከውጭ ጦር ጋር የቃል ኪዳን ትብብር በማድረጉ፤ የእነርሱን ርዳታ ብቻ ሳይሆን ጠላቶቻቸውንም የተጋራ መሆኑን ሳይረዳ አልቀረም። “ሶርያውያን” የሚለው ቃል የአራምን ክልል ብቻ ሳይሆን ረአሶን የሚያስተዳድረውን አገር በስፋት ያመለክታል፤ ይህም ከዚህ ላይ በድንበሩ ላይ የሚገኙትን ጠላቶች የሚጠቀም ስያሜ ነው። በቍ. 11-12 ላይ የተጠቀሰው ሐሳብ ማንን እንደሚያመለክት ሙሉ በሙሉ ማወቅ አይቻልም። ኢሳይያስ ለመብል ተምሳሌታዊ ቋንቋን በመጠቀም (ከ5፥12፤ 9፥20 ጋር ያነጻ)፤ የፍርድን ዕንስ ሐሳብ ማስተላለፍ (ማሳየት) ይወዳል። በቍ. 12ሰ ላይ የተገለጸው መታቀብ ቀደም ሲል የተገለጸው ፍርድ እግዚአብሔር በገጠአተኛው ሕዝቡ ላይ የሚያወርደው ቍጣ ገና ያለበቃ መሆኑን በማመልከት አስፈሪውን ሐሳብ ያቀርባል።

13-17 የእግዚአብሔር ፍርድ በሕዝቡ ላይ በሚመጣበት ጊዜ የአጻፋ ቅጣትንና መታደስን ዐላማው ያደርጋል። ኢሳይያስ እዚህ ላይ ያቀረባቸው ሁለት ሥዕላዊ መግለጫዎች በአጠቃላይ የተከበረውንና ተራውን ሕዝብ የሚያካትት ነው። ሕዝቡ በመሪዎቹና በሐሰተኛ ነቢያቱ ቢስተም፤ የእነዚህም በደል ታላቅ ቢሆንም እንኳ፤ ማንም ከተጠያቂነት እንደማይመልጥ ነቢዩ ግልጽ ያደርጋል። ሌላው ቀርቶ ወላጅ አልባዎችና መበለቶች፤ ምስኪኑን የነበረተ ሰብ ክፍል ጭምር መጨው ፍርድ ይመለከታቸዋል፤ ምክንያቱም ፈሪህ እግዚአብሔር ማጣት በአጠቃላይ በመድራቱ ተስፋፍቶ ነበር። “ፈሪህ እግዚአብሔር ያላደረበትና ከፋ አድራጊ” የሚለው ቅደም ተከተል የመጀመሪያው ለሁለተኛው መንግሥት መሆኑን ያመለክታል (ከሮሜ 1፥18 ጋር ያነጻ)።

18-21 ክፋት ገደብ ካልተበጀለት እንደ ሰደድ እሳት እንደሚስፋፋ መጽሐፍ ቅዱስና ተመክሮ ያስተምራሉ። ኢሳይያስ ከዚህ ላይ የሚያቀርበውም ይህንኑ ሐሳብ ነው። “ጢሱም ተትጉልጉሎ እንደ ዐምድ ይቆማል” (ቍ. 18) የሚለው መግለጫ የክፋታቸው ግማት ወደ እግዚአብሔር መድረሱን በመግለጽ፤ በቍ. 19 ላይ በተለየ መንገድ ጥቅም ላይ ወደ

ዋለው ወደ ተመሳሳይ ምስክረ መሸጋገርን ያቀርባል። የሚገባቸው እሳትን ያመጣው ክፋት ሳይሆን መለኮታዊ ቍጣ መሆኑን ያመለክታል። በሁለቱም ረገድ ቍጥቋጦውና ጫካው ሕዝቡን ይወክላሉ። የነጢአት እሳት መስፋፋት በምትኩ የእግዚአብሔር የፍርድ እሳት ተከትሎታል፤ ይህም ምናልባት ወንጀሉ ተመጣጣኝ ቅጣት ማግኘቱን ሊያመለክት ይችላል። “እሾህንና ኩርንችትን” የሚሉት ቃላት በነቢዩ አእምሮ ውስጥ ለነጢአት መዘዝ ተወካይ ሆነው የመቆማቸውን ሐሳብ ያሳድሩባል (ከዘፍ 3፥18 ጋር ያነጻ)።

በቍ. 11-12 ነቢዩ እስራኤል በውጭ ጠላቶቿ አማካኝነት የደረሰባትን ጥቃት ይገልጻል። ከቍ. 19 መጨረሻ አንገሥቶ በጣም አሠቃቂ የእርስ በርስ ጦርነት እንደሚካሄድ ያሳያል። የምናሴና የኤፍሬም ነገዶች ሁለቱም የዮሴፍ ልጆች ትውልዶች በመሆናቸው (ዘፍ 48)፤ ከሌሎች በተለየ ሁኔታ እርስ በርስ መቀራረብ ነበረባቸው። በእስራኤል ታሪክ ለመጀመሪያ ጊዜ የእርስ በርስ ጦርነት የተደረገው በየፍታሔ ዘመን በገለፃድ በሚኖሩ የምናሴ ነገዶችና በኤፍሬም ሰዎች መካከል ነበር (መሳ 12፥1-6)። እነዚያ በጋራ ስምምነት አንድነት ያልፈጠሩት ነገዶች አንዳንድ ጊዜ በይሁዳ ላይ ያላቸውን ጥላቻና ቅናት ለመግለጽ ሲሉ በይሁዳ ላይ በአንድነት ይነሡ ነበር። በመጀመሪያውና በመጨረሻው ላይ የምንመለከታቸው ዐውዶች (ቍ. 18-19፤ 21ሰ) ይህ የእርስ በርስ ግጭት የእግዚአብሔርን ፍርድ እንደሚያመለክት ተደርጎ ሊወሰድ እንደሚገባ ያሳስባሉ።

10፥14 ቍጥር በእስራኤል የነበሩ መሪዎች ከሙሴ ሕግ የጉላ ልዩነት ያለው ሕግ ቀርጸው እንደ ነበረ ያሳስባል። “የተጨቁነውን ሕዝቤን ፍትሕ ለሚያዛብ” የሚለው ሐረግ ይህ ክፉ ሕግ እግዚአብሔር ከመላው ሕዝብ ጋር በነበረው ግንኙነት ላይ ስድብ መለጠፉን (ዕንቅፋት መፍጠሩን) ይገልጻል። ምናልባትም ይህ ሕግ ጨቋኝ የመሬት ሕጎችን በስፋት ያካተተ ይሆናል (ከ5፥8-10 ጋር ያነጻ)። ይህ ሐረግ ያለ እግባብ የተከማቸ ሀብት አንዳንድ እስራኤላውያንን የቍጣ መግለጫ የሚያደርግበት የመለኮት ፍርድ ቀን እየመጣ መሆኑን ያመለክታል።

በጦርነት ተሸንፈው ወደ እስር ቤት በሚወሰዱበት ጊዜ ከሚደርስባቸው ጉዳት የተነሣ ቀጥ ብለው መራመድ የሚችሉት እስረኞች፤ ጥቂት በመሆናቸው የተርበትባች እስረኞች ሥዕል በሕይወት ውስጥ የሚታይ እውነት ነው። ኢሳይያስ ከሞት ለማምለጥ ሲሉ ራሳቸውን ለማሸገ ያደረጉትን ጥረት ማሳየቱም ሊሆን የሚችል ነው (ከ2፥10-21 ጋር ያነጻ)። በዚህ ትንቢት ውስጥ በተለየ ቦታዎች የተጠቀሰው መቁጠብ ምጡቅ ደረጃ ላይ በሚደርስበት ጊዜ በርግጥ አስፈሪ ነው። የሥጋ ሞት የቅዱስ እግዚአብሔርን አስፈሪ ቍጣ የማያረካው ከሆነ፤ ከመቃብር ባሻገር ምን ዐይነት አስፈሪ ቅጣት ይኖር ይሆን?

ኘ. በአሦራውያን ላይ የተሰጠ ፍርድ (10፥5-19)

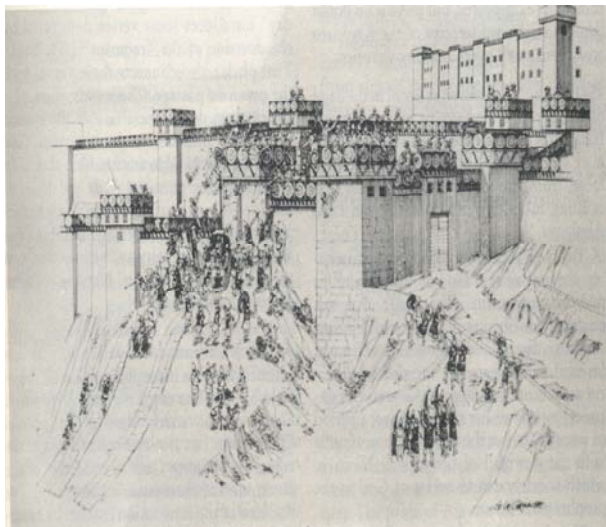
ይህ ትንቢት የተነገረበትን ጊዜ መወሰኑ ቀላል አይደለም፤ ይሁን እንጂ ከርከሚሽ (ቍ. 9) እስከ 717 ዓቅክ ድረስ አልተማረከም ነበር። ይህ የሆነው አካዝ ከመሞቱ ከሁለት ዓመት በፊት አካባቢ ነበር፤ ስለዚህ ትንቢቱ ከምዕ 7-12 እንዳለት ሌሎች ትንቢቶች ሁሉ በርግጥ በእርሱ ዘመነ መንግሥት የተነገረ ሊሆን ይችላል።

5-11 ስሜትን በሚነካ ቃል አጋኖ የተነገረው “ወዮላቸው!” ቍ. 1 የጀመረበትም ቃል ሲሆን፤ በቍ. 12-19 ላይ የተገለጸውን በአሦራውያን ላይ የሚሰጠውን ፍርድ እንድናይ ያዘጋጃል። ኢሳይያስ ዐልፎ ዐልፎ ከተከታታይ ሁኔታዎች መጨረሻ ላይ እግዚአብሔርን የሚያስከብር የመጨረሻ ፍርድ በዚህ መንገድ እንደሚፈጸም የመጠበቅ ጠባይ አለው። የዚህ ትንቢት ጭብጥ ከቀዳሚው ትንቢት ጋር ግልጽ ተያያዥነት አለው (ከ9፥12፤ 17፥21፤ 10፥4 ጋር ያነጻ)። እግዚአብሔር ሕዝቡን ለመቅጣት ሲፈልግ የቍጣው መግለጫ የሆኑ መሀሪዎችን ይጠቀማል። የአሦር መንግሥት በኢሳይያስ ዘመን እግዚአብሔር የተጠቀመበት ዋነኛ የቅጣት መሣሪያ ነበር። ለጥቃቅን ነገሮች ሳይቀር ከፍተኛ ትኩረት ለሚሰጡና ለሃይማኖታዊ ሥርዐቶቻቸው ከመጠን ያለፈ ክብር ለሚሰጡ ሰዎች “አምላክ በሌለው” የሚለውን ሐረግ መስማት የሰደምንና የገሞራን ስሞች የመስማትን ያህል አስደንጋጭ መሆኑ የማይቀር ነው

(1፡10-17)። በርግጥ በዚህ ቦታ ላይ በግልጽ የይሁዳ ስም ባይጠቀስም፤ ዐውዱም ይሁዳን እንደሚያመለክት ባያጠራጥርም እንኳ ተደራስያኑ ኢሳይያስ እየተናገረ ያለው ስለሌላ ሕዝብ ነው ብለው እንዲገምቱ ሊያደርጋቸው ይችላል። “እንደ መንገድ ላይ ጭቃም” (ቁ. 6) የሚለው ተነጻጸሪ ዘይቤ ይሁዳ በመንፈሳዊና በግብረ ገባዊ ሁኔታዋ ዋጋ ቢስ እየሆነች መምጣቷን ኢሳይያስ መረዳቱን ያመለክታል (ማቴ 5፡13)።

እዚህ ላይ የእግዚአብሔርን ሐሳብ ለዐጭር ጊዜ ያህል በጨረፍታ የማየት ዕድል ተሰጥቶናል፤ አሁን ደግሞ የአሦራውያንን ሐሳብ እንመለከታለን። ሁለቱ ሐሳቦች የአንድን ድርጊት ማለትም የጦርነትን ብቻ እንጂ የድርጊቶችን የመጨረሻ ዐላማ አይገልጹም። አሦርና ዕብራተኛ ነገሥታቱ በጦርነት ድል በማግኘትና ግዛታቸውን በማስፋፋት ስላገኙት የግል ክብር እንጂ በርግጠኝነት ለመናገር የእስራኤልን አምላክ የእግዚአብሔርን ቅጣት በመፈጸም እያገለገሉት እንደ ነበር ምንም ሐሳብ አልነበራቸውም። ምንም እንኳ በቁ. 9 ላይ የተጠቀሱት ከተሞች ተከታትለው በነገሡት የአሦር ነገሥታት መማረካቸው ቢታወቅም፤ ቁ. 8-11 የአሦርን ንጉሥ የሚጠቅሰውን ቁ. 12ን ይቀድማሉ። ካልኖና አርፋድ ሁለቱም በሰሜናዊው ሶርያ የሚገኙ ሲሆን፤ የተማረኩት በ738 ዓቅክ ነበር፤ ደማስቆ በ732፤ ሶማርያ በ722 እንዲሁም በኦሮንቴስ የሚገኘው ሐማት በ720 ዓቅክ ተማርከዋል። በሰሜናዊው ኤፍራጥስ የሚገኘው የሒታውያን ከተማ ከርከሚሽ በ717 ዓቅክ ድል ተመታ።

የአሦር ንጉሥ የዕብራት ፕሮፖጋንዳ (ቁ. 10-11) በዚያ ዘመን ለነበረው ሕዝብ ሊቋቋሙት የማይቻል ሆኖ መታየቱ አይቀራ መሆን አለበት። በርግጥም ሶማርያ ከሌሎች የአሕዛብ ከተሞች በተሻለ የአሦራውያንን ሰራዊት አልተቃወመችም ነበር፤ እንዲያውም ኢየሩሳሌም በጣም ትንሽ መንግሥት ነበረች። የሰሜን መንግሥትም ሆነ የደቡብ መንግሥት ከጣዖት አምልኮ የራቀ አልነበረም (ከ2፡8 ጋር ያነጻ)። አሦራውያን እግዚአብሔር ለሕዝቡ የተለየ ዐላማ እንዳለው በተለይም ኢየሩሳሌምን ለመታደግ መወሰኑን አልተረዱም ነበር። የአሕዛብ አማልክት ፈጽሞ ከንቱዎች ናቸው፤ እግዚአብሔር ግን ሕያው አምላክ ነው (37፡4)።

በጌርት ላግራንስ የተሠራው ይህ ሥዕል አሦራውያንን በከፍታ ቦታ ላይ መሸገው በይሁዳ ውስጥ በሚገኝ አንድ ከተማ ላይ የፈጸሙትን ወረራ ያሳያል። የምሽጉ መወጣጫ ከቅጥሩ አንጻር የተሠራ ሲሆን፤ እግረኛው ጦር ቅጥሩን አጥለቅልቆታል፤ ቀስተኞች ደግሞ በተከላከሉ ጎይል ላይ ቀስታቸውን ይለጥጣሉ። ንድፉ ከሰከሽ ሥነ ምግባር ምርምር በፈቃድ የተገኘ ነው።

12 ይህ ጥቅስ የዚህን ታላቅ ትንቢት ነገረ መለኮት ጠቅላል አድርጎ ይዟል። እግዚአብሔር ከአሦራውያን ጋር በተያያዘ የሚፈጽማቸው ሁለት ዋና ዋና ግቦች አሉት። እርሱ በአሦር አማካይነት አንድን አገር ይቀጣል፤ እንዲሁም የኋለኛው አገር ማንነት በግልጽ ወይም በጨረፍታ እንኳ ባይጠቀስም፤ እርሱንም በሌላ አገር ይቀጣዋል። “የሚያደርገውን ሁሉ” የሚለው ሐረግ በቁ. 10 ላይ “እጅ” ከሚለው ገለጻ ጋር ጥብቅ

ንጽጽር አለው። ይህ ምናልባትም “ያልተለመደ” የእግዚአብሔር አሠራር ነው (ከ28፡21-22 ጋር ያነጻ)፤ ይሁን እንጂ የእርሱ ሥራ ነው፤ አሦር ደግሞ ይህን የእግዚአብሔር ሥራ የሚፈጽም ወኪል ነው። ኢሳይያስ በእግዚአብሔር ቅድስናና ግርማ ላይ ልዩ ትኩረት ማድረጉ እግዚአብሔር የሰውን ትዕቢት ማዋረድ የማያቋርጥ ተግባሩ መሆኑን የሚገልጽ ነው።

13-14 ብርታትና ጥበብ ለማንኛውም ባለሥልጣን በተለይም ለንጉሥ በጣም አስፈላጊ ችሎታዎች መሆናቸው በሁሉም ዘንድ የታወቀ ነው። መሲሐዊው ንጉሥ የእግዚአብሔር መንፈስ ስለ ተሰጠው እነዚህ ተፈላጊ ችሎታዎች አሉት (11፡2 ይመ፤ ከ9፡6 ጋር ያነጻ)፤ ነገር ግን የአሦር ንጉሥ እነዚህ ችሎታዎች የራሱ እንደ ሆኑ በመቀጠር ታበየ። ብሔራዊ መለያ ድንበርን አስወግዶ አንድን ሕዝብ ከሌላው አገር ሕዝብ ጋር የመደባለቅ ስልት አሦራውያን አሸንፈው በያዟቸው አገሮች ሁሉ ላይ የዘረጉት መመሪያ ነበር (ከ2ገ 17፡6-24 ጋር ያነጻ)። በቁ. 14 ላይ የሚታየው የፍጹም ሥልጣን ባለቤት መሆንና ሙሉ በሙሉ ረዳት አልባ የመሆን ሥዕላዊ መግለጫ በመጠኑም ቢሆን ተጋንኖ ሊሆን ይችላል፤ ይሁን እንጂ የአሦራውያን ኃይልነትና አስፈራኝነት በርካታ ድሎች እንዳስገኙላቸው ምንም ጥርጥር የለውም።

15-19 አሦር ደን ጠባቂ ዛፎችን ለመቀረጥ ከእጁ እንደሚያለየው መጥረቢያ ታይታለች፤ ኢሳይያስ ሰብአዊ ንጢአትን ለማጋለጥና ለመሃለቅ አመክንዮን ይጠቀማል። ከጌታው ቀጥጥር ውጭ የወጣውና በራሱ ፈቃድ ከፍ ከፍ ያለው መሣሪያ ወይም ድርጊት መፈጸሚያ መሣሪያ የተያዘው በእግዚአብሔር እጅ ነው።

ሁለቱ ዐዳዲስ ሥዕላዊ መግለጫዎች ጥቅም ላይ የዋሉት የቅጣት መሣሪያዎቹ በመታበያቸው ምክንያት የእግዚአብሔር ፍርድ በእነርሱም ላይ እንደሚመጣባቸው ለማመልከት ነው። ቀስ በቀስ ሥር በሚሰድ በሽታ ሰውነቱ እየመነመነ የሚሄድ የታመመ ሰው ምሳሌና ዕፅዋትና ደኖችም በእሳት መጥፋታቸው፤ የአሦርን መንግሥት መደምሰስ ልዩ ልዩ ገጽታዎች የሚያሳዩ ናቸው። ጠላቶቿ በጥቂት ዓመታት ጊዜ ውስጥ የመከላከል ዐቅሟን እንዳልነበር አድርገውታል፤ ዋና ከተማዋ ነገዌም የምትደመስስበት ወሳኝ ጊዜ መጥቷል፤ ይህ የእግዚአብሔር ሥራ መሆኑን የሚገልጽ ምስጋናም በናሆም ትንቢት ውስጥ ቀርቦአል።

የሚያጠፋው እሳት ሥዕላዊ መግለጫ ሁለት በጣም ጠቃሚ ገጽታዎች አሉት፤ (1) ኢሳይያስ “ካቦድ” (“ክብር ቁ. 16፤ የለማውን” ቁ. 18) የሚለውን ቃል ይጠቀማል። የራሱ የእግዚአብሔር ብቻ የሆነው ልዩ “ክብር” (6፡3 ይመ) ለኢሳይያስ ተገልጿለታል። ማንም በዚህ ክብር ፊት ቆሞ ስለ ራሱ ክብር ድምቀት ሊታብይ አይችልም። (2) ነቢዩ እየነገረን ያለው ጌታ የፍርድን እሳት እንደሚለኩስ ብቻ ሳይሆን የእስራኤል ብርሃን ራሱ እሳት እንደሚሆን ነው (ቁ. 17)። እግዚአብሔር ለዘላለም ያው ነው፤ ይሁን እንጂ ሰዎች አሁን አንዱን፤ በሌላ ጊዜ ደግሞ ሌላው የመለኮታዊ ባሕርይ መግለጫ የሚያስከትለውን ነገር ይለማመዳሉ። እርሱ የሕዝቡ ብርሃን ነው፤ አንድ ቀን ደግሞ ለአሕዛብ ሁሉ የብርሃን ምንጭ ይሆናል (ከ2፡1-5፤ 60፡1-3 ጋር ያነጻ)፤ በዚህ ክፍል ግን ያ ቅዱስ ብርሃን በዕብራተኛ ድል አድራጊዎች ላይ የፍርድ እሳት ይሆንባቸዋል። ችቦ (መብራት) ብርሃንና ሙቀትን የሚወክል ነገር ነው።

እንደዚህ ባለው ፍርድ መካከል እንኳ የተስፋ ጭላንጭል መኖሩን ማሳየት የኢሳይያስ ትንቢቶች መለያ ባሕርይ ነው። እግዚአብሔር በአሦራውያን ላይ አጥፊ ፍርድ ዐቅዶአል፤ የሚገርመው ግን፤ አሦር የአሕዛብ መንግሥት እንጂ እስራኤል ባትሆንም እንኳ ሙሉ በሙሉ አትደመስስም። እግዚአብሔር ዐላማውን ለመፈጸም ከእስራኤል ትሩፋንን እንዳስቀረ ሁሉ፤ ከአሦራውያንም ትሩፋንን ያስቀራል። በ19፡23-25 ላይ የሚገኘውን አስደናቂ ራእይ እንድንቀበል የምንዘጋጀው በዚህ መንገድ ነው።

አ. የእግዚአብሔር ትሩፋን ትድግና (10፥20-34)

20-23 “በዚያን ቀን” የሚለው ሥነ ፍጻሜያዊ ሐረግ የ “ትሩፋን” አስተምህሮ የየለባቸውን አንዳንድ ጥቅሶች ያስተዋውቃል። በተጨማሪ ያ ሐረግ እነዚህን ጥቅሶች ከቀዳሚው ክፍል ጋር ያያይዛል። በመታቸው ላይ የሚሉት ቃላት በዚህ ክፍል ራሱን እግዚአብሔርን ሳይሆን፤ ሰብአዊውን የእግዚአብሔር ቀጣ መሣሪያ ያመለክታሉ (ከ9-13 ጋር ያነጻ)። የታወቀው መለያ ጠባያቸው ዝርፊያና ጭካኔ እንጂ ሌላ ባልሆነ ሕዝብ እንደ አካዝ ታምነው (ከ2ነገ 16፥7-9 ጋር ያነጻ) በታሪክ ዘመናቸው ሁሉ ታላላቅ በረከቶች በሰጣቸው በእግዚአብሔር ለመደገፍ አለመፍቀዳቸው እንደምን ሊታመን ይችላል!

ቁ. 21 የሚጀምረው ሽር-ጃሽብ (የተረፉት ይመለሳሉ) በሚለው ሐረግ ነው (አመት፣ አማራጭ ትርጉም ይመ)፤ ይህም ከኢሳይያስ ልጅ ስም (ሸአር ያሹር፣ 7፥3) ጋር ተመሳሳይ ነው። እዚህ ላይ አጽንዖቱ አዎንታዊ ነው። እግዚአብሔር ሕዝቡን ሙሉ በሙሉ አያጠፋም። በርግጥ በዚህ ጥቅስ ውስጥ ሁለት ትእምርታዊ ስሞች አሉ። “ኃይሉ አምላክ” በ9፥6 ላይ ለተጠቀሰው መሲሐዊ ንጉሥ አስደናቂ መግለጫ ነው። የትሥጉት አስተምህሮ በእስራኤል ቅዱስ እግዚአብሔር ላይ መታመን “ስሙ ኃይል አምላክ” ወደ ሆነው መሲሐዊው ንጉሥ በንስሐ ከመመለስ ጋር እኩል መሆኑን እንድንገነዘብ ያስችለናል። እንግዲህ እዚህ ላይ ሁለቱ የኢሳይያስ “የትሩፋን” እና የመሲሐ አስተምህሮዎች በአንድ ላይ ይመጣሉ።

ቁ. 22 “የትሩፋን” አስተምህሮን የሚጣረስ ከሚመስል ነገር ግን ዘራቸው እንደሚበዛ እግዚአብሔር ለርእሳን አበው የሰጠው የተስፋ ቃል ዋስትና ያለው መሆኑን ከሚገልጽ ዐላማ ጋር ያያይዛል (ከዘፍ 22፥17፣ 32፥12 ጋር ያነጻ)። አንባቢው በቁ. 20-21 ላይ ተስፋን አስታዋሽ በሆነው በያዕቆብ ስም እንዲዘጋጅ ተደርጎ ነበር። የተስፋው ቃል አንዳንድ ጊዜ ቸልተኝነትን ሊያመጣ ወይም ለቸልተኝነት መንገድ ሊሆን ይችላል (ከማቱ 3፥9-10፣ ከዮሐ 8፥33-40 ጋር ያነጻ)፤ ምክንያቱም ሰይጣን እግዚአብሔር የሰጠንን ቅዱሳት መጻሕፍት የእርሱን ዐላማዎች ለመፈጸም በሚያስችሉ መንገዶች እንድንተረጎማቸው ለተሳሳተና ለጥፋት ዐላማዎቹ ይጠቅሳቸዋል (ከማቱ 4፥6፣ ከ2ኢጥ 3፥15-16 ጋር ያነጻ)።

ቁጥር 22ለ - 23 ላይ የተጠቀሱት ሐሳቦች በተለይ ስሜታቸው ጠንካራ ነው። እግዚአብሔር በጎይል ስያሜዎች ተገልጿል፤ ይህ እውነት በተደጋጋሚ ከተጠቀሰው “ታውጃል” ከሚለው ቃል ጋር ሲቀናጅ እንደሚመጣ የተገለጸውን ጥፋት በርግጥ አስፈሪ ያደርገዋል። ምክንያቱም ሉዐላዊ ማድኛ የማይለወጥ ነው። ታላቁ ኤፍራጥስ እስራኤልን ባሸነፉት በአሦራውያንና የይሁዳ መንግሥት እንዲያከትም ባደረጉት በባቢሎናውያን አማካይነት የቅጣት ጉርፍ አዘጋጅቶአል (በ8፥8 ላይ ይኸው ቃል “እያጥለቀለቀ ያልፋል” ተብሎ ተተርጉሞአል)። እነዚህ መንግሥታት ክፉዎች ነበሩ፤ ይሁን እንጂ እግዚአብሔር የጽድቅ ፍርዱን ለመፈጸም መሣሪያዎች አድርጎ ተጠቅሞባቸዋል።

24-27 ነቢዩ በቁ. 23 ላይ እንዳለው ዐይነት ተመሳሳይ መለኮታዊ ስያሜ ሲጠቀም፤ እግዚአብሔር ጎይል የተሰጠው አጽንዖት ይቀጥላል። የሆነ ሆኖ በዚህ ጊዜ ጎይሉ በሕዝቡ ላይ ፍርድን ከማስተላለፍ ይልቅ ድነትን ለማምጣት አገልግሎት ላይ ይውላል። ሌሎች የአገሪቱ ክፍሎች በአስፈሪው የአሦር መንግሥት ሰራዊት እንረገጣለን ብለው ይፈራሉ (ከ9፥1፣ 10፥28-32 ጋር ያነጻ)፤ ነገር ግን ጽዮን ዋስትናን ታገኛለች (ከመዝ 46 ጋር ያነጻ)።

“በትሩፍ”፣ “ሸክማቸው” እና “ቀንበራቸውም” የሚሉት ቃላት በ9፥4-7 ላይ የተጠቀሰውን ክፍል ያስታውሱናል፤ ይኸውም የጠንካራው ጠላት መሸነፍና በሕፃኑ ንጉሥ መወለድ የሰላም መንግሥት እንደሚመሠረት የሚገልጸው የተስፋ ቃል ነው። ንጉሡ ከዚህ ላይ አይታይም፤ ትድግናው (ማዳን) ግን ይታያል። ይህም ከምድያማውያን ድል መደረግ ጋር ታሪካዊ ተመሳሳይነት አለው። ሁለቱ የምድያማውያን መሪዎች በሔራብ መሞታቸው (ከመሳ 7፥25 ጋር ያነጻ)፤ ምናልባትም በኋለኛው የጦርነት ሂደት ላይ ወሳኝ ሚና አለው፤ ምክንያቱም መሪ የሌለውና በመሸሽ ላይ ያለ ጦር ዳግመኛ ተሰባስቦ የአጸፋ

ጥቃት ለመፈጸም አይችልም። በሁለቱም ጊዜያት እስራኤል በሰራዊት ቁጥር በከፍተኛ ልዩነት ተበልጣለች፤ ነገር ግን በእግዚአብሔር ላይ ሥር የሰደደ እምነት እንዳላት በእርሱ ዘንድ ታይቷል። በድጋሚም ይታይ!

ቁ. 25 ምናልባት ከ40፥1-2 ጋር ሊወዳደር ይችላል። እግዚአብሔር በሕዝቡ ላይ መቄጣቱ እውነት ነው፤ ነገር ግን እነርሱ የእርሱ ሕዝቦች በመሆናቸው የውጭው ጎይል በእነርሱ ላይ መከራና ሥቃይ እንዲያመጣቸው እግዚአብሔር የሚጠቀምበት ለተወሰነ ጊዜ ብቻ ነው። እግዚአብሔር በቃ ይልና ከራሱ ዕውቀት ውጭ የእግዚአብሔር መሣሪያ ሆኖ ያገለገለውን መንግሥት በጎጠኦቱ ምክንያት ይቀጣዋል (ከ10፥12-19 ጋር ያነጻ)። በድጋሚ ከባድ ሽክም መሸከም (1፥4፣ 14 ላይ ይመ) የሚለውን የኢሳይያስን ተምሳሌት እናንኛ ለን። እስራኤል ከባድ ሽክም የተሸከመ ባረያ ወይም ቀንበር የተሸከመና ሽክም የከበደው የቤት እንስሳ ትመስላለች። ስለዚህ በአሦራውያን መማረክ ይኖራል፤ ነገር ግን በመለኮት ጣልቃ ገብነት ምርኮው ያከትማል። “ከውፍረትህም የተነሣ ቀንበሩ ይሰበራል” የሚለው አረፍተ ነገር እስራኤልን በሥዕላዊ መልኩ ከመወፈሩ የተነሣ ቀንበሩ እንደማይመጥነው እንስሳ አድርጎ ያሳያታል። ስለዚህ ሙሉ በሙሉ በጠላቷ መገዛት አትችልም።

28-32 የብሉይ ኪዳን ነቢያት ከእግዚአብሔር መልእክት የሚቀበሉበትን ሂደት የምናውቀው በከፊል ብቻ ነው፤ ይሁን እንጂ ራሕይ እስትንፋስ እግዚአብሔርን የሚሰጥ መንፈስ ከሚጠቀምባቸው ዋንኛ መልእክት የሚስተላለፊያ መንገዶች አንዱ እንደ ሆነ እናውቃለን። በእነዚህ ጥቅሶች ውስጥ እጅግ በጣም በረቀቀ ሁኔታ ወደ ምናቡ የመጣው ነገር ራሕይ መሆኑን ያሳስባል። ነቢዩ ምናልባት በምናቡ በከተማዬቱ ቅጥርኝ ዐናት ላይ ቆሞ ወደ ሰሜን አቅጣጫ ሲመለከት በተፈጥሮ ከማየት ዐቅሙ ባለፈ ሁኔታ ለመማረክ የሚገመገመውን የአሦራውያንን ሰራዊት ማንም ሊያቆመው እንደማይችል ሆኖ በርቀት ተመለከተ። ከትንቢተ ናሆም በስተቀር እንዲህ ዐይነት የተሟላ ድራማዊ አገላለጽ በሌሎች ነቢያት መጻሕፍት ውስጥ አንመለከትም።

ኢሳይያስ 36፥2 የአሦራውያን ሰራዊት ወደ ኢየሩሳሌም የመጣው በትክክል ከተቃራኒ አቅጣጫ ከለኪሶ እንደ ነበር ይነግረናል። ምናልባት አንዳንድ ታክቲካዊ ሁኔታዎች አሦራውያን ከተማዬቱን ዙሪው በለኪሶ አድርገው በመጨረሻ በሰሜን በኩል እንዲገቡ ገፋፍተዋቸው ይሆናል። የጦርነት ታሪክ ብዙ ጉድጓዳዊ ምሳሌዎችን ይይዛል።

33-34 ገሥግሦ ከመምጣት በኋላ የአጸፋ መልስ! መለኮታዊ የጎይል ማዕረግ የሆነው “የሰራዊት ጌታ እግዚአብሔር” በዚህ ምዕራፍ ውስጥ ከዐምስት ላላነሰ ጊዜ ተጠቅሶአል። ይህም በዚህ የትንቢት ክፍል ውስጥ ኃይሉን አስፈሪው የአሦር መንግሥት ፈጽሞ ከእይታ አለመራቁን በሚገልጽ የትንቢት ክፍል ውስጥ መገኘቱ አስደናቂ መልእክት ያለው ነው፤ ምክንያቱም የሕዝቦች ሁሉ ኃይል በሆነው ላይ እንኳ፤ ኢውሱን የሆነው የእውነተኛው አምላክ ሉዐላዊነት የቱን ያህል ከፍ ያለ እንደ ሆነ ነገሥታት ላይ እንኳ ወሰን የሌለው የበላይነት እንዳለው አጽንዖት ያደርጋል።

የአሦራውያን ሰራዊት ጥቅጥቅ እያለ በሚሂድ ደን ተመስሏል። ሳይታሰብ በድንገት መለኮታዊው ደን ጠባቂ ቁጥቋጦውን፤ ትልልቆቹን ቅርንጫፎች፤ ጠቅላላውን ዛፍና ግዙፎቹን የቁዳር ዝግባዎች ይቈራርጣል። የአሦር ትዕቢት (ከቁ. 13 ጋር ያነጻ) እግዚአብሔር ያስቀመጠው አጠቃላይ መርሕ (ከምዕ 2 ጋር ያነጻ) ምሳሌ እንድትሆን አድርጎአታል፤ ከፍተኛ ትዕቢት ያላቸው ሰዎች ሁል ጊዜ የሚሮጡት ለውድቀት ነው (ከምሳ 16፥18 ጋር ያነጻ)።

ከ. ከዳዊት ዙፋን የሆነው ንጉሥና ሰላማዊ ዘመነ መንግሥቱ (11፥1-9)

ከ9፥7 ጀምሮ ከእይታ ውጭ የነበረው መሲሐዊው ጭብጥ ዳግመኛ ይታያል፤ ሐሳቡ የተነሣው በትክክል ከዚህ ቀደም ከቆመበት ቦታ ላይ ነው፤ ምክንያቱም የዳዊት ዙፋን በዳዊት አባት በአሴይ ስም መጠቀስን ጎይልን ሙሉ በሙሉ በሚያስታጥቀው በጌታ መንፈስ ማለትም በኃይሉ ጌታ ውጤታማ ቅንዕት በአንድምታ መልክ ይታያል።

1-30 በምዕ. 10 መጨረሻ ላይ የመለኮታዊው ፍርድ መጥረቢያ በደን በተመሰለው የአሦር ሰራዊት ላይ ወድቋል፤ በምዕ. 11 መግቢያ ላይ የመለኮታዊው ጸጋ ዐላማ ከእሴይ ግንድ በወጣው ቊጥቁጦ ማደግ ታይቷል። የዳዊት ሥርወ መንግሥት አንድ ግንድ ብቻ መቀነሱ፤ ክርስቶስ በተወለደ ጊዜ የነበረችበትን ሁኔታ ለማሳየት ትክክለኛ ዘይቤ ነው። ዙፋኑ አሁንም ያለ ቢሆንም እንኳ የመንግሥት ንይል ሳይኖረው ለስድስት መቶ ዓመታት ነበር። የዳዊት አባት ከመሆኑ በስተቀር ፈጽሞ ንጉሥ ሆኖ የማያውቀው እሴይ መጠቀሱ መሲሐ በሚመጣበት ጊዜ መንግሥታዊ ክብር በዳዊት ሥርወ መንግሥት ውስጥ ሙሉ ለሙሉ ታጥቶ እንደ ነበር ሊያመለክት ይችላል። ይሁን እንጂ የእግዚአብሔር ዐላማ (ከ24መ. 7፥16 ጋር ያነጻ) ችላ ስላልተባለ (ከሕዝ 21፥27 ጋር ያነጻ) በቤቱ ውስጥ አሁንም ሕይወት ነበር። ቅርንጫፉ (4፥2፤ 6፥13 ይመ) አሁን ሙሉ በሙሉ መሲሐዊ ሆኖ ይታያል። የእግዚአብሔር ሕዝብ ለም መሬት ከማግኘት ወይም በትሩፋን አማካይነት ብሔራዊው ህልውና እንደሚቀጥል ከተሰጠው የተስፋ ቃል የበለጠ ነገር ያስፈልጋቸዋል። እነርሱ የእግዚአብሔር ሕይወት በመሲሐ ሥግው እንዲሆን ያስፈልጋቸዋል።

የአሦር መንግሥት በራሱ ንይልና ጥበብ ተመክቶ ነበር (10፥8-14 ይመ፤ ከ14፥12-14 ጋር ያነጻ)፤ ይሁን እንጂ ልዕለ ኃያሉ ንጉሥ ለሚሠራቸው ሥራዎች ንይልን የሰጠው የእግዚአብሔር መንፈስ ነበር። በዚህ ክፍልና በ9፥6 መካከል ትስስር አለ። ቀዳሚው ክፍል ንጉሡ መለኮት እንደሚሆን ሲያሳይ፤ ይህ ክፍል ደግሞ ውስንነቱን ያሳያል። ይህም ትሥታትን ግልጽ ለማድረግ የሚያስፈልጉትን አቀናጅቶ የያዘ ነው። እግዚአብሔር ጥበብ የሰጠው የእሴይ የልጅ ልጅ ሰሎሞን፤ ቀደም ባለው የሕዝቡ ታሪክ፤ የታላቁ ዳዊት ታላቅ ወንድ ልጅ የሚለው ተስፋ ፍጻሜ እንደ ሆነ ተገምቶ ይሆናል። ይሁን እንጂ በዘጸም 17፥14-20 ላይ የተገለጸውን መለኮታዊ ድኝት ሳያሟላ ቀረ፤ ምክንያቱም ባልተከፋፈለ ልብ እግዚአብሔርን አልፈራም (ከ17 11፥1-13 ጋር ያነጻ)።

የመንፈስ ሦስት ጥንድ ባሕርያት ተከትለውት የመጡት “የእግዚአብሔር መንፈስ” የሚለው መሠረታዊ ገለጻ በሰባት ትእምርታዊ ምልክቶች ላይ እንዲታክል ሳይታሰብ አልቀረም (ከ5፥8፡ 11፡ 20፡ 21፡ 22፤ 6፥5 ሰባቱ “ወዮዎች” ጋር ያነጻ)። ይህ ከሆነ መሲሐ ለንጉሣዊ ሥራው የሚያስፈልጉትን ነገሮች በሙሉ የእግዚአብሔር መንፈስ በሙሉት እንደሚያድለው ትእምርቱ ያመለክታል (ከራሱ 5፥6 ጋር ያነጻ)።

3ለ-5 በፍርድ ቤት ፍርድን መስጠት ብዙውን ጊዜ በብሉይ ኪዳን ሥልጣንን በጥበብና በአግባብ መጠቀም የሚፈተንበት ዋና ነገር ነው (ከ5፥21-23፤ ከመዝ 72፥1-4 ጋር ያነጻ)። ቊጥር 3ለ ትክክለኛ ፍርድ ስሜቶቻችን የሚያቀብሉንን መረጃዎች ችላ የሚል ነው ማለት ሳይሆን፤ ይልቁንም ውስጣዊ ነገሮችን የመመልከት ችሎታን የሚጠይቅ ነው (ከዮሐ 2፥25፤ 7፥24 ጋር ያነጻ)። “አይፈርድም” የሚለው ቃል መጥፎ ሁኔታ እንደሚመጣ በጆሮአችን ላይ የሚያቃጭል ነው። ይሁን እንጂ የድኸችን መብት በማስከበር ዐላማ ላይ ሲውል በብዙ መንገድ ከድነት ጋር የሚመሳሰል ቃል ነው (መዝ 72፥2፤ 82፥2-4)። በፍርድ አደባባይ ላይ ሙስና በሚሠለጥንበት ጊዜ ጻድቅ ፈራጅ ለማግኘት የሚጓጉት ድኸች ናቸው። ተደጋግሞ የተጠቀሰው “ምድርን” የሚለው ቃል አገርን ያመለክታል። የመሲሐዊው ንጉሥ መናገሻ በእስራኤል ይሁን እንጂ የሚገዛው በዓለም ሁሉ ላይ ነው (9፥7 ይመ፤ ከ11፥10 ጋር ያነጻ)።

በመለኮታዊው አስተዳደር ቃሉ ገቢራዊና ውጤታማ ነው (ከዘፍ 1፥3፤ ከኢሳ 55፥10-11 ጋር ያነጻ)፤ የመሲሐም የፍርድ ቃል ሙሉ በሙሉ ውጤታማ ይሆናል (ከዮሐ 12፥48 ጋር ያነጻ)። እርሱ እንደ “የእግዚአብሔር ቃል” ይፈርዳል (ራእ 19፥13-15)። ይህም እርሱ የበየውን ፍርድ በሚገባ መፈጸም ስለሚችል ታላቅ ንይል እንዳለው ይመስክራል። በእርሱ ዘንድ ቃልና የሚያስከትለው ድርጊት አንድ ናቸው።

በቅርብ ምሥራቅ የአለባበስ ዘዴ ውስጥ ቀበቶ ወይም ድግ የተሰበሰውን ልብስ በአጠቃላይ እንዳይበተን አስተሳሰብ የሚይዝ ነገር ነው። አንድ ሰው ልብሱን ለብሶ ቀበቶ ታጠቀ ማለት

ራሱን ለሥራ አዘጋጅ ማለት ነው። መሢሐ የፍርድ ተግባሩን ለማከናወን በባሕርይ ረገድ ዝግጅት ያደርጋል።

6-9 መጽሐፍ ቅዱሳዊ ሥነ ፍጻሜ በወደቀው ዓለም ውስጥ ከሚታየው ዐይነት መጠነኛ ተሐድሶ ከማምጣት የበለጠ ታላቅ ነገር የሚፈጸምበት ነው። ሆኖም በርግጠኝነት የሚከተሉትን ያካትታል (ከዘፍ 1፥26-28፤ ከመዝ 8፤ ከ1ቆሮ 15፥25-28፤ ከዕብ 2፥5-9 ጋር ያነጻ)። አሁን የዓለም ንጉሥ የሚሆነው አዳም ሳይሆን መሲሐዊው ንጉሥ ነው። በእርሱ ዘመን መንግሥት ተፈጥሮ ከራሷና ከነገሥታት ጋር ሰላም ይኖራታል። ውድቀት በሰብአዊ ነገሥታትና በፀፀዎች ሕይወት ላይ የሚያስከትለው ጥፋት ምን እንደ ሆነ እናውቃለን (ዘፍ 3፥17-18)፤ በዓለም የሥነ ምግዳር ሥርዐት አንድነት ውስጥ ከሰው ዘርፍ ከፀፀዎች ጋር የተሳሰረው የእንስሳት ሕይወትም ሳይጉዳ እንደሚቀር ጥርጥር የለም።

የጨካኝ ዐድኖ በይ አውሬዎች ምግብ የሆኑት እንስሳት በመሲሐ መንግሥት ውስጥ ዐዳኞቻቸውን አይፈሩም። በግልጽ እንደሚታወቀው ጥጂ ለአንበሳ ግዳይ የተጋለጠ ነው፤ እንበሳም በጣም የሚፈለግ ነው። ይሁን እንጂ በትንቢቱ እንደ ተገለጸው፤ እንበሳና እነዚህ ሁሉ በአንድ ላይ ይኖራሉ። በዚያን ጊዜ አራዊት ከውድቀት በፊት ለሰዎች የተሰጠውን ጌትነት ያከብራሉ (ዘፍ 1፥28)፤ ሌላው ቀርቶ ሕፃን ልጅም ይከበራል፤ ምናልባትም እረኛ መንጋውን እንደሚመራ ሕፃን ልጅም ንላፊነት ተሰምቶት ለአራዊት ክብካቤ ሳይደርግ አይቀርም።

የእንስሳትንና የፀፀዎችን የአኗኗር ትስስር (ሥነ ምግዳርን) የሚመለከቱ ርእስ ጉዳዮች በሰዶፍ ዘፍ 1፥30 በሚጠቅሰበት መልኩ በቊ 7 ላይ ተዳስሰዋል። ከሥነ ምግዳር ጋር የሚያደረገው መጣጣም፤ ዓለም ከውድቀት በፊት ወደ ነበረችት ሁኔታ መመለስ ሳይሆን አይቀርም (ከኢሳ 65፥25 ጋር ያነጻ)።

ዘፍጥረት 3 እባብን በእንስሳት ዓለም ውስጥ ከሚገኙት እንስሳት ሁሉ የመጀመሪያው የሰው ልጆች ጠላት አድርጎ ያቀርበዋል። ቊ 8 ከቊ 6-7 በኋላ የተጻፈው በዚህ ምክንያት ነው። የሕፃናቱ ጨዋታ የአባባቹን ቀልብ ለጊዜው ከመሳቡ የተነሣ አባባቹ ከመኖሪያ ጉድጓዳቸው ውጭ እንዲወጡ ቢያደርጋቸውም እንኳ አደገኛዎቹ እባባች በሕፃናት ላይ ጉዳት አይደርስም፤ ራሱን የመጠበቅ ደረጃ ነፍስ በሁሉም ፍጥረት ውስጥ ከፍ ስለሚል ይህ ሁኔታ ሰላም፤ እምነትና ስምሙነት መስፈንን ያሳያል።

ተፈጥሮ ከመገራቱ የተነሣ፤ ቅዱሱ የእግዚአብሔር ተራራ፤ የጽዮን ተራራ (ቊ 9) በ4፥5-6 ላይ የተሰጠውን ታላቅ ተስፋ የሚያሳስበንን ከፍተኛ ሰላምና ደኅንነት አስተማማኝ ኑሮ ትሰማመዳለች። የመሲሐ መንግሥት ስፋት (9፥7) ፍች እዚህ ላይ ባሕር መጠቀሱና በቊ 10 ላይ የተመለከቱት መንግሥታት መጠቀሳቸው፤ የኢየሩሳሌም ሰላምና አስተማማኝ አኗኗር እግዚአብሔር በዓለም ዙሪያ ሁሉ ለሚሰጠው እጅግ ብዙ ባርነት ሞዴል መሆኑን ይጠቁማል። “እግዚአብሔርን በማወቅ” በሚለው ሐረግ ውስጥ በተዘዋዋሪ መንገድ የተገለጸው የሰው ልጆች ወደ እግዚአብሔር የመመለስ ተሐድሶ በውድቀት ጊዜ የተጀመረው ባይተዋርነት መሻሩን ያሳያል፤ ስለሆነም የመኖሪያ አካባቢያቸው ከውድቀት በፊት ወደ ነበረበት ሁኔታ ለመታደሱ ምክንያታዊ ይሆናል ማለት ነው።

ኸ. መንግሥቱና መንግሥታት (11፥10-16)

10-11 በ5፥26 ላይ እግዚአብሔር የሕዝቡ መቅጫ መሣሪያዎች ከሆኑት መንግሥታት እንደ አንዱ አድርጎ የሚጠቀምበትን መንግሥት ለመጥራት ባንዲራ ያውሰበልባል፤ በ60፥1-3 ላይ ጌታ ራሱ በጨለማ ያሉትን ሕዝቦች ወደ አስደናቂው ብርሃኑ እንዲሚማርክ ሁሉ፤ ከዚህ ላይ መሲሐዊው ንጉሥ የዓለምን ሕዝቦች ወደ አንድነት የሚያመጣ ማራኪ ንይል አለው። በ2፥1-4 ላይ ማራኪው ንይል የእግዚአብሔር ቃል ሲሆን፤ እዚህ ላይ ደግሞ ክርስቶስ ራሱ ነው።

“በዚህ ቀን” የሚለው ሥነ ፍጻሜአዊ ሐረግ መሲሐዊውን ትምህርት ከመጨረሻው ዘመን ጋር ያያይዘዋል። እንደ አብዛኛዎቹ የብሉይ ኪዳን ጸሐፊዎች ኢሳይያስም እግዚአብሔር እጆቹን ዘርግቶ ሕዝቡን የታደገበት ከግብፅ የመውጣት ታሪክ ላለው ልዩ ጠቀሜታ ከፍ ያለ ግምት ነበረው። ኢሳይያስ

የቤዛነት ትርጉም ካለው ሁነት ጋር የሚገናኝ አንድን ዘመን ወደፊት አሻግሮ ይመለከታል። በሙሴ ሥር ሆነው ግብፅን የለቀቁት የያዕቆብ ቤተ ሰብ ሰፊ ሕዝብ እንደ ነበሩ ሁሉ፤ የሚመለሱትም የሰፊው ሕዝብ ትሩፋን በመሆናቸው፤ ይህ ከዘፀአት ጋር የሚገናኝ ይሆናል።

ሁኔታዎቹም እንደዚሁ የተለያዩ ይሆናሉ፤ ምክንያቱም በዚህ ጊዜ ሕዝቡ የሚንቀሳቀሱት እንደ አንድ ሕዝብ ከአንድ የተወሰነ መነሻ ቦታ ሳይሆን፤ ከብዙ አገሮችና ከተለያዩ የዓለም ክፍሎች በአንድ ላይ ስለሚመጡ ነው። እነርሱም በአንድ ታላቅ መሪ አመራር ሥር ሆነው በመጓዝ ፈንታ በአንድነት ተሰብስበው ታላቅ መሪን ይፈልጋሉ።

ከተጠቀሱት ቦታዎች ከአንዱ በስተቀር ሌሎች በሙሉ የሚገኙት የቅርብ ምሥራቅ የሥልጣኔ እናቶች ተደርገው በሚታዩት በሁለት ታላላቅ ወንዞች በጤግሮስ - ኤፍራጥስና በናይል ወንዝ አቅራቢያ ነው። “ከባሕር ጠረፍ” የሚለው ሐረግ መጨመሩ አስገራሚ ነው። “ደሴት” ወይም “ጠረፍ” በኢሳ 40፡6 ውስጥ ተደጋግሞ የተጠቀሰ ቃል ሲሆን፤ ይህም የሜዲትራኒያን የባሕር አዋሳኝ አካባቢዎችን ለማሳየት የገባ ነው። አይሁድ ወደዚህ አካባቢ መጠናቸውን የሚያመለክተው ማመሳከሪያ የሚገኘው በኢየሱስ 3፡6 ብቻ ላይ ነው። በዐዲስ ኪዳን ዘመን እጅግ ብዙ ቊጥር ያላቸው አይሁዳውያን ወደ ምዕራቡ የዓለም ክፍል እንደሚበተኑ መንፈስ ቅዱስ አስቀድሞ በዚህ ክፍል ተናግሮአል።

12-14 ከዐጭር ስድ ጓባብ ጣልቃ ክፍተት በኋላ (ቊ 10-11)፤ የተሞገሰው የነቢዩ ግጥም ደግሞ ይቀጥላል። ኢሳይያስ በመጀመሪያ በሁለቱ ጥቅሶች ውስጥ የሚገኙትን ስድ ጓባቦች ሐሳብ በግጥም መልክ ዕጥርጥር አድርጎ ያቀርባል፤ ይኸውም፤ “ከአሦር” ሲል ኤፍራምንም እንደሚያቅፍ ቢያመለክትም እንኳ፤ የሕዝቡን (ቊ 11) በማለቱ አስቀድሞ አእምሮው ውስጥ ያለው ይሁዳ መሆኑን ግልጽ አድርጎአል። መንግሥቱ ለሁለት ከተከፈለበት ጊዜ ጀምሮ ለብዙ ክፍለ ዘመናት ዳዊታዊው ሥርወ መንግሥት ሙሉ በሙሉ የተያያዘው ከይሁዳ ጋር ነው (ከ7፡17 ጋር ያነጻ)። በቊ 11 ላይ አሦርን አስመልክቶ ለተነገረው ሐሳብ ገልጸው የሚገኘው በቊ 13 ላይ ነው። ሰሜን እስራኤላውያንም ይመለሳሉ፤ በአንድ ወቅት ተካፋፍለው የነበሩትም ሕዝብ አንድ ይሆናሉ። ሕዝቡ ከዳዊት ልጆች በአንዱ ንጢአት (1ነገ 11፡11) ምክንያት ተከፋፍሎ ነበር፤ በታላቁ የዳዊት ወንድ ልጅ ሥር እንደ ገና አንድ ይሆናል።

የዳዊት መንግሥት ግዛት ዐሥራ ሁለቱ ነገዶች ከነበራቸው ግዛት በላይ በጣም ተስፋፍቶ ነበር (2ሳሙ 8)። ኤፍራምና ይሁዳ በፍልስጥኤማውያን ላይ በጋራ ይነሣሉ፤ ከይሁዳ ምዕራባዊ ተራሮች ወደ ሸፈለህ ለመውረድ በሚያመቻቸው ኩረብታማ ስፍራ ላይ በመሆናቸውም በጠረፍ ሜዳዎች በሚገኙት ፍልስጥኤማውያን ላይ ይዘምታሉ። በምሥራቅና በደቡብ ምሥራቅ የሚገኙት ሦስቱ አጐራባች ሕዝቦች በይሁዳ ሥር ይሆናሉ።

15-16 በቊ 14 ላይ የተጠቀሱት መንግሥታት ወታደራዊ ዐቅማቸው ከፍተኛ ከነበረው ክግብፅና ከመስጴጦምያ መንግሥታት ጋር ሲወዳደሩ ትናንሽና ቊጥር ውስጥ የማይገቡ ነበሩ። የእግዚአብሔር ኃያል እጅ ግን በሁለቱም ቦታዎች ላሉት ሕዝቡ ያቀዳቸው ዓላማዎች ይፈጸሙ ዘንድ ወደ ፊት ይዘረጋል። እርሱ ከዚህ በፊት የቀይ ባሕርን ውሃ አድርቆታል፤ ሊያደርቀውም ዳግም ርምጃ ይወስዳል። በዘፀአት ወቅት ታላቁን ነፋስ ተጠቅሞአል (ዘፀ 14፡21)፤ ሕዝቡን ከመስጴጦምያ ዳግም ለማምጣት እንደ ገና ይህንን ይፈጽማል። ነፋሱ ከአባይ ወንዝ ጫፍ ካለው የተለየ ባለ ሦስት ጐን ደለል ይፈጥራልና። የተገባው ቃል ኪዳን ወደ ቀይ ባሕር የሚወስደውን ደረቅ መንገድ በማመልከት ዘፀአት 14፡26-29ን በሰያፍ ሊያመለክት ይችላል፤ ወይም ከመስጴጦምያ እስከ ሜድትራኒያን የባሕር ጠረፍ ድረስ በተዘረጋው በረሐ ውስጥ በምድረ በዳው በኩል በሰላም ይመልሳቸዋል ማለት ሊሆን ይችላል (ከ35፡8 ጋር ያነጻ)።

ወ. በደስታ የቀረበ የውዳሴ መዝሙር (12፡1-6)

ምዕራፍ 12 ለዚህ ሁሉ ክፍል የሚስማማ ጡዘት (ልዕለ ሐሳብ) ነው። ቀደም ያሉት ምዕራፎች በርግጥ ተክትለው

ስለሚመጡት መለኮታውያን ቊጥርና ፍርድ ሕዝቡን በማስጠንቀቅ፤ ስለ እግዚአብሔር ሕዝብ በደሎች ብዙ ተናግረዋል። እንደዚሁም ንስሐ ለሚገቡ ሰዎች የእግዚአብሔር የይቅርታ ጸጋ መታወጁን ጽፈዋል፤ በእግዚአብሔር ማመን አስፈላጊ መሆኑን የሚያስረዱና የእግዚአብሔር ሕዝብ በመጨረሱ ጊዜ የሚያገኙትን ክብር የሚመለከቱ ትንቢቶችን ጽፈዋል። የእግዚአብሔር ታላቅ ስም ከፍ ከፍ ይላል፤ እርሱ የሾመው ንጉሥም ይገዛል፤ ይህንም የትንቢት ክፍል ለማጠቃለል ከልብ ከመነጨው ከዚህ የውዳሴ መዝሙር የበለጠ ተስማሚ ነገር ሊገኝ አይችልም።

1-3 በምዕራፍ 11 ላይ “በዚያን ቀን” የሚለው አገላለጽ በመሰራትና በትሩፋን ላይ የሚያተኩሩትን ሁለት ቊጥሮች (11፡10-11) ያስተዋውቃል። ይህ የውዳሴ መዝሙር ያ ታላቅ ቀን በሚመጣበት ጊዜ የሕዝብ ስሜት ነው። እንደሚመስል አስቀድሞ ይጠቁማል። ኢሳይያስ ሕዝቡ በእግዚአብሔር ላይ ንጢአትን በመሥራታቸው (1፡5-6)፤ በእግዚአብሔር ቊጥር ሥር መከራ በመቀበል ላይ እንደሚገኝ ሰው አድርጎ ይገልጻቸዋል። ምንም እንኳ አንዴ ከንጢአት ጋር በመተባበራቸው ምክንያት መለኮታዊ ቅጣት ቢከተላቸውም፤ እዚህ ላይ ሕዝቡ እንደ ሰው ሆነው ታላቅ ምስጋና ሲያቀርቡለት ይታያል (በ40፡1-5፤ 43፡25 ኢሳይያስ በባቢሎን ምርኮ ውስጥ ለሚገኙት ሕዝብ የእግዚአብሔርን ይቅርታ ሲያውጅ እስራኤላውያን በታሪካቸው ማክተሚያ ላይ ጣፋጭ የይቅርታ መጽናናት እንደሚያገኙ ከተነበየው ጋር ያነጻ)።

ከዚህ ላይ የነቢዩ የአገላለጽ ቋንቋ በዘፀአት 15 ላይ ከሚገኘው ከሙሴ መዝሙር ቃላትን ይወስዳል። ስለዚህ የእስራኤል የመጀመሪያና የመጨረሻ የጥበረት ውዳሴዎች ከዚህ ላይ በአንድ ላይ እንዲመጡ ተደርገዋል። “ኔታ እግዚአብሔር ብርታቱና ዝምሬዬ ነው ድነቴም ሆኖአል” የሚለው የዕብራይስጡ ቅጂ ከሌሎች ሁለት ቊጥሮች ጋር (ዘፀ 15፡2፤ መዝ 118፡14) አንድ ነው ለማለት ይቻላል። ኢሳይያስ “ኔታ እግዚአብሔር” የሚለውን ሁለት ጊዜ መጥቀስ ተገቢ ነው፤ ምክንያቱም ሕዝቡ በእግዚአብሔር ላይ የነበራቸው መታመን አካዝ በእግዚአብሔር ላይ ባለመታመኑና በአሦር መንግሥት በመታመኑ መካከል ብርቱ ንጽጽር በመሆኑ ነው (ከ7፡1-9፤ ከ2ነገ 16፡7-18 ጋር ያነጻ)።

እግዚአብሔር የሕዝቡ ድነት እንደሚሆን ወይም እንደ ሆነ የተሰጠው ማረጋገጫ ምናልባትም እግዚአብሔር ነጻ እንዲወጡ ረዳቸው ከሚለው የበለጠ ጥልቅ ነው። ይህም ማንነቱ በሥራው መዋቡን የሚያመለክት ነው፤ አንደኛው ያለ ሌላው ሊታሰብ እስከማይችል ድረስ ማንነቱና ሥራው አይለያዩም (ከ1ቀሮ 1፡30 ጋር ያነጻ)። በእግዚአብሔር ባሪያ በሙሴ መዝሙር ላይ የበጉ መዝሙር ተጨምሮአል (ራክ 15፡3-4) ድነት ጥልቅ ትርጉም የሚያገኘው በእርሱ አማካይነት ነውና።

“እግዚአብሔር ብርታቱና ዝምሬዬ ነው” ሲባል፤ አንባቢውን ይህ አምላክ አሁን ለሕዝቡ ሁሉም ነገር መሆኑን እዲንዘብ ያደርገዋል። ሕዝቡ ብርታት ለማግኘት በእግዚአብሔር ላይ መደገፍ ብቻ ሳይሆን በሌሎች ላይ ያላቸውንም መታመን ሁሉ ትተዋል። ነቢዩ ሕዝቡ በመንፈሳዊ ረገድ ልቦ ደንዳኖች መሆናቸውን እንዲያውቅ አስቀድሞ ተነግሮታል (6፡9-10)። ይሁን እንጂ ኢሳይያስ በዐይነ ጎሊናው በሚያየው በሚመጣው ዘመን፤ በአዳኝ እግዚአብሔር ላይ መታመን ፍርሀትን ሁሉ አስከሚያስወግድ ድረስ ፍጹም ይሆናል። ታ ከሕዝቡ የሚያገኘው እምነታቸውን ብቻ ሳይሆን፤ ውዳሴ የሚያቀርቡትም ለእርሱ ብቻ ይሆናል። ትድግና ያገኙት የሚዘምሩለት ሌላ አይኖራቸውም፤ ዝምሬያቸው ስለ እርሱ ሲሆንም ሁሉም ነገር ዝምሬ ማቅረቢያ ይሆናል።

ኢሳይያስ እውነተኛና ሙሉ በሙሉ እምነት የሚጣልባቸውን መለኮታዊ መግቦቶች ለማስረዳት ቀደም ሲል የውሃን ትእምርት ተጠቅሟል (8፡9)። በዝግታ ነገር ግን ያለማቋረጥ ወደ ከተማዬ የሚፈስሱት የሰሊሆም ውሃዎች፤ አማኞች በደስታ በሚቀዳቸው የድነት ምንጮች ተተክተዋል። ተምሳሌቱ በእነርሱ በኩል የማያቋርጥ ርዳታ ምንጭ ፍለጋ፤ በእግዚአብሔር በኩል ደግሞ የማያቋርጥ መግቦት መኖሩን ያሳስባል።

4-6 ለሕዝብ ሁሉ የእግዚአብሔር ስም ክፍ ክፍ ብሏል ብሎ ማወጃ የኢሳይያስ ዐይነተኛ መለያው ነው (ከ2፥2-3፡ 11፡ 17፤ ከሐሥ 2፥21፡ 33፤ 3፥13-16 ጋር ያነጻ)። ከሐሥ 5 ጀምረን ስናነብ ፈረሶች፣ ፈረሰኞችና ባሕር ሳይጠቀሱ ራሳችንን ዘፀ 15፥2 ላይ መልሰን እናገኘዋለን። እውነቱ ግን ዘፀአት ከእርሱ በሚበልጥ ታላቅ የእግዚአብሔር ንይል መገለጥ የሚሸፈን መሆኑ ነው (ኢሳ53፥1)። ስለዚህ አሁን ወደ ኋላ በመታሰብና በአጠቃላይ መልኩ ተከታታይነት ባለው በመለኮታዊ የማዳን ሥራ መጀመሪያ ላይ ይወደሳል። እንግዲህ ጥቂት ሰዎች በተሰበሰቡበት ቦታ ብቻ ስሙን ማወደስ በቂ አይሆንም። ስሙ በምድር ሁሉ ላይ ክፍ ክፍ ይል ዘንድ መላው ዓለም የሠራውን ሥራ ማወቅ አለበት።

ፍጥረተ ዓለምን በሙሉ ሲያመለክቱ የነበሩት እነዚህ ጥቅሶች አሁን አንድን አገር ብቻ እንዲያመለክቱ ተደርገዋል። የተዘመረው መዝሙር እግዚአብሔር ለራሱ ሕዝብ ለጽዮን የሰጠውን የይቅርታ ጸጋ የማዳን ሥራውን ክፍ ክፍ የሚያደርግ ነው። የእግዚአብሔር የይቅርታ ጸጋ የብዙ በረከቶች ምንጭ ነው፤ ይሁን እንጂ የእርሱ ሀልዎት በሕዝቡ መካከል ከመሆኑ የሚበልጥ አስደናቂ በረከት የለም። ያ ሀልዎት በሕዝቡ አማካኝነት (ከ7፥14፤ 8፥10፡ 18 ጋር ያነጻ) ትንቢት ተስፋ ተስጥቷል፤ ታትሟልም። እዚህ ላይ ይህ ተስፋ እውን በመሆኑ ምስጋና ቀርቧል፤ በሕዝብም ተሞግሷል። የእግዚአብሔር ሀልዎት በሕዝቡ መካከል መገኘት “የእስራኤል ቅዱስ” ከሚለውና የእርሱን ረቂቅ ምጡቅነትና ልዩነት ከሚገልጸው ሐረግ ጋር ምንም ተቃርኖ የለውም። እርሱ ልዩ ነው፤ ነገር ግን ግለሰቦች አይደሉም፤ ምክንያቱም ቅድስናና ጸጋ ፍጹም አንድነት የሚያገኙት በእርሱ ነው።

፪. እግዚአብሔርና አሕዛብ (13፥1-23፥18)

እስራኤላውያን የእርሱ ልዩ ሕዝቦች እንዲሆኑ በእግዚአብሔር ተለይተዋል። የሆነው ሆኖ ከሌሎች ሕዝቦች ተገልለው አልኖሩም፤ ይልቁንም በጣም ስልታዊ በሆነው የዓለም መስቀለኛ መንገድ ላይ እንዲቀመጡ ተደርገዋል። እዚህ ላይ እስራኤላውያን ከበርካታ ሕዝቦች በተለይም ከወቅቱ ልዕለ ኃያላን ከመስጰሞያና ከናይል መንግሥታት (እነዚህ ለንግድ ዐላማ ወይም ግጭት ሲገጥማቸው እስራኤልን ሲያቋርጡ ወይም በድንበሯ በኩል ሲያልፉ ካልሆነ በስተቀር ከእስራኤል ጋር ምንም ግንኙነት አልነበራቸውም) ጋር ግንኙነት ሲፈጥሩ ይታያል።

በኢሳይያስ ዘመን ዓለማቀፋዊው ሁኔታ (ትዕይንት) ክፍተኛ ምኞት በነበራቸው ተከታታይ ነገሥታት ይዘቱ በነበሩት ጨካኝና ወራሪ አሦራውያን ሞጥጥ ሥር ወድቆ ነበር። ይህ ዐይነቱ ሁኔታ እስራኤልን በሁለት ኃያላን መንግሥታት መካከል የምትገኝ ሁለት አማራጭ ብቻ ያላት አገር እንድትሆን አድርጎአታል፤ ሁለቱ አማራጮችም ለአንዱ መገዛት ወይም ከሌላው ጋር የመከላከያ ቃል ኪዳን መፍጠር ነበሩ። ይህ መቼት የኢሳይያስን የነቢይነት አገልግሎት አጠቃላይ ፖለቲካዊ ዐውድ ምን ያመስል እንደ ነበር ያሳያል። ምዕ 1-12 ኢሳይያስ ከእግዚአብሔር ዘንድ ለይሁዳ ያመጣውን የመልእክት ዐይነት ይተርካሉ። የውጭ ጠላቶች በንጢአታቸው ምክንያት ለሚቀጡት የእግዚአብሔር ሕዝቦች የቅጣት መሣሪያዎች ነበሩ። እነርሱ የሌሎችን ርዳታ ለመሻት ሲሉ የቃል ኪዳን ተባባሪ ለመሆን ከመፈለግ ይልቅ በራሱ በእግዚአብሔር መታመን ነበረባቸው።

ይሁዳ በመስጴጦምያ ከነበሩት ሌሎች አገሮች ሁሉ ጋር ግንኙነት እንድትፈጥር ያስገደዳት የወቅቱ ዓለማቀፍ ሁኔታ ነበር። በዚህ ክፍል እንደሚታየው የእያንዳንዱን አገር የወደፊት ዕጣ ፈንታ አስመልክቶ የተነገሩት ትንቢቶች በአንድ ላይ መመደባቸው ተገቢ ነው። እያንዳንዱ አገር በአሦር አስፈሪ ንይል ሥር ወድቆ ነበር፤ እያንዳንዱም የየራሱን የማምለጫ መንገድ ፈልጎአል። እያንዳንዱ መንግሥትም የፍርድ ቅጣት መቀበል ይገባው ነበር። የራሱ የእግዚአብሔር ሕዝቦች የነበሩት ይሁዳና ኢየሩሳሌም ሙሉ በሙሉ ከምድር ገጽ ሳይወገዱ በአሦራውያን (ምዕ 1-12) አማካይነት የእግዚአብሔርን ቅጣት ከተቀበሉ፤ እነዚህ አረመኔ መንግሥታት ከፍርድ የሚያመልጡበት ሁኔታ ፈጽሞ ሊታሰብ የማይችል ነው። እነዚህ ፍርዶች በምዕራፍ 24-27 ላይ ከሰፈረው ይደቀብ ልጆች ትድግና ጋር ጎን ለጎን፤ በአሕዛብ ላይ የተነገሩት ትንቢቶች

ቊንጮ ሐሳብ በመሆን መላለማዊ ፍርዶች እንደሚመጡ ከወዲሁ ያመለክታሉ። ስለዚህ በቤተ መቅደሱ ለኢሳይያስ በምዕ 6 ላይ የተገለጠለት የመለኮታዊ ቅድስና ራዕይ በይሁዳ፣ በጉረቤቶቿና በመላው ዓለም ላይ በሚሰጠው ፍርድ ይገለጻል ማለት ነው።

ሀ. በባቢሎን ላይ የተነገረ ትንቢት (13፥1-14፥23)

ይህ “ስለ ባቢሎን ያየው ንግር” የነገረ መለኮት ሊቃውንትን ትኩረት እንደ ላለ ነው። ይህ ሐሳብ የፋርሱ ታላቁ ቂርስ ባቢሎንን ከመማረኩ ጥቂት ቀደም ብሎ የተነገረ በስድስተኛው ዓቅክ የተነገረ ነው በማለት፤ ብዙ ዘመናውያን ሊቃውንት የኢሳይስ ትክክለኛ ንግግር አድርገው ለመቀበል ፈቃደኞች አልነበሩም። ይሁንና ለዚህ ክፍል ሙሉ ለሙሉ የሚሰማማው ብቸኛ ታሪካዊ ዐውድ 701 ዓቅክ ብቻ ነው፤ ይኸውም በምዕ 13-23 የተጠቀሱት ልዩ ልዩ ሕዝቦች በፀረ አሦር የጦር ቃል ኪዳን ስምምነት ውስጥ በተሳተፉ ወቅት ማለት ነው። በዚህ ኅብረት ውስጥ ይሁዳ ትሳተፍ ዘንድ ባቢሎን ያደረገችው ሙከራ ከምዕራፍ 39 ጀርባ በርግጥ ይገኛል።

ኤርምያስ ምዕ 50-51፤ ከኢሳ 13-14 አባባልንና ሐሳቦችን በመውሰድ፤ ያቁጠቁጠውን የባቢሎን ግዛት መውደቅ ለማመልከት ተጠቅሞበታል። በኤር 50፥17-18 ላይ ነቢዩ የአሦርና የባቢሎን ነገሥታት በእስራኤል ላይ ከፈጸሙት ተመሳሳይ በደል የተነሣ ተመሳሳይ ቅጣት እንደሚደርስባቸው ተናግሯል። ማኅበረ ሰባዊ አደረጃጀትን አስመልክቶ ያሉት መርሖች በርግጥ ሁለት ብቻ ናቸው፤ እነርሱም፡- የባቢሎናውያን መርሕ (እግዚአብሔርን መቃወም) እና የኢየሩሳሌም መርሕ (ለእግዚአብሔር ዐላማዎች መገዛት) ናቸው። የባቢሎናውያን መርሕ በ13፥1-14፥27 ውስጥ ይታያል።

አንዳንዶች እንደሚያሳስቡት እነዚህን ሁለት ምዕራፎች ሙሉ በሙሉ ስለ አሦራውያን እንደሚናገሩ አድርጎ መውሰድ በርግጥ አላስፈላጊ ነው። በ701 ዓቅክ የተፈጸሙት ሁነቶች የዚህን ትንቢት ታሪካዊ ዳራ ሰጥተው ሊሆኑ ይችላሉ፤ ይሁን እንጂ ሁሉም ወይም አብላጫው የትንቢት ክፍል በአሦራውያን መውደቅ ተፈጽሞአል ብለን እንድንቀበል አያደርገንም። ነቢዩ ልዕለ ተፈጥሮአዊ የሆነ አስቀድሞ የማወቅ ስጦታ እንደ ነበረው የምንቀበል ከሆነ፤ የኢሳይያስ ትንቢት በአንድ ታሪካዊ ዘመን ውስጥ ተነግሮ በሌላ ታሪካዊ ዘመን ውስጥ ተፈጽሞአል ማለት ነው። ስለዚህ ይህ ንግር በ8ኛው ክፍለ ዘመን መጨረሻ ላይ ዳግመኛ ያቁጠቁጠው የባቢሎን ግዛት ዓለምና መንግሥት ኢሳይያስ እንደሚወድቅ የተነበየውና ይህም ሕዝቅያስና ይሁዳ በባቢሎን መንግሥት ግፊት አሦርን ለመቃወም በሚመሠርቱት የጦር ቃል ኪዳን ላይ እምነታቸውን እንዳይጥሉ ማስጠንቀቂያ እንዲሆናቸው የታቀደ ነው ብለን ልናብራራው እንችላለን (ከምዕ 39 ጋር ያነጻ)።

1 የአንድን ሰው የመጨረሻ ስም ወይም የአባት ስም መግለጽ በተወሰነ መጠን ማንነቱን ለመለየት ይጠቅማል። ይህ ሐረግ በዚህ ክፍል ውስጥ ጥቅም ላይ የዋለው፤ በብዙ ዘመናዊ የነገረ መለኮት ሊቃውንት ዘንድ የአሞጽ ልጅ ኢሳይያስ ባቢሎንን በተመለከቱ ትንቢቶች ውስጥ ምንም ድርሻ አልነበረውም በሚል የሚቀርበው ክህደት መሠረተ ቢሰ መሆኑን የሚያሳይ ልዩ የማስረጃነት ዐላማ እንዳለው ልናይ እንችላለን።

2-5 የዐይነ ጎሊና መጋረጃ ወደ ጐን ተጠቅሞአል፤ በምልክት ጉልሕ ሆኖ በመታየትም የተራቁት የኩረብታ ጫፍ ተገልጦአል (ከ5፥26፤ 11፥12፤ 18፥3 ጋር ያነጻ፤ ወዘተ)። ሰራዊት በአስቸኳይ እንዲሰበሰብ ለማድረግ ጨኸትና ምልክት ተጨምረዋል። “በተራቁት ኩረብታ” እና “በመሳፍንቱም በር” የሚሉት ሐረጎች ሰራዊቱ የመጣበት እጅግ በጣም ኋላ ቀር የሆነው ሩቅ አገር ከሚደመስለው እጅግ በጣም የሠለጠነ ክተማ ጋር መነጻጸሩን ያሳስባል። እንደ አሦራውያን ሁሉ (ከ10፥5 ጋር ያነጻ)፤ ይህም ሰራዊት የእግዚአብሔር መሣሪያ ነው። “ቅዱሳኔን” የሚለው ቃል በዚህ ክፍል የተለየት ሰዎች የእርሱን የቅጣት ዐላማ ለመፈጸም በእግዚአብሔር የተለየ መሆናቸውን ያመለክታል።

አንድ ጊዜ ብቻ እንዳደረግ የታዘዘው ጨኸት በሁካታ ይተካል። ቃላትን መለየት ያልተቻለበት፤ በዚህ ዐይነት

ቍጥርና በዚህ ዐይነት መጠን የተሰማበት የሰዎች ድምፅ ነበር። መንግሥታትን፣ ሕዝቦችንና በርቀት የሚገኙ አገሮችን መጥቀስ፣ ዓለምን በመፈራረቅ የሚገዙትን የአሦር፣ የባቢሎንን ከዚያም የፋርስን ልዕላ ጎያል መንግሥታት ሰራዊት ያመለክታል፤ ነገር ግን በቍ 17 ላይ “ሜዶናውያን”፣ በተጨማሪም “የኩረብታ ጫፍ” እና “በተራሮች” የመሳሰሉት ቃላት ሰራዊቱ በኢራን አገር በሚገኝ ኩረብታ ዐናት ላይ ተሰብስቦ እንደ ነበረ ያመለክታሉ። “ከሰማያት ዳርቻ” የሚለው አገላለጽ ሜዶናውያን እጅግ በጣም ርቆ ከሚታይ አድማስ ወይም ከሩቅ አገር እንደ መጡ ያመለክታል። ኢሳይያስ እግዚአብሔርን ለመግለጽ ተገቢ የሆነ ስያሜ መምረጡን “ሁሉን ቻይ” ከሚለውና በዚህ ቦታ ጥቅም ላይ ከዋለው ስያሜ መረዳት ይቻላል።

የትንቢቱ መክፈቻ ጥቅሶች፣ ሰራዊቶቹ የእግዚአብሔርን የቍጣ ፍርድ በምድሪቱ ሁሉ ላይ ለመፈጸም የሚመጡና የእግዚአብሔር የቅጣት መሣሪያዎች መሆናቸውን ግልጽ ያደርጋሉ።

6-8 “የእግዚአብሔር ቀን” የሚለው ሐረግ ወደፊት በሚመጣው በኔታ ታሪካዊ ፍርድ አይቀራነትና ቍርጠኝነት ላይ አጽንዖት የሚያደርግ ተደጋጋሚ የሆነ ነቢያዊ ዋና ሐሳብ ነው። ይህም አንድን አገር ወይም ፍጥረት ዓለሙን በሙሉ እንደሚያመለክት ተደርጎ ሊታሰብ ይችላል። የፍርዱ ጊዜ ሲጀምር፣ እግዚአብሔር ታላቁን የጎይል ስሙን ውድመት በማምጣት ይገልጻል።

በቍ 7-8 ላይ ነቢዩ የእግዚአብሔር ፍርድ ሰለባ የሆኑ ሰዎችን የፍርሀት ስሜት ለማሳየት በመግለጫ ላይ መግለጫ ይደራርባል። “ፊታቸውም በፍርሀት ቀይ ይሆናል” የሚለው ሐረግ መደነቅን ያመለክታል። ምክንያቱም ድንጋጤ ፊትን ማገርጣቱ የተለመደ ነው። ምናልባት ፍርዱ የደረሰባቸው ሰዎች፣ ፍርዱን የሚገነዘቡት ሥቃይ እንደ ደረሰ ብቻ አድርገው ሳይሆን፣ ፊታቸውን በማቅላት የሠሩት በደል ያመጣቸው ቅጣት አድርገው ሊሆን ይችላል።

9-13 NIV የተባለው የእንግሊዝኛ የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጉም ፍርዱ በቀጥታ ይሁዳን እንደሚመለከት ቢያሳስብም እንኳ፣ ከዚህ ላይ ስለ መጨው ታላቅ ኃያል የዓለም መንግሥት የሚናገረው ይህ የፍርድ ትንቢት ቅጣቱ በዓለም ሁሉ ላይ እንደሚፈጸም አድርጎ ያሳያል። በቍ 10-13 ላይ የሚታየው ዐለማዊታዊ ይዘት ቍ 9ን ዓለማዊታዊ በሆነ መልኩ ልንረዳው እንደሚገባ አጥብቆ ያሳስባል። በአንድ ነገር ውስጥ የሚፈጸም ፍርድ ሰዎች ሁሉ በሚሠሩት ሥራ በመጨረሻ ላይ ተጠያቂነት እንዳለባቸው እንዲያውቁ ሊያነሣላቸው ይገባል (ከማቴ 24 ጋር ያነጻ)።

እግዚአብሔር የተፈጥሮ ሥርዐትን ያበጀው የሰዎች ኑሮ አካል እንዲሆን አድርጎ ነው (ዘፍ 1)። የኅጢአት ውድቀት ይህን ሥርዐት አውጥቶ፤ የዚህ መጠኝ እውነትም እግዚአብሔር ባወረደው የቅጣት ዝርዝር ውስጥ ተሰጥቶአል (ዘፍ 3፥14-19)። በቍ 10 ላይ የተፈጥሮን ሕግ ጠብቆ በሚጓዘው ፍጥረት ዓለም ውስጥ ለአማኝ ጠንካራ ድጋፍ ለመስጠት በሚንቀሳቀሱ ታላላቅ ሰማያውያን ፍጡራን ላይ የእግዚአብሔር የፍርድ ክንድ ሲወድቅባቸው እናያለን። ብርሃን የመስጠት ተግባራቸው (ከዘፍ 1፥14-19 ጋር ያነጻ) ይደናቀፋል (ከማቴ 24፥29፣ ከማር 13፥24-25 በተለይ ከማቴ 27፥45፣ ከማር 15፥33፣ ከሉቃ 23፥44-45 ጋር ያነጻ)።

እግዚአብሔር በክፉዎች ላይ የሚያመጣው ፍርድ ቀዳሚ ዓላማዎች ዕብረትና ትዕቢት መሆናቸውን ኢሳይያስ በተለየ መልኩ ይናገራል (ከ2፥11-18፣ 3፥16-24፣ 10፥8-16 ጋር ያነጻ)። የሰው ትዕቢት እጅግ በጣም ከፍ ላለውና ግብረ ገባዊ ፍጡራኑ ሁሉ በመታዘዝ አምልኮ ሊገዙለት ለሚገባው አምላክ ጉልሕ ስድብ ነው። የተጠቀሰው ፍርድ ዐለማዊታዊ ይዘት ያለው መሆኑን ቍ 12 ግልጽ ያደርጋል። ቍ 13 ከቍ 10 ባሻገር መለኮታዊው ፍርድ በተፈጥሮአዊው ዓለም ላይ የሚያደርሰውን ተጽዕኖ ይገልጻል። በተፈጥሮ ሥርዐት ሁሉ ላይ መፍረክረክ ይከሠታል (ከ34፥4 ጋር ያነጻ)። በዚህ ምክንያት ከውድቀት የጀመረው የተፈጥሮ ሥርዐት አለመረጋጋት ግልጽ ይሆናል (ከማር 13 ጋር ያነጻ)። ይኸውም የክርስቶስ መምጣት የሚመሠርተው የእግዚአብሔር

መንግሥት ዘላለማዊ ጽኑ ሥርዐት የቱን ያህል አስፈላጊ እንደ ሆነ ገልጦ በማሳየት ነው።

14-16 ነቢዩ እስከ ቍ 5 ድረስ የእግዚአብሔር የፍትሕ ቅጣት አስፈጻሚ ስለሚሆን ሰብአዊ መሣሪያ ምንም አልጠቀሰም፤ ቢያንስ ቢያንስ ከቍ 10 ጀምሮ ዓለማዊታዊ ፍርድ እንደሚመጣ ይታያል። በግልጽ እንደሚታየው እንዲህ ዐይነቱን ፍርድ ሰብአዊ ጎይል ሊፈጽመው አይችልም፤ ምክንያቱም ሁሉም ሰው ከዚህ ፍርድ በታች ይሆናል። ይሁን እንጂ ነቢዩ ከዚህ ላይ በይበልጥ በባቢሎን ላይ ብቻ የሚመጣውን ፍርድ ወደ ማሳየት ይመለሳል። ሰብአዊ የቅጣት መሣሪያዎች አሁንም በድጋሚ እግዚአብሔር እንደ ተጠቀመባቸው ግልጽ ነው። የኔታን ቀን አስመልክቶ የተነገረው ትንቢት ይስፋፋና በዚህ ሁኔታ ደግሞ ሰብሳቢ ይላል፤ ምክንያቱም በእያንዳንዱ ሰው ላይ የሚሰጠው የተለየ ፍርድ በታላቁ የመጨረሻ ፍርድ ጊዜ በሰው ዘር ሁሉ ላይ ሊመጣ ላለው ቅጣት ጥላ ነው።

ከቴልጌልቴልፌልሶር ሃልሳዊ ጀምሮ እያንዳንዱ የታላቁ መስጴጦምያ መንግሥት ሕዝብን ከአገር ወደ ሌላ አገር የሚጋዝና ሕዝብን ከሌላ ሕዝብ ጋር የማቀላቀልን መመሪያ ተግባራዊ አድርጎአል። ጠላቶቹ ድል ነሥተው ወደ ውስጣ በሚገቡበት ጊዜ ከየአገራቸው ተግዘው በዚያ የሚኖሩ ሰዎች ተገልለው እንደሚኖሩ ይሰማቸዋል፤ እንደሚታዩት ወይም ጠባቂ እንደሌላቸው እንስሳትም ወደ መኖሪያ አገራቸው ለመመለስ ይሞክራሉ። እንደዚህ ዐይነቱ የነዋሪዎች ሙከራ ሙሉ በሙሉ ከንቱ ነው። የገዢያቸው ደመኛ ጠላቶች በአገሪቱ ተወላጅና በዚያ ለመኖር በማይፈልገው መጤ መካከል ልዩነት አያደርጉም። የባቢሎን ውድቀት ማለት በድንበሯ ላይ የሚገኙት ከሌላ ሕዝብ ወገን የሆኑት በትሩ ስወድቅ ሞት የሚያገኛቸው መሆኑን ይህኛው የትንቢት ክፍል ያሳያል።

17-22 ቍጥር 17 ሜዶናውያንን ስለሚጠቅስ ልዩ ትኩረትን ይሰጣል። እነዚህ የኢራን ሕዝቦች ከሌሎች የአርያን ነገዶች ጋር በመጀመሪያው ሚሊኒየም ዓቅክ ላይ በኢራን ኩረብታ ዐናት ላይ ይኖሩ ነበር። እነርሱ ባለማቋረጥ ለአሦር ነገሥታት የጭቃ እሾሾች ነበሩ፤ በ612 ዓቅክ ላይ የአሦርን ዋና ከተማ ነፃዌን አሸንፈው ያዙ። በዚህ ምክንያት እነዚህ ሕዝቦች በኢሳይያስ ዘመን በዐለም ዐቀፍ ሁኔታ ላይ ትልቅ ተጽዕኖ ነበራቸው። ነፃዌ በመጨረሻ ስትደመስስ ባቢሎናውያን በዚህ ጊዜ አጋሮቻቸው ነበሩ። ይሁን እንጂ በስድስተኛው ክፍለ ዘመን አጋማሽ ላይ ሁኔታው በአያሌው ተለዋወጠ። በሜዶናውያንና በፋርሳውያን (አርያን አጋሮቻቸው) መካከል የነበረው ጠላትነት ካለፈ በኋላ፣ ሜዶናውያን በብቱ ተዋጊ ሰራዊታቸውን በፋርሱ በቂርስ ሥር አደረጉ፤ በ539 ዓቅክ ባቢሎን ስትገለበጥም ከአርሱ ጋር ተባባሪዎች ነበሩ። ከፋርሳውያን ይልቅ ሜዶናውያን በዚህ ቦታ የተጠቀሱት እጅግ በጣም አስፈሪ ስለ ነበሩና በኢሳይያስ ዘመን በሚኖረው ሕዝብ ዘንድ እነርሱ በይበልጥ የታወቁ በመሆናቸው ሳይሆን አይቀርም። የታሪክ ምንጮች ሜዶናውያን ገዝብ ይከፍላሉናል ብለው ሳያስቡ ቂርስን በነጻ እንዳገለገሉት ያረጋግጣሉ።

በጣም ጥንታዊት ከተማ የነበረችው ባቢሎን (ከዘፍ 10፥10፣ 11፥1-9 ጋር ያነጻ) እያዘቀዘቀች በመጣችባቸው ጊዜያት እንኳ ሳይቀር፣ በቅርብ ምሥራቅ ሕዝቦች ዘንድ ልዩ ክብር የነበራት ትመስላለች። የዚህን ሐሳብ እውነትነት ማርዳክ የተባለው ዋና አምላካ ይጋራዋል፤ ኢሳይያስ በሰጣት “የመንግሥታት ዕንቁ” በሚለው ሐረግ አማካይነትም በሚገባ ተገልጿል። ቀደም ሲል ባቢሎን መለኮታዊ ቅጣትን ለመቀበል የታጨች አገር መሆኗ የተረጋገጠ ነበር፤ ይሁን እንጂ የኅጢአቷ ጽዋ የሚሞላው፣ ብዙ ሕዝብን በምትጨፍኑበትና ኢየሩሳሌምንና ቤተ መቅደሷን በምትደመስስበት በዐዲሱ መንግሥቷ ዘመን ነበር።

ኢሳይያስ በ1፥9-10 ላይ የምናገኘውን የሰዶምንና የጥራን መገልበጥ ምስሉሽ እዚህም ላይ መጠቀሙ ትኩረትን የሚስብ ነው። ይህም ሙሉ በሙሉ መደምሰስን ብቻ ሳይሆን ግብረ ገባዊ መንግሥታትም ያመለክታል። ባቢሎንን አጥብቆ የሚጠላው የአሦር ንጉሥ ሰናክደም በ689 ዓቅክ ሙሉ በሙሉ ደምስሷታል። ምናልባትም ይህ በዚህ ክፍል የተነገረው ትንቢት ከፊል ፍጻሜ ነው። ባቢሎን በፍጥነት ተገነባች፤ ይሁን እንጂ በ539 ዓቅክ ሜዶናውያንና ፋርሳውያን ከፈጸሙባት ውድመት ጋር የሚነጻጸር ጥፋት ደርሶባት አያውቅም። ትንቢቱ በመጨረሻ ሙሉ በሙሉ ተፈጻሚ የሆነው ክብዙ ጊዜያት በኋላ

ነበር። ታላቁ ዳርዮስና አርጤክስስ መደምሰስን የሚመለከት ወሳኝ ዐዋጅ አውጥተው ነበር። ታላቁ እስክንድርም ለከተማዬ ታላላቅ ዕቅዶች ነበሩት፤ ይሁን እንጂ ዕቅዶቹ ከእርሱ ሞት በኋላ እውን ሊሆኑ አልቻሉም፤ በአንደኛው ክፍለ ዘመን መዝጊያ ላይ ባቢሎን ሙሉ በሙሉ ተደመሰሰች። ዛሬም ያለችው በዚያው ሁኔታ ነው። የምዕራፉ የመጨረሻ አረፍተ ነገር፤ በአጠቃላይ ሂደቱ ሁሉ ጉልህ ሆኖ ያለውን፤ ትንቢቱ በተነገረ በዐሥራ ሁለት ዓመት ውስጥም መፈጸም የነበረበትን የሰናክራብን የበቀል ሥራ ያመለክታል።

14፥1-4ሀ እነዚህ ቊጥሮች ከግብፅ መውጣትንና ወደ ከነዓን መግባትን በሚያጣቅሱ ሐሳቦች ተሞልተዋል። በኋላ ላይ በዚህ መጽሐፍ ውስጥ በጣም ጠቃሚ መሆኑ የሚታየው የዐዲሱ ዘፀአት ዐቢይ ሐሳብ ከዚህ ላይ መሪ ጭብጥ ነው። ለዚህ ፍንጭ በመሆኑ የተሰጠውም “እስራኤልን እንደ ገና ይመርጠዋል” በሚሉት ቃሎች ነው። እስራኤላውያን በምርኮ ጊዜ ከከነዓን መባረራቸው ሕዝቡ ብዙ ጊዜ በድፍረት በጣብት ቃል ኪዳን በመጨረሻ በርግጥ እግዚአብሔር ወደ ጉን ያደረገው መሰለ። ነገር ግን እንደ እውነቱ ከሆነ የጽኑ ፍቅር ጥልቀትና ጽናት ይህን ያህል በመሆኑ የኪዳን ዐላማ በእነርሱ ታማኝ አለመሆኑን ከቶ አልተጋረደም ነበር። ዐዲሱ ምርጫው ሕዝቡን ከባቢሎን መልሶ በማምጣት አርጤክስን ኪዳን እንደ ገና አረጋገጠ።

ተደጋግሞ የተጠቀሰው “ያዕቆብ” የሚለው ስም ሕዝቡን የወደደው የቀደምት አባቶች አምላክ እግዚአብሔር መሆኑን የሚያሳስብ ነው (ከዘፀ 3፥6-9 ጋር ያነጻ።) ቀደምት አባቶች የከነዓንን ምድር እንደሚወርሱ መለኮታዊ የተስፋ ቃል ተሰጥቷቸው ነበር፤ ስለሆነም ያ ምድር “የራሳቸው አገር” ነበር።

እስራኤላውያን ግብፅን ለቅቀው በወጡበት ጊዜ ሌሎች ብዙ ሰዎች ከእነርሱ ጋር ዐብረው ወጥተዋል፤ እንደዚሁም በመግቢያ በሮቻቸው ላይ ብዙ መጽተኞች ነበሩ (ዘፀ 20፥10፤ 22፥21 ወዘተ)። ዮቶር፤ ረከብና ሌሎች ያመኑ አሕዛብ እግዚአብሔር ለእስራኤል በገባው ኪዳን ስፍራ አገኙ። እንደ ገናም እንዲሁ ይሆናል (ከ56፥3-8 ጋር ያነጻ።) ከዚህም በላይ ገባዎናውያን እንዳደረጉት ሁሉ (ኢያሱ 9)፤ በምድሪቱ የሚኖሩት ሕዝቦች የእነርሱ አገልጋዮች ይሆናሉ (60፥9-14፤ 61፥5)። ከምርኮ በመመለስ ጊዜ የተፈጸሙትን ሁኔታዎች ስንመለከት ከላይ ከተጠቀሰው ሐሳብ ጋር ጉድጓጉ ያላቸውን እውነታዎች እናገኛለን። ለምሳሌ፤ ከምርኮ የመመለሳቸው ሰብአዊ መንገዱ ከአሕዛብ ወገን የነበረው የቂሮስ ትእዛዝ ነበር (ዕዝ 1፥4 ይመ።) ከ6፥1-12 ጋር ያነጻ።) ከዚህ ጋር የተያያዙ ገና ያልተፈጸሙ ትንቢቶች ነበሩ፤ በተለይም የእግዚአብሔር ሕዝብ ጠላቶቻቸውን ይገላሉ በሚለው ሥዕል ውስጥ በዚያ ጊዜ አልተፈጸሙም ነበር። እነዚህ ትንቢቶች ያለምንም ጥርጥር ሥነ ፍጻሜያውያን ናቸው፤ ከዚህም የተነሣ ከባቢሎን መመለስ ፍጻሜ ማግኘቱ፤ እግዚአብሔር ለሕዝቡ ያለው የመጨረሻ ዕቅድ እንደሚፈጸም በአሻጋሪ (በጥላነት) ያመለክታል።

4ሉ-11 ከዚህ ጀምሮ እስከ ቊጥር 21 ድረስ በመዝለቅ በሙሉው ነቢያዊ የግጥም ስብስብ ውስጥ ከታላላቅ ግጥሞች ውስጥ አንዱ የሆነው ይጀምራል። ሥነ ጽሑፉዋ ቅርጹ የቀብር ላይ ሙሾ ዐይነት ሲሆን ረጅምና ዐጭር ስንኞች ያሉት የዕብራውያን የሐዘን መግለጫ ግጥም ዐይነት ነው፤ ስለሆነም በአንክሮ ለሚያዳምጥ ጆሮ ከፍና ዝቅ የሚለው የሐዘን ዜማ መጥፎ ነገር ከፊት እንዳለ አመልካች ነው። ስለ ሞት ስለሚናገር ቅርጹ ተገቢ ነው (ቊ 9-11፤15)። ይሁን እንጂ የመዝሙሩ ባለቤት ተገቢ የቀብር ሥነ ሥርዐት የማይሰጠው ፈላጭ ቁራጭ ንጉሥ በመሆኑ መዝሙሩ በቀብር ሥነ ሥርዐት ላይ አይዘመርም። ይኸው መዝሙር አንድ ታላቅ ንጉሥ በቀብሩ ወቅት ይደረግልኛል ብሎ የሚያስበው ደማቅ ክብር የለውም (ቊ 18-20)። ከዚህም ላይ ጉልህ የሆነ ምፅት ይገኛል፤ በመሆኑም መዝሙሩ የሐዘን (የሰቂቃ) ሽፋን ጉጥጫ ይሆናል (ቊ 44)።

የዚህ ሙሾ ርእስ ጉዳይ ጨቋኝ የባቢሎን ንጉሥ ነው፤ ይሁን እንጂ በቊ 5 ላይ እግዚአብሔርን የሚያመለክተው ሐሳብ በጣም ጠቃሚ ነው። የእግዚአብሔር ስም በቊ 13-14 ላይ ቀጥተኛ ባልሆነ መንገድ ከመጠቀሱ ውጭ በሙሉው ግጥም ውስጥ የተጠቀሰው እዚህ ላይ ብቻ ነው፤ ቢሆንም

በመጽሐፈ አስቴር ውስጥ እንደሚታየው ሁሉ በዚህም ክፍል ውስጥ ጉልቶ ይታያል። በግጥሙ ውስጥ በሚገኘው ተገብሮ ግስ ሁሉ ሥራው በተዘዋዋሪ መንገድ ተገልጿል። ይኸውም ጨቋኝ ተግባሩን ቢያቋርጥ እግዚአብሔር እርሱን ለማዋረድ ርምጃ የሚወስድ በመሆኑ ነው።

“በማያቋርጥ ቊጥር የመታውን” እና “ያለ ርኅራኄ እያሳደደ” የሚሉት ሐረጎች ሽብር የሚለቁ ናቸው። እጅግ ጨካኝ የሆነ መንግሥት በመስጴጢያም ላይ በሚገዛበት ጊዜ፤ በዙሪያው ያሉ ትናንሽ መንግሥታት በማያቋርጥ ፍርሀት ውስጥ ይወድቃሉ። በቊ 7 ላይ ታላቅ ለውጥ መደረጉ ምንኛ ትኩረትን ይስባል! የጨቋኞቹን ባቢሎናውያን መውደቅ ተከትሎ የመጣው ታላቅ ሰላም ለአስደሳቂ የሐላት ድምፅ መቼት ይሆናል።

በቊ 8 ላይ የተጠቀሱት የጥድና የሊባናስ ዝግባ ዛፎች ቃል በቃል በሚተረጎሙ፤ በተለዋጭ ዘይቤ የተነገሩ ወይም ሁለቱም ዐይነት ትርጉም ያላቸው ሊሆኑ ይችላሉ። የአሦርና የባቢሎን ነገሥታት ለዕንጨት የሚሰገበው ነበር፤ ዕንጨት ቁራጮቻቸውም የሙሉ አውራጃዎችን ዛፎች ይመደምዱ ነበር። ትላልቅ ዛፎች ያሏት ሊባናስ በእነርሱ አገዛዝ ሥር ከወደቁት ግዛቶች ሁሉ የበለጠ መከራ ደርሶባታል። ይህን ሐረግ ቃል በቃልና ትእምርታዊ በሆነ መንገድ ከተረዳነው፤ እነዚህ ዛፎች አሁን ሥጋት የሌለባቸውን ሰብአውያን ገጥኞችንም ሊያመለክቱ ይችላሉ (ከ2፥13፤ ከኤር 22፥7፤ ከሐዝ 17፥3፤ 31፥3፤ ከማር 13፥24-25 ጋር ያነጻ)።

ዐዲሱ መደበኛ ትርጉም (ዐመት) ሹአል የሚለውን የዕብራይስጥ ቃል “ሲአል” በማለት የተረጎመው የሙታን መኖሪያ ቦታ ነው። የባቢሎን ንጉሥ የሞተ ቢሆንም አሁንም አለ፤ አሁን የሚኖረው ግን በተለየ ስፍራ ነው። ሲጨቁኗቸው የነበሩትን የፌዝ እንኳን ደኅና መጣችሁ ለማለት ከዙፋናቸው የተነሡት የትናንሽ ነገሥታት ሥዕል ምናብን በንይል የሚሰብ ነው፤ ይህም፤ ቃል በቃል ሳይሆን፤ አንዳንድ ጉዳዮች ትኩረት ያለባቸው መሆኑን በግልጽ ዐቅፎ ይሆናል።

ከመቀመጫ ላይ መነሣት በብዙ ባህሎች ውስጥ አክብሮትን ያመለክታል። ስለዚህ ይህ ገለጻ የሚያመለክተው አድናቆትን ብቻ ሳይሆን፤ ምናልባትም በእነርሱ እንግልት የሞቱት ሰዎች በሕይወት በነበሩባቸው ጊዜያት ሊገዙላቸው ፈቃደኞች ባይሆኑም እንኳ፤ የግድ እንደ ተገዙላቸው ለማመልከት እነዚህን ነገሥታት ሲአል ሲያገኛቸው በተራቸው የፌዝ ስግደት እንዳደረጉላቸውም ሊያመለክት ይችላል። እነርሱ ወደ ንጉሡ አደባባይ በመንቀጥቀጥ እንዲመጡ የሚጋብዝ የባቢሎናውያን የበገና ተጫዋቾችን መብቃ ድምፅ ስምተዋል። አሁን ያ ሁሉ የንጉሡ ክብርና ሁኔታው ሁሉ ጠፍቷል። ምሾት ያላቸው መቀመጫዎችና ምሾት ያላቸው ምንጣፎቻቸው በትላትልና በብስባሽ ተተክተዋል።

12-17 የሥላቂ መዝሙር ይቀጥላል። የኢሳይያስ ትንቢቶች አንዳንድ “የሙታን አፍ ታሪክ” ተብለው የሚጠሩትን አገልግሎት ላይ አውሎአል፤ ይህም ለዚህ ጥሩ ምሳሌ ሊሆን ይችላል። የአፈ ታሪኩ ትርጉም ይታወቃል፤ ሆኖም ነቢያዊ አድማጮቹ ነቢይ ሐሳቡን ለማስተላለፍ የተጠቀመበት የምስሰል መርሕ እንጂ ቃል በቃል እውነት ነው ብለው አልተቀበሉትም። በተጨማሪም ይህን ክፍል ጌታ ኢየሱስ በሉቃ 10፥18 ላይ በድጋሚ ጠቅሶታል፤ እዚህ ላይ ስለ ባቢሎን ንጉሥ የሚናገረው ክፍል ሰይጣንን ለማመልከት ውሏል። የባቢሎን ንጉሥ ትዕቢት ሰይጣን በመሆኑ በርግጥ የመልእክቱ ተጠቃሽ ሰይጣን ካልሆነ በስተቀር ማንም ሊሆን አይችልም። ሰይጣን ውሸት የማስፋፋት ፈቃዱን በዚህ ዓለም ገጥኞች አማካይነት ሲፈጽም የራሱን ክፉ ባሕርያት በእነርሱ ውስጥ ያባዛል፤ ከዚህም የተነሣ እነርሱ በትክክል የእርሱ ጥላዎች በመሆን እውነታው እርሱ እንደ ሆነ ያሳያሉ ማለት ነው።

ቊ 12ንና ቀጥሎ ያሉትን ጥቅሶች በዚህ መንገድ መተርጎም ማለት በክፍሉ ውስጥ ያሉት ነጥቦች ልክ የዳዊት ዘር የሆኑት ነገሥታት በቀጥታ ሳይሆን በተዘዋዋሪ ክርስቶስን እንደሚያመለክቱት ሁሉ፤ ይህም ሰይጣንን ያመለክታል ማለት ነው። ከልክ ባለፈ ትዕቢታቸውና ዕብሪታቸው የተነሣ የእግዚአብሔር የፍርድ ክንድ ጥፋት ያመጣቸው ዐለም ዐቀፋዊ ዕውቅና ያላቸው መሪዎች ሁሉ፤ ሰይጣናዊና ሐሰተኛ የሆኑትን መርሐች ያሳያሉ።

እንደ እግዚአብሔር ለመሆን ጥረት የማድረጉ ሐሳብ ወደ ዘፍ 3 ቢመልሰንም እንኳ ቁ. 13 የባቢሎንን ግንብ (ዘፍ 11፥1-9) ያስታውሰናል። ከዚህ ላይ ሰይጣን ከእግዚአብሔር ጋር ለመስተካከል የነበረውን የትዕቢት ምኞቱን በመጀመሪያ በሰው ውስጥ በማሳደር ማሰቡ ይታያል። የሥልጣን ባለቤት መሆን በርግጥ ሙሉ በሙሉ የበላይ መሆንን ስለሚፈጥር አደገኛ ነው። ለትልቅ ሥልጣን ብቁ መሆኑን የተገነዘበ ሰው ታላቅ መንፈሳዊ አደጋ ሊያጋጥመው እንደሚችልም መገንዘብ አለበት።

በቁ. 13-14 ላይ የጉላ ገጽታ “እኔ” የሚለው ቃል ጉልሕ መሆኑ ምንም ጥርጥር የለውም። በዚህ መንገድ ራሱን የመግለጽ ሥልጣን ያለው እግዚአብሔር ብቻ ነው (13፥11-12፤ 14፥24-25፤ 41፥9-10፤17-19፤ ወዘተ)። ከከነዓናውያን አፈ ታሪክ የተወሰደው ምስል ምናልባት የተቀደሰውን ተራራ የሚያመለክተውን ሐሳብ ሊያካትት ይችላል። በአፈታሪኩ ውስጥ እንደሚገኘው ትዕቢተኛ ሰው የባቢሎን ንጉሥ ፍጹም ሉዐላዊነትን ፈለገ። ከእርሱ ጋር እኩል ለመሆን ብርቱ መሻት ሌላ አንድን ፍጡር እግዚአብሔርን ከመምሰል ያነሰ የሚያደርገው ሌላ ነገር አለመኖሩ እንግዳ አይከሰትም ነው። ከእግዚአብሔር ጋር እኩል የነበረው አካል የእግዚአብሔርን ዝቅ ማለት ለሰው ዘር ተደናቂ ዐይኖች ለማሳየት ሲል በክርስቶስ ከክብር ዙፋኑ ወርዶአልና (ፊል 2፥5-8)።

ሁሉንም ሰው እኩል የሚያደርገው የሞት ንይል በድጋሚ አጽንዖት ተሰጥቶበታል (ቁ. 15-16፤ ከቁ. 5-10 ጋር ያነጻ)። በዘወትሩ ዓለም አገላለጽ እንዲህ ያለው አካል ሞት መገለጹ ሰዎች በንይል እንዲያስቡ ያደርጋቸዋል። ከተወለዱበት ስፍራ ይልቅ የሞቱበት ስፍራ ስለ ህልውና ትርጉም ግንዛቤ የሚሰጡ ብዙ ትምህርቶች አሉበት (ከመክ 7፥1-4 ጋር ያነጻ)። ምድርን የማንቀጥቀጥ መብት ያለው እግዚአብሔር ብቻ ነው። ሰብአዊ ጭካኔ እጅግ እየባሰ ሊሄድ ይችላል፤ እግዚአብሔርም ሁሉ በሁሉ ከሆነው ሉዐላዊ ዙፋኑ አጸፋውን ይመልሳል (40፥23-24)።

18-21 በብሉይ ኪዳን ዘመን በግብፃውያን ፒራሚዶችና በሌሎች የንጉሣውያን መቃብሮች ሕግ መሠረት የቀብርን ሥርዐት መፈጸም ምን ያህል ትኩረት ይደረግበት እንደ ነበረ እናውቃለን። የታላቁ የባቢሎን ንጉሥ አስከሬን ሜዳ ላይ ተጥሎ ሲታይ ከወታደሮቹ ራሳም መለየት የማይቻል ሆኖ በጅምላ ጉድጓድ ውስጥ ተጥሎ ማየት ለንጉሡና በእርሱ ዘመን ለነበሩት የቱን ያህል አስደንጋጭ ነው! መንሥኢው ምንድን ነው? ታላቁ ንጉሥ እንደ ናፖሊዮን፣ ሂትለርና ብዙ ሌሎች ነገሥታት ሁሉ የራሱን ምኞት እውን ለማድረግ ሲል በጦርነት ሜዳ ላይ እንዲሞቱ አያሌ ሕዝቦቹን መርቶአል። ስለዚህ ለተሠራው ወንጀል የሚመጣጠን ቅጣት እግዚአብሔር ይሰጣቸዋል።

በቅጣት ወቅት የቡድን አንድነት መርሕ በብሉይ ኪዳን ውስጥ ከዳር እስከ ዳር ይታያል (ከዘፀ 20፥5-6፤ ከዘኁ 16፥31-35፤ ከኢሱ 7፥24-26 ጋር ያነጻ)። ምድርን በከተሞች መመላትን (ቁ. 21) አስመልክቶ ስለ ድል አድራጊው ንጉሥ የተነገረው ቃል ምናልባት ዘፍ 10፥8-11ን የሚያሳስብ ነው። በዚያ ክፍል ይህ የባቢሎናውያን ሥርወ መንግሥት የታላቁን መሪ የናምሩድን መንገዶች የተከተለ ሊሆን አንደሚችል ያመለክታል። ብዙ መሪዎች ታላላቅ ከተሞችን በመገንባት (እንደሁም ከዘፍ 11፥4 ጋር ያነጻ) የስማቸው መጠሪያ ሆነው እንዲቀጥሉ ይፈልጋሉ። ሥርወ መንግሥታቸው እንዳይቀጥል፣ መቃብር እንዳይኖራቸው፣ ዝርያ እንዳይኖሯቸው የስማቸው መጠሪያ የሚሆኑ ከተሞችም እንዳይኖራቸው በማድረግ በእነዚህ መንገዶች ሁሉ እግዚአብሔር ራሳቸውን ከፍ ከፍ የሚያደርጉ መሪዎችን ያዋርዳቸዋል።

22-23 እነዚህ ጥቅሶች ለዚህ የሽሙጥ መዝሙር ዕዝል ናቸው። ሁሉ በሁሉ የሆነው ኃይል መለኮታዊ ንጉሥ በባቢሎን ላይ ሊፈጽም የፈለገውን የራሱን ዕቅድ ያረጋግጣል። ቋንቋው በግለጽ ቁ. 20ለ-21 ላይ ያለውን ያንጸባርቃል፤ ነገር ግን ቁ. 20 ሆኖም መልሶ ያሳያል። የባቢሎን ንጉሥ ኀጢአት ጥፋትን የሚያመጣው በሕዝቡ ላይ ብቻ ሳይሆን በምድሩም ላይ ነው። እርሱ ምድርን ለመቁጣጠር ፈለገ፤ የሆነው ግን በርግጥ የዚህ ተቃራኒ ነበር። የራሱ አገር በሰዎች ብቻ ሳይሆን በጉጉቶችም ጭምር ይያዛል። የሚከረፋ ሽታ ባላቸው የውሃ ኩራዎችም

ይሸፈናል። ክፍሉ ሐሳቡን የሚዘጋበት ምስል የራሱ የሆነ ስሜትን የሚነካ ቋንቋ አለው። አንዲት የቤት እመቤት የቤቷን ቁሻሻ ጠራርጋ ከደጃፏ ውጭ በማድረግ ቤቷ መጽዳቱንና ለሰው መኖሪያነት ተስማሚ መሆኑን በማወቅ በረጅሙ ስትተነፍስ የሚሰማውን ዐይነት ድምፅ አንባቢው ይሰማል። ቁሻሻ ለፍርድ መጥረጊያ ተዳራጊ ነው፤ ይህ በኃይል ባቢሎን ላይ የእግዚአብሔር ብያኔ ነው!

ለ. በአሦር ላይ የተነገረ ትንቢት (14፥24-27)

ከመስጴጦምያ አካባቢ የወረራ ዛቻ ለደረሰባቸው ሕዝቦች ሁሉ ባቢሎንና አሦር በተባሉት ስሞች መካከል ስሜትን የሚቀሰቅስ ትስስር አለ፤ ይህ ዐጭር ንግር ከዚህ ላይ ለምን እንደ ሰፈረ ለመግለጽ ይህ በቂ ነው።

24-25 በትንቢተ ኢሳይያስ ውስጥ አንዳንድ ጊዜ መለኮታዊው አገላለጽ ለየት ባለ ተወዳጅ መንገድ አጽንዖት ተሰጥቶት ይታያል (ከ5፥9፤ 9፥7፤ 37፥32 ጋር ያነጻ)፤ ከዚህ ላይ የሆነውም እንደዚሁ ነው። እዚህ ላይ የተጠቀሰው የእግዚአብሔር ስምና የማይለወጥ ዕቅዱን የሚገልጸው አባባሉ (ከ5፥19 ጋር ያነጻ) ተጣምረው አሦራውያን ሊተርፉ እንደማይችሉ ያረጋግጣልናል። ይህ ኃይል አምላክ ሊያደቅቀው ካቀደ በርግጥ ይደቃል። የዚህንም ሐሳብ ርግጠኛነት አጠንክሮ ለማሰራዳት ሲል እግዚአብሔር “በምድሬ” እና “በተራራዬ” ይላል።

26-27 እግዚአብሔር በሰው ታሪክ ላይ ሉዐላዊ ነው። ሁሉም ሕዝቦች ለፍርዱ መገዛት አለባቸው። ይህ መርሕ በሚቀጥሉት ትንቢቶች ውስጥ ከሌሎች አናሳና ታላላቅ ሕዝቦችም ጋር ተያይዞ ይታያል። እግዚአብሔር ዐቅደው ዕቅዳቸውን በተግባር ለማዋል ንይል እንደሚያንሳቸው ሰዎች አይደሉም። ፍጹም ጥበብና ፍጹም ንይል አንድነታቸውን የሚያገኙት በእግዚአብሔር ዘንድ ነው።

ሐ. በፍልስጥኤም ላይ የተነገረ ትንቢት (14፥28-32)

28 የትንቢቱ ርእስ ይህ ትንቢት መቼ እንደ ተነገረ አይገልጽም፤ ምክንያቱም አካዝ የሞተበት ቀን መቼ እንደ ነበር፣ የተለያዩ ሐሳቦች ስለሚቀርቡ ርግጠኛውን ጊዜ ማወቅ አይቻልም። በቁ. 29-30 ላይ የሞተበት ቀን የተጠቀሰው የአሦር ንጉሥ ሣልሳዊ ቱልጌል-ቱልጌልሶር ራብአዊ ሰልማናሶር ወይም ዳግማዊ ሳርጎን ሊሆን ይችላል።

29-30 የጨካኝ፣ ጨቋኝ ንጉሥ ሞት በአገዛዙ ቀንበር ሥር ላሉ ሕዝቦች ታላቅ የሐሜት መንሥኢ ነው፤ ይሁን እንጂ ያ ደስታ ብዙውን ጊዜ ያለ ጊዜው ሆኖ ይታያል፤ ምክንያቱም የዚያ ንጉሥ ክፋት ብዙውን ጊዜ የሥርወ መንግሥቱ መለያ ሆኖ ይገኛል። ነቢዩ እዚህ ላይ በእግዚአብሔር መንፈስ ተነቃቅቶ በዐይኑ ኀሊናው የሁለት ምስል ስብስቦችን አቀናጅቶአል። የአሦራውያን ነገሥታት በደረታቸው ከሚላቡ እንስሳት ጋር ተመሳስለዋል፤ ቀጥሎም ከተተኪ የተክል ሥር፣ ጉቶና ፍሬ ጋር ተመሳስለዋል። በዚህ መንገድ የእግዚአብሔር መንፈስ የጥልቅ ቅኔያዊ ምናብ ተፈጥሮአዊ ስጦታ የሆነውን ስልት ትንቢታዊውን እውነት በጉልሕና ኃይል በሆነ መልኩ ለማቅረብ ተጠቅሞበታል።

ቁ. 32ን ስንመለከት በቁ. 30ሀ ላይ የትኩረቱ አቅጣጫ በዐጭሩ ከፍልስጥኤማውያን ወደ ጽዮን ተሸጋግሮአል። ከልምድ እንደሚታየው የመንፈሳዊ ሰው ታማኝነት ጥቅም የሚያስገኘው ዐልፎ ዐልፎ ቢሆንም፣ የድህችና የችግረኞች መንፈሳዊነትና በርግጠኝነት እግዚአብሔር የእነርሱ ረዳት ነው የሚለው ሐሳብ በብሉይ ኪዳን ውስጥ ብዙውን ጊዜ እንደ እውነት የሚወሰድ ነው። ከዚህ ላይ እግዚአብሔር የሕዝቡ እረኛ የመሆኑን ሚና ይይዛል (ከ40፥11 ጋር ያነጻ)። የፍልስጥኤም መጨረሻ የዚህ ሙሉ በሙሉ ተቃራኒ ሆኖ የቀረበ ሲሆን፣ በለመለመ መስማሪያ ምትክ ራብ ዕጣ ፈንታው ይሆናል። ቅጠሉ፣ ቅርንጫፉ ወይም ግንዱ ሊጠወልግና ተክሉ በሕይወት ሊቀጥል ይችላል፤ ነገር ግን ሥሩ ከደረቀ ምን ዐይነት ተስፋ ይኖረዋል?

31-32 ነቢዩ ከሰሜን በኩል በሚመጣው ሽብር ምክንያት የተፈጠረውን ፍርሀት በጉልሕ ሁኔታ ይገልጻል። የጋራ የሆነውን ጠላት አሦርን ለመውጋት አንድ ግንባር እንዲፈጥሩ ለማግባባት ወደ ኢየሩሳሌም የተላኩት “መልእክተኞች” ያለ

ጥርጥር ፍልስጥኤማውያን ዲፕሎማቶች (ጥዳይ ፈጻሚዎች) ነበሩ። በሌሎችም ቦታዎች ተጽፎ እንደምናገኘው የኢሳይያስ መልእክት የጦር ቃል ኪዳን ሳይሆን፤ በእግዚአብሔር መተማመንን የሚያበረታታ ነው (ከ7፥1-9፤ 8፥11-15 ጋር ያነጻጽ)።

መ. በሞዓብ ላይ የተነገረ ትንቢት (15፥1-16፥14)

ከኢሳይያስ ትንቢቶች ውስጥ በእጅጉ ስሜት ቀስቃሽና ደግሞም አስቸጋሪ ከሆኑት አንዱ የሚያደርጉት በዚህ ትንቢት ላይ ልዩ ልዩ ገጽታዎች አሉ። በእስትንፋስ እግዚአብሔር የጻፈው ባለቅኔ ነቢይ በሞዓብ ላይ የሚደርሰውን ፍርድ በሥዕላዊ መልክ ያቀርብልናል። በእነዚህ ቊጥሮች አማካይነት ሐዘን የደረሰባቸው ሰዎችና የስደተኞች የሥቃይ ጩኸት ሽሽት የአንባቢዎችን ልብ ይነካል። በክፍተኛ ደረጃ የሚያስደንቀን ነገር ቢኖር፤ በእስትንፋስ እግዚአብሔር የተጻፉት ገጾች በነቢዩ እንባ የራሱ መሆናቸው ነው! ኤርምያስ ለይሁዳ አለቀሰ (ኤር 9፥1)፤ ኢሳይያስ ግን ለሞዓብ!

1-4 ትንሹ የሞዓብውያን አገር በብሉይ ኪዳን ውስጥ ብዙ ጊዜ የተጠቀሰው አንዳንዴ ብቻውን፤ በሌላ ጊዜ ደግሞ ከቅርብ ጉረቤቱ ከአሞን ጋር ነው። የሁለቱም ሕዝቦች መነሻ ሎጥ ከሁለቱ ሴቶች ልጆች ጋር የፈጸመው ሩካቤ ሥጋ ነው (ዘፍ 19፥30-38)። የዚህን ትንቢት ትክክለኛ ታሪካዊ ሁኔታዎች ለመወሰን ወይም የሚመጣውን ጠላት ማንነት በርግጠኝነት ለይቶ ለመናገር አይቻልም፤ ምናልባት አሦር ወይም በድንገት የመጣ የተራብና ስግብግብ ዘላን ሰራዊት ከምድረ በዳ፤ ምናልባትም እስራኤል (ከ2ነገ 14፥25 ጋር ያነጻ) ወይም የመጨረሻው ሐረግ ዐብሮ የማይሄድ ቢመስልም እንኳ ይሁዳም ልትሆን ትችላለች።

በእነዚህ ክፍሎች ውስጥ የተጠቀሱት ቦታዎች የሚገኙት በሞዓብ አገር ነው። ያለ ጥርጥር ጠላቶች የመጡት ሳይታሰብ ነው። የዐደን ዕቅዳቸው ተሟልቶአል፤ ምናልባትም በድንገት መጥተው እንደ ነበረ ሁሉ በድንገት ሳይመለሱ አልቀረም። ከበስተ ኋላቸው የሞትና የጥፋት መንገድ አለ። ምድሪቱ በሚያለቅሱ ሰዎች ተሞልታለች፤ አንዳንዶቹ ለጣዖቶቻቸው ለመስገድ በማምለኪያ አፀደቻቸው ዙሪያ ተሰብስበዋል፤ ሌሎች ደግሞ በአንድነት ለማልቀስ አደባባይ ላይ ተከማችተዋል። ይህ ዐይነቱ የሥቃይ ልቅሶ የሞዓብን ተዋጊ ኀይሎች ልብ ነክቶ የማሠቃየት ተግባራቸው እንዲገታ ያደርጋል።

በሞዓብ የሚታወቀው የሜሻ ሐውልት ሞዓብውያን በእስራኤል ላይ ካደረጉት ስኬታማ ወረራ ጋር ግንኙነት አለው። ኢሳይያስ የሞዓብን የመጨረሻ ጥፋት ተንብዮአል።

5-9 በእነዚህ ክፍሎች ከተጠቀሱት የቦታ ስሞች በሙት ባሕር ደቡባዊ ምሥራቅ ከሚገኘው ከዞረር በስተቀር የአንዳቸውንም ለይቶ ማወቅ አይቻልም። በግልጽ ለማየት እንደሚቻለው አብዛኞቹ የሽሹት በደቡባዊ ኤዳም አቅጣጫ ነው። “የኤምሬ ውሆች” የሚለው ሐረግ የሞዓብ ሰዎች ለምለም በሆነ ስፍራ ይኖሩ እንደ ነበር ያመለክታል። ምናልባት በበጋ ወቅት በዚያ ሲያልፉ የተመለከቱትን የጠወለገ ተክል፤ ከራሳቸው ወቅታዊ ሁኔታ ጋር አነጻጽረው እንደ ትእምርት ወስደውት ይሆናል። ሞዓብውያን የመዳን ተስፋ እንደማይኖራቸው የሚገልጽ ማስጠንቀቂያ ተሰጥቶአቸው ነበር። በአንበሳ የተመሰለው ጠላት በአሞጽ 3፥12 ላይ የተጠቀሰውን አሦራውያንን የሚያሳስበን ሲሆን፤ የመጨረሻውን ፍርድ የሚሰጠው አንበሳ ግን ራሱ እግዚአብሔር ነው (ከአሞ 3፥4:8 ጋር ያነጻ)።

16፥1-5 ትንቢታዊ አቅጣጫ አመልካች ብርሃን አጠቃላይ የሞዓብን ምድር በፈራረሱ ከተሞች፤ በሚሸሹ ሰዎችና ቤት አልባ በሆኑ ሰዎች መሞላቱን አጥልቶ ያሳያል። ይህ በመጀመሪያ ትኩረት በቊ 3.4ሀ የተጻፈው መልእክት መነሻ በሆነችው በሌላ ላይ ነው። ቀጥሎም የመልእክቱ ርእስ እንደሚያስረዳው ተሰብስቦ የተባሉት ሞዓብውያን ስደተኞች የሚጠለሉበት የአርኖን ወንዝ መሻገሪያ ነው። ሌላ በተለምዶ የኤዳማውያን አገር ስትሆን፤ በዚህ ጊዜ የሞዓብ ግዛትና ምናልባትም የመንግሥቱ መቀመጫ ሳትሆን አትቀርም። ሞዓብ ላሉት እጅግ ብዙ የበግ መንጋ ትታወቅ ነበር። የሞዓብውያን ገዢዎች ከስደተኞቻቸው መካከል አብዛኞቹ ልጆች ያሏቸው ሴቶች ለሆኑት መጠጊያ ማግኛ ድጋፍ ያገኙ ዘንድ የይሁዳን ንጉሥ የበላይነት አምነው በመቀበል በጎችን እጅ መንሻ አድርገው ልከዋል።

ታላቅ ቋጥኝ ምሕረት ከሌለው የእኩለ ቀን ፀሐይ ከለላ እንደሚሆን ሁሉ “ጥላችሁን” (ቊ 3) የሚለውም ይሁዳ መጠለያ እንደምትሆን በጥሩ ሁኔታ ያገልጻል (ከ32፥2 ጋር ያነጻ)፤ በተጨማሪም ክንፋቸውን የሚያርገበግቡ የወፍ ጫጩቶችን ምስያ በመጠቀም ገሳዳቸውን እውነት አጥልቶ ማሳየት ይችላል። እነዚህ ወፎች የወላጆቻቸው ሰፊ ክንፍ እነርሱን ለመከላከል ካለጠላቸው በስተቀር ወደ ምድር በሚወርዱበት ጊዜ ዐዳኝ ወፍ በቀላሉ ይበላቸዋል።

ቊ 4ሉ5 ምናልባት ለሌላ ከኢየሩሳሌም የተላኩት ምላሽ ሳይሆኑ አይቀርም። ይህ ክፍል ኢየሩሳሌም በእግዚአብሔር ዕቅድ ውስጥ የዋስትና ቦታ መሆኗን በደስታ ከሚያረጋግጠው ከምዕ 14፥32 ጋር ይመሳሰላል። ቃሎቹ ከይሁዳ ወደ ሞዓብ የተላኩ ከሆኑ፤ በቀላሉ ግንዛቤ የሚገኝባቸው በመሲሐዊ ረገድ ነው (ከ55፥3 ጋር ያነጻ)። የተጠቀሱት ፍቅርና ታማኝነት በእግዚአብሔር ልብ ውስጥ ያሉ ሲሆን ወደ ሕዝቡ የመጡትም እርሱ በሰጠው ተስፋ መሠረት ነው (ከ2ሳመ 7፥12-16 ጋር ያነጻ)። በአንድ ወቅት ሞዓብና ምድያማውያን በእስራኤል ላይ በአንድነት ተነሥተው ነበር (ዘኁ 22፥4፤ 25፥1-18)። የሚያስገርመው ነገር መሲሐ በሁለቱም ማለት በምድያማውያንና (9፥4-7) በሞዓብውያን ላይ (9፥4-7) ግዛቱን እንደሚያስፋፋ ነቢዩ መናገሩ ነው።

6-7 እነዚህ ቊጥሮች የያዙት የሞዓብን ንጢአት በግልጽ የሚያሳዩትን ሐሳቦች ብቻ ነው። እውነተኛ ነቢይ በእግዚአብሔር ላይ በተፈጸመው ንጢአት ምክንያት ከእግዚአብሔር ዘንድ የመጣውን ሥቃይ ጥሶ የሚያልፍ በመሆኑ ኢሳይያስ ያደረገው ይህንኑ ነው። በትዕቢት ምክንያት ሞዓብውያን በዚህ አሳዛኝ ጉዳይ ውስጥ እንዲያልፉ ተደርገዋል።

8-12 ነቢዩ የሞዓብን ምድር እንደ ሰፊ የወይን ዕርሻ፤ እስከ ሩቅ ዳርቻዎቿ ድረስ ወይኖቿ እንደ ተነገረገጉ አሁን ግን በጠላቶቿ አግሮች እንደ ተረገጠች አድርጎ ወደ ምናባችን ያመጣታል (ከ5፥1-7 ጋር ያነጻ)። በዐራሹ ማሳበረ ሰብ ውስጥ መኸር የታላቅ ደስታ ጊዜ ነው (ከ9፥3 ጋር ያነጻ)። ይሁን እንጂ በሞዓብ ምድር በወይን ዕርሻዎች ላይ ዝምታ ይሆናል። በሞዓብ አገር የዕርሻ ቦታዎች የበለሉ ይፍራዎች በመጭመቂያዎች ውስጥ አይረገጡም፤ ምክንያቱም ከውጭ በመጡ ገዢዎች አማካኝነት የመጣው የእግዚአብሔር ፍርድ ምድሪቱን በፍርሀት ውስጥ ጥሎአታል።

በድጋሚ (ከ15፥5 ጋር ያነጻ) ሞግባውያን የደረሰባቸው ሥቃይ ያለምንም ጥርጥር የሚገባቸው ቢሆንም፤ የነቢዩ ልብ በጥልቅ ሐዘን ተናውጧል። በችሎታው የተካነና የሰዎች ስሜት የሚገባው የሙዚቃ መሣሪያ ተጫዋች መልእክቱ ወደ አድማጮቹ ጀሮ በተሻለ መንገድ የሚያደርስለት የትኛው መሣሪያ እንደ ሆነ በሚገባ ያውቃል። የኢሳይያስ ጥልቅ የሐዘን ስሜትም በበገና ጨዋታ እንደ ተቀሰቀሰ ሰቂቃ መጣ። የሚያሳዝነው ሞግብን መከራዎቿ የመሯት ወደ እውነተኛውና ወደ ሕያው አምላክ ሳይሆን፤ ወደ ጣዖቷ ወደ ካሞሽ ዐፀዶች ነው። ከዚህ ዐይነቱ ምንጭ ምንም ዐይነት ርዳታ ሊገኝ አይችልም።

13-14 በነቢዩ ከዚህ ላይ እንደ ተሰጡ ያሉ ትንቢቶች (ከአሞጽ 2፥1-3 ጋር ያነጻ) ተመሳሳይ የሆነ አጠቃላይ ግንዛቤ የሚሰጡ በሞግብ ላይ ቀደም ያሉ ትንቢቶች ተነግረው ነበር። የሞግብ ፍርድ የሚሰጥበትን ጊዜ በተመለከተ ኢሳይያስ ከእግዚአብሔር ዘንድ ግልጽ ራእይ ተቀብሎአል። ይህም የአሦር ሰራዊት መደበኛ መተላለፊያ መንገድ በሞግብ በኩል በመሆኑ ሳርጎን በሰሜናዊ ምዕራብ በሚገኙ የዐረብ ነገዶች ላይ ካካሄደው ዘመቻ ጋር ተያያዥነት ያለው ይመስላል። ይኸውም የምዕራፍ 16 ሁለት የመጨረሻ ቍጥሮች በ718 ዓቅክ እንደ ተጻፉ ፍንጭ ይሰጣል።

ቍ. 14 ሠራተኛ ከአሠራው ጋር የሚያደርገውን ውል (ከዘፍ 29፥18፤ ከዘሌ 25፥50፤ 53 ጋር ያነጻ) ወይም ምንደኛ ወታደር ከበላዮቹ ጋር የሚፈጽመውን ስምምነት ያመለክታል። በሁለቱም ሁኔታ ውስጥ ነጥቡ አንድ ነው፤ ትክክለኛውን ጊዜ ማስላት የውሉን መንፈስ በሚገባ ለማወቅ ይጠቅማል። የነቢይነት አገልግሎት የጊዜ ወሰን የተገለጸላቸውን እንዲህ ያሉ ትንቢቶችን አይጠይቅም (ነገር ግን ከ7፥8 ጋር ያነጻ)። የትንቢቶቹ መፈጸም ለእውነተኛነታቸው በርግጥ ተጨማሪ ግልጽ ማስረጃ ይሰጣል።

ሠ. በደማስቆ (በኤፍሬምም) ላይ የተነገረ ትንቢት (17፥1-14)

ኤፍሬም በቤቴልና በዳን ለተተከሉት የክሕደት ዐፀዶች መስገዱ በእግዚአብሔር ላይ ማመፅ መቀጠሏን የሚያሳይ ነው። አሁን ግን ይሁዳን ለማጥቃት በሚል ከአሦር መንግሥት ጋር የረከሰ ቃል ኪዳን በማድረግ ከአሕዛብ ጋር በማይመች አካሄድ ተጠምዳለች። ስለዚህ ይህ ትንቢት በርግጠኛነት ከ753-732 ዓቅክ ባለው ጊዜ ውስጥ የተነገረ ነው።

1-3 ትንቢቱ የሚጀምረው ታብያ በነበረች አንድ ከተማ ላይ እግዚአብሔር ምን እንደሚያደርግባት በዐይነ ጎሊኖችን እንድንመለከት ጥሪ በማቅረብ ነው። የደማስቆ ውድቀት በእርሷ ላይ ብቻ የሚፈጸም ሳይሆን፤ ሌሎችም ከተሞች እንዲሁ ባድማ ይሆናሉ። የኤፍሬምና የደማስቆ፤ የአራምና የእስራኤላውያን ድርብ ጥምረት አስገራሚ ነው። እስራኤል ከደማስቆ ጋር ጥብቅ ግንኙነት እንዲፍራት መርጣለች፤ ስለሆነም የ ግንኙነት የሚያስከትለውን ቅጣት መቀበል ነበረባት። የጋራ ዐላማ የጋራ ቅጣትን ያመጣል። በሁለቱ አገሮች መካከል የተደረገው ስምምነት መሠረቱ በዋነኛነት ወታደራዊ ነበር፤ በምፀትም በወታደራዊ ቋንቋ “የተመሸገ ከተማ”ን በማስረከብ ዐሳሯን ትበላለች። ኤፍሬም ከአሦር እንደሚያድናት ተስፋ ያደረገችው ምሽግ ደማስቆን የሚያመለክት መሆኑ ምንም ጥርጥር የለውም።

ነቢዩ “የሰርያም ቅሬታ” በማለት የጠቀሰው ከሰርያ መንግሥት ጋር ተያያዥነት ያለው ይመስላል። በርግጥ ደማስቆ በአሦር እጅ የወደቀችው በ732 ዓቅክ ሲሆን፤ የእስራኤል ዋና ከተማ ሰማርያ የተማረከችው ደግሞ ከዐሥር ዓመት በኋላ ነበር። የእነዚህ ፍርዶች ማስፈጸሚያ መሣሪያ የአሦር መንግሥት ነበር፤ ይሁን እንጂ ፍርዱ ሁሉ ሙሉ በሙሉ “የሰራዊት ጌታ እግዚአብሔር” ታላቅ ኃይል ነበር።

4-6 ተደጋግሞ የተጠቀሰው “በዚያን ቀን” የሚለው ሐረግ በኤፍሬም ላይ የሚመጣው የእግዚአብሔር ፍርድ ወሳኝ ስለ መሆኑ አጽንዖት ይሰጣል። የወቅቱ ታላላቅ መርሶች ጥላዎቻቸውን በፊታቸው ስለሚጥሉ ነገረ ፍጻሜያዊ ጠባይ አለው። በሌላ አባባል እንደነዚህ ባሉ ፍርዶች ውስጥ

እግዚአብሔር ስለ ኀጢአትና በኀጢአት ላይ ያለው አመለካከት ጥብቅ መሆኑን ይገልጻል።

በኤፍሬም ላይ የሚሰጠው ፍርድ አውዳሚና ሕዝቡን የሚያጠፋ ነበር። “የያዕቆብ ክብር” ሌሎች ለእርሱ የሚሰጡትን የኤፍሬም ክብር ያመለክታል። ኤፍሬም ለሚያየት አሳዛኝ በሚያደርገው፤ በአሠቃቂ ምት በመመታቱ ምክንያት የማይድን በሽታ ተጠቂ ይሆናል (1፥5-6፤ 52፥14)።

ኢሳይያስ፤ ኤፍሬም ኀጢአቱ ያስከተለበትን ጥፋት ለመግለጽ በመክር ጊዜ እንደሚታጨድ ሰብል ሕዝቡን እንደ አንድ የፖለቲካ ቡድን የሚያሳይ ሥዕላዊ መግለጫን ያዳብራል። የዐጫጅ ክንድ የብዙ ዘለላዎችን ዐናት በአንድ ዐጨዳ ለማስወገድ እህሉን ስብስብ አድርጎ በክንዱ ይጨምቅና አንዴ ሰንዝሮ ያጭዳል። የደረሱ ፍራፍሬዎችን በብዛት ለመሰብሰብ ደግሞ በፍራፍሬ ዛፎች ላይ የተቻለውን ያህል ወጥቶ ዛፎቹ ይመታሉ። በሁለቱም የምርት መሰብሰብ ሂደት ውስጥ በዕርሻ ውስጥ የተተወን እህል መሰብሰብ በሕጉ የተፈቀደ በመሆኑ (ዘጸ 24፥19-22)፤ ገበሬው በተቻለው መጠን ድኸች መጥተው የሚሰበስቡት ጥቂት ቃርሚያ በዕርሻው መኻል ለመተው ጥረት ያደርጋል። ፍርዱ እጅግ ከባድ ቢሆንም፤ የሚያደርሰው ጥፋት ሙሉ በሙሉ የሚያወድም አይደለም። በዚህ ክፍል መጀመሪያ ላይ የተጠቀሰው “የያዕቆብ ክብር” እንዲሁም መጨረሻ ላይ የተጠቀሰው “የእስራኤል አምላክ” የተባሉት ሐረጎች ለአባቶች ቃል የገባው አምላክ ለሕዝቡ ከጊዜያዊው ፍርድ የሚያልፍ ቀጣይ ዐላማ እንዳለው ያሳስባል (ከ6፥11-13 ጋር ያነጻ)።

7-8 በኤፍሬም ላይ የሚፈጸመው ፍርድ ቢያንስ ቢያንስ ከቅሬታዎች መካከል ለጥቂቶቹ የንስሐን መንፈስ ያመጣል። “ወደ ፈጣሪያቸው” እና “በእጃቸውም ወደ ሠሯቸው” በሚሉት ሐረጎች መካከል የሚታየው ጉጽር አንድ ሰው በራሱና በመለኮት መካከል ግንኙነት ለመፍጠር ሲል በእጆቹ ሥራዎች ከሚያደርጋቸው ሰብአውያን ጥረቶች የባለ የተሳሳተ ወይም አሳዛኝ ነገር አለመኖሩን ያሳያል። በዚህ ቦታ የተጠቀሱት የሚያደምች ምናልባት በቤቴልና በዳን የሚገኙት የተከለከሉ የጥጃ ምስል ያላቸው የጣዖት ማምለኪያ ዐጾዶች ናቸው። የሆነው ሆኖ ቍ. 80 ላይ የተጻፈው ሐሳብ ቍ. 8ለ “ለአሺራ የአምልኮ ዐምዶች” (ያም “የአሺራ አማልክት ትእምርቶችን” ያመለክታል፤ የኢ.መ.ትን የማጥኛ ጽሑፎች ይመልከቱ) የሚለውን ከግምት አስገብተን ማንበብ ይገባናል፤ ይህም የከነዓናውያን ዐረማዊነት ዕርቃትን መቅረቱን ያንጸባርቃል። የሰሜናዊው እስራኤል ሰዎች ሕዝቅያስ ባከበረው የፋሲካ በዓል ላይ መገኘታቸው (2ዜና 30) ይህ ትንቢት መፈጸሙን ያሳያል።

9-11 የፍርድ ዐቢይ ሐሳብ ተመልሶ መጥቶአል። እስራኤላውያን ከብዙ ዓመታት በፊት ወደ ከነዓን ምድር ነመርበት ጊዜ ጠንካሮቹ የዚያ አገር ከተሞች ተለቅቀውላቸው ነበር። እግዚአብሔር የተስፋዬቱን ምድር ሊሰጣቸው በሥራ ላይ ነበር። የሆነ ሆኖ አሁን ሁኔታው ተለውጦአል፤ ራሳቸው እስራኤላውያን ከእግዚአብሔር የፍርድ እጅ በታች በመሆናቸው እነዚያን ከተሞች ትተዋቸው ይሄዳሉ። ከዚህም ላይ በድጋሚ “የእስራኤል ብርሃን” እሳት ሲሆን እናያለን (ከ10፥17 ጋር ያነጻ)።

ኢ.መ.ት ቍ. 10ለ - 11 ያለውን ሐሳብ የሚያቀርበው በቍ. 4-6 የተጠቀሰው ፍርድ ሥዕላዊ መግለጫ ቀጣይ ክፍል አድርጎ ነው። ፍርድ የተበታተነ ጥቂት ቃርሚያዎችን ብቻ በሚተው የተሟላ የመክር ጊዜ ሊገለጽ ይችላል፤ ነገር ግን ተስፋ በሚያስቁርጥ መልኩ ገበሬው ከሌሎች አገራት አምጥቶ በተስማሚ ቦታዎች ላይ የሚተክላቸው የተመረጡ ዘሮች እንኳ ፍሬ አልባ ሊሆኑ ይችላሉ። አንዳንድ የቸነፈር ዐይነት በዚህ ክፍል በተዘዋዋሪ ተመልክቶአል።

12-14 የተከማቸው የብዙ ሕዝብ ድምፅ የመዝሙር 2ን መግቢያ እንደሚያሳስበን ማውቅሊን ያመለክታል፤ እነዚህ ሕዝቦችም ሰራዊታቸውን የሚያሰባስቡ፤ ዕቅዶቻቸውንና ምኞታቸውን ለመፈጸም ጥረት የሚያደርጉ ናቸው። የሥዕሉ አጠቃላይ ባሕርይ የእግዚአብሔር ውሃዎች በምድር ላይ እዳይፈሱ ከሚገደባቸው የተፈጥሮ ሕግ ጋር በተዘዋዋሪ ተነጻጽሮአል (ከዘፍ 1፥9፤ ከመዝ 104፥5-9 ጋር ያነጻ)። ሁለቱንም ማለት ተፈጥሮንና ታሪክን ሁለቱን የሚገዛው አምላክ

ለላውን የሚገዛ መሆኑን ጉልሕ በሆነ መልክ ለማቅረብ ከገዛበት የተገኘውን ቋንቋ ይጠቀማል።

ምስሰሎሹ በድጋሚ ይለወጣል። ጠላቶች በፍጥነት በሚፈስ ጎይሶች ውሃ ተመስለዋል፤ ይሁን እንጂ እግዚአብሔር ውሃቸውን በነፋሱ ይበታተናል፤ እነርሱም በኩረብታ ጫፍ በሚገኝ ዐውድማ ላይ እንደሚበተን ገለባ ይሆናሉ (ከመዝ 1፥4፤ 83፥13፤ ከኢሳ 29፥5 ጋር ያነጻ) ወይም በገሥጋሺ ማዕበል ፊት ዐይኑን በሚጋርድ አሸዋ እንደሚነጻ አባራ ይሆናሉ (ከ40፥15 ጋር ያነጻ)። እግዚአብሔር በሕዝቡ ጠላቶች ላይ የሚፈጽመው ፍርድ ፈጣንና ጠራርጎ የሚወስድ ነው።

ማምሻውን የነበረው ትዕይንት የቀረበው የግዳይ ስለባቸውን ለማግኘት በቋመጡት ጉልቁ መሳፍርት በሌላቸው የአረመኔ ወታደሮች አስደንጋጭ ሽብር ነው። ይሁንና በማለዳ አንድም ጠላት ስለማይታይ ይህ ሁሉ እንደ ቅዠት ይታያል፤ እዚህ ላይ የሚታየው እግዚአብሔር በሰናክራብ ግዙፍ ሰራዊት ላይ የወሰደው ርምጃ (37፥36) ለመሆኑ ምንም ጥርጥር የለውም።

ነቢዩ ሐሳቡን የሚደመድመው እግዚአብሔር ለሕዝቡና ለከተማው የሚያደርገውን ክብካቤ በሚያሳየው ነጠላ ምሳሌ ላይ የተሰጠው አጠቃላይ ማብራሪያ ላይ ተመሥርቶ ነው። በደማስቆ የተጀመረው ትንቢት ስለ ኤፍሬም ወደ መናገር ያልፋል፤ ይሁን እንጂ በመጨረሻ እነዚህ ሁሉ ክሥተቶች በኢየሩሳሌምና በእግዚአብሔር ዕቅድ ማእከል የሚኖሩት ሰዎች በእርሱ ስለ ታመኑ እግዚአብሔር እነርሱን በሰላም ለመጠበቅ ያለው የዕቅዱ አካል መሆናቸው በግልጽ ይታያል።

ረ. በኢትዮጵያ ላይ የተነገረ ትንቢት (18፥1-7)

ይህ ትንቢት በመግቢያ ላይ “ትንቢት” የሚል ቃል ስለማይጠቀም (ከምዕ 20 በስተቀር) በኢሳ 13-23 ውስጥ ከሚገኙት ክፍሎች ሁሉ ይለያል። ምዕራፍ 18-20 የሚናገረው በዚያ ጊዜ አንድ ስለ ነበሩት ስለ ግብፅና ስለ ኢትዮጵያ ነው። የምንባቡ ይዘት መግቢያ የሆነው የፍርድ ጎይል ቃል (“ወዮላት”) የሚያስፈልገው አይመስልም። ምክንያቱም ፍርዱ የተላለፈው ከኢትዮጵያ (ምናልባት ምዕ 20ን ያመለክታል) ይልቅ በአሦር ላይ ነው። በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ የምንመለከተው “ኩሽ” የሚለው ቃል በአብዛኛው የሚተረጎመው “ኢትዮጵያ” ተብሎ ነው፤ ይሁን እንጂ የዕብራይስጡ ቃል ከአሁኑ የኢትዮጵያ ግዛት የሚሰፋ ሱዳንና ሱማሊያን የሚያካትት ክፍልን ያመለክታል። ይህ ምስጢራዊ ቦታ በግብፅ ቊጥጥር ሥር ከሚገኙት ቦታዎች አንዱ እንደ ነበር የታወቀ ነው፤ ነገር ግን በ8ኛው ክፍለ ዘመን ገደማ ግብፅ በአንድ ኢትዮጵያዊ ሥርወ መንግሥት ሥር ሆና ተገዝታለች። የመልእክተኞቹ ጉብኝት የተደረገው ምናልባት ፍልስጥኤማውያን በአሦር ላይ ባመፀቡት ጊዜ (712 ዓቅክ ገደማ) ወይም ከሰርጎን ሞት (705 ዓቅክ ገደማ) በኋላ በተፈጠረው ያለመረጋጋት ጊዜ ሊሆን ይችላል።

1-3 “ፋር ፋር የሚሉ ክንፎች ላለባትም ምድር” የሚለው ሐረግ በቡድን በቡድን ሆነው የሚበሩ ብዙ ነፍሳት በሚገኙበት በናይል ሸለቆ ይኖር የነበረን የማንኛውንም ሰው ትኩረት የሚስብ ነው። በብሉይ ኪዳን ዘመን መልእክተኞች በሌሎች አገሮች ዋና ከተማዎች የሚኖሩ ቋሚ የአገር ወኪሎች አልነበሩም፤ ነገር ግን ለልዩ ተልእኮዎች የሚሰማሩ መልእክተኞች ብቻ ነበሩ። እዚህ ላይ የመልእክተኞቹ ዐላማ በአሦር ላይ የሚነሣውን ዐመፅ ማቀጣጠል ነበር፤ ይህም አንድ አግራቸውን በናይል ሸለቆ ላይ ያደረጉትን ተቀናቃኝ ጎይላት ትኩረት የሚስብ ተግባር ነበር። የሚጠቀሙበት የደንገል ጆልባ ቅለት መልእክቶችን በፍጥነት ለማድረስና መንዝ የማይቻልባቸውን ጥልቅ ወንዞች ለማቋረጥ ያስችላቸዋል። “ወንዞች” የሚለው ቃል አባይ ተብሎ ሊተረጎም ይችላል። ትልቅ ወንዝን ስለሚያመለክት ቃሉ ለትልቅ ወንዝም አገልግሎት ላይ ሊውል ይችላል።

አምባሳደሮቹ በተቻለ ፍጥነት ወደ መጡበት አገር መመለስ ነበረባቸው፤ ምክንያቱም ተልእኮአቸው በፖለቲካዊ ረገድ በጣም አስፈላጊ ቢሆንም፤ በመንፈሳዊ ረገድ ተገቢ ያልሆነና ከወቅቱ ሁኔታ ጋር ተያያዥነት የሌለው ነበር። የረጃጅምቹና የቁንጆዎቹ የኢትዮጵያ ኑብያውያውን ዝና በቅርብ ጊዜ ውስጥ ግብፅን በማሸነፋቸው ምክንያት ተናኝቷል። አስራኤል በተለይ በግብፅ አገር ያሳለፈችውን የባርነት ዘመን ስታስታውስ በዚህ

የኑብያውያን ድል ተደንቃለች። ለመልእክተኞቹ የተሰጠው መልእክት ዐላማቀፋዊ አገባብነት አለው፤ ምክንያቱም መላው ዓለም ኃያሏን የአሦር መውደቅ የምሥራች ያበሠረውን የመልክት ድምፅ ያስተጋባልና። ባንዲራና መለክት ለጦርነት ተሰብሰቡ የሚል ጥሪን ይወክላሉ።

4-6 ኢሳይያስ ብዙውን ጊዜ በዘመኑ ለኖሩት ሰዎች ከሌሎች ጎይላት ጋር የቃል ኪዳን ሽሪክ ሆኖ ከመታመን ይልቅ በአምላካቸው በእግዚአብሔር ላይ እምነት እንዲኖራቸው ይጠይቃል (ለምሳሌ፤ 7፥4፤ 30፥15)። እዚህ ላይ እግዚአብሔር ራሱ ጸጥ ብሎ ፈር የለቀቀውን ዲፕሎማሲያዊ ወታደራዊ እንቅስቃሴ በጥንቃቄ ይመለከታል። ኢሳይያስ በጸጥታ መታመንን የሚያወድሰው አድማጮቹ ነገሮችን ከመለኮታዊ አስተሳሰብ አኳያ እንዲመለከቱ ለመጥራት ነው።

በቁ. 4 ላይ ያለው ሁለተኛው ዘይቤአዊ ምስል የመጀመሪያውን የሚያጠናክር ብቻ ሳይሆን፤ በቁ. 5 ላይ የተገለጸውን የእግዚአብሔር ፍርድ መገለጥ ለመቀበል የሚያዘጋጅ ነው። መለኮታዊው ዐጫጅ ፍሬ ማጣታቸውና መካንነታቸው በተገለጠባቸው ቅርንጫፎች ላይ እየሠራ ነው (ከዮሐ 15፥2-5 ጋር ያነጻ)። ለሰው የማይጠቅሙት ቅርንጫፎች ለራሳቸው ለሚጠቀሙባቸው ለአካባቢው ወፎችና እንስሳት ይተዋሉ። ይህም አደገኛዎቹ አሦራውያን ራሳቸው የሌሎች መብል እንደሚሆኑ ያመለክታል።

7 ባላቸው ጥንካሬ በመተማመን ይሁዳ ከእነርሱ ጋር ወታደራዊ ቁርኝት እንድትፈጥር መልእክተኞችን ልኮ የነበረው አገር ለእውነተኛው አምላክ ለእግዚአብሔር ገጸ በረከት ይዞ በድጋሚ ወደ ጽዮን ይመጣል። ይህ ሥዕላዊ መግለጫ ጽዮን የመላው ዓለም የሃይማኖት ማእከል መሆኗን የሚያሳይ ግልጽ ምሳሌ ነው።

ሰ. በግብፅ ላይ የተነገረ ትንቢት (19፥1-25)

ይህ ትንቢት ከአስደናቂ ልዕላ ሐሳቡ የተነሣ ልዩ ትኩረትን ይሰጣል፤ በግብፃውያን ላይ የመጣው የእግዚአብሔር ፍርድ ንስሐ በመግባታቸውና በሕይወት ለውጣቸው፤ የእግዚአብሔርም ጸጋ በእነርሱ ላይ በመገለጡ ታጅቦአል፤ እንዲሁም ከደመኛ ጠላታቸው ከአሦር ጋር ሆነው በሁለቱም ብርቱ ክንድ በከፋ ሥቃይ ውስጥ ገብተው ከነበሩት፤ ከተመረጡት ከአስራኤል ሕዝብ ጋር በመሆን ከእግዚአብሔር ሕዝብ ጋር የተካተቱ መሆናቸውን የሚያመለክተው ሐሳብም ተከትሎታል።

1-4 እግዚአብሔር በፈጣን ደመና ላይ ተቀምጦ ወደ ግብፅ መንዝ በሥዕላዊ መልክ ተገልጿል። እዚህ ላይ የገባው ምስል ከግች ሐሳብ የተጠቀሰው እግዚአብሔር በታሪክ ውስጥ ጣልቃ ከመግባቱ ጋር ተያይዞ ነው። ከዚህ ቀደም አንድ ጊዜ የአስራኤል አምላክ በግብፅ አማልክትና (ዘፀ 12፥12፤ ዙኑ 33፥4) በሕዝቧ ላይ ፈርዶአል። እርሱ በሰማያዊ አድማስ ላይ መታየቱ በፍርሀት እንዲዋጡ ያደርጋቸዋል። እርሱን ለመቃወም የተጠቀሙበት ጎይላቸው በውስጣዊ መከፋፈልና በእርስ በርስ ግጭት ተዳክሞአል። ግሪካዊው የታሪክ ምሁር ሄሮዶቱስ በጸፈው መሠረት፤ ከኢትዮጵያዊው ሥርወ መንግሥት ጎይል ተጠብቆ የቁየው የግብፃውያን አንድነት በእርስ በርስ ጦርነት ወድሞአል።

የአረማውያን ጣይታትና ሰብአውያን ወኪሎቻቸው የግብፅ ሕዝብ ባላሰፋቸው አስቸጋሪ ሁኔታዎች ውስጥ ምንም ሊረዱት አልቻሉም፤ ምክንያቱም ይህ ትንቢት እነርሱና የሚያመልካቸው ነገሮች በፍርሀት የተሸነፉ መሆናቸውን ያውጃል። ቅስማቸው ለተሰበረ ሰዎች ቅስማቸው ወደ ተሰበረ አማልክት ለመመለስ የሚያስችላቸው ሁኔታ በጣም ትንሽ ነው።

በቁ. 4 ላይ የተጠቀሰው “አስፈሪ ንጉሥ” በርግጠኛነት ግብፅን በ670 ዓቅክ የገዛው የአሦር ንጉሥ አስራዶን ነው። ጭካኔ የሁሉም የአሦር ነገሥታት አጠቃላይ መለያ ጠባይ ነበር። ግብፅውያን በርግጥ ይህን ማወቅ አልነበረባቸውም፤ ነገር ግን በዚህ ንጉሥ ፊት ወደቁ ማለት የመጨረሻ ውድቀታቸውን የሚያመለክት ነው፤ ይህም ታላቅነታቸው ብቻ ሳይሆን፤ ለሺህ ዓመታት ነጻ መንግሥት ሆነው የኖሩበት ሁኔታ ያከትማል ማለት ነው። አንዱን ኃያል መንግሥት ለሌላው አሳልፎ

የመስጠት ንይል ያለው እርሱ ማን ነው? ለምን? እርሱ በርግጥ የሰራዊት ጌታ እግዚአብሔር ነው!

5-10 ይህ ምንግብ ሥዕላዊ በሆነ መልክ የግብፃውያን ኤኮኖሚ ሙሉ በሙሉ በአባይ ወንዝ ላይ ጥገኛ መሆኑን በጉልህ ያሳያል። አባይ ሲደርቅ የግብፃውያን ኤኮኖሚ በአጠቃላይ ይደቃል። የግብፃውያን ታላቅ አምላክ የነበረውንና ታላቅ ወንዝ የሆነውን ማድረቅ የሚችል እርሱ ማን ነው? በግብፃውያን ታሪክ ላይ ጣልቃ የመግባት ዕቅድ ያለው ሁሉን ቻይ አምላክ በቀ. 1-4 ላይ ተገልጿል።

በድጋሚ ከዘፀአት ጋር የተያያዙትን ክሥተቶች የሚያስታውሱን ነገሮች አሉ። ምክንያቱም አብዛኞቹ መቅሠፍቶች በአባይ ላይ የተፈጸሙ ፍርዶች ነበሩ። ዓሣ የማጥመድና የተልባ እግር እንዲስተረድቅ በጣም ጠቃሚ ነበረ። ሁሉም ሙሉ በሙሉ በአባይ ወንዝ ላይ ጥገኛ የሆኑ የእንስሳትና የፅዕዋት ውጤቶች ነበሩ።

11-15 ገንቢ፣ ቀስ በቀስ እያደገ የሚሄድና የተደላደለ አገዛዝ የሥልጣንንና የጥበብን ጋብቻ የሚጠይቅ ሲሆን፤ እግዚአብሔር የሾመው የታላቁ ንጉሥ መለያ ጠባይና (11፡1-5) የራሱ የእግዚአብሔር ጠባዮች ናቸው። ማንኛውም ታላቅ ንጉሥ ከጥበብ አማካሪዎች ምክርን ይፈልጋል፤ ይሁንና በአገሩ ውስጥ የሚገኙ በእጅጉ ጠቢቅ የሆኑት ከዕብደት በቀር ምንም ጠቃሚ ምክር ሊሰጡት ካልቻሉት? አፈታሪካቸው የቱንም ያህል ጥንታዊ ወይም ከፍተኛ ያለ ይሁን፤ በችሎታቸው ላይ ምንም የሚያመጣው ለውጥ አይኖርም። ጣኔዎስና ሚሙሬስ ሁለቱ ከተሞች በታችኛው ግብፅ ውስጥ የሚገኙ እጅግ ጠቃሚ ከተሞች ነበሩ። እነርሱ በአንድ ላይ የተጠቀሱት በአስተዳደራዊ ጠቀሜታቸው ምክንያት ነው።

በቀ. 13ለ ቋንቋ ሰደፍ በሆነ መልኩ የሚገኘው እጅግ ውብ የሆነው የሥነ ሕንጻ ምስሎች በብዙ የብሉይ ኪዳን ምንግቦች ላይ ይገኛል (ለምሳሌ፤ መዝ 118፡22፤ ዘክ 10፡4)። በኢሳ 28፡16 ላይ ያለው አገባብ በተለይ ማራኪ ነው፤ ለግብፅ መረጋጋትን ሊሰጣት የተገባቸው መሪዎቿ ወደ ጥፋት የመሯሯት ሲሆን፤ በኋለኛው ምንግብ ላይ ግን የእስራኤል አምላክ ለሕዝቡ እውነተኛ መረጋገትን የሚያመጣ መሪ እንደሚሰጥ ቃል ገብቶአል። በኢሳ 28 ላይ የሚታየው የመሪዎቹ ቁልነት ሊጠጣ የተዘጋጀ ሲሆን፤ እዚህ ላይ የተጠቀሰው ግራ መጋባት ደግሞ የስካራቸው ውጤት መሆኑ በሥዕላዊ መልክ ተገልጿል።

ነቢዩ፣ “እግዚአብሔር የድንዝዜን መንፈስ አፍሶባቸዋል፤” ሲል እያሰበ ያለው ግላዊ ስለ ሆነው መንፈስ ነው (ከ1ሳመ. 16፡4፤ 18፡10፤ 19፡9፤ ከ1ነገ 22፡19-23 ጋር ያነጻ)። ይህ መንፈስ በግብረ ገባዊ ምክንያቶች የእግዚአብሔር ፍርድ ሆኖ መምጣቱ ግልጽ ነው። እግዚአብሔር ክፉ ሰብአዊ ንይልን የፍርድ መሣሪያ አድርጎ እንደሚጠቀምበት የምንቀበል ከሆነ፤ (ከ10፡5 ጋር ያነጻ)፤ እንግዲህ እዚህ ላይ እንደሚታየው እርሱ ክፉ መንፈሳዊ አካልን በዚህ መሠረት ቢጠቀም፤ በመርሕ ደረጃ በርግጥ ምንም ልዩነት የለውም። በራስ ጥበብ ላይ በሞኝነት መታመን፤ ተገቢ ምክር ባለማግኘት የሚመጣ ውድቀትን መጋበዝ ብቻ ሳይሆን፤ ሌሎችንም ወደ ጥፋት በሚወስደው መንገድ ላይ እንዲጓዙ መንግሥቱ መሆን ነው።

16-17 ኢሳይያስ “በዚያን ቀን” የሚለውን መግለጫ አርባ ሁለት ጊዜ ያህል ተጠቅሞበታል። ቀ. 16-17 የመጀመሪያውን የትንቢት ክፍልና (በፍርድ ላይ ያየለ ነው) የሚያገናኝ ቀሪውን ክፍል (በድነትና በጸጋ ላይ ያተማከለ ነው) ድልድይ ነው። እነዚህ ክፍሎች እግዚአብሔር ካመጣባቸው ፍርድ የተነሣ በግብፃውያን ላይ መርበድበድ መፈጠሩን በአጽንዖት ያሳያሉ (ከቀ. 1 ጋር ያነጻ)። ይህም በእስራኤል እንዲመለስ መነሻ ምክንያት ሆኖአቸዋል። የዘፀአት ዝርዝር ታሪክ ስለ እግዚአብሔር እጅና በግብፅ እጁ ያከናወነውን ተግባር ብዙ ጊዜ ያመለክታል (ለምሳሌ ፡- ዘፀ 8፡19፤ 9፡15፤ 13፡3፤ 9፡16 ወዘተ) እግዚአብሔር በእስራኤል ጉን ስለ ነበር ስሟ ራሱ ግብፃውያንን ያሸብራቸው ነበር፤ (ከዘፀ 12፡33፤ 15፡16፤ ከመዝ 105፡38 ጋር ያነጻ)፤ የይሁዳ ስም መጠቀስም እንደዚሁ ግብፃውያንን ያሸብር ነበር።

18 ቍጥሩ እንዲሁ ሲታይ አይሁድ ከከተሞቿ ዐምስቱን በመያዝ በዚያ ጊዜ በግብፅ ይኖሩ እንደ ነበርና በዚያ አረማዊ

ምድርም ጌታን የሚያመልኩ ቅኝ ተገዢዎች ተተክለው እንደ ነበር ሊያመለክት ይችላል (ከኤር 44፡1-15 ጋር ያነጻ)። እግዚአብሔርን የሚያመልኩ የአንድ አገር ዜጎች ቡድን ያቋቋማሉ ማለት ሊሆን ይችላል። በሌላ በኩል ግን ግብፃውያን እውነተኛውን አምላክ ለማምለክ እንደሚለወጡ ሊያመለክት ይችላል። የዐምስቱ ከተሞች መጠቀስ ከነጻናውያን በእስራኤላውያን የተሸነፉበትን የመጀመሪያውን የትግል ጊዜ የሚያወጣ ሊሆን ይችላል። በኢያሱ ጦር አማካይነት ኢያሪኮና ጋይ ከተሸነፉ በኋላ፤ የመጀመሪያው ታላቁ ድላቸው የተመዘገበው በዐምስቱ የከነዓናውያን ነገሥታት ዋና ከተሞች ማለትም በኢየሩሳሌም፤ በኬብርን፤ በዶርሙት፤ በሊኪሶና በዔግሎን (ኢያ 10) ላይ ነበር። ይህ ድል አገሪቱን በአጠቃላይ እንዲቈጣጠሩ አስችሎአቸዋል። ስለሆነም በቀ. 19-22 ላይ በቢጋር መልክ የሰፈረው የግብፅ መንፈሳዊ ሽንፈት ቀ. 18 ላይ ተስፋ ሆነው በተሰጡት ዐምስት ከተሞች የሕይወት ለውጥ ይጀምራል። ይህም ከዐወዱ ጋር ሙሉ ለሙሉ የሚጣጣም ብቻ ሳይሆን፤ የዚህ ትንቢት አንዱ ገጽታ የሆነውን የዘፀአትን የድል ዘመን የሚያጣቅስ ተጨማሪ ምሳሌ ነው።

ታዲያ “የጥፋት ከተማ” ማን ናት? ዕብራይስጡ “የፀሐይ ከተማ” (የዕብራይስጡ አቸ ትርጉም ሄልዮፖሊስ) የንብር አነጋገርን የተጠቀመ ይመስላል። ይህ እውነት ከሆነ የዋነኛው የፀሐይ አምላክ ሕዝብ መለወጥ ምናልባት እንደ ዋነኛ ድልና በድል ጊዜ ትልቅ ትርጉም እንዳለው ታላቅ የመደምሰስ ተግባር የሚታይ ወሳኝ ነገር ሊሆን ይችላል።

19-21 እነዚህ ጥቅሶች ግብፃውያን የተለወጡባቸውን ሁኔታዎችና በመለወጣቸው የተገኙትን ውጤቶች በዝርዝር ያስቀምጣሉ። “መሠዊያ” አንዳንድ ጊዜ በ6ኛው ወይም በዐምስተኛው ክፍለ ዘመን ኤለፈንታይን ውስጥ ከተገነባው ከአይሁድ ቤተ መቅደስ ጋር አንድ ሆኖ ይታያል። ይሁን እንጂ ወንጌል በግብፅ ውስጥ ድል በካድራጉ የቀ. 16-25 ሐሳብ በመንፈሳዊ ረገድ ፍጻሜ አግኝቶአል ካልተባለ በቀር፤ የዚህ ክፍል የመጨረሻ ፍጻሜ ገና እንዳልመጣ ግልጽ ነው።

የከነዓንን መሸነፍ የሚያስተጋባው ሌላው ነገር የሐውልቱ ወይም የዐምዱ መጠቀስ ነው። ዐምዶች በከነዓን ከሚገኙ ባዕድ አምልኮዎች ጋር የተያያዙ በመሆናቸው እስራኤላውያን እንዳያቆሟቸው የተከለከሉ ነገሮች ናቸው (ከዘዳ 7፡5፤ 12፡3 ጋር ያነጻ)፤ ይሁን እንጂ ከዚህ ላይ ልዩ ነገር በአይታይ ውስጥ መሆኑን ቀ. 20 ግልጽ ያደርጋል። ርእሳን አበው የሠሯቸው መሠዊያዎች የእውነተኛው አምላክና እርሱ በእነዚህ ቦታዎች ላይ ራሱን መግለጡን የሚመሰክሩ የመሆናቸውን ያህል በኢያሱም ዘመን የተለያዩ የምስክር ድንጋዮችና ዐምዶች ተተክለው ነበር (ኢያ 4፡3፤ 20-22፤ 7፡26፤ 8፡29፤ 10፡27 ይመ)። የዐምዱ ሐውልት የቆመው በግብፅ ድንበር ላይ ነበር፤ ምናልባትም ይህ ምድሪቱ የእውነተኛውና የሕያው አምላክ መሆኗን የሚያመለክት ትእምርት ሊሆን ይችላል።

የድሉ ምስያ በመጸሐፈ መሳፍንት ከተሰጠው ተስፋ ጋር (ከመሳ 3፡9፤15 ጋር ያነጻ) በቀጥታ ተያይዞ ይቀጥላል። ተስፋው ከምድራዊ ጨቋኞች ትድግና እንደሚያገኙ የተሰጠ ዋስትና ይመስላል። የሚያስገርመው ነገር ጨቋኞች በብዙ ቍጥር ሲጠቀሱ አዳኝና ታዳጊ የተጠቀሰው በነጠላ ቍጥር ነው። ቋንቋው ሉዐላዊውን አዳኝ ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስን እንዲያመለክት ሆኖ በሚገባ ተግባራዊነቱን ያሳያል።

የዘፀአት ታሪክ ዋና ጭብጥ በተፈጠሩት ክሥተቶች ውስጥ እግዚአብሔርን ማወቅ ነው። ይሁን እንጂ እስራኤላውያንና ግብፃውያን በገበየታ ዕውቀት መካከል ዋና የሆነ ልዩነት አለ። የመጀመሪያዎቹ እግዚአብሔርን ያወቁት ለእነርሱ በተሰጠው የጸጋ ዐውድ ውስጥ ነው (ለምሳሌ፤ ዘፀ 6፡7)፤ የኋለኞቹ እርሱን ያወቁት ፈራጅ አምላክ ሆኖ ነው (ለምሳሌ፡- ዘፀ 7፡5)። የእግዚአብሔር ፍርድ ክሥተቶች ከእስራኤላውያን ይልቅ ለግብፃውያን እግዚአብሔርን የማወቅ መንግሥታዊ እንደ ነበሩ በጣም ብዙ ጊዜ ተደጋግሞ ተነግሮአል። እግዚአብሔር ለግብፃውያን በድጋሚ ራሱን ይገልጽላቸዋል፤ ይሁን እንጂ በዚህ ጊዜ ራሱን የሚገልጽላቸው ሙሉ በሙሉ በተለየ መንገድ ነው፤ ለእስራኤላውያን ራሱን ከገለጸበት መንገድ በበለጠ ይገለጥላቸዋል፤ ለእነርሱም እንዲሁ የሚገልጥላቸው በጸጋው ነው።

መሥዋዕቶች፤ የእህል ቁርባኖችና ስእለቶች መጠቀሳቸው ከሙሴ ሕግ ጋር የሚነጻጸር ሲሆን፤ ምናልባትም ግብፃውያን በከበረ ቢዛነት ከአጃቸው ነጻ ከወጡት ባሮቻቸው በእኩል ደረጃ ከእግዚአብሔር ጋር ግንኙነት እንደሚኖራቸው ግልጽ ለማድረግ ይሆናል። በዚህ ክፍል በእስራኤላውያን ላይ በሰያፍ ማረጋገጫ የቀረበው ተግሣጽ፤ “ለእግዚአብሔር ስለት ይሳላሉ፤ የተሳሉትንም ይፈጽማሉ”፤ የሚለው ከእግዚአብሔር ጋር ያላቸው ግንኙነት መሠረቱ ዐዲሱ ኪዳን (ከኤር 31፥31-34 ጋር ያነጻ) ሲሆን፤ ይህም ለአንዱና ለመጨረሻ ጊዜ በቀረበው የክርስቶስ ሞት መፈጸሙን ያመለክታል (በተለይም ከዕብ 8፥7-9፥15 ጋር ያነጻ)።

22 ይህ ጥቅስ የዚህ ትንቢት አብላጫው ክፍል ዕጥርታ ተደርጎ ይወሰዳል። የመቅሠፍት መጠቀስ የዘፀአት ታሪክ ለላው ግልጽ ማስተጋቢያ ነው። እውነተኛ ንስሐ በፈርዖንና በአገልጋዮቹ ልብ ውስጥ ባይኖርም እንኳ፤ በሙሴ ዘመን ግብፃውያን መቅሠፍቱ ከላያቸው እንዲነሣ ያቀረቧቸው ልመናዎች የተሰሙት በሙሴ ምልጃ አማካይነት ነበር። ይሁንና ከዚህ ትንቢት ጋር በተያያዘ መቅሠፍቱ ወደ ንስሐ ይመራቸዋል፤ እንዲታደጋቸው የሚያቀርቡትን የራሳቸውን ጩኸትም እግዚአብሔር ይሰማል።

23 ግርምት የፈጠረው ነገር እዚህ ላይ ወደ ዐዲስ ክፍታ ላይ ሲደርስ ይታያል፤ የተገለጠው አስገራሚ የእግዚአብሔር ጸጋ አሮጌዋን ጠላት ግብፅን ብቻ ሳይሆን፤ ዐዲሷን ጠላት አሦርንም አካትቷልና። በኢሳይያስ ዘመን አሦር በቅርብ ምሥራቅ በሚኖሩ ትናንሽ መንግሥታት ሁሉ ዘንድ የተፈራረች ነበረች። ጭካኔአቸው በጥንት ዘመን ከነበሩት መንግሥታት ሁሉ ይልቅ በአጠቃላይ የተጠሉ እንዲሆኑ አድርጎአቸዋል። ግብፃውያን፤ ባቢሎኖችና ፋርሳውያን በኢስብክዊ ድርጊታቸው የታወቁ ነበሩ፤ ይሁን እንጂ ለሰው ዘር ምንም ዐይነት የርሳራ ሁኔታ ላልነበረው የአሦራውያን ጭካኔ አቻ ማግኘት በጣም አስቸጋሪ ነው። ይህ አስገራሚ ጥቅስ ለኢሳይያስ ተደራስያን የሚያረጋግጠው፤ ግብፅና አሦር ረጅም ዘመን ያስቆጠረውን የእርስ በርስ ጠላትነት ተተው ዓለማቀፋዊ ግንኙነትን በሚያስፋፋት በመንገድ ግንባታዎች፤ በንግድ ልውውጥና በሰላም ማስፈን ተግባራት ላይ ተባብረው እንደሚሠሩ ብቻ ሳይሆን፤ ሁለቱም አገሮች ክፉኛ ሲያሠቃዩአት የነበረችውን የትንሿን አገር የእስራኤልን እውነተኛ አምላክ በአንድነት ለማምለክ እንደሚመጡ ነው።

24-25 ለጊዜው ከትኩረት ውጭ ሆና የቆየችው እስራኤል አሁን ከሦስቱ መንፈሳውያት አገሮች አንዷ የመሆንን ስፍራ ትይዛለች። አንዳንዶቹ የእስራኤል መጠሪያዎች (ከ1፥3፤ 45፥11 ጋር ያነጻ) ለቀድሞ ጠላቶቿ መጠሪያ ሆነዋል። ይህም እግዚአብሔር ከእነዚህ መንግሥታት ጋር የቃል ኪዳን ግንኙነት መመሥረቱንና ምናልባትም በትንቢተ ኤርምያስ ላይ እንደ ተጠቀሰው በሕዝቡ ከእስራኤልና ከይሁዳ ጋር ለማድረግ የገባው ዐዲሱ ኪዳን ወደ እነርሱም የሚዘረጋ መሆኑን ሊያሳስብ ይችላል (ከኤር 31፥31-34 ጋር ያነጻ)።

ሸ. በግብፅና በኢትዮጵያ ላይ የተነገረ ትንቢት (20፥1-6)

ይህ ክፍል ትንቢትን ብቻ ሳይሆን ትንቢቱ የተሰጠበትንም ወቅታዊ ሁኔታ ይናገራል። ትንቢቱ ከድርጊት ጋር የተያያዘ በመሆኑ መቼት እንደሚያስፈልገው ግልጽ ነው።

1-2 ዐምስቱ የፍልስጥኤም ከተሞች በፌዴሬሽን ተዋሕደው ነበር፤ ይህ አንድነት አንድ ጊዜ በአንዱ ሌላ ጊዜ ደግሞ በሌላው የበላይነት ሥር ይውላል። በዚህ ጊዜ በአሦራውያን ላይ የተነሣው ዐመፅ ማእከል አሽዶድ ነበረች። ይህ ዐመፅ የተደረገው ከ713-711 ዓቅክ ሲሆን፤ ለክሥተቱ በተሰጠው የአጻፋ ምላሽ መሠረት እስከ ሩቅ ደቡብ ድረስ ተስፋፍቶአል። ግብፅ በ715 ዓቅክ በኢትዮጵያዊ ሥርወ መንግሥት ተገዝታለች፤ የፓለስቲና ትናንሽ መንግሥታትም ይህ ሥርወ መንግሥት ከአሦራውያን እጅ ይታደገናል የሚል ተስፋ አሳድረው ነበር። የአሽዶድ አብዛኛው ክፍል መደምሰሱ በአሦራውያን የድንጋይ ጽሑፍ ላይ የተጠቀሰ ሲሆን፤ ይህ የተፈጸመውም በትክክል በ711 ዓቅክ ሊሆን ይችላል።

የኢሳይያስ አለባበስ፤ ነቢዩ በዚህ ጊዜ በሐዘን ላይ እንደ ነበር ያመለክታል፤ ይህም የቅርብ ዘመድ ስለ ሞተበት ወይም ለአገሩ ከማሰብ የተነሣ ከፍተኛ ሐዘን ደርሶበት እንደ ነበር ያመለክታል። ቢያንስ ቢያንስ ከኤልያስ ዘመን ጀምሮ እንዲህ ዐይነቱን ሽካራ ነገር መልበስ ከነቢይ አገልግሎት ጋር ተያይዞ ይታይ ነበር (2ነገ 1፥8፤ ዛክ 13፥4፤ ማቴ 1፥6)። አባባሉ በዚያ ዘመን ሙሉ በሙሉ ዕርቃን መሆንን ከወዲሁ አያመለክትም፤ (ከቀ. 4 ጋር ያነጻ)፤ ሙሉ በሙሉ ርቃን መሆን በሃይማኖታዊና በማኅበራዊ ረገድ ተቀባይነት የማያገኝ ነበርና (ከዘፍ 9፥20-27 ጋር ያነጻ)።

3-6 በመጀመሪያ ምልክቱ ተሰጠ፤ ከዚያም ፋይዳው፤ በተነገረ ትንቢት ውስጥ ተብራርቶአል። የተተወኑ ትንቢቶች በብሉይ ኪዳን ውስጥ ብዙ ጊዜ ይከሠታሉ (ለምሳሌ፤ 1ነገ 11፥29-32፤ ኤር 13፥1-11፤ ሕዝ 4)። ትወናው አንድ ግልጽ ትርጉም ያለው እውነተኛ ትንቢት ከመሆኑ በፊት፤ የቃላት ፍች እንደሚያስፈልገው የታወቀ ነው። ምልክቱ በተለይም በዐዲሶቹ ኢትዮጵያውያን መሪዎች በተነቃቃው የግብፅ መንግሥት መታመን ለሚዳዳቸው (ከ30፥1 - 5፤31፥1-3 ጋር ያነጻ) የይሁዳ ሰዎች መልእክት አለው። በርግጥም ይሁዳን እንዲረዳ በ701 ዓቅክ የተላከው የግብፅ ጦር በኤልቱቄ ላይ ሽንፈት ገጥሞታል፤ ይህ በቀጣዮቹ ዐሠርት ዓመታት ውስጥ በአሦራውያን ከደረሰባቸው አስከፊ ሽንፈት ተከታታይ ክፍል የመጀመሪያ ነበር።

ቀ. 5-6 ምናልባት የሚናገሩት ስለ ተለያዩ ሕዝቦች ይሆናል፤ በቀ. 5 ላይ የተገለጹት በዋነኝነት የይሁዳ መሪዎች ሲሆኑ፤ ቀ. 6 ደግሞ በፓለስቲና የባሕር ዳርቻ የነበሩትን ነዋሪዎች ያመለክታል። ይህም አሦራውያን የሚያደርሱትን መከራ የሚቀምሱት የአሽዶድ ሰዎች ብቻ ሳይሆኑ፤ የአጠቃላይ የፍልስጥኤም ፌዴሬሽን ሕዝቦች ጭምር መሆናቸውን ግልጽ ያደርጋል፤ በሰሜን አቅጣጫ ርቃ የምትገኘው ፊንቄም እንደ አሦራውያን በትር እንደምትመታ በተዘዋዋሪ ያመለክታል።

ቀ. በባቢሎን ላይ የተነገረ ትንቢት (21፥1-10)

ይህን ክፍል አስመልክቶ ሁለት ዋና ዋና የአተረጓጎም መሥመሮች አሉ። አንዳንዶች በነቢዩ ራእይ ላይ የተገለጸው ወቅት ቂርስ በድል አድራጊው ሰራዊቱ ታጅቦ ወደ ከተማዬቱ የገባበት ባቢሎን የወደቀችበት 539 ዓቅክ ዘመን እንደ ሆነ ያስባሉ። ቂርስ አስቀድሞ የኤላም ምድር ክፍል የነበሩት የፋርስ ግዛቶች ንጉሥ ነበር፤ ባቢሎንን ከመውረሩ ዐሥር ዓመት ወይም ከዚያ በላይ ከሚሆን ጊዜ በፊት ሚዶንን አሸንፎ ያዘ። ስለዚህ በቀ. 2 የሚገኙት ኤላምና ሚዶን የቂርስ ጎብረ - ብሔራዊ ሰራዊት ሆነው እንመለከታለን።

ሌላው አተረጓጎም ይህን ክፍል ከደቡባዊው ባቢሎን ልዑል ከሚደዳክ ባልዳን ዘመን ጋር ያያይዘዋል። እርሱ በአሦር ላይ የመፀወና በኤላማውያን ርዳታ የባቢሎን ንጉሥ ነኝ ብሎ በራሱ ላይ ዘውድን የደፋው በ722 ዓቅክ ነበር። እርሱ በልዩ ልዩ ወቅቶች ገዝቶአል፤ ከእርሱ ሞት በኋላም ሰናክሬም ከፍተኛ ጥፋት ከማምጣቱ አስቀድሞ ባቢሎን ረጅም የነጻነት ዘመን አሳልፋለች። ይሁን እንጂ ሚደዳክ ባልዳን በሕይወት እያለ በዳግማዊ ሳርጎንና በሰናክሬም በተለያዩ ጊዜያት ከተማዬቱ ተይዞ ታውቃለች። ይህ ደግሞ ትንቢቱ የተነገረው በዚሁ ዘመን ብቻ ሳይሆን በኢሳይያስ ዘመን ተፈጽሞ እንደ ነበረም ያሳያል።

1ሀ “በባሕሩ ዳር ባለው ምድረ በዳ” የሚለው ሐረግ የሚደዳክ ባልዳን የመኖሪያ ቤት የሚገኝበትን የደቡባዊ ምሥራቅ ባቢሎን ምድረ በዳ ሊያመለክት ይችላል። ይህም የባቢሎን ከተማ የቆመበት ትልቁ ሜዳ ሊሆን ይችላል። ይህ ሜዳ በብዙ ሐይቆችና ረግጋጋማ ቦታዎች የተከፋፈለ በመሆኑ ባሕር መባሉ ተገቢ ነው።

1ለ-2 ነቢዩ በምድረ በዳ ከሚገኙ አገሮች ባቢሎንን አቋርጦ የሚያልፍ ወራሪ ሰራዊት ወደ ባቢሎን ሲቃረብ በራእይ ተመለከተ። ነገሮችን በምናብ ሥሎ የማቅረብ ትልቅ ተሰጥሞ ያለው አእምሮው በነዚህና ከኒኒብ ተነሥተው ይሁዳን በሚያቋርጡ ዐውሎ ነፋሶች መካከል ተመሳሳይነት መኖሩን አስተውሏል። ከዚያም ነቢዩ አሳሳቢ የሆነ ራእይ ማየቱን ለተደራሲያኑ ተናገረ። ይህ ትንቢት ቂርስንና እርሱ በባቢሎን ላይ ያደረሰውን ጥቃት የሚያመለክት ከሆነ፤ በባቢሎን የሚገኙ አይሁድ ከተማዬቱ በምትደመስበት ጊዜ ዐብረው ስለሚጠፋ

በመጀመሪያ ደረጃ መልእክቱ አሸባሪ ሊሆን ይችላል። ይሁን እንጂ በርግጥ ይህ አልሆነም። በዚህ ምክንያት ይህ ጊዜ ከሚሮዳክ ባልዳን ጋር መያያዝ ሊሆን የሚችል ነገር ነው። ሚሮዳክ ባልዳን በአሦር ላይ የማመፁ ዜና አሦር ልትዳክም ወይም ሙሉ በሙሉ ልትገለበጥ ትችላለች በሚል ተስፋ አይሁድን የሚያበረታታ ነበር። ይሁንና የባቢሎን መንግሥት በድንገት መውደቅ በእንዲህ ዐይነቱ ተስፋ ላይ መጥፎ ጥላ የሚጥል ክሥተት ነበር።

ብዙ የመጽሐፍ ቅዱስ ተንታኞች በቁ. 2ለ ላይ የሚገኙት ቃላት ኤላምና ሜዶን ባቢሎንን እንዲወሩ እግዚአብሔር ያቀረበላቸውን ጥሪ የሚያመለክቱ ቃላት ናቸው ብለው ያስባሉ። ይሁን እንጂ በኢሳይያስ ዘመን ኤላምና ሜዶን የአሦር ዋና ጠላቶችና የባቢሎን የቃል ኪዳን ተባባሪዎች እንደ ነበሩ ማየቱ ይቀላል። በዚህ ምክንያት ከላይ እንደ ተጠቀሰው ጩኸቱ ምናልባት የባቢሎን የቃል ኪዳን ተባባሪ አገሮች በአሦር ላይ ያሰሙት የጦርነት ጩኸት ሊሆን ይችላል።

3-4 በሞግብ ላይ የተነገረው ትንቢት (15፥5፤ 16፥9-11) የራሱ ሕዝብ ጠላቶች ቢሆኑም እንኳ፤ ሰዎች ሲገደሉ በመመልከቱ ኢሳይያስ የተሰማውን ጥልቅ ሐዘን ያሳያል። የኢሳይያስ ፍርሀት የመነጨው እርሱ ከሕዝቡ ጋር አንድ በመሆኑ ጭምር ነው፤ ይኸውም በሚሮዳክ ባልዳን ላይ ያላቸው ተስፋ መና ሲቀር የሚደርስባቸው ጥልቅ ተስፋ መቀረጥ ስለ ተሰማው ነው። ኢሳይያስ ስለ ፍርሀትም፤ ስለ መንገዳጥቀጥም ስለሚናገር የኋለኛው ሐሳብ የበለጠ ትክክል ይመስላል።

5 ይህ ጥቅስ የግብዣን ሁኔታ አጉልቶ ያሳያል፤ ነገር ግን ግብዣው የተደረገው የት ነው? ሄሮዶቱስ የተባለው የታሪክ ምሁር ባቢሎን በ539 ዓክልበ. በፋርሳውያን የተወሰደችበት ሁኔታ እጅግ በጣም ፈጣንና በከተማዬቱ መካከል የወይን ጠጅ ሲጠጡ የነበሩ ሰዎች እንኳ የከተማዬቱ ሩቅ አካባቢዎች በጠላት እጅ መውደቃቸውን አላወቁም ነበር ብሏል። በሌላ በኩል ግብዣ ላይ የነበሩ የይሁዳ መሪዎች ከሆኑ (ከ22፥1-2፤13 ጋር ያነጻ።) የጥቅሱ ሁለተኛ ክፍል አጋማሽ ለጦርነት መቀስቀሱን ተከትሎ ድንገተኛ የሁኔታ ለውጥና ለጦርነት መዘጋጀት መኖሩን አይገልጽም፤ ከዚህ ይልቅ ሰዎቹ በመዝናናት ላይ እንደ ነበሩ ያሳያል። ለወታደራዊ ተግባር ዝግጅት ተደርጎአል። መኰንኖችም ጊዜያቸውን በአግባቡ ለመጠቀም እንዲያስችላቸው በለበሱት የቈዳ ጋሻ ላይ ዘይት አድርገዋል፤ ይህም ከጠላት የሚወረወርባቸው መሣሪያ እንዳይወጋቸው ይከላከላል።

6-10 ነቢዩ ራእይ አይቶአል፤ ከዚያም የጌታን ድምፅ ይሰማል። ኢሳይያስ ጠባቂ እንዲያቆም ተነገረው። ስለ ማንኛውም ጋለቢ ቡድን መረጃ መስጠት አለበት፤ ምክንያቱም እነርሱ በሩቅ አገር ስለ ተፈጸመው ነገር ዘገባ ማቅረብ ይችላሉ። ጠባቂው ለአያሌ ቀናት ያህል በቦታው ላይ እንደ ቆመ ነበር። የጥበቃ ሥራው አደከመው፤ ነገር ግን ትዕግሥቱ በመጨረሻ ላይ ከአድማስ ማዶ ወደ እርሱ ሲመጣ በተመለከተው አንድ ሠረገልኛ ተነሱ። እርሱ የመጣለት መልእክት፤ ብዙዎች ትልቅ ተስፋ የጣሉበት ባቢሎን ወደቀች፤ ምናልባትም ያሸነፏት አሦራውያን ናቸው የሚል ነበር። የባቢሎንናውያንን አማልክትና መሰባሰቢያቸው መጠቀስ፤ ምናልባት የይሁዳን መሪዎች በሰዶና የሚገገሥጽ ሳይሆን አይቀርም። ከአረማውያን ጋር የጦር ቃል ኪዳን ስምምነት መሥርተው የእግዚአብሔርን በረከት እንዴት ተስፋ ሊያደርጉ ይችላሉ?

ቀደም ሲል በአሦራውያን እጅ ብዙ የተሠቃዩት የይሁዳ ሕዝብ የተገለጹት በወውድማ ላይ እንደ ተወቃ እህል፤ ግን አሁንም በሕይወት ባለ፤ በመሬት ላይ እንደ ወደቀ፤ እንደ ተረጋገጠና እንደ ተጨፈለቀ፤ በወውድማ ላይ ወቂው ክፉኛ በመንሹ ከመታው በኋላም እንደሚተርፍ እህል ገና በሕይወት ይኖራሉ። ምስሉ ተስፋ በሚያስቁርጥ ሁኔታ ውስጥ እንደሚኖር በአጽንዖት የሚያሳይ ሲሆን፤ ምናልባት የተስፋ ጭላንጭል መኖሩን ለማመልከት ታቅዶ ይሆናል። ይሁዳ ምርት እንጂ ገለባ አይደለችም፤ የባቢሎንን ውድቀት ያመጣው ሁሉን ቻይ አምላክ እግዚአብሔርም የራሱን ሕዝብ የሚጠብቅና በእነርሱ ላይ ያሉትን ዕቅዶች ሁሉ የሚፈጸም የእስራኤል አምላክ ነው።

በ. በኤይም ላይ የተነገረ ትንቢት (21፥11-12)

11-12 “ዱማ” የሚለው ቃል ፍች ጸጥታ ወይም ርጋታ ማለት ሲሆን፤ ኤይምን የሚያመለክት የኅብር ቃል ነው

(የአ.መ.ት ማጥኛ ጽሑፍ ይመልከቱ)። የእግዚአብሔር ቃል ክፍል እንደመሆኑ መጠን ይህ ዐጭር ትንቢት ትርጉምና ፋይዳ ይኖረው ዘንድ ያስፈልጋል። ትርጉሙን ማግኘት የሚቻለው ምናልባት በርእሱ ላይ ያለውን የኅብር ቃል በሚገባ መረዳት ሲቻል ነው። ለመረዳት አስቸጋሪ በነበሩ ታሪካዊ ሁኔታዎች ውስጥ እግዚአብሔር ለሕዝቡ ብርሃን ይሰጣል፤ የኢሳይያስ አገልግሎት ራሱ ለዚህ ጥሩ ምስክር ነው። ይህ በይሁዳ አረማዊ አገራዊ አገሮች ዘንድ የሚታየው ግን የዚህ ተቃራኒ ሆኖ ነው። የጠባቂው መልስ በጣም ግልጽ ያልሆነና ለመረዳት የሚያስቸግር በመሆኑ፤ መልስ እንዳልሰጠ ያህል ነው። አንዱ ርግጠኛ ነገር ሌሊቱ የሚያከትመው ማለጻ ላይ ነው፤ ይሁን እንጂ ይህም በሌላ ሌሊት ይተካል። ምናልባት ይህ የአሦራውያንን የጭቁና አገዛዝ መወገድ የሚያመለክት ሲሆን፤ ይህም በሌላው የጨለማ ሌሊት ማለትም በባቢሎንናውያን አገዛዝ የሚተካ ይሆናል።

ተ. በዐረብ ላይ የተነገረ ትንቢት (21፥13-17)

13-17 ይህ ትንቢት ብዙውን ጊዜ ከቀዳሚው ዐጭር ትንቢት ጋር የቀረበ ትስስር እንዳለው ይታመናል። በርግጥ ኤይም በዐረብ ምድር ጫፍ ላይ መገኘቱ የታወቀ ነው። ዱማ፤ ቱማንና ቄዳር ሁሉም በእስማኤል የዘር ሐረግ ዝርዝር ውስጥ በዘፍ 25፥13-16 ላይ ተጠቅሰዋል። በርግጥም በዚያ ቦታ የተጠቀሰው ዱማ፤ ኤይም የኤሳው ዘር እንደ ሆነ ሁሉ፤ እርሱም የዐረብ ዝርያ ያለው ሕዝብ ነው (ዘፍ 25፥30)።

ዳግማዊ ሳርጎን በ715 ዓክልበ. በሰሜናዊ ዐረብ ነገዶች ላይ ወረራ ፈጽሟል፤ ይህም ለዚህ ትንቢት የሚስማማ መቼት ሊሆን ይችላል። ከተለያዩ የዐረብ ነገዶች የታጠቁ ሰዎች ተውጣጥተው ነበር፤ ይሁን እንጂ ከአሦራውያን ጋር የሚመጣጡ ባለመሆናቸው ሽሽተው አመለጡ። ሲሸሹ በጣም ደክመው፤ በውሃ ጥማት ተቃጥለውና ተርበው ነበር። ሽቀባቸውን በባድማ ላይ ያከማቹ ነጋዴዎችና በምድረ በዳው ውስጥ ውሃና ተክሎች ባሉበት የሰፈሩ ኗሪዎች ሁለቱም ይሸሽ ለነበረው ሰራዊት ምግብና መጠጥ እንዲያቀርቡ ተጠይቀዋል። የአሦርን ሰራዊት የተጋፈጠው የዐረብ ሰራዊት ዕድሜው ዐጭር ይሆናል፤ ምክንያቱም የሰራዊቱ ቍጥር በዐሥራ ሁለት ወራት ጊዜ ውስጥ እጅግ በጣም ጥቂት ወደ መሆን ደረጃ ይደርሳል። የመዝጊያ ትንቢቱ ቀመር ይህ የእስራኤል አምላክ ፍርድ መሆኑን በሥረ መሠረትነት ሳያመለክት አልቀረም።

ቸ. በኢየሩሳሌም ላይ የተነገረ ትንቢት (22፥1-25)

ይህ ምዕራፍ በሁለት ክፍሎች ይከፈላል፤ ይኸውም፡- ቁ. 1-14 ከተማዬቱ ከቅጥሯ ውጭ ካሉ ጠላቶች ነጻ በወጣችበት ጊዜ የኢየሩሳሌም ሰዎች ያሳዩትን ጠባይ ሲያወግዝ፤ ቁ. 15-25 ደግሞ ከሕዝቡ መሪዎች በሁለቱ ላይ ያተኩራል። የመጀመሪያውን ክፍል፤ ከምዕ 36-37 አኳያ ካየነው ምናልባትም ያ ጊዜ ከተማዬቱ ከሰናክራም እጅ ነጻ የወጣችበት ነው ወደሚል ማጠቃለያ ልንደርስ እንችላለን። ይህኛው ትንቢት እምነታቸው የቱን ያህል ጥልቀት አልባ እንደ ነበር በጣም ግልጽ ቢያደርግም፤ ምዕ 36-37 የሕዝቅያስና የሕዝቡ እምነት በምላሹ ላስገኘው መለኮታዊ ትድግና አጽንዖት ይሰጣሉ። በተመሳሳይ ሁኔታ የነገሥትና የዜና መዋዕል መጻሕፍት ጸሐፊዎች አስደሳቂና የኢየሱስ የተሐድሶ ድርጊት በአድናቆት የተረከቡት ሁኔታ፤ ኤርምያስ ይሕዝቡን ውጫዊ፤ ከልብ ያልሆነና ጥልቀት የለለው ንስሐ አስመልክቶ ከተናገረው ሐሳብ ጋር ሁለቱ ተነጻጽረው የሚታዩ ነገሮች ናቸው። እነዚህ እይታዎች እርስ በርስ የሚደጋገፉ ናቸው።

1ሀ የ“ኤይ ሸለቆ” የሚለው ሐረግ ሁልጊዜ የሚያመለክተው ኢየሩሳሌምን ቢሆንም፤ የመጽሐፍ ቅዱስ ተንታኞች ይህን ሐረግ የሚረዱት በተለያዩ መንገዶች ነው። ከተማዬቱ የተመሠረተችው በጽዮንና በሞሪያ በሰሪታዎች ላይ በመሆኑ፤ ይህች ከተማ በሽለቆ ውስጥ ትገኛለች ብለን አናስብም፤ ይሁን እንጂ በከራብታዎች በመከባባል ምክንያት በአንጻራዊ ሁኔታ በዝቅተኛ ቦታ ላይ ትገኛለች ማለት እንችላለን (ከመዝ 125፥2፤ ከኤር 21፥13 ጋር ያነጻ።) ሐረጉ እንደሚያስረዳው ይህ ስፍራ በርካታ ነቢያት ትንቢታዊ ራእዮችን የተቀበሉበትና ለሕዝብ ያስተላለፉበት መሆኑን ሊያመለክት ይችላል። ይህም ሕዝባቸው ለፈጽሞት አስወቃሽ ተግባር ያላባቸውን ተጠያቂነት ከፍ ያደርገዋል።

የነቢዩ የተለየ ብርቱ አገላለጽ እርሱ በከፍተኛ ደረጃ ተረብቶ እንደ ነበር ያመለክታል። ይህ ትንቢት የተነገረው በተክክል ኢየሩሳሌም ክላሳክራም እጅ ትድግናን ባገኘችበት ጊዜ ነው። ትድግናን ባገኘችበት ጊዜ ነው የምንል ከሆነ፤ ይህ ጊዜ የኢሳይያስ የይፋ አገልግሎት የቀጠለበት የኋለኛው ክፍል ጊዜ ነው። በዚህ ትንቢት ውስጥ በዐሠርት በሚቆጠሩ ዓመታት ሲተነብይ ሳለ ያከማቻቸውን፤ በራሱ ሕዝብ ላይ ተስፋ የቆረጠባቸውን ነገሮች ሁሉ አንድ ሳይቀር አቀርቦአል። ከሕዝቡ የሚያገኘው ምላሽ እጅግ ጥቂት እንደሚሆን አስቀድሞ ተነግሮታል (ከ6፥9-10 ጋር ያነጻ)፤ ይህ እውነት መሆኑንም በአካዝ ዘመነ መንግሥት በርግጥ ተገንዝቦአል (ምዕ 7)። ምናልባት ከእርሱ በፊት ከነበሩት ነገሥታት ይልቅ በጣም መንፈሳዊ በነበረው በሕዝቅያስ ዘመነ መንግሥት የተሻሉ ነገሮች እንደሚሆኑ ተስፋ አድርጎ ነበር። ኢሳይያስ በዚህ መንገድ በአገልግሎቱ መጨረሻ አካባቢ የጌታን ባሪያ ስሜት ተጋርቷል (ከ49፥4 ጋር ያነጻ)።

1ለ-2ሀ በአጠቃላይ በከተማዬ ላይ በጫጫታ የታጀበ ፈንጠዚያ መኖሩንና ደልዳላዎቹ ጣሪያዎች በጨፋሪዎች መሞላታቸውን ያመለክታል። ምናልባት ሕዝቡ ከመነሻው የሄዱት ከከተማዬ ውጭ አሦራውያን መኖራቸውን ለማየት ነበር፤ ይሁን እንጂ ሞተው ስላገኛቸው (ከ37፥36 ጋር ያነጻ) መደሰት ጀመሩ (ከቀ. 12-13 ጋር ያነጻ)።

2ለ-3 ሰናክራም ሕዝቅያስን ድል እንደሚያደርገው የተናገራቸው ቃሎች በተቀረጹ ጽሑፎች ላይ ተገኝተዋል፤ ይህ የሆነው አሦራውያን ቀደም ባለው ይሁዳን በወረሩበት ወቅት ሳይሆን አይቀርም (ከ2ነገ 18፥13-16፤ ከኢሳ 1፥5-9 ጋር ያነጻ)። በቀ. 2ለ ላይ ቀደም ብሎ እንሞታለን ብለው ሠግተው ሳለ፤ አሁን ግን በስኳር ራሳቸውን በሳቱት ላይ “የተገደሉብሽ” የሚለው ማጣቀሻ ቃል ምፀታዊ ትችት ነው? ምንም እንኳን ነቢዩ በጦርነቱ መጀመሪያ ላይ ስለ ተማረኩና ስለ ሞቱ ሰዎች የሚያስብ ቢሆንም። የኢሳይያስ ዋና ሐሳብ ሕዝቡ ትልቅ ድል እንዳገኙ በመቀጠል፤ ለራሳቸው ክብር መስጠት እንደሌለባቸው የሚያሳስብ ነው። እንዲያውም ጠላት ወደ እነርሱ በመጠጋቱ ቅስማቸው ተሰብሮ ሽሽተዋል።

4-8ሀ ኢሳይያስ በአስደናቂው የእግዚአብሔር ጸጋ ትድግናን ያገኘው ኢየሩሳሌም አንድ ቀን በእርሱ እጅ እንደሞትጠፋ ዐውቀዋል። ሕዝቡ ባለፈው ከተፈጸመው የተማሩት አንድም ነገር አልነበረም፤ ነቢዩ ለወገኖቹ የነበረው መንፈሳዊ ሐዘን እጅግ በጣም ከፍተኛ ከመሆኑ የተነሣ መጽናናት አልቻለም። እንደ አይሁዳዊነቱ የእግዚአብሔር ፍርድ ሆኖ ተገልጦለት የነበረውንና አሜን ብሎ ሊቀበለው ያልቻለውን የሕዝቡን መጥፋት የእግዚአብሔር እንደ መሆኑ በርግጥ መቀበል ይችላል።

በ2፥6-22 ላይ የተተነበየው የእግዚአብሔር ቀን በኢየሩሳሌም ላይ መጥቶአል። አ.መ.ት በተመሳሳይ ድምፅ ወይም ፊደል የሚጀምሩ ሦስት አስደንጋጭ የዕብራይስጥ ቃላትን ያሳየናል፤ አነርሱም፤ “የመጫጫኸያ፤ የመረገጥና የሽብር” የሚሉት ናቸው። ሕዝቡ የአሦራውያንን መገደል ከቅጥሩ ላይ ሆነው ወደ ታች በመመልከት በእነርሱ ውድቀት ይደሰቱ ነበር። በታላቁ የእግዚአብሔር ቀን እነዚያው ቅጥሮች በጠላት እጅ ይፈራርሳሉ፤ የራእይ ሽለቆን የከበቡትም ተራሮች የኢየሩሳሌምን ነዋሪዎች የልቅሶ ዋይታ ያስተጋባሉ።

በ70 ዓ.ም. ሮማውያን የአይሁድን ተቃውሞ አሸንፈው ወደ ኢየሩሳሌም ገብተው በሕዝቧና በሕንጻዎቿ ላይ ከፍተኛ ጥፋት በማድረጋቸው ታሪክ ራሱን ቢደግምም እንኳ፤ ይህ ትንቢት መጀመሪያ ፍጻሜውን ያገኘው ናቡከደነፆር ከተማዬቱን በያዘበት በ586 ዓክልበ. ላይ ነው። በባቢሎን ንጉሥ ሰራዊት ውስጥ ሲያገለግሉ የነበሩት ምናልባት አላማውያንና ሶርያውያን (ከቂር) ሊሆኑ ይችላሉ። ከባቢውና ወራሪው ጦር ዓለማቀፋዊ ገጽታ እንዳለው ስለሚያሳይ፤ የእነርሱ መጠቀስ ትንቢቱ ተጨማሪ የሽብር ይዘት እንዲኖረው ያደርጋል።

8ለ-11 የአሦር ሰራዊት ከአድማስ ማዶ ሆኖ በሚታይበት ጊዜ፤ በኢየሩሳሌም ውስጥ የነበረው ሁኔታ ምን ይመስል እንደ ነበር ወደ ማሳየት ነቢዩ ይመለሳል። በድርጊታቸው የሕዝቡ እምነት ከእግዚአብሔር ይልቅ በሰው ልጆች ላይ መሆኑን ለኢሳይያስ ግልጽ አድርገዋል። ለረጅም ጊዜ ተከቦ የቄዩ ከተማ

ብዙ ፍላጎቶች አሉት፤ የመከላከያ ሰራዊቱ በቂ የጦር መሣሪያ ያስፈልገዋል። ኢየሩሳሌም የሊባኖስ ዱር በተባለ ቤተ መንግሥት ውስጥ የራሷ መሣሪያ ግምጃ ቤት ነበራት (ከ1ነገ 2፥5 ጋር ያነጻ)፤ የጦር መከላከያም ለሰላቱ ያስፈልጉ የነበሩት ሰይፎችና ጦሮች መኖራቸውን በፍጥነት አረጋግጠዋል። የከተማዬ ቅጥሮችና በተለይም የመከላከያ ሰንተቶቿ ጥገና የሚያስፈልጋቸው ነበር፤ ለዚህ ጥገና የሚውሉ ድንጋዮችን ለማግኘት አንዳንድ ቤቶች መፍረስ ነበረባቸው፤ ምክንያቱም በይሁዳ ወደሚገኙ የድንጋይ ካባዎች ሂደ ድንጋይ ለማምጣት ጊዜም ሆነ ነጻነት አልነበረም። በወቅቱ የማይፈለግ ማንኛውም ቤት መፍረስ ነበረበት። አካዝ እምነት ከማጣቱ የተነሣ ለከተማዬ ውሃ በማቅረብ ስበብ ራሱን በሥራ ወጥሮ ነበር (ከ7፥1-3 ጋር ያነጻ)፤ በኢየሩሳሌም የነበሩት የሕዝቅያስ ሰዎችም ተመሳሳይ አመለካከት ነበራቸው (ከጊዜያ 32፥1-5 ጋር ያነጻ)። ልዩ የውሃ ማከማቻ ተገንብቷል፤ ይህም ምናልባት ከሰሊሆም ኩራ የተትረፈረፈ ውሃ ለማቆየት ተብሎ የተደረገ ነው።

እግዚአብሔር የታሪክም ሆነ የተፈጥሮ ፈጣሪ ነው። ታሪክ ከተከታታይ ግዙቶችና ከተከታታይ ፍርዶች (ከ10፥23-24 ጋር ያመሳክሩ) ሁሉ ጋር ከሁሉን ቻዩ እጅ በታች ነው፤ ከዚህ ሕዝብ ጋር ልዩ ግንኙነት ስላለው እርሱ የእስራኤል አምላክ ነው። በዚህ ሁኔታ የተነሣ በእምነት ወደ እርሱ መመልከት ነበረባቸው። በዚህ ፈንታ ግን እንዲያምኑ የቀረበላቸውን ጥሪ ለማምለጥ ሲሉ ሌሎች መንገዶችን ለማግኘት ይጥሩ ነበር።

12-14 ግንኙነትን በሚገልጸው ስያሜ “የእስራኤል አምላክ” በሚለው ዐይነት ምትክ “የሰራዊት ጌታ እግዚአብሔር” የሚለውን የነይል መግለጫ ስያሜ መጠቀም ወደ ፊት አንድ መጥፎ ነገር እንደሚመጣ የሚጠቀም ነው። ሕዝቡ ንስሐ በመግባት ጸጋውን የማይሾ ከሆነ፤ በከተማቸው ላይ በሚፈጽመው አስፈሪ ፍርድ ኅይሉን ይመለከታሉ። ነቢዩ በኢየሩሳሌም ጉዳዮች ላይ ሲመላለስ በተመለከታቸው ነገሮች ተበሳጭቷል። ጉዳዮቹ መንፈሳቸው በተሰበረባቸውና በኅብረት ንስሐ ገብተው ወደ ቤተ መቅደሱ በሚጓዙ ሰዎች መጥለቅለቅ ነበረባቸው።

ቀ. 14 በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ከሚገኙ እጅግ አስደንጋጭ አረፍተ ነገሮች አንዱን የሚገልጽ ሲሆን፤ ምናልባትም ከራእ 22፥11 ጋር ሲነጻጸር ይችላል። ሰነራዎቹ ምናልባት በኢየሩሌም ቤተ መቅደስ ውስጥ ለግብዣ ያቀረቡአቸውን እንስሳት ዐርደዋል። ቢሆንም ማንኛውም መሥዋዕት ለዚህ ንጢአት ማስተሰሪያ እንዲሆን ሊቀርብ ይችላል ብለው ማሰብ የለባቸውም። እግዚአብሔር ኢየሩሳሌምን ከጠላቶቿ ለመከላከል የገባቸው ተስፋዎች በአስደናቂ ሁኔታ እየተፈጸሙ ሳለ፤ ከተማዬ በርግጥኛነት አንድ ቀን በጠላቶቿ እጅ እንደሞትወድቅና ያንን በእርሷ ላይ የሚወርደውን የእግዚአብሔር ፍርድ፤ ማንም ፈጽሞ ሊቀለብሰው እንማይችል የሚገልጽ ማስተንቀቂያ ተሰጥቶ ነበር።

15-16 ይህ የፍርድ መልእክት ያለ ጥርጥር አስደንጋጭ ቢሆንም፤ በቀጥታ ለማን እንደሚነናገር ግልጽ ባለመሆኑ ለአንዳንዶች አስፈሪነቱን የሚቀንሰው ይመስላል። እንደ እውነቱ ከሆነማ ኢየሩሳሌም አንድ ማኅበረ ሰብ ነው፤ የእግዚአብሔር ፍርድ በአንድ ሕዝብ ላይ በሚመጣበት ጊዜ ማንኛውም ግለሰብ ይህ ነው የሚባል ነቀፋ ሳይኖርበት የሌሎች ንጢአት ባስከተለው ፍርድ ቅጣት የደረሰበት መሆኑን ለራሱ ማረጋገጥ ይፈልጋል። ኢሳይያስ እንዲህ ለደነደነ ጎሊና ማምለጫ መንገድ የለውም። የእግዚአብሔር ሕዝብ ራሱን የሚመረምረው በሰራዊት ጌታ በእግዚአብሔር ፊት ነው።

ፍርድ ጠቋሚው ብርሃን አሁን በአንድ ሰው ላይ ያነጣጥራል፤ ይህ ሰው ሳምናስ የተባለው የንጉሡ ቤተ መንግሥት ኅላፊ ነው (ከ36፥3፤ 11፤ 22፤ 37፥2 ጋር ያነጻ)። የፈርዖኖች የፒራሚድ መቃብሮች በጥንታዊው ቅርብ ምሥራቅ የነበሩ ታዋቂ ሰዎች ከሞቱ በኋላ ለብዙ ዘመናት ለሰማቸው መታሰቢያ እጅግ የተዋቡ የቀብር ቦታዎችን የማግኘት ከፍተኛ ፍላጎታቸውን በምሳሌነት ይዘዋል።

17-19 “ተጠንቀቅ” ሳምናስ ከዚህ ቀደም ካቀደው ቦታ ውጭ ወደ ፊት በሌላ ቦታ እንዳይገኝ የሚከለክል ነው። “አንተ ኃያል ሰው ሆይ” የሚለው ሐረግ ሳምናስ ስለ ራሱ ስላለው ግምት

የሚገኝም ነው። እንዲሁም ከሥልጣኑ አባሮ በአፋሪ ሁኔታ ወደ ሌላ ምድር (ይህም በትክክል አሦርን ያመለክታል) በመውሰድ እውነተኛ ሥልጣን ያለው ማን እንደ ሆነ ያሳያል። በአንዳንድ ታዋቂ ቦታዎች ላይ በእርሱ ትእዛዝ ከተፈለጉት ድንጋጌዎች የተሠሩት ውብ መቃብሮች ከዚህ በኋላ የእርሱን ታላቅነት የሚመለከቱ አይሆኑም፤ ነገር ግን ከነቱ ምቹቱን የሚያሳዩ ናቸው፤ ምክንያቱም እርሱ የሚሞተው በዓድ ምድር ነው። ምናልባት እርሱ በኢየሩሴም ጉዳዮች ላይ ለክብረ በዓል በተዘጋጁ ሠረገሎች ታጅቦ ተመልሶአል (ከ24ሙ 15፤ 1፤ ከ17 1፤ 5 ጋር ያነጻ)፤ አሁን ግን የጌታው የንጉሡ ክብር ሆኖ ሳይሆን የእርሱ ኅፍረት ሆኖ ይታያል።

በሳምናስ ላይ የተሰነዘረው ንቅት በቁ. 15 ላይ “ይህን መጋቢ” በሚለው የሥላቅ መግለጫ ተጠቃልሎአል። የባለ ሥልጣኑ ታዋቂ ለመሆን የመፈለግ ምኞትና ትዕቢቱ ፖለቲካዊ መመሪያው (የግብፅ ደጋፊ መሆኑ) ንጉሡና ሕዝቡ በእግዚአብሔር ላይ ብቻ እንዲታመኑ ኢሳይያስ ያስተላለፈውን መልእክት ከሚገረፍት ጋር የተያያዘ ቢሆንም፤ ትንቢቱ የንቁቱን ምክንያት በዝርዝር አይነግረንም ይሆናል። ይህም ትንቢቱ በዚህ ክፍል ከሚገኘው ከቁ. 1-14 ጋር የተያያዘበትን ምክንያት በርግጥ ይገልጻል።

20-23 ሳምናስ በየጉዳዩ ላይ ሠረገሎቹን የነዳውና እጅግ ውብ የሆነ መቃብርን ለራሱ ያነጸው በዚህ ሁሉ ሌሎችን ለማስደመምና ከሌሎች ሰዎች ምስጋና ለማግኘት ነበር። የእግዚአብሔርን የይሁዳን ፈገግታ ማግኘትና በቀላል ነገር ግን ልብን በሚነካ ሐረግ አገልጋይ መባል ምንኛ የበለጠ ነገር ነው። እንደ ሳምናስ ሁሉ በ36፤ 3፡ 11፡ 22 እና 37፤ 2 ላይ ስሙ የተጠቀሰው ኤልያቂም የሳምናስን ሥልጣን ይወስዳል፤ የክብር ልብቶቹም ይሰጡታል (ከ36፤ 3 ማብራሪያ ጋር ያነጻ)። “አባት” የሚለው ቃል እርሱ በኢየሩሴም ሕዝብ ላይ ያለውን ሥልጣንና ካለው ግልጌነት የተነሣ ሕዝቡን እንደሚመግብ ያመለክታል። ቁ. 22ን ቃል በቃል ልንገረዳው እንችላለን፤ ባለዐደራ የቤተ መንግሥቱን ዋና ቀላፍ የሚይዘው በትክክል ላይ ካለው ተደራሲ ልብስ ጋር ተያይዞ ነውና (ነገር ግን ከራእ 3፤ 7 ጋር ያነጻ፤ እንዲሁም ማቴ 16፤ 19፤ 18፤ 18 ይመ)።

የ “ካስማ” ተነጻጻሪ ዘይቤ የመንግሥትን መደላደል በትእምርትነት ያመለክታል (ከ33፤ 20 ጋር ያነጻ)። በኤልያቂም አማካይነት ቤተ ሰቡ በሙሉ በማግባረ ሰቡ ዘንድ ያላቸው ክብር ከፍ ይላል፤ ይህም ክብር በንጉሡ ዙፋን አጠገብ ከሚገኘው ገበታ ላይ እስከ መቀመጥ ድረስ ይዘልቃል። በግልጽ እንደሚታየው ኤልያቂም ከሳምናስ የተለየ መርሕ የነበረው ሰው ነው፤ ይኸውም ኢሳይያስ ሕዝቡ በእግዚአብሔር እንዲታመኑ ከሚሰጠው ምክር ጋር በአብዛኛው የሚመሳሰል ነበር። ይህ ከሆነ ዘንድም ለንጉሡ የሰጠው ምክር በወቅቱ ዓለማዊቶቹ የስትና በጠፋበት በዚያ ወቅት፤ ያ መንግሥት ጠንካራ እንዲመስል የሚያደርግ ብቻ ሳይሆን፤ እውነተኛ የስትና እንዳለው የሚያረጋግጥም ነበር።

24-25 እዚህ ላይ የትንቢቱ ስሜት አስደናቂ በሆነ መልክ ይቀየራል። “አገልጋይን” የሚለው እውነተኛው ክብር በቁ. 15-19 ላይ የተናገረ መሆኑን በሳምናስ በማሳየት በትንላጽው ሥላቃዊ ሥዕል ተተክቶአል። የሳምናስ ትልቁ ንጢአት ትዕቢት ነበር፤ የኤልያቂም ደግሞ በዘመድ መሥራቱ ነበር። በምድሪቱ ውስጥ ከፍተኛ ሥልጣን ካለው የቤተ ሰብ መሪ ጋር ዝምድና ያላቸው ቤተ ሰቦች ክብር ማግኘታቸው ሕጋዊ ነገር ነው። ይሁን እንጂ ኤልያቂም ለሾሙት የተመረጠው በእነርሱ ችሎታ ሳይሆን በራሱ ችሎታ ነበር። ከዚህ ላይ ካስማው ጥንካሬ ሲሰጥ የሚታየው ለድንኳኑ ሳይሆን ልዩ ልዩ የቤተ መንግሥት ማዕድ ቤት ዕቃዎች ለተንጠለጠሉበት ግድግዳ ነው (ከዘካ 14፤ 21 ጋር ያነጻ)። የትልቅ ሥልጣን ፈተናው በጣም ብዙ ነው፤ ሥልጣን የያዙ ሰዎችም የእግዚአብሔር ሕዝብ ጸሎት ያስፈልጋቸዋል።

ኀ. በጢሮስ ላይ የተነገረ ትንቢት (23፤ 1-18)

ፊንቄ ከሁለቱ ዋና ዋና ወደቦቿ ከጢሮስና ከሲዶና ጋር ከብዙው የብሉይ ኪዳን ታሪክ ጋር በመጉዳት የባሕር ንግድ ግዛት ነበረች። መላውን ሜዲትራኒያንና አካባቢውን ለመቁጣጠር ዕቅድ የነበራቸው አሦራውያን የአገዛዝ ዘመን እስከ መጣበት ጊዜ ድረስ በአንጻራዊ መልኩ ሲታይ፤ ይህች ትንሽ አገርና ወሳኝ የንግድ ከተሞቿ በግጭት ያልታወኩ ነበሩ።

ይሁን እንጂ በእርሷ ላይ ፍርድ ሊመጣ ይገባል፤ በዙሪያዋ የነበሩት ሌሎች አገሮች በአሦራውያን እጅ የቀመሱትን ፍርድ ትቀምሳለች። ከ705-701 ዓቅቅ ለተወሰነ ጊዜ በስም ብቻ የአሦር ግዛት ክፍል ወደ ነበረችው ወደ ፊንቄ የሰናከራው ትኩረት ተሳበ። አገሪቱ ተደመሰሰች፤ ጢሮስ ራሷም መሪር ለሆነ የረጅም ጊዜ ከበባ ሰለባ ሆነች። በኋላም በባቢሎናውያን፤ በፋርሳውያንና በትልቁ እስክንድር ዘመን በግሪካውያን እጅ ወድቃለች፤ ትልቁ እስክንድር በዓለም ታሪክ ውስጥ ታላቅ የሚባለውን ከበባ ካደረገ በኋላ በ333 ዓቅቅ ሙሉ በሙሉ ደምስሷታል። የትንቢቱን ፍጻሜ ስንመለከት እነዚህን የኋለኛ ዘመን ክሥተቶችና የአሦራውያንን አሠቃቂ ወረራ አካትቶ ይዟል።

1-5 ፊንቄውያን በሜዲትራኒያን አካባቢ በርካታ ቅኝ ግዛትና ጥገኛ የንግድ ጣቢያዎች ነበሯቸው። ምናልባትም በስፔን የሚገኘው ተርሴስና አንዳንዶቹ የቆጵሮስ ከተሞች ከእነዚህ መካከል ነበሩ። ከተርሴስ ወደ ኋላ በስተ ምሥራቅ ተነሥተው የሚጓዙ መርከቦች ጢሮስ ላይ ጉዟቸውን ከማጠናቀቃቸው በፊት በቆጵሮስ ወደብ ያርፉ ነበር። በቆጵሮስ ሳሉ ወደባቸው መደምሰስን ይሰማሉ፤ ስለሆነም ጉዟቸውን ማጠናቀቅ አልቻሉም። ሲዶን (ቁ. 2) እንደ ጢሮስ ሁሉ ሌላዋ የአገሪቱ ዋና ወደብ ነበረች። ፊንቄውያን ከግብፅ ጋር ልዩ የንግድ ግንኙነት ነበራቸው፤ ብዙ የጢሮሳውያንና የሲዶናውያን ጀልባዎች፤ በአባይ ሸለቆ ውስጥ ከሚገኙት የሺሖር ሜዳዎች ከፍተኛ መጠን ያላቸውን የእህል ምርቶች ይጭኑ እንደ ነበር ግንም ጥርጥር የለውም። እነዚህ የንግድ ትስስሮች በአሦራውያንና በተለያዩ ጊዜ ዓለምን በገዙ መንግሥታት ዘንድ ከፍተኛ ጥርጣሬን ያሳድሩ ነበር፤ ምክንያቱም የቅርብ ምሥራቅንና ምሥራቃዊ የሜዲትራኒያን አካባቢን ሙሉ በሙሉ ከመቁጣጠሯ በፊት የመጨረሻዋን ዋነኛ ጠላት ግብፅን ማሸነፍ ያስፈልጋል።

ባሕሩ የፊንቄውያን እናት እንደ ሆነ በሰውኛ ቋንቋ ተገልጿል፤ ከዚህ የበለጠ ተስማሚ አገላለጽም የለም። በጣም ብዙ ሲዶናውያን በአሦራውያን እጅ በመገደላቸው ሲዶን ልጆቿን ከእንግዲህ አታገኛቸውም፤ እርሷም ከዚህ ቀደም ምንም ልጆች እንዳልነበሯት ሆናለች። የባሕሩ ሐዘን፤ ከጢሮስና ከሲዶና ጋር የነበራት የንግድ ግንኙነት መጽናናትን ከሰጣት ከግብፅ ጋር ተዛምዶአል።

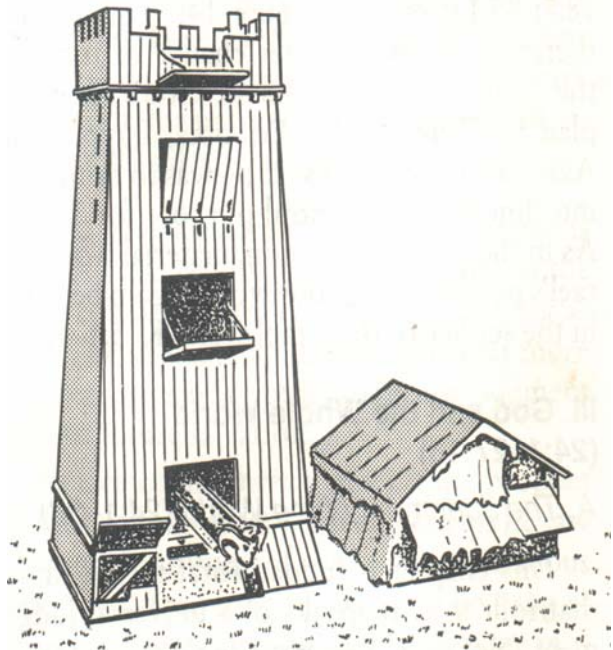
6-9 ነቢዩ ቀጥሎ የፊንቄ የቅርብ ምሥራቅ ቅኝ ግዛት ወደ ነበረችው ወደ ቆጵሮስ ሰዎች ይመለሳል። እነርሱ ምናልባትም የጢሮስን መደምሰስ ዜና ወደ ሩቅ የተርሴስ ምዕራብ ያደርሳሉ፤ ወይም ወደዚያ ይሸሻሉ። ነቢዩ የጢሮስን የሰላ የደስታ ታሪክ ሁኔታና ሰፊ ቅኝ ግዛቷን እንዲሁም ንግዷን በማመልከት፤ አሁን በኃያሉ የእግዚአብሔር እጅ በመዋረዱ፤ በሁለቱ መካከል ያለውን ንጽጽር ያሳየናል። ከአሦራውያን ጀምሮ ዓለምን የገዙ ነገሥታት በሙሉ ሌሎች አገሮችን ለመያዝ በሚያደርጉት ጉዞ ከጢሮስ ጋር ያቅዱ እንደ ነበር ጥርጥር የለውም፤ ይሁን እንጂ የእርሷ ውድቀት በርግጥ ምክር በመጨረሻ የሰው ልጆችን ምክር ሁሉ የሚያሸንፈው የእግዚአብሔር ሥራ ነበር። ኢሳይያስ እግዚአብሔር በየትኛውም መልክ የሚገለጠውን ሰው ትዕቢት ሙሉ በሙሉ ይቃወማል ብሎ ከመናገር ፈጽሞ አይደክመውም።

10-12ሀ ኢሳይያስ ፊንቄውያን ከተርሴስና ከግብጽ ጋር የነበራቸው የንግድ ትስስር ሊመጣ ያለውን መለኮታዊ ፍርድ የሚያዘናጋቸው መሆን እደሌለበት አስጠነቀቀ (ከዮናስ 1፤ 3-4 ጋር ያነጻ)። በሙሴ ዘመን በግብግብ ያለ ላይ ፍርድን በማምጣት ቀይ ባሕርን ለመክፈል የተዘረጋው ያ እጅ፤ አሁን ደግሞ በሜዲትራኒያን ባሕር ላይ ተዘርግቶ ነበር። በባሕሩ ዳርቻ የሚገኝ የትኛውም መንግሥት ከእግዚአብሔር የጽድቅ ቀጣ ነጻ እሆናለሁ ብሎ ማሰብ አይችልም።

12ለ-14 ትንቢቱ የተነገረው በ703 ወይም ከዚያ በኋላ ጥቂት ቄዶች ከሆኑ፤ እንግዲህ የሚያመለክተው በሽታ የተጠናወተውን ያህል ባቢሎናውያንን ይጠላ የነበረውን የሰናክራምን ወረራ ነው። ትንቢቱ የተነገረው ከዚህ ጥቂት ዓመታት ቀደም ብሎ ከሆነ፤ ዳግማዊ ሳርጎን በ710 ዓቅቅ በከለዳውያን ላይ የፈጸመውን ወረራ ሊያመለክት ይችላል። ሁለቱም ሁነቶች የተፈጸሙት ሰናክራም ጢሮስን ከወረረበት ከ701 ዓቅቅ በፊት ነው። ከባሕሩ አንድ ጫፍ እስከ ሌላኛው ጫፍ የሚገኙት

ጢሮስም ሆነች ከባሕሩ ባሻገር የምትገኝባቸው ቆጵሮስ የእግዚአብሔር የቀጣ መግለጫ መሣሪያ አሦር የዐመፅ ተግባሩን በሚጀምርበት ጊዜ መጠለያ አይሆኑም (ከ10፥5-11 ጋር ያነጻ)።

15-18 ብዙዎቹ የኢሳይያስ ትንቢቶች በመደምደሚያቸው ላይ አስገራሚ ማስታወሻዎችን ይዘዋል፤ ይህም ብዙ ጊዜ የጸጋ ቃል ነው (ከ8፥16-9፥7፣ 19፥1-25፣ 42፥18-43፥13 ጋር ያነጻ)። ከዚህ ላይ የምናየው ከፊል ምሕረት ጢሮስ ዐዲስ የንግድ ስኬት የምታገኝበት ይሆናል፤ ይሁን እንጂ ይህ ትርፋማ የመሆን ዘመን ለራሷ ሕዝብ የሚጠቅም ሳይሆን፤ በኢየሩሳሌም ለሚገኘው የእግዚአብሔር ቤት መግባት የሚውል ይሆናል።

ወታደሮች አንድን ከተማ በሚያጠቁበት ጊዜ እንዲህ ያሉትን የውጊያ ማማዎች የመከላከያ ዘዴ አድርገው መጠቀማቸው የተለመደ ነው (ከ23፥13 ጋር ያነጻ)። ይህ ሥዕል የተገኘው ካርታ ኢየሩሳሌም በተባለ ድርጅት ፈቃድ ነው።

የሰባ ዓመታት ጊዜ አይሁድ በባቢሎን ምርኮኞች ሆነው የቆዩበትን ጊዜ የሚያመለክት በመሆኑ ለኤርምያስ አንባብያን ዐዲስ አይደለም (ከኤር 25፥11-12፣ 29፥10 ጋር ያነጻ)፤ ከዚህ ላይ የዋለው ግን ጢሮስን ለማመልከት ነው።

በራሕይ መጽሐፍ ውስጥ የሚገኘው የባቢሎን ትእምርታዊ ሥዕል ሲጠና በብሉይ ኪዳን ውስጥ ያሉት “የባቢሎን ትንቢቶች ይህን ሥዕል በመቅረጽ ረገድ የሚጓዙ ብቻ ሳይሆኑ፤ ሌሎችን ትንቢቶች በተለይ ደግሞ በጢሮስ ላይ የተነገሩትን ትንቢቶች ለመቅረጽም የዋሉ መሆናቸውን ያሳያል። ጋለሞታ የሚለው ገለጻ (ራእ 17) ለዚህ ምንባብ አንድ ተዛማጅ ነገር ያለው ሳይሆን አይቀርም። ጎጽጽሩም ተገቢ ነው፤ ምክንያቱም ጋለሞታ ሴት በሚያብልጫልጩ ነገሮች ራሷን አስወጣ ከደንበኞቿ ጋር የንግድ ግብይት ታደርጋለችና። የባሕር ወደቦች በተለይ ከዝመት ዐዳሪነት ጋር በተያያዘ ምንጊዜም ስም የወጣላቸው መጥፎዎች ነበሩ። ጢሮስ ዐሮጌ ናት፤ ዐሮጌ ከተማ በመሆኗም ከንግዷ ጋር ተያያዥነት ያላቸውን ዘፈኖች በመዝፈን ደንበኞቿን ለመማረክ ትፈልጋለች።

ከዚህ ላይ በመንግሥታት ላይ በተነገሩት ትንቢቶችና (ከዚህ ትንቢት ጋር ሆነው በፊንቄ ላይ ወደ ድምጻማቸው በሚመጡት) ቁይቶ በመጽሐፉ ላይ በሚከሰቱት የትንቢቶች ምድብ መካከል አስፈላጊ የሆነ ትስስር አለ። የመጽሐፉ ሦስት ዋና ዋና ክፍሎች በሙሉ ከአሕዛብ ወገን የሆኑት ወደ ኢየሩሳሌም ይመጣሉ፤ የሚመጡትም ለማምለክ ብቻ ሳይሆን (ከ2፥1-5፣ 49፥6-7፣ 60፥1 ጋር ያነጻ)፤ የተመረጡት ሕዝቦች ሀብቶቻቸውን እንዲጠቀሙበትና ለእግዚአብሔር ቤተ መቅደስ አገልግሎት እንዲውል ለማድረግ ነው (ከ18፥7፣ 45፥14፣

49፥22-23፣ 60፥9-14 ጋር ያነጻ)። እንግዲህ ይህ ጭብጥ ለትንቢቱ የመጨረሻ ጥቅስ ከፍተኛ የድምፅ ቃና ለውጥ ያደርጋል። እግዚአብሔር በመጨረሻ ላይ ለጢሮስ ያቀደው ነገር እንደ ኢትዮጵያ፣ ግብፅና አሦር ሁሉ (ከ18፥7፣ 19፥18-25 ጋር ያነጻ) ለአስራ-ኤል ሕዝብ ወዳለው ማእከላዊ ሐሳብ መሥመር ማስገባት ነው። በስሉሞን ዘመን እንደ ነበረው፣ የአስራ-ኤል ስሜናዊ አገራባች አገሮች ቊሳቊሶች በድጋሚ ለቤተ መቅደሱ አገልግሎት ይውላሉ (ከ17፥5፣ 1-12 ጋር ያነጻ)።

፫. እግዚአብሔርና መላው ዓለም (24፥1-27፥13)

ሀ. የዓለም ፍርድ (24፥1-23)

ይህ ምዕራፍ ለሚከተሉት ሦስት ምዕራፎች መሠረት ነው። ስለ መላለሙ ፍርድ ይናገራል። ምዕራፉ አንድን አገር ወይም የተወሰኑ ታሪካዊ ሁኔታዎችን አለማመልከቱ ብቻ ሳይሆን፤ ፍርዱ በምድር ላይ ብቻ እንደሚፈጸም አድርጎ እንኳ አይወስነውም። ይህም በምዕ 13-23 ላይ እንደ ተተነበየው በተለይ አገሮች ላይና ከእነርሱም ዐልፎ የተሰነዘረውን ፍርድ ሁሉ ያጠቃልላል ማለት ነው።

1-3 እነዚህ ጥቅሶች ከምዕራፉ ጋር የሚጣጣሙ መግቢያዎች ናቸው። ነቢዩ የተሰጠውን ነገር ለአድማጮቹ ለማካፈል ያለውን ፍላጎት በሚገልጸው “እነሆ” በሚለው የመክፈቻ ቃል አማካይነት ለውስጣዊ ራሕይ ጥሪ ያቀርባል። ነዋሪዎቿን በሙሉ የሚነካ መላለማዊ ፍርድ በምድር ላይ ታውጃል። ከዚህ ላይ በነቢዩ አእምሮ ያለው ምን ዐይነት አደጋ ነው? “ባድማ ያደርጋታል” የሚለው ባዶ ማድረግን ያመለክታል። ይህን ባዶ የማድረግ ተግባር ነቢዩ፣ “የፍርስራሽ ክምር ያደርጋታል” በማለት አጥልቶታል። ከዚህ ላይ ምናልባት ነቢዩ ነዋሪዎች በየቦታው እንዲበተኑ ስለሚያደርገው ዝቅተኛ የመሬት መንቀጥቀጥ እያሰበ ይሆናል። ወይም የምድርን ፊት የሚያረጋግጥ የሚሰነጣጥቅ ክፍተኛ ድርቅ (ከቀ. 7 ጋር ያነጻ) እንደሚመጣ ተመልክቶ ይሆናል (ከማር 13፥8 ጋር ያነጻ)።

ኢሳይያስ በዚህ ምዕራፍ ላይ የተጠቀሱትን ትንቢቶች በሚናገርበት ጊዜ፣ ስለ ዘፍጥረት የመጀመሪያ ምዕራፎች የሚያስብ ይመስላል። በባቢል ግንብ ፍርድ ጊዜ፣ ሰዎች ተበትነው ነበር (ከዘፍ 11፥9 ጋር ያነጻ)፤ ይህም ዳግም ይፈጽማል። የእግዚአብሔር ፍርድ ሁሉንም የማጎበረ ሰብ ክፍል የሚዳስስ በመሆኑ፣ ማንንም አይለይም። የሰው ሃይማኖታዊ፣ ማጎበራዊና ኤክኖሚያዊ ሕይወት ግንኙነት አይገደበውም። እግዚአብሔር ተናግሮአል” የሚለው ማረጋገጫ ለተተነበዩት ፍርዶች ርግጠኛነት አጽንዖት ይሰጣል። እነርሱ እጅግ አስፈሪና ዓለምን በሙሉ የሚዳስሱ በመሆናቸው እንደዚህ ያለ ማረጋገጫ ቃል ያስፈልጋቸዋል።

4-6 እነዚህ ጥቅሶች በጠንካራ የግብረ ገብ ድምፅታቸው ይለያሉ። እውነተኛውና ሕያው አምላክ ፍርድን የሚፈጽመው በግብረ ገባዊ መርሐች ላይ ተመርኩዞ እንጂ፣ ተለዋዋጭ የፈቃድ መገለጫዎችን በመመልከት አይደለም። ነገሥታት የጽድቅ ቊሳቊሶች የሚደርስባቸው ተግባራቸውና የአደናደር ዘይቤያቸው ከእርሱ ፈቃድ ጋር የሚጣረስ በመሆኑ ነው።

የዘመኑ ጎብረተ ሰብ የሚያሳስበው በምድር ላይ የተከሠተው የአካባቢአችን መበክል ነው። ኢሳይያስን የሚያሳስበው ነገር ከዚህ የሚብሰው ነገር ከፍተኛ አደጋ የሚያስትለውና አስቸኳይ መፍትሔ የሚያሻው የግብረ ገብ መበላሸት ነው። ይህም በ8ኛው ክፍለ ዘመን ዓቅክ እንደ ነበረው ሁሉ ዛሬም እጅግ እየተስፋፋና እየሰሰበ የመጣ ጉዳይ ነው። ቁ. 5 አስራ-ኤል የሙሴ ሕግ ስለ ተሰጣት በተለይ ስለ እርሷ የሚናገር ቢመስልም፣ ዐውዱ መላውን ዓለም የሚያመለክት ስለ መሆኑ ግልጽ ያደርጋል። ይህ ዓለም የእግዚአብሔር የግብረ ገብ ትእዛዝ እንደ ሙሴ ሕግ ባለ መልኩ በጽሑፍ አልተሰጠውም፤ ነገር ግን እነዚያ ሕጎች እግዚአብሔር ለሰው ዘር ያለውን ፈቃድ የሚወክሉ በመሆናቸው የሰው ዘር እነዚያን ሕጎች በመጣሉ ከፍርድ በታች ነው። “ተላልፈዋል” የሚለው ቃል ግብረ ገቡ የሚጠይቃቸውን ነገሮች አስመልክቶ በሰው ኅሊና ውስጥ ቢያንስ ቢያንስ ጥቂት ግንዛቤ እንዳለና (ከሮሜ 1፥18-32፣ 2፥11-16 ጋር ያነጻ)፣ በዚህም ምክንያት ሰዎች ንጢአት የሚሠሩት ሆነ ብለው እንደ ሆነ ያሳያል።

በርግጥ በመጀመሪያው ኅጢአት ላይ የተሰጠው ፍርድ ዐልፎአል፤ ከፊታችን ያለው ፍርድም ከዘመናት ያለመታዘዝ በኋላ በሰው ዘርፍ ሁሉ ላይ የሚመጣው ነገረ ፍጻሜያዊ ፍርድ ነው። በመጀመሪያ በሰው ዘር አገዛዝ ሥር የነበረችው ምድር ተረግማለች፤ የሰው ልጅንም ውድቀት ጠባሳ ተሸክማለች። በደል መሸከም ማለት በደል የሚያስከትለውን ሥቃይ መቀበልና በእግዚአብሔር እጅ ቅጣት ውስጥ ማለፍ ማለት ነው።

7-9 ይህ ፍርድ መላለማዊ ቢሆንም እንኳ፤ በራእይ መጽሐፍ ውስጥ እንደሚገኙት በርካታ ፍርዶች ሁሉ በምድር ላይ ተፈጻሚ የሚሆን ይመስላል፤ ከዚህም ፍርድ የሚተርፉ የሰው ልጆች ይኖራሉ። የዘፍጥረት መጽሐፍ ርግማን በየዕፅዋቱ ዓለም ላይ ተጽዕኖ ፈጥሯል፤ በዚህ ምክንያት ሰውን ዕለታዊ ሥራው ወደ ዕርሻ መስክ ወስዶታል (ዘፍ 3፥17-19)። ከዚህ ላይ ተጨማሪው የፍርድ ርግማን የወይን ተክሎችንና መጠጥ ለማዘጋጀት የሚጠቅሙትን ሁሉ ይነካል። ነቢዩ የዕርሻ ቦታዎች ከፍርድ በታች ከመሆናቸው የተነሣ የሚገኘው ወይን ጥቂት እንደሚሆንና የወይን ጠጅም ጣዕም መራራ እንደሚሆን የሚያሳይ ይመስላል። የመጠጥ ስካርን ተከትለው የሚመጡት መሣሪያ መዘቃና ጭፈራ ከአንግዲህ አይኖሩም። ደስታ ሁሉ ከሕይወት ይርቃል፤ የፍርድ አምላክ ከዚህ ውጭ ነውና።

10-13 በምዕራፍ 24-27 ላይ “ከተማ” በማለት ስለሚያመለክቱት ልዩ ልዩ ማጣቀሻዎች ብዙ ተጽፎአል፤ የሚናገረው በተለይ ስለ ኢየሩሳሌም ወይም ስለ ባቢሎን፤ ወይም ስሟ ስለልተጠቀሰው የሞሳስ ከተማ ይሁን ከእነዚህ ስለ የተኛው እንደ ሆነ ለማወቅ ብዙ ጥረት ተደርጎአል። ምናልባትም እነዚህ ጥረቶች የተሳሳቱ መንገዶች ናቸው። ክሌመንት እንዳመለከተው የተደራጀ ኅብረተ ሰብ ሥዕላዊ መግለጫ ግብዝነትም የሞላበት ጉዳይ ተደርጎ በእጅጉ ሊስተዋል ይችላል። “እግዚአብሔር ፈቃዱን በፍርድ በሚያረጋግጥበት ጊዜ፤ እያንዳንዱ ከተማ ይፈርስ ዘንድ በሥራ ላይ ያለውን የሰው ሥርዐት እንዲያበቃ ያደርጋል።” እንግዲህ እነዚህ ምንጣቦች በራእይ መጽሐፍ ላይ ባቢሎን በትእምርታዊ መልክ ጥቅም ላይ የዋለችበትን ሁኔታ እንድንረዳ መንገድ ይከፍቱልናል።

ከተማዬቱ የፍርስራሽ ክምር ሆናለች፤ በወቅቱ የነበሩት ቤቶች በርቻቸው ተዘግተዋል፤ የዚህ ምክንያቱ በየጉዳናዎቹ ላይ ያለው ቁጭሻ መብዛት ወይም የፍርሀት መንፈስ የተረፉትን ነዋሪዎቿን ጨምሮ በመያዝ ሊሆን ይችላል። ነዋሪዎቿ ከፍርድ እንደሚያመልጡ ተስፋ በማድረግ በራሳቸው ላይ በራቸውን ዝግተዋል (ከ2፥19-21 ጋር ያነጻ)። በየመንገዱ የወጡት ሰዎችም በሐዘን መንፈስ ተጽዕኖ ሥር ሆነዋል፤ ይህም በወይን ጠጅ ማለቅ ትእምርት ተገልጾአል (ከ7-9 ጋር ያነጻ)። በመጀመሪያ ኢሳይያስ ከደማስቆ ጋር ኅብረት ባደረገው በኤፍሬም ላይ ፍርድ ተናግሯል፤ በመከር ጊዜ ለወይራ ዘይትነት የሚያገለግሉ ፍሬዎች በብዛት እንዲረገፉ ለማድረግ (ከ17፥6 ጋር ያነጻ) ሲመቱ፤ በወይራ ዛፎች ቅርንጫፎች ላይ ከሚቀሩት ቀጫጭን ፍሬዎች ጋር አመሳስሎታል። ኢሳይያስ ከዚህም ላይ የሚጠቀመው አንድ ዐይነት ምስያን ሲሆን የሚጠቀመው ግን ከመላው ዓለም ጋር በተገናኘ መንገድ ነው።

14-16ሀ እንደ ራእይ መጽሐፍ ሁሉ፤ ምዕ 24-27 የመጨው ፍርድ ዐዋጆች በምስጋና መዝሙሮች መካከል ጣልቃ ገብተዋል። ታላቅ ፍርድ ነበር፤ ነገር ግን እግዚአብሔር የምድርን ነዋሪዎች ሙሉ በሙሉ አላጠፋም። የቀሩት ሰዎች ድምዳሜውን ከፍ አድርገው ለእርሱ ታላቅ ምስጋናን አቀረቡ። ነገር ግን እነዚያ ሰዎች እነማን ናቸው? አይሁድ? አሕዛብ? ወይስ ሁለቱም ወገኖች? ትንቢተ ኢሳይያስ አይሁድ (12፥3-6) እና አሕዛብ (42፥10-13) እስከ ምድር ጫፍ ለእግዚአብሔር ምስጋና ሲያቀርቡ የሚያሳዩ ምሳሌዎችን ያቀርባል። አሕዛብን የሚያመለክተው “የባሕር ደሴቶች” የሚለው ሲሆን ይህን ከአይሁድ ጋር ማያያዝ የተለመደ አይደለም። እንዲያውም በመጽሐፉ መጨረሻ አካባቢ ይህ ዐይነቱ ሐረግ ብዙውን ጊዜ አሕዛብን በአጠቃላይ የሚያመለክት ነው (ከ41፥5፤ 42፥4፤ 10፤ ወዘተ ጋር ያነጻ)። ጌታ፤ “የእስራኤል አምላክ” ተብሎ መገለጹ እርሱ የአሕዛብም ሆነ የአይሁድ አምላክ እንዳይደለ ወይም በጨረፍታ የአሕዛብ አምላክ ተብሎ መገለጹን የሚያመለክት ሊሆን ይችላል።

ሙሉ በሙሉ ተጨባጭነት ባለው እውነት የሚጀምረው አረፍተ ነገር ማረጋገጫ ሆኖ ከመታየቱ በፊት ብርቱ ምክር ይሆናል፤ ይህም ምክሩ የተሰማ መሆኑን ያመለክታል። ነቢዩ በመጀመሪያ በምዕራብ ካለው ሁሉ መዝሙር ሰማ። እርሱ በምሥራቅ የሚገኙት ሰዎች ከዚህ ጋር ስምሙ በሆነ መልኩ ለእግዚአብሔር ምስጋና እንዲያቀርቡ ጥሪ አቀረበ። ከዚህም የተነሣ ለእስራኤል አምላክ የሚቀርበው የምስጋና መዝሙር በሁሉም የምድር ማእዘናት ይስተጋባል።

16ለ-20 በመኻል ላይ ጣልቃ የገባው ዐጭሩ የምስጋና ጥሪ አብቅቶአል። በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ሚዛናዊ የሆነው ሥዕል የፍርድንና የድኅነትን ማስታወሻዎች ይዘላል። የሆነው ሆኖ ጽኑው እውነታ በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ከመጻሕው ድኅነት ይልቅ ለመዳከው ፍርድ ሰፊ ሽፋን መስጠቱ ነው።

በቁ. 17 ላይ በተጠቀሰው የፍርድ ዛቻ ምክንያት ነቢዩ ድምፁን ከፍ አድርጎ ሐዘኑን ያሰማል። ምናልባት የአሁኑን የሐዘን ሁኔታ እስከ ምድር ዳርቻ ድረስ ከሚዘመረው መጻኢ መዝሙር ጋር እንደሚቀጥል ተመልክቶ ይሆናል፤ ምክንያቱም የሁለቱም መንሥኤ ሐሳብ እግዚአብሔርን የማክበር ፍላጎት ነው። እግዚአብሔርን ስለ ጸጋው ማመስገንና ስለ ሰው ልጅ ከሐዲነት ሐዘንን መግለጽ የመንፈሳዊ ሰው መለያ ጠባይ ነው።

በኢሳይያስ ዘመን ዓለማቀፋዊው ሁኔታ በአሦራውያን ተጽዕኖ ሥር ይገኝ ነበር። ዓለማቀፋዊው ሕግ በንጽጽር ሲታይ ዘመናዊ ክሥተት ነው ብለን እናስባለን፤ ይሁንና በጥንቱ የቅርብ ሥራ ስር አገሮች መካከልም የጋራ ስምምነቶችና ውሎች ነበሩ። ጠብ አጫሪነት ፈጽሞ ተቀባይነት አልነበረውም፤ ነገር ግን ከክሕደት ጋር ሲዋሐድ በእጅጉ አስፈሪ ነበር። ነቢዩ ስለዚህ ሲያስብ ጥልቅ ፍርሀት ነበረው፤ የሕዝቡንም ፍርሀት የራሱ አድርጎ ይቁጥር ነበር።

ቁ. 17-18 አሦራውያን በሌሎች መንግሥታት ላይ የተከተሉት የጠብ አጫሪነት ተግባር ያስከተለውን ተጽዕኖ የሚገልጹ ከሆነ፤ በአሁኑና በመጨረሻ ሁኔታ መካከል የዐቢይ ሐሳብ አንድነት አለ ማለት ነው። ምክንያቱም ነቢዩ አሁን አሦራውያን እያደረሱት ያሉት ከፍተኛ ሽብር ሙሉ በሙሉ ከዚያ በሚበልጥና መጠነ ሰፊ በሆነ የእግዚአብሔር ፍርድ ይተካል ማለቱ ነው። እግዚአብሔር ግፈኛውን በላተኛ የሚያሳድድና ሳይገድል የማይመለስ መለኮታዊ ዐጃኝ ነው። ከእግዚአብሔር ፍርድ ምንም ማምለጫ ቦታ የለም (ከዕብ 2፥1-3 ጋር ያነጻ)።

የዐደን ቋንቋ የጥፋትን ውሃ በሚያወሃው በጉርፍ ተተክቶአል (ከዘፍ 7፥11 ጋር ያነጻ)። ኢሳይያስ እዚህ ላይ ዐለማቀፋዊ የጥፋት ውሃ እንደሚፈጸም እያሰበ አይደለም፤ ምክንያቱም እንዲህ ያለው ጥፋት ፈጽሞ እንደማይደገም እግዚአብሔር ቃል ገብቶአል (ዘፍ 9፥11-17)። ነገር ግን የጥፋት ውሃ ቋንቋ ሌሎች ፍርዶችን ሥዕላዊ በሆነ መንገድ ለመወከል ተገቢ ነው።

አንዳንድ መጠነ ሰፊ የምድር መንቀጥቀጥ የታየውን ያህል አጠቃላይ የተፈጥሮ ሕግ ተናውጦአል (ቁ. 19)። በግልጽ እንደሚታወቀው ሊናወጥ የሚችለው ሁሉ እየተናወጠ ነው። ስካራም ሰውና በነፋስ የምትወዘዝ ጉጆ (ቁ. 20) አጠቃላይ አለመረጋጋት መኖሩን የሚያሳስቡ ናቸው። ነቢዩ በመጽሐፉ መጀመሪያ ላይ በእግዚአብሔር ላይ ማመፅ የሚያስከትለውን የመለኮታዊ ውሳኔ ተጽዕኖ ለመግለጽ የጉጆ ቤት ምስያን (1፥2፡8) ተጠቅሞአል።

21-23 መላውን ምድር ያካተተው የፍርድ ራእይ የበለጠ እየሰፋ ይሄዳል፤ ምክንያቱም “በሰማያት ያሉትን ኀይሎች” እንዲሁም “በምድር ያሉትን ነገሥታት” ሲያካትት ይታያል። “ኀይሎች” የሚለው ቃል አንዳንድ ጊዜ ሰማያውያን አካላትን (34፥4፤ 40፥26፤ 45፥12)፤ በሌላ ጊዜ ደግሞ የመላእክትን ሰራዊት ለማመልከት ውሎአል (17፥22፤19፤ 2ዘክ 18፥18)። ነቢዩ እየተናገረ የለው በቁ. 23 ላይም ስለ ሌሎች ሰማያውያን አካላት ቢያመለክትም እንኳ፤ ስለ ቅጣት “ኀይሎች” የሚለው ቃል የወደቁትን መላእክት እንደሚያመለክት አድርገን ልንወስድ እንችላለን (ከኤፌ 6፥12 ጋር ያነጻ)። በሰማያዊና በምድር ያሉት ሁለቱ ኀይሎች በርግጥ በዐመፃቸው ብቻ ሳይሆን ባላቸው ሥልጣንም አንድ ናቸው። የበታች ባለሥልጣን

ዐመፅ ከፍተኛ ችግር ይፈጥራል፤ ምክንያቱም ይህ ዐይነቱ ባለሥልጣን ሊሰጥን ወደ ራሱ ሊሰብ ይችላል። ትንቢተ ኢሳይያስ ምዕ 14 ታላቁ የባቢሎን ንጉሥ ወደ ሲኦል ሲወርድ ያሳያል። ከዚህ ላይ ሰማያዊና ምድራዊ ዐመፀኞች በአንድ ዐይነት እስር ቤት ውስጥ ተወስነው የሚታዩ ይመስላል (ከ2ጴጥ 2÷4፤ ከይሁዳ 6፤ ከራእ 20÷1-3 ጋር ያነጻ)።

አንዳንዶች በቁ. 22 “ከብዙ ቀንም በኋላ” የሚለው ሐረግ የሺሕ ዓመቱን መንግሥት ያመለክታል ይላሉ፤ ይህም የቅድመ ሺሕ ዓመታውያንን የራእይን መጽሐፍ አተረጓጎም የሚከተል ሲሆን፤ ክርስቶስ በምድር ላይ ሺሕ ዓመት በሚነግሥበት ጊዜ ክፉ ንይላት በእስር ላይ ይቆያሉ፤ ከዚያም ካለመኑ ሰዎች ጋር በመሆን በእሳት ባሕር ውስጥ የዘላለምን ፍርድ ይቀበላሉ ከሚለው ትርጉም ጋር ስምም ነው። “ከብዙ ቀንም በኋላ” የሚለው፤ በቁ. 22 ላይ የተጠቀሰው እስር የእግዚአብሔር የመጨረሻ ፍርድ የሚመጣ መሆኑን ያመለክታል።

ፀሐይና ጨረቃ የተፈጠሩት በቀንና በሌሊት (ዘፍ 1÷16-17) ላይ “እንዲሠለጥኑ” ነው። ይህ መግለጫ ከሥልጣን እንድምታው ጋር “የሰራዊት” የሚለው ቃል ለሰማያውያን አካላትና ለመላእክትም (በቁ. 21 ላይ የተሰጠውን ማብራሪያ ይመልከቱ) ሊውል እንደሚችል ያመለክታል፤ ምክንያቱም የሚታየው መላለም የማይታየውን የሰማያውያን ፍጥረታት የሥልጣን ወሰን ስለሚወክል በርግጥም በመካከላቸው ግንኙነት አለ። ይህ እውነት ቢሆንም ባይሆንም፤ እግዚአብሔር በኢየሩሳሌም ላይ በቀጥታ በሚገዛበት ጊዜ ሁለቱ ሰማያውያን ፍጥረት ብርሃናቸውን በጥፋረት እንደሚሸገጉ ነቢዩ ያሳያል። ሌላው ክብር ሁሉ እንዲሁ የእርሱ ክብር ነጸብራቅ ነው፤ አንድ ቀንም የእርሱ ክብር ተቀናቃኝ ሊሆን እንደማይችል ይታያል (ከራእ 21÷23 ጋር ያነጻ)።

በቁ. 23 ላይ አንድን የተወሰነ ቦታ የሚያመለክተው በኋላ ላይ በራእይ መጽሐፍ ከተጠቀሰው ከዐዲሲቱ ኢየሩሳሌም ጋር ስለሚያያዝ፤ አገላለጽ ምናልባት የቃል በቃል ወይም ትእምርታዊ ሊሆን ይችላል። የራእይ መጽሐፍም ሆኖ አራት ሽማግሌዎችን በራእይ ያሳያል፤ ይህም ምናልባት በዐዲሲ ኪዳን የተዋጁትን፤ በእግዚአብሔር ዙፋን ፊት የሚገኙትን ያመለክታል (ራእ 4÷4)።

ለ. መዝሙራት፣ የፍርድና የድነት ትንቢቶች (25÷1-12)

መደበኛው የብሉይ ኪዳን ነቢይ መለያው ወደ ሌላ የሚያደርስ መካከለኛ ሆኖ ከሚታይ ይልቅ ወደ ታች የሚያደርስ መካከለኛ ሆኖ ይታሰባል፤ ለሰው ዘር ወደ እግዚአብሔር ከመንቀሳቀስ ይልቅ በእግዚአብሔር ወደ ሰው ዘር ይንቀሳቀሳል። በርግጥ ይህ በአጠቃላይ ሲታይ እውነት ነው፤ ምክንያቱም ነቢዩ አሞጽ ጠንካራ የፍርድ መልእክቱ ለደረሳቸው ሰዎች ጸልዮአል (አሞ 7÷2:5)፤ ነቢዩ ሚክያስም በመጽሐፉ መደምደሚያ ላይ በሚገኙት ሦስት ጥቅሶች አማካይነት የሚረቱትን አምላክ ሲያመሰግን በግልጽ ይታያል። ይሁን እንጂ ከነቢያት መካከል ማንም የኢሳይያስን ይህል የምስጋና መዝሙር በትንቢቱ ውስጥ ያካተተ የለም። እርሱ ዘማሪም ነቢይም ነበር።

1-5 ኢሳይያስ ጥሪ የደረሰው በቤተ መቅደስ ውስጥ ነበር (ምዕ 6)፤ ዘወትርም በምስጋና መዝሙር ከሚያመልኩ ሰዎች ጋር ዐብሮ ሳያመልክ አልቀረም። የመዝሙር ቋንቋ በልቡ ውስጥ ነበር። የነቢዩ የምስጋና መዝሙር እርሱ የነበረበትን ዘመንና በቀደመት ምዕራፎች ውስጥ በጉልሕ እንደሚታየው የነገረ ፍጻሜ መጻኢ ጊዜን በእኩል ደረጃ እንደሚያመለክት ሆኖ በሚገባ ቀርቦአል። ለዚህ የሚስማማ ሐሳብ አለ፤ እግዚአብሔር በመጨረሻው ዘመን የሚሠራቸው ሥራዎች በታሪክ ውስጥ የፈጸማቸው ተግባራት አንድ ክፍል ናቸውና፤ እነርሱም እግዚአብሔር ከሰው ልጅ ሕይወት ጋር ያለው የግንኙነት ታሪክ መደምደሚያ ናቸው። አስቀድሞ የተከናወነው ገና ወደፊት ይከናወናል።

ነቢዩ የእስራኤል ዘማርያን ትውስታ የሆነውን ከእግዚአብሔር ጋር ያለውን የእስራኤልን ዘማርያን ግላዊ ግንኙነት ያሳያል። የምስጋናው ትኩረት የእግዚአብሔር ሥራ ብቻ ሳይሆን፤ ታማኝነቱም ጭምር ነው። እያንዳንዱ የእግዚአብሔር ሥራ ባሕርያቱን የሚገልጽና እርሱ በፍጹም

ባሕርዩ ምን እንደሚመስል እንድንገነዘብ የሚያደርገን ነው። “ድንቅ ነገር” ተብሎ የተተረጎመው ቃል ስለ መሲሐዊው ሕፃን ከተነገሩት ስሞች መካከል በአንዱ በ9÷6 ላይ ይገኛል። በአሁኑ ዐውድ ውስጥ ኢሳይያስ ፍርዱ በምድር ሁሉ ላይ እንደሚመጣ ከገለጸ በኋላ፤ ለእግዚአብሔር ምስጋና ያቀርባል። የሰዎች ውስብስብ ሚራዎችና ክፉ ተግባራት በሐሳብ ዘላለማዊ የሆነውን በቃሉ የታወጀውን፤ በወቅቱም የተፈጸመውን የእግዚአብሔርን ሉዐላዊ ዐላማ ሊገለብጡ አይችሉም።

በ24÷10-13 ላይ በተሰጠው ማብራሪያ ላይ በምዕራፍ 24-27 የተጠቀሰው የጥፋት ከተማ አንድን የተወሰነ ከተማ እንደማያሳይ፤ ነገር ግን ለእግዚአብሔር ምንም ቦታ የሌለው ማኅበረ ሰባዊ አደረጃጀት ላላቸው ሕዝቦች የሚሰጡ ጥቅል ስያሜዎች መሆናቸውን ተመልክተናል። እያንዳንዱ ከተማ በአጠቃላይ በሕይወት አደረጃጀት ውስጥ የመጨረሻው ግብ ሰው እንጂ የእግዚአብሔር ዐላማ አይደለም የሚል የከተማ መንፈስ ያለበት የአንድ ቦታና ጊዜ መግለጫ ነው። እንደዚህ ያሉ ከተሞች ብዙ ጊዜ ተዋርደዋል፤ በርካታዎቹም ወደፊት እንዲህ ያለው ውርደት ይደርስባቸዋል (ከ40÷23-24 ጋር ያነጻ)። በቁ. 3 ላይ የተጠቀሰው አመክንዮአዊው ቃል “ስለዚህ” በተለይ ልብ ሊባል ይገባል። እግዚአብሔር በእነዚህ ከተሞች ላይ የሰጠው ፍርድ ብርቱዎቹና ጨካኞቹ መንግሥታት እግዚአብሔርን እንዲፈሩትና እንዲያከብሩት አድርጎአል።

መዝሙራት ብዙውን ጊዜ የእስራኤል አምላክ ለሕዝቡ መጠጊያና መጠለያ መሆኑን በመግለጽ ከፍ፣ ከፍ፣ ያደርጉታል። ቁ. 4 ሦስት የተለያዩ ቃላትን ይጠቀማል፤ መጠጊያ የሚለው የመጀመሪያው ቃል በተመሳሳይ ሐሳብ ላይ አጽንዖት ለማድረግ ተደግሞአል። “ድኻ” እና “ችግረኛ” በቁ. 3 ላይ ብርቱና ጨካኝ ከሚለው ሐሳብ ጋር ጥብቅ ገጽጽ ያለው ነው። ይሁዳ በወቅቱ የጨካኝነት ወታደራዊ መንፈስ ወኪልና ግዛቱን ለማስፋፋት የሚረገግበትን መንግሥት ተታፈጠች። በርግጥ እርሷ ሙሉ በሙሉ ዐቅመ ቢስ ነበረች፤ ነገር ግን አምላክ በዙሪያዋ ከሌላዋ መሆኑን ተረዳች (በተለይ ምዕ. 36-37 ይመ)። እርሱ ከግብፅ ከመውጣት ጊዜ አንሥቶ እስከ ዛሬ ድረስ መጠጊያዋ ነው (ዘጸ 33÷27)። ተነጻጻሪ የአየር ንብረት ሁኔታዎች፤ እግዚአብሔር ለሕዝቡ የሚያደርገውን ክብካቤ የሚገልጹ ተጨማሪ መግለጫዎች ናቸው።

ኢሳይያስ ቃሎች ንይል እንዳላቸውና አንድ ቃል በተለያየ መንገድ የተለያየ ሐሳብን ለማስተላለፍ እንደሚውል ጥልቅ ግንዛቤ አለው። እርሱ ከዚህ ላይ ከጠቀሰው የጥላማ ቦታ ተለዋጭ ዘይቤ በቀላሉ ደመና ወዳጠለበት ጥላ ያልፋል፤ ሁለቱም ከሚያቃጥል የበጋ ሙቀት ከሌላ ይሆናሉ፤ ከሌላ የሚሆኑት ግን በተለያየ መንገድ ነው። እግዚአብሔር ለሕዝቡ ሲል ጣልቃ በሚገባበት ጊዜ፤ የጠላት ሰራዊት የፋክራ ጩኸት የድል መዝሙር ይሆናል፤ ሁሉም ነገር ይለወጣል።

6-8 በቁ. 6 እና በ24÷23 መካከል የቅርብ ትስስር አለ። ምዕ 24-27 በትንቢተ ኢሳይያስ መጽሐፍ ውስጥ ልዩ አዳዲስ እንዳላቸውና በውስጡ ያሉት የተለያዩ ክፍሎች በአንድነት የተሳሰሩ መሆናቸውን መዘንጋት የለብንም። የጌታ ነገረ ፍጻሜአዊ ዕቅዶች እየተገለጡ በሄዱ መጠን፤ እርሱ በጽዮን ተራራ ላይ በክብር ይገዛል። ነቢዩ ቀደም ሲል የአሕዛብ መንግሥታት ወደዚያ ተራራ ላይ በክብር ይገዛል። የአሕዛብ መንግሥታት ለማምለክ ወደዚያ ተራራ እየመጡ መሆናቸውን ቀደም ሲል ነቢዩ (2÷1-4) አሳይቶአል። ቁ. 6 እግዚአብሔር ለእነርሱ የሚያዘጋጀውን ታላቅ ግብዣ ያሳየናል።

ቁ. 7 የሚናገረው ምናልባት ባለፉት ጊዜያት ሐሰተኛ አማልክትን እንዲያመልኩ መንሥኢ ስለ ሆኗቸው መንግሥታት ዕውርነት ነው። ከእግዚአብሔር የሚመጣ ብርሃን ዐቢይ ሐሳብ በትንቢተ ኢሳይያስ ውስጥ በጣም ጠቃሚ ነው። በምዕ 60 ላይም ነቢዩ በእግዚአብሔር ሕዝብ ላይ የሚያበራውን ታላቅ ብርሃንና ሕዝቦች ሁሉ ከተጋረደባቸው ጨለማ ወጥተው ወደዚህ ብርሃን ሲመጡ ያሳየናል። በሌላ በኩልም የሐዘን መግለጫ ልብስ ወይም የአስከሬን ከፈን በነቢዩ አእምሮ ውስጥ ሳይኖር አይቀርም። ይህ እውነት ከሆነ፤ ቀጥሎ ያሉት ቁ. 7-8 እግዚአብሔር በሞት ላይ ያለውን ድል አድራጊነት ያመለክታሉ ማለት ነው።

ጳውሎስ ቁ. 8ሀን ከትንሣኤ አስተምህሮ ጋር በማዛመድ በ1ቆሮ 15÷24 ይጠቅሳል። እግዚአብሔር በመጨረሻ የሞት

ሐዘን ካስከተለው ዕንባ ጋር ጉዳይ ካለው፤ ቍ 6-8ም የምዕራፍ 24 መዝሊያ የሆነውን ሐሳብ እንዲቀጥሉ ወይም እንዲያጉለብቱ የታቀዱ ከሆኑ፤ ይህ ድርጊት የትንቢቱን አተረጓጉም አስመልክቶ ወሳኝ ሐሳብ ማለት ነው። የሞት መጥፋት የእግዚአብሔር ታላቅ ዕቅድ የመጨረሻ ክፍል አካልና ዐዲሲቱ ኢየሩሳሌም ከሰማይ ከመውረዷ ጋር ግንኙነት አለው (ራእ 21፥1-4)። ይህ በ24፥23 ላይ የተጠቀሱት የጽዮን ተራራና ኢየሩሳሌም ገሀዱን መልክክ ምድራዊ ገጽታ የሚያመለክቱ ሳይሆኑ፤ በመጨረሻው ዘመን የሚኖረውን ማኅበረ ሰብ የሚገልጹ ትእምርቶች መሆናቸውን የሚያመለክት ነው። ይህም በሺሕ ዓመት መንግሥትና በመጨረሻው ዘመን መካከል ያለው ግንኙነት ምን እንደ ሆነ ጥያቄ ያስነሣል። ቍ 7 መንፈሳዊ ዕውርነትን ስለ ማስወገድ የሚናገር ነው ተብሎ ግንዛቤ ከተገኘ በት፤ ቍ 6-7 (እንዲሁም 24፥23) የሺሁን ዓመት መንግሥት የሚያመለክቱ መሆናቸው የማይመስል ነው፤ ይልቁን ትንቢቱ በቍ 8 ላይ የተጠቀሰውን የመጨረሻ ዘመን በማሳየት ይቀጥላል።

የእግዚአብሔርን ሕዝብ ውርደት ከዚህ ጊዜ በኋላ የተሰጠውን ትንቢት ሕዝ 5፥13-17ን ከግምት ውስጥ አስገብተን ብንረዳው ይመረጣል። ያ ክፍል በርግጥ በእርሱ ለድነት የተዘጋጁት ሰዎች በግጥሙታቸው ምክንያት በእጁ ፍርድን መቀበል እንዳለባቸው የሚገልጽ ነው። ያ ቀን በሚመጣበት ጊዜ ይህም ያልፋል። እግዚአብሔር እነዚህ የእርሱ ቃል ኪዳኖች መሆናቸውን በአጽንዖት ይገልጻል፤ ስለዚህ ሳይፈጸሙ አይቀሩም።

9 በድጋሚ የምስጋና መዝሙር ለእግዚአብሔር ሲቀርብ እንሰማለን (ከ24፥14-16፤ 25፥1-5 ጋር ያነጻ)። እግዚአብሔርን በትዕግሥት የሚጠብቅ መታመን በመጨረሻው ድነት ጊዜ ብድራቱን ሲቀበል እውን የሚሆነውን በእግዚአብሔር ዘንድ ያለደስታ ምን እንደሚመስል በአስገራሚ ሁኔታ ይገልጻል። ይህ ሐሳብና የተጠቀመበት ቋንቋ ሙሉ በሙሉ የነቢዩ መለያዎች ናቸው።

10-12 የኢየሩሳሌምና የሞዓብ ዕጣ ፈንታዎች እዚህ ላይ ተነጻጽረዋል። የጽዮንና የሞዓብ ተራሮች በአንድ አካባቢ መገኘት ሊረሳ አይገባም። የሞዓብውያን ዐምባ ኢየሩሳሌም ላይ ሆኖ በግልጽ ይታያል፤ ይህም ነቢዩ (2፥1-4) በዙሪያው ካሉ ተራሮች ሁሉ ከፍ ብሎ ይታያል ያለው ተራራ በዚህ ራእይ ውስጥ የሚካተት ነው። ሞዓብ በጣም ግልጽ ሆኖ ስለሚታይ በአካባቢው የሚገኙትን አረማውያን መንግሥታት ሊወክል ይችላል። ሁሉም ሕዝቦች ከእርሱ ጋርና እርስ በርሳቸው በጽዮን ተራራ ላይ ይታረቁ ዘንድ የእግዚአብሔር ዐላማዎች ድል ማድረግ ካለባቸው፤ የእነርሱ አረመኔአዊና የጠብ አጫሪነት ዐላማዎች የግድ ይጨናገፋሉ ማለት ነው።

ነቢዩ በማራኪ ሰውኛ አገላለጽ የእግዚአብሔር እጅ ለበረከት በጽዮን ተራራ ላይ ሲያርፍና እግሩም ለፍርድ የሞዓብን ተራራ ሲረግጥ ያሳያል (ከ40፥11፤ 6፥33 ጋር ያነጻ)። ተከታዮቹ ተነጻጽረ ዘይቤዎች በማያስደሰት መልኩ የቀረቡት ሆነ ተብሎ ነው፤ ይህም ማናልባት ጎጠኦት መጥፎ በመሆኑ የሚገባውን የፍርድ መዝናኛ እንደሚያጭድ ለማሳየት ነው።

የሞዓብ ትዕቢት በከተሞቻቸው ዙሪያ በቆሙት፤ ሕዝቡንም አንበገርም ብለው እንዲያስቡ ባስቻሉ ረጃጅም ቅጥሮች ትእምርትነት ቀርቦአል። የከተሞቹ መውደቅ ሰገነት ላይ የመታከሻ ቀዳዳ እያለ በ2፥1-18 ላይ የተጠቀሱትን ገሀዳዊ የትዕቢት ትእምርቶች የሚያሳስብ ተጨማሪ መረጃ ነው። ይኸውም ቍ 2 ላይ በጠንካራ የተመሸጉ ከተሞች ላይ በአጠቃላይ የተነገረው ፍርድ አንድ ምሳሌ ነው።

ሐ. ምስጋና፣ ጸሎትና ትንቢት (26፥1-21)

የሐሳቡ እንቅስቃሴ ውብ ነው። ነቢዩ ጽሑፉን የሚጀምረው በወደፊቷ ይሁዳ በሚዘመረው የምስጋና መዝሙር ነው። የመዝሙሩ ዐቢይ ሐሳብ ከተማዬቱን ከጨቋኞቿ ሕዝቦች የሚከልላትና ጨቋኞቿን የሚደመስሰው የእግዚአብሔር ታማኝነት ነው (ቍ 1-6)። ቀጥሎ ኢሳይያስ በጻድቃንና በክፉዎች መንገድ አስተንትኖ ውስጥ ይገባል (ቍ 7-11)። ቀደም ሲል ለሌሎች አማልክት ጌትነት ዕውቅና ሲሰጡ ቢቆዩም እንኳ (ቍ 12-15)፤ እግዚአብሔር ሕዝቡን ባርኮአል። ሕዝቡ በዓለም በረከት እንዲሆኑ የታቀደው በሰፊው ቢሆን፤

በረከት የሆኑት ግን በጣም በጥቂቱ ነበር፤ ይህን አስመልክተውም ጎጠኦታቸውን ተናዝዘዋል (ቍ 16-18)። የጸጋ አምላክ በጎጠኦታቸው ምክንያት በእነርሱ ላይ የተገለጠው ቍጣ ካለፈ (ቍ 20-21)፤ ወደ ዐዲስ ሕይወት የሚያሻግር አስደሳች ትንሣኤ እንደሚሰጣቸው ቃል ገብቶአል (ቍ 19)።

1-6 በምዕ 24-27 የምስጋና መዝሙሮች ገንነው የሚታዩበት ሁኔታ በዚህ የትንቢቱ ጠቅላላ ክፍል ላይ ተጽዕኖ አለው። ምክንያቱም የፍርድ ሥጋቶች እንኳ፤ እግዚአብሔር የራሱን ዐላማዎች ወደ ፍጻሜ ማድረሱንና ሰብአዊ ዕብረትና ጭካኔ በመጨረሻው ጊዜ ድል እንደማያደርጉ በሚገልጹ ምስጋናዎች ዐይን ይታያሉ። የሁለቱ ከተሞች ዐቢይ ሐሳብ ይህን ክፍል ከምዕ 24 እና 25 ጋር ያያይዛል። ከዚህ ላይ እግዚአብሔር ቅጥሯንና ምሽንን በመታደግ ለከተማዬቱ ብርታትን ይሰጣል።

በየዓመቱ ከሁሉም የዓለም ክፍሎች በጣም ብዙ ቍጥር ያላቸው ሰዎች ለመሳለምና በታላቁ በዓል ላይ ለመገኘት ወደ ኢየሩሳሌም ይመጣሉ። (ከዘፄ 16 ጋር ያነጻ)። ብዙዎቹ የመዝሙረ ጻዊት መጽሐፍ ክፍሎች (ለምሳሌ፤ መዝ 120-34) መንፈሳዊ ዐላማ ካለው ከዚህ ዐይነት ጉዞ ጋር የተያያዙ ናቸው (ከሐሥ 2፥5-11 ጋር ያነጻ)። ከዚህ ላይ ነቢዩ በአእምሮው ውስጥ እንዲህ ያለ መንፈሳዊ ጉዞ ሊኖረው ይችላል፤ ወይም ከተማዬቱ በከፊል አካላዊ ገለጻና በከፊልም ለእግዚአብሔር መላ ሕዝብ ማለትም “በእምነቱ የጻና ሕዝብ” (ቍ 2) ስተሰጣው ትእምርት ይሆን ዘንድ ዘላቂ መኖሪያን ሳይመለከት አይቀርም። የኋለኛው አመለካከት የበለጠ ትክክል ይመስላል።

ይህ ጻድቅ የሆነ ሕዝብ በጌታ የሚታመኑ ግለሰቦችን ያካተተ ነው፤ ምክንያቱም ዐዲሱ የእግዚአብሔር ኪዳን ዐላማ በኪዳኑ ውስጥ ለተካተተው ሰው በሙሉ፤ በግል እርሱን የማወቅን ጸጋ ይሰጣልና (ኤር 31፥31-34)። የከተማዬቱ መግቢያዎች የተበተነው ሕዝብ አባላት ሲመለሱ ይቀበላሉ፤ ቅጥሮቿም የመለኮታዊው ከለላ ትእምርቶች ናቸው፤ ጌታ ራሱ አማኞች የሚታመኑበት መጠሪያ ዐለት ነው። በከተማዬቱ ውስጥ ከእግዚአብሔር ጋር ለሚኖሩ ሰዎች የሰላም ቦታ እንዳለ ሁሉ (ከመዝ 46 ጋር ያነጻ)፤ በእርሱ ላይ እምነታቸውን ሰጣሉ ሰዎች ደግሞ እግዚአብሔር ሰላም ይሰጣቸዋል።

ቍ 5-6 እግዚአብሔር በዓለማዊ ከተማ ላይ የሚያመጣውን የእግዚአብሔር ፍርድ ዋና ሐሳብ በድጋሚ ያውሃሉ። እዚህም ላይ በድጋሚ በክፍታ ላይ መገኘት የሚለው አገላለጽ ትዕቢትን ለማመልከት ውሎአል (ከ2፥12-18 ጋር ያነጻ)። ብዙውን ጊዜ የጥንት ከተማ የሚመሠረተው በከፍታው ላይ ቅጥሮችን ለመገንባት በሚያመች፤ ለማጥቃትና ለመከላከል አመቺ በሆኑ ክፍተኛ ወታደራዊ ጠቀሜታ ባላቸው ቦታዎች ላይ ነው። ከላይ ወደ ታች ወይም ከፍታና ዝቅታ የሚሉት ቃላት ትኩረት ማግኘታቸው ለአብዛኛው ሰው ዐይነተኛ የሆነ የከተማን ምስል የሚከሥት ነው። እግዚአብሔር በከተማዬቱ ትዕቢት ላይ ሲፈርድ ዝቅ ያደርጋታል። እዚህ ላይ በከተማዬቱ ነዋሪዎች ላይ በደረሰባቸው ሥቃይ የተጨቁኑት የእግዚአብሔር ሰዎች በፈንታቸው ከእግራቸው በታች ሳይረግጧት አልቀሩም። ይህም እነርሱ የእግዚአብሔር ድል ተካፋይ መሆናቸውን ያመለክታል (ከመዝ 110፥2-3፤ ከ2ቆሮ 2፥14 ጋር ያነጻ)።

7-11 ነቢዩ የጻድቃንን መንገድ ከኃጥአን አመለካከት ጋር አነጻጽሮ የሚገልጽበት ሁኔታ መዝሙር 1ን የሚያሳስብ ነው። የጻድቃን አምላክ ራሱ ጻድቅ ነው። እርሱም ከእዚህ ላይ ቅን መሆኑ ተገልጾአል፤ ይህም ቃል የእግዚአብሔርን ቃል (መዝ 33፥4)፤ ፍርዱን (መዝ 119፥137)፤ መንገዶቹን (ዘፄ 32፥4) ለመግለጽ ውሎአል። የሚታይ ቅንነት ብዙውን ጊዜ ለግብረ ገባዊው ጽድቅ ዕንሰ ሐሳብ መሻሻ ቋንቋ ነው። ቃሉ በተጨማሪ የዕጣ ፈንታን ትክክለኛነት ያሳስባል። አስተሳሰባቸው ቀና ወይም ሚዛናዊ የሆኑ ሰዎች ቅን በሆነው አምላክ መንገዳቸው ይቃያል።

“በሕግህ” የሚለው፤ በቍ 8 አማራጭ ትርጉም ላይ “በፍርድህ” (የአመት ማብራሪያን ይመ) ከሚለው የተሻለ ትርጉም ነው፤ ይህም ከዐውዱ ጋር ስምም ነው። የዐዲስ ኪዳን አማኞች ጽድቅ የሚኖርበትን “ዐዲስ ሰማይና ዐዲስ ምድር በተስፋ ቃሉ” እንደሚጠባበቁ ሁሉ (2ጴጥ 3፥13) እንደዚሁም ከዚህ ላይ በኢሳይያስ ተወክሎ የሚታየው የብሉይ ኪዳን ቅዱስ የእግዚአብሔር ስም በሚገባ የሚከበርበትን ቀን መምጣት ተስፋ

ያደርጋል። “አንተን ተስፋ አድርገናል” የሚለው ሐረግ ይህ ቀን እንደሚመጣና የሚመጣውም በራሱ በእግዚአብሔር ሥራ ለመሆኑ ኢሳይያስ ጽኑ መረዳት እንዳለው ያሳያል። ይህ የናፍቆት ምኞት የተሻለ ሕግ እንዲኖር ጥልቅ ምኞትን የሚያሳይ ብቻ ሳይሆን፤ ግብረ ገባዊ ፍጹምነት እንዲሰፍን የሚፈልግ ጥማት ነው። በአጠቃላይ ናፍቆቱ ግለሰባዊ ነው፤ ነቢዩ በቀንና በሌሊት እግዚአብሔርን ይናፍቃል።

ኅጢአት ከመለኮት አንጻር ምንም ነገር እንዳይመለከቱ የኅጢአተኞችን አእምሮ ያሳውራል፤ ከሁሉም በላይ የራሳቸውን በደል እንዳያዩ ያሳውራል። ሰዎችን ስለ ኅጢአት አሳሳቢነት ማስተማርና የጽድቅ ነገር በከፍተኛ ደረጃ እግዚአብሔርን እንደሚያሳስበው (ሐሥ 5፡1-14) ማስተማር የፍርድ ተግባር ነው። በዚህ ረገድ ፍርድ ከጸጋ ይልቅ ውጤታማ መሆኑን ነቢዩ ያረጋግጥልናል። ኢሳይያስ ክፉዎች የማይገባቸውን እጅግ ብዙ በረከት ከእግዚአብሔር እጅ ቢቀበሉም እንኳ፤ እርሱን በከፍተኛ ደረጃ ለሚያሳስበው ለጽድቅ ምንም አክብሮት እንደማይሰጡ አጽንዖት ያደርጋል። ይህ ብቻ አይደለም፤ ነገር ግን አጠቃላይ ግብረ ገባዊ ሁኔታዎች ለጽድቅ ተስማሚ ቢሆኑም እንኳ (ለምሳሌ፤ በመንፈሳዊ መነቃቃት ወቅት)፤ ክፉዎች በራሳቸው መንገድ ለመንገድ የቈረጡ ናቸው። አሁንም እንኳ የእግዚአብሔር እጅ እነርሱን ሊቀጣ ተነሥቶአል፤ ይሁንና እነርሱ ይህን ፈጽሞ አይገነዘቡም። ነቢዩ ራሱን ሙሉ በሙሉ እግዚአብሔር በኅጢአተኞች ላይ ከሚሰጠው ፍርድ ጋር አንድ ያደርጋል (ራእ 19፡1-5)። እኛ በርኅራኄ ተሞልተን ለሌሎች ወንጌልን ለማዳረስ መሻት አለብን፤ ነገር ግን በፍርድ ቀን እርሱ የሚሰጠው ማንኛውም ፍርድ ትክክል መሆኑን ማመን አለብን፤ ምክንያቱም የፍጥረት ዓለሙ ዳኛ እንደመሆኑ መጠን እርሱ የሚፈርደው ትክክል የሆነውን ብቻ ነው።

12-15 በቁ. 11 ላይ ኢሳይያስ እግዚአብሔር ለሕዝቡ ስላለው ቀናዒነት ተናግሮአል። እዚህ ላይ የምናየው ኢሳይያስ እግዚአብሔር ከእስራኤልና ከአሕዛብ ጋር ያለውን ግንኙነት ገጽጽ በድንገት ያስተውልና ከእግዚአብሔር እጅ ብዙ በረከቶችን የተቀበሉት ሰዎች የማይገባቸው እንደ ነበሩ ወደ መግለጽ ያልፋል። ቁ. 12፤ በ701 ዓቅክ ኢየሩሳሌም መስከታዊ ጥበቃ ካገኘች በኋላ የተጻፈ ሳይሆን አይቀርም፤ ይህም በመንፈሳዊ ትዕቢት ላይ ጥፋት እንደሚደርስ የሚያመለክት ጥልቅ የሆነ እውነት ነው።

“እግዚአብሔር” የሚለው ስም የእስራኤል አምላክ ከሌሎች ሐሰተኛ አማልክት የተለየ መሆኑን የሚያመለክት ልዩ የሆነ ስም ነው። በግልጽ እንደሚታየው ይህ ሐሳብ “ሌሎች ጌቶች” እንደ አማልክት እውነተኛ ህልውና ያላቸው መሆኑን አያመለክትም፤ ነገር ግን እነርሱ በተከታዮቻቸው ዘንድ ህልውና እንዳላቸው ተደርገው እንደሚታመንባቸው፤ አገዛዛቸውም ባለፉት ዘመናት በኖሩ ሰዎች ኅጢአተኛ በሆነ መንገድ የታመነ መሆኑን የሚያሳስብ ነው። እነዚህን “ሌሎች ጌቶች” በእግዚአብሔር ሕዝብ ላይ የበላይነታቸውን ያሳዩ ልዩ ልዩ መንግሥታትን እንደሚያመለክት አድርጎ መረዳት ይቻላል። በርግጥም ቁ. 14 ሰዎችን የሚያመለክት መሆኑ አለበት። ምናልባትም ራሳቸውን ሐሰተኛ አማልክትና የውጭ ገዢዎች የአማልክት እንደራሴ እንደ ሆኑ አድርገው የሚቈጥሩትን ሁለቱንም እንደሚያመለክት ማሰብ ተመራጭ ነው፤ የመጀመሪያው በቁ. 13 ላይ፤ ሁለተኛው ደግሞ ቁ. 14 ላይ አጽንዖት ተሰጥቶአቸዋል።

የመንግሥታትና የታላላቅ ግዛቶች መነሣትና መውደቅ የታሪክ ሐቅ ነው፤ ኢሳይያስም ይህን የሚያየው እግዚአብሔር በሰው ታሪክ ውስጥ እንደሚሠራው አድርጎ ነው (ከ40፡23-24 ጋር ያነጻ)። ኢሳይያስ ቀደም ሲል የባቢሎን ንጉሥ የሙታን መናፍስት ወዳሱበት ዓለም እንዲወርድ መደረጉት በጉልሕ አሳይቶአል (14፡12-21)፤ አሁን ደግሞ ሁሉም የቀድሞ የእስራኤል ጨቋኝ ገዢዎች እንደሌሉ ግልጽ ያደርጋል።

በ54፡1-3 ላይ ኢሳይያስ ስለ ሕዝቡ መስፋፋት (ከ9፡3 ጋር ያነጻ) ትንቢት ይናገራል። ስለዚህ ቁ. 15 እግዚአብሔር የሰጠው ተስፋ የተፈጸመውን ያህል እውነት እንደ ሆነ የሚገልጽ ትንቢት እንደ ሆነና ይህም የነቢዩን ርግጥኝነት እንደሚያመለክት ማየት አለብን። ትንቢተ ኢሳይያስ 9፡7 “ለመንግሥቱ ስፋት (አጽንዖቱ የእኔ ነው) ለሰላሙም ብዛት ፍጻሜ የለውም” የሚል አስደሳች የተስፋ ቃል ይዞአል። ይህ

ሁሉ ለእግዚአብሔር ክብርን ያመጣል፤ የእርሱ ሥራ እንጂ የእነርሱ ሥራ አይደለምና (ከቁ. 12 ጋር ያነጻ)፤ ምክንያቱም ውጤቱ ቀድሞ አረማዊነት በተንሰራፋባቸው ቦታዎች ሁሉ ላይ ክብሩን ማሳየት ይሆናል።

16-18 ነቢዩ የወደፊቱን የሚመለከተው አስቀድሞ እንደ ተፈጻመ ያህል አድርጎ ነው። ሰዎች ወደ እግዚአብሔር በጭንቀት ሆኖም በትልቅ ቅንነት ይመጣሉ። “በሉኖሳስ ድምፅ ይጸልያሉ” የሚለው ቃል መንፈሳዊ አንድነት የሚፈጥረው የጋለ ስሜትና ጩኸት የግድ መንፈሳዊ ጥንዶች መሆን እንደሚያስፈልጋቸው ያስገነዝባል። “በገሠጽሃቸውም ጊዜ” የሚለው ሐረግ ጸሎት እንዲነቃቃ የሚደረገው የባዕድ ኀይሎች ጭቁና በፈጠረው ጭንቀት ብቻ ሳይሆን ስለ ኅጢአት በማዘን ጭምር መሆኑን ያሳስባል።

የመውለድ ተመክሮ የብርቱ ምስያ መነሻ ይሆናል። እንድትወልድ ያቀደው በርግጥ እግዚአብሔር ራሱ ሆኖ ሳለ፤ ሕዝቡ የራሷን ድነት ለማምጣት ሞከረ። እስራኤል ከመከራዋ የተነሣ ልትወልድ እንደምታምጥ ነገር ግን ልጅ መውለድ እንዳልቻለች ሴት ናት። መከራዋ ሁሉ ከንቱ ነበር። በርግጥ ድነት ወደ ምድር የመጣው ከእርሷ ፈቃድ ውጭ በሆነ በእስራኤል ሥቃይ ሳይሆን፤ በጌታ አገልጋይ አማካይነት ነው (52፡13-53፡12)። ሕዝቦች ወደ እግዚአብሔር መንግሥት ለመግባት የሚወለዱት (መዝ 87፡4-7) በእግዚአብሔር ሥራ ብቻ ነው። በእርሱ አገልጋይ መሰረት አማካይነት ነው፤ ይህም ከራሷ ከእስራኤል ዐቅም በላይ ነው። ይህ የሚሆነው በእውነተኛው የአብርሃም ዘር አማካይነት ብቻ ነው (ገላ 3፡16; 28-29)፤ አሕዛብ የእርሱ ልጆች የሚሆኑትና ለአብርሃም የተገባሉትን ርስት የሚወርሱት (ዘፍ 12፡1-3፤ ወዘተ) በእርሱ አማካይነት ብቻ ነው።

19 ይህ ጥቅስ ለእስራኤል የከበረ ገጽጽ የሚያደርገው ባለፉት ዘመናት ከገዛት ሙታንና ዐቅመ ቢስ ጨካኞች (ቁ. 14) ጋር ብቻ ሳይሆን፤ ከምታምጠው ነገር ግን መንፈሳዊ ፍሬ ማፍራት ካልቻለችው (ቁ. 17-18) ከራሷ ከእስራኤል ጋር ነው። በርግጠኛ ነት ከዚህ ላይ ዘይቤአዊ አነጋገርን አሉ፤ ምክንያቱም ነቢዩ ሙታን እንዲነሡ ጥሪ ያደርጋል፤ ምድርም ሙታኗን እንደምትወልድ ያረጋግጣል። ይሁን እንጂ ዘይቤአዊ የሆነው ሁልጊዜ ቃል በቃል በሆነው ላይ ማረፍ አለበት፤ “ነገር ግን ሙታንህ ሕያዋን ይሆናሉ፤ በድናቸውም ይነሣል” ስለሚል ይህ ጥቅስ የሚጀምረው በቁም ትርጉሙ ላይ ነው። ይህ ክፍል ከሞትና ቀጥሎ ከሚሆነው ትንሣኤ በኋላ የጻድቃንና የክፉዎች የመጨረሻ ዕጣ ፈንታ ምን እንደሚሆን በተሟላ ሁኔታ ለሚናገረው ለዳን 12፡2 መንገድ ያዘጋጃል።

20-21 የእግዚአብሔር ቀጣ የሚያልፍበት ጊዜ ይመጣል። ይህ “ቀጣ” በራሷ በእስራኤል ላይ የመጣ ቀጣ ሲሆን፤ በምርኮው ዘመንም ሕዝቡ በእግዚአብሔር መልካም ጊዜ ይህ በማጣባቸው ፍርድ እንደሚያከትም ሞትን እንዳላቸው በማሰብ ራሳቸውን ማበረታታት ይኖርባቸዋል። በሌላ በኩል ቀጣው ከቁ. 21 ጋር በተያያዘ ሁኔታ በአሕዛብ ላይ በተሰጠው ፍርድ ተገልጿል። የኋለኛው የበለጠ እውነት ይመስላል፤ ምክንያቱም በቁ. 20 ላይ ፋሲካ ተወሥኖአል። በግብፅ ላይ የመጣው የእግዚአብሔር ቀጣ አስኪቆም ድረስ እስራኤላውያን ለጥቂት ጊዜ በቤቶቻቸው መቃን ላይ በተረጨው ደም እንደ ተጋረዱ ሁሉ (ዘፀ 12)፤ አሁን ደግሞ ምናልባትም በባቢሎን ምርኮ እንዲሁ እንድትጋረድ ተነግሮአታል። በርን መዝጋት በዙሪያቸው ካሉት አረማውያን መከለልንና መለየትን ያመለክታል። በምርኮ ውስጥ የነበረችው እስራኤል ቅዱስ ሕዝብ እንድትሆን ተጠርታለች።

ሕዝቡ ባለቤት ቦታ ተሸገው ሳሉ እግዚአብሔር የቅጣት ዐላማውን ለመፈጸም ከቦታው ይመጣል። ቁ. 21 አጠቃላይን ዐውድና በምዕራፍ 24 ላይ የተሰጠው መላለማዊ ፍርድ እንደሚመጣ የሚያስታውስ ነው። ምድር በትንሣኤ ለቅቀዋት የሚሄዱ የብዙዎች የመቃብር ቦታ ብቻ ሳትሆን፤ የሌሎች ነውጠኛ ሰዎች ኅጢአት ባስከተለው አስፈሪ ውጤት ምክንያት የሞቱ ሰዎችን ደምና አስከሬን የምትቀበልም ጭምር ናት። በሰው ልጅ ላይ አሳዛኝ አደጋዎችና አሠቃቂ ኅጢአቶች የተፈጸሙባቸው ቦታዎች ድንገት በዚያ ለሚያልፉ ሰዎች የአደጋ ሰለባ ስለ ነበሩት ሰዎች ምንም ታሪካዊ መረጃ

አይሰጡም፤ ይሁን እንጂ እግዚአብሔር በጎጢአት ላይ በሚፈርድበት ጊዜ ያ መረጃ ወንጀሉን በፈጽሞት ሰዎች አስፈሪ ዐይን ፊት ብቅ ይላል። እንደዚህ ያሉ ምስጢራት ዘላለምን የሚጠብቁ ሳይሆኑ ጊዜ የሚገልጣቸው ናቸው።

መ. የእስራኤል መታደስ (27፥1-13)

የነገረ ፍጻሜ አብቃለምሲሳዊ ይዘት ያለው የትንቢተ ኢሳይያስ 24-27 ክፍል እግዚአብሔር በዓለም ላይ ስላለው የመጨረሻ ዐላማዎች ግድ የሚሰኝ ነው። ከዚህ ላይ የተጠቀሱት ትንቢቶች መላውን ዓለም የሚመለከቱ ናቸው፤ ይሁን እንጂ እግዚአብሔር በፍጥረት ዓለሙ ላይ ባለው ዕቅድ ውስጥ እስራኤል ካላት ሚና ጋር ተያያዥነት አላቸው።

1 ይህ አስደናቂ ክፍል ታላቁ ተዋጊ እግዚአብሔር አስፈሪና እጅግ አስደንጋጭ ወደ ሆነው የጦር ሜዳ ተጉዞ ጠላቶቹን ሙሉ በሙሉ ሲያሸንፉባቸው በጉልህ ያሳያል። ይህ አገላለጽ ከታወቀ አፈ ታሪክ የተወሰደ ነው፤ ይሁን እንጂ ይህ ብርቱ ችግር ሊፈጥርብን አይገባም። ጸሐፊዎች ብዙ ጊዜ ከተለያዩ ምንጮች የሚያገኝባቸውን አጉልቶ ማሳያ ሐሳቦች በምሳሌነት ይጠቀማሉ። ከዚህ ላይ አፈ ታሪክ ጥቅም ላይ መዋሉ ኢሳይያስና አንባቢያቱ ታሪኮቹን እንደሚያውቋቸው ለማሳየት እንጂ እውነት ናቸው ብለው ያምኑባቸዋል ለማለት አይደለም።

የእግዚአብሔርን ሰይፍ ለመገለጽ በተከታታይ የገቡት ቅጽሎች፤ ጦር መሣሪያው አስፈሪ ለመሆኑ ትኩረት የሚሰጡ ሲሆን፤ ያ ፍርድ ሙሉ በሙሉ በሥራ ላይ እንደሚወልድም አጽንዖት ይሰጣሉ። አንዳንድ ሐታትያን “በብርቱ፤ በታላቁና በጎይለኛ ሰይፍ” የሚሉት የእርሱን ሰይፍ ምንነት የሚገልጹ ተመሳሳይ ነገሮች ከሆኑ፤ የሚጠቀለለው ዘንዶ ሌዋታን ተወርዋሪውን እባብ የሚያመለክት ነው ይላሉ። ይህም በነቢዩ አእምሮ ውስጥ የነበሩት ጠላቶች ሁለት ብቻ እንጂ ሦስት አይደሉም የሚያሰኝ ነው። ነገር ግን ከዚህ ላይ የተጠቀሱት ሌዋታኖች ሁለት ከሆኑ፤ ምናልባት አንደኛው ታላቅ ሁቶች በተፈጸሙበት በአሦር ምድር የሚፈስሰውን ፈጣኑን የጤግሮስ ወንዝ የሚያመለክት ሲሆን፤ ሁለተኛው ደግሞ በጣም ዝግ ብሎ በብዙ ቦታዎች ላይ እየተጠማዘዘ የሚጓዘውን ታላቁን የባቢሎናውያንን ወንዝ ኤፍራጥስን ያመለክታል፤ እንግዲያውም የባሕሩ ዐውራ ሦስቱን የእስራኤል ጨቋኞች የሚያማላው ግብፅን ሲጨምር ይሆናል። ነገር ግን የመጨረሻውን አተረጓጎም ይዘን ሁለቱ ሐረጎች የሚያመለክቱት፤ ሁለት መስጴጦማውያውን ጠላቶች በጤግሮስ ኤፍራጥስ ሽለቆ ላይ የሰፈረው የአንዱ ክፉ ጎይል የተለያዩ መግለጫዎች እንደ ሆኑ ልንገምት እንችላለን።

2-6 ፈጽሞ ሊረሱ ከማይችሉ የትንቢተ ኢሳይያስ ዋና ዋና ክፍሎች አንዱ በ5፥1-7 ላይ ይገኛል። ኢሳይያስ በዚያ ክፍል የተናገረው የወይን ዕርሻ ምሳሌ የቋንቋው ውበትና የዐቢይ ሐሳብ ጥንካሬ እርስ በርስ የሚጋጭ አለመሆኑን ያሳያል። በተጨማሪም እስራኤልን በወይን ቦታ የመሰለበት ይህ ቃል ከዚህም ላይ በትእምርትነት ውሎአል።

“በዚያን ቀን” የሚለው ሐረግ (ከቀ. 1 ላይ ተደገመ ሲሆን) በእግዚአብሔር ሕዝብ ጠላቶች ላይ የሚመጣው ፍርድና ለራሷ ለእስራኤል የተሰጧት በረከቶች በአጠቃላይ በተመሳሳይ ነገረ ፍጻሜአዊ ዘመን እውን እንደሚሆኑ ያመለክታል። በምዕ 5፤ የወይን ቦታ መካንና ፍሬ አልባ ነበር፤ በዚህም ምክንያት የፍርድ ቃል ተሰንዝሮበታል። ይሁን እንጂ ከዚህ ላይ ፍሬያማ ነው። በዚያ ክፍል ምሳሌው የጀመረው አድማጮቹን የፍርድን መምጣት እንዲዘነጉ በሚያደርግ የደስታ መዝሙር ነው፤ በዚህ ክፍል በመግቢያው ላይ ያለው ሐሳብ ስሜት ተመሳሳይ ነው፤ በዚህ ጊዜ ግን ስሜቱ ሙሉውን ክፍል ይዘልቃል።

“መልካሙ የወይን ቦታ” በቁሙ “የወይን ዕርሻ” ነው። ይህም ከምዕ 5 ጋር መወዳደሩንና መነጻጸሩን ያመለክታል። በቀ. 3 ላይ የ5፥2 ሐሳብ ተጠቅሶአል፤ የተገለጸው ግን ሙሉ በሙሉ በተለየ መንገድ ነው። በዚያ ክፍል እግዚአብሔር ለወይን ቦታ ያለው ፍቅር ከፍተኛ አጽንዖት ተሰጥቶታል፤ ይህም የወይን ቦታ የጠላቶቹ መብል እንዳይሆን እግዚአብሔር ለአንድ አፍታ እንኳ የወይንን ቦታ ፍላጎት ፈጽሞ እንደማይረሳ ወይም በትጋት ክብካቤውን ከማድረግ ቸል እንደማይል ግልጽ ሆኖአል። ያለማቋረጥ ውሃ ማጠጣት፤ ኤርምያስ ደጋግሞ

ያረጋገጠውን ነገር (ኤር 7፥25፤ ወዘተ)፤ ጌታ ለሕዝቡ እንዲናገሩ በተደጋጋሚ ነቢያቱን መላኩን ያስታውሰናል።

ቀ. 4 የሚጀምርበትን አስጋራሚ አረፍተ ነገር መረዳት የሚቻለው “በዚያን ቀን” ከሚለው መግለጫ አኳያ ብቻ ነው። ነቢዩ የሚገልጸው በዚያ ጊዜ የነበረውን እስራኤል ሳይሆን፤ የእግዚአብሔር ቀጣ ካለፈ በኋላ የሚሆነውን እስራኤል ነው (ከ40፥2 ጋር ያነጻ)። “እሾኽና ኩርንጉት” (ከውጫዊ ይልቅ ውስጣዊ ጠላቶችን የሚወክሉ ይመስላሉ፤ ያም አረማውያንን ሳይሆን አረማዊ ዝንባሌ የነበራቸውን እስራኤላውያንን ያመለክታል) ሁለቱም በምዕ 5 ላይ እግዚአብሔር በወይን ቦታ ላይ የሚሰጠው ፍርድ አካልና የወይን ቦታ ተጨባጭ ፍሬ የለለው ለመሆኑ የመጨረሻ ማስረጃ ሆነው ይታያሉ። ከእንግዲህ ይህን የመሰለ ሥጋት በወይን ቦታ ላይ ቢደርስ፤ ከዚህ ላይ እግዚአብሔር እንደሚያጠፋቸው ለራሱ ቃል ይገባል። በርግጥ ይህን ፍርድ ለመፈጸም ሲጓጓ ይታያል፤ እንደዚህ ያደረገው ምናልባት ለሕዝቡ ለገባው ቃል ታማኝነቱን ለማሳየትና በማንኛውም መንገድ ለእነርሱ መልካም ለማድረግ ያለውን ቀጥጠኛነት እንዲያውቁ መረጃ እንዲሆናቸው ነው።

ቀ. 5 ንስሐ ለሚገቡት ይቅርታ እንደሚመጣ የሚያመለክት ሲሆን፤ ጉዳይ ያልተባለ የብሉይ ኪዳን ተስፋ ነው። በቀ. 4 ላይ የጦርነቶች አምላክ የእሳት ችቦ በእጃቹ ይዞ በእሾኾችና በኩርንጉቶች ላይ ሲዘምትና በቀጥቋጦው ላይ እሳት ለመልቀቅ ሲዘጋጅ ይታያል። ነገር ግን ይህን ከማድረጉ አስቀድሞ የሰላም አማራጭን ያቀርባል። በእሾኾቹና በኩርንጉቶቹ ላይ ርምጃ የሚወስደው ሕዝቡን ለመጠበቅ ነው፤ ይሁን እንጂ በቀ. 5 ላይ የሰላሙን ሐሳብ የሚቀበሉ ከሆነ ጠላቶቹ ራሳቸው መሸሽጊያ ቀርቦላቸዋል (ከ25፥4 ጋር ያነጻ)።

ቀጥር 6 ምሳሌውን ወደ ውብ መደምደሚያ ያደርስዋል። ነቢዩ የሚናገረው ስለ ይሁዳ ሳይሆን ስለ እስራኤል ነው፤ በምልክታቱ ውስጥ ያለው መላው ሕዝብ በመሆኑ ከዚህ ላይ የወከላቸው በወይን ቦታ ሳይሆን በተክል ነው። ሥዕሉ በመጀመሪያ ደረጃ ሙሉ በሙሉ የተለመደ ነው። ሥሩ፤ ያቁጠቁጠው እንቡጥና የፈነዳው አበባ ወቅቱን ጠብቆ የሚፈጸመውን ጠንክራና ጤናማ እድገት የሚገልጽ ናቸው። በመጨረሻ ላይ ያልተጠበቀ ነገር ይመጣል። ተክሉ ከተፈጥሮ ወጣ ባለ መልኩ ይስፋፋና (ከ16፥8 ጋር ያነጻ) መላውን ዓለም በፍሬው ይሞላል። ምናልባት ይህ በዘፍ 49፥22 ላይ ለዮሴፍ የተሰጠውን የፍሬያማነትና የመስፋት የተስፋ ቃል የሚያጣቅስ ነው። እኛ የዚህን ክፍል መንፈሳዊ ፍጻሜ የምንመለከተው በርግጠኛነት በዓለም ሁሉ ላይ በመገሥገሥ ላይ ባለው ወንጌል ነው፤ ምክንያቱም መሲሐ ራሱ እውነተኛ የወይን ተክል (ዮሐ 15፥1-8) ነው፤ ደቀ መዛሙርቱም ፍሬ የሚያፈሩ ቅርንጫፎች ናቸው። በዚህ መንገድ እግዚአብሔር ለእስራኤል ያለው ዐላማ ከእርሱ ጋር በእምነት በተገናኙት ሰዎች ሕይወት ውስጥ ይገለጻል ማለት ነው።

7-11 ያዕቆብ የሚለው ቃል ከዚህ ቀጥሎ ባለው ምንባብና (ቀ. 9) በዐውዱ ውስጥ (ቀ. 6) ይገኛል፤ ይህም ከይሁዳ ይልቅ እስራኤልን ማለትም ስሜናዊውን መንግሥት የሚያሳስብ ነው። የተመሸገች ከተማ የተባለችው ሰማርያ ልትሆን ትችላለች። በቀ. 8 ላይ የተጠቀሰው ምርኮ ውድቀቷን ተከትሎ የሚመጣ ነገር ነው። ይህ ክፍል በርግጥ ይሁዳን እያመለከትም ብሎ መናገር አይቻልም። በዚህ መልኩ ካየነው ከተማዬቱ ኢየሩሳሌም ስትሆን፤ ምርኮው ደግሞ ወደ ባቢሎን መጋዝ ነው።

ሦስተኛው አመለካከት በምዕ. 24-27 ላይ የተነሡት በርካታ ከተሞች በጥቅሉ መጠቀሳቸውን ከግምት ያስገባል። እስራኤል ሲባል (ይኸውም ያዕቆብን) የሚያመለክተው ከይሁዳ ተነጥሎ የሚገኘውን እስራኤል (ስሜናዊውን መንግሥት) ሳይሆን፤ ይሁዳንም የሚያጠቃልለው የእስራኤል መንግሥት ስያሜ ሆኖ ሊታይ ይችላል። በእይታ ውስጥ ያለው መላው ሕዝብና በእነርሱ ላይ የሚመጣው ፍርድ ነው። የተመሸገችው ከተማ ከመስጴጦምያ በመጣ ጠላቶች የተሸነፉትን የየአገሩን ምሽጎች፤ ምርኮውም የሁሉንም ሕዝቦች የጋራ ተመክሮ ይወክላል። ጠቅላላው ርእሰ ጉዳይ ብዙ ነገሮችን የሚያካትተው የመጽሐፉ አንድ ክፍል፤ በመደምደሚያው ምዕራፍ ላይ የተመረጠውን ሕዝብ በአጠቃላይ በአንድ ዐይን የሚያይ ይመስላል። ይህ እነዚህን ቀጥሮች የምንመለከትበት አቋም ነው።

የቍ 7 ርእሰ ጉዳይ በግልጽ እግዚአብሔር ነው። ጥያቄዎች በርሜ 3፥1-8 ላይ ሐሳባቸውን ተቃዋሚ አይሁድ ያቀረቧቸውን ይመስላሉ። በቍ 2-6 የሚገኘው ዐዲሱ የወይን ቦታ ምሳሌ እስራኤል ከእግዚአብሔር ጋር ያሳትን ግንኙነት በአጠቃላይ የሚናገር አለመሆኑ ምንም ጥርጥር የለውም፤ ምክንያቱም እርሱ የቅጣት ርምጃ የወሰደው በጠላቶቹ ላይ ብቻ ሳይሆን በራሱ ሕዝብም ላይ ነው። ምንም እንኳ እግዚአብሔር ብዙ ጊዜ የራሱን ሕዝብ ክፉኛ የመቅጣቱ (ለምሳሌ፤ 1፥4-9) እውነታ የማያጠራጥር ቢሆንም፤ ለዚህ ጥያቄ ቀጥተኛ ያልሆነው መልስ፤ የለም አያደርግም የሚል ነው። እግዚአብሔር በራሱ ሕዝብና ሕዝቡን በሚያንገላቱ ጨቋኞች መካከል ይለያል። ተግሣጹ ሁሉ መጨረሻውን ለማሳመር ነው፤ ይኸውም እነርሱን ወደ ንስሐ ለማምጣት ነው።

ኢሳይያስ ፍርድን በብርቱ ነፋስ የወክለበት ቋንቋው (ከ4፥4፤ 41፥16 ጋር ያነጻ) የሥነ ጽሑፉ መለያ ጠባይ ነው። በጣም ሞቃት የሆነው የምሥራቅ ነፋስ ከፊት ለፊቱ ሞቃት የበረሐ አሸዋ ይዞ ስለሚጓዝ በጣም አስፈሪ ነው (ዘፍ 41፥6፤ ኢዮ 27፥21-22፤ ኤር 18፥17፤ ወዘተ)። አሦራውያንና ባቢሎኖችም ሁለቱም ጠላቶቻቸው የመጡት ከምሥራቅ ነው፤ ምርኮኞቹን ያጋዙት ከእስራኤልና ከይሁዳ ነበር። ነገር ግን ምርኮ ከጥፋት በተለየ መልኩ በምሕረት የሚለዝብ ቅጣት ነው፤ ምክንያቱም በሕይወት መቁየት እስካለ ድረስ ተስፋም ገና አለ ማለት ነው።

በቍ 9 ላይ ጥቅም ላይ የዋለው የስርየት ቋንቋ ከመሥዋዕት ይልቅ በምርኮው ግፊት ከተገኘው ንስሐ ጋር መዛመዱ እንግዳ ይመስላል። በምርኮው አማካይነት ሕዝቡ ንስሐ እንደሚገባ ሰው በደሉን ይገነዘባል። ከእግዚአብሔር ጋር የሚታረቁበት መነሻ ዐላማ የዕርቁን ተግባራዊ መንሥኢ መሠረት ያደረገ አይደለም። ንጢአታቸው እንዲወገድ እነርሱ ከመኖሪያ አገራቸው ተወገዱ። ቍ 9ን በሙሉ ስናነብ ይህ ሐሳብ ግልጽ ይሆናል፤ የንስሐ ልብ መፈጠር ወደ እግዚአብሔር ፈቃድ የሚያስጠጋ ዐዲስ ዝንባሌ ነው። ከዚህ ላይ የቀረበው የኢሳይያስ ሐሳብ ከኤር 31፥31-34 እና ከሕዝ 36፥24-31 ጋር የሚስማማ ነው።

እስራኤል ንስሐ በምትገባበት ጊዜ በተለይ አረማዊ መሠዊያዎችንና ትእምርቶችን ስትደመስስ ይታያል (ከዘፀ 34፥13፤ ከዘፍ 12፥2-3 ጋር ያነጻ)። እግዚአብሔር ከምድሩ በማስወገድና ለምርኮ አሳልፎ በመስጠት እስራኤልን ካጠራ በኋላ፤ ወደ ጊዜያዊ መቁያዋ ከመምጣቷ በፊት ሙሉ በሙሉ መፈጸም ባለመቻሏ የተገሠጸችበትን ይህን ትእዛዝ ትፈጽማለች።

በሰሜናዊ እስራኤል የሚገኙ ሰማርያና ሌሎች ከተሞች ከዚህ በፊት በርካታ የይሁዳን ከተሞችም ባወደሙት በአሦራውያን ተደምስሰዋል (1፥7)። ኢየሩሳሌምም በመጨረሻ በባቢሎኖችም አማካይነት በተመሳሳይ መንገድ ታልፋለች። ኢሳይያስ በጦርነት አማካይነት እውን የሚሆነውን የፍርድ ውጤት ብዙ ጊዜ የሚወክለው ሥልጣኔን ወደ ጎላ እንደሚገልብጥ አድርጎ ነው (ለምሳሌ፤ 3፥4-6፤ 5፥17፤ 7፥23-25)። ይህ ቋንቋ ሙሉ በሙሉ ቀጥታ ነው። ከተማዬቱ ወደ ፍርስራሽነት ስትለወጥ፤ ከከተማዬቱ ውጭ ለግጦሽ ይሰማሩ የነበሩ እንስሳት የፈረሰውን የከተማዬቱን ቅጥር ጥሰው በከተማዬቱ ውስጥ የመዘዋወር ነጻነት ያገኛሉ። ወዲያውኑ ሳርና ቅጠላ ቅጠሎች በየመንገዱ ባሉ ንቃታቸውና በወዳደቁ ድንጋዮች መካከል ይበቅላሉ። የተተወችው ከተማ በመጨረሻ ላይ በውስጧ ዛፎችን ታበቅላለች፤ ቅርፊቶቻቸውን እንስሳት ይመገባሉ፤ በዙሪያዋ ባሉ መንደሮች የሚኖሩ ሴቶችም የማገዶ ዕንጨት ያገኛሉ።

በአንዳንድ በኩል ሲታይ ኢሳይያስ የጥበብም ሆነ የትንቢት መልእክት አለው ማለት እንችላለን። ትንቢቶቹ ከጊዜ ወደ ጊዜ የጥበብንና የማስተዋልን አስፈላጊነትና በውስጣዊ ዕውርነት አሳሳቢነት ላይ አጽንዖት ይሰጣሉ። ይህ ሐሳብ በመጽሐፉ መጀመሪያ ላይ ልብ ተብሎአል (ከ1፥2 ጋር ያነጻ)። እስራኤልን ለምርኮ የዳረጋት ይህ የጥፋት ዕውርነት ነበር። እግዚአብሔር “ርጎራኔ” ወይም “ምሕረት” አያሳያቸውም የሚለው ሐሳብ በርግጥ ፈጽሞ ዐዘኔታ አያሳይም ማለት አይደለም። ይህም በቍ 7 ላይ ለተጠየቀው ጥያቄ በከፊል አዎ የሚል ምላሽ የሚሰጥ ሲሆን ዋናው መልስ ግን አይደለም የሚል ነው። በእነርሱ ላይ

ፍርዱ ተፈጻሚ የሚሆንበት ጊዜ ሲደርስ፤ እግዚአብሔር አልራራላቸውም፤ በጎላ ግን ይራራላቸዋል፤ ራርቶላቸዋልም።

12-13 እነዚህ ሁለት ቍጥሮች የኢሳይያስ የታላቁ ነገረ ፍጻሜ አብቀለምሲላዊ ክፍል ማጠቃለያ ናቸው፤ ይሁን እንጂ የሚያስተምሩት ተመሳሳይ እውነትን አይደለም፤ እነርሱም ከመደጋገም ይልቅ ተደጋጋፊዎች ናቸው። በቍ 12 ላይ ነቢዩ የታወቁትን የተስፋዪቱን ምድር ድንበሮች ይጠቅሳል። እግዚአብሔር ይህን አካባቢ በሙሉ እንደ አንድ ሰፊ የእህል ማሳ ይመለከተዋል። በታሪኳ ዘመን ሁሉ ንጹሕ እስራኤላዊ ፈጽሞ ኖሮ አያውቅም። በእስራኤል ውስጥ ሁል ጊዜ ባዕድና የማያምኑ ወገኖች ነበሩ። ስለዚህ የእግዚአብሔር ፍርድ የሚጀመረው በራሱ ሕዝብ ምድር ላይ ነው፤ ዐውድማው ብዙ እህል ካለው፤ ገለባውም የዚያኑ ያህል ብዙ ይሆናል። ሕዝቡ መንጻት ይኖርበታል (ከሕዝ 36፥24-32 ጋር ያነጻ)።

የዐውድማ ዘይቤአዊ አነጋገር በመለከት ተተክቶአል። ከኤፍራጥስ ማዶ የአሦራውያን ምድር ሲኖር፤ በግብፅ ደረቅ ወንዝ ማዶ ደግሞ የግብፅ አገር አለ። በ2፥1-4 እና 60፥1-14 ላይ ኢሳይያስ ኢየሩሳሌም ንስሐ የሚገቡ አሕዛብ የእግዚአብሔርን ቃል ለመስማትና እግዚአብሔርን ለማምለክ የሚመጡበት ዋና ቦታ መሆኗን ይገልጻል። ይሁን እንጂ እስራኤል ገና በዚያ የሰችም፤ የተማረከችባቸው የጥንት ምድሮች የጠፋባትና የተበታተኑባትን ወገኖች በጽዮን ቤተ መቅደስ ከሚያመልከው ሕዝብ ጋር እንዲቀላቀሉ እነርሱን መልቀቅ እንዳለባቸው ነቢዩ ያውጃል። እንደ ቍ 6 ሁሉ ይህም በተለያዩ ደረጃዎች ሊተረጎም ይችላል።

፩. እግዚአብሔርና ሕዝቡ (28፥1-33፥24)

የትንቢተ ኢሳይያስ መጽሐፍ በምዕራፎች በተከፋፈለበት ጊዜ፤ “ወዮ” የሚለው የዕብራይስጥ ቃል ጠቃሚ በሆኑ በርካታ ነጥቦች ላይ በግልጽ የሚታየው በዚህ ክፍል ውስጥ ነው። ይህም በምዕራፍ 31 እና 32 መካከል ካለው ምድብ በቀር፤ ከ28-33 ያሉት ምዕራፎች በተገቢ ምድብ ለመመደባቸው ፍንጭ ነው ተብሎ ተወስዶ ነበር። በእነዚህ ምዕራፎች ውስጥ የሚገኙት ይዘቶች፤ የሕዝቅያስን ዘመነ መንግሥት ይዘቶች ይመስላሉ።

ሀ. ወዮ ለሰማርያ (28፥1-29)

1-4 ኢሳይያስ እዚህ ላይ በደል የሠሩት፡- የሰሜኑ መንግሥት፤ የኤፍሬም መንፈሳዊ መሪዎች ለከረው ሲንገዳገዱና በዐናታቸው ላይ የአበባ አክሊል ሲጭኑ ምናልባትም እንደ ዘመመ ማእዘን እየተወላገዱ ሲራመዱ በራእይ ያየ ይመስላል (ከቍ 7 ጋር ያነጻ)። ይህም ኢሳይያስ ሌላ አክሊል የተደፋበትን ራስ፤ ዋና ከተማቸው ሰማርያ የቆመችበትን ጉብታ ያሳስበዋል። ይህ ኩረብታ የሚገኘው “በለመለመ ሸለቆ” ዐናት ላይ አካባቢውን ሁሉ ለመቁጣጠር በሚያስችል ቦታ ላይ ነው። አሞጽም ሰማርያ በስኳሯ ምክንያት እንደምትጠፋ በንይል አስጠንቅቆአል (4፥1፤ 6፥1:6)።

የአሦራውያን ዛቻ በምሥራቅ በኩል ከሚታየው አድማስ ብቅ ያለው፤ ሰሜናዊው መንግሥት በአንጻራዊ መልኩ በበለጸገበት ጊዜ ነበር። ሁኔታው ሲታይ ገና ከጅምሩ በዐጭር የተቀጨ ይመስላል፤ ነገር ግን ይህ ምንባብ እንደሚያሳየው ሰማርያ በመበስበስ ላይ እንደ ነበረች የሚያሳዩ ምልክቶች በዚያ ጊዜ እንደ ነበሩ ይገልጻል። አበቦች ሊኖሩ ይችላሉ፤ ሆኖም እየጠወለጉ ነበር።

ስልታዊ አቀማመጥ ያላት ከተማ ለችግሮች ትጋለጣለች። አጥፊ ነፋስ ከምሥራቅ መምጣቱ (ከ27፥8 ጋር ያነጻ) ለእስራኤል እንግዳ አይደለም፤ በዚህ ጊዜ በመምጣት ላይ የነበረው ከምድረ በዳ የሚነሣው ሞቃታማ ነፋስ አልነበረም፤ ነገር ግን እንደ ተለመደው በረዶና ዝናብ የተቀላቀለበት ብርቱ ነፋስ የመጣው ከሌላ አቅጣጫ ነበር። ነቢዩ የነፋሱን ብርቱነት ለማስረዳት ሲል በጣም ብዙ ቃላትንና ሐረጎችን ይጠቀማል።

“ኃያልና ብርቱ” የተባለው ምን እንደ ሆነ አልተገለጸም፤ ጥቃቱን የሚሰነዘረው በማን ላይ እንደ ሆነም አልተገለጸም፤ ይሁን እንጂ በቅደም ተከተል የተንገለጹት አሦርና ሰማርያ ናቸው። አሦራውያን በሰማርያ ጉዳዮች ላይ ይጓዛሉ፤ ሰማርያ ራሷም በታላቅ የውጭ ንይል ትረገጣለች። ከከተማዬቱ ቅጥሮች

ውጭ በለስ ይበቅላል። አንዳንድ ጊዜ በለስ ወቅቱ ሳይደርስ ይበስሳል። ኢሳይያስ አንድን ተንሽ ያያል፤ ይህም ምናልባት አንድ የአሦር ወታደር ወደ ሰማርያ ከተማ በመጓዝ ላይ ሳለ አንድን በለስ በፍጥነት ለቅሞ ሲበላት ነው። የሰማርያም ጥፋት እንደዚሁ ድንገተኛ ይሆናል (ቍ 4)።

5-8 ነቢዩ በቍ 1 ላይ የተጠቀመበትን “ትዕቢት” የሚለውን ቃል ወደ “ክብር” (“የክብር ዘውድ” ተብሎ በተተረጎመው ሐረግ) ሲለውጠው ይታያል፤ እንዲህ ሊሆን ይቻላል የመጀመሪያው ደስ የማያሰኝ ትርጓሜ ሊሰጥ የሚችል ከመሆኑ የተነሣ ሲሆን፤ ጌታ እግዚአብሔር ለተረፈው ሕዝቡ የሚያደርገውን ያረጋግጣል። የእነርሱ መክበር በምድራዊ ነገር ላይ ያተኩረ ነበር፤ ነገር ግን ይህ በመንፈሳዊ ክብር ይተካል። ምናልባት በዚህ ጊዜ ደቡባዊውን መንግሥት በአእምሮው የያዘ ይመስላል፤ ከሰሜናዊው መንግሥት ጋር ስትነጻጸር በጣም ትንሽ ብትሆንም፤ እግዚአብሔር በመካከሏ የነበረባትን፤ ወይም በድል አድራጊው የአሦር ሰራዊት ተማርከው ሳይወሰዱ የቀሩትን ወይም ደግሞ ሁለቱንም ሊያስብ ይችላል። “በዚያን ቀን” የሚለውን ሐረግ የነቢዩ ሐሳብ በመጨረሻዎቹ ቀናት መካከል የሚገኙ ብዙ ዘመናትን ዐልፎ መጓዙን፤ ይህንን ሐረግ ምናልባት ከነገረ ፍጻሜ አኳያ መረዳት አስፈላጊ ሳይሆን አይቀርም።

በቍ 1 ላይ የተጠቀሱት ሰነዶች የሕዝብ መሪዎች ካህናትና ነቢያት ሲሆኑ፤ ምናልባት መሳፍንት (ቍ 7) ጭምር ሳይሆኑ አይቀሩም። ፍትሐዊ ዳኝነት መስጠት ታላቅ ጥበብና ብሩህ አእምሮን የሚጠይቅ ነገር ነው። እግዚአብሔር ራሱ ለዳኞች ጥበብን የሚሰጥ የፍትሕ መንፈስ እንደሚሆን፤ ሕዝቡም በጠላቱ ላይ ድልን እንደሚቀዳጅ ነቢዩ ተስፋ ይሰጣል (ከ11፥1-5 ጋር ያነጻጽ)። የኤፍሬም ዘውድ የሆነው ሰማርያ በአሦራውያን በምትወሰድበት ጊዜ የቀሩት ሰዎች እግዚአብሔር ዘውዳቸው ይሆናል።

ከዚህ በኋላ ኢሳይያስ ትኩረቱን ወደ ኢየሩሳሌም መሪዎች ይመልሳል (ከቍ 14 ጋር ያነጻጽ)። መንፈሳዊ መሪዎች የጉዳላቸው መንፈሳዊ ማስተዋል ብቻ ሳይሆን፤ ማንም ሰው ሊያውቀው የሚችልን ነገር ጭምር ማስተዋል አለመቻላቸው የመሆኑ ግልጽ ሥዕል አስፈሪ ነው። የአካባቢው ነባራዊ ገለጻ የዐይን ምስክር ዘገባ ባሕርይን ሁሉ አካቶ ይዞአል።

9-10 ነቢዩ መጠጥ በሠለጠነበት መቼት ውስጥ የእግዚአብሔርን ቃል ሲናገር አድማጮቹ (ተደራሰዩት) የራሳቸውን ምላሾች ይሰጣሉ። ሰነዶች የተሰደቡ ያህል ይሰማቸዋል። እነርሱ ራሳቸው ሌሎችን የሚያስተምሩ መንፈሳዊ መሪዎች አይደሉም? ይህ ሰው መንፈሳዊ “ወተት” ያለበትን ትምህርት ሊያስተምራቸው ምን መብት አለው? የኢሳይያስ ቃላት አልኮል በከበበው ሁኔታ ውስጥ ወደሚኖሩት የኢሳይያስ አድማጮች ልብ ዘልቀው መግባት አልቻሉም። እነርሱ የለቃቀሙት ሕፃናትን ደስ የሚያሰኙትን ሰጉልማሳ ሰው ግን ስድብ የሆኑትን አንዳንድ የተደጋገሙና የተበታተኑ ቃላትን ብቻ ነው። እነርሱም ይህን የማይረባ ንግግር በነቢዩ ላይ መልሰው ይሰነዝራሉ። በእነርሱ ላይ የወረደው ፍርድ፤ ወደ እግዚአብሔር ሊመራቸው የሚችለውን ቃል በትክክል ባለመስማታቸው ላይ የተመሠረተ ነው፤ ይሁን እንጂ በቅርጹ ትክክል የሆነ ሌላም ፍርድ እየመጣ ነው። ንጢአታቸው በኢሳይያስ አማካይነት ወደ እነርሱ የመጣውን የእግዚአብሔርን ቃል በባዕድ ቋንቋ እንደ መናገር ያህል ወደ ትርጉም የለሽ ጫጫታ ለውጦታል።

11-13 እንግዲያውስ የሚቀጥለው መልእክት በባዕዳን በኩል ይመጣል። አሦራውያን ይሁዳን የሚያጠፉ መሆናቸው በእይታ ውስጥ ነው። ሰነዶች የተለመዱ ጥቂት ድምጾችን ነገር ግን ምንም ተያያዥነት የሌላቸውን እንደ ያዙ ሁሉ፤ የይሁዳም ሕዝብ ምን እንደ ተባለ በትክክል ሳይገነዘቡ በአሦራውያን ቋንቋ በአካድያንና በራሳቸው በዕብራይስጥ ቋንቋ መካከል ተመሳሳይነት ያለ መሆኑን ይለያሉ (ዕብራይስጥና አካድያን)። ሁሉም የሴም ቋንቋ ግንድ ናቸው። እንደ እውነቱ ከሆነ እግዚአብሔር መልእክቱን ለእስራኤል የሚያስተላልፈው በአሦራውያን ሰይፍ አማካይነት ነው።

አሁንም ከዚህ የበለጠው አሳሳቢ ነገር በተቃውሞአቸው ለጸነቱ ሰዎች እንኳ ሳይቀር ዕረፍትን የሚሰጠውን

የእግዚአብሔርን ቃል ሕዝቡ መስማት አለመቻላቸው ነው። ነቢዩ ለእምነት መጠራታቸውን በግልጽ ይናገራል። ስለዚህ በእግዚአብሔር የማመንን መንገድ አልታዘዝ ማለታቸው የእግዚአብሔር ቃል ሳይገባቸው እንዲቀር ያደረገ ሁኔታ ነበር። መጠጥ ያስከተለው ጦስ ሊያልፍ ይችላል፤ አለማመን ግን ለእግዚአብሔር ቃል ቋሚ ዕንቅፋት ነው።

ቀደም ባለው ጊዜ በአካዝ ዘመን እግዚአብሔር የእምነት ጉዳና ወሳኝ እንደ ነበር አመልክቶአል፤ ሕዝቡ ይህን ባለመቀበላቸው የሚደርስባቸውን ችግር በመግለጽም አስጠንቅቆአል። ጊዜያት ሊለወጡ ይችላሉ፤ እግዚአብሔር ከሕዝቡ ጋር የሚያደርገው ግንኙነት የተመሠረተላቸው መርሖች ግን አይለወጡም። እንግዲህ የእምነት ጥሪ በሌላ መንገድ መጓዝ ከሚያስከትላቸው ማስጠንቀቂያዎች ጋር ተጣምርክል፤ እነዚያ ውጤቶች ዛሬም ያው ናቸው። የሰነዶች ውድቀት ከሁሉም በፊት የመንገዳገዳቸው ውጤት ነው፤ ነገር ግን የምስሰሎቹ መጠን እስከ ዐዳኝ መጥመድ ምስል ድረስ ዘልቆአል።

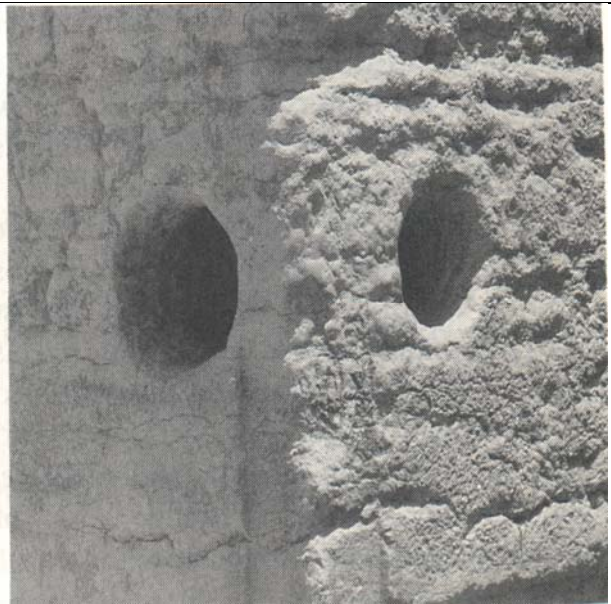
14-15 ሕዝቡ የእግዚአብሔርን ቃል የመስማት ዐቅማቸውን ዐጥተው ይሆናል፤ ነገር ግን ይህ የቃሉ ባሕርይ እንዲሻሻል አያደርገውም። ቃሉን እንድንሰማው ታዝዘናል፤ ምክንያቱም ቃሉ የእርሱ ነው፤ የማንሰማው ከሆነም በደለኞች ነን። የእግዚአብሔርን ቃል አለመቀበልና በራሳችን መተማመን ብዙውን ጊዜ ዐብረው የሚጓዙ ነገሮች ናቸው። ኢሳይያስ በቍ 15 ላይ ከላይ የተገለጹትን ፊዘኞች መጥቀሱ ሳይሆን፤ የተናገሯቸው ቃላት ከሚያስከትሉት ውጤቶች ትርጉም ጋር በምፅት ማቀናጀቱ ነው። በማደግ ላይ ያለው የይሁዳና የግብጽ ግንኙነት፤ ይህን ተከትሎም አሦራውያንን ለማስለቀቅ መሞከራቸው በኢሳይያስ አእምሮ ውስጥ የነበረ ለመሆኑ ጥርጣሬ የለውም።

“ታላቅ መቅሠፍት” የሚለው የተደባለቁ ዘይቤያዊ አነጋገሮችን ይዞአል። ታዲያ መቅሠፍት እንዴት ይፈሰሳል ሊባል ይችላል? የተነጣጠሉ ሐሳቦች ለየቅላቸው የተወሰዱት ከ10፥26 እና 10፥22 ላይ ነው። ምናልባት የይሁዳ መሪዎች የመጀመሪያው የፋሲካ በዓል ሲከበር የነበሩ ሁኔታዎች ትዝ ብለዋቸው ይሆናል። እስራኤል በግብፅ ምድር ከመሥዋዕቱ ደም በታች መጠለያ እንዳገኘ ሁሉ (ከ1፥10-17 ጋር ያነጻጽ)፤ እነርሱም ምንም ነገር አይደርስብንም ብለው ዐስበው ይሆናል፤ ነገር ግን በዚያ ምድር አሁን እንደዚያ ያለ መሸሸጊያ ሊኖራቸው አይችልም።

ውሸትንና ውሸታምነትን የሚያመለክተው ሐሳብ፤ ምናልባት በመርሕ ላይ ያለ እምነታቸውን በመጣል ቀላል የሆነውን ነገር በመምረጣቸው የተነሰነዘረ ነቀፋ ሊሆን ይችላል። የሆነው ሆኖ ይህ አባባል ነቢዩ እውነተኛ አለመሆናቸውን በቀጥታ የከሰሰበት ሳይሆን ቃሎቹ አሁንም ይበልጥ ምፅት ይመስላሉ። ግብፅ መጥታ ትረዳኝላች የሚለውን ማረጋገጫ እውነት እንደ ሆነ ማመናቸው፤ በርግጥ ውሸት ነበር።

16-19 በ8፥14 ላይ ጌታ በኢየሩሳሌም ያለው የይሁዳ ማደሪያ ከድንጋይ የተሠራ እንደ ነበርና ለእስራኤል ሕዝብም የማስናከዩ ድንጋይ እንደ ነበር፤ ማደሪያም እንደሚሆን ይፋ አደረገ። ከዚህ ላይ የድንጋይ ሥዕላዊ ማሳያ የቀረበው እጅግ በጣም አምንታዊ በሆነ መልክ ነው።

ያለ ጥርጥር ይህ ክፍል በኢሳይያስ ትንቢቶች ስለ መሲሐ ከተሰጠው ትምህርት ውስጥ ትልቅ ጠቀሜታ አለው (ከሮሜ 9፥33፤ 10፥11፤ ከ1ጴጥ 2፥4-6 ጋር ያነጻጽ)። በ8፥14 ላይ ነቢዩ የድንጋይን ምስያ ትርጉም ባለው መንገድ ተጠቅሞበታል። ጌታ ራሱ ሰዎች ያምኑ ዘንድ ጥሪ እያደረገ ነበር። ካመኑበት እርሱ ማደሪያና ቅዱስ ቦታቸው ይሆናል። በቤተ መቅደስ ውስጥ የነበረው የእግዚአብሔር መሠዊያ እንደ መጠጊያ ይታይ እንደ ነበረ ሁሉ (ከፀ 21፥14፤ 1ነገ 1፥50)፤ እግዚአብሔር ለእነርሱ ቅዱስ መሸሸጊያ ይሆንላቸዋል (ከሕዝ 11፥16 ጋር ያነጻጽ)። ይሁን እንጂ ለማመን እምቢ ቢሉ እርሱ የሚወድቁበት የማስናከዩ ድንጋይ ይሆናል። ተስፋውና ሥጋቱ ድንጋዩን መንፈሳዊ በማድረግ ረገድ ይታያዩ ዘንድ፤ የድንጋዩ መሠዊያ የተቀመጠው ከድንጋይ በተሠራው ቤተ መቅደስ ውስጥ ነበር።

ሕንጻ ወይም ቅጥር ሲሠራ ሁልጊዜ የማእዘን ድንጋይ በጣም አስፈላጊ ነው። በስተ ግራ በኩል የሚገኘው ሥዕል በስተ ቀኝ ከሚገኘው የማእዘን ድንጋይ ጋር የአሮጌውን የኢየሩሳሌም ቅጥር አንድ ጉን ያሳያል። ከላይ ያለው ሥዕል ብዙ የማእዘን ድንጋዮችን አቅርቦ ያሳያል። ይህ ዐለት ብዙ ቀዳዳዎች የተበጀለት ለምን እንደ ነበር አይታወቅም፤ ምናልባት ለፍላጎት ማስወገጃ ተብሎ የተደረገ ይሆናል።

በተጨማሪም “የተፈተነ ድንጋይ ለጽኑ መሠረት የሚሆን የከበረ የማእዘን ድንጋይ” ነው። በሕያው ዐለት ላይ የተቀመጠው ድንጋይ በሁለት ግድግዳዎች መጋጠሚያ ላይ ተቀምጦ የሚያገናኝ በመሆኑ ልዩ ጠቀሜታ እንዳለው በግልጽ ያመለክታል። እርሱ በመለኮታዊ ዕቅድ ውስጥ እጅግ በጣም ከፍተኛ ፋይዳ የሚሰጥ በመሆኑ “የከበረ” ነው። የመጨረሻው መንፈሳዊ መቅደስ መሠረቱን የሚያገኘው በእርሱ ነው። በዐዲስ ኪዳን ውስጥ ትልቋ የእግዚአብሔር “ሕንጻ” ቤተ ክርስቲያን ናት፤ እርሷም ሕዝቡ በሚመስክሩትና በሚሰብኩት በክርስቶስ ላይ የተመሠረተች ናት (ማቴ 16፥13-19)። ከዚህም ላይ የእምነት ጥሪ አለ።

በሥነ ሕንጻ ሙያ ውስጥ አንድ ድንጋይ ሁለቱን ዐላማዎች ሊያሟላ አይችልም፤ ይኸውም የማእዘን ራስና የመሠረት ድንጋይ ሊሆን አይችልም፤ ነገር ግን እግዚአብሔር ለሰው አጠቃላይ ፍላጎት አንድ ትልቅ መልስ ሰጥቶአል፤ እርሱም ክርስቶስ ነው። ሥነ ሕንጻዊ የሆነው ቋንቋ ቍ 17 ላይም ይቀጥላል። ጠቅላላው የመታነጽ ተስፋና ፍጻሜው ትክክልና እውነት ይሆን ዘንድ አጠቃላይ የሕንጻ ሥራ ከመሠረቱ ጀምሮ እስከ ድምድሜቱ ድንጋይ ድረስ የሚመራው በመለኮታዊ ፍትሕና ጽድቅ ነው። በሌላ በኩል የእግዚአብሔር የፍርድ ማዕበል ጠራርጎ በሚያጠፋቸው ደካማ ሰብአዊ የመሸሸጊያ ወይም የመደበቂያ ቦታዎች የተወከሉት ጠማማኝነትና ውሸትን ሊያሳዩ ይችላሉ። የእውነተኛ ሕንጻ መፈተኛው ከክርስቶስና ከትምህርቱ ጋር ኅብረት መፍጠር መሆኑን የሚያመለክት በሁለት ሕንጻዎች መካከል የተደረገ ተመሳሳይ ንጽጽር በሉቃ 6፥46-49 ላይ ይገኛል።

ቍ 18 ቀደም ብለን ያየናቸውን ጥቅሶች አገላለጽ በዋናነት ከቍ 15፤ እንዲሁም ከቍ 2 ላይ ይወሰዳል። ይኸውም ውሃ መደበቂያ ቦታቸውን እንደሚያጥለቀልቅና ሕዝቡንም ጠራርጎ እንደሚወስድ ያሳያል። ፍርዱ በፍጥነት አያልቅም። ቍ 19 የሕዝቡ ልብ በዘመናት ሁሉ በፍርሀት እንዲሞላ ከአንዱ ቀጥሎ ሌላ፤ ከዚያም ሌላ የጠላት ማዕበል በተከታታይ ወደ ይሁዳ እንደሚመጣ በግልጽ ያመለክታል። በሰብስብ ጨካኝ የአሦሬውያን ሰራዊት አማካይነት እግዚአብሔር ለሕዝቡ ያለውን የፍርድ መልእክት የነቢዩን መልእክት ለማይሰሙት ይናገራል።

20-22 የእግዚአብሔር ሕዝብ ዐልጋቸውን ሠርተዋል፤ አሁን በላዩ ላይ መተኛት አለባቸው፤ ይሁንና እውነተኛ ዕረፍት ለማግኘት የማይበቃ መሆኑን ይረዳሉ። ቀደም ሲል ነቢዩ

በድንጋይ የታነጸው ቤተ መቅደስ ዳግመኛ ሕዝቡ የሚታመኑበትን እግዚአብሔርን የሚያሳይ ሥዕል ነው። የድንጋይን ሥዕላዊ መግለጫ ደግሞ የዛቻ ማሳያ በማድረግ (ነገር 7ን ቍ 13 ይመ) በእግዚአብሔር ላይ እምነትን በመጣል ፈንታ አሳዛኝ ግብፃውያን ለውጥ በማድረግ፤ የማያምኑ ሰዎች በሠሩት በማመናቸው ኢሳይያስ የእግዚአብሔርን ውግዘት ይፋ አደረገ። የ8፥14 እና የዚህ ምንባብ ቋንቋ ሲነጻጸሩ መቅደሱና ድንጋዩ እግዚአብሔር ሲሆኑ፤ ከዚህ ላይ ግን ድንጋዩ የተቀመጠው በእግዚአብሔር ነበር። ይህ ምንባብ የቀደመውን ክፍል የሚያጉለብት ከሆነ፤ እንግዲህ በኢሳይያስ ትንቢቶች ውስጥ አንድ ጊዜ የእግዚአብሔር፤ በሌላ ጊዜ ደግሞ ከእግዚአብሔር የተለየ ሆኖ የቀረበው ታዲያ ማነው? ግልጽ የሆነው መልስ መሲሐ ነው የሚል ነው (ከ7፥14፥9፥6 ጋር ያነጻ)።

እንግዲህ ዐለቱ መሲሐ ከሆነ፤ በነቢዩ አንደበት መገለጽ ያለባቸው የመሲሐ ብቃቶች ወይም ተግባራት ምንድን ናቸው? በርግጥ ጽዮን ራሷ ቤተ መቅደሱ የሚገኝበትና የሕዝቡ መሪዎች የመኖሪያ ቦታ ናት። ዐለቱ በመጀመሪያ ደረጃ የተፈተነ ድንጋይ ነው፤ የመሠረት ድንጋይ እንደ መሆኑ መጠን በጥንካሬውና በቅርጹ ተፈትኖአል፤ ይሁን እንጂ በግንባታው ሂደት መጨረሻ ላይ ዋናው ግንባታ የሕንጻውን ቀጥተኛነት ለማረጋገጥ እንደ መፈተኛ ወይም የማእዘን ድንጋይ (ከመዝ 118፥22፤ ከማር 12፥10 ጋር ያነጻ) የሚጠቀምበት ድንጋይ ተደርጎ ሊወሰድ ይችላል። መሲሐ የሚመጣው በመለኮታዊው ሕንጻ ፕሮጀክት መገባደጃ ላይ ነው (ማር 12፥6)፤ ከዚህ ላይ የማያምኑት መሪዎች፤ መንፈሳዊ ተቃራኒዎች ማለትም በእርሱ ዘመን በነበሩት የሃይማኖት ተቀባይነት ባያገኝም እንኳ፤ የመሲሐዊ ተስፋ መዋቅር ተቀባይነት ያለው ለመሆኑ የእግዚአብሔር ማረጋገጫ ነበር። ትንቢቱ በትክክል መሲሐዊ ከሆነ፤ እንዲህ ነገረ ፍጻሜያዊ ነው ማለት ነው፤ ነገረ ፍጻሜያዊ ከሆነም የማእዘኑ ድንጋይ ሐሳብ በጣም ተስማሚ ነው።

ተደራስያኑን ለማጽናናት ሲል ታሪካዊውን ማጣቀሻ አውሥቶአል (ከ9፥6፤ 10፥26 ጋር ያነጻ)። እንግዲህ እንደነዚህ ያሉ ማጣቀሻዎች ከተሰፉ ቃል ይልቅ የሥጋት ማስተላለፊያ መሣሪያዎች ሆነዋል። ቀደም ሲል እግዚአብሔር በፒራሲም ተራራና በገባዎን ሽለቅ ሕዝቡን ለመርዳት ሲል በጠላቶቻቸው ላይ መጥቶባቸዋል (ኢያሱ 10፥1-10፤ 2ሳሙ 5፥17-25)። በፍልስጥኤማውያን ላይ የነደደው የእግዚአብሔር ቊጣ በአስራኤል ንጢአት ምክንያት ለረጅም ጊዜ ተገድቦ ከቄየ በኋላ፤ በዳዊት አማካይነት አጥለቅልቋቸዋል፤ ከብዙ ዓመታት የጸጋ ዘመን በኋላ፤ በመጨረሻም ቊጣ ገንፍሎ በራሱ ሕዝብ ላይ ተመልሶ በሚያመጣው “እንግዳ የሆነ” የፍርድ ተግባርን ይፈጽማል።

ኢሳይያስ ስለ ፊዘ የተናገረው ነገር ከቊ 14 ጋር መነጻጸር ይገባዋል። እነዚያ ለፍርድ የተመደቡ ሰዎች በሰንሰለት መታሰራቸው ከዚያ ዕጣ ፈንታ ምንም ማምለጫ እንደማይኖር ያሳስባል። ኢሳይያስ የእግዚአብሔርን ድምፅ የመስማት ተመክሮው ምድሪቱን ሁሉ የሚያዳርስ አስፈሪ ፍርድ በመምጣት ላይ መሆኑን እንዲረዳ አድርጎታል። አጥፊው የአሦራውያን ወረራ በኋለኛው ክፍለ ዘመን ባቢሎናውያን በሚፈጽሙት አስፈሪ የኢየሱሳም ከበዓና መደምሰስ ይደመደማል፤ ይህም በቊ 19 ላይ በተገለጸው ወቅት መሠረት ደረጃ በደረጃ ተፈጽሞአል።

23-29 ኢሳይያስ አድማሞቹ የቱን ያህል ፈዛዛና በመንፈሳዊ ረገድ መስማት የማይችሉ መሆናቸውን ዐውቆአል፤ ስለዚህ በጥሞና ይሰሙ ዘንድ ጥሪ ያቀርብላቸዋል። እግዚአብሔር እንደ ፈጠራው የምትገኘው ተፈጥሮ፤ አስተዋይ የሆነውና ፈረሀ እግዚአብሔር ያለው ተመልካች፤ በዚህ ላይ መለኮታዊ ዕቅድ መኖር አለበት ብሎ ይደመደም ዘንድ የሚያስገደዱትን አያሌ ሥዕላውያን ማሳያዎችና መንፈሳዊ አውነት ይዛለች።

ግብርና ገበሬን ከጊዜ ወደ ጊዜ አሠራሩን እንዲለውጥ ይጠይቀዋል። ማረስ አስፈላጊ ነገር ነው፤ ይሁን እንጂ ዓመቱን ሙሉ አይታረምም። ስለሆነም የእግዚአብሔር ዐላማዎች በተለያዩ ጊዜያት የተለያዩ ተግባራትን እንዲያከናውን ይጠይቁታል፤ ይህም ምናልባት በ701 ዓቅቅ ኢየሱሳምን መታደግና በ586 ዓቅቅ ደግሞ ኢየሱሳምን ማጥፋት ሊሆን ይችላል። እንዲሁም አንድ ገበሬ ባለው የዕርሻ ቦታ ሁሉ ላይ ሁልጊዜ አንድ ዐይነት ዘር አይዘራም። በድብረት የዕርሻ ኤኮኖሚ ውስጥ የተለያዩ ሰብሎችን ለመዝረድ የሚሆን ቦታ ይመደባል። በድጋሚ እግዚአብሔር ከሰዎች ጋር የሚገናኝባቸው የተለያዩ መንገዶች አጽንዖት ተደርጎባቸዋል። ገበሬ እንደዚህ ያሉትን ነገሮች ከእግዚአብሔር የሚማረው ምናልባትም ተፈጥሮን በማጥናት ሊሆን ይችላል። ታዲያ የሰው ዘር መንፈሳዊ ነገሮችን ከእግዚአብሔር መማር የማይፈልገው ለምን ይሆን?

ቊ 27-29 ምሳሌውን የበለጠ ያስፋታል። የመከራ ጊዜ ሲመጣ፤ በእያንዳንዱ የውቂያ ጊዜ እንደሚሰበሰበው የእህል ዐይነት የየራሱ የሆነ የአሠራር ቅርጽ አለው። ከዚህም በላይ፤ የመውቂያ ጊዜ የሚመጣው በመጨረሻ ላይ ነው፤ የዚህ ሁሉ እንቅስቃሴ ዐላማ የሚሰላ ምግብ ማምረት ነውና። ማረስ፤ መዝራት፤ መውቃት እህሉን መፍጨት የዚህ ግብ ማጠናቀቂያ መንገዶች ናቸው። ስለዚህ እግዚአብሔር በታሪክ ውስጥ የራሱ ዐላማዎች አሉት፤ በተከታታይ ሁኔታዎች አማካይነትም ተፈጻሚ እንዲሆኑ ያደርጋል። የእግዚአብሔር ኃይልና (“የሰራዊት ጌታ እንግዚአብሔር”) ጥበብ የባሕርይ ውሑዶች ሲሆኑ፤ በሰው ልጅ ታሪክ ውስጥ የሁነቶችን ቅርጽ አምጥቶአል፤ ከዚህ ላይ የተጠቀሱት የግብርና ሥራ ሂደቶች ሥቃይን ያመለክታሉ፤ ይህም አንድ ሰው በታሪክ ውስጥ ከእግዚአብሔር ዐላማዎች ስቶ ሊገኝና ፍርዱን ሊቀበል እንደሚችል ያመለክታሉ።

ለ. ወዮ ለአርኤል ከተማ (29፥1-24)

ይህ ምዕራፍ በዚህ በኢሳይያስ መጽሐፍ የትንቢት ክፍል ውስጥ የሚገኘውን ሁለተኛ ወዮታ ያቀርባል (የምዕ 28-35 መግቢያ ይመልከቱ)። በቊ 1 ላይና በቊ 15 ላይ “ወዮ” የሚለው ቃል በተለያዩ ቅርጽ በድጋሚ ከመጠቀሱ ውጭ የወቅቱ ሁኔታ ጠንካራ ቢሆንም እንኳ የደበዘዘው ተስፋው የማይወገድ አይደለም። ለኢየሱሳም የተነገራት ፍርድ ብቻ ሳይሆን ድነትም ጭምር ነው።

1-4 በተደጋጋሚ የተጠቀሰው “አርኤል” የሚለው ቃል ምን ማለት ነው? ከተማዬቱ በቊ 1 ላይ ከዳዊት ጋር መያያዝና በቊ 8 ላይ የጽዮን ተራራ መጠቀስ፤ ከኢየሱሳም ጋር አንድ መሆኗን ያመለክታል። የአመት ማብራሪያ (“የዕብራይስጡ “የመሠዊያ ስፍራ” እንደ ዕብራይስጡ “አርኤል” ያለ ድምፅ አለው) “መሠዊያ ስፍራ” ተብሎ የተተረጎመው በድምፅ ረገድ ብቻ እንደ “አርኤል” ሳይሆን በትክክል አርኤል ስለ መሆኑ ግልጽ አያደርግም። በሌላ አባባል አርኤል ስም ብቻ አይደለም፤ ነገር ግን በትክክል አንድ ነገር ማለት ነው፤ ይኸውም “የመሠዊያ ስፍራ” ማለት ነው። ያ ስም ኢየሱሳም በቤተ መቅደስ ውስጥ መሥዋዕት ዘወትር ይቃጠል የነበረበት ቦታ ከመሆኑ ሐቅ የተገኘ ስለ ሆነ፤ ተፈጥሮአዊ ባሕርይ አለው።

የኢየሱሳውያን ጠንካራ ምሽግ የነበረችበት ጊዜ ዳዊት ኢየሱሳምን ከበባት። እርሱ ከማረካት በኋላ የእርሱ የመናገሻ ከተማው ሆነች። በታሪክ ውስጥ በብዙ አስቸጋሪ ምእት ዓመት ውስጥ ብታልፍም ዳግመኛ አልተማረከችም። የወዮታው እውነተኛ ጥልቅ ሐዘን ዳዊት ከተማዬቱን ከብቦ እንዲይዝ ያስቻለው እግዚአብሔር፤ አሁን ደግሞ በጠላቶቹ አማካይነት ራሱ ከተማዬቱን ከብቦ በቤተ መቅደሱ ውስጥ ያለውን የመሠዊያ ምድጃ አስፋፍቶ ከተማዬቱ በአጠቃላይ በእሳት እንድትጠፋ ማድረጉ ነው።

በ8ኛው ክፍለ ዘመን ቅክ የነበረው ታዋቂ ሃይማኖት፤ በእግዚአብሔርና በሕዝቡ መካከል ባለው ግንኙነት መሥዋዕት ማቅረብን እጅግ ትልቅ ግምት መስጠቱ፤ ሃይማኖት ሙሉ በሙሉ ውጫዊና ሥነ ሥርዐታዊ ውስጥ ተብሎ እንዲታሰብ አደረገ (ከ1፥10-17፤ 29፥13 ጋር ያነጻ)። የቊ 1ላ ዋና ሐሳብ ኢየሱሳምን ዓመታውያን በዓላት በሚከበሩባቸው ጊዜያት የኢየሱሳም መሠዊያ እጅግ በጣም ሥራ እንደሚበዛበት መግለጽ ነው። ሕዝቡ በሐሰት መተማመናቸው እያደር እየባሰ በመሄድ፤ በራሳቸውና በእግዚአብሔር መካከል ያለው ነገር ሁሉ መልካም መስሎ ታያቸው። የሚጠበቃቸው ነገር ምንኛ አስደንጋጭ ነው! በቊ 3 ላይ እግዚአብሔር ጠላታቸው እንደሚሆን ከሚያሳዩት የሦስትዮሽ መግለጫ ጋር ሲታይ ደግሞ የበለጠ ኀይለኛ ነው።

ሕዝቡ ለእግዚአብሔር በሚያቀርቧቸው መሥዋዕቶች ውስጥ የንስሐ መንፈስ ማጣታቸው በጉልህ መታየቱ፤ ቢያንስ ቢያንስ ለሚደርስባቸው መለኮታዊ ተግሣጽ መንሥኢ ነው። ንግግራቸው፤ በጉራ ትምክሕት ምትክ (ከ28፥15 ጋር ያነጻ) ከተጋደመበት መሬት ላይ በሚያሰሙት የሉኖሳስ ድምፅ ይተካል።

5-8 የትንቢቱ አጠቃላይ ስሜት ከሚገልጻቸው ሁኔታዎች ጋር በድንገትና በአስደናቂ ሁኔታ ይለወጣል። እግዚአብሔር ጠላቶቻቸውን ወደ ዋና ከተማቸው ልኮ የራሱን ሕዝብ ይቀጣል፤ ይሁን እንጂ ከተማዬቱ እንድትወሰድ አላቀደም። አስፈሪዎቹ ምሽጎችና የማንጣጠሪያ ቦታዎች በሚበንን ትቢያና በሚነፍስ ገልባ ተተክተዋል። ቅጣት እንዲፈጽሙ የተላኩት ጠላቶች ራሳቸውም ይህን ፍርድ ይቀበላሉ (ከ10፥5-19 ያነጻ)። የማይነቃነቁ የሚመስሉት ጠላቶች ወደ ልካቸው ይወርዳሉ።

“ብዙ ጠላቶችህ” የሚለው ሐረግ በተጨማሪ “የአሕዛብ ሁሉ መንጋ” በሚለው ሐረግ የበለጠ ተግልጽአል። በተጨማሪም፤ የሰራዊት ጌታ እግዚአብሔር መምጣት ብርቱ ፍርሀትን የሚያሳድር ጣልቃገብነት ተብሎ ተገልጿል። ቋንቋው (በተለይም በቊ 6 ላይ) የሚገልጸው ዘፀ 19ን የሚያስታውስ ሲሆን ይህ የፍርድ አምላክ፤ የሕግ አምላክም መሆኑን፤ ፍርዶቹም ለጽድቅ ተቈርቋሪ መሆኑን የሚያመለክቱ ናቸው።

ኢሳይያስ የተጠቀመባቸው ምሳሌዎች ከሰው ልጆች የጋራ ተመክሮ ጋር የሚጣጣሙና እውነተኛነት ያላቸው ናቸው። ከሕልም ውስጥ እንደ ገሀዱ ዓለም ጉልሕና አሳማኝ ስለሚመስለው ሕልም ሁላችንም እናውቃለን። ለወራሪዎቹ እውነተኛ ሽልማት ሆና የተሰጠች የምትመስለው የኢየሱሳም ከተማ በድንገት በሕልም ዓለም ውስጥ አጥቅቶ ለመያዝ የንግድ ወታደራዊ ኀይል ግዛት ሆና ትታያለች። “የጽዮን ተራራ” የሚለው ሐረግ የተረጋጋ ሁኔታንና መለኮታዊ ጥበቃን በጉልህ ያመለክታል (ከመዝ 48 ጋር ያነጻ)።

9-12 ኢሳይያስ በትንቢታዊ አገልግሎቱ መክፈቻ ላይ ያየው ራሱ እንዳስገነዘበው፤ ብዙዎቹ የእርሱ አድማጮች ለእውነት ዐይኖቻቸውን ይጭፍናሉ (ከ6፥9-10 ጋር ያነጻ)። የሰከራሞቹ የሃይማኖት መሪዎች መንፈሳዊ ዕውርነት በምዕ 28 ላይ አጽንዖት ተሰጥቶበታል። ነቢይነት መደበኛ ሥራቸው የሆነ ሰዎች ቃል በቃል እንደ ተጠቀሰው ጠጥተው ወይም ሳይጠጡ ይሁን አኗኗራቸው በዕንቅፋት ላይ የመራመድን ያህል የማያስተማምን በመሆኑ፤ ለሌሎች መንገድ ማሳየት ይቅርና ራሳቸውም በመንገዳቸው ላይ በትክክል ለመጓዝ የማይችሉ መሆናቸው በሥዕላዊ መንገድ ተገልጾአል። ዕውርነት፤ ለነሐሴውን ዕንቅፈፍ በመንፈሳዊ መሪነት ዓለም ውስጥ ሙሉ በሙሉ የብቃት ማግኘት ሥዕል ይፈጥራል።

የቀ. 11-12 አጠቃላይ ሐሳብ ኢሳይያስ በግሉ ከእግዚአብሔር የተቀበለው ራሱን ለአዋራሽ ሰዎች የተዘጋ መጽሐፍ ነበር የሚል ነው። ማንበብ ለሚችሉ ምናልባትም የነቢይነትን አገልግሎት ለሚሰጡ ሰዎች ዐይኖቻቸው ስለ ተዘጉ ራሱን ምስጢራትን የያዘ ይሆንባቸዋል። ሊያነሱ የማይችሉ ምናልባት ተራ የአዋራሽም ነዋሪዎች የራሱን ፍቺ ከመረዳት ፈጽሞ ሩቅ ናቸው። የነቢይነት አገልግሎታቸው የበለጡ መስለው እንዲታዩ ያደረጋቸው ነቢያት፤ ራሱን ለመፍታት ባለመቻላቸው ከተራው ሕዝብ ቀድመው እንዲገኙ አላደረጋቸውም።

13-16 መንፈሳዊ ዕውርነት (ቀ. 9-12) በውጫዊ ነገር ላይ ከማትኩርና ከወግ አጥባቂነት ጋር ዐብሮ ይሄዳል። እዚህ ላይ መንፈሳዊው ሁኔታ ተመርምሮ በርግጥ ክፉ ሆኖ ተገኝቶአል። ሐሰተኛ ትምህርት የተመሠረተው እውነተኛውን የእግዚአብሔር መገለጥ የመሥዋዕት አቀራረብ ደንቦችንና የሙሴን ሕግ በአጠቃላይ በአግባብ ባለመያዝ ላይ የተመሠረተ ነበር (ከማቱ 15፥9 ጋር ያነጻ)። “ሰው ባስተማረው ሰው ሠራሽ ሥርዐት” በማለት የሚያመለክተው ሌዋዊውን ትምህርት ብቻ ሳይሆን፤ ካህናት በተግባር ላይ የሚያውሉበትንም መንገድ ነው። ሰብአዊ ተፈጥሮ አይለወጥም፤ በእግዚአብሔር ላይ መሠረታዊ ዐመፅ የሚፈጽምበት መንገድ ግን የተለያየ ነው። እነርሱን በመባረክ ከባሕርያቱ በአንዱ ራሱን የገለጠው የእስራኤል አምላክ፤ በፍርድ ሥራ ያንኑ ባሕርይ እንደሚያሳይ ነቢዩ ብዙ ጊዜ ባጠቃላይ ይናገራል (10፥17፤ 28፥20-22)። እርሱ አስገራሚ አምላክ ነው፤ አስገራሚ ነገሮችንም ለሕዝቡ ሠርቶአል (ዘፀ 15፥11፤ መዝ 77፥2፤15)። ይሁን እንጂ ያስገረማቸው ንይሉ በእነርሱ ላይ ይመጣል። ነቢዩ አሁንም በአእምሮው ውስጥ ያለው በቀ. 1-3 እግዚአብሔር በሕዝቡ ላይ እንደሚፈጽም የተናገረው ፍርድ ነው። ኢሳይያስ በዓለማዊና በመንፈሳዊ ጥበብ መካከል ልዩነት መኖሩን ለመግለጽ ትልቅ ፍላጎት ያሳያል (ለምሳሌ፤ 5፥21፤ 11፥2፤ 26፥7-10)።

ከግብፅ ጋር በማበር ፀረ ዐሃር የጋራ ግንባር ለመፍጠር ድርድሮች የተካሄዱት በምስጢር ሳይሆን አይቀርም። ይህ እውነት ከሆነ፤ ተደራዳሪዎቹ ድርጊታቸው ምስጢራዊ በመሆኑ ራሱ እግዚአብሔር እንኳ ጣልቃ እንዳይገባ መደረጉን ኢሳይያስ ማመልከቱ ነበር። የሰዎች አእምሮ በእግዚአብሔር ራሱን ቁጥጥር ሥር ካልዋለ በቀር፤ ስለ እግዚአብሔር የሚኖራቸው አስተሳሰብ የእርሱን እውነተኛ ማንነት የማይወክል ይሆናል። እንደዚህ ያሉ ሰዎች እግዚአብሔርን ሙሉ በሙሉ አስመክንዮታዊ በሆነ መንገድ እንደሚያዩት ነቢዩ ያመለክታል። ሰዎች በማንኛውም መንገድ በበቂ ሁኔታ የእግዚአብሔርን መንገድ መከተል እንዳይችሉ፤ በአስተሳሰባቸው ላይ ተጽዕኖ ያሳደረው ሙሉ በሙሉ በነጠላነት መበክል መሆኑ ጥርጥር የለውም።

ኢሳይያስ የሸክላ ሠራውንና የሸክላውን ምሳሌ በመጠቀም ኤርምያስን ይቀድመዋል (ከ45፥9፤ 64፥8፤ ከኤር 18፥1-6፤ እንዲሁም ከሮሜ 9፥19-21 ጋር ያነጻ)። እያንዳንዱ ጸሐፊ በመጠኑ የተለያዩ ነጥቦች አሉት፤ ይሁን እንጂ እያንዳንዳቸው ይህን ምስዩ በመጠቀም ስለ እግዚአብሔር ሉዐላዊነት ተሟግተዋል።

17-21 የሰው አእምሮ ስለ እግዚአብሔር ያለው መረዳት ከአመክንዮ በሚያፈላግፍግበትም ጊዜ እንኳ፤ እግዚአብሔር አሁንም ለዚያ አእምሮ መናገሩን ይቀጥላል። “ለባዓስ ወደ ለም ዕርሻነት ለመለወጥ፤ ለም የሆነውም መሬት ወደ ዱርት ለመለወጥ ጥቂት ጊዜ አልቀረውም?” የሚለው ክፍል

ለምድሪቱ የተሰጠ የበረከት ተስፋ ይመስላል። ይህ የሚታየው ዓለም መለወጥ በቀሪዎቹ ምዕራፎች ውስጥ የቀረበው ነገር ፍጹሚያዊ ሥዕል መግቢያ ይሆናል። ሕዝቡ ለመንፈሳዊ ነገር የነበራቸው የቀድሞው ግድየለሽነት ዐላፊ ነገር ይሆናል (ከ35፥5-6 ጋር ያነጻ)።

ኢሳይያስ ፈረሀ እግዚአብሔር ለነበራቸው ድኾች ያለውን ተቈርቋሪነት ያሳያል (ከ3፥14፤ 11፥4፤ 25፥4 ጋር ያነጻ)። በቀ. 19 ላይ እነርሱን የሚያመለክተውን ክፍል “ለክፋት ያደፈጡ ሁሉ ይወገዳሉ” የሚለው የተስፋ ቃል ይከተለዋል (ከምሳ 1፥11-14፤ 12፥6 ጋር ያነጻ)። ይህም የተጨቁኑት ሰዎች በመሰረቱ የአገዛዝ ዘመን የሚቀዳጁትን የፍትሕ ተሐድሶ ያመለክታል። “ፌዘኞች” ተመሳሳይ የዕብራይስጡ ቃል በ28፥14 ላይም “ፌዘኞች” ተብሎ የተተረጎመበትን ይመልከቱ።

በቀ. 20 ላይ የተጠቀሰው ከቀጥጥር ውጭ የሆነውን ክፋት የሚያሳየው አጠቃላይ ሐሳብ በቀ. 21 ላይ አንባቢን ወደ ፍርድ አደባባይ በወሰደው ሐሳብ የበለጠ ግልጽ ይሆናል። እያንዳንዱ ሦስት መሥመር በንግግር ከሚፈጸም ንጢአት ጋር ግንኙነት አለው፤ በብልጠትና እውነት መሰል ቃላትን በመጠቀም ፍትሕን ያዛባል። ነቢያት በፍትሕ አደባባሮች ላይ ፍትሕን በመጠምዘዝ የተስፋፋውን ጭቁና እግዚአብሔር የጠላው መሆኑን በአጽንዖት ገልጾዋል (10፥1-4 ይመ)።

22-23 ኢያሱ 24፥14 “ከወንዙ ማዶ” የተባለውን ስፍራ ሕዝቡ ሌሎችን አማልክት ካገለገሉበት ከግብፅ ጋር ያያይዘዋል። የቤዛነት ቋንቋ ሁል ጊዜ በተግባር ላይ ሲውል የሚታየው ከግብፅ ባርነት ነጻ ከመውጣት ጋር በተያያዘ ሁኔታ ነው። ስለሆነም አብርሃም የዑርን አገር በእግዚአብሔር ጥሪ አማካይነት ጥሎ ከመውጣቱ ጋር ሊያያዝ የማይችልበት በቂ ምክንያት የለም። ምናልባት በዚያ ተመሳሳይ ሰብአዊ የባርነት ቀንበር አልነበረም፤ ነገር ግን ሁለቱም ሌሎች አማልክትን በሚያመልክ አገዛዝ ሥር ነበሩ። ምንባቡ አብዛኛው የሕዝቡ ግንኙነት ከአባታቸው ከያዕቆብ ጋር እንደ ነበር ያሳያል፤ የአብርሃም ስም መጠቀሱም አጽንዖት የተሰጠው ላለፈው ጊዜ መሆኑን በተጨማሪ ያጠናክራል።

በቀ. 23 ላይ ነቢዩ ርእሰ አበው የሆነውን ያዕቆብንና ልጆቹን በልቡ ይዞአል። በሕዝቡና በአባቶቻቸው መካከል እንዲህ ያለ አንድነት በመኖሩ ሊታወቁ የሚችሉት በዚህ መንገድ ብቻ ነው። ከዚህ ላይ የተጠቀሰው የያዕቆብ ንፍረት በርካታ እስራኤላውያን በነጠላታቸው ምክንያት ከምድራቸው ወደ ሌሎች አገሮች መበተናቸው ነው (ዘፀ 28፥36-37፤ 63-64)። እግዚአብሔር የተበተኑ ልጆቹን ወደ ምድሪቱ መልሶ ያመጣል።

ኢሳይያስ ለእግዚአብሔር የሚጠቀምበት የመለያ ስያሜ “የያዕቆብን (የእስራኤልን) ቅዱስ” የሚለው ነው። ይህ ቅድስና እግዚአብሔርን ታላቅ ሥልጣኔ በነበረበት በመስጴጦምያ ሲመለከ ከነበሩት ሐሰተኛ አማልክት ሁሉ የተለየ ያደርገዋል። በዚህ ምክንያት የአብርሃምን መዋጀት (የጣዖት አምልኮ ከሰፈነበት ከዑርና ከካራን) በሚያመለክተውና እስራኤላውያን ከተበተኑባቸው አረማውያን አገሮች ወደ አገራቸው ሲመለሱ፤ የእግዚአብሔርን ስም በቅድስና ጠብቀው እንደሚመለሱ በሚያረጋግጠው ክፍል መካከል ረቂቅ መያያዝ ሳይኖር አልቀረም።

በእግዚአብሔር ቅድስና ላይ የተሰጠው አጽንዖት ብርቱ ነው። ይህ በእስራኤል ታሪክ መደምደሚያ ላይ የስሙን ታላቅነት ከፍ የሚያደርግበት የመጨረሻ ማረጋገጫና በሕዝቡ ሕይወት ውስጥ ከአክብሮትና ከመደካቅ የመነጨ ምስጋና እንዲያቀርብለት የሚያነሣ ነው። ይህም ቀድሞ አስቸጋሪና አጉረምራሚ የነበሩት እስራኤላውያን እንደ ሕዝብ፤ እግዚአብሔር ለእነርሱ የንስሐ ልብ መስጠቱ መልካም መሆኑን በጥልቀት እንዲገነዘቡ የሚያደርገውን የእግዚአብሔርን ቃል ሳያመነጩ ለመቀበል የሚያስችል መንፈስ ያጉናጽፋቸዋል። ነቢዩ በሚያገለግለው ሕዝብ ላይ እንደ ተጋረደ በእጅጉ የተገነዘበውን መንፈሳዊ ጨለማ የራሱ የእግዚአብሔር ብርሃን ይበትነዋል (ከቀ. 9-16 ጋር ያነጻ)።

ሐ. ወዮ ለዐመፀኞች ልጆች (30፥1-33)

ይህ ምዕራፍ እንደ ቀደሙት ሁለት ምዕራፎች ሁሉ “ወዮ” በሚለው ቃል ይጀምራል፤ በተጨማሪም እንደ እነርሱ ሁሉ

የተስፋ ቃልንና የፍርድ ማስጠንቀቂያንም ይሆናል። የኢየሩሳሌም ሕዝብ ፍርዶችን ይጋፈጣሉ፤ ነገር ግን እነዚህ ፍርዶች አምላካቸው እግዚአብሔር በመጨረሻ እነርሱን ለመባረክ ያለውን የማዳን ዕቅድ የሚሸሩ አይሆኑም።

1 ወቅቱ በምሥራቃዊ አድማስ በኩል አስፈሪ ጥቃት በመምጣት ላይ መሆኑን የሚያመለክት ጨለማ ያጠጋበት ስለ ነበር፤ የይሁዳ መንግሥት አሦርን ለመከላከል ሲል ከግብፅ መንግሥት ጋር ግንባር ለመፍጠር ገና ዕቅድ የያዘበት ነበር። በአሦር ላይ ማመፅ ማለት በእግዚአብሔርም ላይ ማመፅ ነበር። የሕዝቡ የጎጠኦት ክምችት አካዝ ከእስራኤልና ከሶርያ የተሰነዘረበትን ጥቃት ለመመከት የሚያስችል ርዳታ ለማግኘት ሲል ከአሦራውያን ጋር የፈጠረውን የጋራ ግንባር የሚያወጣ ነው፤ ይህም በምዕ 7-9 ላይ ለተነገሩት ትንቢቶች የጋራ ታሪካዊ መነሻ ነው። አሁን የተደረገው ፖለቲካዊ ስምምነት የተለየ ቢሆንም፤ የተፈጸመው ጎጠኦት ግን ተመሳሳይ ነው፤ ይኸውም በእግዚአብሔርና በእግዚአብሔር ላይ ብቻ ለመታመን አለመፈለግ ነው።

2-5 ግብፅን ያስተዳድሩ የነበሩት ኢትዮጵያውያን ገዢዎች በ712 ወይም በ705 ዓቅክ መልእክተኞቻቸውን ወደ ይሁዳ ምድር ልከው ነበር (በ18፥1-7 ላይ የተሰጠውን ማብ ይመ)። አሁን ደግሞ መልእክተኞቹ የተላኩት በታቃራኒ አቅጣጫ ነው፤ ምናልባት በ703-701 ዓቅክ ላይ ሕዝቅያስ በአሦር ንጉሥ፤ በሰናክራም ላይ ባመፀበት ዘመን ሊሆን ይችላል። ሐኔስ በደቡብ በኩል ብዙ የሚርቅ ቢሆንም እንኳ ጣኔዎስና ሐኔስ የሚገኙት በታችኛው የግብፅ ክፍል ነው።

6-7 ኢሳይያስ የሕዝቅያስ መልእክተኞች ወደ ግብፅ ቤተ መንግሥት አደባባይ መድረሳቸውን ብቻ ሳይሆን፤ አቋርጠው የተጓዙበትን አገር መልክአ ምድርና በአካባቢው የሚኖሩትን እንስሳት፤ እንዲሁም መልእክተኞቹ በግመሎቻቸው ላይ ጭነው የወሰዱትን የእጅ መንሻ ሁሉ በዐይነ ጎሊናው ያያል። በጉዞ መጨረሻ ላይ ያጋጠመ ረዓብ የተባለ “እንስሳ” ነው፤ ይህ የግብፃውያን ተወርዋሪና መርዛማ እባብ ነው። ኔቤስ ለተጓዢዎቹ የምትመች እንግዳ ተቀባይ አልነበረችም፤ መልእክተኞቹ በደቡባዊ ሜድትራኒያን በኩል ብዙ ሕዝብ የሚተላለፍበትን መንገድ ትተው ቁጥቋጠውንና ቈንጥሩን አቋርጠው የሄዱት በዚህ ምክንያት ሊሆን ይችላል። በሴማዊ ቋንቋ ውስጥ አንበሳን ለመግለጽ ጥቅም ላይ የዋሉት በርካታ ቁጥር ያላቸው ቃላት መጽሐፍ ቅዱስ በተጻፈበት ዘመን የነበረው የቅርብ ምሥራቅ በዱር አራዊት የተሞላና አደገኛ እንደ ነበር የሚያሳስብ ስሜት ያሳድራል። “ተወርዋሪ እባብ” የሚለው ሐረግ በ14፥29 ላይ “ተወርዋሪና መርዛኛ እባብ” በሚል ከገባው የዕብራይስጥ ቃል ጋር አንድ ነው።

ጉዞው አደገኛ ብቻ ሳይሆን ብዙ ዋጋ የሚያስከፍልም ነው፤ ምክንያቱም ኃያል የጦር አጋር ይሆናል ተብሎ ለታሰበው መንግሥት ጠቀም ያለ ጉብ ይዞ መሄድ የሚያዋጣ ነበር። የግብፅ መንግሥት ዝና ያለ ጥርጥር ታላቅ ነበር። የዐዲሱና የኃያሉ መንግሥት መምጣትም አጋር የመሻትን ሁኔታ ሳያፋጥን አልቀረም፤ ሕዝቅያስ ግን በወቅቱ ሁኔታ ተደናግጦ ነበር። ታላላቅ ኃያላን መንግሥታት ለመለያ የአስፈሪ እንስሳትን በተለይም፤ የአንበሳን፤ የንስርንና የድብን ምስል መርጠዋል። ሌሎች ግብፅን የሚያውቁት ግን በአፈ ታሪካዊ ረዓብ (በ27፥1 ላይ ያለውን ይመ) ነው። “ረዓብ ምንም የማትጠቅም” የሚለው አገላለጽ ወደ ግብፅ የተላኩት የይሁዳ መልእክተኞች ከአሦር እጅግ አስፈሪ ከሆነችው ከግብፅ ይልቅ በበረካ ያሉት ጨካኝ እንስሳት የላቀ አደገኛ እንደሚሆኑባቸው የሚያመለክት ምፀት ሊሆን ይችላል። እንግዲህ አሦር ብትንትኑ የሚወጣ ከሆነ ያን የሚያደርግው እግዚአብሔር እንጂ (ቍ 31) ግብፅ አይደለችም።

8-11 ጻፍ የሚለው ትእዛዝ ስፍር ቍጥር ለሌላቸው ሰዎች ተነግሮ የማያልቅ በረከትንና ተግዳሮትን አስገኝቷል። ይህ ምናልባት ኢሳይያስ ስለ እርሷ መጻፍ እንዳለበት የሚያሳስብ የግብፅ የሽመጥ ስም (8፥1) ሊሆን ይችላል። በሌላ በኩል ትንቢቱ ሙሉ በሙሉ በአይታ ውስጥ ነው። የመጻፉ ዐላማ ለእግዚአብሔር ብርቱ ማስጠንቀቂያ ምስክር ለማግኘት ነው። ቍ 9-11 በጽሑፍ ላይ የሰፈረውን ማስጠንቀቂያ አስፈላጊነት ያብራራሉ።

ሕዝቡ ዐመፀኞች መሆናቸውን የገለጸበትን ክስ ነቢዩ ይደግማል (ከቍ 1፤ 1፥2 ጋር ያነጻ)። ከሁዲዎቹ ካህናትና ዐመፀኛው ሕዝብ በእውነተኛው የእግዚአብሔር ነቢይ አማካይነት የመጣውን ማስጠንቀቂያ አንቀበልም ብለዋል። የኢሳይያስ አድማጮች ይሰሙታል፤ የሚሰሙት ግን የመልእክቱ ሐሳብ ለግል ፍላጎታቸው እንደሚሰማ ሆኖ እስከ ቀረበ ድረስ ብቻ ነበር። ይሁን እንጂ ሰባኪው መልእክት ማምጣት የነበረበት በእነርሱ ዘንድ ስፍራ እንደማይኖረው እየታወቀ ነው። ከጉልሕ ግብረ ገባዊ ትምህርት ጋር (ከመዝ 1 ጋር ያነጻ) የሚገኙት “መንገድ” እና “ጉዳናው” የተሰኙት ቃላት፤ ኢሳይያስ ለእነርሱ ላቀረበው መልእክት የፌዝ ምላሽ ሊሆኑ ይችላሉ። ይኸውም ነቢያዊው ግብረ ገብ እንደነዚህ ባሉ አድማጮች ዘንድ ተቀባይነት እንደማይኖረው በማሳየት ረገድ ነው።

ሕዝቡ ለኢሳይያስ የነገሩት የመዝጊያ ትእዛዝ አስገራሚ ነው። ኢሳይያስ የእግዚአብሔርን ስም ለመግለጽ የተጠቀመበት ስያሜ “የእስራኤል ቅዱስ” የሚለውን ነው። ይህ ስያሜ ቀደም ሲል እንዳየነው ከዚህ አምላክ ጋር የሚፈጠረው ግንኙነት ከሕዝቡ ትልቅ ነገር እንደሚጠበቅ የሚያመለክት ከመሆኑም በላይ፤ ልባቸውን በጥላቻ ሞልቶታል። ጆሮዎቻቸው ይህን ድምፅ ከእንግዲህ ታግሠው ሊሰሙት አይችሉም።

12-14 ኢሳይያስ “የእስራኤል ቅዱስ” የሚለውን ሐረግ መጠቀሙ ዋና ጉዳይ ነው። ሕዝቡ፤ ኢሳይያስ ይህን ስያሜ መጠቀሙን ይቃወሙ ነበር፤ እርሱ ግን የእግዚአብሔር እንጂ የእነርሱ አገልጋይ አልነበረም። ለእነርሱ አምሮት ሲባል የሚሰተካክል ነገር አይኖርም። ሕዝቡ “በግፍ” እና በ“ማታለል” ላይ መታመናቸው የተጠቀሰው ምናልባት በቅርብ ጊዜ ጨቋኛ ቸው የነበረችውን ግብፅን ለማመልከት ሊሆን ይችላል፤ በዚህ ጊዜ እኔ እረዳችኋለሁ ብላ የሰጠችው ተስፋ ዋጋ ቢስ ነበር። ይሁዳ ከእግዚአብሔር ይልቅ በባዕድ ጎይል መታመኗ ውድቀትን ያስከትልባታል። በቅጥር ላይ የሚታይ ትንሽ ስንጥቃት እየሰፋ ይሄዳል፤ ተመልካችም ሊወድቅ የተቃረበውን ግንብ ይለምደዋል፤ በመሆኑም ግንቡ ፈርሶ እስካላየ ድረስ ችግሩ ያን ያህል አስከፊ አንደ ነበር አያስተውልም፤ በዚህም ምክንያት መፍትሔ የማምጫው ጊዜ ያልፍበታል።

ነቢዩ የፍርዱን ድንገተኝነት ብቻ ሳይሆን፤ ስለ ሙሉ በሙሉ አውዳሚነቱም መናገር ነበረበት። ነቢዩ ይህንኑ አጉልቶ ያሳየው የቅጥሩን መውደቅ ከስብርባሪ ሽላላ ጋር በማመሳሰል ነበር፤ የተንኮታኮተው ሙሉ በሙሉ በመሆኑ ምንም ፋይዳ ያለው ነገር አልቀረም። ይህ ትንቢት የተፈጸመው በ701 ዓቅክ ሳይሆን፤ ናቡከደነፆር ኢየሩሳሌምን በያዘበት፤ ምናልባትም ኢየሩሳሌም በተደመሰሰችበት በ70 ዓ.ም ሳይሆን አይቀርም (ከማር 13፥2 ጋር ያነጻ)።

15-18 ያህዌ የሚለው ቃል ተከትሎት የመጣው “ኔታ እግዚአብሔር” አዶናይ የሚለውን ይተርጉማል፤ ብሎም የእግዚአብሔርን ሉዐላዊ ሥልጣን ከቤዛዊ ስሙ ጋር ያጣምራል። ሉዐላዊነትና ቅድስና በቍ 16-17 ላይ የተብራራ ሲሆን፤ የቤዛነት ጸጋ ደግሞ በቍ 15 እና 18 ላይ ይታያል። የእግዚአብሔር ቃል ተራ በሆነው የሰው አስተሳሰብ ላይ ዐልፎ ይሄዳል (ከ55፥8-9 ጋር ያነጻ)። ከእግዚአብሔር የተማሩ ሁሉ ንስሐን በሚያስከትል እምነት ወደ እርሱ ይመለሳሉ፤ በእርሱ ላይ በማመፅ መቀጠል ግን ጠላት በሙሉ ጎይሉ በሚገለጥበት ጊዜ ከፍተኛ ሥቃይን ያስከትላል። ከዚህ ላይ የተጠቀሰው ሐሳብ “ንስሐ” በቁሙ የሚለጠው ትርጉም “መመለስ” ማለት ነው። በወቅቱ በነበረው ፖለቲካዊ ሁኔታ ውስጥ በግብፅ መታመንን ትቶ በእግዚአብሔር መታመን የአንድ እውነት ሁለት ገጽታዎች ናቸው።

እግዚአብሔር ሕዝቡ ከታዘዙት ታላቅ ድል እንደሚሰጣቸው ቃል ገብቶአል፤ ካመፁ ግን ታላቅ ሽንፈት ይገጥማቸዋል (ዘሌ 26፥7-8፤ ዘዳ 32፥30)። ለተበተነው ሕዝብ እግዚአብሔር የሰጠውን ዐዲስ የተሐድሶን ተስፋ የሚያመለክተው ብቸኛ የከረብታ ላይ ምልክት (11፥10-12)፤ ከዚህ ላይ አስደንጋጭ ሽንፈትን ለማመልከት ውሎአል። ሰራዊቱ በሙሉ ወደ ጦር ሜዳ ሄዶ ከሞት ጋር ተጋፍጦአል፤ ሰንደቅ ዐላማ ተሸካሚው ተሰብስቦ የሚል ምልክት እንዲያሳይ፤ ያስፈልጋል በሚል ዐላማ ተመልሶ በከረብታው ላይ ይጠባበቃል፤ ሆኖም ብቻውን ያለ ሥራ መቅረቱን ይረዳል።

በቍ 16-17 ላይ ያለው የሥጋት ስሜት እግዚአብሔር ጅልና እምቢተኛ ለሆነው ሕዝቡ ምሕረት ለማድረግ ዝግጁ መሆኑን ለማያረጋግጠው ሐሳብ ስፍራ ይለቃል። የምሕረቱ መገለጥ የዘገየው፤ የእግዚአብሔር ፍትሕ መገለጽ ስላለበትና በዚህ ዐመፀኛ ሕዝብም ላይ የእግዚአብሔር ቅጣት መምጣት ስላለበት ነው። ብዙ ጊዜ በነቢያት መጻሕፍት ውስጥ እንደሚታየው ሁሉ የእግዚአብሔር ፍርድ የሚነገረው በመጀመሪያ ላይ ነው፤ በፍርዱ ጊዜ ተጠብቀው የቁዩት ትሩፋን ግን የጸጋውን ባርነቶች እግዚአብሔር ለእነርሱ ያለው በጎ ዐላማ ሲፈጸም ያያሉ። እርሱን የሚጠባቁ ሰዎች ዕጣ ፈንታም ከእነዚህ ትሩፋን ጋር አንድ ዐይነት ይሆናል። ከዚህ ላይ በዋናነት የሚታየው የባቢሎን ምርኮና ከባቢሎን ምርኮ መመለስ ነው።

19-26 የእስራኤል አምላክ ለሕዝቡ የሚናገረው ልክ ለአንድ ሰው እንደሚናገር ሆኖ ነው፤ ምክንያቱም ብዙውን ጊዜ ሲናገር የምናየው በነጠላ ቍጥር ቅርጽ ነው። ከተማዬቱ አንድ ማንነት እንዳለው አካል አንድ ሰው አንድ ታይቶ በሚፈቅዱና እግዚአብሔር ከእርሷ ጋር ያለው ግንኙነት በጸጋው ላይ የተመሠረተ እንደ ሆነ በሚያምኑ በኢየሩሳሌም ሰዎች መካከል አንድነት አለ። ሕዝቡ እግዚአብሔር ለእነርሱ በተናገረበት ጊዜ ከመስማት ደንዝዘው ነበር፤ ነገር ግን ለርዳታ በሚጮኹበት ጊዜ እርሱ ፈጥኖ ፍላጎታቸውን ያሟላል። “የጭንቀት እንጀራና የመከራ ውሃ” ምናልባት እግዚአብሔር ምርኮው ሳይገድበው ጸጋውን ለእነርሱ ካሳየበት ጊዜ ጋር ሊገናኝ ይችላል።

የሕዝቡ የንስሐ መንፈስ በአስተማሪ ነቢያት አማካይነት ለሰሙት የእግዚአብሔር ቃል ከሰጡት ዐዲስ ምላሽ ጋር ዐብሮ ይሄዳል። የእግዚአብሔርን ቃል ለመስማት አሻፈረኝ ማለት ቃሉን ከዚህ ቀደም በነበረው ሁኔታ በጉጉት መስማት እንዳይቻል ሁል ጊዜ የልብ ድንዳኔን ያመጣል። ያ ቃል የእግዚአብሔርን ሕዝብ በትክክለኛው ጉዳና ለማራመድ የሚያስችል ሥነ ምግባራዊ ይዘት በውስጡ ይዞአል። ቃሉ ሃይማኖታዊ ይዘትም አለው፤ ምክንያቱም ለቃሉ የሚሰጡት ምላሽ ከምድራቸው ጣታታን እንዲያስወግዱ ይመራቸዋል። ጣታታቱ ቍመናቸው ሲታይ እጅግ ውብ ቢሆንም፤ በርግጥ ዋጋ ቢስ ነበሩ። የተሰጠው ሥዕላዊ መግለጫ እነርሱ አሁን ያለበት ሁኔታ አስከፊ መሆኑን አጽንዖት ይሰጣል።

ኢሳይያስ ከአገሩ ዐፈር ጋር ጥልቅ ትስስር ነበረው። ይህም ተፈጥሮአዊነት የሆነች እናት አገርን መውደድ ብቻ አልነበረም፤ እግዚአብሔር ለሕዝቡ የሰጠው የእግዚአብሔር ምድር ነበረች፤ በንጢሐታቸው በመጽናታቸውም ከእርሷ እንደሚወገዱ ማስጠንቀቂያ የሰጠበት ምድር ነበረች (ከዘፈ 1፥8፡ 21-25፡ 34-40፤ 3፥25-29 ወዘተ ጋር ያነጻ)። ነቢዩ ብዙውን ጊዜ የእግዚአብሔርን በረከት የሚመለከተው ለግብርና አመቺ የአየር ንብረት በመስጠቱ፤ በምርት መጨመርና በከብቶች መሥባት አኳያ ነው (ከ4፥2፤ 35፥1-2፤ ወዘተ ጋር ያነጻ)። እግዚአብሔር ለምድሪቱ በረከትን በሚሰጥበት ወቅት የሚያርሱ እንስሳት እንኳ በሕይወት ለመቆየት ብቻ ከሚያስችላቸው ገፈራ ብቻ ሳይሆን ከተትረፈረፈውም ምርት ይመገባሉ።

ስለ ታላቁ የዕልቂት ቀንና የምሽት መፍረስ የሚናገረው ክፍል በዚህ ዐውድ ውስጥ መገኘቱ እንግዳ ይመስላል። መጽሐፍ ቅዱስ ተጨባጭ በመሆኑ፤ የእግዚአብሔር ዕቅድ በዐመፀኛው ላይ መፍረድንና ንስሐ ለሚገባውም በረከት መስጠትን እንደሚያካትት ያሳያል። “ምሽት” የሚለው ቃል መመረጡ ሁለት ጥቅም ስላለው ተገቢ ነው፤ ምክንያቱም ወታደራዊ ትርጉም ያለው ከመሆኑም በላይ ራስን ከፍ ከፍ የማድረግ ዕብራትን ያመለክታል (ከ2፥15 ጋር ያነጻ)።

ጠቅላላውን ዐውድ በጠበቀ መልኩ ነቢዩ ከተራሮች ላይ የተትረፈረፈ ውሃ አቅርቦት እንደሚገኝ ይናገራል። ዘመናዊ የከተማ ነዋሪ ከራስታማ አገርን የሚያየው ከገጠር ገበሬ አመለካከት ሙሉ በሙሉ በተለየ መንገድ ነው። አንዱ ውበቱን ሲያይ፤ ሌላው ደግሞ በግብርናው ምርት ረገድ ውጤታማ አለመሆኑን ይመለከታል። የተጠቀመበት ቋንቋ ተራሮች ራሳቸው ፍሬያማ ለመሆን ያላቸውን ዕምቅ ንይል በሙሉ በሚያድሰው ውሃ አማካይነት እንደሚገኝ ያመለክታል።

ይህ ተፈጥሮን የሚያሳይ ሥዕል ከውቅቱ ውስን ሁኔታ ወጥቶ ተስፋፍቶአል። ጨረቃና ፀሐይ ብርሃናቸው ይጨምራል። “ሰባት” ቍጥር የተመረጠው በዘፈቀደ አይደለም።

መለኮታዊው የመፍጠር ንይል ሙላት ፀሐይ እጅግ በጣም ደምቃ እንድታበራ ያደርጋታል እንደ ማለት ነው። ሕዝቡ በአሦራውያን አማካይነት የመጣባቸውን ጠንካራ የእግዚአብሔር ቅጣት ዐውቀዋል (ከ1፥5-9 ጋር ያነጻ)። አሁን የእርሱ ኃይል ፈውስን ያመጣላቸዋል።

27-33 ኢሳይያስ በብርቱ ሥዕላዊ ጥሪ እግዚአብሔር የሕዝቡ ቤዛ ብቻ ሳይሆን በጠላቶቹም ላይ የሚፈርድ መሆኑን ያሳያል። የተፈረደበት ጠላት አሦር መሆኑ በቍ 31 ላይ ታውቆአል። የእግዚአብሔር ስም በርግጥ ራሱ የእግዚአብሔር መገለጥ ነው (ከ10 3፥13-15፤ 6፥2-3)። ስሙ ከሩቅ ቦታ ለፍርድ ይመጣል መባሉ እግዚአብሔር በሲና ተራራ ላይ አስፈሪ ግርማው ተገልጾ ራሱን በቅድስናው ሙላት ለሕዝቡ ያሳየበትን ሁኔታ የሚያወጣ ነው።

ቍጥር 27-28 አራት የእግዚአብሔር ቍጣ መግለጫዎችን ይጠቀማሉ። እነርሱም፡- (1) እሳት፤ በሙሉ የአሻባሪነትና የማጥፋት ንይሉ (ከ33፥14፤ ከዕብ 12፥29 ጋር ያነጻ)፤ (2) ውሃ፤ (በ8፥7-8 ላይ ነቢዩ የታላቁን ኤፍራጥስ ውሃዎች [ይህም አሦር ነው] ያሳያል)፤ አጥለቅልቆ እስከ ይሁዳ ዐንገት ድረስ ደርሳል፤ አሁን አሦርን ይቀጣል)፤ (3) የፍርድ ወንፊት፤ ክፉዎች በመንፈሳዊ ነገር ብቃት የሌላቸው መሆኑን የሚገልጽ ነው፤ እንዲሁም (4) ልንም ያለውን ፈረስ የሚያመለክተው ሐሳብ፤ እግዚአብሔር ዕብራተኛውን ንጢሐተኛ ወደ ጥፋት በሚወስድ መንገድ ላይ እንደሚመራው ያመለክታል።

የእግዚአብሔር ፍርድ ብዙውን ጊዜ የድነት መንገዱ ነው። አሦር ስሚፈረድባት ይሁዳ የእግዚአብሔርን ትድግና ታያለች። በሌሊት የሚከበረው “የተቀደሰ በዓል” (ቍ 29) ፋሲካ (ከ10 12፥42) ነው። ነቢዩ አድማጮቹ በእነዚህ ሁለት የማዳን ተግባራት መካከል ያለውን ጉድኝት እንዲያስተውሉ የሚፈልግ ይመስላል።

አንዳንድ ጊዜ ሰማይት በታላቅ ድምፅ የሚናወጡ ሲሆኑ፤ እግዚአብሔር በተፈጥሮ ላይ ያለው ንይሉ ምን ያህል ታላቅ እንደ ሆነ የሚያሳይት ብዙ መግለጫዎች ምንጮች ናቸው (ከመዝ 29 ጋር ያነጻ)። ይህም በዘይቤያዊ አነጋገርና ጠንካራ በሆነ አገላለጽ የእግዚአብሔርን ፍርድ ያሳያል። በማዕበሉ ጨክኑት ሁሉ መካከል የእግዚአብሔር ክንድ በብዙ ብርቱ ዱላ ጠላቶቹን ይመታል። በቍ 32 ላይ የእግዚአብሔር ሕዝብ እግዚአብሔር በንጢሐት ላይ በመፍረዱ ሲደሰቱ ይታያል፤ ይኸውም በማንኛውም ነገር የእርሱን አመለካከት መያዝ ስላለባቸው ሲሆን፤ ይኸው ፍርድ የእነርሱም ድነት በመሆኑ ነው።

አንዳንድ ቦታዎች የመንፈሳዊ እውነታዎች ትእምርቶች ሆኑዋል። ጽዮን - ኢየሩሳሌም የእግዚአብሔርን ሕዝብ፤ ባቢሎን በዕብራት እግዚአብሔርን የሚቃወመውን ዓለም፤ ቶፌትም እግዚአብሔር በንጢሐት ላይ የሚሰጠውን ፍርድ ይወክላሉ። ቶፌት በደቡባዊ ኢየሩሳሌም በሄኖም ሸለቆ ውስጥ የሚገኝ ቦታ ሲሆን (ኤር 7፥31-32)፤ እምነታቸውን የካዱ አይሁድ ለአረማውያን አምላክ ለምሉክ ልጆቻቸውን በእሳት አቃጥለው መሥዋዕት የሚያቀርቡበት ቦታ ነው። ምናልባት ነቢዩ እዚህ ላይ የሚናገረው የአሦር ንጉሥ ራሱ ጋራ ታወቀ መክፈል እስከት በማለት ነው። እርሱ ለአረማዊነት ራሱን አሳልፎ ሰጥቷል፤ አሁን ደግሞ ለዚህ ተግባሩ የሚመጥን አስከፊ የፍርድ ገፈት ይቀምሳል።

መ. ወዮ ከግብፅ ርዳታን ለሚሹ (31፥1-9)

1-3 ሕዝቅያስ ሕዝቡ በእግዚአብሔር ላይ እንዲታመኑ በማበረታታት ፈንታ ከባዕድ ንይል ጋር የጦር ቃል ኪዳን ለመፍጠር በመሻቱ አባቱ አካዝ የሠራውን ንጢሐት ደግሞአል። እንዲህ በማድረጉ ከታሪክ (ግብፅ ባለፉት ዘመናት የእስራኤል ሽሪክ ከመሆኗ ውጭ ምንም ጥቅም እንዳልሰጠች የታወቀ ነበር)፤ ከመጽሐፍ ቅዱስ (የሠረገላኞቹን ቍጥር ለመጨመር ሲባል ብዙ ፈረሶችን ለማብዛት መሞከር እግዚአብሔር ለንጉሥ ከሰጠው ሕግ ደንብ ጋር የሚጣረስ ነው ዘፈ 17፥1-20 ይመ) ወይም ማስጠንቀቂያ ሊሆነው ከሚገባው ከአባቱ ከአካዝ ተመክሮም እንኳ መማር አለመቻሉን አሳየ።

በተለይ ብዙ አማራጮች ባሉበት ሁኔታ የአንድን አካል ርዳታ በመሸት መወሰን ስሜት ዐዘል ብዬ ነው። ይሁዳ

በሕያው እግዚአብሔር ላይ እምነቷን በመጣል ፈንታ፤ በግብፅ ላይ (“ረዓብ ምንም የማትጠቅም” በተባለችው 30፥7) እምነቷን የጣለች መሆኗን እያሳየች ነበር። “እርሱ ግን ጠቢብ ነው” የሚለው መግለጫ ሽሙጥን የያዘ ነው። በይሁዳ አደባባይ ላይ ሐሰተኛ የፖለቲካ ጥበብ ሰፍኖአል። ጠቢብ ነን የሚሉት ሰዎች እንኳ ስለ እግዚአብሔር ጥበብ ሲናገሩ ራሳቸው ሽሙጥን ተጠቅመዋል (5፥19፤ 29፥15)። የሰው ድንቅ ጥበብ ሁሉ ስሕተት መሆኑን መለኮታዊ ጥበብ እንደሚያረጋግጥ ነቢዩ አምኖ ነበር (ከ1ቆሮ 11፥18-3፥23 ጋር ያነጻ)።

“ጥፋትን” የሚለው ሐረግ (ቁ. 2) ቃል በቃል ሲታይ “ክፋ” ማለት ሲሆን በርግጥ ጦርነትን የሚያመለክት ነው (ከአሞጽ 3፥ 6 ጋር ያነጻ)። ይህ ሐረግ እግዚአብሔር እንደዚህ ያለውን የፍርድ ሥጋት ከማምጣት እንደማይመለስ ስለሚያረጋግጥ በጣም አስፈሪ ነው (ከዘኁ 23፥19 ጋር ያነጻ)።

ዐይነታቸው የተለያዩ በሆኑ ነገሮች ወይም ሰዎች መካከል ገጽጽ ማድረግ በተለይ አስደሳች አይደለም። ከሁሉ በላይ በሆነው ለዐላዊ ፈጣሪና እርሱ በፈጠረውና በሚያስተዳድረው መላእክት መካከል እጅግ ታላቅ የሆነ ልዩነት አለ። ለእኛ “ሥጋ” የሚታይ የሚዳስስ በመሆኑ ተጨባጭ ነገር ነው፤ መንፈስ ደግሞ ቀላል ነገር ይመስላል። ከመጽሐፍ ቅዱሳዊ አስተሳሰብ የሚበልጥ ምንም ነገር የለም (ከዘኁ 4፥6፤ ከዮሐ 3፥5-8 ጋር ያነጻ)። በእግዚአብሔር ውስጥ ያለው የማይታየው ታላቅ ልዕለ ተፈጥሮአዊ የጎይል ምንጭ፤ ብርቱ መስሎ ከሚታየው በርግጥ ውስጥና ደካማ ከሆኑ ከሰዎችና ከፈረሶች ዐቅም ጋር ሲመዘዝን በአጠቃላይ እጅግ ከፍ ያለ ነው።

“እግዚአብሔር እጁን” ሲዘረጋ የሚለው ሐረግ በመጥፎ መልኩ ግብፅን የሚያስታውስ ነው፤ ምክንያቱም ሁሉም የምድሪቱ ጎይላት በእግዚአብሔር የተሸነፉበትን ጊዜ የሚያመለክት የዘፀአት እንደምታ አለው። የኢሳይያስ ሐሳብ በዘይቤአዊ አገላለጽ ሲቀመጥ ይሁዳ በማይመጥን ቀንበር ከግብፅ ጋር በመጠመዷ የአንዱ ውድቀት ለሌላውም አደጋ ያመጣል ማለት ነው።

4-5 ማውቸሊን የተባለው ጸሐፊ እንደሚያመለክተው አንበሳው ይሁዳን የደመሰሰና ኢየሩሳሌምን ለመዋጥ የተዘጋጁት አሦራውያን ናቸውን? እረኞች ይሁዳን ሊረዱ የመጡና በአሦር መንግሥት ላይ የተፈለገውን ውጤት ማምጣት ካልቻለው ሁካታ በስተቀር ምንም ችግር ሊፈጥሩበት ያልቻሉት ገብዓውያን ናቸውን? ወይም ኢ. ኬይስር እንደሚያስበው የአንበሳው ባሕርይ የራሱ የሆነውን ነገር ማንም እንዲሰርቅ የማይፈቅደው እግዚአብሔር በጽዮን ተራራ ላይ (ከ10፥32 ጋር ያነጻ) ለመዋጋት ሲል ከሰማይ መውረዱን የሚገልጽ ይሆን? አሞጽ የአንበሳን ዘይቤያዊ አገላለጽ ለእግዚአብሔርና (አሞ 3፥8) ለአሦርም (አሞ 3፥12) ይጠቀማል። አረፍተ ነገሩ የተዋቀረበት መንገድ ዘይቤው እግዚአብሔርን እንዲያመለክት የታቀደ መሆኑን በጥበቅ ያሳስባል።

እግዚአብሔር ከኢየሩሳሌም ጋር በተያያዘ የሚሠራው ሥራ ሰላማዊ ዕቅድ እንዳለው የሚያብራራ ቢሆንም፤ ቍጥር 5 ዘይቤውን ይለውጠዋል፤ መልእክቱ ግን ያው ነው። ግብፅ ከተማዬቱን ከአሦራውያን ጥቃት ለመከላከል ስለ መቻሉ ምንም ዋስትና አትሰጥም፤ ይሁን እንጂ እግዚአብሔር የራሱን ልዩ ጥበቃ ያደርጋል። በመጨረሻው መሥመር ዘፀአትን እንድናስታውስ ተደርጎአል። በፋሲካ ሌሊት በግብፅ አገር እንደ ጠበቃቸው ሁሉ፤ የዘፀአት አምላክ በኢየሩሳሌም ያሉትን ሕዝቡን ይጠብቃል።

6-7 እግዚአብሔር ኢየሩሳሌምን ከሰናክራም እጅ የታደገበት ሁኔታ፤ የእውነቱና የጎይሉ አስደናቂ መገለጫ ሲሆን፤ እርሱን ከሌሎች አማልክት የተለየ አድርጎ ያስቀምጠዋል (ምዕ 36-37 ይመ)። የብዙ አገራት አማልክት አማኞቻቸውን ከአሦራውያን እጅ ማዳን አልቻሉም፤ አሁን ግን እውነተኛው አምላክ እርሱ ከሁሉም በላይ መሆኑን አሳይቶአል። ኢሳይያስ ሕዝቡ ያን ቀን በማሰብ ንስሐ እንዲገቡ ጥሪ ያቀርባል፤ ምክንያቱም በዚህ አስደናቂ የእግዚአብሔር ማዳን ምክንያት የጣዖታቱ ከንቱነት ታውቆአል፤ በግልጽ እንደሚታየው ነቢዩ ሕዝቡን ተመለሱ በማለት ጥሪ ያደረገው ከከፍተኛው ዐመፅ ከጣዖት አምልኮ ነው።

8-9 ኢሳይያስ “ሰይፍ” የሚለው ቃል በቃል የሚወሰድ እንዳልሆነና እግዚአብሔር በአሦራውያን ላይ ያለምንም ወታደራዊ ጎይል (ከ37፥36-37 ጋር ያነጻ) ታላቅ ድል እንደ ተቀዳጀ ግልጽ ያደርጋል። “ጠንካራ ምሽጉ” የሚለው (በቍሙ፤ “ዐለቱ” የሚለው መግለጫ ሲሆን፤) የተመሸገችን ከተማ ወደ ምናባችን ያመጣል፤ ይህም ምናልባት ጠላቶቻቸው በግልጽ የሚታይ ጦር ሰራዊትን አስከትተው የገጠሙትን፤ በአሦር እምብርት የሚገኝ አንድ ምሽግን ሊያመለክት ይችላል። ሁልጊዜ ድል ሲያደርጉ የኖሩት በአሦር ወታደሮች ሥነ ልቦና መሰለብ የጠላት ጦር ያለ ብዙ ውጣ ውረድ ድል ሲቀናው ማየታቸው ፈጽሞ ያልተለመደ ነገር ነው። ይሁን እንጂ ስለ እግዚአብሔር የቀረበው ገለጻ ወደ ኢየሩሳሌም በፍጥነት ይመልሰናል፤ ስለ እርሷም ሲባል አሦር እየተፈረደባት ነበር፤ ቤተ መቅደሷና የማያቋርጥ “የመሥዋዕት እሳትም” ከእርሷ ጋር ያለውን የእግዚአብሔርን ሀልዎት በትእምርትነት ያመለክታሉ።

ሠ. የእግዚአብሔር መንግሥትና የጽድቅ ድል አድራጊነት (32፥1-20)

1-2 እነዚህ ክፍሎች ስለ መሲሔ የሚናገሩ ናቸው ወይስ የአገሪቱ አጠቃላይ የአስተዳደር ሥርዐት፤ በጽድቅ ሰው እጅ የሆነበትን ድንቅ አስተዳደር ያሳያሉ? አንባቢው ይህን ክፍል በምዕ. 11 ላይ ከተሰጠው ጽድቅ መሲሔዊ ንጉሥ ጋር ማያያዙ የሚቀር ነገር ነው። የኢሳይያስ መጽሐፍ ከአንዱ ክፍል ወደሌላው ክፍል የመሲሔ ዐቢይ ሐሳብ እድገት እያሳየ መምጣቱን ያሳየናል፤ ይህም ክፍል የምዕ 11ን እድገት ዘይቤያዊ በሆነ መንገድ ያቀርባልናል፤ ከዚህ ላይ በዐዲስ መልክ አጽንዖት የተሰጠው ጉዳይም በጽድቅ አገዛዙ ውስጥ ሌሎች ከንጉሡ ጋር የሚያደርጉት ጎብረት ነው።

በምዕ 31 መግቢያ ላይ ነቢዩ የአሦርን ሥጋት ለመመከት የሚያስችል ድጋፍ ለማግኘት ወደ ግብፅ የተመለከቱትን የቤተ መንግሥት ሰዎች ተችቷል። ንጉሡ ከሁሉም የበለጠ ጎላፊነት እንደሚሸከም ምንም ጥርጥር የለውም፤ ይሁን እንጂ በነቢዩ አእምሮ ውስጥ ሌሎች ባለሥልጣኖችም አሉ። በጠቅላላው በንጢአት የተሞላው መንግሥት ያልፋል፤ ቦታውም የጽድቅና የፍትሕ ሐሳቡን የሚጋፋ ደጋፊዎች ባሉት ጽድቅ ንጉሥ ይወሰዳል። መንግሥት ጽድቅ ሲሆን ከግፍ የሚከልል ይሆናል። በመሲሔ መንግሥት ውስጥ ጽድቅ ይገዛል፤ የጨቋኞች ማስፈራራት ያለፈ ታሪክ ይሆናል።

3-8 ኢሳይያስ ሕዝቡ እርሱ የሚናገረውን እውነት ላለመቀበል ዐይኖቻቸውን እንደሚጨፍኑና ጆሮቻቸውን እንደሚዘጉ (6፥9-10) አስቀድሞ ተነግሮታል። መሲሔዊው መንግሥት ሲመጣ ይህ መንፈሳዊ ድንጋጌ አይኖርም። እነዚያ በብሩህ መለኮታዊ እውነት የጠራ ሐሳብ ሊኖራቸው የሚገቡ ሰዎች ሐሳባቸው በመጠጥ ግራ ተጋብቶአል (28፥7-10)፤ በነቢያት በተነገረው እውነት ምትክ የማይረቡ ነገሮችን ለመናገር ሲሉ ይንተባተባሉ። ይህ ሁኔታም መስተካከል የኖርበታል። መሪዎች ዕውር ከሆኑ ብዙውን ጊዜ ሕዝቡም የዚህ ዕውርነት ተጋሪ ይሆናል። አንድ አገር የሚገባውን መሪ ያገኛል (ከ3፥4-7 ጋር ያነጻ)። በይሁዳ ግብረ ገብ ከመዛባቱ የተነሣ፤ (5፥20)፤ በመሪነት ቦታ ላይ የነበሩትን ሰዎች እውነተኛ ባሕርይ ያለመረዳት ጉድለት ነበር። በመሲሔ መንግሥት ውስጥ ይህም ይለወጣል።

በቁ. 5 ላይ ነቢዩ ስለ ሰነፍ እና ስለ “ጋጠወጥም” ይናገራል፤ በቁ. 6-7 ላይ ኢሳይያስ ስለ እያንዳንዱ መግለጫ ይሰጣል። በብሉይ ኪዳን “ሰነፍ” የሚለው ቃል ብዙውን ጊዜ እግዚአብሔርን የማይፈሩ ሰዎችን የሚያመለክት እንደምታ አለው (ለምሳሌ፤ መዝ 14)። እግዚአብሔርን መፍራት የጥበብ መጀመሪያ ከሆነ (መዝ 111፥10 ይመ፤ ከምሳ 1፥7 ጋር ያነጻ)፤ እግዚአብሔርን የማይፈራ ሰው ትክክል ያልሆነውን ጉዳና መከተል አለበት።

ቍጥር 6 ሐሳቡ በክፋት ቍጥጥር ሥር ከመሆኑ የተነሣ በግል ሕይወቱና በሌሎች ላይ ክፉ ተጽዕኖ ስላለው ሰነፍ ሰው ተግባር ይገልጻል። መሲሔዊው መንግሥት ቅዱስ ጽድቁን ለድኻና ለችግረኛ በማሰብ ያሳያል (11፥4)። ፈሪህ እግዚአብሔር የሌለው ሰነፍ የችግረኞች መሠረታዊ ፍላጎቶች ፈጽሞ አያሳስቡትም (ከ58፥7 ጋር ያነጻ)። በቁ. 7 ላይ የተጠቀሱት

ጋጠ ወጦች ደግሞ ከዚህ የባሉ ክፉዎች ናቸው። እነርሱ ድኾች ሕጋዊ መብታቸውን እንዲያጡ ለማድረግ ሲሉ ከመዋሽተና ከማታለል አይመለሱም። በርግጥ፣ መሲሐዊው ንጉሥ ድኾችን የሚጠብቃቸው በትክክል ከእንደዚህ ዐይነቶቹ ጋጠ ወጦች ነው (11÷4-5)። ድርጊት ጠባይን ይገልጻል፤ ይህም በመሲሐ መንግሥት ቀን ለሚመጣላቸው ለጨዋዎችና በዚያ ጊዜ የእግዚአብሔርን ፍርድ ለሚቀበሉት ጋጠ ወጦች እውነት ነው።

9-14 በምዕ 3 ላይ ኢሳይያስ የይሁዳን መሪዎች ከማውገዝ በሴቶች ላይ ጠንካራ ትችት ወደ መሰንዘር ዐልፎአል። በግልጽ ለማየት እንደሚቻለው አንዳንድ የመሳፍንት ሚስቶች በባሎቻቸው ላይ ተገቢ ያልሆነ ተጽዕኖ ያሳድሩ ስለ ነበር በእነርሱም ላይ እንዲፈርድ ተገቢ ነው። ከግብፃውን ጋር ግንባር እንፍጠር የሚለውን የመንግሥት ፖሊሲ በቸልተኛነት የማየታቸው ጉዳይ አጽንዖት ተሰጥቶታል። ሴቶቹም ለኢየሩሳሌምና ለራሳቸው መኖሪያ ቤቶች ደኅንነት ሲሉ እምነታቸውን የጣሉት በግብፃውያን ድጋፍ ላይ ነበር።

ይህ የአሁኑ ትንቢት የተነገረው ምናልባት በምዕ. 1 ላይ ወደ ተገለጸው ሁኔታ ወደሚመራን ሰናክሬም ይሁዳን ከመውረሩ ከአንድ ዓመት ወይም ከዚያ ቀድሞ ወዳለው ጊዜ ነው። ነቢዩ እዚህ ላይ የሚመለከተው በመከሩ ላይ የደረሰውን መለስተኛ ጉዳት ሳይሆን፣ ወረራው ያስከተላቸውን ውጤቶች ሳይሆን አይቀርም። በዚህ ጊዜ እጥረቱ የተከሠተው ጠላት አገራቸውን በመያዙ ምክንያት፣ ሕዝቡ የደረሰውን ወጪና ሌሎች የበሰሉ ፍሬዎችን ለመስብሰብ ባለመቻላቸው ነው። ሴቶቹ እንዲያለቅሱ ጥሪ ቀርቦላቸዋል። የሞቱባቸው ባሎቻቸው ወይም ልጆቻቸው ሳይሆኑ የዕርሻ መሬታቸው ነው፤ ይሁን እንጂ ይህ በራሱ አንዳንድ የመበለትነት ውጤቶችን ያስከትላል፤ በርግጥ ድኽነትና የተመጣጠነ ምግብ ዕጦት የግድ ዕጣ ፈንታቸው ይሆናሉ።

ኢሳይያስ ብዙ ጊዜ ስለ “እሾኸና አሜከላ” ይናገራል። ይህም የመከሩን መበላሸት ብቻ ከመግለጽ ይልቅ የምድሪቱን በጠላት እጅ መውደቅ ያመለክታል፤ ምክንያቱም የኋለኛው ሐሳብ የገጠሩ አጠቃላይ ሁኔታ መበላሸት ተጠቃሽ ሊሆን አይችልም። “ሕዝቡ” በሚለው ቃል ውስጥ ስሜትን የሚቀሰቅስ ሐሳብ ተያይዞአል። ለተመረጠው ሕዝብ የተሰጠው የተመረጠ ምድር፣ የእግዚአብሔር ሕዝብ ምድር እንደዚህ ባለ የከፋ ሐዘን ውስጥ መገኘቱ ምንጭ አሳዛኝ ነው! በርግጥ ለዚህ ያበቃቸው ንጢአታቸው ነበር።

“ስለዚህችም” ተብሎ የተተረጎመው ቃል (ቍ. 13) ሐሳብ አጠናካሪ ቃል ሲሆን፣ በአሦራውያን ላይ ከሚመጣው ፍርድ ጀምሮ ባቢሎናውያን ኢየሩሳሌምን እስከ ያዙበት ድረስ ያለውን ጊዜና ይህን ሁኔታና ውጤት ተከትሎ ምን እንደሚሆን የሚያሳስብ ነው። በነጠላ ቍጥር የተመለከተው ይህ ቋንቋ ከይሁዳ ከተሞች ይልቅ ኢየሩሳሌምን የሚያመለክት ነው። የሰናክሬም ነፋስ ያመጣው ጥፋት በየቡክደነፆር ዐውሎ ነፋስ ይጠናቀቃል።

15-20 የፍርዱ ገለጻ በድንገት ወደ በረከት ይለወጣል። ንጽጽሩ ሆነ ተብሎ ኢሉመክንዮአዊ ቃሎችን እንዲጠቀም መደረጉን መመልከት በተለይ ስሜትን የሚማርክ ነው፤ “ለዘላለሙ ዋሻ ይሆናል” (ቍ. 14-15)፤ ይህ ቍጥር የፍርድ አይቀራንት ማረጋገጫ ሊሰረዝ የሚችለው ከዚህ ጋር እኩል ወሳኝ በሆነው የጸጋ መገለጥ ብቻ ነው። ሰዎች ከኩነቱ በታች ሆነው የሚኖሩት ያለጥርጥር “ለዘላለም” ነው፤ ምክንያቱም ሞት ፍርዳቸውንና ዘላለማዊ ውጤቱን ያመጣል፤ ይሁን እንጂ ይህ ፍርድ ሊሰረዝ የሚችለው በክርስቶስ በማመን በሚገኘው አስደናቂ የማጽደቅ ጸጋ ነው።

“መንፈስ” በማለት መንፈስ ቅዱስ በዚህ ቦታ መጠቀሱ በጣም ተገቢ ነው። ምዕ 32 በምዕ 11 ላይ የተተቀሰውን መሲሐዊ ትንቢት አንዳንድ ገጽታዎች አጉልቶ የሚያስተጋባ ከሆነ (ቍ. 1-2 ይመ)፣ በቀዳሚው ምዕራፍ ውስጥ በጣም ወሳኝ ቦታ ስለ ተሰጠው ስለ መንፈስ ቅዱስ የሚናገሩ አንዳንድ ክፍሎች እንደሚኖሩ ልናስብ እንችላለን። በዚያ ክፍል የተጠቀሰው ልብን የሚማርክ ሥዕላዊ መግለጫ ከዚህ ላይ ትስተጋብቶአል፤ ይሁን እንጂ በቍ. 1 ላይ የተጠቀሰው የጽድቅ ንጉሥ በጽድቅ እጋሮቹ መታጀብ በተለይ ትልቅ ትርጉም አለው። ይህም መንፈስ ቅዱስ መሲሐውን በመርዳት ላይ ብቻ

የተወሰነ ሳይሆን፣ ሰፊ አገልግሎት እንዳለው ያመለክታል። ዐዲስ ኪዳን መሲሐው የእርሱ ሕዝብ ስለ እግዚአብሔር መንፈስ መስጠት እንደሚያውቁ የሚገልጸውን የብሉይ ኪዳን ትምህርት በአንድነት ያቀርባል። እዚህ ላይ በራሱ በኢሳይያስ ሐሳብ ውስጥ በአንድምታዊ መንገድ ተያያዥነት መኖሩን እናያለን። መፍሰስ የሚለው ቋንቋ በጣም ሰፊ ትርጉም እንዲኖረው ታቅዶ ነበር (ኢዩ 2÷28፤ ሐሥ 2÷17-21)።

በ ቍ. 13 ላይ የእግዚአብሔር ሕዝብ የቅጣት ክንዱን በመቅመስ ላይ ሳሉ “ሕዝቡ” የሚለውን ቃል መጠቀሙ ቃሉ ስሜትን የመግዛት ችሎታ እንዳለው ተገንዝበናል። አሁን ግን እንደ ተወዳጅ ልጆቹ በልቡ ያሰበላቸውን በረከት ሊሰጣቸው ይችላል። ቍጥር 18 ከተከታታይ መስተዋድዳዊ ሐረጎቹ ጋር በጽድቅ አማካይነት “ጸጥታና ለዘላለም መታመን” (ቍ. 17) ወዳለበት ያመጣቸዋል ለተባለው ለእግዚአብሔር ተስፋ አጽንዖት ይሰጣል።

ቍጥር 19-20 ለራእይ ተስማሚ መዝጊያን ያበጃሉ፤ ምክንያቱም የመምጣትን ሁለት ቅርንጫፎች ማለትም የሚመጣን ፍርድና በረከት ያካትታሉ። ቍ. 20፣ ከተትረፈረፈ የውሃ አቅርቦት የተነሣ የተትረፈረፈ ምጣኔ ሀብት ሥዕልን ያገኘው ከ30÷23-26 ነው፤ ይሁን እንጂ ከዚህ ላይ ያቀረበው ይበልጥ ማራኪ በሆነ መልክ ነው። ዐፈሩ የሚሰጠው ምርት መጠን እጅግ ከፍተኛ በመሆኑ፣ ገበሬው በውቂያ ሥራ የሚረዱትን እንስሳት በማሳው ውስጥ እንደ ልባቸው እተዘዋወሩ እንዲበሉ ሊፈቅድላቸው ይችላል።

ረ. ወዮ ለአጥፊው (33÷1-24)

ይህ ራእይ ከዐምስቱ ተከታታይ ራእዮች የመጨረሻው ነው፤ በመሐል ላይ ጣልቃ የገባበት መሲሐዊ ራእይ (ምዕ 32) ብቻ ነው (የምዕ 28-33ን መግቢያ ይመ)። በምዕራፉ መግቢያ ላይ ከተጠቀሱት ተከታታይ ወዮዎች በባዕድ መንግሥት ላይ የተነገረው ወዮ ይህ ብቻ ነው።

1 በተመሳሳይ መልኩም የዚህ ጥቅስ የመጀመሪያ አጋማሽ ለብዙ ዓመታት በሁሉም ላይ ድል ሲቀዳጁ የኖሩትን የአሦራውያን ትምክሕት ይጠቅሳል። ሁለተኛው አጋማሽ እነርሱ በራሳቸው ወጥመድ እንደሚጠመዱ ይናገራል።

2-4 በመጨረሻም በከተማዬቱ ያሉት ነዋሪዎች ሙሉ በሙሉ በእግዚአብሔር ላይ መመካት ያለባቸው መሆኑን እንዲገነዘቡ ተደርገዋል። እነዚህን ቃሎች የበለጠ መረዳት የሚቻለው የአሦር ሰራዊት በከተማዬቱ መግቢያ ላይ በነበረበት ጊዜ ያቀረቡት ጸሎት በመሆኑ ረገድ ነው። በ30÷18-19 ላይ ነቢዩ እነርሱ ወደ እርሱ ከተጣሩ እግዚአብሔር እንደሚሰማቸው ተናግሮአል። ከዚህ ላይ እነዚህ እርሱ የተናገራቸው ቃሎች ፍሬ ማፍራት ሲጀምሩ እንመለከታለን። ይህ ሁኔታ ለረጅም ዓመታት ስብከቱ ምላሽ ሳያገኝ ለቄዩት ለኢሳይያስ የሚያበረታታ መሆን አለበት። ቍጥር 3፣ መዝ 68÷1ን በሚያስተጋባ መልኩ ባጠቃላይ በእግዚአብሔር ላይ እምነት እንዲጣል የሚያመለክት አገለለጽ ነው። ኢዩሕል 1÷1-2÷10 ከዚህ ላይ ያለው የምስያ አገባብ ተገቢ መሆኑን ያመለክታል።

5-6 ኢሳይያስ፣ በከፍተኛ ደረጃ እጅግ ከፍ ከፍ መደረግ የሚገባው እግዚአብሔር ብቻ መሆኑን አምኖአል፤ የእርሱ ለዐላዊነት ተቃራኒ የሆነው ሁሉ ከተዋረደ በኋላ፣ በመጨረሻ ይህ ታላቅ አምላክ ተገቢ ቦታው የተሰጠው መሆኑን በምዕራፍ 2 ላይ ገልጾአል። ከዚህ ላይ እግዚአብሔር አሁንም በክብሩ ከፍ ከፍ ብሎ የሚገኝ መሆኑን የሚገልጽ ማሟያ እውነትን ያቀርባል። ነገረ ፍጻሜያዊ ፍርድ እንግዲህ በታሪክ ውስጥ የዚያ ከፍ ከፍ መደረግ ማሳያ ነው።

ከዚህ ቀደም ባሉት ምዕራፎች (በተለይ ምዕ 30-31 ውስጥ) ላይ፣ ዋናው ርእስ ጉዳይ ፖለቲካዊ ዋስትና ነበር። ከግብፅ ይገኛል ተብሎ የተጠበቀው የርዳታ ተስፋ ሁሉ ተንኖ ይህ ትንቢት ሲነገር የአሦር ባለሥልጣናት ከቅጥሩ በታች ከነበሩ፣ በተለይ የነቢዩ ቃሎች ትርጉም አላቸው ማለት ነው። የድነት፣ የዕውቀትና የጥበብ ባለጠገነት መዝገብ የሚለው “የሚያስተማምን መሠረት” ከሚለው ጋር በተገቢ ሁኔታ ዐብሮ መቅረቡ፣ ነቢዩ እንደሚያየው ከሆነ ለሕዝቡ የሚያስፈልጋቸው ሌላ ሳይሆን እግዚአብሔር መሆኑን ያሳያል (ከ1ቆሮ 1÷30፤

ከቆላ 2፥2-3 ጋር ያነጻ)። ሕዝቡን ከጠላቶቻቸው ለመከላከልና በዚህ ዓለም ላይ እንደ እግዚአብሔር ሕዝብ እንዲኖሩ የሚረዳቸውን ጥበብ ለመስጠት ጌታ ራሱ ከበቂ በላይ ነው።

ይህ ሲሊንደር ሰናክሬም በተለይ በይሁዳና በኢየሩሳሌም ላይ ያካሄደው ዘመቻ የተጻፈበት ነው። የአሦር ንጉሥ “በጎጆ ውስጥ እንዳለ ወፍ” በሕዝቅያስ ላይ ከተማዬቱን መዝጋት ብቻ እንጂ ኢየሩሳሌምን መውሰድ እንደማይችል በተዘዋዋሪ መንገድ አምኖአል።

ከአሪየንታል ኢንስቲትዩት አቭ ቺካጎ በፈቃድ የተወሰደ።

“የዚህ ሀብት ቁልፍ” የሚገኘው እግዚአብሔርን በመፍራት ነው የሚለው ማስተማሪያ “ፈሪህ እግዚአብሔር” ከመሰራታቸው ንጉሥ ጋር ግንኙነት ያለው መሆኑን ያሳስበናል (11፥2-3)። “መፍራት” የሚለው ቃል የተመረጠው በታሪካዊው ሁኔታ ምክንያት ሊሆን ይችላል። ሕዝቡ ግብፅን አምነው አሦርንም ፈርተው ነበር። እንደ እውነቱ ከሆነ ሕዝቡ ሊፈሩት የሚገባ እግዚአብሔርን ነበር፤ “የሚያስተማምን መሠረት” የሚለው ሐረግ እንደሚያመለክተው መታመኛም መሆኑን የሚገባው እርሱ ነበር።

7-9 ነቢዩ ሕዝቡ በመጨረሻ በንስሐና በእምነት አምላካቸውን እግዚአብሔርን እንዲጠሩ ባደረጋቸው በአሳዛኝ የኢየሩሳሌም ሁኔታ ላይ ትኩረት ያደርጋል። ሽብር በከተማዬቱ መግቢያዎች ላይ የሰፈሩ ተዋጊዎችን ልብ ጨምድዶ ይይዛል። ከጠላት ጋር እንዲደራደሩ የተላኩት ሰዎች እያለቀሱ ይመለሳሉ፤ ምክንያቱም ቃሎቻቸው ጠንካራውን የአሦራውያንን ልብ ጠልቆ ሊገባ አይችልም። በማንበረ ሰባቱ መካከል ይደረግ የነበረው መደበኛ የንግድ ግንኙነት በሙሉ ይቋረጣል፤ በሰናክሬምና በሕዝቅያስ መካከል የተደረገው ስምምነትም እንደ ዋጋ ቢስና እንደማያገለግል ይቆጠራል።

አገሪቱ በሙሉ በሐዘን ትዋጣለች። ሰሜናዊው መንግሥት የአሸናፊውን መንግሥት እግሮች ከባድ ርግጫ ቀምሷል። የተጠቀሱት ቦታዎች ይሁዳም በተመሳሳይ መንገድ እንደሚያልፍ ያመለክታሉ። የሊባኖስ መጠውለግ ዛፎቿን የሚያመለክት ከሆነ፤ ድርጊቱ በግልጽ መለኮታዊ ፍርድን ያመለክታል፤ ምክንያቱም ተረተሯ በአብዛኛው ሁልጊዜ አረንጓዴ በሆኑና ቅጠሎቻቸው በማይጠልጉ ዕወቀት የተሸፈነ ነበር። ሳርን እጅግ በጣም ለም ከሚባሉት የፓለስቲና ግዛቶች

አንዷ ስትሆን፤ ዐረባ በጣም ደረቅና ምድረ በዳ ነበረች። ነቢዩ በሩቅ ሰሜን የሚገኙትን ቦታዎች ቃኝቶ የተፈጸመውን ጥፋት ተመልክቶአል፤ ይህም አሦራውያን ወደ መግቢያ በሮቹ ቢጠጉ ኢየሩሳሌም ምን ሊደርስባት እንደሚችል ፍንጭ የሚሰጥ ነው።

10-12 የእግዚአብሔርን ክፍ ክፍ ማለት የሚገልጹት የሦስትዮሽ ማረጋገጫዎች በ52፥13 ላይ የተጠቀሰውን የጌታ አገልጋይ ሦስት ክፍታዎች ያሳስባል። ጠላት ኢየሩሳሌምን ለመያዝ ያለው ዕቅድ ከንቱ ይሆናል፤ ነቢዩም ይህን ከንቱነት ለማስረዳት ሲል የመፀነስን ሁኔታ የሚያሳይ ዘይቤያዊ አነጋገርን ይጠቀማል። ጥፋታቸው በርግጥ በራሳቸው ላይ ያመጡት ነገር ነው፤ ምክንያቱም ይህ በእግዚአብሔር ሕዝብ ላይ ያሳዩት የከፋ ጠላትነት ውጤት ነው። በቍ 12 ላይ ነቢዩ በዐጭሩ ከነጠላ ሐሳብ ወደ ጠቅላላ ሐሳብ ያልፋል፤ ይህም ፍርዱ በሁሉም መንግሥታት ላይ በሚመጣበት ጊዜ ፍርዱ ሁሉን እንደሚያካትት ይጠቀማል።

13-16 እግዚአብሔር ለመላው ዓለም ይናገራል፤ በአሦር ላይ ካመጣው ፍርድ ተጨባጭ ትምህርት እንዲቀስሙ ለሰዎች ጥሪ ያቀርባል። “በሩቅ ያላችሁ” እና “በቅርብ ያላችሁ” የሚሉት ሐረጎች የአሕዛብን መንግሥታትና ይሁዳን በቅደም ተከተል ይገልጻሉ (ከ49፥1፤ 57፥19፤ ከሐሥ 2፥39፤ ከኤፌ 2፥13:17 ጋር ያነጻ)።

“በጽዮን ያሉ ንጢአተኞች” የሚለው ሐረግ መንፈሱ ይጋጫል፤ እንደዚህ ዐይነት ሁኔታ ሊኖር አይገባምና። ጽዮን የእግዚአብሔር ከተማ ነበረች። እግዚአብሔርን ለማይፈሩ ሰዎች ምንም ቦታ የላትም፤ ይሁንና በየዕለቱ የመኖር ህልውና እንዲሰማቸው የሚያደርጉትን የእግዚአብሔር ሥራዎች የሚንቁ ሰዎች ከመንፈሳውያን ሰዎች ጋር በጣም ተቀራርበው ኖረዋል።

ታላቅ ፍርድ የሚያስከትላቸው ውጤቶች ከመንፈሳዊ መነቃቃት ጋር ዝምድና ሊኖራቸው ይችላል፤ ምክንያቱም ስለ እግዚአብሔር ንይልና ቅድስና ዐዲስ መረዳትን ስለሚያመጡ የጽዮንን ንጢአተኞች ይለውጣቸዋል። በጽንጠቆስጤ ቀን ጴጥሮስን እንደ ስሙት ሰዎች እነዚህም ሰዎች ንጢአተኛ ነተቸውን ተረድተው በተሰበረ ልብ ወደ እግዚአብሔር ይጮኻሉ (ከሐሥ 2፥37 ጋር ያነጻ)። “ከሚባላ እሳት” የሚለው ሐረግ ሲኦል ሳይሆን እግዚአብሔርን የሚያመለክት ነው (ከዕብ 12፥29 ጋር ያነጻ)፤ ይሁን እንጂ በስሕተት ሲኦልን ያመለክታል ብለው የሚተረጉሙት ሰዎች በርግጥ ከፍቸው በጣም የራቁ አይደሉም (10፥17ን ይመ)።

በንጢአታቸው የተጸጸቱት ሰዎች ጩኸት አሉታዊ መልስን የሚጠባበቅ ይመስላል። በእግዚአብሔር ቅዱስ ህልዎት ውስጥ ማንም ሰው ማደር አይችልም። ይሁን እንጂ ነቢዩ ለአድማጮቹ በጣም የሚያስገርም አዎንታዊ ምላሽ ይሰጣቸዋል። ሕዝቡ በእግዚአብሔር እንዲያምን እርሱ በተደጋጋሚ ለሕዝቡ ጥሪ እቅርባል። እግዚአብሔርን በመፍራት የሚገኝ አስተማማኝ ሕይወት ለታላቅ መንፈሳዊ ብልጽግና ቁልፍ ነው፤ ይህም አንድ ግለሰብ በዓለም ዐቀፋ ፖለቲካ ውስጥ መከተል የሚገባውን መንገድና ለመሪዎች ሊኖረው የሚገባውን ተክክለኛ አቅራቢ የሚያመለክት ጠቃሚ ጥበብ ማግኘትን ያካትታል (ከ58፥6-12፤ እንዲሁም ከ32፥3-8 ጋር ያነጻ)።

የትንቢተ ኢሳይያስ መጽሐፍ በአንደበት ለሚፈጸም ንጢአት ከፍተኛ ትኩረት መስጠቱን ያሳያል (በተለይ ከ6፥5-7 ጋር ያነጻ)። የእግዚአብሔር ሰው ክፉ አይናገርም፤ በሌሎችም አንደበት ክፉ ሲነገር አይሰማም። በቍ 15 የመጨረሻ መሥመር ላይ የሚገኘው አረፍተ ነገር ከንጢአት የመሸሸን አስፈላጊነት አሥምርበታል። ቍ 16 በእግዚአብሔር ማደሪያ ውስጥ የሚኖርና በጽድቅ የሚመላለስ ሰው መግባትና ዋስትና እንደሚኖረው ተስፋ ይሰጣል።

17-20 ይህ ትንቢት የተነገረው የአሦራውያን ሰራዊት ኢየሩሳሌምን ለማጥቃት በዛተበት ጊዜ ከሆነ፤ እነዚህ ቃሎች የተከበቡትን ሰዎች ጭንቀት በከፍተኛ ደረጃ የሚቀንሱ ነበሩ። “ንጉሡን” የተባለው መሲሐ ወይም እግዚአብሔር ራሱ ሊሆን ይችላል፤ ጥበባዊ ለዛ ያለው መዋቅር የመጀመሪያውን ሐሳብ የሚደግፍ ነው። ምድሪቱን መመለከት ንጉሡን የመመለከት ያህል የሚያስመለግን ሆኖ ቀርቦአል፤ መሲሐ በምድር ላይ

እንደሚገባም እንደ 9፥7፤ 11፥9-10 (ከ26፥15 ጋር ያነጻ) ባሉት ክፍሎች ተረጋግጦአል። በጠላት ከተከበበችውና ለእግዚአብሔር ሕዝብ ከቀረችው ብቸኛ ነጻ ምድር ጋር በመነጻጸር የወደፊቱ ንጉሥ የሰፊው ምድር ገዢ ሆኖ ይታያል።

ኢሳይያስ መሲሐ በሚገዛበት ዘመን የሚኖሩት አማኞች ያለፈውን ጊዜ አሁን ዕጣ ፈንታቸው ሆኖ ካገኙት በረከት ጋር ሲያነጻጽሩ በጉልህ ያሳያል። እነርሱ ሰናክራምንና ሀብት ለማጋበስ አሰናክረው በኢየሩሳሌም ጐዳናዎች ላይ ይታዩ የነበሩትን አምባገነን የአሦር መንግሥት የገንዘብ ሹሞች በገንዘብ ለመደለል የሚሞክረው ንጉሥ ሕዝቦች ነበሩ (2ኛ 18፥13-16)። በመጀመሪያ የተነገረው ትንቢት እውነት መሆኑ ተረጋግጦአል። እግዚአብሔር የማይታወቅ ቋንቋ በሚናገሩ ሰዎች አማካይነት የፍርድ ቃል ለሕዝቡ ተናግሮአል (ከ28፥11 ጋር ያነጻ)።

ነቢዩ በዚያ ጊዜ የሚያሰላስለው ያ ሁሉ ነገር ያለፈ ታሪክ ቢሆንም፤ ዛሬም ከአእምሮው ሊጠፋ እንደማይችል ዐይነት ታሪክ ነው፤ ይሁንና ከእንግዲህ የሚያጋጥም አይደለም። በአካል ወይም በዐይን ጎሊና ስለ ማየት የተሰጠው አጽንዖት የመጨረሻዎቹ ጥቂት ቊጥሮች መለያ ነው። ንጉሡንና ሰፊ ግዛቱን እንዲያየ የተመከሩት ሰዎች፤ የሕዝብ አምልኮ ማእከል የሆነችውንና ሕዝቡ በእግዚአብሔር ላይ ያለውን ደስታ በጎበዘረት የአምልኮ በዓል በማክበር የሚገልጽባትን ዋና ከተማውን አሁን እንዲመለከቱ ተጠርተዋል። ጠላቶች ይጠፋሉ፤ ሰላምም ይሰፍናል (የኢየሩሳሌም የስሟ ትርጉም “ሰላምንም” ያካትታል)። ከተማዬ ብዙ ያማሩ ሕንጻዎች አሏት፤ ይሁን እንጂ ነዋሪዎቿ አስቀድሞ ዘሮቻቸው ዘላን መሆናቸው ተነግሮናል (“የማትነቃነቅ ድንኳን” ከሚለው ጋር ያነጻ)።

21-22 ይህ ምዕራፍ ኢየሩሳሌምን የቅርብ ምሥራቅ ቬኒስያ ወይም አምስተርዳም እንደ ሆነች አድርጎ ያቀርባል። በጣም ብዙ ሥልጣኔዎች የተስፋፉት በታላላቅ ውሃዎች ዙሪያ ነው። የእስራኤልና የኢየሩሳሌም እድገት ግን ከዚህ የተለየ ነው። ኢሳይያስ ባለፈው ክስርት ጋር በተገናኘ ጊዜ የበቂ ውሃ አቅርቦት ችግር አካዝን አሳስቦት እንደ ነበረ ያስታውሳል (7፥3)። ከተማዬ አሁን በቂ የውሃ አቅርቦት ይኖራታል። ነቢዩ ከዚህ ቀደም ብሎ (31፥8 ይመ) የተጠቀመበት ምስል ከሆነች ሐሳብ የተሳሳተ ትርጉም እንዳይሰጠው ለመከላከል እንደ ፈጠነ ሁሉ፤ አሁን ደግሞ እንደዚህ ያሉ ሰፋፊ ወንዞች የተሟላ በረከት እንደሚያመጡ በማያሻማ መልኩ ግልጽ ያደርጋል። ብዙ ጊዜ አንዲት ከተማ በትልቅ ወንዝ ዙሪያ በመከተሟ በምታገኛቸው ጥቅሞች በመጀመሪያ ላይ ትደሰታለች፤ ይሁንና ያው ወንዝ በጦር መርከቦች እየተረዳ የሚመጣ ጠላትን ያስገባል። የውሃ መሥመር የሚጋበዘውን ጠላት በሮች በውጭ ሊያስቀሩት ይችላሉ።

ቊጥር 21 ስለ ኢየሩሳሌም ወደሚናገረው አርፍተ ነገር ከማለፉ በፊት እግዚአብሔር ስለሚያደርግለት ነገር ማረጋገጫ በመስጠት ይጀምራል። ኢየሩሳሌም ሙሉ በሙሉ የምትደገፈው በኢየሩሳሌም አምላክ በእግዚአብሔር ማንነት ላይ ነው። ስለ እግዚአብሔር ዕጥር ምጥን ያሉት ግን ማራኪ የሆኑት እያንዳንዳቸው ሦስቱ አረፍተ ነገሮች፤ በመለኮታዊው ስም ላይ አጽንዖት ለመስጠት ተዋቅረዋል። ሦስቱ በሙሉ በእስራኤል ታሪክ ውስጥ የተለያዩ ጊዜያት እንዲታወቁ የሚያደርጉ ናቸው፤ የመሳፍንት ዘመን ወቅትን ሕግ ሰጪ ሙሴ ይቀድመው፤ የንጉሡ ዘመን ደግሞ ይከተለው ነበርና ሦስቱም ለእግዚአብሔር ሕዝብ ትድግናን ለማምጣት የእግዚአብሔር መሣሪያዎች በመሆን አዳኝ ተምሳሌቶች ነበሩ። አምላካቸው እግዚአብሔር እነዚህን ተግባራት በሙሉ ራሱ አጠቃሎ ይሠራል።

23-24 ቊ 23 የመርከብን ምስል ከሆነች ሐሳብ ከቊ 2 ላይ በድጋሚ መውሰዱ ግልጽ ነው፤ ነገር ግን ነቢዩ የሚናገረው ለማን ነው? ዐውዱን ስንመለከት ለአሦር የሚናገር ይመስላል። ኢሳይያስ በኖረበት ዘመን “ታላላቅ መርከቦች” የሚፈሩ ከሆነ፤ እነዚያ መርከቦች አሦር ናቸው ማለት ይቻላል። ይህ መርከብ ለጦርነት ወደ ኢየሩሳሌም አቅጣጫ እየቀዘፈ ነው እንበል፤ ተረጋግቶ መሄድ ባለመቻሉም ለጠላቶቹ ጥቃት ተጋልጦ ይቆማል። ነቢዩ ከእግዚአብሔር በተቀበለው ማስተዋል መሠረት እንደ ተናገረው አሦር ምንም ያህል ታላቅ መስሎ ይታይ እንጂ

ለጥቃት ተጋልጦአል። የአሦር ሰራዊት ስለሚገኝበት ወቅታዊ ሁኔታ ርግጠኛውን ነገር ጠልቀው ማወቅ የሚችሉት እግዚአብሔርና የእርሱ ነቢይ ብቻ ናቸው። የአሦር መንግሥት ሲወድቅ እኩል በኩል ይከፋፈላል፤ ደካማ መስለው ይታዩ የነበሩት ግዛቶች እንኳ ከእርሱ በዘረፉት ምርኮ በልጽገው ይገኛሉ።

ቊጥር 24 ምንባቡ በአጠቃላይ ወደ ፊት ኢየሩሳሌም የተባረከች ስለ መሆኗ የሚገልጽ መሆኑን ያሳስበናል። የእግዚአብሔር በረከቶች ሥጋዊና መንፈሳዊ ገጽታዎች አሏቸው። በመዝ 10፥33 ላይ ታላቅ የይቅርታ በረከት በአንደኛ ደረጃ ተቀምጦአል፤ በአጠቃላይ ለምዕራፉ ልዕልና ለመስጠት እንዲያመች ሲባል እዚህ የተቀመጠው በመጨረሻው ላይ ነው። ከዚህ የሚበልጥና በአስቸኳይ የሚያስፈልግ ታላቅ በረከት ለምን።

፩. የእግዚአብሔር የፍርድና የድነት ዐላማ (34፥1-35፥10)

ምዕራፍ 34 የሚናገረው ስለ ኤዶም ቢሆንም እንኳ፤ ስለ መጨው ፍርድ የሚናገሩት ክፍሎች ዐለም ዐቀፋዊ መልክ አላቸው።

ሀ. ፍርድ በዓለምና በኤዶም ላይ (34፥1-17)።

1-4 ኢሳይያስ በዚህ ክፍል በአስደናቂ ሁኔታ ለዓለም ሕዝቦች ይናገራል። እነርሱም አይሰሙትም፤ የዚህ ምክንያት እርሱ የተናገረው ኢየሩሳሌም ውስጥ ሲሆን ይችላል። ሆኖም መልእክቱ ሁሉንም የሚመለከት ነው። እርሱ ዓለማዊቀዊ ይዘት ላለው ለዚህ መልእክት አጽንዖት ለመስጠት ሲል “እናንተ አሕዛብ፤” “እናንተ ሰዎች” “ምድርና በውስጧ ያለ ሁሉ፤” “ዓለምና” የሚሉትን የሐረጎች ክምችት ይጠቀማል። ይህም በተለይ በመጨረሻ ላይ አንድን ትንሽ አገር መጥቀሱ ከሁሉ የበለጠ አንጉ ያደርገዋል።

ታላቁ ፍርድ፤ አንድ ቀን የእግዚአብሔርን ቊጣ በአሕዛብ ሁሉ ላይ ይገልጣል። ነቢዩ የአሕዛብ ሰራዊት ብሔራዊ ዕብሪትና ጭካኔው ብዙ ጊዜ ወታደራዊ ጎደልን በመጠቀም ግጥደኛ ተግባር ላይ የሚያተኩር መሆኑን ማመልከቱ ትልቅ ትርጉም አለው። እስራኤል በርግጥ የዚህ ዐይነቱ በርካታ ጥቃት ስለባ ነበረች፤ ይሁን እንጂ መለኮታዊው የአጻፋ ቅጣት በጠላቶቿ ላይ በመምጣት ላይ ነበር። በቊ 3 ላይ የተጠቀሰው አስፈሪ መግለጫ የእግዚአብሔር ቊጣ ጠላቶቹን በሞት ወደ መቅጣት እንዲሚያመራ ያስረዳል።

ቊጥር 4 በድንገት ከምድር ወደ ሰማያት ይወስደናል። የዚህ ፍርድ የመጨረሻ መለያ ጠባይ ድፍን ዓለምን የሚያካትት መሆኑ ነው (ከ24፥21-23፤ ከማቴ 24፥29፤ ከ2ጴጥ 3፥10 እና በተለይ ከራእ 6፥13-14 ጋር ያነጻ)። ኢሳይያስ እንዲያውቁቸው ነገሮች በመነሣት ይህን ዓለም ዐቀፋዊ ፍርድ የገለጸበት መንገድ እግዚአብሔር በሁሉም ነገሮች ላይ ያለውን ፍጹም የበላይነት አሻራ ያግላል (ከ40፥12 ጋር ያነጻ)።

5-7 እግዚአብሔር ከዚህ ላይ የፍጥረት ዓለሙ ፈራጅ ሆኖ ይታያል፤ ፍርዱም ሰማያትንም እንኳ ያካትታል። ቀጥሎም የፍርዱ ሰይፍ በመጽሐፍ ቅዱሳዊው ዓለም ውስጥ ከሚታወቁት ትናንሽ አገሮች አንዱ በሆነችው አገር በኤዶም ላይ በድንገት ይወድቃል። ኤዶም የእስራኤል ጠላት መሆኗ የታወቀ በመሆኑ፤ ይህ ድርጊት ምናልባት እግዚአብሔር በእስራኤል ጠላቶች ሁሉ ላይ የሚያመጣውን ፍርድ ሊወክል ይችላል። ኤዶም በአካዝ ዘመነ መንግሥት (2ኛ 16፥6) ከይሁዳ ግዛት ወስደዋል። በምዕ 13-23 በአሕዛብ ላይ የተነገሩት ትንቢቶች ብዙዎቹ የይሁዳ ጐረቤቶች ቢጠቀሱም እንኳ፤ በኤዶም ላይ የተነገረውን ትንቢት አይይዙም። ይሁን እንጂ ኤዶም አልተረሳችም (ከ11፥14 ጋር ያነጻ)። መውደቋ በጣም ርግጠኛ መሆኑ፤ “ፈጽሞ ወዳጠፋሁት ሕዝብ” በሚለው ሐረግ ተገልጿል።

የተማረኩ ከተሞችን፤ ሰዎችንና ቊጣቸውን እግዚአብሔርን ታዝዞ መደምሰስ መሥዋዕቶችን የማቅረብ ያህል ይቈጠራል፤ ምክንያቱም እነርሱ ለእግዚአብሔር የተቀደሱ

ናቸውና (ዘፈ 27፥28-29 ይመ፤ ከኢያ 6፥17-19 ጋር ያነጻ)። ምናልባት ቊ 6 ለመሥዋዕት ስለሚቀርቡ እንስሳት የሚናገርበት ምክንያት ይህ ይሆናል። ከመለኮት ፍርድ በታች የነበሩት የኤደም ነዋሪዎች ልክ ለመሥዋዕት እንደሚቀርቡ እንስሳት ነበሩ። የሁለቱም ዕጣ ፈንታ ሞት ነበር። ይሁን እንጂ ባላንጣ የሆኑትን ኤደማውያንን በተላሉ መቄጣጠር ከሚቻሉትና በሃይማኖታዊ ሥርዐት ላይ ለመሥዋዕት ከሚቀርቡት የቤት እንስሳት ጋር ማመሳሰል ተገቢ ባይመስልም፤ ነቢዩ በኤደም ግዛቶች ውስጥ እንደሚዘዋወር ምንም ጥርጥር ያልነበረበትን የጎሽ መንጋ ተመልክቶአል፤ ጉሾችም ይሞታሉ።

8-10 በቊ 5 ላይ የተጠቀሰው “ፍርድ” የሚለው ቃል በኤደም ላይ የሚፈጸመውን ጅምላ ጭፍጨፋ፤ በቊ 8 ላይ አጽንዖት ከተሰጠው የግብረ ገብ ዐውድ ጋር ያያይዘዋል። ይህ የበቀል ድርጊት እግዚአብሔር ለኢየሩሳሌም ያለውን ዕቅድ ዳር ለማድረስ ነው፤ ይኸውም በይሁዳ ላይ የድካም ጊዜ ሲመጣ፤ በደቡብ በኩል ለሚመጣው ሥጋት ምክንያት እንዲኖራቸው ነው። በሰዶምና በጎሞራ ከደረሰው ጥፋት ጋር ሰያፍ የሆነ ንጽጽር አለ። የኤደም ፍርድ ሙሉ በሙሉ መደምሰስና ዘላቂ በመሆኑ ፈጽሞ ትደመሰሳለች። የቊ 10 የመጨረሻ መሥመር ምናልባት ኤደም ከእንግዲህ ጽዮንን ማስጨነቅ አለመቻሏ ብቻ ሳይሆን፤ ከእንግዲህ ይሁዳን ሊያጠቃ ከሩቅ በግዛቷ ዐልፎ የሚሄደው ሰራዊት ያለፈበትን መንገድ እንኳ መመስከር አትችልም።

11-15 ነቢዩ ይህን እንዲጽፍ የተገፋፋበት ሐሳብ በአጠቃላይ ግልጽ እስከ ሆነ ድረስ፤ የእነዚህን ፍጥረታት ማንነት በትክክል ለይቶ ማወቅ ይህን ያህል አሳሳቢ አይደለም። ኤደም ባድማ ትሆናለች፤ ከእንግዲህ የምትስማማው ለዱር ፍጥረታት ብቻ ነው። ዘላኖች ኗሪዎች ለቅቀው የሄዱትን ምድር ሲያገኙ ሐሄት እንደሚያደርጉ ሁሉ፤ የምድረ በዳ ወፎችና አራዊት ሰዎች ከእግዚአብሔር ፍርድ የተነሣ ጥለውት ወደ ሄዱት ምድር ይገባሉ።

ነቢዩ በመጀመሪያ ላይ የተጠቀመበት እርስ በርሱ የሚጋጭ የሚመስል ቋንቋ አሁን የተደመሰሰችው ኤደም ምናልባት ዳግመኛ ልትገነባ እንደምትችል ከማመልከት ይልቅ፤ እግዚአብሔር መዝና ለጥፋት እንደ ወሰናት የሚያሳስብ ነው። “የመፈራረሷን” እና “የመጥፋታቸውንም” የሚሉት መግለጫዎች እግዚአብሔር ዓለም በሥርዐት እንድትፈጠር ከማይገልጹ አስቀድሞ፤ ዓለም የማታገለግልና ቅርጽ አልባ የነበረች መሆኗን (ዘፍ 1፥2) ክሌመንት የተባለው ሰው ልብ ብሎአል።

በቊ 12 ላይ “መንግሥት ተብለው ለመጠራት የሚያስችላቸው ነገር አይኖራቸውም” የሚለው መግለጫ በ30፥7 ላይ ስለ ግብፅ “ረዓብ ምንም የማትጠቅም” ተብሎ ከተነገረው መግለጫ ጋር ጉድጅት አለው። መለኪያ ሲባላ ገመድ የሥነ ሕንጻን ሥርዐት እንደሚያመለክት ሁሉ፤ መንግሥትም ማግበራዊ ሥርዐትን ያመለክታል፤ በዚያ ስፍራ ግን ምንም ሥርዐት አይኖርም።

16-17 “በእግዚአብሔር መጽሐፍ” የሚለው በይበልጥ ከዚህ ላይ የተነገረው ትንቢት ነው። ስለዚህ ነቢዩ ትንቢቱን በጽሑፍ ማስተላለፉ፤ ጊዜያት ባለፉ ቊጥር የእግዚአብሔር እውነተኛነት እንዲታወቅ ሊያደርግ የሚችል ጠቀሜታ አለው። እግዚአብሔር የተናገረው ነገር ይፈጸማል ምክንያቱም እርሱ የእውነት አምላክ ነው። መጽሐፍ ቅዱስ እግዚአብሔር ስለ ራሱ ታማኝነት የመሰከረበት መጽሐፍ ነው። የእግዚአብሔር መንፈስ እግዚአብሔር የሰጠው ተስፋ በሥራ ላይ እንዲውል ያደርጋል፤ በኤደም የተሰበሰቡት ወፎችና እንስሳትም እግዚአብሔር የተናገረው ነገር እውነት መሆኑን በእንደበታቸው የማይገልጹ ምስክሮች ናቸው። እግዚአብሔር ለእነዚህ ፍጡራን እያንዳንዱ ተስማሚ በታ የሚያገኝበትን ዐዲስ መኖሪያ ይሰጣቸዋል (ከዘዳ 32፥8 ጋር ያነጻ)። ፍርድ በሚፈጸምበት ጊዜ እንኳ፤ እግዚአብሔር ሁሉ ነገር በሥርዐት የመፈጸሙ ጉዳይ ያሳስበዋል (ከ1ቆሮ 14፥40 ጋር ያነጻ)።

ለ. የእግዚአብሔር ሕዝብ መባረክ (35፥1-10)

1-2 ነቢዩ ስለ ምድረ በዳ ይናገር እንጂ ትክክለኛ ቦታው የት እንደ ሆነ አያመለክትም። ቊ 8-10 ነቢዩ ከባቢሎን ምርኮ ስለ ተመለሱት፤ በመስጴጦምያና በተስፋዪቱ ምድር መካከል

ያለውን ብዙ ኪሎ ሜትርን የሚሸፍን ምድረ በዳን አቋርጠው ስለሚያልፉት እንደሚያስብ ያመለክታሉ። መሲሐዊው ንጉሥ በሩቅ የሚገኘውን ምድር ሲያስተዳድር በውበቱ እንደሚታይ (33፥17) የተሰጠውን ተስፋ በማሰብ፤ ምናልባት በእግዚአብሔር ሕዝብ የተያዙትን ምድሮች ወይም የእግዚአብሔር ሕዝብ አቋርጦ የሄደባቸውን ቦታዎች እንደሚያመለክቱ ማሰብ የበለጠ ጥሩ ነው፤ ጽዮን ግን (ቊ 10) የግዛቱ ማእከልና ከምርኮ የሚመለሱት ሰዎች የመጨረሻ ግብ ናት።

ተፈጥሮ እንደ አበባ መፍካት ብቻ ሳይሆን በዝማሬም ሐሄት በማድረግ ፈንድቃለች። የእግዚአብሔር ሕዝብ አካባቢያዊ ሁኔታ እግዚአብሔር በሠራው ሥራ መደሰታቸውን ያንጸባርቃል። ነቢዩ ምድረ በዳው በጸደይ መግቢያ ላይ ብቅ የሚሉት ትናንሽ አበቦች ይፈካል ማለቱ ሳይሆን፤ ያን ይመስላል ማለቱ ነው። ነቢዩ በሐሳቡ ያለው ክረምቱ አልቆ ጥቂት ሞቃት ቀኖች ሲመጡ፤ የጸደይ ወራትን ተንተርሰው ድንገት ብቅ ከሚሉት አበቦች ጋር በምድሪቱ ላይ የሚመጣው መታደስ ሳይሆን አይቀርም።

የምድር ገጽታ በአጠቃላይ ተለውጦአል። ምድረ በዳውም እንዲሁ ይሆናል። በርግጥ ሊባላቸው ክብር የሚያገኘው አስገራሚ በሆኑት የጥድ ዛፎች ሲሆን፤ በስተ ደቡብ የሚገኙት ቀርሜሎስና የሳሮን ሜዳ በዛፎችና በለሎች ዕፅዋት ይሸፈናሉ። የተለወጠው ተፈጥሮ ውበትና ግርማ የፈጣሪንና የአዳኙን ውበትና ግርማ ሲያንጸባርቁ ይታያል (ከ40፥5 ጋር ያነጻ)።

3-4 ነቢዩ ለዐጭር ጊዜ ወደ ራሱ ዘመን ይመለስና የአብዛኛውን ሕዝብ ልብ በፍርሀት ጨምድዶ ይዞ የነበረውን የውጭ ንይሎች ዛቻ ያስታውሳል (በተለይ 7፥2-9 ይመ)። የልብ ፍርሀት እጆች እግዚአብሔርን ማገልገል እንዳይችሉ፤ እግሮችም በመንገዱ እንዳይሄዱ ተጽዕኖ ያሳድራል። ይህም በቊ 10 ላይ ያሉት ከምርኮ የተመለሱት ሰዎች በእይታ ውስጥ ናቸው፤ ጉዞ ለመጀመር መለኮታዊ ማጽናናት ያስፈልጋቸዋል ማለት ሊሆን ይችላል።

በምዕራፍ 34 እና 35 መካከል ያለው ትስስር በመልክአ ምድራዊ ውድመትና በረከት እንዲሁም በ34፥8 ላይ እና እዚህ ላይ በተደገመው “በቀል” በሚለው ቃል መካከል በተደረገው ንጽጽር አጽንዖት ተሰጥቶበታል። መጽሐፍ ቅዱሳዊ እውነታ ሰላም የጽድቅ ውጤት እንዲሆን፤ ጽድቅም የነጠአት ቅጣትን እንዲያስከትል ይፈልጋል። ማዳኑ በሙላት የእነርሱ የሚሆነው እግዚአብሔር በሕዝቡ ጠላቶች ላይ በሚፈርድበት ጊዜ ብቻ ነው።

5-7 ስለ መንፈሳዊ ዕውርነትና ድንቁርና የሚናገሩትን (አስረጅ፤ 6፥9-10፤ 29፥9-12) ተከታታይ ክፍሎችና አንድ ቀን የሕዝቡ መንፈሳዊ ዐይንና ጆሮ እንደሚመለሱላቸው የተሰጠው ተስፋ (29፥18) እንደሚታደስ ስናስብ፤ ወዲያውኑ ለቊ 5 እና ዐብሮት ለሚሄደው ለቊ 6 መንፈሳዊ ትርጉም እንድንሰጥ እንገፋፋለን። የሆነው ሆኖ ኢየሱስ በሉቃ 7፥18-23 ላይ ይህን ክፍል ያወጣል፤ የክፍሉንም ቋንቋ እንዳለ ወስዶታል። ይሁን እንጂ በሥጋዊና በመንፈሳዊ ማየትና መስማት መካከል ትእምርታዊ ዝምድና አለ፤ በመጨረሻው የእግዚአብሔር መንግሥትም የእግዚአብሔር ሕዝብ የከበረ አካልና ፍጹም መንፈሳዊነት ይኖረዋል።

ከዚህ ላይ የታደሰው ተፈጥሮ በድጋሚ ይታያል። የተለወጠው ምድረ በዳ በሕያዋን ወዝሾችና በብዛት እየተንደለደሉ በሚፈስሱ ምንጮች ድምፅ ሕይወት ዘርግቶአል። ከውሃው መምጣት አስቀድሞ በዚያ ስፍራ ሕይወት ያለው ነገር ስለ መኖሩ ብቸኛው ምልክት ተኩላና ቀበሮዎች መኖራቸው ነበር። ይሁን እንጂ ስፍራቸው የተትረፈረፈ የውሃ አቅርቦት ያለው ሆኖ ለየት ያለ ጠባይ ባላቸው ዕፅዋትና ሕዝብ ይያዛል።

8-10 በጥንት ዘመን ሰዎች ምድረ በዳን አቋርጦ የሚሄድ መንገድ አይሠሩም ነበር። ይሁን እንጂ ይህ ምድር ከእንግዲህ ምድረ በዳ ስለማይሆን መንገዶች መኖራቸው ተገቢ ይሆናል። ነቢዩ በጣም የከበረ ስም ባለው አንድ አውራ ጉዳና ላይ ትኩረቱን ያደርጋል። የመጨረሻ ግቡ የጽዮን ከተማ ስለ ሆነችና መንገዱ የታቀደውም ቅዱሳን ሰዎች እንዲሄዱበት በመሆኑ፤ “የተቀደሰ መንገድ” ይባላል። የእስራኤል አውራ ጉዳናዎች በሙሉ የተሠሩት በበዓላት ጊዜ ቅዱሳን

ከእግዚአብሔር ጋር በቅዱስ ቤተ መቅደሱ ለመገናኘት እንዲጓዙባቸው ነው። በ26፥7-8 አንጻር “በመንገዱ ላይ ላሉት ብቻ ይሆናል” የሚለው ሐሳብ መታየት ያለበት በሥርዐት ረገድ ብቻ ሳይሆን በግብረ ገብም ረገድ ሳይሆን አይቀርም። በዚያ የዓለም ክፍል (30፥6) የሚያልፉ የምድረ በዳ ተጓዦች አደገኛ ሁኔታዎች ያጋጥሟቸው ነበር። ይህ መንገድ ግን ከነባቂዎች የነጻ ይሆናል። ምክንያቱም የተቤገዩት ብቻ እንዲሄዱበት የሚደረግ በመሆኑ ነው።

ቍጥር 10፣ ጠቅላላውን ትንቢት ወደ ከበረ መደምደሚያ ያመጣዋል (ከ51፥11፤ 61፥7 ጋር ያነጻጽሩ)። ለይሁዳ ሰዎች ዋነኞቹ ዓመታዊ የደስታ ወቅቶች፣ መንፈሳዊ ጉዞ በሚደረግባቸው በሦስቱ ዓመታውያን በዓላት ጊዜ በጽዮን አውራ ጉዳናዎች ላይ መንፈሳውያን ተጓዦች መዝሙር እየዘመሩ የሚያልፉበት ነው። “ይመለሳሉ” የሚለው ቃል አሁን ሕዝቡ የሚመጡት ከባቢሎን ብቻ ሳይሆን ምናልባትም ከተበተኑበት በጣም ሩቅ ከሆኑ አገሮች በሙሉ መሆኑን ግልጽ ያደርጋል (49፥8-26 ይመ)። በትንቢቱ መክፈቻ ላይ በተጠቀሰውና በጥቅም ላይ በዋለው ቋንቋ አማካይነት በሁሉም ክፍሎች ውስጥ እንዳለ መለየት የሚቻለው ደስታ አሁን ሙሉ በሙሉ ቦታውን ወስዷል። ሐዘንና ትካዜ በዚህ የእግዚአብሔር የደስታ ዕቅድ መገለጥ ውስጥ ምንም ስፍራ አይኖራቸውም (ከራስ 21፥1-4 ጋር ያነጻጽሩ)።

፮. ኢሳይያስና ሕዝቅያስ፣ አሦርና ባቢሎን (36፥1-39፥8)

የእነዚህ ምዕራፎች የአተራረክ ባሕርይ ከተቀሩት የመጽሐፍ ክፍሎች የተለዩ እንዲሆኑ ያደርጋቸዋል። ከዚህ ላይ የኢሳይያስ ትንቢቶች አሉ፤ ይሁን እንጂ የተቀመጡት በአንድ ታሪካዊ ማዕቀፍ ውስጥ ነው። እነርሱ በመጽሐፉ አጠቃላይ ቅርጽ ውስጥ ወሳኝ ተግባር አላቸው። ምዕ 1-35 ላይ ያሉት ክፍሎች ዋናው መቼታቸው አስፈሪው የአሦር መንግሥት ነው፤ ምንም እንኳን ሌሎች በርካታ መንግሥታት የተወሰዱ ቢሆንም፤ አንባቢው በታሪካዊ መነሻው ላይ የሚገኘውን የዚያን ዛቻ የጨለማ ጥላ ለረጅም ጊዜ እንዲዘነጋው ፈጽሞ አልተፈቀደለትም። ይሁን እንጂ ከምዕ. 40 መግቢያ ጀምሮ የትንቢቶቹ መቼት በባቢሎን መጋዝ ነው። ስለሆነም እነዚህ አራት ምዕራፎች ታሪካዊ ሽግግርን ያሳያሉ፤ ምዕራፍ 36-37 ወደ ኋላ መለስ ብለው አሦርን ይመለከታሉ፤ ምዕራፍ 38-39 ደግሞ ወደ ባቢሎን ይመለከታሉ። በዚህ መጽሐፍ ውስጥ ከተጠሰው ከሕዝቅያስ ቅኔ (ኢሳ 38፥9-20) በስተቀር እነዚህ ምዕራፎች በተግባር አንድ ዐይነት ናቸው።

ሀ. ኢየሩሳሌም ከሰናክራም እጅ መዳኗ (36፥1-37፥38)

1-3 እነዚህ ሁነቶች የተፈጸሙበት ጊዜ 701 ዓቅክ ሊሆን ይችላል፤ ይህም በተጠቀሰው በሕዝቅያስ ዐሥራ አራተኛ ዓመት ዘመኑ መንግሥት ላይ ጥያቄ ያስነሣል። ጸሐፊው ከታሪካዊው ሐቅ ጋር ስምም የሆነውን ሃያ አራተኛ ዓመት ብሎ መጻፍ ሲገባው ስሕተት ሳይፈጽም አልቀረም። “ራፋስቲስ” በመባል የሚታወቀውን፤ የNIV ትርጉም የጦር አዛዥ ብሎ ተርጉሞታል፤ ይህ ሰው ምናልባት በ20፥1 ላይ “ተርታ” ተብሎ ከተጠቀሰው የበላይ አዛዥ ቀጥሎ የሚገኝ አዛዥ ሳይሆን አይቀርም። ወደ ግብፅ የሚወስደውን መንገድ ለመጠበቅ ስልታዊ የይሁዳ ምሽግ የሚገኝበት ከተማ ለኪሶ በሰናክራም እጅ ተማርክ ነበር። በዚህ ጊዜ የአሦራውያን ዋና ሰራዊት ሰፍርባት ነበር፤ ምክንያቱም ግብፃውያን ሕዝቅያስን ለመርዳት የሚመጡበትን ማንኛውንም ተስፋ ለማጨለም የምትረዳ ስልታዊ ቦታ ነበረች።

በአካዝ ዘመን እንደ ሆነው ሁሉ (ምዕ. 7)፤ በኢየሩሳሌም ላይ ጠላቶቿ በድጋሚ እየዛቱባት ነው። በቀድሞው ጊዜ የውሃ ጦቶች ለአካዝ የውሳኔ ቦታዎቹ ነበሩ። ካለፉት ሦስት ዐሥርት ዓመታት በበለጠ ጊዜ የተፈጸሙት ነገሮች የያኔውን ድርጊት ከአሁኑ ይለዩታል። አሁንም በይሁዳ ላይ ሥጋት የፈጠረው በቀደመው ጊዜ የአካዝን ጅልነት ያጋለጠው አሦር ራሱ ነው። ይህ ጠላት በፊተኛው ታሪክ ውስጥ ከተመለከተናቸው ሁለት የጋራ ግንባር አገሮች ይልቅ በጣም ኃይል ነው። በሁኔታዎቹ መካከል ጥቂት ልዩነቶች ያሉ ቢሆንም መንፈሳዊው ርእሰ

ጉዳይ አልተለወጠም። አሁን በትክክል በዚያው ቦታ ላይ የአካዝ ልጅ ተመሳሳይ መንፈሳዊ ጉዳይ ይገጥመዋል። ምን ዐይነት የአጻፋ ምላሽ ይሰጥ ይሆን?

የአሦር ንጉሥ ከመሪዎቹ መካከል ሦስት መልእክተኞቹን ላከ እንጂ ራሱ አልመጣም (2ነገ 18፥17)፤ ሕዝቅያስም ያደረገው ያንኑ ነው። በዚህ መንገድ አንድ ንጉሥ ክብሩን ጠብቁ አቁየ።

4-7 ታላቁ የአሦር ንጉሥ ለጦር አዛዥ የሰጠው ትልቅ ሹመት (“ታላቁ ንጉሥ የአሦር ንጉሥ”) ስለ ይሁዳ ንጉሥ በሚናገርበት ጊዜ “ንጉሥ” የሚለውን ስም ካለመጠቀሙ ጋር በቀጥታ ይነጻጸራል። የንግግሩ አጠቃላይ ሁኔታ ስድብ ዐዘል ሲሆን፤ በንግግሩ መጀመሪያ ላይ ያቀረበው ጥያቄ መሠረቱ በሕዝቡ ልብ ውስጥ ያለውን ማንኛውንም መተማመን የማኩሰስ ሙከራ ነው። የ7፥13ቱ “የዳዊት ቤት” የሚለው ሥርዐት መንግሥታዊ አገላለጽ እንደሚያሳስበን፤ ሕዝቅያስ በመሠረቱ የመሲሐዊ ተስፋዎች የወቅቱ ጠባቂ ነበር። በጦር አዛዥ አማካይነት ለሕዝቅያስ የተላለፉት ቃሎች እግዚአብሔር የሰጠውን የመሲሐን ተስፋ አምኖ እንዲቀበልና የእርሱም መንግሥት እንደሚቀጥል በእግዚአብሔር እንዲታመን አበረታትቶታል።

ለጦር አዛዥ የተገለጡ ባይሆኑም እንኳ በቍጥር 6 ላይ የሚገኙት ቃሎች ኢሳይያስ በግብፅ ላይ መታመን ከንቱ ነው (30፥3-7፤ 3፥13) በማለት እየተናገረ ከነበረው ጋር ይስማማሉ። የተጠቀመበት ደማቅ ሥዕላዊ መግለጫም ሕዝቡ የኢሳይያስን ቃሎች እንዲያስታውሱ የሚያደርግ ነው። አሦራውያን ሕዝቅያስ ስለደረገው መንፈሳዊ ተሐድሶ (2ነገ 18፥3-7) በቂ ግንዛቤ እንዳላቸው ጥርጥር የለውም። የጦር አዛዥ ከዚህ ላይ መልእክቱን የሚያስተላልፈው ለሕዝቅያስ ሆኖ ሳለ፤ ለእርሱ እንደሚይነገር ለማስመሰል ይሞክራል። ንግግሩ ለሕዝቅያስ የተነገረ መስሎ ቢቀርብም እንኳ፤ መልእክቱን የሚያስተላልፉት ሰዎች ሐሳቡን እንዲረዱት ሆኖ ተቀንባብረዋል።

8-10 የጦር አዛዥ ንግግር የሽሙጥ ነው። ይሁዳ በርግጥ ፈረሰኛ የማለልፍ ዐቅሟ በእጅጉ ደካማ ስለ ነበር ይህን ጉድለት እንዲያሟላላት ወደ ግብፅ ሰራዊት ተመለከተች (ከ31፥1-3 ጋር ያነጻጽሩ)። የጦር አዛዥ በዚህ ጊዜ እግዚአብሔር ሕዝቡን የማዳን ችሎታ የለውም በማለት አልተቃወመም፤ ይሁን እንጂ በዚህ ንግግሩ እግዚአብሔር በሕዝቡ ላይ ያለውን ቍጣ ኢርቱፅ በሆነ መልክ አመልክቶአል። ይህም ኢሳይያስ ያ ክፉ የአሦር ሰራዊት የእግዚአብሔርን የፍርድ ዐላማ (በተለይ ከ10፥5-11 ጋር ያነጻጽሩ) በመፈጸም ላይ መሆኑን አዘውትሮ ካስተማረው ትምህርት ጋር ይስማማል። የጦሩ አዛዥ ስለ ኢሳይያስ ትንቢቶች ሊያውቅ አይችልም።

11-12 በስተ መጨረሻ፤ የፓለስቲና አገር የጋራ መግቢያ የሆነው አራማይክ ቋንቋ፤ በዚህ ጊዜ የመስጴጦሚያ አካባቢ ዲፕሎማሲያዊ ቋንቋ ይሁን እንጂ ተራው ሰው የማይረዳው ቋንቋ ነበር። የሕዝቅያስ ሹማምት የቀረበውን ንግግር አስመልክተው የሰጡት አስተያየት የጦር አዛዥ ንግግር የነበራቸውን መተማመን በሙሉ እንዳጠፋውና (ከቀ. 22 ጋር ያነጻጽሩ) የሕዝቡን ስሜት ይጉዳል ብለው እንደ ሠጉ ያሳስባል። የጦር አዛዥ የድፍረት ቃል የተቀላቀለበት ምላሽ የዚህን ሐሳብ እውነተኛነት የሚመሰክር ነው።

13-15 የጦር አዛዥ የንግግሩን ቋንቋ ሳይለውጥ፤ የብዙ አድማጮቹን ጆሮ ለመሰብሰብ በግልጽ ለመስማት እንዲችሉ ድምፁን ከፍ አድርጎ ተናገረ። እርሱ በዚህ ጊዜ የእግዚአብሔር ንይል ከተማዪቱን ያድናታል የሚለውን የሕዝቡን እምነት የሚሳረር ሙግት አላቀረበም።

16-17 ያቀረበው ጥሪ በዚህ ጊዜ የአካባቢ መንደሮች ኗሪዎች ሸሽተው ኢየሩሳሌም ውስጥ ተጠልለው እንደ ነበር ያመለክታል። የመማረክ ሥጋት በጦር አዛዥ ንግግር ይነሣል ብሎ ማሰብ አዳጋች ነው። ሕዝቡ በዚህ ጊዜ በከተማዪቱ ቅጥር ዙሪያ ነበሩ። በቅርብ ርቀት ዕብራተኛው ተናጋሪና ዐብረውት የተላኩ ወታደሮች ነበሩ። ሕዝቡ ከዚያ ባሻገር እነዚህ አሦራውያን ከዚህ ቀደም ያደረሱትን ውድመት መመልከት ይችላሉ።

18-20 በቍ 17 ላይ ስለ ምርኮ የሚናገረው ክፍል ሕዝቡ ከ20 ዓመታት በፊት የሰማርያ ዕጣ ፈንታ ምን እንደ ነበር እንዲያስቡ ያደርጋቸዋል። የጦር አዛዥ በአሦራውያን የተማረኩትን የዋና ዋና ቦታዎች ዝርዝር በሰማርያ በመደምደም ያቀርባል። እያንዳንዱ አገር የየራሱ የሆኑ አማልክት ነበሩት፤ ይሁን እንጂ የአሦርን መንግሥት ከመቋቋም አንጻር ዋጋ ቢስ መሆናቸው ተረጋግጦአል። የጦር አዛዥ ሐሳቡን የቋጨው ከፍተኛ ንግግር ነው ብሎ ባሰበው ቃል ነው። ይሁን እንጂ በእግዚአብሔር በሚያምኑ ሰዎች ላይ የሚሰነዘር እንዲህ ያለ የፊት ለፊት ጥቃት የአድማጮቹን እምነት የበለጠ ክፍ የሚያደርግ ነው። ይህ ሰው በአደገኛ ሁኔታ መራመድ ከጀመረበት ነገር፤ እግዚአብሔር ሕዝቡን የመታደግ አስገራሚ ታሪክ አለው።

21-22 በቅጥሩ ላይ የነበረው ዝምታ የተሰበረው በቍ 11 ላይ በተጠየቀው ጥያቄ ብቻ ነበር (ከመክ 3፥7 ጋር ያነጻ)።

37፥1-4 ሕዝቅያስ በአካዝና (ምዕ. 7) በራሱ የቀድሞ አመለካከት (2ኛ 18፥14-16) መካከል ትልቅ ንጽጽር ያደርጋል። የ2ኛ 18 ታሪክ የጦር አዛዥን ጉብኝት፤ ሕዝቅያስ ለኪሶ ላይ የመጀመሪያውን ግብር ለአሦር ንጉሥ ካስገባ በኋላ ያደርገዋል። የአሦር ንጉሥ ግብር ጠይቆ ከዚያም ሙሉ በሙሉ እጅ እንዲሰጡ መጠየቁ ታሪካዊ ጉድኝት የሌለው አይደለም፤ ወይም የሕዝቅያስ ዝንባሌ መለወጥ እማይታሰብ ነው የሚባል አይደለም።

ሕዝቅያስ ወደ እግዚአብሔር ቤተ መቅደስ ገባ፤ የእግዚአብሔር አገልጋይ ወደ ሆነው ነቢይም መልአክት ላከ። ምናልባት ሕዝቅያስ በዚህ ጊዜ ከእግዚአብሔር ዘንድ የሚያጽናና መልአክት ለመቀበል፤ ነቢይም ወደ እግዚአብሔር እንደሚጸልይ ተስፋ ሳያደርግ አልቀረም። የሕፃንን መወለድ የሚያመለክተው ሐሳብ ምናልባት ምሳሌያዊ ሊሆን ይችላል። “ይሆናል” የሚለው ቃል አለማመንን አያመለክትም፤ ነገር ግን ከዚህ ይልቅ ሕዝቡ መለኮታዊውን ትድግና የመጠበቅ መብታቸውን በገጢአታቸው ምክንያት እንደ ተነፈጉ ንጉሡ በበኩሉ የሚያውቅ መሆኑን የሚያስረዳ ነው። እነርሱ ያላቸው ብቸኛ ተስፋ የማይገባቸው የእርሱ ጸጋ ብቻ ነው።

በአንድ በኩል እግዚአብሔር ሁሉን ነገር ስለሚሰማ፤ የጦር አዛዥን ቃሎች ይሰማል። ይሁን እንጂ ንጉሡ ፍርድ ዐዘል ግስን የተጠቀመው ድርጊቱ የሚፈጸመው በተሰማው ቃል አስገዳጅነት መሆኑን በሚገልጽ መልኩ ነው። እግዚአብሔርን፤ “አምላክህ እግዚአብሔር” ሲል መጥቀሱም በሰዶፍ ንጢአትን የሚከራክሩ ስሜት ይንጸባረቅበታል፤ ምክንያቱም ኢሳይያስ ያሳየው ታማኝነት፤ ሕዝቡንም ሆነ ንጉሡን የሚገሥጽ ነበር። በሌላ በኩል “ሕያው አምላክን ይገዳደር ዘንድ” እና “ለተረፉት ቅሬታዎች” የሚሉት ሐረጎች በጣም ብዙ ጊዜ በኢሳይያስ በራሱ እንደ ተገለጸው (ለምሳሌ፤ 10፥20-27)፤ የእግዚአብሔርን ባሕርይና ለሕዝቡ ቅሬታዎች ያለውን ዐላማ የሚያሳዩ በመሆኑ በእግዚአብሔር ተስፋ ማድረግን የሚገልጹ ናቸው።

5-8 ኢሳይያስ ንጉሡን ከዚህ በፊት አንድ ጊዜ እንዳይፈራ መክርታል (7፥4)፤ አካዝ ግን ከእግዚአብሔር የመጣለትን የማጽናኛ ቃል አለመቀበሉን አሳይቶአል። ባሪያዎች የሚለው ቃል የጦር አዛዥንና ሌሎችን የአሦር መንግሥት መልአክተኞች የሚያዋርድ ቃል ሊሆን ይችላል። ይሁን እንጂ የጦር አዛዥ ቃሎች ከቅጥሮቹ ውጭ ካሉ አሦራውያን በኢየሩሳሌም ኗሪዎች ጆሮ ላይ የተሻገሩትን በይሁዳ አምላክ ላይ የተሰነዘሩ ስድቦች እነርሱ ብቻ የነበሩ አይመስልም።

“ወሬም ሰምቶ” የሚለው ሐረግ ስለ ቲርሐቅ የሰማውን ዘገባ ሊያመለክት ይችላል (ቍ 9)። ይሁን እንጂ ይህ ወሬ ሰናክራም ወደ አገሩ ወደ አሦር እንዲመለስ አላደረገውም፤ ይልቁንም ሕዝቅያስን ከእግሩ በታች አድርጎ ለመግዛት የበለጠ እንዲጥር አበረታታው።

በመጀመሪያ ቍ 7 ከቍ 36 ጋር የማይታረቅ ይመስላል። በርግጥ ቍ 37 ሁለት ሁነቶችን ይዘግባል፡- እነርሱም በኢየሩሳሌም ላይ ሊደረግ የነበረው የወረራ እንቅስቃሴ ማፈገፈጉና ወደ ነገዌ መመለሱ ናቸው። የመጀመሪያው ሁነት መንግሥቱ በቍ 36 ላይ የተጻፈው ታምር ነው፤ ሁለተኛው ደግሞ በየቦታው ምናልባትም በባቢሎን ሁከት መቀበሉን

የሚገልጸው ዘገባ ነው። የሰናክራምን አሟሟት ሁኔታ በተመለከተ ከቍ 38 ጋር ያንጻጽሩ። ቍጥር 8 ጸሐፊው ስለ እውነታው ተጨማሪ ምስክርነት እንዲሰጥ ያነሣው ሐቅ ነው።

9-13 የግብፅ ሰራዊት ጥቃት ለመፈጸም የመቃረቡ ወሬ መሰማቱ ኢየሩሳሌም በአስቸኳይ መያዝ እንዳለባት የሚያሳስብ ነበር። ማንም ወታደራዊ መሪ በአንድ ጊዜ በሁለት ግንባር ውጊያ መክፈትን አይፈልግም። ቍ 14 ግልጽ እንደሚያደርገው በደብዳቤ የተላከው መልአክት የጦር አዛዥ የተናገረውን በአብዛኛው ይደግማል (ከ36፥13-20 ጋር ያነጻ)፤ ልዩነቱ ማታለልን ከራሱ ከሕዝቅያስ ጋር ከማያያዝ ይልቅ በእግዚአብሔር ላይ ማሳከኩ ነው። አንባቢው የሕዝቅያስ አምላክ ጣዖት መባሉን ሲሰማ፤ ቃሉም የመነጨው ከአረማዊ ሰው አንደበት መሆኑን ይህም፤ ሰውየው ለእስራኤል አምላክ የሰጠውን የግል ግምት ብቻ እንደሚያመለክት አስኪረዳ ድረስ ይደነግጣል። ሰናክራም አባቶቹን የጠቀሰው እርሱ ሁሉም ድል አድራጊ የሆነው ሥርወ መንግሥት አባል በመሆኑ ያለውን ትምክሕት ያሳያል። የተሰጠው የስም ዝርዝር በጣም ረጅም ነው፤ ስለሆነም በ36፥19 ላይ ከተሰጠው የበለጠ ትኩረት የሚሰጥ ነው።

14-20 ሕዝቅያስ በሐዋርያት ሥራ ምዕራፍ 4 (በተለይም ቍ 24) ላይ ከተጠቀሰው ከመጀመሪያዋ ቤተ ክርስቲያን ጸሎት ጋር የሚመሳሰል ጸሎት ይጻልያል። ጸሎቱ በእጅጉ ነገረ መለኮታዊ ይዘት ያለው ነው። “የሰራዊት ጌታ እግዚአብሔር” እንደ መሆኑ የእርሱ አምላክ ሁሉን ቻይ ነው፤ ለዐላዊ ፈጣሪ በመሆኑም አሦራውያን ለዚያ ጉይል ይገዛሉ። “አንተ ብቻ” የሚለው መግለጫ አረማዊነታቸውን የሚያመለክት ወሳኝ ሒሳ ነው። በሌላ በኩል የእስራኤል አምላክ ከሕዝቡ ጋር የተለየ ግንኙነት ስላለው፤ ከጠላቶቻቸው እጅ ይጠብቃቸዋል። ሕዝቅያስ በጸሎት የሚለምነው የማዳን ተግባር በምድር ላይ ያሉ መንግሥታት ሁሉ እግዚአብሔር ብቻ አምላክ መሆኑን እንዲረዱ የሚያደርግ የእግዚአብሔር መገለጥ ነው።

21-25 በዚያ ክፍል እግዚአብሔር በኢሳይያስ አማካይነት እንደ ገና ለሕዝቅያስ ይናገራል። ሕዝቡን መታደግ የእግዚአብሔር ዐላማ ቢሆንም እንኳ፤ ሕዝቅያስ መጸለዩ በጣም አስፈላጊ መሆኑ ቍ 21-22 በግልጽ ያመለክታሉ። ትንቢቱ ተዘለፍላፊ የጥም አደራደር ያለው አንጻጣጭ የዕብራይስጥ መዝሙር ነው። ኢየሩሳሌም የማይፈለግን የክፋት አሳፋሪ ድርጊት መስፋፋት በተጻየፈች ልጃገረድ ተወክላለች። ምናልባት እርሷ በትንቢተ ኢሳይያስ መጽሐፍ ውስጥ የእግዚአብሔር ልዩ መጠሪያ ለሆነው ለእስራኤል ቅዱስ መታጨቷን ሳያመለክት አይቀርም።

በተለይ የአሕዛብ ንጉሥ የሚጠቀሙባቸውን የዕብራይስጥ ቃላት (ከ10፥12-14፤ 14፥4፡13-15 ጋር ያነጻ) በመጥቀስ፤ ኢሳይያስ ለትዕቢት ልዩ አጽንዖት መስጠቱ የነቢዩ አቀራረብ መለያ ነው። የሰናክራም ንግግሮች “እኔ” የሚለው የአንደኛ መደብ ነጠላ ቍጥር የጉላባቸው በብዛት ነው። ይህ ትምክሕቱ ድል የሚያደርግበት ጊዜ ወታደሮች የሚያሳዩትን የሰልፍ ትርኢት ተከትሎ የመጣ ይመስላል። እዚህ ላይ አጽንዖት የተሰጠው በመንገዱ ላይ የተጋረጠን ማናቸውንም ተፈጥሮአዊ ዕንቅፋት የማሸነፍ ዐቅም ባለው በንጉሡ ችሎታ ላይ ነው። ተራሮች፤ በዛፍ የተሸፈኑ የሊባኖስ ግዛቶች ወይም በደቡባዊ ፓለስቲናና በሲና ውሃ አልባ ምድረ በዳዎች ወደ ኋላ ሊመልሱት አልቻሉም። የአባይ ድልታም እርሱን ለማቆም ከእነዚህ እኩል ዐቅመቢስ ነው፤ ምክንያቱም እርሱ በላያቸው ላይ ይሄዳል። ይህ የመጨረሻ “እኔ” ከእውነታው የወጣ ነገር ግን ምናልባት በቲርሐቅ (ከቍ 9 ጋር ያነጻ) ላይ ታላቅ ድል እንደሚቀዳጅ ተስፋ ከማድረግ የመነጨ ሊሆን ይችላል።

26-29 “አልሰማምን?” የሚለው ጥያቄ በ40፥21-28 ላይ የቀረበትን ብዙ የማሳመኛ መልስ ዐዘል ጥያቄዎች ከግምት የሚያስገባና ለእስራኤል አምላክ ትልቅ ትኩረት የሚሰጥ ነው። አሦራውያን ያገኛቸው ታላላቅ ድሎች ክብር በሙሉ መሣሪያዎቹ ላደረጋቸው ለእግዚአብሔር መሰጠት ይገባቸዋል። እስካሁን ድረስ የተመለከትናቸው ብዙዎቹ የኢሳይያስ ትንቢቶች እስራኤልንና ይሁዳን ጨምሮ በቅርብ ምሥራቅ አካባቢ በሚገኙት መንግሥታት ላይ ስለሚመጣው የእግዚአብሔር ፍርድ የሚናገሩ ናቸው፤ በርግጥም ብዙ ታላላቅ መንግሥታት

በአሦራውያን ተደምስሰዋል፤ ሁሉም ነገር አስቀድሞ የታቀደ በመሆኑ አሦር ሊመነበት የሚችል ምንም ነገር የለም። ያለ ጥርጥር ይህ መንግሥት ድል ሲያደርግ ፈጽሞ ይደመስስ ነበር። ከዚህ ቀደም የምሥራቃዊ ሜዲትራንያን ሰዎች ፈጽሞ አይተው የማያውቁት አስፈሪነትና ጭካኔ ነበረው። ምናልባትም ቢያንስ ቢያንስ ከዚያ ጊዜ ጀምሮ እስከ ዛሬ ድረስ እርሱን በዚህ የሚበልጠው አልተገኘም።

እግዚአብሔር ስለ አሦራውያን ሊታወቅ የሚያስፈልገውን ነገር ሁሉ ያውቃል፤ ኢሳይያስም ይህን በኋላ ላይ መደበኛ በሆነው ቋንቋ ይገልጻል (ከዘፃ 28፥6፤ ከመዝ 121፥8፤ ወዘተ ጋር ያነጻ)። አሦራውያን ብዙውን ጊዜ እስረኞቻቸውን የሚመለከቱት እንደ እንስሳት ስለ ነበር በገመድ አስረው በአፍንጫቸው ላይ ስናግ ያደርጉ ነበር። እግዚአብሔር በአሦር ላይ ተመሳሳይ ነገር ያደርጋል።

30-32 መጽሐፍ ቅዱስ ምልክት እንድንጠይቅ ባያበረታታንም እንኳ አንዳንድ ጊዜ ምልክቶች የእግዚአብሔርን ቃል ይከተላሉ (ለምሳሌ፡- 1ሳሙ 10፥1-7)። አሦራውያን ይሁዳን በደቡብት ጊዜ የአገሪቱን ምድር ባደማ አድርገውታል፤ ወደ ነበረችበት ለመመለስም ዓመታትን ፈጅቶአል። ይህ ትንቢት የተሰጠው በአንድ ወቅት መዝጊያ ላይ ከሆነ፤ ሕዝቡ የግንባታንና የግብርናን ሥራ በአንድ ላይ (32፥13-14) መጀመራቸው የተለመደ ነገር አይደለም። ስለዚህ ትንቢቱ አሦራውያን ኢየሩሳሌምን ለቅቀው ከሄዱበት ጊዜ ጋር ይስማማል።

ኢሳይያስ ለየት ባለ አቀራረቡ ከቀጥተኛ ወደ ዘይቤያዊ አገላለጽ ያልፋል። ትሩፋን በወይን ተክል ወይም በዛፍ ፍሬ ተመስለዋል። ይህ ትንቢት በተለይ ከሰናክራም እጅ ትድግናን ከማግኘት ጋር ይያያዛል። እግዚአብሔር ለዚህ ትንቢትና በርግጥ በአስደናቂ ሁኔታ የሚፈጸም ለመሆኑ አጽንዖት ይሰጣል። የትንቢቱ ታላቅ እውነት በንግግር ሲቋጭ፤ ቃልና ምልክት በሦስት የተገመዱ ይሆናሉ። ይህም ትንቢቱን በምዕ. 9 ከተጠቀሰው መንገድና በተመሳሳይ ከሚደመድመው ታላቅ መሲሐዊ ትንቢት ጋር በእኩል ደረጃ ያስቀምጠዋል (9፥7)። በርግጥ ሁለቱ የተያያዙ ናቸው፤ ምክንያቱም መሲሐ የሚመጣውና በዳዊት ዙፋን ላይ ተቀምጦ የሚገዛው አሁን በተወረረችው ኢየሩሳሌም ከዳዊት የዘር ሐርግ መጥቶ ነው።

33-35 ይህ ዐጭር የትንቢት ክፍል ሁኔታውን በግልጽና በሚያሳዝን ሁኔታ ያስቀምጠዋል። የአሦር ንጉሥ ወደ ከተማዬቱ አልገባም፤ በሌላ ቦታ በተለመደው ከበባ ዐይነት እንኳ አልተቆጣጠራትም። ሰናክራም ራሱ “በታወቀው የሰናክራም ሲሊንደር” (በምዕ 33 ላይ የሚገኘውን ሥዕል ይመ) ሕዝቅያስ በጎጆ ውስጥ እንዳለች ወፍ ከከተማዬቱ እንዳይወጣ ተዘግቶበታል አለ። “ስለ ራሴ” የሚለው ሐረግ እግዚአብሔር ጸሎትን እንደሚመልስ ያሳያል፤ ተከትሎት የሚገኘውም ሐረግ እርሱ የገባቸውን የተስፋ ቃሎች እንደሚፈጽም ያሳያል (ከ2ሳሙ 7 ጋር ያነጻ)።

36-37 “ወጣ” የሚለው ቃል ወደ ጦርነት መሄድን ለማመልከት ብዙ ጊዜ ጥቅም ላይ ውሎአል። “የእግዚአብሔር መልአክ” መለኮታዊ አካል ነው፤ በቅጽበት ከእግዚአብሔር ተለይቶ የሚታይ ይሁን እንጂ አንድ አካል ሆኖም ይታያል። ግሪካዊው የታሪክ ምሁር ሄሮዶቶስ አንድ ሌሊት የሰናክራም ሰራዊት የጦር ሰፈር በአይጦች ተወርሮ ነበር፤ አይጦቹም ከቈዳ የተሠራውን የወታደሮች ራሻ እንክት አድርገው እንደ በሉት ጽፎአል። አይጥ ያመቅሠፍት ትእምርት መሆኑ የታወቀ ነው (ከ1ሳሙ 6፥4 ጋር ያነጻ)። በዚህ ክፍል የእግዚአብሔር መልአክ የተጠቀመው ይህን መቅሠፍት ሊሆን ይችላል። በቀጣዩ ቀን ማለዳ በአይወት የነበሩት ሰዎች የተመለከቱት ያልተጠበቀና አስደንጋጭ የጅምላ ግድያ ሥዕላዊ በሆነ መንገድ ተገልጿል።

38 በመካከል ሃያ ዓመታት ቢያልፉም፤ የሰናክራም ሞት የመለኮታዊ ፍርድ ቀጣይ መገለጥ አሻራ ሆኖ እናገኘዋለን። የገደሉት የራሱ ልጆች መሆናቸውን ከአሦር የሰነድ ምንጮች ተረጋግጦአል። የሞተው በአረማዊ ዐጻድ ውስጥ ጣታት በማምለክ ላይ እያለ መሆኑ፤ የእነዚህ ሁለት ምዕራፎች ፍሬ ሐሳብ ተጨማሪ መረጃ ሆኖ መታየት ይገባዋል፤ ፍሬ ሐሳቡም ሌሎች አማልክት ሁሉ ዐቅመ ቢስ መሆናቸውንና የእስራኤል አምላክ ግን ሕያውና እውነተኛ አምላክ ብቻ መሆኑን ያመለክታል።

ለ. የሕዝቅያስ ሕመም (38፥1-22)

“በዚያ ጊዜ” የሚለው ሐረግ በ39፥1 ላይ ከሚገኘው ጋር ተመሳሳይ ነው። በርግጥ እነዚህ ድርጊቶች ሁሉ የተፈጸሙት ምናልባት በሁለት ዓመታት ውስጥ ሊሆን ይችላል። በዚህ ምክንያት የተጠቀሰው ጊዜ መወሰድ ያለበት በጥቅሉ እንደሚያመለክት ተደርጎ ነው። የሕዝቅያስ ሕመም ምንነት አልተጠቀሰም፤ የንጢአት ቅጣት መሆኑም አልተጻፈም። የእግዚአብሔር ትእዛዝ ሕዝቅያስ ለቤተ ሰቡና ለመንግሥቱ የወደፊት አስተዳደር ማስተካከል የሚገባው ሥራ እንደ ነበረበት ያመለክታል።

2-3 የሕዝቅያስ ጸሎት የቀረበው በቀጥታ ቤቱን ከማስተካከል ጉላፊነት የተነሣ ሊሆን ይችላል፤ ወይም ይህ ጉላፊነት ጉዳዩን ይበልጥ አሳሳቢ አድርጎት ሊሆን ይችላል፤ ምክንያቱም ቍ 5፤ ከ2ኛ 21፥1 ጋር ሲነጻጸር እንደሚያሳየው በሦስት ዓመት ጊዜ ውስጥ ቢሞት ኖሮ ወራሽ አልባ ይሆን ነበር። ወደ ግድግዳ የዞረው ምናልባት ሲጸልይ የሌሎችን ሰዎች ፊት ላለማየት ፈልጎ ሊሆን ይችላል። በሁለተኛ ነገሥት 18፥5-6 ላይ ሕዝቅያስ ስለ ራሱ የተናገራቸው ቃላት አኗኗሩ በእግዚአብሔር ላይ ባለው እምነት ላይ የተመሠረተ መሆኑን ያረጋግጣል።

4-6 እግዚአብሔር፤ “የአባትህ የዳዊት አምላክ” በማለት ስለ ራሱ የሰጠው መግለጫ፤ በቃሉ የገለጠውን የእምነት ቃል፤ በተለይም በ2ሳሙ 7 ላይ ለዳዊት የገባውን ቃል እንደሚጠብቅ ያመለክታል። እግዚአብሔር የበለጠ ግምት የሚጠጠው ከሕዝቅያስም ይልቅ ለዳዊት ሥርወ መንግሥት መቀጠል ነው።

7-8 የሕዝቅያስ ሥርወ መንግሥት የመሲሐ ዘር ሐረግ ስለ ሆነ፤ ከዚህ ላይ መሲሐዊ ጠቀሜታ ያለው ሌላ ምልክት እናገኛለን (ከ7፥10-17 ጋር ያነጻ)። ፀሐይ በሕዝቅያስ ላይ ልትጠልቅ ነበር፤ አሁን ግን በመጠኑ ተመልሳለች፤ ቀኑ ተራዝሞለታል። ይህን ክሥተት በሳይንሳዊ ሕይወት መንገድ ለማብራራት መሞከር ወይም ጥቂት የቀን አቈጣጠር ማስተካከያ ለማድረግ መሞከር ያን ያህል አሳማኝ አልሆነም። የዚህን ደርጊት ገለጻ ገና ያልተረዳነው መሆኑን፤ ነገር ግን በዚህ የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍል ውስጥ ታምር የተፈጸመ መሆኑን መቀበሉ ይመረጣል።

9-14 በቍ 10-14 ላይ ያለው ሐሳብ ባለፈው ጊዜ ከተፈጸሙት ነገሮች ጋር አያይዞ ሕዝቅያስ በሕመሙ ወቅት ስለ ራሱ የሰባቸውን ሐሳቦች ያስታውሳል። ቍ 10 ሰው በአንድ የተወሰነ የዕድሜ ጣሪያ ላይ መድረስ እንደሚፈልግ ያሳያል። በሲኦል ደጆች የሚለው ማጣቀሻ የሙታን ከተማ የሆነውን፤ የሲኦልን ምስያ (“ልነጠቅ”) ያሳያል። እንድንረዳ የሚያደርግ ሥዕል ወደምናባችን መጣ። “እግዚአብሔርን . . . አላይም” የሚለው መግለጫ ምናልባት የእርሱ ሀልዎት ባለበት በቤተ መቅደስ ውስጥ ከእንግዲህ አልታይም ማለት ሊሆን ይችላል። ንጉሡ ይህን ማድረግ ከሰዎች ጋር ከሚያደርገው ቀጣይ ኅብረት በፊት ቅድሚያ መስጠት ለሚገባው ቅድሚያ በመስጠቱ ትክክለኛ ነገር ማድረጉን ያሳያል። የድኃኒንን ምሳሌያዊ መግለጫ ከተጠቀመ በኋላ ሽማግሌ ሠርቶ የጨረሰውን ልብስ እንደሚጠቀልልና ከመኑ ላይ እንደሚቈርጥ የሚያሳየውን ሐሳብ ያወጣል። ተደጋግሞ የተጠቀሰው ከጠዋት እስከ ማታ የሚለው ሐረግ በማለዳ ፍጹም ጤንነት፤ በምሽት ደግሞ ሞት በድንገት እንደሚሆን የሚገልጽን ተመሳሳይ ሐሳብ ያሳያል። ቍ 13 ሌሊቱን በሙሉ በጸሎት ስለማሳለፍና እግዚአብሔር በሕዝቅያስ ላይ እንደ አንበሳ በድንገት ሲመጣ ብቻ እንደሚቋረጥ የሚያመለክት ይመስላል። የፓለስቲና ምድር ወፎች የሚያስመት ልዩ ልዩ ድምፅ፤ ሕዝቅያስ አንድ ጊዜ በጸጥታ፤ ቀጥሎ በከፍተኛ ጩኸት፤ ሌላ ጊዜ ደግሞ በሐዘን ወደ እግዚአብሔር ያቀረበውን ብዙ ጩኸት ያመለክታል። የሕዝቅያስን ዐይኖች የሚጠቅሰው ክፍል፤ ሕዝቅያስ ልመናውን በአትኩሮት ያቀረበው ወደ እግዚአብሔርና ወደ እግዚአብሔር ብቻ መሆኑን ያሳያል።

15-20 በዚህ ክፍል የመዝሙሩ ስሜት በሚያስገርም ሁኔታ ይለወጣል። የመግቢያ ጥያቄው ንጉሡ የሚጠቀምበት ማንኛውም ቃል እግዚአብሔር የፈጸመውን ታላቅ ማዳን የሚመጥን ምስጋና ለማቅረብ እንደሚያገለግል የሚለመው መሆኑን ያመለክታል። ንጉሡ ከተመክሮው ትሕትናን ተምርክሏል፤ የሕይወት ዘመኑንና የሞቱን ቀን በእጅ የያዘ መኖሩን ያወቀው በዚህ ተመክሮው አማካይነት ነው። “በእነዚህ ነገሮች ይኖራሉ”

የሚለው ሐረግ ምናልባት በቀ. 15 ላይ ተጠቀሱትን የእግዚአብሔርን ቃሎችና ሥራዎች ሳያመለክት አይቀርም። ፈጣሪ አምላክ ፈዋሽ አምላክም ነው። በቀ. 17 “ለጥቅሜ ሆን” የሚለው ሐረግ እግዚአብሔር በጸጋ የተሞላ፣ ይቅር ባይ አፍቃሪ መሆኑን እርሱን ከሞት በማዳን በመግለጹ ያገኘው ዐዲስ መረዳት ነው።

ቀጥር 18 ሕዝቅያስ ስለ ንጢአት ይቅርታ ያለውን መረዳት ያንጸባርቃል። ሞት የንጢአትን ይቅርታ ለማግኘት የሚያስጠይቅ ጭክት ጥልቅ ትርጉም፣ ሕዝቅያስ ራሱ አሁን ተለማምዶታል። የጤናው መመለስ እንደ ፍጹም በረከት የሚታይ ስለ ሆነ ለእግዚአብሔር ምስጋና ያቀርባል። ቀጥር 19ለ ቀጥታ ሲተረጎም “ስለ አንተ ታማኝነትም አባቶች ለልጆቻቸው ይነግራሉ” ማለት ነው። ሕዝቅያስ ይህን የተናገረው ስለ እግዚአብሔር ልጆች፣ ስለ እስራኤላውን ሳይሆን ወደፊት ስለሚወልዱባቸው ልጆቹ ከሆነ፣ በዚያ ጊዜ ሕዝቅያስን ካሳሰቡት ነገሮች አንዱ የሚተካው ወንድ ልጅ አለመኖሩ ነበር የሚለውን አመለካከት ያጠናክረዋል። ቀጥር 20 ሕዝቅያስ የዳዊትና የአሳፍ መዝሙሮች በቤተ መቅደስ ውስጥ በሚደረገው አምልኮ እንዲዘመሩ ማበረታታቱን ያሳስበናል (2ዜና 29፥25-30 ይመ፤ ከራእ 5፥9-10 ጋር ያነጻ።)

21-22 እነዚህ ቀጥሮች በ217 20 ላይ የሚገኙት ከተማዬቱ ከአሦር ንጉሥ እጅ እንደምትድን ከተሰጠው ተስፋ በኋላ ወዲያውኑ ነው። የኢሳይያስና የሕዝቅያስ ቃሎች እዚህ ላይ የተጻፉት አንባቢ ፊውሱ የተገኘበትን መንገድና ምልክት ለማወቅ ለሚያቀርባቸው አይቀራ ጥያቄዎች እርኪ መልስ ለመስጠት ነው። ሕዝቅያስ እንዲህ ያለ ምልክት እንዲሰጠው በመጠየቁ አልተወቀሠም። እንደ እውነቱ ከሆነማ፣ በቀ. 1 እና በቀ. 5 ላይ የሚገኙት ሁለቱ የኢሳይያስ ትንቢቶች እርስ በርስ የሚቃረኑ በመሆናቸው ምናልባትም ችግር ሳይፈጥሩበት አልቀረም። እርሱ ይህ ግልጽ እንዲሆንለት የጠየቀውን ያህል እንዲረጋገጥለት አልፈለገም።

ሐ. ከባቢሎን የመጡ መልእክተኞችና ወደ ባቢሎን መጋዝ (39፥1-8)

ይህ ዐጭር ምዕራፍ ቀጥሎ የሚገኙትን ምዕራፎች ማለትም ከ40-66 ያሉትን ምዕራፎች ትዕይንት ያቀርባል። እነዚህ ምዕራፎች በምዕራፍ 43 ላይ ባቢሎን ከመጠቀሷ በፊትና በምዕራፍ 44 መዝገያ ላይ አስገራሚው የቂርስ ስም ምናልባትም ከመጠቀሱ በፊት እንኳ ምስጢራዊ ነበሩ፤ በዚህ ምዕራፍ ላይ የሚገኘው ትንቢት እንደሚፈጸም የሚያመለክቱ ቅድመ ግምት ትዕይንት ሆነው ሲታዩ ግን ግልጽ ይሆናሉ፤ ይህም እጅግ አስፈላጊ የሆነ ተግባርን መፈጸማቸው ነው።

1-2 መሪዳክ - ባልዳን በዓለማዊው ታሪክ ማርዳክ አፕሉ ኢዲና በመባል የሚታወቅ ሲሆን፣ ከ721-709 ዓቅክ የባቢሎን ንጉሥ የነበረው በድጋሚ በ703 ዓቅክ ለ9 ወር መሪ የነበረ ነው (41፥91-92 ይመ)። ባቢሎን ባለፉት ዘመናት በታላቅነቷ ትታወቅ ነበር፤ እንደ ገናም ታላቅ የሆናለች። መሪዳክ ባልዳን የአሦራውያንን ቀንበር ስባብር በመጣል ለዐጭር ጊዜ ያገኘው ስኬት ከፍተኛ ነው። በርግጥ ወደ ሕዝቅያስ መልእክተኞችን ሲልክ ፖለቲካዊ ተነሣሽነት ነበር። ይህ የተፈጸመው በመጀመሪያው የአዝዝ ክፈለ ጊዜ ማክተሚያ ላይ በነበሩት ዓመታት ሊሆን ይችላል፤ ነገር ግን በ38፥1 እና እዚህ ላይ የተጠቀሰውን ጊዜ ስንመለከት፣ ምናልባት ኢየሩሳሌም ከሰናክራም እጅ ነጻ ከመውጣቷ ከሁለት ዓመታት በፊት በ703 ዓቅክ ሊሆን እንደሚችል ያመለክታል።

መልእክተኞቹ የተወሰዱት ቤተ መንግሥቱንና ግዛቱን እንዲጎብኙ ነበር። ሕዝቅያስ መልእክተኞቹን በደስታ እንዲቀበላቸው ያደረገው የአሦርን መንግሥት ለመቋቋም የሚያስችል ግንባር ለመመሥረት ያለው ትልቅ ምኞት ሊሆን ይችላል። ሀብቱን ማሳየቱም የጋራ ግንባር ቢፈጠር ግንባር ለመመሥረት አስተዋዕክ ሊያበረክት እንደሚችል ለማሳየት ነው።

3-4 ኢሳይያስ ጥያቄ ያቀረበው ከእግዚአብሔር ዘንድ መልእክት ሳይመጣለት በፊት ይህ ድርጊት ምን ትርጉም እንዳለው ለመረዳት ነው። ዐላማው ምናልባት ንጉሡ ትንቢቱ የመጣበትን ምክንያት እንዲረዳ አጽንዖት ለመስጠት ነው። በሕዝቅያስ ላይ

አለማመንና ትዕቢት በውስጡ ሳይኖሩ አልቀረም፤ በነቢዩ አንደበት በጣም ብዙ ጊዜ የተወዘተ ሁለት ንጢአቶች እነዚህ ነበሩ።

5-7 “የሰራዊት ጌታ” ኢሳይያስ በቀ. 5 ላይ ለእግዚአብሔር የተጠቀመበት ስያሜ እግዚአብሔር በንይል ለመሥራት ወሰን የሌለውን ዐቅም እንደሚጠቀም አጽንዖት ይሰጣል። የሕዝቅያስ የግል ዐቅም ምናልባት ለእርሱ ታላቅ መስሎ ታይቶታል፤ ይሁን እንጂ የጌታ ዐቅም እጅግ የላቀ ነበር፤ ይህ ታላቅ ዐቅም እግዚአብሔር የሕዝቅያስን ሕዝብ በባቢሎናውያን አማካይነት በሚቀጣበት ጊዜ በሥራ ላይ ይውላል። “አባቶችህ” በሚል የተጠቀሰው ምናልባት ሕዝቅያስ የባላደራነት ስሜት እንደ ጉደለው የሚገልጽ ተግባሩ ሊሆን ይችላል። በእርሱ ጅልነት የተነሣ የእርሱ አባቶች ያከማቹት ሀብት በሙሉ ይወሰዳል። እዚህም በላይ ዘሮቹ የሚመጣውን ፍርድ መከራ ይቀበላሉ። ከስክ ኤርምያስ ዘመን ድረስ የይሁዳ ሥርወ መንግሥት መመለስ እስከማይችል ድረስ የደነደነ የንጢአት ታሪክ አልነበረውም። ይሁንና ፍርድ እንደሚመጣ በታወጀበት ጊዜ መካከል እንኳ፣ ቀጣይ የጸጋ ዐላማ ያለ ስለ መሆኑ ፍንጭ ሊኖር ይችላል። በርግጥ ሕዝቅያስ በዚህ ጊዜ ተተኪ የሚሆን ወንድ ልጅ አልነበረውም፤ “ከአብራክህ ከሚከፈሉት ከዘርህ” የሚለው ሐረግ የተስፋ ጭላንጭላ ይታይበታል።

8 ሕዝቅያስ የእግዚአብሔር ቃል መልካም ነው በማለት የሰጠው ማረጋገጫ ምናልባት ፍርዱ ትክክል ነው፤ ምክንያቱም ይገባናል የሚል ዕውቅና የሚሰጥ ሊሆን ይችላል፤ ይሁንና ከጸጋ ጋር በአንድ ላይ ያልተደባለቀ አይደለም ለማለት አይቻልም። የመጨረሻው ንግግሩ ራስ ወዳድነትና ደንታ ቢስነት ያለበት አይደለም፤ ሕዝቅያስ ቅጣት ሊቀበል በሚገባው ልክ እግዚአብሔር እርሱን በግሉ ስላልቀጣው፣ በማስተዋል የቀረበ ምስጋና ሊሆን ይችላል።

፯. ፍጹም ሉላዊነትና አስተማማኝ የጌታ ተስፋዎች (40፥1-48፥22)

ከምዕራፍ 39 ወደ ምዕራፍ 40 ማለፍ ከሌሎች የብሉይ ኪዳን ክፍሎች የበለጠ ጥልቀት ወዳለው ሥነ ጽሑፍ መግባት ማለት ነው። የጸሐፊውን ማንነት፣ የመጽሐፉን መዋቅርና ሌሎች ከዚህ ጋር የተያያዙ ጉዳዮችን በተመለከተ የቀረቡት ልዩ ልዩ በርካታ አመለካከቶች ግራ የሚያጋቡ ናቸው፤ በአገልጋዩ መዝሙር ምንነትና (42፥1-4 ላይ የተሰጠውን ማብራሪያ ይመ) የአገልጋዩን ማንነት በተመለከተ የሚካሄዱ ሙግቶች ስለ መርገባቸው ምንም ምልክት አልታየም። እዚህ ላይ የተያዘው አቋም ጠቅላላው መጽሐፍ በኢየሩሳሌም በነበረው በኢሳይያስ የተጻፈ ስለ መሆኑ ነው፤ ምዕራፍ 40-66ም በእግዚአብሔር መንፈስ የተሰጡትን ትንቢቶች ይዘዋል፤ ይኸውም በሚመጣው ዘመን ኢሳይያስን በመንፈስ እንዲኖር በማስቻል፣ በዚያ ዘመን ለነበረው ሕዝብ የእግዚአብሔር መልእክት ማስተላለፊያ መሣሪያ እንዲሆን ነው።

ሀ. የምሥራች ለኢየሩሳሌም (40፥1-11)

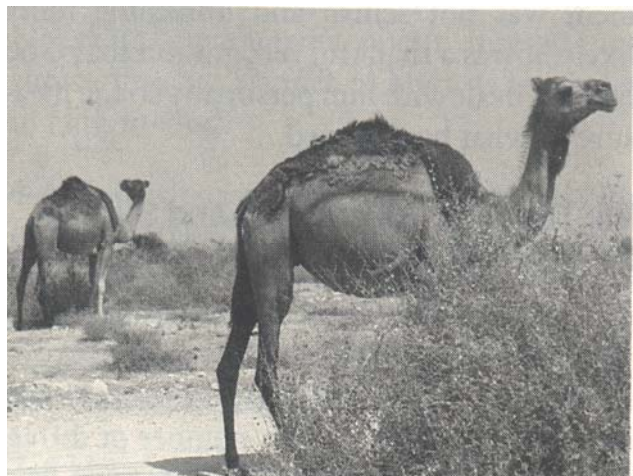
ይህ ክፍል የምዕ 40-48ን ሁኔታ ቁልጭ አድርጎ ያቀርባል። ነቢዩ፣ እግዚአብሔር ለሕዝቡ የመጽናናት መልእክት እንዲናገር የሰጠውን ትእዛዝ ይፈጽማል።

1-2 በ6፥9-13 ላይ አስቀድሞ በተነገረው መሠረት እስከዚህ ጊዜ ድረስ ተስፋ አስቈራጭ ተልእኮ ሲፈጽም ለቁየው ነቢይ፣ እንዲዚህ ዐይነቱን ትእዛዝ መስማት ከፍተኛ ደስታ ማምጣቱ የሚያቀር ነው። ትእዛዛዊ ወይም ስሜት ዐዘል ድግግሞሽ የስሜታዊ ንግግር ባሕርይ ሲሆን፣ ትንቢተ ኢሳይያስ ላይ ዘወትር ይከሠታል። “ሕዝቤ” የሚለው ቃል ራሱ ከፍርድ ይልቅ የመጽናናት ወይም የተግባሩ መልእክት እንዳለው ያመለክታል። እዚህ ላይ እንደሚታየው፣ “አምላካችሁ” ከሚለው ቃል ጋር በቅርበት መያያዙ ቃሉ በርግጥ የቃል ኪዳን ቃል ነው።

እግዚአብሔር በባቢሎን ውስጥ የሚሠራው የማዳን ሥራ፣ ዐዲሲቱን ኢየሩሳሌም ከኦሮጌ ዐመድ ውስጥ ለማውጣት የሚያስችል መሆኑ ለኢየሩሳሌም ተነግሮአታል። “በባርነት ያገለገለችበት” የሚለው ሐረግ የባቢሎንን ምርኮ ያመለክታል። “ሁለት ዕጥፍ” የሚለው ሐረግ፣ የምርኮው ቅጣት በርግጥ

ማብቃቱን ሕዝቡን ለማሳመን አገልግሎት ላይ የዋለ ግንት ይመስላል።

3-5 እንደ ሌሎቹ ነቢያት ሁሉ ኢሳይያስም ራሱን አይቀርም (1፥1)፤ ይሁን እንጂ በተጨማሪም ድምፅ ሰምቶአል። የማን እንደ ሆነ የማይታወቅ ድምፅ ይጣራል። በዐዲስ ኪዳን ይህ ቃል የተነገረለት መጥምቁ ዮሐንስ፤ ማንነቱ ያልታወቀውን ድምፅ ለመሆን ተዘጋጅቶ ነበር (ዮሐ 1፥19-23)። ኢሳይያስ 35፥8-10 ከምርኮ የሚመለሱት ሰዎች ስለሚጓዙበት አውራ ጉዳና የተናገረ ሲሆን፤ ምናልባት ምድረ በዳውን አቋርጠው እንደሚጓዙ ኢርቱዕ በሆነ መልክ ሳያመለክት አልቀረም (35፥1)። አውራ ጉዳና ተብሎ የተጠራው እግዚአብሔር ለሕዝቡ ያለውን ዐላማ ስለሚወክል መሆኑ አሁን ግልጽ ሆኖአል።

የጥንት ሰዎች በምድረ በዳ በሚያቋርጡበት ጊዜ (ከ40፥3 ጋር ያነጻ) ለራሳቸው መንገዳቸውን ለዕቃ መጫኛ ብዙ ጊዜ በግመሎች ይጠቀሙ ነበር።

“አዘጋጃ” የሚለው ቃል መሰናክሎችን የማስወገድ ሐሳብ ያቀርባል። ምርኮኞች ወደ አገራቸው በሚመለሱበት መንገድ ላይ ምንም ዐይነት መሰናክል እንዲቆም እግዚአብሔር የማይፈቅድ መሆኑን በአስደናቂ ሁኔታ ስለሚናገር ፅንሰ ሐሳቡ በአጠቃላይ ዘይቤያዊ ነው። መመለስ በትንቢተ ኢሳይያስ መጽሐፍ ውስጥ ብዙውን ጊዜ የሚታየውንና መንፈሳዊውን የሚያጣምር ጥንድ ፋይዳ አለው። የመጥምቁ ዮሐንስ የንስሐ ጥሪ ለመንፈሳዊው ችግር መፍትሔ አልሰጠም፤ ምክንያቱም በዐዲስ ኪዳን የተፈጸሙት የብሉይ ኪዳን ክፍሎች ብዙውን ጊዜ ሐሳቡን ከሚታየው ወደ መንፈሳዊው ይወስዱታል። እዚህ ላይ ያለው ሐሳብ ስለሚታየው ነገር እንደሚናገር መቀጠርና የጎላ መንፈሳዊ ትርጉም እንዳለው አድርጎ መውሰድ የሚመረጥ ይመስላል። እዚህ ላይ በእይታ ውስጥ ያለው ነገር፤ አሁን ለእስራኤል ብቻ (በቤተ መቅደሷ ውስጥ እንደ ነበረው) ሳይሆን፤ ለሁሉም የሰው ዘር አስገራሚ የጌታ ክብር ዐዲስ መገለጥ ነው (ከ60፥1-3 ጋር ያነጻ)።

6-8 ነቢዩ በድጋሚ ድምፅ ይሰማል፤ ለጥያቄው መልስ በመሆንም መስጠት ያለበትን መልእክት ይሰማል። ለራሱ ብቁ ነኝ የሚሉ ሰዎች ከእግዚአብሔር ዘንድ ለሚመጣው የምሥራች በጉጉት ምላሽ አይሰጡም። ምርኮው ራሱ ሕዝቡ ስለ ራሳቸው የግብረ ገብ ጉድለት እንዲገነዘቡ ማድረግ ነበረበት። ያለማቋረጥ በሚለዋወጥ ዓለም ውስጥ ጸንቶ የሚኖር እውነታና ዓለም በዚህ መልክ እንዲገኝ ያቀደ እግዚአብሔር ብቻ ነው። የሚከተሉት ምዕራፎች ጸንቶ በሚኖረው የእግዚአብሔር ቃል ላይ ትልቅ ትኩረት ያደርጋሉ።

9-11 አምላኪ እግዚአብሔር መመለሱን ለመስማት የመጀመሪያዋ የሆነችውና ከፍ ወዳለ ተራራ ወጥታ ለተከታዮቿ ከተሞች የምሥራቹን እንድታውጅ የታዘዘችው ጽዮን ናት (ከሐሥ 1፥8፤ “በይሁዳና . . . ሁሉ” ጋር ያነጻ)። ከቀ. 3-8 ላይ አንባቢው የጌታን ምጽአት ተስፋ አድርጎአል፤ እርሱም “እነሆ”፤ ለማለው ቃል ትኩረት እንዲሰጥ በተደጋጋሚ በቀረበው ጥሪ ተገልጾአል። ከዚህ ላይ በጎይልና በርኅራኄ መካከል ፍጹም የሆነ

ሚዛን ተደርጎአል። “በክንዱ” የሚለው ቃል በፀአት እስራኤል (ዘዳ 4፥34) ጊዜ የተገለጠውን ጎይል የሚያመለክት ሲሆን፤ ከምርኮ መመለስ ጋር ባለው ግንኙነትም ተገቢ ነው፤ በኋላም እጅግ አስገራሚ በሆነ ሁኔታ ይብራራል (53፥1 ይመ)።

“ዋጋው ከእርሱ ጋር” እና “ብድራት አብሮት” የሚሉት ሐረጎች ምናልባት ድል ማድረግን ሊያመለክቱ ይችላሉ፤ ይህ እውነት ከሆነ ደግሞ ትድግና ያገኙት ምርኮኞች የእግዚአብሔር ምርኮኞች ናቸው በማለት ሐሳብ ያቀርባል። ይህ ሁሉ ጎይል በሥራ ላይ የዋለው ለሕዝቡ ካለው ታላቅ ርኅራኄ የተነሣ ሕዝቡን ከባቢሎን መልስ ኢየሩሳሌም ወደሚገኘው መስብሰቢያቸው ለመምራት ነው። በቀ. 10 ላይ “ልዑል እግዚአብሔር” የሚለው ሐረግ ኃይልና ርኅራኄ እረኛ - ንጉሥ ለሚለው ሐሳብ አጽንዖት ይሰጣል።

ለ. ተወዳዳሪ የሌለው እግዚአብሔር (40፥12-31)

እነዚህ ክፍሎች በቀ. 9 ላይ “እነሆ፤ አምላካችሁ!” የሚለውን የሚያገለግሉትና ሁሉን ቻይ ሆኖም ርኅራኄን እረኛ - ንጉሥ በሙላት ይገልጻሉ።

12-17 ቀጥር 12 ላይ የተጠቀሰው ዕጹብ ድንቅ ሰውኛ ዘይቤ፤ እግዚአብሔር በእረኛ ዘይቤ ከተገለጸ በኋላ አገባብነት ያለው ነው (ቀ. 11)። እነዚህ ሰውኛ ዘይቤዎች እግዚአብሔርን በሰው ደረጃ ዝቅ የሚያደርጉ አይደሉም፤ ነገር ግን ስለ እርሱ ማንነት ለሚተነተነው ነገረ መለኮታዊ እውነት ግልጽነትን የሚሰጡ ናቸው።

“መንፈስ” ተብሎም ሊተረጎም ይችላል (የአመት ማብ. ይመ)። ይህ ምንባብ የሚናገረው ስለ እግዚአብሔር የመፍጠር ጎይል ነው፤ ዘፍ 1፥2 ም መንፈስ ቅዱስ በዚህ ሥራ ላይ ድረሻ ያለው መሆኑን ያመለክታል።

የቅርብ ምሥራቅ የንግድ ገበያ ቦታ ሥጋ ወይም ፍራፍሬ በሚመዘንበት ጊዜ፤ በሚዛኑ ላይ ኢምንት ጠብታ ውሃ ወይም ብናኝ ዐብሮ ቢገኝ ከጉዳይ አይቆጠርም። ይህ ምንባብ እግዚአብሔር በታሪክም ሆነ በተፈጥሮ ላይ ፍጹም የበላይነት እንዳለው ኢርቱዕ በሆነ መልክ ያመለክታል። እርሱ ለሕዝቡ የመሥዋዕት ሥርዐት ሰጥቶአል፤ ይሁን እንጂ እርሱ እንደ ባቢሎንና ውስጥ አማልክት ከመሥዋዕቶቹ ጋር የተያያዘ አይደለም፤ በቅርብ ምሥራቅ የሚታወቀው ማራኪ በደን የተሸፈነ መሬት ለእግዚአብሔር የሚገባውን የመሥዋዕት እሳትን ወይም እንስሳትን ለማቅረብ ብቃት አልነበረውምና።

18-20 ስለ እንስሳት መሥዋዕት መጠቀሙ፤ ይኸውም በዐይን የሚታይ መሥዋዕት ለማይታየው አምላክ ማቅረባቸውን የሚናገረው ክፍል በዐይን ለማይታይ አምላክ መቅረቡ፤ የጣዖት አምልኮ የቱን ያህል ከንቱ እንደ ሆነ ኢሳይያስ እንዲናገር አነሣሥቶታል። ከዚህ በኋላ (በተለይ 44፥12-20 ይመ) ቀጣፋሶችን ስለ መምረጥና ታዋቂ ባለሙያዎችን ስለ መጠቀም አጽንዖት ያደርጋል። ይሁን እንጂ የዚህ ሁሉ ዐላማ ልብን የሚነካ ትንቢታዊ ሽሙጥ አለው፤ “የማይወድቅ ምስልን ለማቆምም” የሚል ነው።

21-24 እግዚአብሔር ከዚህ ላይ እንደ አባት ሆኖ፤ ልጆቹ እርሱ በታሪክና በተፈጥሮ ውስጥ የሁሉም የበላይ መሆኑ መገለጡ፤ እነርሱ ካሉበት ሁኔታ ጋር ተያያዥነት እንዳለው ባለመረዳታቸው በጨዋነት ሁኔታ አጥብቆ ይገሥባቸዋል። እርሱ በሁሉም ላይ የበላይ ነው፤ እርሱ ፍጥረተ ኃላሙ ቤቱ መሆኑን እንዲገልጡ፤ በዓለም ላይ በሚገኙት ነገሮች ሁሉ ላይ ትልቅ ተጽዕኖ እንዲያሳድሩ የፈጠራቸውን ግርማውያን ለማያት ይጠቀማል፤ ነገር ግን ማንም ቢሆን ያለ ገደብ የተመኘውን ሁሉ እንዲያደርግ አይፈቅድም። በሰው ሕይወት ሁሉ ላይ ያለው ሙሉ ቀጥጥር ፈጽሞ ማንም ሊጋፋው የማይችል ነው።

25-26 ቀ. 18-20 በባቢሎን በጣም ከተለመዱት ጣዖታት ጋር እግዚአብሔርን ያነጻጽራሉ። አሁን ደግሞ በሃይማኖታቸው ላይ ስለ ሠለጠኑት የሰማይ ላይ አማልክት ተመሳሳይ ጥያቄ ያቀርባል። ይህ ክፍል ስማዊዎቹ አካላት አማልክት የመሆን መብት የሌላቸው ብቻ ሳይሆን የእስራኤል “ቅዱስ” በሆነው በአንዱ አምላክ የተፈጠሩ ፍጡራን ብቻ ናቸው። የያዙትን ቀርጽ ያዘዘው እርሱ ነው፤ እርሱ እያንዳንዳቸውን በልዩነታቸው

ያውቃቸዋል፤ ሁሉንም ደግፎ ይዘክቸዋል (ከቆላ 1፥17፤ ከዕብ 1፥3 ጋር ያነጻ)።

27-31 ነቢዩ ስለ እግዚአብሔር ግርማዊነት የተመለከተው ራዕይ ምንጩ በከፊል በምዕ. 6 ላይ በአገልግሎቱ በመጀመሪያ ያየው ራዕይ ሲሆን፤ ሕዝቡ በተከፋብት ጊዜ ለምስክርነት ቀርቦአል። “ያዕቆብ” የሚለው ስም እግዚአብሔር የመረጠው ሕዝብ የማይጠቅም መሆኑን ያመለክታል፤ ይሁንና በዚህ ስም ውስጥ (ከሚል 3፥6 ጋር ያነጻ) የአያቶቹን ተመክሮ ያመጣል፤ ምክንያቱም ያዕቆብም ራሱ በፈጸመው ስሕተት በመስጴጦምያ በግዞት ኖሮአል። ለያዕቆብ እንደ ተናገረው ሁሉ (ዘፍ 31፥13)፤ አሁን ደግሞ ልጆቹ ወደ ተስፋዩቱ ምድር እንዲመለሱ ይነግራቸዋል። ከዚህ ላይ ጥቅም ላይ የዋለው ቋንቋ፤ ሕዝቡ እግዚአብሔርን ወደ ራሳቸው ደረጃ ዝቅ በማድረግ፤ እርሱን እንደሚረሳ ወይም እንደሚደክም ሰው አድርገው እንደ ቈጠሩት ያመለክታል፤ እንደዚህ ያሰቡት ምናልባት ረጅሙ የውድቀት ታሪካቸው ከቶ የማያከትም ስለ መሰለ ሲሆን ይችላል።

የመዝጊያዎቹ ቍጥሮች ከዋክብትን ደግፎ የያዘ አምላክ (ቍ. 26)፤ የደክሙትን ሕዝቡን እንደሚደግፍ ያረጋግጣሉ። ከሌሎች የአገሪቱ ክፍሎች ወደ ኢየሩሳሌም ሲጓዙ፤ ጉዞው አድካሚ ሆኖ የተሰማቸው ሰዎች ከእግዚአብሔር ዘንድ ብርታትን ያገኛሉ (መዝ 84፥5-7)። በባቢሎን የሚገኙት ሰዎች ያላቸውን ትንሽ ብርታት ከእርሱ ሁሉን ቻይነት ጋር መለዋወጥ ይችላሉ። “ያድሳሉ” የሚለው ግስ የብርታትን ልውውጥ ያመለክታል። በቍ. 31 ላይ የተሰጠው ሦስትዮሽ መግለጫ የብርታት መጨመር ከፍታ ላይ መድረሱን እንጂ ተቃራኒውን አያመለክትም፤ ምክንያቱም ያልተሰመደው (ልዩ የሆነው) መብረርና ዐልፎ ዐልፎ የሚደረገው ሩጫ የዘወትር ድርጊት እንደ ሆነው ርምጃ ሳያቋርጥ የሚፈስ የጸጋ ምንጭ አያስፈልገውም።

ሐ. እግዚአብሔር ለሕዝቡ የታሪክ ባለቤት ነው (41፥1-29)

1 አብዛኞቹ የመጽሐፍ ቅዱስ ተንታኞች ይህን ክፍል ክስ ሲቀርብ የሚደረግ የመክፈቻ ንግግር አድርገው ይመለከቱታል። በ1፥2 ላይ እንደሚታየው ቦታው ፍርድ ቤት ነው። እግዚአብሔር ከእኛ ጋር የሚያደርገው ግንኙነት የሁለቱም የሕግ አካላትን ወክሎ ነው፤ እርሱ ከላሽ፤ ተጉጂ፤ ወገን፤ ዳኛ፤ ሕግ ሰጪና ፈጣሪ ነው። እያንዳንዱ ሚናም ከነጠሐተኞች ጋር ባለው በርካታ የግንኙነት መስመሮች ቦታ ቦታውን ይይዛል። በምዕራፍ 40 ላይ ኢሳይያስ ስለ እግዚአብሔር የሚናገረው በሦስተኛ መደብ ነጠላ ቍጥር ሲሆን ከዚህ ላይ ተናጋሪው እግዚአብሔር ራሱ ነው።

ምንም እንኳ ይህ ክፍል የተነገረው ለአሕዛብ ቢሆንም፤ የምዕራፉ መልእክት የታደሰው ለእስራኤል ነው። የአሕዛብን ግራ መጋባትና የአማልክቶቻቸውን ዐቅመ ቢስነት ለማሳየት የታደሰው የእግዚአብሔር ሕዝብ በእርሱ እንዲታመን ለማበረታት ነው። “ነይሳቸውን ያድሳሉ” (ከ40፥31 ጋር ያነጻ) የሚለው ሐረግ መደጋገሙ የምፀት አነጋገር ይመስላል። ከግዞት የተመለሱት ንይሳቸውን በእውነተኛው አምላክ ሲያድሱ፤ አሕዛብም በምፀት አነጋገር ሰው ሠራሽ! በሆኑ አማልክት እንዲሁ እንዲያደርጉ ተመክረዋል።

2-4 እግዚአብሔር የታላቅ ታሪካዊ ሁነቶች እውነተኛ ባለቤት መሆኑ ይታወቅ ዘንድ፤ ትኩረትን ወደ ራሱ ይመልሳል። ታዲያ “ከምሥራቅ አንዱን ያነሣው” የተባለው ምስጢራዊ የሆነው ማን ነው? አብዛኞቹ የመጽሐፍ ቅዱስ ተንታኞች ይህን ልብ በማለት ቍ. 25 ቂርስን ያመለክታል ይላሉ፤ እርሱም በምዕራፍ 44 መደምደሚያ ላይ በሚያስገርም ሁኔታ ስሙ ተመልክቶአል። ትንቢቱን የተናገረው የኢየሩሳሌሙ ኢሳይያስ ከሆነና ስሙ ያልታወቀ የግዞት ዘመን ነቢይ ካልሆነ፤ እንዲሁም የቂርስ ስም የተገለጠበት ጊዜ (44፥24-28 ላይ ያለውን ማብ ይመ) ታላቅ ትንቢታዊ ተውኔት የተፈጸመበትን ጊዜ የሚያመለክት ከሆነ፤ አንባቢው በተስፋ እንዲጠባበቅ የሚያነሣሁ አንዳንድ ጽሑፎች በመግቢያው ላይ እንደሚኖሩ መጠበቅ ይገባናል። እዚህ ላይና በቍ. 25 ላይ የሚገኙት ማጠቃለያዎች በሙሉ ቂርስን ያመለክታሉ የሚለው ሐሳብ ትክክል ነው። እግዚአብሔር ያስነሣው ማንኛውም ታሪካዊ ድል

አድራጊ፤ ጉድለቶች ቢኖሩትም እንኳ፤ የታላቁ የመጨረሻ አሸናፊ የእግዚአብሔር መሲሕ ደብዛዛ ጥላ ነው፤ በእርሱም እስራኤል ባለ ድል ናት፤ ግዛቷም ተስፋፍቶአል (9፥2-7)።

የፋርስ ንጉሥ ቂርስ በምሥራቅ በኩል የጤግሮስን ወንዝ አቋርጦ ወደ ባቢሎን ግዛት ዓለም ገባ። እርሱ አስቀድሞ በሰሜን በኩል የሚገኘውን የሚዶን ግዛት በቍጥጥር ሥር ካደረገ በኋላ፤ በፍጥነትና በድል አድራጊነት ወደ ልድያ ንጉሥ ክሮስስ ዘምቶ በምዕራብ ትንሹ እስይ የምትገኘውን ዋና ከተማ ሰርዴስን ተቈጣጠረ (ከቍ. 25 ጋር ያነጻ)። ስለዚህ እርሱ ከምሥራቅና ከሰሜን እንደ መጣ ተደርጎ ሊጠቀስ ይችላል። “ትቢያ” እና “ገለባ” የሚሉት መግለጫዎች 17፥13፤ 29፥5ን እና 40፥24ን ያስታውሱናል። በርግጥም ይህ ስለ ቂርስ የቀረበው ማጣቀሻ በ40፥23-24 የተገለጸው አጠቃላይ መርሕ ማስረጃ ነው። ድል ማድረጉ ቂርስን የአገሩ ሕዝብ ፈጽሞ ወደማያውቁት ግዛት (ቍ. 3) ወስዶታል። የእነዚህ ጥቅሶች ንሳፊ ጊዜ አመልካቾች አሁን ተፈጽመው ወደፊት የሚሆነውንም በጉልሕ የሚገልጹ ትንቢቶች ናቸው በሚል መተርጉም አልባቸው። ታላቁ ባለ ድል የዚህ ትንቢት ማእከል ሆኖ ለረጅም ጊዜ አይቆይም፤ ምክንያቱም እርሱ የሚኖረው የእግዚአብሔርን ስም ከፍ ለማድረግ ብቻ ነው። ቍጥር 4 ከጅማሬው አንሥቶ በትውልድ ሁሉና እስከ መጨረሻው ድረስ በታሪክ ሁሉ ላይ የእግዚአብሔርን ፍጹም ለዐላዊነት ያውጃል። ስለዚህ እግዚአብሔር ስለ ቂርስ ትንቢት መናገር መቻሉና ቂርስን ማስነሣቱ አያስደንቅም።

5-7 ቂርስ ከሚጓዝባቸው መንገዶች እጅግ በጣም ሩቅ የሆኑ ቦታዎች እርሱ የሠራውን ነገር ይሰማሉ። እነዚህ ቍጥሮች 40፥18-20ን የሚያጣቅሱ መሆናቸው በግልጽ ይታያል። ጣዖታትን በጥብረት ለመሥራት ተሰማርተው ሳሉ፤ የፈሩ ሰዎች ብርታት ለማግኘት ይፈልጋሉ። በቍ. 5 ላይ የተጠቀሰው የዶንጋጤ ስሜት ጣዖታትን በማብዛትና ብዙ ዋስትና በማግኘት የከሰመ ይመስላል፤ ወይም ሰዎቹ እንደዚህ ያስባሉ፤ ቍ. 29 ግን እንዲህ ያለው መታመን ከንቱ እንደ ሆነ ያሳያል።

8-10 በቂርስ ዘመን የእስራኤል ሕዝብ በባቢሎን ግዛት ውስጥ ይሆናል፤ ባቢሎን ራሱ በፍርሀት ይዋጣል፤ በመጨረሻም በቂርስ እጅ ይወድቃል። በርቀት ያሉ ደሴቶች ፍርሀት ተሰምቷቸው ይሆናል (ቍ. 5)፤ ይሁን እንጂ እነዚህ ቍጥሮች ለሕዝቡ ፍርሀት ከእግዚአብሔር ዘንድ የተሰጡ መልሶች ናቸው።

ቍ. 8-10 በበርካታ የማጽናኛ መንገዶች እስራኤልን ይገልጻሉ። “እስራኤል” የሚለው ስም እግዚአብሔር ለሕዝቡ ለማድረግ የወሰነውን ነገር የሚገልጽ ሲሆን (ዘፍ 32፥28)፤ “ያዕቆብ” የሚለው ስም ደግሞ እግዚአብሔር እንደሚወዳቸውና ጉድለት ቢኖራቸውም እንደ መረግባቸው ያመለክታል። “ከምድር ዳርቻ ያመጣሁ” የሚለው ሐረግ አብርሃም ከዑር እስከ ከነዓን አደረገው ጉዞ ትልቅ ግምት የሚሰጥ ግንት ነው። እግዚአብሔር ሕዝቡን የመረጠው ለአገልግሎት ዐላማ ነው፤ በዚህ ምክንያት እነርሱ ዐላማውን ሳይፈጽሙ ፈጽሞ ሊጠፉ አይችሉም። እነዚህ ሰዎች የተወደዱት እግዚአብሔር ታላላቅ ተስፋዎች በሰጠው (ዘፍ 12፥1-3፤ 17፥1-8 ወዘተ) በተወዳጁ አብርሃም (ከዘፍ 7፥7-8 ጋር ያነጻ) ምክንያት ነው። ቀደም ሲል በተስፋ የተሰጠው ብርታት (40፥31) በርግጥ ለእነርሱ ይሰጣቸዋል። ቍጥር 10 ላይ የተጠቀሰው ሦስት ዕጥፍ የብርታት ማረጋገጫ፤ “በጽድቄም ቀኝ እጅ ደግፌ እይዝሃለሁ” በሚለውና የእረኛውን ንጉሥ (40፥9-11) ጽኑ ብርታት በሚያሳስበው መግለጫ ፍጻሜ አግኝቶአል።

11-16 አንድ ጊዜ እንዲዋረዱ የተደረጉት ሰዎች፤ ከግብረ ገብ ድንዝዜ የተነሣ የፈጸሙት በደል ሊሰማቸው የሚገባውን ያህል አይሰማቸውም። እንዳይፈሩ (ከቍ. 8-10 ጋር ያነጻ) የቀረበላቸው ጥሪ በእግዚአብሔር እንዲታመኑ በሚያበረታታ መንገድ በድጋሚ ቀርቦአል። “እኔ እግዚአብሔር አምላክህ” የሚለው ማረጋገጫ የዐሠርቱን ትእዛዛት መግቢያ (ዘፀ 20፥2) የሚያሳስብና ዐዲሱን ፀሐትም የሚያሳስብ ነው። ይህም “የሚቤጥህ” (ከዘፀ 6፥6፤ 15፥13 ጋር ያነጻ) በሚለው ቃል ተጠናክሮአል፤ እንዲሁም እግዚአብሔር ከእስራኤል ጋር ላለው ልዩ ግንኙነትና ለራሱ ልዩ ባሕርይ ትልቅ አጽንዖት ይሰጣል።

በቍ 14 ላይ ስለ እስራኤል የተሰጠው መግለጫ ሕዝቡ ስለ ራሱ የሰጠውን ግምት የሚወክል ሲሆን፤ ቍ 15 ደግሞ አስደናቂው የእግዚአብሔር ዐላማ ምን እንደሚያደርጋቸው ያሳያል (ከ2ቆሮ 2፥16፤ 3፥5-6 ጋር ያነጻ።) የተሳለፍ ብዙ ጥርስ ያለው ማሄጃ የሚያስፈልገው በመጀመሪያ ምርቱን ከግርጹ ለመለየት ሲሆን፤ ይህም የሚፈጸመው የታጨደውንና የተወቃውን ሰብል ወደ ከራሳቸው ቦታዎች ላይ ወስዶ ነፋስ ገለባውን እንዲወስደው በማድረግ ነው። አሁን ከብታዎቹ የመውቂያ ዐውድማ አይደለም፤ ነገር ግን እነርሱ ራሳቸው ይወቃሉ! በዚህ መንገድ እዚህ ግባ እማይባል የሚመስለውን ሕዝብ፤ እግዚአብሔር ኃያል መሣሪያ እንዳደረገው ነቢዩ አጽንዖት በመስጠት ይገልጻል። እግዚአብሔር በዐለም ዐቀፋ ሁኔታ ላይ ላለው የመጨረሻ ዐላማ ዕንቅፋት የሚፈጥር እያንዳንዱ መሰናክል፤ በእስራኤል አማካይነት በሚፈጸመው ፍርድ ድል ይደረጋል።

17-20 እዚህ ላይ የተገለጸው መግባት የአንድ ጸሎት መልስ ነው። የውሃ ፍላጎት በዚህ ክፍል ውስጥ በግንት ይታያል (ከ32፥6-7 ጋር ያነጻ።) ከግዞት የተመለሱትን ሰዎች አስቸጋሪ ሁኔታዎች ቢያጋጥሟቸውም እንኳ፤ እግዚአብሔር አንገብጋቢ ፍላጎቶቻቸውን በሙሉ እንደሚያሟላ ይገልጻል። እጅግ በማይመቹ ቦታዎች ውስጥ አካባቢውን በአጠቃላይ የሚያሰማና የሚያስወብ የተተረፈረፈ አቅርቦት ይገኛል። እግዚአብሔር ለሕዝቡ የሚያስፈልገውን ሁሉ በንግድና በጸጋው ያሟላል።

21-24 በቍ 1 ላይ የተጠቀሰው ክስ ይቀጥላል፤ አሁን ለእስራኤል የተጠሩት አሕዛብ ራሳቸው ሳይሆኑ፤ የአሕዛብ አማልክት ናቸው። የአምላክነት ፅንሰ ሐሳብ በአንዳንድ መንገዶች ግልጽ ነው፤ ይህም ልዕላ ሰብአዊውን ንግድና ሰው ማምለክን አጣምሮ በመያዝ ነው። ይህ በርካታ አንድምታዎች ቢኖሩትም የወደፊቱን መናገር ግን ከእነዚህ አንድምታዎች አንዱ ነው። እዚህ ላይ የሙግቱ መሠረት ሆኖ የቀረበው ይህ ጉዳይ ነው። የባቢሎናውያንና የሌሎች መንግሥታት አማልክት የማልክትነት ነባራዊ እውነታ ያላቸው ቢሆኑ ኖሮ፤ የወደፊቱን ለመናገር፤ ያለፈውና የወደፊቱ በአንድ መለኮታዊ ቍጥጥር ሥር መያዝባቸውን በሚገልጽ መንገድ ታሪክን ለመተርጎም ዐቅም ሊኖራቸው ይገባ ነበር። ትንቢት መናገር ከዐቅማቸው በላይ ከሆነም፤ ቢያንስ ቢያንስ ስለ መኖራቸው የሚገልጽ ጥቂት ማስረጃ ማቅረብ ነበረባቸው! መልስ መስጠት አይችሉም፤ እነርሱና አምላኪዎቻቸውም የተናቁ ናቸው።

25-29 ቂርስ ወደ ዓለማቀፋዊው ትዕይንት ብቅ ማለት የሚጀምረው ቢያንስ ቢያንስ ከአንድ ክፍል ዘመን ተኩል በኋላ ነበር። የአረማውያን አማልክት ሊሠሩት የማይቻላቸውን ነገር የእስራኤል አምላክ ብቻ የሚችለውና ያደረገው መሆኑ ማስረጃ ነው። እዚህ ላይ ያለው በርግጥ ትንቢት ነው! ስሜንና ምሥራቅ (“ከፀሐይ መውጫ”) በአንድ ላይ የቀረቡት፤ ፓለስቲና ላይ ሆኖ ሲታይ የቂርስ መነሻ ከምሥራቅ ነው፤ ዘምቶ በዋናነት ድል የሚያደርገውም በሰሜን የሚገኝን ቦታ ነው። እርሱ የሚያከናውናቸው ተግባራት አምላኪዎቻቸውን በእጅጉ የሚያሳስቡ ስለሚሆኑ የባቢሎናውያን ጣዖታት ስለ ቂርስ መምጣት ይተነብያሉ ተብለው ታስበው ይሆናል፤ ይሁን እንጂ እነርሱ ምንም አልተናገሩም።

ነቢዩ ሐሳቡን ለማስጨበጥ ሲል ልዩ የሆነ አጽንዖት ይሰጣል፤ ቍ 26-29 የወደፊቱን በሚናገረው እውነተኛ አምላክና ይህን ማድረግ በማይችሉት ሐሰተኛ አማልክት መካከል ሙሉ በሙሉ በተለያዩ መንገዶች ለተደረገው ትልቅ ንጽጽር ውለዋልና። የቂርስ መምጣት፤ በርግጥ ለእስራኤላውያን መልካም ዜና ነው (ከ40፥9 ጋር ያነጻ።) ምክንያቱም ግዙቶቹ የሚለቀቁት በእርሱ አማካይነት ነው።

መ. የእግዚአብሔር አገልጋይ፤ ፍጹሙና ፍጹም ያልሆነው (42፥1-25)

በዚህ የመጽሐፉ ክፍል ውስጥ የተለዩ ትንቢቶችን መለየት ቀላል አይደለም፤ ምናልባትም አገባብ አይደለም። በርግጠኝነት ይህ ምዕራፍ በአጠቃላይ በአገልጋዩ ዋና ሐሳብ ውስጥ የሐሳብ ወጥነት መኖሩን ያሳያል።

1-4 “የአገልጋዩ መዝሙር” የሚለው የተሳሰተ አገላለጽ ነው፤ በዚህ ክፍል የሚገኙት ግጥሞች ተዘምረው የሚያውቁ

ስለ መሆናቸው የሚገልጽ መረጃ የለምና። የአንባቢው ዐይን በነቢዩ ቃሎች አማካይነት ከጣዖት አማልክት ተነሥቶ በእርሱ የእስራኤል የአገልጋይነት ተልእኮ ሙሉ በሙሉ ወደ ተገልጸበት ወደ እግዚአብሔር አገልጋይ ተመርቶአል (ከ41፥8-10 ጋር ያነጻ።) በመጀመሪያ አገልጋዩንና እስራኤልን አንድ አድርጎ ለመመልከት ማሰባችን፤ አገልጋዩ ለእስራኤል የሚሆን ሥግው የእግዚአብሔር ሐሳብ እንደ ሆነም ወደ እርሱ በጥንቃቄ መመራታችን መጠነኛ ጥርጣሪ ሊኖርበት ይችላል። (ከማቴ 12፥15-21 ጋር ያነጻ።)

“በእርሱ ደስ የሚለኝ” የሚሉት ቃሎች አገልጋዩ ምሳሌነት ያለውን እስራኤል ወይም ምሳሌነት ባላቸው እስራኤላውያን የተወከለውን እስራኤል ያመለክታል (ከማቴ 3፥17 ጋር ያነጻ።) የመንፈስ ቅዱስ መውረድ ኢየሱስ ለሥራው የተቀባ መሆኑን ወክሎ ሳለ፤ የኢየሱስ መጠመቅ ወደ መሲሐዊው ሹመት መግባቱን በይፋ የሚያመለክት ከሆነ፤ ይህ የአሁኑ ምንባብ ደግሞ ኢየሱስ ከጥምቀቱ በኋላ አገልግሎቱን እንደሚጀምር ተስፋ ከማድረግ አንጻር ይገልጻል። የሆነው ሆኖ በመንፈስ የተቀባው መሲሐ ፍትሕን እንደሚያስፍን (ከ11፥1-5፤ 32፥1 ጋር ያነጻ።) ከዚህ ቀደም ብለን ከተመለከትናቸው መሲሐውያን ትንቢቶች ጋር ይበልጥ ግላዊ የሆኑ ግንኙነቶች አሉ። ቍ 1 እና 4 አገልጋዩን ንጉሥ ከመሆኑ ጋር ለይተን ማየት ባንችልም እንኳ፤ በሥራው ላይ ንጉሣዊ ገጽታ ያለ መሆኑን ያመለክታሉ።

በአገልጋዩ ተመክሮ ውስጥ ሥቃይ የመቀበሉ ነገር በጣም የተሟላ መግለጫ በአራተኛው መዝሙር ላይ ጉልቶ እስከሚታይ ድረስ (52፥13-53፥12) በቍ 4 ላይ በጥንቃቄ ተመልክቶአል። ሌሎች፤ እርሱ የሚያልፍባቸው ተመክሮዎች ሲያጋጥሟቸው ይሳሳታሉ፤ የእርሱ ታማኝነት ግን የመታዘዝ አገልግሎት መስጠት ወደ ሚችልበት መንገድ ያደርስዋል።

5-7 መዝሙር 2 መለኮታዊ መልእክት ለመሲሐዊው ንጉሥ ወይም የእርሱ ጥላ ለሚሆነው የእስራኤል ንጉሥ እንደሚናገር ሁሉ፤ እዚህም ላይ በሚታየው የአገልጋዩን አገልግሎት በሚወክለው በንጉሣዊ ዙፋኑ ዐውድ ውስጥ ተልእኮውን ለመፈጸም ይችላል ዘንድ እግዚአብሔር መለኮታዊ ድጋፍ እንደሚሰጠው ያረጋግጣል። የዘፍጥረት መጽሐፍ መቤገቱን በፍጥረት ዐውድ ውስጥ እንዳስቀመጠው ሁሉ፤ እግዚአብሔር ፈጣሪና ጌታ (ከምዕ 40 ጋር ያነጻ።) መሆኑን የሚያሳየው ሐሳብ እዚህ ላይ በዐጭሩ ተገልጿል። ከመላለሙ ጋር ያለው ግንኙነት ሁሉን ቻይ ንግድን የሚያመለክት ነው። አሁን ይህ ንግድ የእርሱን ፈቃድ እንዲፈጽም ለመደገፍ ለአገልጋዩ ተላልፎአል። ይህ ክፍል ሙሉ በሙሉ ፍጹሜውን ያገኘው በኢየሱስ ነው ብለን ከተረጉምነው፤ በመከራው ለክህነት አገልግሎቱ የሚያበቃውን ፍጹም ተመክሮ እንደ ተቀዳጀ ሁሉ (ዕብ 5፥4-10)፤ የምድር ላይ አገልግሎቱ መቆጫ በሆነው ሞት አማካይነት ቃል ኪዳን ማድረጉንና ብርሃን ማስገኘቱን ያሳያል።

ቍ 6 “ለሕዝቡ ቃል ኪዳን” በሚለው መግለጫው አገልጋዩ ከእስራኤል ጋር ብቻ አንድ ሊሆን እንደማይችል እንድንገነዘብ ያደርገናል። እርሱ ግለሰብ ካልሆነ በእስራኤል ውስጥ ካሉት የኅብረተ ሰብ ክፍሎች ቢያንስ አንዱን ይወክላል፤ ምናልባትም ታማኝ ቅሬታዎችን ሊወክል ይችላል። በዚህ ምክንያት አንባቢው እውነተኛውን የእግዚአብሔር አገልጋይ ማንነት ቀስ በቀስ እንዲያውቅ ተደርጎአል። “ለሕዝቡ ቃል ኪዳን” የሚለው ሐረግ በእግዚአብሔርና መገለጡ አስቀድሞ በተሰጣቸው ሰዎች መካከል የተዘረጋውን ግንኙነት የሚያሳይ ሲሆን፤ “ለአሕዛብም ብርሃን” የሚለው ሐረግ፤ ይህ መገለጥ ሰፊ አድማስ እንዳለው የሚያመለክት ነው። ቃል ኪዳን የሚለው ዐዲሱን ቃል ኪዳን የሚያመለክት ሲሆን (ኤር 31፥31-34)፤ ምናልባትም አብርሃማዊውን ቃል ኪዳን የሚያረጋግጥ ሊሆን ይችላል (ከዘፍ 12፥1-3 ወዘተ ያነጻ።)

ቍጥር 7 ለሕዝቡና ለአሕዛብ ሊውል ይችላል፤ በርግጥ ግን ለአገልጋዩ የብርሃን ሰጪነት ሥራ ሐቲት የሚሰጥ ይመስላል። የጥንት ቅርብ ምሥራቅ ወንዝ ቤቶች ድቅድቅ ጨለማ ያላቸው ነበሩ፤ ይህ ክፍል ግን አገልጋዩ ነጻነትን እንዲሁም ብርሃንን እንደሚሰጥ ያስተምራል (ከ6፥1-2 ጋር ያነጻ።) ምርኮኞቹን ነጻ ማድረግ የማራኪዎቹንና የንግሥናቸውን ድል መሆን እንደሚያመለክት ሁሉ፤ የታወሩ ዐይኖችን መክፈትና የአሕዛብ ብርሃን ማግኘት መንፈስ ቅዱስ

በቀባው የእግዚአብሔር አገልጋይ ሥራ ላይ ትንቢታዊ ገጽታን ያስተዋውቃል።

8-9 “እኔ እግዚአብሔር ነኝ፤” የሚለው ታላቅ የዋስትና ቃል 41፥13ን ያስታውሳል። እንዲሁም በአገልጋይና በእስራኤል መካከል ሌላ ትስስርን ይፈጥራል። ስለዚህ አገልጋይ የተባለው በግልጽ እስራኤል ባይሆንም፤ ከዚያም ሕዝብ ጋር የቅርብ ትስስር አለው። እግዚአብሔር በአገልጋይ አገልግሎት ውስጥ ለራሱ ክብር ይሠራል። ያ ሥራ ልዩ ክብሩን የሚቀንስ ሳይሆን ለልዩ ክብሩ ይሠራል። “የቀድሞው ነገር” የሚለው ሐረግ ቀደም ያሉትን በኢሳይያስ በኩል የተነገሩትን ትንቢቶችና የተፈጸሙትን ወይም ስለ እስራኤል የተነገሩትን ትንቢቶችና በሙሉ የተፈጸሙትን እነዚህን ትንቢቶች ሊያመለክት ይችላል። ዋናው ሐሳብ ቃሉ እውነተኛ መሆኑን ያስመሰከረው እግዚአብሔር፤ ዐዲስ ነገሮችን ለማሳወቅ የሚችል መሆኑ ነው። ምናልባት እዚህ ላይ የሚናገረው ትንቢት ሆነው ስለ ተነገሩት ስለ አገልጋይ የወደፊት ሥራዎች ነው።

10-13 ይህ ምዕራፍ የሐሳብ ወጥነት እንዳለው አድርገን የምናይ ከሆነ፤ ዋናው የምስጋና መንግሥት የአገልጋይ ሥራ ሆኖ እንደሚገኝ የታወቀ ነው። አገልግሎቱ በባሕሩ ላይ እስካሉት ደሴቶች የሚደርስ ከሆነ፤ እንግዲያውስ ምድር ሁሉ ዐብሮት መዘመሩ አያስደንቅም። ባሕርና ምድረ በዳ በተለይ የተጠቀሱት፤ ጥቂት ሰው ያለባቸው ሰፋፊ ቦታዎችን በመያዛቸው ይሆናል። በእነዚህ ዐይነት ቦታዎችም እንኳ ሳይቀር ደሴቶችና የበረሃ ገነቶች አሉ፤ በዚያ የሚኖሩ ሰዎችም የመላለሙን መዝሙር ዐብረው ለመዘመር ይበረታታሉ። በቂዳር የተወከለው አንድ የዐረብ ነገድና የድንጋይማው የሴላ ነዋሪዎች በዚህ የአምልኮ ዜማ ውስጥ ይሳተፋሉ። ክብቶች ፍለጋ የሚንከራቱቱ እረኞች ብቻ በሚገኙባቸው የተራራ ጫፎች ላይ እንኳ ሳይቀር የዝማሬ ድምፅ ይሰማል።

መዝሙሩ ዐዲስ ነው። ዐዲስ ከመኖሩ በፊት በግድ አሮጌ መኖር አለበት፤ ቍ 13 (ምናልባት ዘፀ 15፥3-12ን ያስታውሰናል) አሮጌው መዝሙር የተዘመረው እስራኤል ከግብፅ ባርነት ቀንበር ነጻ ስትወጣ እንደ ነበር ያመለክታል። የመዝሙሩ መንግሥት የአገልጋይ ሥራ ከሆነ፤ እንግዲህ በእግዚአብሔር ሕዝብ ጠላቶች ላይ ታላቅ ድል የሚቀዳጅበት ዐዲስ ፀሕት አለ ማለት ነው። የአገልጋይ ጨዋነት (የዋህነት ቍ 2-3) በድል አድራጊነት መፈጸሙ ምንኛ የሚያስደንቅ አይደለም ነው፤ ይህ አይደለም ማራከር በሆነ ሁኔታ ይበልጥ የተጎለጸው በኢሳይያስ 53፥1 ላይ ነው፤ “እግዚአብሔር እንደ ኃያል ሰው” የሚለው ኃይሉን ያመለክታል (እንዲሁም ከ52፥13፤ 53፥12 ጋር ያነጻ)። የጠላቶቹ ማንነት እዚህ ላይ አልተመለከተም።

14-17 እግዚአብሔር ራሱን እንደ ነፍስ ጡር ሴት አድርጎ ያቀርባል። ምናልባት የባቢሎንን ምርኮ የሚወክለው ረጅሙ የእርግዝና ወራት አሁን ዐልፎአል፤ ጸጥ ያለ የመሰለው እግዚአብሔር ሕዝቡን ለመውለድ የሚያምጥ በመሆኑ ነው። ቍ 15 እግዚአብሔር ለሕዝቡ ትድግና (ከ40፥3-4 ጋር ያነጻ) ዕንቅፋት የሚሆኑበትን ነገሮች ያስወግዳል ማለት ነው፤ ውሃዎችን ስለ የሚያረቅ የሚናገረው ክፍል በፀሐት እስራኤል ጊዜ የተፈጸመውን እግዚአብሔር ቀይ ባሕርን አድርቆ ያሻገረበትን ሁኔታ ሆነ ብሎ የሚያወግ ይመስላል። ያልታወቁ መንገዶች እግዚአብሔር ወዴት እንደሚወስደው ሳያውቅ (ከፅብ 11፥8-9 ጋር ያነጻ) ከባቢሎን የወጣውን አብርሃምን የሚያስታውሱ ናቸው። አሕዛብም ሆኑ እስራኤላውያን ሁለቱም ከእግዚአብሔር ዘንድ የሚመጣ ብርሃን ያስፈልጋቸዋል። ፈጥነው ፍላጎታቸውን እንደሚያረኩ ቃል ስለሚገቡላቸው፤ ሰዎች የማይታዩትን እግዚአብሔር ከማምለክ ይልቅ ጣዖታትን ያመልካሉ። እዚህ ላይ እነዚህ እውነት የሚመስሉ ነገር ግን ውጤት አልባ የሆኑ ተስፋዎች በሙሉ እውነተኛው አምላክ ከሚያስገኘው ማዳን ፊት በርግጥ አይቆሙም።

18-20 ይህ ክፍል እስራኤል በጎጢአቷ ምክንያት ዕውርና ደንቄር መሆኗን ስለሚገልጽ፤ ፍጹሙ የእግዚአብሔር አገልጋይ ከተገለጸበት ከቍ 1-7 ጋር በከፍተኛ ደረጃ የሚነጻጸር ነው። ከወደፊቱ ፍጹምነት ወደ አሁኑ አሳዛኝ ውድቀት ድንገት እየተዘዘዘፍን መወሰዳችን በግልጽ የሚታይ ነው። ዕውርና ደንቄር ሰው የአገልጋይን ተግባር መፈጸም አይችልም። ቍ 20 ይህ ሁኔታ በጎላፊነት የሚያስጠይቅ መሆኑን ግልጽ ያደርጋል፤ የተጠቀሱ የአካል ክፍሎች አሉ፤ ነገር ግን ተገቢ ሥራቸውን

መፈጸም አልቻሉም። ዕውርነቱ የዐይን ሳይሆን የእእምሮ ወይም የልብ ነው።

21-25 “ሕጉን” የሚለው ቃል እዚህ ላይ ምናልባት “ማስተማርንና” የትንቢቱን ቃል ሊያካትት ይችላል። እስራኤል አሁን ለእግዚአብሔር እንደማይጠቅም አገልጋይ ያን ቃል ሰማም አልሰማም፤ እግዚአብሔር የቃሉን ክብር ለመጨመር ወስኖአል። በአንጻሩም በባቢሎን የነበረችው እስራኤል ታላቅና የከበረች ሆና ሳለ ምንም ሆናለች። ዕጣ ፈንታዋ አሳዛኝ ነው። ሕዝቡ ሀብታቸውን የተበዘበዙ ብቻ ሳይሆን፤ ራሳቸውም የጠላቶቻቸው ብዝበዛ ሆነዋል። በታሪክ እይታ “መልሷቸው የሚልም የለም” የሚለው ሐረግ በቅርቡ ቂርስ ያንኑ ቃል እንደሚናገር ያሳስበናል።

እስራኤላውያን የደረሰባቸው ሥቃይ እነርሱ ራሳቸው በእግዚአብሔር ላይ በፈጸሙት ዐመፅ መሆኑን በማስታወስ፤ የሚረዱባቸውን የግዞት መንፈሳዊና ግብረ ገባዊ ትምህርቶችን ሳይገነዘቡ ቀርተዋል። እዚህ ላይ ጉልቶ የሚታየው ነገር እነርሱ ነገሮችን ለመረዳት በቂ ጥረት አለማድረጋቸው ነው። በቍ 24 ላይ “በበደልነው” በሚል በአንደኛ መደብ ብዙ ቍጥር የተገለጸው ሐሳብ ነቢዩ ራሱ መንፈሳዊ መረዳትና ግብረ ገባዊ ማስተዋል የሚያሳስበው መሆኑን ያሳያል። በምዕራፉ መጀመሪያ ላይ እጅግ በጣም ውብ በሆነ መልኩ በራሱ ማንነት የጌታን አገልጋይ ያሳየን እርሱ፤ ይህንኑ አገልጋይ በተሰፋ ይጠብቃል።

ሠ. የጸጋ መብዛትና መናቅ (43፥1-28)

ይህ ምዕራፍ በሙሉ እግዚአብሔር ለሕዝቡ የሰጠውን የመዋጀት ጸጋ ይተነትናል፤ ይህም ጸጋ በምዕራፉ መዝጊያ ላይ የሕዝቡን ንጢአት ሲያሳስብ ይታያል።

1-7 “አሁን ግን” የሚሉት ቃላት፤ እስራኤላውያን የአምላካቸውን ሕግ ለመታዘዝ እምቢተኛ በመሆናቸው የሚያስከትልባቸውን መዝዘ ነቢዩ የተናገረበትን ይህን ምዕራፍ ከምዕ 42 ጋር ያያይዛሉ። እዚህ ላይ ኢሳይያስ እግዚአብሔር ቢዛቸው መሆኑን እንደሚለማመዱ ይናገራል (ከ44፥1 ጋር ያነጻ)። “ያዕቆብ” እና “እስራኤል” የሚሉት ስሞች በአንድነት የእግዚአብሔር ጸጋ ለማይገባው ሕዝብ መሰጠቱንና እግዚአብሔር ለእነርሱ ታላቅ ዐላማ እንዳለው ያመለክታሉ። ስሞች ማዕረጎቹ የሚያረጋጉ ሲሆኑ፤ በቍ 3 ላይ ያሉት በእግዚአብሔርና በሕዝቡ መካከል የተለየ ግንኙነት ያለ መሆኑን ያመለክታሉ፤ ስለ እነርሱ የሚያከናውናቸው ተግባራት፤ እንደ መፍጠር (ከግብፅ አገር ከምንም ነገር)፤ ቤዛትና ጥበቃ ያሉት ግን ለእነርሱ ያለውን ፍቅር የተሞላበት ግድ መሰኘት ያሳያሉ።

እግዚአብሔር ሕዝቡን ከሁሉም አቅጣጫ እንደሚሰበሰባቸው ቃል መግባቱን የሚናገረው ክፍል ስለ ዘፀአት ብዙ ክፍሎችን የጣቅሳል። ውሃዎችና ወንዞች ወደ ቀይ ባሕርና ወደ ዮርዳኖስ ይመልሳሉ፤ እሳቱም ምናልባት ወደ ዳንኤል ምዕራፍ 3 ይመራል። ሕዝቡ ለእርሱ ብርቅ መሆናቸው፤ በቍ 7 ላይ ግላዊ የሆነውን የወላጅና የልጅ ግንኙነት ያሳስበናል። የእስራኤል በኩር በፋሲካ (ዘፀ 13፥14-16) በምትኩ በቀረበው መሥዋዕት ቤዛትን እንዳገኘ ሁሉ፤ እግዚአብሔር በኩር አድርጎ እስራኤልን ይቤዠዋል (ዘፀ 4፥22-23)። ቍ 3 ላይ፤ “እኔ እግዚአብሔር አምላክህ” የሚለው ሐረግ “ከግብፅ ከባርነት ምድር ወጣሁን” የሚለውን መለኮታዊ መግለጫ ተከትለው የተጠቀሱትን (ዘፀ 20፥2) ቃሎች ያስታውሰናል። ስለሆነም ከዚህ ትልቅ ትርጉም ካለው ካለፈው ሁኔታ በመማር፤ በዚህ ጊዜ ከነበሩበት ከእያንዳንዱ የዓለም ክፍል መልሶ ወደ አገራቸው እንደሚያስገባቸው በግላቸው ቃል ላይ እንዲያርፉ ያደርጋቸዋል። የእግዚአብሔርን ባሕርይ፤ ተግባሮቹንና ለሕዝቡ የገባቸውን የተስፋ ቃሎች ሲመለከቱ ፍርሀት ይጠፋል።

8-13 የትንቢቱ መንፈስ ከማጽናናት ወደ ተግዳሮት ይለወጣል። በድጋሚ ወደ ፍርድ ቤት ይወስደናል (ከ1፥2፤ 41፥1-21 ጋር ያነጻ)። እስራኤልና አሕዛብ በአንድነት በፍርድ አደባባይ ላይ ይታያሉ። ትኩረት የተደረገበት ጉዳይ እግዚአብሔር እኔ ልዩ ነኝ፤ አምላክም እኔ ብቻ ነኝ ብሎ የተናገረው ሐሳብ ነው። በመጀመሪያ፤ የወደፊቱን መናገር የሚችል እርሱ ብቻ ነው። መለኮት እርሱ ብቻ ነው፤ ይህ

ሁልጊዜ እውነት ነበረ፤ ሁልጊዜም እውነት ሆኖ ይጻፋል። እግዚአብሔር ባለፉት ጊዜያት ከእስራኤል ጋር የነበረው ግንኙነት፤ እግዚአብሔር መገለጥን ሰጭ፤ የሕዝቡ አዳኝና በሌሎች ላይ ፈራጅ ሆኖ ነበር፤ በዚህ ጊዜ (ምናልባት ፀአተ እስራኤልን ያመለክታል) የሕዝቡ እምነት በእርሱ ላይ ብቻ በሚሆንበት ጊዜ፤ እርሱ ብቻ አምላክና አዳኝ ይሆናል።

እስራኤላውያን በዚህ ክፍል “ምስክሮቹ” በተባለው መሠረት የእግዚአብሔር ምስክሮች የሆኑ ይመስላል (ቍ. 10፤ 12)። ሌሎች አሕዛብ ምንም ማድረግ ለማይችሉት አማልክቶቻቸው ምንም ዐይነት ምስክርነት ሊሰጡ አይችሉም፤ እስራኤላውያን ግን የእግዚአብሔር ድንቅ ሥራዎች በመካከላቸውና በራሳቸው ሕይወት ውስጥ መፈጸማቸውን ለመግለጽ ብዙ የሚናገሩት ነገር አላቸው። የሚያሳዝነው ግን እነርሱ የተመረጡ የእግዚአብሔር አገልጋዮች ቢሆኑም እንኳ ዕውሮች፤ ደንቁሮዎችና የሳቱ ነበሩ። ነገሩን ይብስ የከፋ የሚያደርገው እነርሱ የተመረጡት በእግዚአብሔር ላይ የዕውቀት የሆነ እምነት እንዲኖራቸውና ይህም የእርሱ ምርጥና ውጤታማ ምስክሮች እንዲያደርጋቸው የተገባ መሆኑ ነው።

14-15 በዚህ ምዕራፍ መግቢያ ላይ የሚታየው የማጽናናት ሐሳብ የእስራኤል አምላክ ከሰጣቸው የማጽናኛ ማዕረጎችና መግለጫዎች ጋር አሁን እንደ ገና ቀጥሎአል። በቍ. 5-7 ላይ በጥቅሉ የተሰጠው የተስፋ ቃል ከምዕ 39 በኋላ ለመጀመሪያ ጊዜ ነጥሎ ስለ ባቢሎን ለሚናገረው ሐሳብ ቦታ ይለቃል። ባቢሎን የሚፈረደባት መሆኗ ግልጽ ነው።

16-21 የመለኮት ተግባር መሠረታዊ መርሆች አይለዋወጡም፤ ይሁን እንጂ የዚያ ሥራ ውጫዊ ቅርጽ ከእግዚአብሔር ሕዝብ ተለዋዋጭ ፍላጎት ጋር ይለዋወጣል። እግዚአብሔር ሥራዎቹ ፍጹም ብቃት እንዳላቸው በዝርዝርና በአጽንዖት ያረጋግጣል፤ ይኸውም እርሱ የፀአት አምላክ ነበር፤ ይሁን እንጂ በተስፋ የሚጠበቀው ዐዲሱ ሥራው አስገራሚ እንደሚሆን ይረጋግጣል። እርሱ በውሃም መካከል መንገድን አበጅቶአል፤ አሁን ደግሞ በምድረ በዳ ውስጥ ዐዲስ መንገድ ይዘረጋል፤ ውሃ ቀደም ሲል በዕንቅፋትነት የተጠቀሰ ሲሆን፤ አሁን ደግሞ ምንጩ እግዚአብሔር ሆኖ ለበረከት ሲውል ይታያል። ሰዎች በሚያገኙት የተትረፈረፈ መግባት የዱር አራዊት ጭምር ይጠግባሉ። ምናልባት ይህ በኢሳ 11፥6-9፤ 65፥25 ላይ የተሰጠው የፍጥረት ዳግም የመወለድ ተስፋ ጥላ ነው።

22-28 በድጋሚ ሁኔታው ይለወጣል፤ መጽናናትም ለክስ ቦታውን ይለቅቃል። በቀደመት ጊዜያት እግዚአብሔር የሠራቸው የጸጋ ሥራዎች ከሕዝቡ ዘንድ ምስጋና እንዲያገኝ ባስቻሉ ነበር፤ እነርሱ ግን በመሥዋዕቶች ፈንታ ንጢአትን አቀረቡለት። ከልክ በላይ የሆኑት መሥዋዕቶችና (ከ1፥12-17 ጋር ያነጻ) በአሳፋሪ ሁኔታ እነርሱን ቸል ማለታቸው፤ ሁለቱም መንፈሳዊ ጉድለት ያለባቸው መሆናቸውን ይመለከታሉ።

እዚህ ላይና በምዕ 1 ላይ የንጢአት ይቅርታን የማግኘት ዋስትና የተሰጠው በመሥዋዕት ዐውድ ውስጥ ነው። ስለ መጨረሻው መሥዋዕትና ስለ ክህነት ትምህርት የሚናገረው ክፍል በአገልጋዩ መሥዋዕትነት አማካይነት ሙሉ ይቅርታ እንደሚያገኝ በሚገልጹት በ52፥13-53፥12 ላይ ተሰጥቶአል። በይበልጥ ቍ. 22-25 በምዕ 1 ላይ የተጠቀሰውን፤ በተለይ “ሸክምህን” (የ1፥4፡14፡24 ይመ) የሚለው ቃል ሁለት ጊዜ ጥቅም ላይ መዋሉን ያስታውሳል። ተገቢ የሆነው ነገር ባልተጠበቀ ነገር ሁለት ጊዜ ተተክቶአል፤ ይኸውም በእግዚአብሔር በኩል ሊታሰብ በማይችለው ጸጋ ሲሆን፤ በእስራኤላውያን በኩል ደግሞ ሊታሰብ በማይቻል ውሳኔ ሊሰጥ ነው።

ነገሩ መፍትሔ ያገኝ ዘንድ ጥሪ በማቅረብ መለኮትም ይቅር ለማለት ያሳየው ፍላጎት በፍርድ ቤት ቋንቋ መገለጹን በማመልከት ቍ. 26፤ የ1፥18ን ትውስታ ወደ አእምሮ ያመጣል። ከዚህ ላይ እግዚአብሔር የሕዝቡን በደል ለማጽናት ይናገራል፤ ምክንያቱም ንጢአታቸውን እስካላወቁ ድረስ ይቅርታን ወደ መጠየቅ ፈጽሞ አይመጡም። የመጀመሪያው አባት አዳም፤ አብርሃም ወይም ያዕቆብ ሊሆን ይችላል፤ ከመነሻቸው ጀምሮና በታሪካቸው ሁሉ ውስጥ በመንፈሳውያን ምሁሮቻቸው ዘንድ እንኳ ሳይቀር፤ የሕዝቡ መለያ ንጢአት ነበር። የሚዋረዱት መሪዎቻቸው ብቻ አይደሉም፤ ነገር ግን

ሕዝቡ ሁሉ የእግዚአብሔር እጅ በሚያመጣው ጥፋት ይሠቃያሉ።

‘ለጥፋት’ የሚለው ቃል ብዙውን ጊዜ ቍ.17ን ወይም ሰውን፤ “ሙሉ በሙሉ በማጥፋት ለእግዚአብሔር መስጠትን ያመለክታል” (የአመት ማብራሪያንና በኢያ 6፥17 ላይ የተሰጠውን ትንታኔ ይመ) በሌላ አባባል እግዚአብሔር ሕዝቡን ልክ እንደ አረማውያን ይመለከታል ማለት ነው። ኢሳይያስ በአገልግሎቱ መጀመሪያ ላይ የተመለከተው ራሱይ በእስራኤል ላይ የሚመጣው የጥፋት ፍርድ የእግዚአብሔር ዐላማ የመጨረሻ ፍጻሜ የሚያገኝባቸውን ትሩፋን እንደሚያስቀር ርግጠኛ አድርጎታል (ከ6፥11-13 ጋር ያነጻ)።

ረ. ታላቁ የእስራኤል አምላክና የጣዖታት አምልኮ ውድቀት (44፥1-23)

1-5 በ43፥1 ላይ የእግዚአብሔር ፍርድ የማይቀር መሆኑን አጥብቆ ከሚናገረው ክፍል በኋላ በድጋሚ እግዚአብሔር፤ “አሁን ግን” ይላል። “ይሹሩን” የሚለው ስም (ዘዳ 32፥15፤ 33፥5፤ 26 ይመ) እንደ እስራኤል ሁሉ ከያዕቆብ ስም ትርጉም (ይህም አታላይ ማለት ነው) ማለትም ቀጥተኛ የሚል ትርጉም ካለው ጋር ይነጻጸራል። ይህ ሐቅ ያዕቆብ እስራኤል የሚለው የስም ጥምረት በምዕ 41-49 ላይ የተለመደ ሆኖ የሚገኝ ሲሆን፤ ሕዝቡ ንጢአተኛ መሆናቸውን ለማመልከት የገባ፤ ይሁን እንጂ የጌታ ቢዛነት የቸርነት ዐላማ መሣሪያ መሆናቸውንም ያመለክታል።

ኋይብራይ የተባለው ጸሐፊ የተትረፈረፈ ዝናብ እንደሚያገኝ የተሰጠው ተስፋ በምድረ በዳው ጉዞአቸው ታምራት እንደሚፈጸም የሚያመለክት ሳይሆን፤ እግዚአብሔር በረከት እንደሚሰጣቸው የሚገልጽ መሆኑን ይጠቁማል። ብዙ ልጆችን መውለድ ብዙውን ጊዜ በብሉይ ኪዳን መጻሕፍት ውስጥ የሚታየው በእግዚአብሔር የመባረክ ምልክት ተደርጎ ነው (እስረጅ፤ ዘፍ 15፥5፤ 17፥3-5)፤ መንፈሳዊ ልጆችን መውለድም መከራ የሚቀበለው አገልጋይ ከእግዚአብሔር ዘንድ በረከት የማግኘቱ ምልክት ነው (53፥10)።

የትንቢተ ኢሳይያስ መጽሐፍ በዚህ ነጥብ ላይ በአብዛኛው ከጳውሎስ መልእክቶች ጋር ይመሳሰላል፤ ምክንያቱም ከአሕዛብ ወገን ወደ ይሁዲነት የተለወጡት ሰዎች እንደ (ማደጎ) ልጅ የእስራኤልን ልጆች ቍጥር የሚያበዙ ናቸው። “መንፈሴን . . . አወርዳለሁ” የሚለው መግለጫ በጳንጠቆስጦ ቀን የተፈጸመውንና ለአሕዛብ ወንጌል መስበክን ያስከተለውን የኢዩሌል 2፥29ን ፍጻሜ ያሳስበናል። ቍ. 5 ምናልባት በባሪያው እጅ ላይ የጌታው ምልክት እንደሚታይ ያመለክታል (ከ49፥16 ጋር ያነጻ)።

6-8 “የሰራዊት ጌታ እግዚአብሔር እንዲህ ይላል” (ቍ. 6) የሚለው መግለጫ የእግዚአብሔር ማስተዋል ያለበት ቃል ሲታወጅ በመክፈቻው ጥቅስ ላይ መጻፉ በጣም ተገቢ ነው። ምንም እንኳ እግዚአብሔር የራሱ ልዩ ሕዝብ አምላክ ቢሆንም፤ እርሱ በታሪክ ሁሉ ላይ ሉዐላዊ ነው። ስለሆነም እግዚአብሔር (አምላክ) ለሚለው ስያሜ ብቸኛ ተጠቃሽ እርሱ ብቻ ነው። እርሱ በተለይም ያለፈውን ታሪክ ለመተርጎምና የወደፊቱን አስቀድሞ ለመናገር በሚያስችል ንይሉ ተወዳዳሪ የለውም። “ሕዝቤን ከጥንት ስመሠርት” የሚለውና የፊተኛውም እኔ ነኝ እና “ቀድሞስ አላሳወቅኳችሁምን?” የሚሉት ሐረጎችና ከዘዳ 32 ላይ የተወሰደው “ዐለት” የሚለው ርእስ በሙሉ ጥቅም ላይ መዋላቸው፤ የመጀመሪያው ፀአት ለሁለተኛው ፀአት ዋስትና መሆኑን በመጥቀስ ስለሚያጽናኑ የፀአተ እስራኤልን ትውስታዎች ይቀስቅሳሉ።

9-20 እነዚህ ቍጥሮች በጣዖት ሠራው ሠቅ ውስጥ ያለውን ሁኔታ ወደ ምናባችን በሚያመጡ ነገረ መለኮታውያን መግለጫዎች (ቍ. 9-11) ይጀምራሉ። ሠራተኞቹ እደሚሠሯቸው ምስሎች ከንቱዎች ናቸው። እነርሱ ከንቱ ስለ ሆኑ ውርደትና ፍርድ መቀበል አለባቸው። አረማውያን ሃይማኖቶች የጣዖት አምልኮ ትክክል መሆኑን ለማስረዳት ምሁራዊ ማዕቀፍና ምክንያት ለመስጠት ሞክረዋል። ኢሳይያስ እነርሱን በሚያቀርቧቸው ማስረጃዎች አንዱንም አልጸፈም፤ ምክንያቱም ለእስራኤል አምላክ ለእግዚአብሔር ክብር የሚቀና

ሰው ነበርና። ጣዖት መሥሪያው ብረት ወይም ዕንጨት ይሁን፤ ለዚያ ሥራ የሚገባው ምንም ሳይሆን ፊዘ ብቻ ነው። ከእግዚአብሔር የተሰጠ ጉልበትና ክሊሎት ያለአግባብ ጥቅም ላይ ውሏል። ኅጢአትም ለጣዖት አምላኪው የሚገባውን ማንኛውንም ክብር ገፍቷል። ጣዖት ሠራው ለእድገቱ የሚሆነውን ዝናብ ለማግኘት የእግዚአብሔር ጥገኛ የሆነውን ዛፍ፤ ለሁለት ዐላማዎች፤ ማለትም እሳት አንድዶ ለመሞቅና ጣዖት አድርጎ ሠርቶ ለማምለክ ይጠቀምበታል። የጣዖት አምልኮ አሳፋሪ ነገር ይህ ነው። ኅጢአት አእምሮን አሳውሮአልና። ኢሳይያስ በምዕ 6 ላይ የእግዚአብሔርን ጥሪ ከተቀበለበት ጊዜ ጀምሮ ኅጢአት የማሳወር ውጤትን እንደሚያስትል ተገንዝቦአል። “ዐመድ ይቅማል” የሚለው፤ ጣዖት አምላኪው ያቀጣጠለው እሳት ነድዶ ካለቀ በኋላ የሚቀረውን ዐመድ መሰብሰቡ ሊታመን የማይችል ጅልነት መሆኑን ያመለክታል።

21-23 “ይህን ዐስብ” የሚለው ጥሪ ምናልባት በእውነተኛው አምላክና በጣዖታት መካከል ያለውን ሰፊ ልዩነት ማነጻጸርን የሚያካትት ሲሆን፤ በተጨማሪም እግዚአብሔር ወደፊት የሚሆነውን ነገር በመግለጥ በጥንቱ የሕዝቡ ታሪክ ውስጥ የሠራቸውን የቀድሞ ሥራዎች የሚያስታውስ ነው። በ43፥25 ላይ ስለ ኅጢአት ይቅርታ የተሰጠው ተስፋ ተደግሞአል፤ አሁን ግን የሕዝቡ ኅጢአት ፀሐይን ለጥቂት ጊዜ ከጋረደው በሰማይ ላይ ከታየው ያልተለመደ ክሥተት ጋር ተመሳስሎአል። ይህም ኅጢአታቸው አሳሳቢ አይደለም ማለት ሳይሆን፤ እግዚአብሔር ሊምራቸው ወስኖአል ማለት ነው። “ተመለስ” የሚለው ትእዛዝ የእግዚአብሔር ሕዝብ የተጠራሉትንና በንስሐ ሲመለስ የሚቀበለውን ነባራዊውን የእግዚአብሔር የመዋጀት ሥራ ያመለክታል። ይህ ነባራዊ ሥራ እጅግ በጣም አስገራሚ በመሆኑ መላላሙ ቢዛነቱን በማግኘት በደስታ እንዲሞላ ተጠርቶአል። እርሱ የገለጠው ክብር የጸጋው ክብር መሆኑ ግልጽ ነው።

ሰ. እግዚአብሔር በቂርስ አማካይነት የሚሠራቸው ሥራዎች (44፥24-45፥25)

ይህ ታላቅ የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍል ሁለት ጊዜ ስለ ቂርስ በግልጽ ከማመልከቱ የተነሣ፤ በርካታ ምሁራዊ ውይይቶች ተደርገውበታል። አንዳንድ ዘመናዊ ምሁራን መለኮታዊ ትንቢት እንደዚህ ያለ ትንታኔ መስጠት ይችላል ብለው አይገምቱም። ይሁን እንጂ እንደዚህ ያሉ ትንቢቶችን ዐውድ ውስጥ መመልከት በአጠቃላይ በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ በጣም ተገቢ ነገር መሆኑ ሊካድ አይችልም፤ ምክንያቱም ኢሳ 40-48 ከማንኛውም የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍል ይልቅ እግዚአብሔር የወደፊቱን የመናገር ችሎታ ያለው ስለ መሆኑ ይናገራል።

እግዚአብሔር ይሁዳን፤ ኢየሩሳሌምንና ቤተ መቅደሱን ለማደስ ያለው ዕቅድ በሥራ ላይ ሊውል የሚችለው በአረማዊው በቂርስ አማካኝነት መሆኑን፤ ይህም በቂርስ አማካይነት ተግባራዊ የሚደረገው የመጨረሻው ትእዛዝ በየትኛውም የዓለም ክፍል ለሚኖረው ሰው እግዚአብሔር ልዩ መሆኑን የሚያሳውቅ ድርጊት እንደ ሆነ እግዚአብሔር ለሕዝቡ አረጋግጦአል (44፥24-45፥8)። እንዲሁ ዐይነቱን መሣሪያ የመረጠውን ሉዐላዊነቱን ማንም ሊገዳደረው አይችልም፤ የቂርስ መምጣትም ሁሉ በሙሉ ርግጠኛ ነው (49፥9-13)። እግዚአብሔር ቂርስ በሚገዛቸው አረማውያን ፊት ሕዝቡን እስራኤልን ነጻ ያወጣል (45፥14-17)። በየትኛውም ስፍራ ለሚኖር ሕዝብ ድነትን መስጠቱ፤ መላው ዓለምም በመጨረሻ ለሉዐላዊ እግዚአብሔር መንበርከቱ በአረማዊ ሃይማኖት ላይ የተደረገ የመጨረሻ ተግዳሮት ይሆናል (45፥18-25)።

24-28 “እግዚአብሔር እንዲህ ይላል” የሚለው ሐረግ ይህን የትንቢት ክፍል ይገታል (ከ45፥1፡ 11፡18 ጋር ያነጻ)። እግዚአብሔር በመጀመሪያ የሕዝቡ ቤዛ ተብሎ ተሰይሞአል። “ከማሕፀን የሠራህ” የሚለው ሐረግ የኢሳ 40-48ን እውነተኛነት በማረጋገጥ ይህን ክፍል ከ44፥1 ጋር ያያይዘዋል። “እኔ እግዚአብሔር ነኝ” የሚለው ግልጽ ነገር ግን በጣም ጠቃሚ ማረጋገጫ ሲሆን ዘፀ 20፥2ን ያስታውሳል (ከ43፥11 ጋር ያነጻ፤ የ43፥1-7 ማብራሪያ ይመስላል)።

ኢሳይያስ ተከታታይ በሆኑ መስተዋድዳዊ ሐረጎች አማካይነት የእስራኤል አምላክ ባለፉት ጊዜያት የሠራቸውን

ሥራዎች የሚያወጣ ጉልሕ አስተምህሮን ይገነባል። እርሱ ብቸኛ ፈጣሪ ነው፤ ብቸኛው፤ የወደፊቱን ገላጭም እርሱ ነው፤ ለይሁዳና ለኢየሩሳሌም የዐዲስ ቀን ተስፋ ዋስትና ሰጭ እርሱ ብቻ ነው። የቀ. 27 ትርጉም አከራካሪ ነው፤ ይሁን እንጂ ምናልባት ፀአተ እስራኤልን ሳያመለክት አይቀርም።

ስለ ቂርስ የሚያወጡ ማጣቀሻዎች አሉ (የ41፥2-4፡ 25-29 ማብ ይመ)፤ ነገር ግን ስሙ ለዚህ ከፍተኛ ሥነ ግጥማዊና ትንቢታዊ ክፍል ሳይገለጥ ቈይቶ ነበር። በብሉይ ኪዳን ውስጥ ሙሉ በሙሉ ከዚህ ጋር የሚነጻጸር ሆኖ የምናገኘው 1ነገ 13፥2ን ብቻ ነው፤ በኢሳ 52፥13-53፡12 ላይ የኢየሱስ ስም ተጠቅሶ ቢሆን ኖሮ፤ ይህ ክፍል በጣም አስደናቂ ሊሆን አይችልም ነበር። በትንሹ ብቻ ከስሙ ያነሰ የሚያስደንቀው ስለ ቂርስ የተነገረው “እረኛዬ” የሚለው መግለጫ ነው፤ ምክንያቱም እርሱ አረማዊ የባዕድ አገር ሰው ነው። ቃሉ ለሕዝቡ የራሳቸውን ነገሥታት ሚና በተለይም የዳዊትን (ከ2ሳሙ 52 ጋር ያነጻ) ተግባርና በ40፥11 ላይ ስለ እግዚአብሔር የተሰጠውን መግለጫ ያሳስባቸዋል። የጠፉት በጎች የሚሰበሰቡትና ወደ እውነተኛው ጋጣ ወደ ይሁዳ የሚመለሱት በዚህ የኢየሩሳሌምንና የእስራኤልን አምላክ፤ የእግዚአብሔርን በዚህ መቅደስ መልሶ ግንባታ እውን ማድረግ በሚችል ባዕድ ሰው ነው። ይህ ትንቢት እግዚአብሔር የኢየሩሳሌምን ከተማ መልሶ እንደሚገነባት በግልጽ የሚናገር የመጀመሪያው ክፍል ነው።

45፥1-7 የምዕ. 44 የመጨረሻ ዐምስት ቍጥሮች ከነግርማ ሞገሳቸው የያዙት አንድ ዋና ሐሳብ ብቻ ነው። ይህም “እኔ እግዚአብሔር ነኝ” (ቀ. 24) የሚለው ነው። ሁሉም ወዲዚህ ታላቅ ማረጋገጫ የሚመሩ ወይም ይህን ታላቅ ማረጋገጫ የሚያጉሉ ናቸው። ይህ ሐሳብ በቀ. 3፤ 5 እና 6 ላይ ተደግሞአል። ይህ ክፍል የሚናገረው ስለ አረማዊ ንጉሥ በመሆኑ በርግጥ ትልቅ ትርጉም ያለው ነው። “ለቀባሁት” እና “እረኛዬ” (44፥28) የሚሉት ቃላት አንዱ ሌላውን የሚያብራሩ ናቸው፤ ምክንያቱም ሁለቱንም የሚያገናኛቸው ሐሳብ በመለኮት የተመረጠውና በመለኮት የተቀመጠው ንጉሥ ነው። በአንድ ክፍል ብቻ ቢሆንም፤ እስራኤላዊ ያልሆነ ንጉሥ በእግዚአብሔር መቀባቱን ብቻ የሚያሳይ ቀደም ያለ ክፍል አለ (1ነገ 19፥15-16)። ሕያው አምላክ ለእንደዚህ ዐይነቶቹ ዐላማዎች የሚገለገለው በእስራኤላውያን ቢሆንም፤ እርሱ በሁሉም ላይ ገዥ በመሆኑ የፈቀደውን ሰው ሊጠቀም ይችላል።

ቂርስ በእግዚአብሔር ዐላማ እስራኤልን በማገልገሉ ምክንያት፤ እግዚአብሔር ለዚያ ሕዝብ መልካም እንደሚያደርግ በሰጠው የበረከት ተስፋ ውስጥ ይመጣል። እርሱ በጠላቶቹ ላይ ታላቅ ድልን ይቀዳጃል፤ የተመሸጉ ከተሞቻቸውንም ለመያዝ ምንም ዐይነት መሰናክል ከፊቱ አይቆምም። የተከማቸ ብዙ “ሀብት” የሚለው ቃል በምሳሌያዊ አባባል የልዳን መሪ የክርስቲያን ሀብት ሁሉ ወይም የባቢሎናውያንን ሀብት ሁሉ ሊያመለክት ይችላል፤ ቂርስ ሁለቱንም ነገሥታት አሸንፎአል። እነዚህን በሙሉ ያሸነፈው ለትንሹ እስራኤል ሲል መሆኑ እግዚአብሔር ታሪክን የሚቈጣጠር መሆኑን ከሚያሳዩት ምፀቶች አንዱ ነው።

ቂርስ የእግዚአብሔርን ስም እንደሚጠራና (41፥25) እግዚአብሔር ቂርስን መደገፉም የእስራኤል አምላክ ጌታ መሆኑን ቂርስ ያውቅ ዘንድ የሚል ዐላማ እንዳለው ነቢዩ ያውጃል። ይሁን እንጂ በቀ. 4 እና 5 ላይ ሁለት ጊዜ ቂርስ እግዚአብሔርን እንደሚያውቀው ተጠቅሷል። በዕዝራ 1 ላይ እግዚአብሔር የምድርን ግዛት ሁሉ እንደ ሰጠው በኢየሩሳሌም እንኳ፤ የቂርስ ሲሊገደር ተብሎ በሚታወቀው ሠሌዳ ላይ (1፥23፤ 8 ይመልከቱ)፤ ንጉሡ ድል እንዲያደርግ የረዳው የባቢሎን አምላክ ማርዳክ መሆኑን ገልጸዋል። በግልጽ እንደሚታየው ቂርስ ማንንም ከማንም ሳያበላልጥ የአማልክትን ስም ጠቅሶአል።

በቀ. 5-6 ላይ በጥቅሉ ስለ አንድ ፍጹም አምላክ የቀረቡት ማረጋገጫዎች፤ በተለይ በቀ. 7 ላይ በተሰጡት ማረጋገጫዎች አጽንዖት ተሰጥቷቸዋል። እነርሱም በአጠቃላይ ሦስት ናቸው፤ አንደኛው ከመላለም ጋር ተያያዥነት አለው፤ ሁለተኛው ከኅብረተ ሰብ ጋር፤ ሦስተኛው ሁለቱንም የሚያጠቃልል ነው። የዘፍጥረት መጽሐፍ ጨለማውም ሆነ ብርሃኑ የተፈጠረው በእግዚአብሔር መሆኑን ያመለክታል (ዘፍ 1፥1-5)። በዘፍጥረት

መጽሐፍ ውስጥ ብርሃን መልካም መሆኑ ቢጠቀስም እንኳ፤ ጨለማ ክፉ መሆኑን የሚያመለክት ነገር የለም፤ ምክንያቱም እርሱ የራሱ ተግባር አለውና (ከመዝ 104፥19-24 ጋር ያነጻ)። “ሻሎም” እና “ራሕ” የሚሉት ቃላት ትርጉማቸው “ብልጽግና” እና “አደጋ” ማለት ሲሆን፤ በቀሙ “ሰላም” እና “ክፉ” (ከአሞጽ 3፥6 ጋር ያነጻ) ማለት ነው። ስለሆነም በራሱ ክፉ ያልሆነውን ጨለማ የፈጠረው እግዚአብሔር፤ አንዳንድ ጊዜ ጨለማን የክፉ ነገር፤ አደጋንም የጎጠአት ቅጣት ትእምርት አድርጎ ቢያመጣም እንኳ እርሱ የሁሉም የበላይ ነው።

8 ይህ ክፍል ነቢዩ ዘፍጥረት ምዕራፍ አንድን ያስብ እንደ ነበር ያመለክታል። ሰማያትና ምድር በመጀመሪያ የእግዚአብሔርን ሕዝብ ዐመፀኛነት እንዲመለከሩ ተጠሩ (1፥2)፤ ቀጥሎም እግዚአብሔር ሕዝቡን ስለ ተቤዠ ምስጋና እንዲያቀርቡ የተጠሩ ሲሆን (44፥23)፤ አሁን የተነገራቸው በሚያስፈነድቅ የባለቤትነት ስሜት ነው። የነቢዩ ሥነ ግጥማዊ ምናብ፤ በምድር ላይ የሚሆነውን የፅዕዋት አበቃቀል ሂደቶች የሚመለከተው የእግዚአብሔር የማዳን ሥራ ትእምርቶች እንደ ሆኑ አድርጎ ነው (ከዕብ 6፥7 ጋር ያነጻ)። የፍጥረት አምላክና የቤዛነት አምላክ አንድ ናቸው። “ጽድቅ” እና “ድነት” እዚህ ላይ በጥብቅ ተያይዘዋል። የእግዚአብሔር የወደፊቱ የጽድቅ ሥርዐት የማዳን መገለጥም ያካትታል። በጳውሎስ ነገረ መለኮት ውስጥ የእግዚአብሔር ጽድቅ በወንጌል ውስጥ ይታያል (ከሮሜ 1፥16-17፤ 3፥21-22 ወዘተ ጋር ያነጻ)፤ ክርስቶስ ጎጠአትን በመሸከሙ የእግዚአብሔር ጽድቅ ቀጣ በሙሳት ተገልጿል፤ ጎጠአተኞችም በጸጋው ጸድቀው በእግዚአብሔር ፊት እንዲቆሙ ተደርገዋልና (ሮሜ 3፥25-26)።

9-10 በዚህ ክፍል የተጠቀሰው ክርክር ምናልባት እግዚአብሔር በአረማዊው በቂሮስ እጅ አሳልፎ እንደሚሰጣቸው መግለጡ ሳይሆን አይቀርም። እግዚአብሔር ዐላማውን ለመፈጸም ሲል የማይስማሙትን መንገዶች በመጠቀሙ ልንከሰው አንችልም። ኢሳይያስ በተለይ ጎጠአት የጅል ተግባርና ኢአመክንዮታዊ መሆኑን በማሳየት በኩል ልዩ ችሎታ አለው፤ ከዚህ ላይ የተጣለ የሸክላ ስብርባሪና በሸክላ ሠራው እጅ ያለውን ጭቃ ምሳሌ ተጠቅሞአል (ከኤር 18፤ 1-6 ጋር ያነጻ)። ቍ 10 በመጨረሻ የዋለው የእግዚአብሔርን ፈጣሪነት ለመግለጽ ነው (ከሮሜ 9፥20-21 ጋር ያነጻ)።

11-13 በቍ 13 ላይ ኢሳይያስ በድጋሚ ቂሮስን በግልጽ ይጠቅሳል (ከአመት የማጥኛ ጽሑፍ ጋር ያነጻ)። “ስለ ልጆቼ” እና “ስለ እጆቼስ ሥራ”፤ በቍ 9-10 ላይ የተጠቀሰውን የሚያወሱ ናቸው። የቂሮስ መምጣት ገና ወደፊት ቢሆንም፤ እግዚአብሔር የፈጠረው መላሰም የመኖሩን ያህል የእርሱም መምጣት እርግጠኛ ነገር ነው። ዳግመኛ የመትገባው ኢየሩሳሌም ብቻ አይደለችም (ከ44፥26-28 ጋር ያነጻ)፤ ነገር ግን ለቂሮስ ምንም ዓይነት እጅ መንሻ ሳይሰጥ ሕዝቧም ከምርኮ ነጻ ይወጣሉ።

14 ይህ ክፍል ምዕ 60ን ከግምት ውስጥ ያስገባል። እዚህ ላይ የግብፅ፤ የኢትዮጵያና የሳባ ሰዎች ለእስራኤል ሲገዙ ይታያሉ። እነዚህ ሕዝቦች ታስረው ቢመጡም እንኳ፤ ቋንቋው በፈቃዳቸው እንደሚገዙላቸውና በማናቸውም መመዘኛ ዕውቅና የሚሰጠው ለእስራኤል አምላክ ለእግዚአብሔር ብቻ እንደ ሆነ ያመለክታል።

15-17 አስገራሚዎቹ መገለጦች የዚህ አስደናቂ ትንቢት ግንት የደስታ ስሜት እንዲፈጥር አድርገውታል። የአሕዛብ መለወጥ የጣዖት አምልኮን ማስወገድንና የጥንቱን የእግዚአብሔር ሕዝብ ድነትና መካከ ያካትታል። የቍ 17 የመጨረሻ ሐረግ፤ ይህ ጊዜያዊውን ነጻነት ሳይሆን፤ ሕዝቡ በአምላካቸው የሚያገኙትን ዘላለማዊ ነጻነት እንደሚያመለክት ግልጽ ያደርጋል።

18-19 “እግዚአብሔር እንዲህ ይላል” የሚለው ሐረግ እግዚአብሔር ስለ ራሱ የተናገራቸውን አስደናቂ ቃሎች ያቀርብናል። እርሱ መላሰሙ የሰው ልጅ መኖሪያ እንዲሆን አድርጎ ፈጠረ፤ በዚህ ምክንያት ሥራው በታሪክና በተፈጥሮ ውስጥ በሚያከናውነው መታወቅ ይኖርበታል። ምናልባት እርሱ ራሱን ይሰውር ይሆናል፤ ምክንያቱም መገለጥን መስጠት የእርሱ መብት ብቻ ነው፤ ሲናገር ሕዝቡ እርሱን ማግኘት እንዲችሉ በሚረዳ መልኩ ቃሉ ግልጽና እውነት ነው።

20-21 በቍ 14 ላይ ስለ ግብፅ፤ ስለ ኢትዮጵያና ስለ ሰባ ከተሰጠው መገለጥ በኋላ፤ ነቢዩ የጦርነትና የብጥብጡ ታሪክ በሙሉ ካለፈ በኋላ ለተረፉት ሰዎች ጥሪ ያቀርባል። በአረማዊነት ላይ አንድ የመጨረሻ ተግዳሮት አለ። የቂሮስን መነሣትና የእስራኤልን የጽድቅ ድነት አስቀድሞ መናገር የሚችል እግዚአብሔር ብቻ ነው። ያለው አምላክ እርሱ ብቻ እንደ ሆነ የገለጸውን ለዘላለም መሥርቶአል።

22-25 አስደናቂ ነገር ነውና ሥራው የአረማውያንን አምልኮ ዋጋ ቢስ ያደረገ አምላክ ያበሳጩትን ጣዖት አምላኪዎች በትክክል ለማግኘት ፍርድ ሳይሆን ለድነት ይጠራቸዋል፤ ይህም ተግባራዊ የሚሆነው ወደ እርሱ ሲመለሱ ብቻ ነው! ሰው ሁሉ የእርሱን ለዐላዊነት ወደ መረዳት እንዲመጣ የሚያደርግ ታላቅ የእግዚአብሔር ዐዋጅ ታውጃል። ሁሉም አይድኑም፤ ነገር ግን ሁሉም ሰው እግዚአብሔር ብቻ አምላክ መሆኑን ማወቅ አለበት። በፍጹም ለዐላዊነቱ በዐመፀኞች ላይ ፍርድን፤ ለሕዝቡ ደግሞ ድነትን ያደርጋል (ከፊል 2፥10-11 ጋር ያነጻ)።

ሹ ዋጋ ቢሶቹ የባቢሎን ጣዖታትና ሁሉን ቻዩ እግዚአብሔር (46፥1-13)

1-2 የአረማውያንን አማልክት ወይም ጣዖታት አስመልክቶ እስካሁን ድረስ የቀረቡት ማጣቀሻዎች አጠቃላይ ነበሩ። በትንቢቱ ውስጥ የቀረቡት ለቂሮስና ላገኛቸው ድሎች ከፍተኛ ግምት የሚሰጡ ናቸው። በመሆኑም ኢሳይያስ የጠቀሳቸው ሁለቱን ታላላቅ የባቢሎን አማልክት፤ ቤልንና (ማርዱክ ተብሎም ይጠራል) ናቸው። እነርሱም የብልጣርና የናቡከደረግ ስሞች ውሑድ ክፋይ መሆናቸውን እናውቃለን። በምዕ 45 ላይ ኢሳይያስ ጉልበት ሁሉ ለጌታ መንበርክክ እንዳለበት ተናግሮአል፤ በመሆኑም እዚህ ላይ የታላቋ ባቢሎን አማልክት ራሳቸውን አዋርደው ጐንበስ ሲሉለት ያሳያል። ኢሳይያስ የሸክላ ምስል ከሣች ዘይቤን በመጀመሪያ ለባቢሎን አማልክት፤ ቀጥሎም ቍ 3-4 ላይ ለጌታ አውሎታል። ጣዖታት ከክብር በታቸው ተወስደው በእንስሳት ጀርባ ላይ ታስረው ተጭነዋል፤ ምናልባት ይህ የተደረገው በመጀመሪያ ለሸሽት ሲባል ነው፤ ቀጥሎም ወደ ምርኮ አገር ሲሄዱ ነው። ቂሮስ ድል ያቀዳጀኝ ማርዱክ ነው ብሎ መናገሩ እውነት ነው (45፥1-7 ይመ)፤ ይሁን እንጂ የባቢሎንን ውድቀት የሰሙ ሰዎች ሁሉ፤ ይህ በባቢሎን አማልክት ላይ የደረሰውን ከፍተኛ ሽንፈት ያመለክታል ብለው ማስላቸው የማይጠራጥር ነው። የእንስሳቱ መድከም ለጣዖታቱ ዐቅመ ቢስነት አጽንዖት ይሰጣል። እነርሱ የሰዎችም የእንስሳትም ዕዳ ሆነዋል።

ይህ ትንሽ የግብፃውያን ጣዖት ባቢሎናውያን በግብፅ ላይ ጥቃት በፈጸሙበት ወቅት ተሰበረ። ጣዖታት ምንኛ ደካሞች ናቸው! ከኢላን ስዝቱልማን የቱል ሚቅኒ ኤቅሮን ቍፋሮ ተመራማሪ በፈቃድ የተገኘ።

3-4 እግዚአብሔር ከሕዝቦቹ ጋር ያለው ግንኙነት ምንኛ የተለየ ነው! ሕዝቦቹ አይሸከሙትም፤ ይልቁንም እርሱ ይሸከማቸዋል። በተጨማሪም እርሱ ሁልጊዜ ይህን ያደረግ ነበር፤ አሁንም ሁልጊዜ ይህንን ያደርጋል። እግዚአብሔር

ሕዝቡን የሚሸከም አምላክ የመሆኑ እውነት ተደጋግሞ መጠቀሱ፤ ሕዝብ በፍጥነትና በሚያስደንቅ ሁኔታ ለዐዲስ እውነት ቦታ ይሰጣል፤ ይህም እርሱ እንደሚያድናቸው ቃል መግባቱ ነው። የቂርስ ሥራ የእግዚአብሔር ታላቅ የትድግና ሥራ ሆኖ ይታያል።

5-7 የእግዚአብሔር ልዩ መሆን (ከ40፥18፤25 ጋር ያነጻ) ባልተለመደ ሁኔታ የባቢሎንን ጣዖታት በመገልበጡ ታይቶአል። በመውደቃቸው ብቻ ሳይሆን በታሪካቸው ውስጥ በእያንዳንዱ ነጥብ ላይ የጣዖታቱ መናኛ ጠባይ ከእግዚአብሔር ልዩ ግርማ ጋር በጉልህ ይነጻጸራል። ጣዖታትን የመሥራት ሂደት በአጠቃላይ፤ ከዝግጅቱ ጀምሮ ለባለሙያዎች የማበረታቻ ገንዘብ እስከ መስጠት፤ በመጨረሻም ጣዖታቱ ወደሚመለከቡት ቦታ እስከ ማንንዝ ድረስ ያለው ተግባር በሙሉ ዋጋ ቢስ ነው፤ ምክንያቱም ጣዖታቱ ለመስማትና ለመናገር ወይም ለማዳን የሚሆን ጎይል የላቸውም።

8-13 ኢሳይያስ በዚህ ክፍል በማጽናናትና በማበረታታት ላይ ያተኩራል፤ ይሁንና እርሱ የወቅቱን ሁኔታ የሚያውቅና በትክክልኛ መንገድ የሚጋፈጥ አስተዋይ ሰው በመሆኑ፤ በሕዝቡ መካከል አለማመን መኖሩን ከተመክሮ ያውቃል። እነርሱ ስለ ቂርስና ስለ ሥራው የተነገሩትን ትንቢቶች የተመለከቷቸው በጥርጣሬ ዐይን ነበር። እግዚአብሔር ከእርሱ ጋር ያላቸውን የግንኙነት ታሪክ መለስ ብለው እንዲመለከቱ ጋራ ያቀርባላቸዋል። ይህም እምነት ተጨባጭ ማጣቀሻ ያለው መሆኑን፤ እንዲሁም ለመገለጥና እግዚአብሔር ራሱ ስለ ራሱ ለገለጠው እውነት ምላሽ መሆኑን አጉልቶ ያሳያል። የሕዝቡ ታሪክ እርሱ ብቻ አምላክ መሆኑን በተለይም የወደፊቱን አስቀድሞ የመናገር ችሎታ ያለው መሆኑን አሳይቶአል። ኢሳይያስ ይህን ሐሳብ በድጋሚ ያረጋግጣል። ከምሥራቅ በኩል ከሰማይ ተወርውሮ እንደሚወርድ ንስር ቂርስ በሰለባዎቹ ላይ ድንገት ይመጣል። እነርሱ ቢያምኑም ባያምኑም ይፈጸማል፤ እግዚአብሔር ለእስራኤል ያለውን የማዳን ዐላማ የሚፈጽመው በዚህ መንገድ ነው። “ጽዮን” የሚለው ቃል በ44፥26-28 ላይ የተጠቀሱትን ተስፋዎች የሚያስታውስ ነው።

ቀ. የትምክሕተኛዋ ባቢሎን መውደቅ (47፥1-15)

ስለ ራሷ ስለ ባቢሎን ውድቀት የታወጀውን ቃል ወዲያውኑ የባቢሎን ጣዖታት ውድቀት መከተሉ፤ በሁለቱ መካከል ያለውን መጣጣም ያሳያል፤ በመካከላቸው አንድነት አለና።

1-4 ነቢዩ የሚያቀርባቸው ውብ ምናባዊ መግለጫዎች የራሱን ዘመን ከባቢሎን ምርኮ ማክተሚያ ዓመታት ጋር ማጠላለፋቸውን ቀጥለዋል። እርሱ ትዕቢተኛዋን ዋና ከተማ በምፀት አነጋገር፤ “አንቺ የባቢሎን ድንግል ልጅ ሆይ” ይላታል። እርሷ ከዙፋኗ ወርዳ በትቢያ ውስጥ እንድትቀመጥ ተደርጋለች። በዚህ ክፍል ሦስት ምስሎች አንዱ ሌላን በፍጥነት እየተካ ተከታትለዋል። (1) እርሷ በትቢያ ላይ የተቀመጠች ለማን ናት፤ (2) የጨዋ ሴቶችን መከናከያ ከሰውነቷ ላይ ገልጣ የጉልበት ሥራ መሥራትን በመምረጧ ባሪያ ናት፤ (3) እርሷ ከብላይ በመሆኗ ወንዙን መሻገር እንድትችል ቀሚሷን መሸጥ ያስፈልጋታል። እግዚአብሔር ይህ ሁሉ በከፊል የፍትሕ ቅጣቱ መግለጫ መሆኑን ይናገራል፤ ነቢዩም ይህ ቅጣት እግዚአብሔር ለእስራኤል ካለው ቅድስና የቤዛነት ዐላማ ዐውድ አንጻር መታየት የሚገባው መሆኑን የሚያረጋግጠውን ሐሳብ ይከተላል።

5-7 በቀ. 4 ላይ የነቢዩ ጣልቃገብነት ዋና ጉዳይ አይደለም፤ ምክንያቱም የእግዚአብሔር ቀጥታ ንግግር አሁን ዳግም ተጀምሮአልና። የዓለምን ትኩረት የሰበቸውና እጅግ በጣም የደመቁ አብያተ መንግሥቶች የነበሯት ባቢሎን ወደ ዝምታና ታዋቂነቷን ወደምታጣበት ሁኔታ ዝቅ ትላለች! የባቢሎን ግዛት ማእከል ደቡባዊ መስጴጦምያ ብቻ አልነበረም፤ ነገር ግን ሙሉ በሙሉ ባሽነፈቻቸው በርካታ ትናንሽ መንግሥታትም ሁሉ ላይ ነበር። ትንቢቱ የይሁዳ ጥፋትና የሕዝቧ መጋዘ መለኮታዊ ቅጣት ሆኖ ግንዛቤ እንዲገኝበት ልብ ይላል። የሆነው ሆኖ ባቢሎን ከመጠን ዐለፈች፤ የምርኮኞቹ ሁኔታ በምርኮው ማክተሚያ አካባቢ ከዕለት ወደ ዕለት እየባሰ ሄደ። ኢሳይያስ የጽሑፉ መላያ ጠባይ አድርጎ አጽንዖት የሚያደርገው፤ ሰው በሰው ላይ በሚፈጽመው ኢስብአዊነት ላይ ብቻ ሳይሆን፤

ለባቢሎን ፍርድ ዋና መንሥሊው ትዕቢት መሆኑን በማስረዳትም ላይ ነው።

8-11 እኔ ለራሴ በቂ ነኝ በሚለው ትዕቢት ምክንያት በባቢሎን ላይ የቀረበው ክስ ተጨማሪ ማብራሪያ ተሰጥቶበታል። ይህች መዝናናትን የምትወድ ቅምጥል በቅርቡ ልጅ አልባ መበለት ሆና ራሷን ታገኘዋለች፤ መበለትነቷም ተጨማሪ የቤተ ሰብ አባላት እንዳይኖሯት ያደርጋል። ኢሳይያስ በእግዚአብሔር ሕዝብ ላይ ለመጣው ፍርድ መንሥሊ አስማትና የተከለከሉ መንፈሳዊ ልምዶችን ማድረጋቸው መሆኑን በግልጽ አስቀምጦአል (2፥6፤ 8፥19)። አስማት ለባቢሎናውያን በራስ የመርካትን ስሜት ሰጥቶአቸዋል፤ ሕዝቡ የሚመጣውን ጠላት ማንነትና እርሱን እንዴት ማሸነፍ እንዳለባቸው ስለ ወደፊቱ በሚናገሩ አስማተኞች ይታመን ነበር። ለእነርሱ የተማሩትና ጠንቋዮቹ የተሳሰሩ ነበሩ።

12-15 ነቢዩ በሽሙጥ አነጋገር በባቢሎን ያንገጥማል። እንዲሁ ያለውን የድግምትና የመተት ሥራ ከረጢት አካማችታለች። ስኬት ከውጭ ጎይል የሚገኝበት ዕድል ሊኖር ይችላል? ነቢዩ በእንድምታ መልክ “አንቺን ግን የሚያድን የለም!” ይላል። ቀጥሎ የኩባቢ ቁጠራ ባለሙያዎች ትድግናን እንዲያመጡ አጥብቆ ያደፋፍራቸዋል። ባቢሎን ከከዋክብት አማልክቷ ጋር የኩባቢ ቁጣሪውና የዘመዶቹ ቤት መሆኗ የታወቀ ነው። ነቢዩ ራሱን ለጊዜው ከሕዝቡ ጋር አንድ ያደርጋል፤ በእንደዚህ ያሉ ሰዎች ምክር ተከበው ይገኛሉ፤ ይሁን እንጂ ወደፊት ከሚደርስባቸው አደጋ የማምለጥ ተስፋ የላቸውም። በቀ. 13 ላይ “እስቲ ያድኑኝ” ይላል፤ በቀ. 14 ላይ ደግሞ “ራሳቸውን ማዳን አይችሉም” በማለት በድፍረት ያረጋግጣል።

መጨረሻው ታላቅ ፍርድ ከሚያቃጥል እሳት ጋር ተመሳሰሎአል፤ የሽሙጡ ቃናም ወደ ቀ. 14 ሁለተኛ አጋማሽ ተመልሶአል። እነርሱ የዚህ ትርጉም ምን እንደ ሆነ መሳሳት የለባቸውም። ይህ እሳት ጠላት እንጂ ወዳጅ አይደለም። ባቢሎን ከኩባቢ ቁጠራ ጋር ለረጅም ዘመን ያደረገችው ትስስር ሙሉ ታሪክ ዋጋ ቢስ እንደ ሆነ በቀ. 15 ላይ ተመልክቶአል። ይህ ሁሉ ጥረት፤ ይህ ሁሉ ወጭ በመጨረሻ ዋጋ ቢስ ይሆናል!

በ. የእስራኤል ልቦ ደንዳናነትና የእግዚአብሔር የጸጋ ዐላማ (48፥1-22)

1-6U “ስሙ!” የሚለው ጥሪ ሕዝቡ ልቦ ደንዳና ተጠራጣሪዎች በመሆናቸው፤ እግዚአብሔር በእነርሱ ላይ ያቀረበውን ክስ ያመለክታል። እነርሱ ለብሔራዊው ስማቸውና ለሚከተሉት ሃይማኖት ታማኝ አልነበሩም። “እስራኤል” ማለት “ከእግዚአብሔር ጋር ይታገላል” ማለት ነው (ዘፍ 32፥28 [ከዐመት ማብራሪያ ጋር ያነጻ]፤ ክሮሜ 9፥6 ጋር ያነጻ)፤ እንዲሁም ይሁዳ “ምስጋና” ማለት ነው (ዘፍ 49፥8፤ ይመ፤ ክሮሜ 2፥28-29 ጋር ያነጻ)። እግዚአብሔር ለራሱ ስለ ለያቸው ሕዝቡ ባገኙት ዜግነት በጣም ይመኩ ነበር (ከ52፥1 ጋር ያነጻ)። የእግዚአብሔርን ስም ይጠሩ የነበረው በጽድቅ በሚገለጥ እውነተኛ እምነት አልነበረም፤ ነገር ግን በድፍረት፤ በእምነታቸው ብቻ በመደገፍ ርጋታ ባለበት ሃይማኖታዊ መሐላና በጽሑት ላይ ነበር። እርሱ ሁሉን ቻይ አምላክ በመሆኑ ይህን ታላቅ ጎይል በእነርሱ ላይ ፍርድን ለማምጣት ሊጠቀምበት እንደሚችል ያስታውሱ።

ሕዝቡ ለእግዚአብሔር ቃል ዐንገተ ደንደናና ንፍረተ ቢስ ብቻ አልነበሩም፤ ነገር ግን የእርሱን ሥራዎች ለሌሎች አማልክት የመስጠት አዝማሚያ ነበረባቸው። “ከዕንጨት” እና “ከብረት” የሚሉት ቅጽሎች ነቢዩ ለጣዖታት የነበረውን ንቀት ያንጸባርቃሉ (ከ44፥19 ጋር ያነጻ)። እርሱ የትንቢትና የፍጻሜው አምላክ መሆኑንና ለቃሉም ታማኝ መሆኑን ይቀበሉ።

6-11 “ከጥንት” ነገሮች ከነቢያት አንሥቶ እስካሁን ድረስ መለኮታዊ ቃል ዐዳዲስ ነገሮችን ይገልጣል፤ እነርሱም የቂርስ ሥራና (ቀ. 14-16) የኔታ አገልጋይ (ቀ. 16፤ 49፥1-7) ናቸው። “የተፈጠሩት” የሚለው በዘፍ 1 ላይ የእግዚአብሔርን የፈጣሪነት ቃል ለማመልከት የገባው ቃል፤ በቀ. 7 ላይ ጥቅም ላይ የዋለው እግዚአብሔር የተናገረው ነገር ከዚህ ቀደም እንደ

ተፈጸሙት ነገሮች ሁሉ (ከዕብ 11 ጋር ያነጻ)፤ አሁንም እዚያ ርግጠኛ መሆኑን በማሳየት አጽንዖት ለመስጠት ነው።

እስራኤል ዐመፀኛ ነበረች። እግዚአብሔር እነዚህን ነገሮች አስቀድሞ አልገለጸም፤ የእርሱ ሰዎች ነገሮችን በቀና መንፈስ እንደሚመለከቷቸው ያውቅ ነበርና። ጆሮዎቻቸው መልካሙን ዜና እንዳይሰሙ ተዳናው ነበር፤ ነገር ግን ኢሳይያስ ወደፊት እንደሚያሳየው፤ የአገልጋይ ጆሮዎች የሥቃይ ዕጣ ፈንታውን ለመቀበል (50፥4) ከፍት ይሆናሉ። እነርሱ ለራሳቸው ስም እንኳ ታማኞች አይደሉም፤ እግዚአብሔር ግን የራሱ የሆኑትን ነጻ ያወጣል። እነርሱ ዐመፀኛና ከሐዲ ሊሆኑ ቢችሉም እንኳ፤ እርሱ ግን ምንጊዜም እውነተኛ፤ የታላቅ ስሙን ክብር የሚጠብቅ አምላክ በመሆኑ፤ ተስፋ በገባላቸው ሰዎች ላይ ሊያመጣ ያለውን ቁጣ በሙሉ እንዳይወርድባቸው ይገድባል።

12-16 በድጋሚ የቀረበው “ስሙ” የሚለው ጥሪ በዚህ ቦታ የተጠቀሱት ሦስት ታላላቅ እውነቶች የቱን ያህል ጠቃሚ እንደሆኑ በማሳየት አጽንዖት ይሰጣል። (1) እግዚአብሔር ስለ ራሱ ህልውና ከመጀመሪያ እስከ መጨረሻ በታሪክ ሁሉ ላይ ጌታ ስለመሆኑና ስለ ፍጥረቱና በፍጥረቱ ውስጥ ያለውን ነገር በሙሉ አሁንም የሚቈጣጠር እርሱ መሆኑን በመግለጽ ስለ ራሱ ይናገራል። (2) እርሱ የእግዚአብሔር ምርጥ ወዳጅ ብሎ ስለጠራው ስለ ቂርሰ ይናገራል። ይህ ክፍል የቂርሰ ሥራ ባቢሎንን ከሥልጣን ማውረድ መሆኑን ለመጀመሪያ ጊዜ ግልጽ ያደርጋል (ከ14፥13-23 ጋር ያነጻ)።

(3) በትንቢቱ ውስጥ እንግዳ የሆነ ሌላ ተናጋሪ ይገባል። ብዙ ወግ አጥባቂ የመጽሐፍ ቅዱስ ተንታኞች በዚህ ክፍል የቀረበው ዐዲሱ ተናጋሪ በትክክል የመዝሙሮቹ አገልጋይ የሆነው የእግዚአብሔር አገልጋይ ነው ብለው የሚገታሉ። በግልጽ እንደሚታየው እርሱ እንዲሁ ጌታ ብቻ አይደለም፤ “ልዑል እግዚአብሔር” የሚለው ሐረግም በ50፥4-5-7-9 ላይ በተደጋጋሚ ይገኛል። እግዚአብሔር ስለ እርሱ እንደሚናገሩባቸው እንደ መጀመሪያውና እንደ አራተኛው መዝሙር ሳይሆን፤ ከዚህ ላይ እንደ ሁለተኛውና ሦስተኛው መዝሙር እርሱ ስለ ራሱ ይናገራል። ከዚህ ላይ ማንነቱ የተገለጸው፤ የቂርሰ ሥራ ለእግዚአብሔር ሕዝብ የላቀ ትድግና ለሚያመጣው ምልክት በመሆኑ ሳይሆን አይቀርም። (በ53፥1 ላይ የቀረበውን ማብ. ይመ)።

በሰዋሰው ረገድ ሲታይ “መንፈሱ” የሚለው ቃል ሁለተኛ ባለቤትን (“ጌታ እግዚአብሔር” ወይም ሁለተኛ ተሳታፊን “ልክውኛል” እኔን) ሊያመለክት ይችላል፤ ነገር ግን በይበልጥ የጌላኛው ትክክል ነው። የአመት ትርጉም ለይቶ አለማመልከቱ ምናልባት ለሁለቱም ዐይነት አተርጓጃሞች አማራጮችን ክፍት ለማድረግ ያቀደ ሊሆን ይችላል።

17-19 እያንዳንዱ አስተዋይ አስተማሪ ለተማሪው ያለውን ዕውቀት ሁሉ አፍሰሶ ሁሉን ነገር ካሳተማረው በኋላ እንዳልተማረ ሆኖ በግጥም፤ ምን ዐይነት የልብ ሐዘን እንደሚሰማው ያውቃል። እስራኤል እንደዚያ ሆነው ተገኙ (ከቀ. 8 ጋር ያነጻ)፤ እግዚአብሔርም ለእነርሱ ያለውን ጥልቅ አሳቢነት ይገልጻል። ምክንያቱም ተጐዲዎቹ እነርሱ ናቸው። ኢሳይያስ የተጠቀመበት ቋንቋ ተስፋ ሁሉ እንደ ተሟጠጠ አድርጎ በንስሐ ለመመለስ የሚያስችሉትን አማራጮች በሙሉ ከግምት ውጭ አያደርግም። በተነጻጸሪ ዘይቤዎቹ ስለ መብዛት ይናገራሉ፤ ጠቅላላው ክፍል የእግዚአብሔር በረከቶች ሳይታሰብ በድንገት የመምጣት ጠባይ እንዳላቸው አጠንክረው ይገልጻሉ፤ ሌላው ቀርቶ ከእነዚህ መካከል አንዳንዶቹ የተስፋ ቃሎች ርእሶች ናቸው። የማይፈጸሙ መስለው በሚታዩ ተስፋዎች የመለከት ጸጋ በርግጥ መሥራት ይችላል፤ ይህም እውን የሚሆነው መንፈስ ቅዱስ በሚያከናውነው የዳግመኛ መወለድ ሥራ ነው።

20-22 ይህ በጣም አስደናቂ ክፍል በ52፥11-12 ላይ የተሰጠውን ጥሪ ከወዲሁ ያሳያል። ወታደራዊ ዐይነት የሆነው ትእዛዝ ግልጽና አስቸኳይ ነው፤ ምድር ሁሉ እግዚአብሔር ለእስራኤል ስለ ሰጠው ስለዚህ የቤዛነት ጸጋ እርሱን እንዲያመለግን ከቀረበለት ጥሪም ጋር ተያያዘ ነው። “በአልልታ . . . ዐውጁት” የሚለውን መግለጫ በውኃኒ ቤት ውስጥ ሲማቅቁ የነበሩት እንደሚያውቁት ሊሆን የሚችል ነው። ቀ. 21 የወደፊቱን ከመናገር፤ የቀድሞን ወደ መዘከር ድንገት

ይሸጋገራል፤ ይህ የሆነበት ምክንያት ሕዝቡ እግዚአብሔር ቢዛቸው ሆኖ ከባቢሎን ምድር እንደሚያወጣቸው ያላቸው እምነት በፀከተ እስራኤል በታየው የቤዛነት ፍቅርና ሕዝቡ በምድረ በዳ ሲጓዙ እግዚአብሔር ባደረገላቸው ክብብቤ ላይ መመሥረት ስለሚኖርበት ነው። በዚሁ ዐውድ ውስጥ በቀ. 22 የተነገረው ቃል ከባድ ይመስላል፤ ይሁን እንጂ ብዙዎቹ ሰዎች ይህን ራእይ የሚያዩበትን አለማመን ስለሚያውቅ፤ ነባራዊውን ሁኔታ የተረዳ ሰው ነው። ድነትን የሚያገኙት ዐንገተ ደንዳና የሆኑት ክፉዎችና የማያምኑ ሰዎች ሳይሆኑ እምነት ያላቸው ሰዎች ናቸው (ከራእ 22፥14-55 ጋር ያነጻ)።

፩. የእግዚአብሔር አገልጋይ ወንጌል (49፥1-57፥21)

ሀ. የጌታ አገልጋይና የእስራኤል መታደስ (49፥1-26)

ይህ የአገልጋይ መዝሙር ተብለው ከሚጠሩት መካከል ሁለተኛው መዝሙር ነው፤ በ48፥16 ላይ እንዳመለከትነው ይህ ክፍል በምዕ 42 ብቻ ሳይሆን በዚያም ጥቅስ ወደፊት እንደሚፈጸም የሚጠበቅ ነው።

1-7 ለዚህ ክፍል ጅምላ ትርጉም መስጠት የማይቻልና ቀ. 3ን ከግምት ውስጥ ማስገባት የሚመከርና የተለመደ ቢሆንም፤ በቀጥታ እስራኤልን የማይመለከት ስለ መሆኑ በቀ. 5-7 ላይ ተመስክሮአል። ስለዚህ አንባቢው “ይህ ማን ነው?” ብሎ እንዲጠይቅ ጽሑፉ ራሱ ይገፋፋዋል።

የመጀመሪያው መዝሙር ከጥምቀቱ ጀምሮ የተፈጸመውን ትዕይንት የአገልጋዩን የኢየሱስን አገልግሎት እንደሚያሳስብ ተደርጎ ሊታይ ከቻለ፤ ይህ ሁለተኛ መዝሙር ከመጀምሪያው ጀምሮ ወደ ኋላ መለስ ብሎ የሚመለከት ይመስላል። በሩቅ ያሉ ሕዝቦች በሠራው ሥራ የሚጠቀሙ በመሆናቸው “ስሙኝ” በማለት ይጠራቸዋል (ቀ. 1)። ይህም እርሱ ከተጠራበት የትንቢት አገልግሎቱ ጋር ስምሙ ያደርገዋል (ከኤር 1፥4-5 ጋር ያነጻ)። በቀ. 2 ላይ ወደ ሰው ልብ ጠልቆ የመግባት ባሕርይ ያለው የአገልጋይ መልእክት በሁለት በኩል ስለት ባላቸው የጦር መሣሪያዎች ተመስሎል፤ የሁለተኛው መሣሪያ እንድምታዎችም ተጨማሪ ነጥብ እንዲያመጡ ሆነው ዳብረዋል። በሰገባው ውስጥ መሸሸግ ዘላለማዊ ዕቅዱ በትክክለኛ ውጊያ መገለጡን ያመለክታል (ከ1ጴጥ 1፥20 ጋር ያነጻ)።

ኢሳይያስ 42፥18-20 እስራኤልን እንደ ደንቄርና ዕውር የእግዚአብሔር አገልጋይ አድርገው ያቀርቧቸዋል፤ ይሁን እንጂ 44፥21-23 ደግሞ እግዚአብሔር በአገልጋይ በእስራኤል ክብሩን ገልጦ ለማሳየት ማቀዱን ያረጋግጣል። እዚህ በቀ. 3 ላይ ያ ተስፋ ተደግሞአል። ማቴዎስ ኢየሱስ ለእስራኤል የእግዚአብሔር ሐሳብ መግለጫ መሆኑን ተመለከተ (ከሆሴ 11፥1፤ ከማቴ 2፥15 ጋር ያነጻ)፤ የዮሐንስ ወንጌል ደግሞ የእግዚአብሔር ክብር በእርሱ ውስጥ መገለጡን ያረጋግጣል (ዮሐ 1፥14፤ 2-11)። ኢየሱስ ከናትናኤልም ይልቅ፤ ተንኲል የሌለበት እውነተኛ እስራኤላዊ ነው (ዮሐ 1፥47)።

የኢየሱስ አገልግሎት መዝጊያ ከእንግዲህ ወዲያ በገሊላ እጅግ በጣም ብዙ ሕዝብ እንደሚያጨናንቀው፤ ተቃዋሚዎቹ የሃይማኖት መሪዎች እርሱን ለመግደል እንደሚደልቱ ደቀ መዛሙርቱም በአደጋ ጊዜ እንደሚተወት አየ፤ ነገር ግን እግዚአብሔር ብድራቱን ይከፍለዋል (ቀ. 4፤ ከዕብ 12፥2 ጋር ያነጻ)።

ቀ. 5 አገልጋዩ እስራኤልን ስለሚያገለግል እርሱ ራሱ እስራኤል ሊሆን እንደማይችል ግልጽ ያደርጋል። ሕዝቡ ሊንቀው ይችላል ይሆናል፤ እግዚአብሔር ግን ያከብረዋል። ክብሩ በአገልግሎቱ ስፋት መጠን ታይቶአል፤ ምክንያቱም በዓለም ነገሥታትና ልዑላን ፊት ታላቅ ክብር የሚያገኘው በርግጥ በአገልግሎቱ አማካይነት ነው። “አሁንም” የሚለው መነሻ ሐረግ በወንጌላት ውስጥ ከተጠቀሰው ውሱን አገልግሎት ተነሥቶ በአዋርያት ሥራ መጽሐፍ እንደ ተጠቀሰው፤ በሐዋርያት አማካይነት በዓለም ዙሪያ ሁሉ በስፋት ወንጌልን ወደ ማወጅ መሸጋገርን ያመለክታል።

“ለአንተ ቀላል ነገር ነው” የሚለው ሐረግ የማነቱን ልክ ግምት ወይም ሥራውን ወይም የሁለቱንም ድምር ያመለክታል። በርግጥ እስራኤል ብርሃን አላት፤ ይሁን እንጂ ያ ብርሃን ተሐድሶ ያስፈልገዋል፤ አሕዛብ ግን ብርሃንም ሆነ ድነት ያስፈልጋቸዋል። ቤተ ክርስቲያን ለአሕዛብ ያላት ተልእኮ ከራሱ ከኢየሱስ ተልእኮ ዐውድ (ከዮሐ 20፥21 ጋር ያነጻ) እስከ ምድር ዳርቻ ድረስ (ለምሳሌ፤ ማቴ 28፥19) ከሚለው ትእዛዝ አንጻር መታየት ይኖርበታል።

በዚያ መሠረት ጳውሎስና በርናባስ ቍ 6 ላይ የተጠቀሱትን ቃሎች ከራሳቸው ተልእኮ ጋር ማዛመድ ይችላሉ (ሐሥ 13፥46-47)። የሆነው ሆኖ የስምዖን መዝሙር ይህን ጥቅስ ከኢየሱስ ጋር አዛምዶታል (ሐሥ 2፥32)። በሌላ አባባል፤ ይህ ሁለተኛ መዝሙር ግለሰብንና ማኅበርን እንደሚያመለክት፤ አንደኛው ሁለተኛውን እንደሚገልጸው አድርገን መተርጎም እንደምንችል ዐዲስ ኪዳን ዋስትና ሰጥቶናል።

ቍ 7 ለሦስተኛውና ለአራተኛው መዝሙር ያዘጋጃል። የአገልጋዩ ልዩ የሆነው አገልግሎት በርግጥ በሰዎች ዘንድ ተቀባይነት አላገኘም (ከርሜ 9-11 ጋር ያነጻ)። እርሱ ታላቅ ሆኖ ሳለ ከእግዚአብሔርና ከምድራዊ ገዢዎች በታች ራሱን ዝቅ አድርጎ መጣ። ሥራው ካስገኘው ውጤት የተነሣ፤ ታላላቅ ሰዎችና ሴቶች በአክብሮትና በአድናቆት ብድግ ማለት ብቻ ሳይሆን፤ በአምልኮና በመገዛት ጉንበስ ብለው ይሰግዳሉታል።

8-12 ብዙውን ጊዜ በዐዲስ ኪዳን ውስጥ በሰው የተናቀውና የተሰቀለው መሲሐ (ክርስቶስ) ከሞት መነሣቱና በእግዚአብሔር ከፍ ከፍ መደረጉ ተነግሮአል (ለምሳሌ፤ ሐሥ 2፥23)። በርግጥ የእግዚአብሔር ሞገስ ለልዩው አገልጋይ ተገቢ ነው፤ ይሁን እንጂ 2ቀሮ 6፥2 እንደሚያሳየው ከክርስቶስ ጋር የምንጋራው አገልግሎቱን ብቻ ሳይሆን፤ ተቀባይነቱንም ጭምር ነው (ከኤፌ 1፥6 ጋር ያነጻ)።

“በወደድሁ ጊዜ” ለሚለው ሐረግ ታሪካዊ መነሻው ምናልባት በዘሊ 25፥8-55 የተጠቀሰው የኢየሱስ ሕይወት ይሆናል (ከ61፥1-2 ጋር ያነጻ)። ከዚህ ላይ ያለው ዐውድ የአገልጋዩ ሥራ በከፊል ከነበረ ምድር ጋር የሚያያይዙትን የአብርሃምና የሙሴን ቃል ኪዳን ገጽታዎች ማስከበር እንደ ሆነ ያመለክታል። ልጆችንና መሬትን ማግኘት ከአብርሃም ጋር የተደረገው ቃል ኪዳን ዋነኛ በረከቶች ነበሩ (ዘፍ 12፥2-3)፤ የመጀመሪያው በ48፥19፤ ሁለተኛው ከዚህ ላይ ተጠቅሰዋል። አገልጋዩ ሁለተኛው ኢየሱስ (በዕብራይስጥ አቻ ትርጉም “ኢየሱስ”) ይሆናል። ምድሪቱ ከምርኮ ነጻ በወጡ ሰዎች ዳግመኛ ትሞላለች።

ዐዲስ የሆኑ የሕዝቡ ሁኔታዎች ውብ በሆነ መንገድ ተገልጸዋል። እነርሱ በመጀመሪያ ቀድሞ ባዶ በነበረ ምድር ላይ የተትረፈረፈ ግጦሽ ባገኘ በግ ተመስለዋል። እነርሱ በዚህ ምድር ላይ ምግብ፤ ውሃና መጠለያ ያገኛሉ። በርኅሩኅ እረኛ ይመራሉ (ከመዝ 23 ጋር ያነጻ)። እነዚህ ክፍሎች በራሕ 7፥16-17 ላይ ተደግመዋል፤ ክርስቶስን ለማመልከትም ውሰዋል። መጋቢያዊው ምስል ከሣች አገላለጽ አሁን ይሰወርና ምቹት ባላቸው መንገዶችና ከሁሉም አቅጣጫ ወደ አገራቸው እንደሚመለሱ በተሰጠው ዋስትና ተተክቶአል (ከ35፥8፤ 40፥3-4፤ ወዘተ ጋር ያነጻ)።

13-21 ከባቢሎን ነጻ የመውጣታቸው ዜና እስከ ምድር ዳርቻ ድረስ በደረሰ መታወቂያ ይኖርበታል (48፥20)። አሁን ለማይታየው ምድር እግዚአብሔርን እንዲያመሰግኑ ተጠርተዋል። የምዕ 40 መክፈቻ ቃል የሆነው “እጽናኑ” ተመልሶ ይመጣል፤ አሁን ግን ነቢዩ የሚጋፈጠው የሕዝቡን ተስፋ መቀረጥ ነው። ቍ 14 እንደ 40፥9 ሁሉ የሚናገረው ስለ እስራኤል ሳይሆን (ከ44፥26-28 ጋር ያነጻ)፤ ስለ ጽዮን ነው። ከግዛት በሚመለሱበት ጊዜ ቅድስቲቱ ከተማ የፍርስራሽ ክምር ሆና ቅጥሮቿም ፈራርሰው ይገኛሉ። እግዚአብሔር እንዳልረሳት ያረጋግጥላታል። ይህን ለመግለጽ ሁለት አሳማኝ ምሳሌዎችን ይጠቀማል። የእናት ፍቅር በማንኛውም ባህል ውስጥ የፍቅር ምሳሌ ነው፤ እግዚአብሔር ለዚህች ከተማና ለሕዝቧ ያለው ፍቅር ከዚህ የላቀ ነው (ቍ 15)። የኢየሩሳሌምም ቅጥሮች ከግዛት መልስ አይኖሩም፤ ይሁን እንጂ እነዚያ ሰዎች አሉ፤ አሁንም በእግዚአብሔር መዳፍ ላይ ይቀረጻሉ (ቍ 16)።

ጽዮን ከሁሉም አቅጣጫ የሚመጡትን ወደ ምድራቸው የተመለሱትን ዜጎቿን ቀና ብላ መመልከት ይኖርባታል (ከዘፍ 13፥14 ጋር ያነጻ)። መሽራ ጌጦቿን እንደምትሰብስ ጽዮን ዜጎቿን በኩራት ስትሰብስ እግዚአብሔር በሥዕላዊ መልክ ያሳያታል። የሚመጡት ሰዎች ልክ እጅግ ከፍተኛ በመሆኑ ከተማዋ እነርሱን መያዝ አትችልም። ጽዮን ራሷን እንደ መበለት ቈጥራለች፤ ባሏ እግዚአብሔር ግን አልተዋትም ወይም አልረሳትም፤ አንድ ቀን በእርሷ ዙሪያ የሚሰበሰቡት ልጆች በሕያው እምነት የተወለዱ ሕጋዊ ልጆች ናቸው።

22-23 በቍ 7 ላይ ነገሥታትና ልዑላን አክብሮት እንደሚሰጡትና እንደሚገዙለት ለአገልጋዩ ተነግሮት ነበር። የእግዚአብሔር ሕዝብም የዚህ ክብር ተካፋይ ይሆናሉ፤ አሕዛብ በምርኮ የወሰዷቸውን እስራኤላውያን ይዘው፤ የእግዚአብሔር አርማ መዳለበት ቦታ መሰብሰብ ብቻ ሳይሆን (ከ11፥10-12 ጋር ያነጻ)፤ የከበሩ ነገሥታቶቻቸው በወላጅ መልካም ክብካቤ መንፈስ በፊታቸው ወድቀው ይሰግዳሉ። እስራኤል ልዩ ሕዝብ እንደ ሆኑ ያስተውላሉ። እግዚአብሔር በእርሱ የታመኑትን ሕዝቡን አይጥልም (ከ28፥16 ጋር ያነጻ)።

24-26 በዚህ የትንቢተ ኢሳይያስ ክፍል ውስጥ የዘፀአት ሐሳቦች ያለማቋረጥ ይስተጋባሉ። በቍ 24 ላይ የተነሣው ጥያቄ እግዚአብሔር ሕዝቡን ከግብፅ ምድር ባወጣበት ጊዜ (ዘፀ 12፥35-36) የሠራው ሥራ ይህንን መሆኑን ያስታውሳል። በተጨማሪም እግዚአብሔር ማንነቱን ያሳውቀው ለእስራኤላውያን ብቻ ሳይሆን ለግብጫውያንም ጭምር ነበር፤ በዚህ ክፍል ከጭቁና ስለ መላቀቅ ቃል የተገባው ታላቅ ትድግና የእግዚአብሔር ማንነት በሰው ሁሉ ዘንድ እንዲታወቅ የሚያደርግ ነው። ቍ 26 ሀ የእስራኤል ጠላቶች በረኃብና በውሃ ጥማት ተረትተው ለእስራኤል ተስፋ ሆኖ ከተሰጠው ሁኔታ ጋር በመነጻጸር (ቍ 9-11) ሥዕላዊና አሠቃቂ የሆነ ማሳያ መንገድ ነው (ቍ 9-11)።

ለ. የእስራኤል ንጢአትና የአገልጋዩ መታዘዝ (50፥1-11)

በምዕ 42 ላይ እንደ ተመለከተው ከዚህም ላይ እውነተኛው የእግዚአብሔር አገልጋይ ዐመፀኛዋ እስራኤል በተባለበት ዐውድ ውስጥ ይታያል፤ ዐመፀኛዋ እስራኤልም በ42፥19 ላይ የእግዚአብሔር አገልጋይ ተብላለች። ከዚህ ላይ በ49፥3-6 ላይ እንደ ሆነው ሁሉ አገልጋዩ ለእስራኤል የእግዚአብሔር ሐሳብ ፍጹም መግለጫ ነው። ስሙ በይገለጽም ፍጹም ያልሆነው አገልጋይ በቍ 1-3 ላይ የሚታይ ሲሆን፤ ፍጹም የሆነው አገልጋይ ደግሞ በ 4-10 ላይ ይታያል።

1-3 የፍችና የባለዕዳነት ማረጋገጫ ሰነድ ተምሳሌት እግዚአብሔር ከእርሷ ጋር ያለውን ግንኙነት እስራኤል የምትረዳበትን ፅንሰ ሐሳብ ያመለክታል። በግዛት ላይ ስላለች እግዚአብሔር እንደ ፈታት ትገምታለች (ከ40፥27 ጋር ያነጻ)፤ ነገር ግን ባሏ እግዚአብሔር (ከኤር 31፥32 ጋር ያነጻ) አልፈታትም፤ ወይም ዕዳዎቿን ለመክፈል ሲል አልሸጣትም፤ እርሱ ፈጣሪ በመሆኑ ምንም ዕዳ የለበትም። እስራኤል ወደ ምርኮ አገር እንድትገዝ ያደረጋት በእርሷ በኩል ምክንያቱ ንጢአት ብቻ ነው፤ እርሷ ወደ እግዚአብሔር የምትመለስ ከሆነም እርሱ በቦታዋ ይመልሳታል።

ቍጥር 2 የእስራኤልን አለማመን ይገሥዳል። እግዚአብሔር በነቢያቱ አማካይነት ሕዝቡን ጠርቶአል። ነገር ግን ምንም መልስ አላገኘም (ከ48፥8 ጋር ያነጻ)። አለማመናቸው ለእነርሱ የቤዛነት ታሪካቸው መጽሐፍ የሆነውን እንዲዘጋ አድርጎአል። የዚህ ቍጥር የመጨረሻ ክፍል ዘፀአትን ያጣቅሳል (ከዘፀ 15፥16፤ ከዘፍ 26፥8፤ ከመዝ 77፥15 ጋር ያነጻ)። “በተግሣጺ” የሚለው ሕዝቡን ነጻ የማውጣት ሥራ ለእግዚአብሔር ምን ያህል ቀላል እንደ ሆነ ያመለክታል። ታሪክን መሠረት አድርጎ የቀረበው በተፈጥሮ የተጠናከረ ሲሆን፤ ተፈጥሮ ራሱ ከዘፀአት ጋር በተያያዙ ሁኔታዎች ተጽዕኖ ደርሶበታል። በአባይ ወንዝ ላይ የመጣው ፍርድና በጨለማ የሰማይን ብርሃን መዝጋት የእግዚአብሔር ንይል በእስራኤል ጠላቶች ላይ ለመፍረድ የቱን ያህል ብርቱ እንደ ሆነ ለማሳየት ተገቢ ትእምርቶች ናቸው።

4-9 ከዚህ ላይ አገልጋዩን የሚያመለክት ምንም ዓይነት ግልጽ ማጣቀሻ ባይኖርም፤ ከሌሎቹ መዝሙራት እንዲሁም ከ48፥16 ጋር ብዙ ትስስሮች አሉ። “ልዑል እግዚአብሔር” የሚለው መለኮታዊ ስያሜ በስድስቱ ጥቅሶች ውስጥ አራት ጊዜ የተጠቀሰ ሲሆን፤ ይህን ሦስተኛ መዝሙር በአንድነት ያያይዘዋል።

ከቀ. 1-3 ጋር ንጽጽር ይታያል። ከዚህ ላይ የሚታየው ለእግዚአብሔር ቃል የተሰጠው ምላሽ ነው (ከቀ. 2፤ 42፥18-20 ጋር ያነጻ)። ሁለተኛው መዝሙር አገልጋዩ የሚያስተላልፈው ቃል ልብን ዘልቆ የመግባት ንግድ ባለው ላይ የሚያተኩር ሲሆን (49፥25)፤ ይህ ክፍል ደግሞ መጋቢነቱ የቱን ያህል ውጤታማ መሆኑን ያሳያል (ከኢሳ 40፥27-30፤ ከማቴ 11፥28-30 ጋር ያነጻ)። የእግዚአብሔር አገልጋይ በማለዳ ሰዓት ነቅቶ እግዚአብሔርን ይጠባበቃል (ከማር 1፥35 ጋር ያነጻ)። የሚናገረው ቃል የሚመጣው ከላከው ከእግዚአብሔር ዘንድ ነው (ከዮሐ 7፥16-18 ጋር ያነጻ)።

እስራኤል ዐመፀኛ ናት፤ ይሁንና የእግዚአብሔር አገልጋይ ከእግዚአብሔር የመጣለት የመከራና የውርደት ዕጣ ፈንታ ቢሆንም እንኳ፤ እርሱ ምላሽ ሰጪ ነው። እርሱ ወደ ጎላ አያፈገፍግም፤ ነገር ግን ለማያንሳቱ ሰዎች ሰውነቱን ያቀርባል። ሥቃይና ነፍረት መቀናጀታቸው፤ አገልጋዩ ይህ ውርደት አንድ ቀን ለከበረ ነጻነት ቦታውን መልቀቅ እንዳለበት እንደሚያምን ያስረዳል (ከ52፥13፤ 53፥12 ጋር ያነጻ)። ፊቱ ክፉኛ መጉዳቱ ከመከራ ፊት ዞር እንዲል አያደርገውም (ከሉቃ 9፥51 ጋር ያነጻ)። በዚህ ክፍልም ውስጥ አገልጋዩ ግለሰብ ነው የሚለው ሐሳብ ከፍተኛ ደረጃ ላይ ቢደርስም፤ መዝ 129 ላይ መከራ የተቀበለችውን የእስራኤልን ሁኔታ ያስታውሳል። አገልጋዩ ያለ ንጢአቱ መከራ የሚቀበል ፍጹም ሰው ነው።

እግዚአብሔር እስራኤልን (43፥2፤ 44፥2) እና ቂርስን (45፥1፤5) ይረዳል፤ እንዲሁም ልዩ አገልጋዩን ይረዳል (ከ43፥1 ጋር ያነጻ)። የተናቀውንና መከራ የተቀበለውን ኢየሱስን ከሞት በማስነሣቱ እግዚአብሔር የጽድቅ ፍርድ መስጠቱን አስመልክቶ ዐዲስ ኪዳን አጽንዖት ይሰጣል (ሐሥ 2፥23-24፤ 3፥15 ወዘተ)። በዚህ የኢሳይያስ መጽሐፍ ክፍል መለኮታዊ ፍትሕ የሚሰጥበትን መንገድ የሚያመለክት ነገር የለም። ድባቡ (መቼቱ) ከሕግ ነክ ጉዳይ ጋር መያያዝ በግልጽ ተቀምጦአል፤ የኢየሱስ መክሰሰም ይህን በተለይ ተገቢ ያደርገዋል። እርሱም “ከእናንተ ስለ ንጢአት በማስረጃ ሊከሰኝ የሚችል አለን?” (ዮሐ 8፥46) በማለት ጠላቶቹን መቋቋም ችሎአል።

10-11 እግዚአብሔርን የሚታዘዙ ሰዎች ከአገልጋዩ የግል ዝንባሌ ጋር በመተባበር፤ ለእግዚአብሔር ያላቸውን አክብሮታዊ ፍርሀት ይገልጻሉ፤ ይህ ፍርሀት ሰዎች እንዲደበቁ የሚያደርግ ሳይሆን፤ በእምነት ወደ እግዚአብሔር እንዲቀርቡ የሚያደርግ ነው። ቍጥር 10ለ ምናልባት የንስሐ ጥሪ የሚያቀርብ ይመስላል፤ ምክንያቱም በጨለማ ውስጥ ስለ መሄድና፤ በተዘዋዋሪ መንገድም ብርሃን ከእግዚአብሔር ዘንድ የሚመጣው በአገልጋዩ ቃል አማካይነት መሆኑን ስለሚያቀርብ ነው (ከዮሐ 12፥44-45 ጋር ያነጻ)። ከዘመናዊው ሳይንስ መምጣት በፊት የብርሃን ምንጭ የሙቀትም ምንጭ ነው ተብሎ ይታመን እንደ ነበር ሁሉ፤ በቀ. 11 ላይ የዳበረው ምስያ ቀ. 10ን ወደ መቋጫው ያደርስዋል። ይህም ክፉዎች ባጠመዱት ወጥመድ እንደሚጠመዱ የሚያስተምረውን የ1፥29-31 ክፍል ያስታውሳል።

ሐ. አድምጡ! ንቁ! ተለዩ! (51፥1-52፥12)

በአጠቃላይ በዚህ መጽሐፍ ውስጥ የአገልጋዩ ዋና ሐሳብ ከፍ ያለ ደረጃና በርግጥም የክርስቶስ አስተምህሮ ዋና ሐሳብ ከፍ ያለ ደረጃ በዚህ ምንባብ ውስጥ እየተዘጋጀ ነው። ስለ እግዚአብሔር የሚናገሩት በርካታ መግለጫዎችና እርሱ ወደፊት ስለሚሠራቸው ነገሮች የተሰጡት ተስፋዎች፤ የመጀመሪያዎቹን የትንቢተ ኢሳይያስን ክፍሎች ከሚያጣቅሱት ክፍሎች ጋር በመሆን እጅግ ከፍ ያለ ደረጃን ተስፋ የሚያደርጉ ናቸው።

1-3 ነቢዩ ከፍተኛ ትኩረት እንዲደረግ ጥሪ ያቀርባል፤ ትኩረት የሚደረገውም በጆሮና በምናብ ዐይን ነው (ከማር 4፥3

ጋር ያነጻ)። ጥሪውን ያቀረበው ለእነዚያ እግዚአብሔርን ለሚፈሩት ሰዎች ነው (50፥10)። ሕዝቡ መነሻቸውን መለስ ብለው ሊያስቡ ያስፈልጋል፤ ምክንያቱም እግዚአብሔር ከባቢሎኖቹም እጅ እንደሚታደጋቸው እንዲጠባቁ የሚያበረታታቸው ይኸው ነውና። እግዚአብሔር የገባውን ተስፋ ለመፈጸም ሲል ይህን ሕዝብ ወደ ህልውና ያመጣው ከዚህ ዐይነቱ ትንሽ ጅማሮ በመነሣት ነው፤ እርሱ የገባቸውን የተስፋ ቃሎች ለመፈጸም አሁንም ይችላል።

እግዚአብሔር ለአብርሃም የሰጠው የተስፋ ቃል መሬትንና ሕዝብን ያካተተ ነበር (ከዘፍ 17፥1-8 ጋር ያነጻ)። የዚያ አገር ዋና ከተማ አሁን ፈራርሳለች፤ መንደሮቿም ባድማ ሆነዋል፤ ይሁን እንጂ እግዚአብሔር ምድሪቱን በመለወጥና እርሱን የሚታመሰግንበትን ድምፅ በመስጠት ያጽናታል። የአብርሃምና የሣራ መጠቀስ ዘፍጥረት በአይታ ውስጥ ገብቶአል፤ ነቢዩ የዔድገን ገነት ሲያጣቅስም እንዲሁ ገብቶአል።

4-6 “እኔ” የሚለው ሐሳብ በተደጋጋሚ መታየቱ፤ እግዚአብሔር ስለ ሕዝቡ በግሉ የሚያከናውነውን ተግባር ያቀርባል። እግዚአብሔር ጽድቅን ለሚከተሉት ሰዎች የራሱን ጽድቅ ይገልጣል። የመጀመሪያው የአገልጋዩ መዝሙር አገልጋዩ የዚህ መለኮታዊ ፍትሕ ባለቤት መሆኑን ያሳያል (42፥1)። ከዚህ ላይ የተጠቀሱት ሕግ፤ ፍትሕ፤ ጽድቅና ድነት ሁሉም በመንግሥታት ሁሉ በስፋት መሠራጨት እንዳለባቸው እናያለን። ይህ ቅንጅት በሕጉ ላይ በተገለጠው፤ በጽድቁ ላይ በታየው፤ የድነትንም ቅርጽ በያዘው በራሱ በእግዚአብሔር ባሕርይ መሠረት፤ በሰው ሕይወት ላይ የተሟላ መስተካከል እንደሚኖር ያመለክታል። ድነት ጽድቅ ስለ መሆኑ ለጳውሎሳዊ አስተምህሮ ዳራ በመስጠት ድነትና ጽድቅ ከዚህ ላይ በጥብቅ ጉን ለጉን የሚጓዙ ሐሳቦች ናቸው (ምሳሌ፤ ሮሜ 1፥16-17)።

እስራኤል መላለምን እንዲመለከቱ ነቢዩ ጥሪ ያቀርባል። የማይናወጡ የሚመስሉት ሰማያትና ምድር፤ እግዚአብሔር ከገባው የመዳን ተስፋ ጋር ሲነጻጸሩ ዘላቂነት የላቸውም (ከማር 13፥31 ጋር ያነጻ)።

7-8 ኢሳይያስ በጽድቅና በእግዚአብሔር ሕግ መካከል ቅርብ ትስስር ያደርጋል፤ ምክንያቱም ሕጉ የእግዚአብሔርን ጽድቅ ለሰው ዘር ሁሉ ይመሠርታልና። ልብ የእግዚአብሔር ሕግ መኖር ባለበት ቦታ ሊሆን ይገባል (ከዘፍ 30፥14 ጋር ያነጻ)፤ ዐዲስ ኪዳንም ይህ ቃል በልብ ላይ እንደሚጻፍ ቃል ይገባል (ኤር 31፥31-34)። ነቢዩ በምድሪቱ የሚኖሩ ጸድቃን የክፉዎች ጥላቻ እንደሚገጥማቸው ይጠብቃል። የሚታየው ፍጥረተ ኃላም እንደሚጠፋ ሁሉ ክፉዎችም ይጠፋሉ። በእግዚአብሔር ዐዲስ ሥርዐት ውስጥ የሚኖሩት ብቸኛ እውነታዎች የእርሱ ጽድቅና ድነት ናቸው።

9-11 ነቢያት በእግዚአብሔር ስም ሕዝቡን ለማናገር ከሕዝቡ ፊት ለፊት መቆማቸው መለያ ባሕርያቸው ነው። ይሁን እንጂ መልእክቱን ለሚያደርሱላቸው ሰዎች ብዙውን ጊዜ ሳይጸልዩ አልቀሩም (ከ1ሳሙ 7፥8፤ ከአጥ 7፥1-6 ጋር ያነጻ)። እዚህ ላይ ኢሳይያስ አስቸኳይ ጥሪን የሚገልጸውን “ተነሥ” የሚለውን ቃል ሦስት ጊዜ በመጠቀም እጅግ አስገራሚ ጸሎት ያቀርባል። እግዚአብሔር ለሕዝቡ የሰጣቸውን አስገራሚ የተስፋ ቃሎች የተናገረው ነቢዩ አሁን ለተስፋ ቃሎቹ መፈጸም ወደ እግዚአብሔር ይጮኻል። ዐዲስ የእግዚአብሔር ክንድ ንግድ መገለጥ ተስፋ ተሰጥቶ ነበር (ከቀ. 5 ያነጻ)። ይህም ቀደም ሲል ረከብና አስፈሪ የሚሉ ትእምርቶች በተሰጧት በዚያች ምድር፤ በግብፅ ንግድ መደምሰስ ተገልጦአል (በ30፥7 ላይ የቀረበውን ማብ ይመ)። እዚህ ላይ የቀረበው ጸሎት በርግጥ እግዚአብሔር በቀደሙት ጊዜያት የፈጸማቸው ታላላቅ ሥራዎች ዛሬም በድጋሚ ለሕዝቡ እንደሚገለጡ ተማምኖ መጸለይ እንደሚቻል የሚያስገነዝብ መነሻ የሚሆን ነው። ከዚህ በፊት ሕዝቡ ወደ ተስፋዬቱ ምድር በደስታ እንደ ገቡ ሁሉ አሁንም ዳግመኛ በደስታ ወደ አገራቸው ይገባሉ።

12-16 እግዚአብሔር ለሕዝቡ ጸሎት መልስ መስጠት ይጀምራል። እርሱም እምነት የሌላቸው በመሆናቸው ይገሥጻቸዋል። ከምዕ 40 ጀምሮ ሲነገራቸው እንደ ነበረ ሁሉ፤ መለኮታዊ አጽናኞቻቸው እርሱ መሆኑን ያሳውቃቸዋል። “እኔ” የሚለው ቃል መደጋገሙ በፈጣሪ አምላካቸው በእግዚአብሔርና እነርሱ በሚፈሯቸው ሚች ሰዎች መካከል ያለውን ንጽጽር

የሚያገላው ነው (ከ40÷6-8 ጋር ያነጻ)። በጣም ጠቃሚ የሆነ አጠቃላይ መርሕ እዚህ ላይ ቢሰጥም እንኳ፤ በዚህ ክፍል የተጠቀሱት ጨቋኞች ባቢሎኖውያን ሳይሆኑ አልቀሩም።

“ዐንገታቸውን የደፉ እስረኞች” የሚለው መግለጫ ሕዝቡን በአጠቃላይ ወይም ለተቀረው ሕዝብ ጥሩ ጠባይ እንዲኖረው ለማድረግ መቀጣጫ እንዲሆን የታገተን አንድ የሕዝብ ክፍል ያመለክታል። የመጋዙ ማክተሚያ ሲቃረብ በሕዝቡ ላይ ይደርስ የነበረው መከራ እየባሰ ከመጣ፤ ቍ 14 ከመለቀቃቸው በፊት ሞት ወይም ከፍተኛ የምግብ ዕጦት ሕዝቡን አስፈርቶት እንደ ነበረ ሊያመለክት ይችላል።

ቍ 16 በግልጽ እንደሚታየው የኔታን አገልጋይ የሚያውግ ሲሆን፤ ይኸውም ከአገልጋዩ መዝሙሮች ውጭ ስለ እርሱ የሚናገር የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍል መኖሩን የሚያመለክት ሌላ ማረጋገጫ ነው (ከ48÷16 ጋር ያነጻ)። ጥቅሱ ሐሳቡን የሚያጠቃልለው እግዚአብሔር ዓለምን የመሠረተበትንና ስለ ጽዮን ብሎ ልዩ ተግባር እንደሚፈጽም ቃል የገባ መሆኑን በሚገልጸው የፈጣሪነት ሥራ ነው።

17-20 “ተነሿ” ፣ የሚለውና ለኢየሩሳሌም የቀረበው ጥሪ መደጋገሙ ነቢዩ ወደ እግዚአብሔር ያቀረበው ጸሎት በርግጥ መልስ ማግኘቱን ያመለክታል (ከቀ 9 ጋር ያነጻ)። አስፈሪው የእግዚአብሔር ቍጣ የሞላበትና በጣም ጠንካራ ጥፋት የሚያደርሰው፤ የሚጠጡትን ሁሉ ሙሉ በሙሉ የሚያሸንፈው ጽዋ ምሳሌ ብርቱ ነው (ከማር 10÷38 ጋር ያነጻ)። እንደዚህ ያለ ሰካራም ሰው ያለ መሪ በትክክል መራመድ አይችልም፤ የኢየሩሳሌም ልጆችም እንደ እርሷ ስክረው በየመንገዱ ተችተዋል። “በጥፋት ላይ ጥፋት” የሚለው መግለጫ 40÷23 ያስታውሰናል። የስካር ምሳሌ በመጀመሪያ ለአጠቃላይ (“መፈራረስና ጥፋት”)፤ ከዚያም ተለይተው ለተመለከቱት (ራብና ሰይፍ፤ እነዚህም የታቀዱትን ሁለት ጥፋቶች ሳይወክሉ አልቀረም) ስፍራውን ይለቃል። ስለዚህ እግዚአብሔር ፍርዱን በተፈጥሮና በሰዎች በኩል ይፈጽማል ማለት ነው።

21-23 “ታዲያ ማን ያጽናናሃል?” በሚል በቍ 19 ላይ የተጠየቀው ጥያቄ በዚህ ክፍል መልስ አግኝቶአል። በትክክል በእስራኤል ላይ ያረፈው የእግዚአብሔር የቍጣ ጽዋ በምሕረት ከእርስዋ ላይ ተነሥቶ ወደ ጨቋኞቿ ዐልፎአል። በቍ 23 ላይ የተጠቀሰው የአረመኔዎች ተግባር በቅርብ ምሥራቅ በተለይም በአሦራውያን በድንጋይ ላይ በተቀረጸ ጽሑፍ ላይ በሚገባ ሰነድ ሆኖ ተይዞአል።

52÷1-2 “ተነሿ” ፣ “ተነሿ” የሚለው ጨኸት በመጀመሪያ በተባዕታይ ይታ ለእግዚአብሔር የቀረበ ነው (51÷9)። ቀጥሎም ለኢየሩሳሌም (51÷17) በድጋሚ ከተማዬቱን በሚያገቃ ከፍተኛ ድምፅ ለመጥራት ውሎአል። ባቢሎን ትዋረዳለች፤ ኢየሩሳሌምም ከፍ ከፍ ትደረገላች። ኢየሩሳሌም መልበስ የሚያስፈልጋት ንይል የአምላኳ የእግዚአብሔር ንይል ነው። ልብሰቿ የጥሩር ልብስና ምናልባትም ቀደም ሲል ካጣቸውና (ከ48÷2 ጋር ያነጻ) አሁን ግን እግዚአብሔር ከሚሰጣት ዐዲስ ቅድስና ጋር የሚጣጣምን የካህን የአለባበስ ውበት የሚወክሉ ይመስላሉ። ያልተገረዙና የረከሱ ሰዎች የተገለለቡት ምክንያት የከፋ ብሔርተኛነትን እንደሚያመለክት ተደርጎ መወሰድ አይገባውም፤ ነገር ግን ባዕዳን ብዙ ጊዜ ወደ ኢየሩሳሌም የገቡት ወደ ማርከው ለመያዝ ወይም አምልኮዋን ለማርከስ ወይም ሁለቱንም ዐይነት ጥፋት ለመፈጸም ነበር (ከመዝ 79÷1 ጋር ያነጻ)። ቍ 2 በተለይ ምዕ 47ን ያሳስበናል፤ ይኸውም ከባቢሎን ይልቅ አሁን የንግሥትነት ግርማዋን ለብላ በዙፋን ላይ የምትቀመጠው የከበረችው ነጻ ከተማ ጽዮን መሆኗን ነው።

3-6 ቍጥር 3 ሦስት በጣም ጠቃሚ እውነቶችን በጥቂት ስፍራ ላይ ጠብቆ አስቀምጦአል። በርግጥ ኢየሩሳሌም በቅጣት በባቢሎኖውያን እጅ ሥር የወደቀችው በራሱ በእግዚአብሔር ነው። ይሁን እንጂ የወሰዷት ሰዎች ምንም አልከፈሉም፤ በዕዳ የተጠየቁትም ነገር አልነበረም። በዚህ ምክንያት እግዚአብሔር እንደ ገና ይሠራል፤ በዚህ ጊዜ የሚሠራው ግን ለመቤዝቸት ነው። ስለሆነም “ትቤዝላችሁ” የሚለው ቃል የተለመደው እሳቤ ዋጋን የሚያመለክት ነው፤ እዚህ ላይ ግን እንዲህ ዐይነት ሐሳብ የለውም።

ቍጥር 4 ከሥር ከመሠረቱ የጭቁናንና በተከታታይ የሚነሡ ጨቋኞችን ታሪክ ሲያመለክት፤ ከቍጥር 5 ጋር በመሆንም ባቢሎን አሁን ከግብፅና ከአሦር ጋር መደመሯን ያሳያል። በቍጥር 5 ላይ የመለኮት ግለ ወግ ሕዝቡ በዚህ በገጠማቸው ዐዲስ ሁኔታ ላይ ተገቢ የሆነውን መለኮታዊ ሥራ በአስደናቂ ሁኔታ ያቀርባል። ሦስቱም ጨካኝ መንግሥታት በሙሉ ያለማቋረጥ የስድብ ቃል በመናገር በእስራኤል አምላክ ላይ አፈዙ። “በዚያ ቀንም” (ቍ 6) የሚለው መግለጫ እግዚአብሔር ስሙን ለመጠበቅ ሲል ስለ ሕዝቡ ለመበቀል በቍርጠኛነት የሚነሣበትን ጊዜ ያመለክታል። ትንቢቱ በተፈጸመ ጊዜ መለስ ተደርጎ እንዲታወስ ይደረጋል፤ ይህም የእስራኤል አምላክ እውነተኛና ብቸኛ መለኮት መሆኑን ይመሠርታል (ከ45÷21 ጋር ያነጻ)።

7-10 ይህ የሚያስፈነድቅ ምንባብ የ40÷1-11ን ሐሳቦች ያስተጋባል። በዚህ ክፍል ነቢዩ በጣም ጠቃሚ የሆኑ በርካታ ዋና ሐሳቦችን በአንድ ላይ ያቀርባል፤ እነዚህ ዋና ሐሳቦች ሰላምን፤ ድነትንና የእግዚአብሔርን መንግሥት አንድ አድርገው የሚያሳዩ ሲሆኑ፤ የክርስቶስ ሥራ እነዚህንና ሌሎችን በረከቶች ሁሉ ለእግዚአብሔር ሕዝብ ማስገኘቱን ያሳስባሉ። ይህ ሐሳብ የእግዚአብሔር አገልጋይ የሚቀበላቸው መከራዎች የተገለጹበትና የመከራዎቹ ትርጉም ምን እንደ ሆነ በሚገባ ከተብራራበት ከአራተኛው የአገልጋዩ መዝሙር (52÷13-53÷12) በፊት መጠቀሱ ምንኛ ተገቢ ነው!

ቍጥር 9 ጽዮን ወደፊት የፈራረሰች ከተማ እንደምትሆን ያሳስበናል። በደስታ መዝሙሮች በእግዚአብሔር ማጽናናትና የመቤዝቸት ሥራ ሐሄት ያደረገ እምነት እነዚህን ተስፋዎች የእኔ ናቸው ማለት ይችላል። “የተቀደሰ ክንዱን” (ቍ 10) የሚለው መግለጫ ወደ 51÷9 መልሶ ይወስደናል። ይህም የእርሱ ነቢይ ላቀረበው ጸሎት እግዚአብሔር የሰጠው መልስ አካል ነው። ይህ ማራኪ የድነት ሥራ እስራኤላውያን ከግብፅ የባርነት ቀንበር ነጻ ሲወጡ እንደ ታየው ሁሉ በይፋ የሚፈጸም ነው።

11-12 “ተለዩ” የሚለው ቃል አስቸኳይ ጥሪን የሚያመለክት ቢሆንም፤ ከባቢሎን መውጣት ከግብፅ የመውጣትን ያህል (ከ10 12÷33:39) በችኩላ እንዲደረግ የሚያስገድድ ነገር የለበትም። የሚያስገረመው ነገር ባቢሎን “እዚህ” ሳይሆን “እዚያ” ተብላ መገለጹ፤ ነቢዩ በይሁዳ እንጂ በባቢሎን ውስጥ ሆኖ እንዳልተናገረ የሚያመለክት መሆኑ ነው።

ሥርዐታዊ መንጻት በተለይ የቅዱሱን ቤተ መቅደስ ዕቃዎች ለሚያንጉዙ ካህናት በጣም አስፈላጊ ነገር ነው። (ከ2ነገ 25÷14-15፤ ከዕዝ 1÷5-11 ጋር ያነጻ)። የእግዚአብሔር ዐላማ የቤተ መቅደሱን መልሶ ግንባታ የሚያካትት መሆኑ ግልጽ ነው። እግዚአብሔር ይህን ቅዱስ ጉዞ ከፊትም ሆነ ከኋላ ደጀን ሆኖ እንደሚጠብቅ የሚገልጽ እጅግ በጣም የሚያጽናና ቃል በዚህ ክፍል መዝጊያ ላይ ተጠቅሶአል (ከዘፀ 13÷21-22፤ 14÷19-20 ጋር ያነጻ)።

በ50÷4-9 ላይ ከተጠቀሰው ሦስተኛው የአገልጋዩ መዝሙር ቀጥሎ ወደዚህ ወደ አራተኛው መዝሙር የሚያልፍ ተርጓሚ፤ ሊቀ ካህናቱ በስርየት ቀን ከቅድስት ወደ ቅድስት ቅዱሳን ሲያልፍ የሚሰማው ዐይነት ስሜት ሳይሰማው አይቀርም። ይህ መዝሙር ዐዲስ ኪዳን ከሚሰጠው ፍቺ አንጻር ብቻ ሳይሆን፤ ወደ እኛ ከመጣበት ዐውድ አንጻር ጭምር በሙሉ ክብሩ መታየት ይኖርበታል። ቀደም ሲል (51÷1-52÷12 ይመ) ይህ የመጀመሪያ ክፍል ታላቅ እመርታ ላይ መድረስን እንደሚጠብቅ ማብራሪያ ሰጥተንበታል። በ53÷1 ላይ የተጠቀሰው “የእግዚአብሔርን ክንድ” የሚለው በጣም ጠቃሚ ሐረግ በ51÷9 እና በ52÷10 ላይ ተስፋ የተደረገ መሆኑ ልብ መባል አለበት።

የመዝሙሮቹን ፍች አስመልክቶ በጥቅሉና በተለይም ስለ አራተኛው መዝሙር አያሌ ነገሮች ተጽፏል። ስለ መጀመሪያዎቹ መዝሙሮች የተባለው ነገር ምንም ይሁን ምን፤ እኛ ይህ ክፍል ሙሉ በሙሉ በተለይ ግለሰብን የሚመለከት ሆኖ በኢየሱስ ፍጻሜውን እንዳገኘ አድርገን እናየዋለን። ምንም ያህል ዋጋ የሚያስከፍል ቢሆን፤ ለእግዚአብሔር ፈቃድ የመታዘዝ መርሐችን የሚያሳስበው የኢየሱስ ደቀ መዝሙር የተሸከመው መስቀል በግል ለክርስቲያኖች፤ በአጠቃላይ ደግሞ ለቤተ ክርስቲያን እንደሚውል በጉልሕ ይታያል። ይሁን እንጂ

በዚህ ምንባብ ላይ በዐጭሩ የተመለከቱት የስርየት ፋይዳ ያላቸው የአገልጋዩ መከራዎች ልዩ ለሆነው አገልጋይ ለኢየሱስ ብቻ ነው።

13-15 በድጋሚ ልክ በ42፥1 ላይ እንደ ተጠቀሰው እግዚአብሔር ለአገልጋዩ ትኩረት ሲሰጥ ይታያል። የአገልጋዩ ጥበብ መሠረቱ በከፍተኛ ደረጃ ራስን መካድ ሲሆን፤ ይኸውም በእግዚአብሔር የተወሰኑትን ዐላማዎች በሙሉ መቀበልና እነርሱን በሥራ ላይ ለማዋል የሚያስችሉ ቃላት የማይገልጽቸውን የመከራ ቀንበሮችን ጭምር ለመሸከም ፈቃደኛ ሆኖ መገኘት ማለት ነው። እዚህ ላይ የእግዚአብሔር ጥበብና የሰው ጥበብ ሙሉ በሙሉ ኅብረት ሲፈጥሩ ይታያል። የአገልጋዩን ክፍ ክፍ ማለት የሚያረጋግጡትን ሦስት መግለጫዎች ትንሣኤውን፤ ዕርገቱን ወይም ዳግም ምጽአቱን ያመለክታሉ አልንም አላልንም በእጅጉ አጽንዖታውያን ናቸው። ወደ ውርደትና ሥቃይ ትንቢት እየተቃረበን ስንመጣ በትንቢት የተነገረው ውዳሴ በእጅጉ ርግጠኛነት አለው።

የአገልጋዩ ተመልካቾች ሁለት አስደናቂ ልምዶች ይኖሯቸዋል፤ አንደኛው ከስቄቃ ጋር የተቀላቀለ ሲሆን፤ ሁለተኛው ደግሞ ቢያንስ በአምነት ለሚቀበሉት ደስታን የሚሰጥ ነው። የመከራ ዋና ሐሳብና ተከትሎ የሚመጣው ክብር ተመልካቾች በአንድ ቦታ ላይ ቆመው ሲያዩ ከፈጠረባቸው ስሜት አንጻር መሆኑ እዚህ ላይ ቀርቦአል። “ገናና ይሆናል” የሚለው ብርቱ ቃል የተነገረበት ምክንያት በሚከተሉት ቃላት ማብራሪያ ያገኛል ምክንያቱም የአገልጋዩ ሰውነት ገጽታ የሰው አስከፃይ መስል ድረስ የተቀበለውን መከራ በሚደንቅ ሁኔታ ይገልጻል። ከዚህ ነጥብ በመነሣት የተገለጸው ተመክሮ ሙሉ በሙሉ አካላዊ ብቻ እንደ ሆነ መገመት አይኖርብንም፤ ምክንያቱም የመከራ ተቀባዩ ጥልቅ ሥቃዮች በገጽታውና በሰውነቱ ቅርጽ ላይ በሚያስከትሉት ጉዳዮች ይታያሉ።

“ያስደንቃል” የሚለው ቃል ካህናቱ ወመሥዋዕታዊ ቃና ስላለው በኋላ ላይ በምንባቡ ተጨማሪ የመሥዋዕት ነክ ቋንቋዎች እንደሚኖሩ እንደናስብ ይዘጋጃል። በእነዚህ ሦስት ጥቅሶች ውስጥ ለሁሉም የጋራ የሆነው “ያስደንቃል” የሚለው ቃል ከመከራዎቹ ይልቅ በአገልጋዩ ላይ የሚደርሱት መከራዎች ከሚያስከትሉበት ችግር ጋር የሚያያዝ ነው። እንዲሁም የመሥዋዕትነት ሥራውን ከአስራአል ጋር ብቻ ሳይሆን በጥቅሉ ካንላም ጋር ያያይዘዋል። ክፍ ክፍ ማለቱ በሁሉም ላይ ፍጹም ሉዐላዊነት እንዲኖረው ያደርጋል፤ ነገሥታትም እንደዚህ ባለው ታይቶ በማይታወቅ መገለጥ ፊት ከመናገር ይልቅ በከፍተኛ አክብሮትና ጉጉት የሚለውን ለማየትና ለመስማት ጸጥ ይላሉ። በመጀመሪያ ኢሳይያስ በተጠራበት ጊዜ የተነገሩት ተስፋ አስቈራጭ ቃሎች (6፥9-10) የተገላበጠ ሆኖ አስደናቂ ነገር በዚህ ክፍል መጻፉን አስተውሉ።

53፥1-3 በቁ. 1 እና በምዕ 52 የመዝጊያ ጥቅስ መካከል ያለው የጠበቀ ትስስር ሳይሰተዋል የሚታለፍ አይደለም፤ የምዕ. 52ን መጨረሻ ከዚህ ምዕራፍ ጋር ለሚያፋቱ ሰዎችም ችግር ይፈጥርባቸዋል። በ52፥14-15 ላይ የተመለከቱት ሁለቱ አስደናቂ ሁኔታዎች ማለትም ከደረሰበት መከራዎች ውስጥ አንዱም እንኳ የማይገባው የእግዚአብሔር ጠቢብ አገልጋይና በሰዎች እጅግ በጣም መናቁን ተከትሎ የመጣው ክፍ ክፍ ማለቱ፤ የእነዚህን ነገሮች ዘገባ በሚሰሙት በብዙ ሰዎች ዘንድ አድናቆትን ወይም ጥርጣሬን ይፈጥራል። እግዚአብሔር ነገሮችን የሚያደርግበት መንገድ ብዙውን ጊዜ ለሰዎች ትርጉም የሚሰጥ አይመስልም (ከ55፥8-9፤ ከ1ቆሮ 1፥18-31 ጋር ያነጻ)። ይሁን እንጂ የእግዚአብሔር ንጹህ ዐድሮ የሚገኘው በመስቀሉ ላይ ነው፤ ነቢዩ በ51፥9 ላይ ላቀረበው ጸሎት የመጨረሻው መልስም ከዚህ ላይ ይገኛል፤ ይህም በ52፥10 በዐዲሱ ዘፀአት ንግርት ላይ አስቀድሞ የተነገረው ነው።

በቁ. 1 ላይ ተናጋሪዎቹ አሕዛብ ናቸው ወይስ እስራኤላውያን (በነቢዩ ተወክለው እየተናገሩ ያሉት ምናልባትም የኋለኞቹ ናቸው)? የአገልጋዩ ሥራ ሰፊ አድማስን ለሚሸፍን ሕዝብ ይጠቅማል (ከ42፥6፤ 49፥6 ጋር ያነጻ)። በዐውዱ ውስጥ ሕዝቦችና ነገሥታት (52፥15) በመጀመሪያ በአስደናቂው መገለጥ ፊት ጸጥ ማለታቸው ተገቢ ቢመስልም፤ በኋላ ግን አግባብ ያለው ምላሽ መስጠት ይገባቸዋል። “የእግዚአብሔር

ክንድ” የገይሉ መግለጫ ነው። ስለሆነም በ51፥9 ላይ ነቢዩ ላቀረበው የውክልና ጸሎት ይህ መገለጥ መልስ ይሰጣል።

ቊጥር 2፤ የ4፥2ን ሐሳብ የሚያስተጋባና ከእርሱም ጋር የሚነጻጸር ነው። ጥቅሱ በሙሉ አገልጋዩ ከወጣትነቱ ጀምሮ ተቃራኒ ሁኔታዎች እንደሚገጥሙት ያመለክታል። በርግጥ የኢየሱስ ማንነት እርሱ በኖረበት ዘመን በነበረው የሰዎች አካባቢያዊ ሁኔታ ሊገለጽ አይችልም፤ በእርሱ ዘመንም ይህ አካባቢያዊ ሁኔታ፤ መንፈስ ዐጃሽ የሆነው የእግዚአብሔር ቃል ጠል ኖሮበት በትክክል ግንዛቤ የተገኘበትና ተግባራዊ የሆነ ሳይሆን፤ ሕግ አክራሪ ይሁዲነት የገነነበት ነበር። ቁ. 2ለ፤ የእርሱ እውነተኛው ውስጣዊ ውበት ከሰዎች ተሰውሮ እንደ ነበር ያመለክታል፤ ምክንያቱም እነርሱ የተመለከቱት ሙሉ በሙሉ ከሰው አቋም አንጻር ነው። የሰው ቁፍና እግዚአብሔር ለሚያደርገው ምርጫ ፋይዳ የሌለው የመሆኑ መርሕ ከጻዊት ምርጫ ይልቅ (ከ1ሳሙ 16፥5-13 ጋር ያነጻ) ከዚህ ላይ ላቅ ባለ ሁኔታ ተግባራዊ ሆኖአል። እነዚህ ቃሎች መከራዎቹ ባስከተሉበት ጉዳት የተነሣ ውበቱ ለጠፋው አገልጋይ ሊውሉ ይችላሉ (ከ52፥14 ጋር ያነጻ)።

በቁ. 3 ላይ ተመልካቾቹ አገልጋዩን ካለመፈለግ ወደ መናቅና ወደ አለመቀበል ከዚያም ዐልፎ ወደ እርሱ ለመመልከት ወዳስመፈግ ይሸጋገራሉ። “የሕማም” እና “ሥቃይ” ተብለው የተተረጉሙት ቃሎች በትክክል “ሥቃይ” እና “ሕመም” ማለት ናቸው። እነዚህም ምናልባት የታመመን ሰው ወይም የጸና ሕመምን ሊያመለክቱ ይችላሉ (ኤር 15፥18)። ዴሪክ ኪድነር የተባለው ሰው እንደ ጠቀሰው ሌሊው አማራጭ ሐሳብ የሐኪም የበጎ ፈቃድ አገልግሎት ነው፤ ምክንያቱም እርሱም የሕማም ሰውና ሥቃይ ያልተለየው በመሆኑ ራሱን ለእነዚህ ነገሮችና ለመፍትሐአቸው አሳልፎ ይሰጣል (ከማቴ 8፥17 ጋር ያነጻ)።

ሌላ አማራጭ ሐሳብ አለ፤ የቅጣት ዕንስ ሐሳብ በኢሳይያስ ትንቢቶች ውስጥ በ1፥5-6 ላይ ከተጠቀሰው ሰውነትን በጅራፍ ከመገረፍ አንሥቶ በ51፥17-20 ላይ እስከ ተመለከተው የሚደግፈው እስካጣው ሰካራም እስከ ሆነው ሰው ድረስ ብዙ ምስሰሎች አሉት። በዚህ ክፍል የአገልጋዩ ሥቃዮች የቅጣት ባሕርይ እንዳላቸው የተመለከተው፤ በቁ. 4 ላይ እንደ ተጠቀሰው መከራዎቹ የተወካይነት ባሕርይ እንዳላቸው ግልጽ ከመደረጉ በፊት ነው።

4-6 ይህ በአራተኛው የአገልጋዩ መዝሙር ማእከል ላይ የሚገኘው የግጥም ዘለላ በርካታ ጥቅል መለያ ባሕርያት አሉት። የመጀመሪያው የአንደኛ መደብ ብዙ ቊጥር ደግሞሽ ነው። እዚህ ላይ ተናጋሪዎቹ እነማን ናቸው? ምናልባት በመጀመሪያ ዘለላ ውስጥ በግርምት ሲመለከቱ የነበሩትና ከ52፥15 እንደምንረዳው በዋነኛነት አሕዛብ ሊሆኑ ይችላሉ። ከዚያ በመቀጠልም ሥቃይንና ቅጣትን የሚያሳስብ የቃላት ደግሞሽ አለ። ከዚያም ይኸው ምንባብ በቊጥር 6 ላይ ከተመለከቱት በጣም ግልጽ ከሆኑት በአንዱ ምስሰሎሽ አማካይነት በተመልካቹ ኀጢአት ላይ አጽንዖት ያደርጋል። እዚህ ላይ ሙሉ ፈቃደኛነት ያለው ግን ዐላማ ቢስነት የሚስተዋልበት አስቸጋሪ ኀጢአት በምዕላዊ መንገድ ቀርቦአል፤ ይኸውም በፍቅርና በቅድስና ላይ የተሰነዘረ ጥቃት ነው፤ ምክንያቱም መለኮታዊው እረኛ በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ እንደ ተገለጸው ርኅሩኅና አፍቃሪ ምሳያ ነው (ከ40፥11 ጋር ያነጻ)።

ከፍተኛ ዋጋ የሚያስከፍልው ስርየት የዚህን ዘለላ ግጥም ዋና ሐሳብ ያቀርባል። ቊጥር 4ሀ የተቀጣነው በሕመም መሆኑን በተምሳሌት ሲያሳይ ቊጥር 4ለ ደግሞ ታዛቢዎቹ እጅግ አስደንጋጭ በሆነ መንገድ በመሳሳት አገልጋዩ በእግዚአብሔር እጅ የሚሠቃየው በራሱ ኀጢአት ምክንያት ነው ከሚል ማጠቃለያ ላይ መድረሳቸውን ያሳያል። ቊጥር 5 እነርሱ በቊጥር 4ሀ ላይ የተነገረውን ሥቃይ የተቀበለበትን እውነታ አሁን መቀበላቸውን ያሳያል። መወጋትና መድቀቅ ሁለቱም ከስቅላት ድርጊት ጋር ዐብረው የሚሄዱ ቃላት ናቸው። የመጀመሪያው ቃል በቃል የሚወሰድ ሲሆን፤ ሁለተኛው ተምሳሌት ነው፤ ሁለቱም “ቀሳል” በሚለውና በዚህ ጥቅስ መጨረሻ ላይ በምናየው ቃል ይጠቃለላሉ። ሰላምና ፈውስ ኀጢአትን የሚመለከቱት ከእግዚአብሔር መለየት እንደ ሆነና ኀጢአት እንዲሠሩ ያደረጋቸውን ኀጢአተኞች እንደሚያሳሽ አድርገው ነው። ቊጥር 6 ቋንቋውን ያገኘው ከስርየት ቀን

ሃይማኖታዊ ሥርዐት ነው (ከዘሌ 16፥21-22 ጋር ያነጻ)። እግዚአብሔር የሃይማኖታዊው ሥርዐት ባለቤት በመሆኑ (ከዘሌ 17፥11 ጋር ያነጻ)፤ ሊቀ ካህናቱ የሕዝቡን ንጢአት ትእምርታዊ በሆነ መንገድ ወደ ምድረ በዳ በሚለቀቀው ፍየል ላይ የሚያስተላልፍ የእርሱ ወኪል ብቻ ነው።

በመጨረሻም ከቀ. 4-5 ባለው ላይ የመለወጥን ፍሬ ሐሳብ ልብ ልንል ይገባል። ታዛቢዎች በዚህ ጉዳይ ላይ የሰነዝሩትን ደካማ ፍርድ ወደ ጐን ተተው የአገልጋዩ መከራዎች ቅጣት ብቻ ሳይሆኑ የምትክነት ሥራ መሆናቸውን ይቀበላሉ።

7-9 “ተጨነቀ” የሚለው ቃል ከኢየሱስ ለፍርድ መቅረብና ሞት ጋር ተያይዞ መታየቱ ተገቢ ነው፤ ምክንያቱም ክስን የተቀበሉት ሁሉ የተወሰነ ስብአዊ ሥልጣን ነበራቸው፤ በእርሱ ላይ በመፍረዳቸው ምክንያት ሥልጣናቸውን ያለ አግባብ ተጠቅመዋል፤ ወይም ከደሙ ንጹሕ ነን ለማለት እጃቸውን በመታጠባቸው ሌሎች ወደሚገደልበት ቦታ እንዲወስዱት ፈቅደዋል። በዚህ ሁሉ ውስጥ እርሱ ዝም ብሎ ነበር፤ አላገራመረመም (ከ1ጴጥ 2፥23 ጋር ያነጻ)፤ ይህም ከኤርምያስ ጋር ንጽጽርን ብቻ ሳይሆን ልዩነትን ያመለክታል (ከኤር 11፥18-20፤ 12፥1-3 ጋር ያነጻ)። “በማስጨነቅና በፍርድ” የሚሉት ሐረጎች የአንድን ተመሳሳይ ሐቅ ዐብሮ ተጓዥነት ገጽታ የሚያቀርቡ ሁለት ስሞች ናቸው። በርግጥ ፍርዱ ያገለገለው የጭቁና መሣሪያ በመሆኑ ነው። አገልጋዩ ዘር ሳይተካ መሞት ያለበት ይመስላል፤ ይህም ሁኔታ በዚያ ገብረተ ሰብ ውስጥ እንደ መጥፎ ዕድል የሚታይ ነበር። “እንደ ተወገደ” የሚለው ሐረግ ያለ ጊዜው የመጣ ድንገተኛ ሞትን ብቻ ሳይሆን ፍትሐዊውን የእግዚአብሔር ፍርድ አጥብቆ የሚያሳስብ ነው (ከዘፍ 9፥11፤ ከዘፀ 12፥5 ጋር ያነጻ)።

ቀ. 9 ለመረዳት የሚያስቸግርን ሐሳብ ያቀርባል፤ ይኸውም በትክክለኛው ጊዜ የተፈጸመን ደማቅ ትንቢትና የአገልጋዩን ነጻ መውጣት የሚገልጸውን የመጨረሻ ስንኞት የሚያዋቅር ነው። ይህ እንቁቅልሽ በጣም ተጠጋግተው በተነጻጸሩት “ከክፉዎች” እና “ከባለጠጎች” በሚሉት ቃላት ውስጥ ተካትቶል ይታያል፤ የመጀመሪያው ቃል የበለጠ ዐብሮ የሚሄደው ተቀባይነት ከማጣቱ ጋር ሲሆን፤ ሂለኛው ደግሞ በመጨረሻ ላይ ንጽሕናው ከተረጋገጠለት ጋር ነው። በዚህ ጥቅስ ውስጥ የሚታየው ንጽጽር በተመሳሳይ ነገሮች መካከል የተደረገ ሳይሆን፤ ተቃርኖ ባላቸው ነገሮች መካከል የተደረገ ነው ብለን እንድንደመድም እንገደዳለን፤ የመጀመሪያው መሥመር ሞቱ የሰዎች ዕቅድ መሆኑን ሲያመለክት፤ ሁለተኛው ደግሞ የመለኮታዊውን ትእዛዝ ጣልቃ ገብነትና ሽግግር ያመለክታል። በርግጥ ይህ በደመቀ መልኩ በኢየሱስ መቀበር ተፈጽሞአል (ማቴ 27፥57-60)። የአገልጋዩ ፍጹም ንጽሕናም በስንኞት መጨረሻ ላይ ተረጋግጦአል።

10-12 ቀ. 10ሀ ግላዊ ጽድቅን በሚመለከት ጭፍን ያለ ነገርን በማቅረብ የእነዚያን መከራዎች (ቀደም ሲል በቀ. 4-6 የተነገረ ሲሆን፤ በድጋሚ በቀ. 12 ለ ላይ እንዲመለከቱት ይገባል) የምትክነት ባሕርይ እስክናስታውስ ድረስ በጣም ሊያስደነግጠን ይችላል። ስለዚህ እግዚአብሔር ክፉ አድራጊ ሆኖ አይታይም፤ ይልቁን በሚያስደንቅ ሁኔታ ለጋስ አምላክ ሆኖ ይታያል።

ቀ.ጥር 10ለ-11 በ52፥14-15 ላይ ተጠቀሰውን ያሳስበናል፤ ምክንያቱም ከመከራ በኋላ ድል መኖሩን፤ የአገልጋዩ የስርየት ሥራ የሚጠናቀቀውም በሞትና ከዚያ ሞት ባሻገር በሚጀመረው ዐዲስ ሕይወት መሆኑን ያመለክታል። “የንጢአት መሥዋዕት” የሚለው ሐረግ ለእግዚአብሔር ዕዳ መክፈልንና መሥዋዕት ማቅረብን ስለሚያካትት በተለየ መልኩ ፍጹምነትን አጉልቶ ሊያሳይ ይችላል። መሠራት ሲገባው ሳይሠራ የቀረ ምንም ነገር የለም፤ ሥራው ተጠናቅቆአል።

ቀ. 11ሀ “ሥቃይ” እና “ብርሃን” የሚሉትን ቃላት ከማነጻጸሩ በተጨማሪ ቀደም ሲል (ቀ. 10) “ዕድሜውም ይረዝማል” በሚለው ሐረግ ስለ ትንሣኤ እንደሚናገር በጣም ግልጽ በሆነ መንገድ ተመልክቶአል። በርግጥ “ዘፍን ያያል፤ ዕድሜው ይረዝማል” የሚለው መግለጫ ከቀ. 8 ሐ እና መ መሥመርች ላይ ካሉት ስንኞች ጋር ንጽጽር እንዲደረግበት የታሰበ ይመስላል። እዚህ ላይ ያለው ሐሳብ የሥቃይ ሰው መካሡን ከሚገልጸው በመዝ 22 ላይ “የኋለኛው ትውልድ

ያገለግለዋል” (መዝ 22፥30) ከሚለው ክፍል ጋር ተመሳሳይነት አለው። በዚህ ዐውድ ውስጥ አገልጋዩ የሚታየው እንደ አስተማሪ ሳይሆን እንደ አዳኝ ነው።

እኛን ያጸደቀን “በዕውቀት” ሳይሆን መተላለፋችንን በመሸከም ነው። ይኸውም እኛ የዳንነው እንዲሁ በመገለጥ ሳይሆን፤ በዋነኛነት በቤዛነቱ ሥቃይ ነው። እንደዚህ ከሆነ በአይታ ውስጥ ያለው በተግባር የተፈተነ የእምነት ዕውቀት ነው፤ እኛም እዚህ ላይ ጳውሎስ ጽድቅ በኢየሱስ ክርስቶስ ደም፤ በእምነት እንደሚገኝ ለሚያስተምረው ትምህርት በጣም ጠቃሚ ዳራን እናገኛለን።

የክርስቶስ ጽድቅና ከዚህም የተነሣ ንጢአት የሌለበት መሆኑ፤ ምትክ ለመሆን ያበቃው መሠረት ነው። የቀ. 11 የመጨረሻ ሐረግ የዚህን ጽድቅ ነባራዊ መሠረቶች ያስቀምጣል፤ ይህ ጸድቅ በሆነው ፈራጅ በእግዚአብሔር ፊት የተገኘው ዐዲስ ቦታም አገልጋዩ በመከራው ያስገኘው እንጂ እኛ በሠራነው ወይም በምንሠራው ሥራ የተገኘ አይደለም።

የቀ. 12 የመክፈቻ አረፍተ ነገር እግዚአብሔር አገልጋዩን የሚያከብረው በታማኝነት በሚሠራው ሥራ መሆኑንና አገልጋዩም በፈንታው ከጦር ሜዳ ያገኛቸውን ምርኮዎች ለሌሎች እንደሚያከፋፍል ያሳያል። በርግጥ በክፍሉ ውስጥ ዐዲስ ሐሳብ ያስተዋውቃል። ምክንያቱም በሌላ ቦታ ላይ እንዲህ ዐይነት ወታደራዊ ቋንቋ ጥቅም ላይ አልዋለም። የክርስቶስ ሥራ በመንፈሳዊ ጠላቶች ላይ ድል የማድረግንና ምርኮውንም በእርሱ ለጸኑት ሰዎች የማከፋፈልን ውጤት የሚያመጣ ነው (ከኤፌ 4፥8፤ 6፥10-17 ጋር ያነጻ)። አንዳንዶች በፊል 2፥7 ላይ “ራሱን ባዶ አደረገ” የሚሉት ሲማዊ ሐረጎች በመሆናቸው፤ በዚህ ጥቅስ መሠረት መተርጎም ያለባቸው፤ “እርሱ ራሱን አፈሰሰ” ተብሎ ነው በማለት ይከራከራሉ። ሁለቱም ምንባቦች ለእግዚአብሔር ፈቃድ ሙሉ በሙሉ ራሱን መተውና መስጠት የሚለውን ሐሳብ ይዘዋል።

የቀ. 12 የመጨረሻዎቹ ሦስት ሐረጎች ማጠቃለያ ይሰጣሉ። አገልጋዩ ከክፉ አድራጊዎች ጋር የተቆጠረው በሚታየው አካሉ ላይ በደረሰው ሞት ብቻ ሳይሆን፤ (በአመት በሥቃይ 15፥27 ላይ ከተሰጠው የማጥኛ ጽሑፍ ጋር ያነጻ)፤ ምንም ትርጉም አጠቃላይ ገለጻ ጭምር ነው (ሉቃ 22፥37)። ምንም ንጢአት የሌለበት ሆኖ ሳለ በሰዎች ንጢአት ተከሶ ቅጣታቸውን ራሱ ተሸከመ። ከዚህ ባሻገር በሥቃዮቹ ፍጻሜ ላይ በመመሥረት የምልጃ አገልግሎትም አለው። ይኸውም እግዚአብሔር ነጻ ባወጣ ጊዜ እንኳ፤ እርሱ አሁንም ሕዝቡን ለማገልገል ግድ አለው ማለት ነው።

በ44፥28 ላይ “ቂርስ . . . ” የሚለው ስም በክብርና በሚመስጥ መንገድ እርሱ ከመምጣቱ ከረጅም ዘመናት በፊት ተገልጦአል። አሁን በመመልከት ላይ ያለነው ምንባብ ስለ ክርስቶስ ሥራ እጅግ ግልጽ በሆነ መንገድ ይናገራል፤ የቂርስ ስም መታከሉ ስለ እርሱ መገለጥ (ስለ ክርስቶስ መገለጥ) ሊጨምር የሚችለው በጣም ትንሽ ነገር ነው።

ሠ. እግዚአብሔር ለኢየሩሳሌም ያቀደው መጻኢው የክብር ዘመን (54፥1-17)

በኢሳይያስ 53 እና 54 መካከል ያለው የሁኔታ መለዋወጥ ድንገተኛ ነው። የአገልጋዩ ሥራ ተጠናቅቆ ይታያል። ይሁን እንጂ በኢሳይያስ 53፥10-12 ላይ የተተነበየው አስገራሚ የሆነው ድል በ54፥1-10 ላይ የዐዲሱን ዘመን መምጣት ወደሚያበሥር የምስጋና መዝሙር ይለወጣል።

1-3 እግዚአብሔር ለሠራው ታላቅ ሥራ ብቸኛው ተገቢ ምላሽ በትክክል እዚህ ላይ ተጽፎ የምናገኘው ዐይነት ከደስታ የመነጨ ምስጋና ማቅረብ ነው (ከ12፥5፤ 26፥1፤ 35፥10፤ 42፥10-11፤ 61፥10-11 ጋር ያነጻ)። በብሉይ ኪዳን ባህል ልጅ አለመውለድ እጅግ በጣም አሳፋሪ ሁኔታ ነው። ነቢዩ አስቀድሞ በ50፥1-3 ላይ እንደ ገለጸው በእግዚአብሔርና በሕዝቡ መካከል ፍቺ እንዳልነበረ አመልክቶአል። በምርኮው ሰብብ ከተፈጸመው ጊዜያዊ መለያየት በኋላ እስራኤል ከመጀመሪያዎቹ ዘመናት ይልቅ በጣም ብዙ ልጆችን ትወልዳለች።

ዘይቤአዊው አገላለጽ የተወሰደው ከዘላኖች አናኗር ሲሆን፤ ይህም ለአብርሃምና ለቤተ ሰቡ የተሰጡት ተስፋዎች (ዘፍ

12፥1-3፤ 28፥13-14) በነቢዩ አሕምሮ ውስጥ ይመላለሱ እንደ ነበር የሚያሳስብ ነው። የቤተ ሰቡ ድንኳን መስፋፋት አለበት፤ ብሉም መጠንክር ያስፈልገዋል። ዘፍጥረት 28ን ሳያውግ እንደሚታወቅ የሚገመተው ክፍል “አላፊ” ተብሎ በመተርጎሙ፤ እዚያም ላይ በዚሁ መልክ ጥቅም ላይ ውሎ እናገኛለን። “መንግሥታትን ይወርሳሉ” የሚለውን ሐረግ በሌላ ቦታ በብሉይ ኪዳን ውስጥ የምናገኘው በዘዳግም መጽሐፍ ውስጥ ብቻ ሲሆን፤ በሁለቱም ስፍራዎች የተጠቀሰው የከነዓንን በእስራኤል መያዝ ለማመልከት ነው። ይህም በመጀመሪያ የሚናገረው ከምርኮ መልስ የተቋቋመው በይሁዳ የሚገኘው አንስተኛ ማኅበረ ሰብ ቀስ በቀስ እየተስፋፋ እንደሚሄድ ነው፤ ይሁንና ከዚህ የበለጠ የሰፊ ትርጉም መስጠት ይቻላል።

4-8 ትዳሯ የታደሰላት ሚስት ተምሳሌት በዚህ ክፍል እየጐላ ይሄዳል። ሰዎች ብዙውን ጊዜ በአካላቸው ላይ ከሚደርስ አደጋ ይልቅ ውርደትን ያፈራሉ። የወጣትነታቸው ንፍረት በግብፅ የበርነት ቀንበር ሥር የኖሩበት ዘመን (ከዘመን 11፥1 ጋር ያነጻ) ወይም፤ ምናልባት በአሦራውያን አገዛዝ ሥር የተሠቃዩበት ዘመን ሲሆን ይችላል፤ መበለትነት የምርኮውን ጊዜ የሚያመለክት ነው። በቀ. 5 ላይ የሕዝቡ ባል ስለ ሆነው እነርሱ እንዲያስቡ ነቢዩ ያበረታታቸዋል። እዚህ ላይ ከስድስት ያላነሱ ስያሜዎችና መግለጫዎች በአንድ ላይ የላይሱ ሲሆን፤ ሁሉም የእግዚአብሔርን ታላቅ ንግድና ሞልቶ የሚፈስስ ጸጋ የሚያመለክት ሥዕልን የሚያጐሉ ናቸው። እርሱ ወደ ራሱና ወደ ምድራቸው ለመመለስ ዐቅምም ሆነ ፈቃድ አለው።

ማብራሪያዎች የራሳቸው የሆኑ ውሳኔዎች አሏቸው። ሁለቱም ተምሳሌቶች መንፈሳዊ ትምህርቶችን የሚያስተምሩ ቢሆኑም እንኳ፤ እግዚአብሔር በምንም መመዘኛ ሚስቱን ጥሎ እንደሚሄድ ባልና ፍትሕን እንደሚያዛባ ዳኛ ተደርጎ (ሉቃ 18፥1-8) ሊታሰብ አይችልም። ተደጋግሞ የተነገረው ለጥቂት ጊዜ የሚለው ሐረግ ግዙብን ያመሰግናል፤ ይህም ግዙብ ለራሳቸው ለሰዎቹ ረጅም ዘመን ይመስላል፤ ከእግዚአብሔር ዘላለማዊ ቸርነት አንጻር ሲታይ ግን ተከታታይ ሁኔታ ብቻ ነው።

9-10 ኢሳይያስ ዋና ሐሳቡን ከሁለቱ ማለት ከታሪክና ከተፈጥሮ አኳያ አንጥሮ በማሳየት፤ የእግዚአብሔርን መሐላ ከዘፍጥረት 8፥22 ድንገር ጉርፍ መጥለቅለቅ ተስፋ ጋር ያነጻጽራል፤ ይህ ራሱም ከሰው ዘር ተፈጥሮአዊ አካባቢ ጋር የተዛመደ ሲሆን የተራሮችን ማጣቀሻነት ያመለክታል። ለአይሁድ የአገራቸው ኩረብቶች ገንገው የሚታይበት መላእክም እንኳ፤ በቃሉ ዋስትና ከተገባው ፍቅር አንጻር ሲታይ (ከማር 13፥31 ጋር ያነጻ) ዘላቂነት የሌለው ሆኖ ይገኛል። በሰዎች መካከል የተፈጠረ ግንኙነት ጥንካሬ የሚጨምረው በቃል ኪዳን ቃላት በደንብ ሲታሰር ነው። “ሄሴድ” የሚባለው ማራኪ የዕብራይስጥ ቃል እዚህ ላይ ጽኑ ፍቅር ተብሎ ተተርጉሞአል።

11-15 በቀ. 10 ላይ የተጠቀሰው “የሰላም ቃል ኪዳን” የሚለው መግለጫ (ከሕዝ 34፥25-31 ጋር ያነጻ) በዚህ ክፍል ተብራርቶአል (በተለይ ቀ. 13 ይመ)። እግዚአብሔር ከሕዝቡ ጋር የገባው ቃል ኪዳን፤ ባል ለሚስቱ እንደሚያደርገው ዐይነት እርሱ ለሕዝቡ ከላለ እንደሚሆን ያመለክታል። በርግጥ የጋብቻ ምስያ እዚህ ላይ አለ፤ ኤቶን የተባለው ሰው እንደሚያመለክተውም የጽዮን በጌጣጌጦች መንቁጥቁጥ የንጉሡ የእግዚአብሔር ሙሽራ በመሆኗ ከምታደርገው ከፍተኛ ዝግጅት ጋር ሊያያዝ ይችላል። በርግጠኛነት ራሕ 21፥10-27 ዐዲሲቷን ኢየሩሳሌም የሚያሳየው በቀ. 2 ዐውድ ውስጥ ነው።

ይህ የሰላም ቃል ኪዳን በኤር 31፥31-34 ላይ ከተጠቀሰው ዐዲስ ኪዳን ጋር አንድ ላይሆን ይችላል። ይሁን እንጂ ከዚህ ጋር ጠቃሚ የሆነ ትስስር አለው፤ በእርሱ በኩል፤ እርሱ በግሉ በሚያስተምረው ትምህርት አማካይነት ሕዝቡ እግዚአብሔርን ያውቃሉና። ስለዚህ ቀ. 13 ክርስቶስንና ደቀ መዛሙርቱን (ከዮሐ 6፥45 ጋር ያነጻ) እንደሚያመለክት ተደርጎ ሊጠቀስና ከእነርሱ ጋር ሊዛመድ ይችላል። በእግዚአብሔር ፍርድ ምክንያት ለረጅም ጊዜ በጠላቶች ክፉትና ፍርድ ሥር ስትማቅቅ የነበረችው ከተማ ኢየሩሳሌም ከሚለው ስሟ ጋር በሚጣጣም ሁኔታ ዐዲሱ ጽድቅ በሚያስከትል ውጤት የተነሣ የሰላም ቦታ ትሆናለች። ስለ መሰሊኩ ምንም የተጠቀሰ ነገር የለም፤ ይሁን እንጂ ጽድቅና ሰላም ተጠጋግተው መገኘታቸው 9፥7፤

11፥1-9 ላይ የተጠቀሰውን ክፍል ያሳስበናል። ይህ ሁሉ የሚሆነው በዐዲሱ የእግዚአብሔር መንግሥት ውስጥ ነው። ይሁን እንጂ ከተማዬቱ ሙሉ በሙሉና በአስተማማኝ ሁኔታ የተጠቀሰውን ያህል አሁንም እርሷን ለማጥፋት የታቀደ ክፉት አለ፤ ይኸውም በሰይጣን አነሣሽነት ብዙ ጠላቶች በቤተ ክርስቲያን እንደሚነሡባት የሚያሳይ ነው።

16-17 በቀ. 15 ላይ እግዚአብሔር በሕዝቡ ላይ አጥፊውን እንደሚያልክ ቃል ገብቶአል፤ እዚህ ላይ አጥፊዎቹ መንግሥታት የተፈጠሩት በእርሱ መሆኑን ይናገራል። እነርሱ በእርሱ ንግድ ሥር ናቸው፤ ድርጊታቸውም በሉዐላዊ እጅ የተገደበ ነው። የእስራኤል ጽድቅ (ቀ. 14) የተገኘው ከእርሱ በመሆኑ፤ አካላዊው ጥቃት ብቻ ሳይሆን የሚቀርብባት ግብረ ገባዊ ክስም ይሻራል። ከዚህ በኋላ ሕዝቡ ወደ ርስታቸው ይገባሉ (ዘፍ 4፥21)። “አገልጋይ” የሚለው ቃል ከምዕ 41-53 ባለው ክፍል ውስጥ ሃያ ጊዜ ተጠቅሶአል፤ ነገር ግን በምዕ 54-66 ላይ ሉዐላዊው አገልጋይና ልዩ ሥራው የሆነው መለኮታዊ አገልጋሎት የተገለጠ በመሆናቸው፤ የቃሉንም ነጠላ ቍጥር አገባብ ለዘላለም የራሱ ስለደረገው በዚህ መጽሐፍ ላይ ዳግመኛ በነጠላ ቍጥር ከቶ አልተከሠተም።

ረ. የእግዚአብሔር የጸጋ ቃል ለጋስነትና ኃይለነት በሥራ ላይ መዋሉ (ውጤታማነቱ) (55፥1-13)

1-5 ድምፁ ምናልባት በቅርብ ምሥራቅ የሚገኝ የውሃ አስቀጅ ድምፅ ወይም በሰውኛ የተገለጸው ጥበብ (ምሳ 9፥1-6) ድምፅ ሊሆን ይችላል። ከሁለት አንዱ ትክክል ነው፤ ምክንያቱም ኢሳይያስ ከተፈጥሮና ከባህል ምሳሌዎችን ተጠቅሞ ሐሳቡን በማብራራት ረገድ የታወቀ ሰው ነው። በርግጥ እኛ ሁለቱም ሐሳቦች መጉላታቸውን ልንለይ እንችላለን። ምክንያቱም ውሃ ቀጂውም ጠቢብ አማካሪ ነው።

ውሃ አስቀጅነት በቅርብ ምሥራቅ አገሮች ውስጥ የተለመደ የንግድ ተግባር ነው። ይሁን እንጂ እግዚአብሔር በነቢዩ አማካይነት በባቢሎን ባለው ሕዝብ ውሃ ብቻ ሳይሆን ዋጋቸው ከውሃ የሚወደድ መጠጦችን ይሰጣቸዋል፤ ወዳዘጋጀው ግብዣም ይጠራቸዋል (ሉቃ 14፥15-24)። ቀ. 2 ምናልባት ሕዝቡ በባቢሎን ተረጋግቶ የመቀመጥ ጉዳይ ያሳስባቸው መሆኑን ያወጣል። ቱክስቶን የተባለው ጸሐፊ እንዳስቀመጠው “ነቢዩ ሕዝቡን አይለምንም፤ ወይም ከእነርሱ ጋር አይከራከርም፤ በርግጥ ይህ ሁሉ ያጠግባችኋል ያረካችኋል? የደክሞችሁት ለዚህ ነው? ብሎ ሲጠይቅ ሳለ፤ በቸልተኝነታቸው ላይ ዕረፍት የሚነሣ ጠጠር ይወረውራል።” በሚያስቸኩል ቃልም፤ “ስሙ እኔን ስሙኝ” ይላል።

ቀደም ሲል ከዳዊት የዘር ሐረግ እንደሚመጣ ተስፋ ስለ ተሰጠው መሲሕ የሚናገረው ይህ ምንባብ በሐሥ 13፥34 ላይ የክርስቶስን ትንሣኤ አስመልክቶ ጳውሎስ ጠቅሶታል፤ በተነሣው ንጉሣዊ የዘር ሐረግም የዚህ ምንባብ ተስፋዎች ዘላለማዊ ብሎም የመጨረሻ ፍጻሜያቸውን አግኝተዋል።

በዳዊት ዘመነ መንግሥት የእስራኤል መንግሥት በስፋቱ የመጨረሻው ደረጃ ላይ ደርሶ ነበር። ዳዊት ጌታን በታማኝነት የሚያመልክ በመሆኑ፤ በግዛቱ ለነበሩት ሰዎች ሁሉ ታማኝ እግዚአብሔርን የሚያመልክ ሰው፤ ለእግዚአብሔር እውነትና እርሱ ራሱም (እግዚአብሔር) መሪያቸው ለመሆኑ ምስክር ነበር። እርሱ ራሱ የመሲሕን፤ የነቢይነትንና የንጉሥነትን ተግባር አስቀድሞ ተስፋ አድርጎአል። እዚህ ላይ እንደ ተገለጸው እግዚአብሔር ለሕዝቡ የወደፊት ሁኔታ ባለው ዕቅድ መሠረት ግዛቱ አሁንም እየሰፋ ይሄዳል። ከምድር ዳርቻዎች የሚገኙ ሰዎች ወደ ጽዮን ይመጣሉ (ከ2፥1-5፤ 60፥1-14 ጋር ያነጻ)፤ ምክንያቱም እርሷ አምላኳ በሰጣት ውበት ትስባቸዋልችና (ከ54፥11-12 ጋር ያነጻ)።

6-7 በቀ. 1-3 ላይ ያለው ጥሪ ብርቱ የግብረ ገብ አጽንዖት ተሰጥቶበት እዚህ ላይ ተደግሞአል። ቀደም ሲል በራስ ፈቃድ የተከናወነው መባከን አጽንዖት የተሰጠው ጉዳይ ሲሆን፤ እዚህ ላይ ትኩረት የተሰጠው ክፉቱ ነው። ቀ. 6 ተስፋንና ማስጠንቀቂያን ያመለክታል። የተሰጠው ጊዜ ያልተወሰነ ባለመሆኑ፤ በዚህ ጥሪ ውስጥ አስቸኳይነት አለ። በአኗኗርና በተቀመጡት የጠባይ መለኪያዎች መሠረት ንጢአተኛው ተሳስቶአል፤ ስለሆነም ንስሐ ውስጣዊውን ማንነትና ውጫዊውን

ሥራ መንነት አለበት። ጥሪ የቀረበው እንዲሁ ለሕዝቡ ብቻ ሳይሆን፤ ይልቁንም ለግለሰቡ ነው። የእግዚአብሔር የይቅርታ ተስፋ ተረጋግጦአል።

8-13 የእግዚአብሔር ሐሳቦችና መንገዶች የሚመሩት በጽድቅ ነው፤ የእርሱ ጽድቅና ውጤታማ የሆነው ቃሉ ግብረ ገባዊ ዐላማዎችን ይፈጽማል። ይኸውም ገጠኦችን ከሕሳብ የማዳንና ክፉዎችንም ከመንገዶቻቸው የመመለስ ተግባር ነው። ቍ 10 የተፈጥሮን የማያቋርጥ ዑደት የሚያሳይ ዙረት ሲሆን፤ ለጊዜው ከሰባኪው የተሰወረውን ዐላማም ያሳያል (መክ 1፥5-7)። አጠቃላይ የምግብ እህል የአበቃቀል ሂደት በቍ 10 ላይ ተካትቶአል፤ ያልተካተተ ነገር ቢኖር ዘር የመዝራቱ ሂደት ብቻ ነው (ማር 4፥1-20፤ ዕብ 6፥7-8)። ክፍሉ ስለ እግዚአብሔር ቃል ፍቱን ባሕርይና በእርሱ አማካይነት ስለሚሠራው ጸጋ ያስተምራል።

እግዚአብሔር ያስቀመጣቸው የንስሐ ቅድመ ሁኔታዎች በመሟላታቸው፤ ሕዝቡ ወደ እግዚአብሔር መመለሳቸውም ወደ ምድሪቱ መመለስን በማስቻሉ ነቢዩ ሐሜትና ሰላም ስላለበት ጉዞአቸው መናገር ይችላል። እርሱ ቃል በቃል ስለ ደስታና ስለ ሰላም ከመናገር ወደ ዘይቤአዊው አገላለጽ ያልፍና ስለ ተራሮችና ከራሳቸው ይናገራል፤ ከዚያም ቃል በቃል ወደ ገለጻው ሐሳብ ይመለሳል፤ ምክንያቱም ቍ 13 የሚናገረው ስለ ምድሪቱ ዳግመኛ መታደስ (ይህም በተራው መንፈሳዊ ፍሬያማነትን በትእምርትነት ቢያመለክትም) ነው። ይህ ሁሉ ለእግዚአብሔር ክብርን ለማምጣት ይውላል።

ሰ. ድነት ለተግዱት (ለምስኪኖች) ይሰጣል (56፥1-8)

ከዚህ ላይ በግልጽ እንደሚታየው የመልክአ ምድራዊ ገጽታ ልዩነት አለ። በምዕ 40-55 ላይ መልክቱ የተነገራቸው ሰዎች ከባቢሎን ምርኮ እንዲመለሱ ተበረታተዋል፤ በምዕራፍ 56-66 ላይ ስንመለከት ግን እነዚህ ሰዎች የሚገኙት በከነዓን ምድር ነው። ያ ምድር ምግባረ ብልሹነትና (56፥9-59፥15) ጥፋት የሰፈነበት (63፥7፤ 64፥12) ምድር ነው፤ ከዚህ የተነሣ የእግዚአብሔር የግብረ ገብ መመዘኛዎች ወይም የሕዝቡ ታላላቅ ተስፋዎች በትክክል እውን መሆን አይችሉም። ማንኛውም ነገር የበለጠ ነገር ለማግኘት ይጮኻል፤ በርግጥም ቀደም ሲል በዚህ መጽሐፍ ውስጥ የተሰጡት ታላላቅ ተስፋዎች ከምርኮ በተመለሰው ማግባረ ሰብ ሕይወት ውስጥ ሙሉ በሙሉ እንደሚፈጸሙ አልታሰበም፤ ነገር ግን ተፈጻሚ የሚሆኑት ሙሉ በሙሉ ዐዲስ በሆነው ሥርዐት ነው። ስለዚህ እነርሱ ከራሳቸው ውድቀት ጋር ፊት ለፊት ተፋጥጠዋል፤ ወደ እግዚአብሔር እንዲመለሱና በእርሱ ተስፋ እንዲያደርጉ በዐዲስ መንፈስ እንዲነሣሁ ተደርገዋል።

1-2 ቀደም ብሎ (46፥13) እግዚአብሔር ሕዝቡ ባለማመናቸውና አይቀራ ድነትን ተስፋ አድርጎ የሰጠውን ቃሉን ባለመቀበላቸው ቀጥቷቸዋል። ይሁን እንጂ እዚህ ላይ በሰንበት ትእምርትነት የተመለከተውን ሕጉን አለመጠበቃቸውና አኗኗራቸው ታይቶ (ቍ 1ን ከ5፥14 ጋር ያነጻ)፤ ወቀሣ ተሰንዘርባቸዋል። ነገር ግን በዚህ ክፍል ጽድቅ የሚገኘው በሥራ ነው የሚል ትምህርት አልተሰጠም። በዚህ ክፍል የቀረበው ውብ ነገር አሉታዊ የሚሆነው፤ ሰንበት የአምልኮ፤ የመንፈስ፤ የአእምሮና የአካል ተሐድሶ ሆኖ በአዎንታዊ መልኩ በመታየት ፈንታ፤ ከሥራ የመታቀብ ክልከላ ሆኖ በአሉታዊ መልኩ ሲታይ ብቻ ነው። ቍ 2 በመዝጊያው ላይ የሚያቀርበው አሉታዊ ሐሳብ በቍ 1 ላይ በተሰጡት አዎንታዊ ምክሮች “ፍትሕን ጠብቁ፤ መልካሙን አድርጉ፤” በሚሉት ሐሳቦች ሚዛኑ ተጠብቆአል። ስለሆነም ከዚህ በመቀጠል አንድ ሰው በእግዚአብሔር ይታመን ወይም አይታመን የመወሰኑ ጉዳይ ለግለሰቡ ተትቶአል፤ በጣም ጉልቶ የሚታየው የውሳኔ ምልክት ደግሞ ሰንበትን ማክበር ነው።

3-8 የእስራኤላውያን የአምልኮ ሥርዐት በቤተ መቅደሱ ላይ የተማከለና ትክክለኛው እምነት የአይሁድ እምነት ብቻ መሆኑን በአጽንዖት የሚያሳይ ነው። በዚያ ምድር የሚኖሩ ባዕዳን ሰዎች ገለልተኛ ነኝ የሚል ስሜት ሊሰማቸው ግድ ነው፤ ምክንያቱም እንደ ዘዳ 23፥1-8 ያሉ ክፍሎች ጃንደረቦችና ሌሎች ባዕዳን በአምልኮ ሥርዐት ላይ እንዳይሳተፉ ያግዳሉ። ነቢዩ ለእንደዚህ

ዐይነት ሰዎች የማጽናኛ ቃል አለው፤ በቍ 2 ላይ የታወጀው በረከት የተወሰኑ ዘሮችን ወይም አካለ ጉደሎቻችን አያገልልም።

ቍ 3 ወደ ይሁዲነት ስለ ተለወጡት አሕዛብና ስለ ጃንደረባ ይናገራል። ነቢዩ መጻተኞች ወይም ከሌላ ዘር ወደ ይሁዲነት የተለወጡ ሰዎች ብዙውን ጊዜ ሊያጋጥማቸው የሚችለውን የዋስትና ችግር ይዳስሳል። እስራኤላዊው ተወላጅ ራሱ እንኳ በሚያቀርበው መሥዋዕት የበደለኛነት ስሜት የሚሰማው ከሆነ፤ (ከዕብ 9፥9 ጋር ያነጻ) “መጤው” የቱን ያህል የበለጠ ይሰማው ይሆን? ጃንደረባ ደግሞ የበለጠ የመተማመን ስሜት አይኖረውም፤ ምክንያቱም በእግዚአብሔር ሕዝብ ቀጣይ ሕይወት ውስጥ የእርሱ ሚና መታሰቢያ የሌለው ሰው መሆን ብቻ ነው። ቤተ ሰብ ለእስራኤላውያን በጣም ወሳኝ ቦታ ነበረው፤ ደረቅ ዛፍ ምንም ፍሬ አያፈራም፤ ጀንደረባም ምንም ልጅ አይወልድም።

እግዚአብሔር በነቢዩ አማካይነት ለእያንዳንዱ ቡድን የሚያስተላልፈው ሥልጣናዊ የማጽናኛ ቃል አለው። ይህ ቃል ሥነ ፍጻሜያዊ ነው፤ ስለሆነም ለመጨረሻ ዐዲስ ሥርዐት የሚሆን ነው። የሰንበትን ሕግ በመጠበቅ የተገለጸው ለእግዚአብሔር ሕግ ታማኝ መሆን ለጃንደረባው በእግዚአብሔር ቤተ መቅደስ ውስጥ የሚያስተማምን ቦታ እንዲኖረው ያደርጋል (በዘፀ 31፥12-17 ላይ ሰንበት ልክ በዚህ ክፍል እንደምናየው የቃል ኪዳን ምልክት መሆኑ ልብ መባል ይገባዋል)። ነቢዩ ስለ ቤተ መቅደሱ ሲያመለክት ቃል በቃል ይናገራል ብለን ማሰብ አንችልም፤ እንዲያውም በቍ 5 መዝጊያ ላይ የዘላለምን ሕይወት የሚያሳስብ ሐሳብ ሊኖር ይችላል። ስድስቱ የባዕድ ሰው መለያዎች (ቍ 6) ስለ እውነተኛ የእግዚአብሔር ሰውነት ማራኪ የሆነ መግለጫን ይሰጣሉ። ዋነኛ አንቀሳቃሾች ነይል ፍቅር በመሆኑ ከፈረሳውያን ሕጋዊነት ጋር በጣም የሚቃረኑ ናቸው።

ከኢሳይያስ ታላላቅ ራእዮች በአንዱ ውስጥ (2፥1-4) ከመለው ዓለም የተውጣጡ ሰዎች በእግዚአብሔር ቤት ውስጥ ለማምለክ ወደ ኢየሩሳሌም ይመጣሉ። በዚያ ክፍል የአሕዛብ መጓጓት ጉላ ብሎ የሚታይ ሲሆን፤ እዚህ ላይ ደግሞ የመለኮት መነሣሣት ጉልቶ ይታያል። ዋና ዐላማው የተበታተነውን ሕዝቡን በአንድነት መሰብሰብ የሆነው አምላክ ወደ ኢየሩሳሌም ለማያደርገው መንፈሳዊ ጉዞ ውስጥ ባዕዳንም እንዲካተቱ አድርጎአል። የአሕዛብ አደባባይ የትእምርት ዐይነት ይህንኑ ሐሳብ አስቀድሞ የሚያመለክት ነው፤ ክርስቶስም ከቤተ መቅደስ ነጋዴዎችን ያባረረው የቍጥር ሰባትን ቃሎች በመጥቀስ ነው (ማር 11፥17 ይመ፤ ከዮሐ 2፥16 ጋር ያነጻ)። እነዚህ አሕዛብ ወደዚህ የሚመጡት ያለውዴታ ስለ ተፈቀደላቸው ወይም ሊጉበኙ ብቻ ሳይሆን የበዓሉ ታዳሚ ሆነው ከአይሁድ ጋር መሥዋዕት ለማቅረብ ነው።

ሸ. የእግዚአብሔር መልእክት ለክፉዎች (56፥9-57፥21)

9-12 ሕዝቡ ኢርቱዕ በሆነ መንገድ እንደ እግዚአብሔር መንጋ ታይተዋል። ነቢዩ የእግዚአብሔር ልሳን እንደ መሆኑ መጠን የእስራኤልን ጠላቶች በሚዳና በጫካው ውስጥ በሚያደፍጡ የዱር አራዊት ይመስላቸውና በምፁት በጎቹን በጫጭቀው እንዲበሉ ይጋብዛቸዋል። ጠባቂዎቹ በርግጥኛነት ሐሰተኛ ነቢያትን (ከኤር 6፥17፤ ከሕዝ 3፥17፤ 33፥2-7 ጋር ያነጻ) ምናልባትም ሌሎች የሕዝብ መሪዎችንም ያካትታሉ፤ እነርሱም በትክክል የሌለው ሥዕል ማለትም በአደጋ ውስጥ ያላች ከተማ ወገኖች ቢሆኑም፤ በጎቹን ለመጠበቅ እንደ ተመደቡ ውሾች ሆነው ጉልሕ ወደ ሆነው ተዕይንት ወዲያው ተሸጋግረዋል። ዕውርነት፤ መናገር አልመቻል፤ ስንፍናና በራስ መንገድ የመሳሰሉ ስግብግብነት፤ ልዩ ልዩ ገጽታ ያለውንና ወደ ጥፋት የሚያመራውን ውጤት አልባታቸውን ይገልጻሉ። ቍጥር 12 ሰካራሙ ደንታቢስ ሆኖ ጎላፊነቱን አለመወጣቱንና (ከ22፥13 ጋር ያነጻ) የሰካራምን ብሩህ ተስፋ ሥዕላዊ በሆነ መልክ ይወክላል።

57፥1-2 ቍጥር 1 በመጨረሻው ላይ ወዳለው ሐሳብ ባልተጠበቀ መንገድ ይታጠፍና ጽድቅ ከሞት በኋላ ስለሚያገኘው ብድራት ወደሚናገረው ወደ ቍ 2 ያመራል። የሞተ ሰው ክርቀት ሆኖ ለሚመለከት ሰው ያረፈ ይመስላል። ሰውየው ጻድቅ ከሆነ በርግጥም ዐርፎአል።

3-10 የቀ. 3 እና የ4ላ ቃሎች ወላጆችን ሳይሆን ልጆችን እንዲዘልፉ የተደረጉት ሆነ ተብሎ ነው። ይህም የማይፈለጉ ብቃቶች የሚገልጹበት ይትባላል መንገድ ነበር። አስማተኛነትና (ከ2፥6 ጋር ያነጻ) አመንዝራነት በአንድ ላይ ተቀናጅተው የአረማውያንን የልምሳሜ ጣዖት አምልኮ ያመለክታሉ። እነዚያን የሚለማመዱ ሰዎች በግልጽ ይህን ድርጊት የሚፈጽሙት፤ በስሙ እንዲገሥጽአቸው የተላከውን እውነተኛ የእግዚአብሔር ነቢይ በመሳደብና በማንንጠጥ ነበር።

የከነዓን አረማዊ ሃይማኖታዊ ሥርዐቶች የአድባር ዛፎችን ገጽታ በማሳየት (ከ12፥9-30 ጋር ያነጻ) የአምላኪዎቹን ሥጋዊ (ወሲባዊ) ፍላጎት አሟሉ። በአካዝ ዘመነ መንግሥትና (ከ2ነገ 16፥3-4 ጋር ያነጻ) በምናሴ ዘመነ መንግሥት (2ነገ 21፥2-9) ኢሳይያስ በምድሪቱ ይፈጸም በነበረው ሕፃናትን መሥዋዕት አድርጎ በሚያቀርብ አረማዊ ሥርዐት በጥልቅ ማዘኑ አልቀረም። ሽለቆዎች፤ የዐለት ስንጣቂዎችና ለስላሳ ድንጋዮች መጠቀሳቸው ለምን እንደ ሆነ ግልጽ አይደለም፤ ይሁን እንጂ የአረማዊነትን ገጽታዎች እንደሚያንጸባርቁ ምንም ጥርጥር የለውም።

በቀ. 6 ላይ ሕዝቡ በጥቅሉ አመንዝራና ዝሙት ዐዳሪ ተደርገው ተሥለዋል። ምንዝርና የሚፈጸመው “ከፍ ባለ ኩረብታ ቦታ” ሲሆን (ከኤር 2፥20 ጋር ያነጻ)፤ ይኸውም የአረማውያንን ኩረብታማ ቦታዎች የሚያመለክት ነው። ምስያው ቤተ መቅደስን ወይም መናፈያ ቤቶችን ሊያመለክት ይችላል፤ ይሁን እንጂ የዝሙት ዐዳሪ የንግድ ምልክት ከሚታይበት ጋር ኢርቱዕ በሆነ መንገድ ተመሳሳይነት አለው። አስተዋይ የሆነው እስራኤላዊ አንባቢ በቦች ሰርች ላይ መጻፍ የነበረበት (ከዘዳ 6፥4-9 ጋር ያነጻ) የእግዚአብሔር ቃል በትክክል አንድ አምላክ ብቻ ያለ መሆኑን የሚያረጋግጠው ቃል መሆኑንም ያስታውሳል።

ሞሎክ (ቀ. 9) የተባለው የአሞናውያን አምላክ፤ በብሉይ ኪዳን ውስጥ ልጅን ከመሠዋት ጋር ግንኙነት አለው (ዘሌ 18፥21፤ 2ነገ 23፥10)። የወይራ ዘይትና ሽቶ ለመሥዋዕት የሚቀርቡ ወይም ዝሙት ዐዳሪዋ ለመዋብ የምትገለገልባቸው ነገሮች ናቸው። ሃይማኖታቸውን የካዱ ሰዎች አረማዊ ሥርዐትን የሚፈጽሙት፤ እንደ መዝናኛ በመቀጠር ሳይሆን አታካች በሆነ መልኩ ነው። ነገር ግን በጣም ረጅም ርቀት ይጓዛሉ። በሩቅ አገር የሚገኙ የአሕዛብን አማልክት የግባባሉ፤ ሙታንን በማናገር ተግባርም ይሳተፋሉ። ነገር ግን ድካም የጀመሩትን ጉዞ እንዲተዉ ሊገፋፋቸው አልቻለም ነበር። ቀ. 10 ከ40፥27-31 ጋር ምፀታዊ ገጽጽ ማድረግን ሊወክል ይችላል፤ ምናልባት የዚህ ብርታት ምንጭ የሆነ አንድ ክፉ ልዕለ ተፈጥሮአዊ ንይል እንዳለ ሊያመለክት ይችላል።

11-13 ይህ ክፍል ሐሳቡን የሚደመድመው እምነት ላላቸው ሰዎች የመጽናኛ መልእክት በማስተላለፍ ነው። ሕዝቡ የእግዚአብሔርን ማንነት ረስተዋል (ከቀ. 15 ጋር ያነጻ)፤ ታዲያ ከታላቁና ከቅዱሱ አምላካቸው ይልቅ የአረማውያንን ጥቃቅን አማልክት እንዴት ሊፈሩ ቻሉ? ስለ ጽድቅና ስለ መልካም ሥራ የሚናገረው ክፍል ምፀታዊ ነው። ቀ. 13 ነቢዩ በምዕ 40-48 በጣዖት አምልኮ ላይ የሰነዘረውን ድንገተኛ የሆነ ከፍተኛ ጥቃት ያስታውሰናል (በተጨማሪ ከ40፥6-8:24 ጋር ያነጻ)።

14-21 በቀ. 14 ላይ የሚገኙት ንይል ያላቸው ትእዛዛውያን አንቀጾች 40፥3ን የሚያስተጋቡ ናቸው፤ ይህም በዚህ ምንባብ ውስጥ የዚያ ምዕራፍ ሁለተኛ ማጣቀሻ መሆኑ ነው። (ከላይ ያለውን ይመ)። በ55፥6-7 ላይ የሚገኘው ታላቁ የንስሐ ጥሪ ዕንቅፋቶችን ማስወገድን በሚጠይቀው የመንፈሳዊ መንገድ ግንባታ ምናባዊ ሥዕል ውስጥ በሚገባ ተገልጾአል።

የዛላ፤ ነገር ግን ንስሐ የማይገባ ንጢአተኛ በንጢአቱ እንዲቀጥል የሚያደርገውን የጉልበት መታደስ ሊያገኝ ይችላል (ቀ. 10)፤ ነገር ግን እዚህ ላይ “የተዋረዱትና ... የተሰበረ ልብ ያላቸው” ቃል በቃል ሲተረጎም የደቀቁና ለእግዚአብሔር የሚሰግዱ ከፍ ከፍ ባለው፤ በሕያውና በቅዱስ አምላክ ፊት ይነቃቃሉ። በቀ. 11 ላይ ሐሜት የሞላበት ክንዋኔ ይደረግ ዘንድ የቀረበው አስቸኳይ ጥሪ፤ በቀ. 15 ላይ ከተጠቀሰው ዘላለማዊ ርጋታ ጋር የጉላ ገጽጽ ያደርጋል። እግዚአብሔር

መንፈሳቸው የዛለባቸውን የሕዝቡን መንፈስ ለማነቃቃት እንደሚተጋ ሆኖ ይታያል።

ቀ. 16-18 ምዕ 40ን የሚያጣቅስ ይመስላል (ከ40፥1-2፤ 27 ጋር፤ በተጨማሪም ከዘፍ 6፥3 ጋር ያነጻ)። እነዚህ ቀጥሮች ጻድቅ ቁጣንና የእግዚአብሔርን አስገራሚ ጸጋ፤ እንዲሁም ሰው በእግዚአብሔር ላይ በሚፈጸመው አስፈሪ ዐመፅ መጽናቱን ይገልጣሉ። የእግዚአብሔር ለሰዎች የማይገባቸውን ምሕረት የመስጠት ባሕርይ ከቀ. 18 ይልቅ እጅግ ባሚረ መንገድ የተገለጠበት ክፍል ማግኘት ያስቸግራል። ምንባቡ ንስሐ ላለመግባት ለወሰኑ ሰዎች ጸጋ እንደሚሰጥ አያመለክትም፤ ለሚያሰቅሱትም የሚለው በቀ. 16 ላይ መንፈሳቸው የዛለ፤ ከንጢአታቸው በሚገባ የነጹና ወደ እግዚአብሔር የተመለሱ ግን ከእግዚአብሔር መጽናናት ይመጣልናል ብለው ተስፋ ማድረግ ካቃታቸው ጋር ተመሳሳይ ሊሆን ይችላል (ከማቴ 5፥4 ጋር ያነጻ)። እንደ ገናም ነቢዩ “ሰላም፤ ሰላም” የሚለውን ቃል በመደጋገም ሐሳቡን ያስጨብጣል። ምናልባት ክፉዎች ወደ አምላካቸው እንዲመለሱ ጥሪ መቅረቡን አጽንዖት ለመስጠት የተለመደውንና ተቀባይነት ያለውን የሰላምታ ቃል (ሻሎም) የሚለውን ቃል ሳይጠቀም አልቀረም። “በቅርብና በሩቅ ላላት” የሚለው ሐረግ ምናልባት በአገራቸው ውስጥና በሌሎች አገሮች ተበትነው ያሉትን እስራኤላውያን በቅደም ተከተል (ከ11፥11-12፤ 43፥5-7፤ 56፥8 ጋር ያነጻ) ወይም ደግሞ ዐብረዋቸው የሚኖሩ መጸተኞችንም ሊያካትት ይችላል (ከኤፌ 2፥17 ጋር ያነጻ)።

ይህ ክፍል የሚያበቃው ነቢዩ በ48፥22 ላይ እንዳደረገው ሁሉ ለእምቢተኞች በሰጠው ተመሳሳይ ማስጠንቀቂያ ነው፤ ሆኖም ይህን የሚያደርገው ተጨማሪ ሥዕላዊ መግለጫ በመስጠት ነው። በሚገባ በተዋቀረ እንደዚህ ባለ መጽሐፍ ውስጥ ይህ ሐሳብ ከተነገሩት ትንቢቶች መካከል የአንዱን ክፍል መጠናቀቅ ሊያመለክት ይችላል።

፪. እግዚአብሔር እንደ ፈራጅና እንደ አዳኝ (58፥1-66፥24)

እነዚህ ምዕራፎች የሰውን ንጢአት ምንነት በትክክል የሚያሳዩና የሚጋፈጡ ቢሆኑም፤ የእግዚአብሔርን የፍርድና የመጨረሻ የማዳን ዕቅዶች የሚያሳዩ በመሆናቸው ስለ ፍትሐና ስለ ጸጋው ግንዛቤ እንዲኖረን ያደርጋሉ።

ሀ. እውነተኛ ጸም (58፥1-14)

ይህ ትንቢት ታስቦ የተጻፈው ከምርኮ ለተመለሰው ማኅበረ ሰብ ቢሆንም እንኳ፤ ስለ ስምንተኛው ክፍለ ዘመን ነቢያት የሚያሰቡን በርካታ ገጽታዎች አሉት። በማኅበራዊ ጽድቅና በልዩ ሐረጎች ላይ አጽንዖት ተሰጥቶአል (ቀ. 1ን ከሆሴ 8፥1፤ ከሚክ 3፥8 ጋር ያነጻ)። የስምንተኛው ወይም የሰባተኛው ክፍለ ዘመን መጀመሪያ ታሪክ ሊሆን ይችላል። ትምህርቱም ከተራራው ስበክት ጋር ትስስር አለው (ማቴ 5-7)።

1-3ህ ነቢዩ ቀደም ሲል በምዕ 1 ላይ የሕዝቡን ከንቱ የአምልኮ ሥርዐት አጋልጦአል። እዚህ ላይ በአንዱ ሃይማኖታዊ ድርጊት ማለትም በጸም ላይ ትኩረት ያደርጋል። የመለከት ጥሪ የሚደረገው አድማጮችን ለአንድ ዐይነት ድርጊት ለማነሣሣት ነው፤ ነገር ግን ጥሪው ግልጽና የማያሻማ መሆኑ አለበት (ከ1ቆሮ 14፥8 ጋር ያነጻ)። እዚህ ላይ መልእክቱን በትክክል ያለማድረስ ስሕተት የለም። ሕዝቡ የእግዚአብሔርን ፈቃድ ለመፈጸም እንደሚፈልጉ የሚገልጹ ውጫዊ ማስረጃዎች ታይተዋል፤ ይኸውም ምናልባት ካህናትንና ነቢያትን በማማከራቸው የታዩ ሊሆን ይችላል። በአምላካቸው ግብረ ገባዊ ድንጋጌዎች ላይ ማመፅን ዋና ሥራ አድርገው ከያዙት፤ በመጠኑ ከምግብ መታቀባቸው ርባና የለውም። እንደዚህ ያለው ባዶ ውጫዊ ልምምድ በሁሉም ዕድሜና ባህል ውስጥ ተደጋግሞ የሚታይ ነገር ነው።

3ላ-5 በነቢያቱ አማካይነት እግዚአብሔር የሕዝቡን ግብዝነት ያጋልጣል (ቀ. 3ላ)፤ ጸማቸው በመንፈሳዊ መነሣሣት የተደረገ አልነበረም። በግልጽ እንደሚታየው ጸማቸው በጣም እንዲቀልላቸው ያደረጉት ራሳቸውን ከሥራ በማሳረፍና ያባከኑትን ሰዓት ለማካካስ ሠራተኞቻቸው እጅግ በጣም ብዙ እንዲሠሩ አድርገው በማድከም ነበር። እንደ ሥራ የሚወሰድ

ጾም በተለይ አስቸጋሪ በሆነ የአየር ሁኔታ ቊጡና ብስጩ ማግበረ ሰብ ሊፈጥር ይችላል። እንደዚህ ዐይነት መነሻ ያላቸው ጸሎቶች ፈጽሞ ወደ ሰማያት አይደርሱም (ቊ 4ለ)። ራስን ማዋረድ ከጾም ጋር ተመሳሳይ ትርጉም ያለው ይመስላል። ማቅና ዐመድ ከመጠን በላይ ራስን በማዋረድ የሚፈጸመውን ክንዋኔ ያመለክታሉ።

6-9ሀ በቊ 6 እና 7 ላይ የተነሡት ጥያቄዎች፣ ሕዝቡ ከሃይማኖታዊ በንልና ከማግበራዊ ጽድቅ መለየታቸውን ይጠቁማሉ። ጭቁናና ድክነት በምድሪቱ ውስጥ ነበሩ (ከኤር 34፥8-22 ጋር ያነጻ)። ነቢዩ ሕዝቡ ለሥጋ ዝምድና ከበራታ አለን የሚሉትን ያስተውሉ ዘንድ ማሳሰብ ነበረበት፤ ጠባብ የሆነው ራስ ወዳድነታቸው ዘመዶቻቸውን እንዲረሱ አድርጓቸው ነበርና።

የቊ 8 የመጀመሪያ ሁለት ሐረጎች ለፍጥነት ትኩረት ይሰጣሉ። ኢሳይያስ “እንድትሰበሩ” የሚለውን ግስ በሌላ ቦታ የተጠቀመው ከዕንቁላል መፈልፈልና (59፥5) ከምንጭ መፍለቅ ጋር (35፥6) በተያያዘ ሁኔታ ነው። ቃሉ ድንገተኛነትንና ፍጥነትን ያመለክታል። እግዚአብሔርም ጤንነትን እንደሚያድስ፣ ደጀን እንደሚሆንና ጸሎትን እንደሚሰማ ቃል ገብቶአል። “በርሃን” ምናልባት ይህን ሁሉ ተስፋ በአንድ ላይ አካቶ የያዘ ቃል ነው፤ ምክንያቱም በእነዚህ ምዕራፎች ውስጥ የመለኮታዊ በረከቶችን ሙላት የሚያመለክት ነው (ከ59፥9፣ 60፥1 ጋር ያነጻ)።

9ለ-12 ኢሳይያስ በድጋሚ መጠነኛ የሆኑ ለውጦች ያሉትን ያንኑ መሠረታዊ ሐሳብ ያበልጽጋል። ጭቁና በተደጋጋሚ አጽንዖት ተሰጥቶታል፤ የስም ማጥፋት ዘመቻም ተመልክቶአል። ቊ 10 ስለ ማግበረ ሰቡ ማሰብ እንደ ተለየ ጉዳይ ተደርጎ መታየት እንደሌለበት፣ ግን እንደ እግዚአብሔር ሕዝብ የአኗኗር ዘይቤ ተደርጎ መታሰብ እንዳለበት ያመለክታል። ለማግበራዊ ጉዳይ ገንዘባችንን ብቻ ሳይሆን ራሳችንንም መስጠት አለብን። በቊ 8 ላይ የተሰጠው ተስፋ አሁንም ሰፋ ባለ መልኩ ተይዞአል። የከበረው ንጋት ከእኩለ ቀን ብርሃን ክብር የበለጠ ሆኖ ይወጣል። በዚህ ብርሃን ሙሉ የሆነው ሕይወት በእግዚአብሔር በረከት የማረ ይሆናል። በቊ 12 ላይ ከምርኮ የተመለሱ ሰዎች እንዲያነቡት የታሰበ የሚመስል ነገር ይታያል።

13-14 እዚህ ላይ የተጠቀሰው ሰንበት ሙሉውን የሙሴ ቃል ኪዳንና እርሱን በመከተል የሚገኙትን በረከቶች ሊወክል ይችላል (56፥3-8 ይመ)። ኪድነር የተባለው ጸሐፊ እንዲህ ይላል፤ እግዚአብሔር የሚፈልገው ሰንበትን የማክበር ትእዛዝ የቱን ያህል ጥብቅ እንደ ሆነና ሰንበትን በማክበር የሚገኘው ሐሜትም ምን እንደ ሆነ ይገልጻል፤ ጾም ለባልንጀራችን ያለንን ፍቅር ለማሳየት ዕድል የሚሰጠን ከሆነ፣ ሰንበት ደግሞ ከሁሉም በፊት ለእግዚአብሔር ያለንን ፍቅር የምንገልጽበት መንገድ መሆን ይገባቸዋል። ይህም ራስን በመርሳት ከተራው ነገር ራስን ገለል ማድረግ ማለት ነው። እንደሚታየው እንዲህ ያለ መንፈስ ላላቸው ሰዎች እግዚአብሔር ታላላቅ ነገሮችን በደንብ ይሰጣቸዋል።

ለ. ንጢአት፣ ሐዘንና ድነት (59፥1-21)

ታላላቅ የመጽናኛና የማበረታቻ ቃሎችን የሚናገረው ነቢዩ አድማጮቹ የሠሩትን ንጢአት ለራሳቸው በማጋለጥ፣ የማያስደስቱ መንፈሳዊና ግብረ ገባዊ እውነታዎችን እንደሚጋፈጡ መናገርም ይችላል። በምዕ 57 ላይ አረማዊ አመንዝራኑትን፣ በምዕ 58 ላይ ደግሞ ግብዝነት የሞላበትን ጾም፣ በዚህ ምዕራፍ ደግሞ ኢፍትሐዊነትን አወገዘ። እነዚህ ምዕራፎች እያንዳንዳቸው ስለ ጾም ይናገራሉ። በምዕ 57 ላይ ጸሎቱ ለእውነተኛው አምላክ ባለመቅረቡ (57፥13)፣ በምዕ 58 አቤቱታ አቅራቢዎቹ ግብዞች በመሆናቸው (58፥4)፣ እዚህ ላይ ደግሞ በንጢአታቸው በተለይም በኢፍትሐዊነታቸው ምክንያት ጸሎቱ አልተሰማም።

1-8 በቊ 1-2 ላይ የተጠቀሱት ደማቅ ሰውኛዎች ምዕ 40ን ያስታውሱናል። ይሁንና እዚህ ላይ ከማጽናናት ይልቅ በመንቀፍ ላይ አጽንዖት ያደርጋሉ። እግዚአብሔር እየተናገረ ያለው በአንድ መንገድ መለኮታዊው ጣልቃ ገብነት እንዲገለጥ ተስፋ በማድረግ ለሚጸልዩት፣ አኗኗራቸው ግን ፍላጎታቸውና

ጸሎታቸው የእግዚአብሔር ሕግ በምድር ላይ ይመሠረት ዘንድ እንደማይፈልጉ በጉልሕ ያሳያል። እነርሱ ራሳቸው በዚያ ሕግ ላይ ዐመፀኞች ናቸውና።

ሕዝቡ በተለይ በማግበራዊ ጉዳዮች ረገድ ኢፍትሐውያን በመሆናቸው ንጢአተኞች ናቸው። 1፥15ን በሚያስታውሱ ቃሎች ነቢዩ ሕግን የተንተራሰ ጭቁና ከሚያደርሰው መጥፎ ውጤት (ፍትሐዊ ያልሆነ የሞት ፍርድ) አንሥቶ እንዲህ ያለ ፍርድ እንዲበየን እስካበቃው የሐሰት ምስክር ይጻዛል፤ በመጨረሻም እንዲህ ያለ ሁኔታ ወዳስተለው ጥልቅ ወደ ሆነው ማግበራዊና ግብረ ገባዊ ግድየለሽነት ይጓዛል። ቀጥሎ የሰው ልጅ መሠረታዊ ፍላጎቶች ከሆኑት ከምግብና ክልብስ የተገኙ ሁለት ተምሳሌቶችን ይጠቀማል። ዘይቤዎቹ እነዚህ ክፉ ሰዎች የሚያዘጋጁት ነገር እውነቱ በመጨረሻ ላይ እስኪገለጥ ድረስ በመጀመሪያ ላይ ብቻ ጤናማ እንደሚመስል ያመለክታሉ። በርግጥ ለልብስ መሥሪያ የሚያገለግለው የድሮች ምሳሌ፣ ክፉት በጨረሻ ለሰለባዎቹ ብቻ ሳይሆን ለክፉ አድራጊዎቹም ጭምር የማይጠቅም መሆኑን ያመለክታል።

ምንም እንኳ በነቢዩ አእምሮ ውስጥ ያለው ጉዳይ የፍትሐ አስተዳደር በእጃቸው የሆነ (ከ5፥22-23) ሰዎች ቢኖሩም፣ ከሕዝቡ መካከል የትኛውንም የኅብረተ ሰብ ወገን አይነቅፍም። ቃሎቹ ጥንካሬ የጉዳላቸው ብቻ ሳይሆኑ አጠቃላይ በመሆናቸው፣ ጳውሎስ በሮሜ 3፥15-17 ስለ ሰው ንጢአተኛነት ባቀረበው ክስ ላይ ሊጠቅሳቸው ችሎአል። በቊ 7-8 ላይ የግብረ ገብ ሕይወት በርምጃ ምሳሌ በብዛት ተገልጿል። “የሰላምን መንገድ” የሚለው ሐረግ በቊ 8 መጨረሻ ላይ ትርጓሜውን ያገኛል፤ ይህ የሚሆነውም ነቢዩ የሚናገረው ስለ ሌሎች የጠባይ ውጤት ሳይሆን የጠባያቸው ተጽዕኖ በራሳቸው ላይ ስለሚያመጣው ውጤት (ከ57፥20-21 ጋር ያነጻ) መሆኑን ግልጽ በማድረግ ነው።

9-11 ቀደም ባሉት ቊጥሮች ላይ የተከሰሱትና የተወገዙት ሰዎች ሌላው ቢቀር የበደሉቻቸውን ውጤት ማለትም የራሳቸውን በደል መጋፈጥ ጀመሩ። በቊ 9 ላይ የተጠቀሱት እግዚአብሔር ለሕዝቡ ሊል የገለጣቸው የእርሱ ፍትሕና ጽድቅ ናቸው። እዚህ ላይ የተጠቀሰው “ጨለማ” ለእግዚአብሔር ካለመታዘዝ የተነሣ እውን የሆነ ነው (ዘ፩ 28፥15-29 ይመ)።

12-15 በጣም ጥልቅ ትኩረት የሚሻ ነገር ተስተጋብቶአል። የንጢአትን መዘዞችና በራስ ሕይወት ላይ ንጢአት የሚያስከትለውን አጥፊ ውጤቶች መጥላት የእውነተኛ ንስሐ ማስረጃ ሳይሆን ይችላል። ንጢአትን በእግዚአብሔር ዐይን ማየት የምንችለው ንጢአት በሚወደንና በቅዱሱ በእግዚአብሔር ላይ የተሠራ ዐመፅ መሆኑን አምነን ስንጋፈጠው ብቻ ነው። ነቢዩ ራሱን ከሕዝቡ ጋር አንድ አድርጎ በመቊጠር እርሱ ያወቀው ነገር ሕዝቡ ራሳቸው ንስሐ መግባት እንደሚገባቸው ብቻ መሆኑን ይገልጻል። ሁሉም ነገር በእግዚአብሔር ላይ በማመፅ የተከናወነ መሆኑን በመግለጽ ስለ እነርሱ ንስሐ ይገባል። ማብራዊ ፍትሕ ከእውነት ጋር ከማግበረ ሰቡ ሕይወት ውስጥ ተወግዶአል፤ ምናልባት በድጋሚ ስለ እውነት መመስከርን የሚያመለክት ሊሆን ይችላል (ከቊ 3-4 ጋር ያነጻ)። ሁኔታው እጅግ አሳሳቢ በመሆኑ ደጉ ሰው ለአደጋ ተጋልጦ ነበር።

15ለ-18 ጳውሎስ በሮሜ 3፥15-17 ላይ ቊ 7-8ን የጠቀሰው ንጢአትን በእግዚአብሔር ቊጣ ዳራ በሚያቀርበው ዐውድ ውስጥ ነው (ሮሜ 3፥18-20)። እዚህ ላይ ቊጣ ራሱን ይገልጻል። ምናልባት ጣልቃ ገብነቱ የሚመለከተው በተጨማሪነት አግር ለመግባት ፈቃደኞች የሆኑትን ሳይሆን አይቀርም። እዚህ ላይ የተጠቀሰው ድነት ፍትሕ ለተነፈጋቸው ሰዎች ሊል እግዚአብሔር የሚያመጣውን ማዳን የሚያመለክት ነው (ከ49፥24-26 ጋር ያነጻ)። እግዚአብሔር ንጢአትን ሊዋጋ ይሄዳል፤ ይህ ምንባብ ደግሞ ጳውሎስ፣ የእግዚአብሔር ሕዝብ የንጢአት ዓለም ገዢ ከሆነው ከዲያብሎስ ጋር በሚዳካሂዱት ጦርነት ላይ (ኤፌ 6፥10-17) መልበስ የሚገባቸውን ክርስቲያናዊ ጥሩር አስመልክቶ ለሰጠው መግለጫ ምሳሌ አድርጎ ተጠቅሞበታል። በቊ 18 የመጨረሻ መሥመር ላይ እግዚአብሔር በአሕዛብ ምድርና በእስራኤል ምድር በክፉት ላይ ጦርነት እንደሚያውጅ ግልጽ ሆኖአል።

19-21 መሉ በመሉ በነጢአቱ ምግባረ ብልሹ ስለ ሆነ ሕዝብ ሥዕል የጀመረው ምዕራፍ አሁን በእግዚአብሔር ጸጋ ወደ ከበረ ክፍታ ማለፉን ይገልጻል። ቍጥር 19 የእግዚአብሔር የፍርድ ሥራ በዓለም የሚኖረው ሕዝብ በመሉ ለእርሱ ክብርን እንዲሰጥ ምክንያት ይሆናል ማለት ሲሆን፤ የጥቅሱ ሁለተኛ ክፍል ደግሞ እግዚአብሔር በጠላቶቹ ላይ ስለሚያፈስሰው ቍጣ ተጨማሪ ሐሳብ ያቀርባል። እግዚአብሔር በዓለም ላይ በቍጣው ሲመጣ ወደ ጽዮን የሚመጣው ግን ፈጽሞ በተለየ መንገድ ነው፤ ይህን የሚያደርገው ግን ጽዮን ንስሐ ከገባች ብቻ ነው። ዐዲስ ኪዳን እግዚአብሔር ለቤተ ክርስቲያኑ ሁለት የቃል ኪዳን ስጦታዎች መስጠቱን ያሳያል፤ እነርሱም በክርስቶስ የተገለጠው ሥጋ የለበሰው ቃልና መንፈስ ቅዱስ ናቸው (ከገላ 4፥47 ጋር ያነጻ)። እነዚህ ሁለት ስጦታዎች በዚህ ክፍል ዘላለማዊ ስጦታዎች መሆናቸውና ቢያንስ ቢያንስ ወደፊት እንደሚሰጡ ቃል ተገብቶአል። “በአፍህ ያስቀመጥሁት ቃል” የሚሉት ቃላት ምናልባት በግል ማንበብን ወይም የተሰጠውና ከዚህ ክፍል የተጠቀሰው ተስማሚ የተደረገው ቃል አሁን መታወጅ እንደሚኖርበት የሚያመለክቱ ናቸው።

ሐ. የወደፊቱ የጽዮን ክብር (60፥1-22)

በ2፥1-5 ላይ ኢየሩሳሌም በከፍታዋ ተለይታ ትታይ ነበር፤ እርሷ መለኮታዊው የእግዚአብሔር መልእክት ወደ ዓለም ሁሉ የሚዳረስባት ማእከል ነበረች። በ52፥14-15 ላይ በተቀበላቸው መከራዎችና ተከትለው በመጡ ከበሬታዎች ለተደነቁት አሕዛብ፤ በ42፥6፤ 49፥6-7 ላይ የጌታ አገልጋይ ለአሕዛብ ሁሉ የሚሆን አገልግሎት አለው። አሁን ነቢዩ የወደፊቱን የጽዮን ክብር በሥዕላዊ መልክ ያሳያል፤ ይህም ክብር የራሱ የጌታ እግዚአብሔር ነጻብራቅ ነው።

1-3 በ52፥1-2 ላይ እግዚአብሔር ጽዮንን እንድትነቃና በዙፋኗ ላይ እንድትቀመጥ ጠርቷታል። ይህ ምንባብ ደግሞ ከመለኮታዊው ክብር ጋር እንድታበራ ይጠራታል። የማይደፈር ጨለማ መላውን ምድር ሽፍኖአል፤ እስራኤልም በአምላኳ ብርሃን መሄድ ባቋረጠችበት ጊዜ ይኸው ጨለማ ሽፍኗት ነበር (ከ8፥19-22፤ 59፥9-10 ያነጻ)። የሕዝብ ዐይን በሚያርፍበት በጽዮን ኩረብታ ላይ የሚያበራው አስገራሚ ብርሃን በርግጥ በኢየሩሳሌም ላይ ያረፈው የመለኮት ክብር ነው፤ በምድረ በዳ ጉዞው የእግዚአብሔርን ሕዝብ የመራውም ይኸው የእግዚአብሔር ክብር ነው (ዘፀ 14፥19-20፤ ኢሳ 52፥12፤ 58፥8 በተለይም 4፥5-6 ይመ)። በዚህ መልክ የተቀመጠው የእግዚአብሔር ክብር እንደ ፀሐይ ብርሃን መስጠት ብቻ ሳይሆን ከተማዩቱ ራሷ እንድታንጸባርቅ ያደርጋል (ከቍ 5 ጋር ያነጻ)። ይህ የእግዚአብሔር ብርሃን ታላቅ የመማረክ ንይል አለው። የ“ሕዝቦች” እና የ“ነገሥታት” መቀናጀት 52፥15ን ያስታውሳል፤ ክፍሉ ከምዕ 60 ጋር ሆኖ በራእይ 21 ላይ አገልግሎት ላይ መዋሉ፤ በራእይ 21፥22 ላይም የእግዚአብሔር ክብርና የበጉ ክብር መተሳሰር፤ እነዚህ ላይ የተጠቀሰው መልኮታዊ ክብር ከሞት የተነሣው ክርስቶስ፤ የአገልጋዩ በግ ክብር ነው ብለን እንድናስብ ያደርገናል።

4-9 እግዚአብሔር ለአብርሃም እርሱና ዘሮቹ የሚወርሷትን ምድር ከነዓንን ቀና ብሎ እንዲመለከት ነግሮታል (ዘፍ 13፥14-17)። በዚህ ክፍል ደግሞ ጽዮን የተበተኑት ልጆቿ ከሌሎች አገሮች ወደ እርሷ ሲመጡ እንድትመለከት ተነግሮአታል። እርሷ በእግዚአብሔር ክብር ነጻብራቅና ተስፋዋ በመፈጸሙ ባገኘችው ደስታ ደምቃ ትታያለች። እንዲሁም ከሩቅ የዓለም ክፍሎች የሚመጡ መንፈሳውያን ተጓዦች ወደእርሷ ይጉርፋሉ፤ እነእነርሱም መካከል፤ እንደ ፊንቄያውያን ያሉ ሀብታም የባሕር ላይ ተጓዦችና ከዐረብ ምድረ በዳ የሚመጡ ነጋዴዎች ይገኙበታል። ሁሉም ውድ ስጦታዎችን ይዘው ይመጣሉ፤ ስጦታዎቹም ወርቅን፤ ዕጣንንና ጠቦቶችን ያካተቱ ሲሆን፤ ሁሉም በቤተ መቅደሱ ውስጥ በሚፈጸመው የአምልኮ ሥርዐት ውስጥ ቦታ ቦታ አላቸው። ጌታ የሚያቀርበው መሥዋዕት ሁሉንም የብሉይ ኪዳን የመሥዋዕት ሥርዐት ያማላ ስለሚሆን፤ ይህ ክፍል ከክርስቶስ የመጀመሪያ መምጣት በፊት ፍጻሜውን ስላላገኘ ክፍሉ ስለ መሥዋዕት ቃል በቃል ሊያስተምር አይችልም።

መዝሙር 87 እነዚያ መጻተኞች ከጽዮን ዜጎች ጋር እንደሚመዘገቡ ይተነብያል። ኢሳይያስ 19፥23-25 ግብፅንና

አሦርን ከእግዚአብሔር ሕዝብ ከእስራኤላውያን ጉን ለጉን ያስቀምጣቸዋል። በቍ 9 ላይ ስለ ጽዮን “ወንዶች ልጆችሽን” የሚለው የሚያመለክተው መጻተኞቹን ጭምር ነው? ወይስ በአሕዛብ መርከቦች ተጭነው ወደ አገራቸው የሚመለሱ የተበተኑ እስራኤላውያንን ብቻ? የመጀመሪያዎቹ ከዚህ ዐውድ ጋር ዐብረው ሊሄዱ የሚችሉ ቢሆኑም ምናልባት የጎረቤቶቻቸውን ሊያካትት ይችላል።

10-12 በአብዛኛው ታሪኳ ውስጥ ኢየሩሳሌም የውጭ ጠላቶች ጥቃት ስለባ ነበረች። ባቢሎናውያን ቅጥሮቿን አፈራረሱ፤ ሮማውያንም ያንኑ ድርጊት ይደግማሉ። እንደ ሌሎች የቅርብ ምሥራቅ ከተሞች ሁሉ የኢየሩሳሌም መግቢያ በሮች ድንገተኛ ጥቃትን ለመከላከል ይዘጉ ነበር። ይህ ሁሉ የአምላኳ የእግዚአብሔር ፍርድ በጣም ብዙ ጊዜ በእርሷ ላይ መልሶ መላልሶ ይመጣ እንደ ነበር ያመለክታል። አሁን ግን እርሷ የእግዚአብሔር ጸጋ መገለጫ ትሆናለች። ኢየሩሳሌም አሕዛብና መንግሥታቶቻቸው የሚሰጡትን አገልግሎትና ሀብት ትቀበላለች፤ በእርሷ ላይ የሚመጣውን የጥቃት ዐይነት ሁሉ እግዚአብሔር አይታገሥም። ከምርኮ በኋላ ይህ ትንቢት ፍጻሜ ያገኘው በከፊል ብቻ ነው። ፋርሳውያን የኢየሩሳሌም ቅጥር እንዲገነባ አደረጉ፤ ይሁን እንጂ እነርሱ ራሳቸው አልሠሩም። እውነተኛ ፍጻሜውን የሚያገኘው ከብሉይ ኪዳን ባሻገር ባለው ዘመን ውስጥ ነው።

13-14 እነዚህ ጥቅሶች በታሪክ ከሚታወቁት ነገሮች ባሻገር የሚጓዙ ቢሆኑም አንኳ፤ ካሰፈው ታሪክ አንዳንድ ነገሮችን ይወስዳሉ። ሊባኖስ ለሰሎሞን የቤተ መቅደስ ሥራ (1ኛ 5) የሚያገለግሉ ዕንጨቶችን እንዳቀረበች ሁሉ፤ አሁንም በድጋሚ ታቀርባለች (ከሕዝ 40፥42 ጋር ያነጻ)። ኢየሩሳሌምን በንቀት መንፈስ ሲመለከቷት የነበሩ ነገሥታት፤ እርሷ የአምላኳ ከተማ በመሆኗ አሁን ከአግሯ ሥር ወድቀው ይሰግዳሉታል።

15-22 በዚህ ምዕራፍ የተጠቀሰው ከፍተኛ የደስታ ስሜት እስከ መጨረሻው ድረስ ይዘልቃል። በጥቂቶች አማካይነት እጅግ በጣም የተጨቁነችው ከተማ በሌሎች አማካይነት ተወግዳ ነበር። ምናልባት በአቅራቢያዋ የሚገኙ ትናንሽ ጉረብቶቿ በእይታ ውስጥ ሳይሆኑ አይቀርም። አሁን ባዕዳንና ነገሥታታቸው የሚያስፈልጋትን ለመስጠት ደስተኛ በመሆን ይወዷታል፤ ይንከባከቧታልም። ይህ የሆነበት ምክንያት እግዚአብሔር በመሉ ክብሩ ራሱን ስለሚገልጥላት ነው፤ በቍ 16 ርእሶች ላይ እንደ ተመለከተው የተገለጸው እያንዳንዱ በረከት የቃል ኪዳን እንድምታዎች አሉት። “የያዕቆብ ኃያል” የሚለው መግለጫ ለሕዝቡ የእስራኤልን አባቶች ኅጢአተኝነትና ተንክል ደግሞም እንዲሁ የተደረገላቸውን የእግዚአብሔርን የጸጋ ስጦታ ያሳስባቸዋል።

በቍ 17 ላይ በቂ ብቻ የነበረው ነገር በውድ ነገር ተተክቶአል። በድጋሚ ሰማያዊዎቹ መንትያዎች ሰላምና ጽድቅ በአንድ ላይ ቀርበዋል (ከ54፥13-14 ጋር ያነጻ)። ውቡ አገላለጽ በቅድሚያ ዐመፅ እንደሚቀር ቃል በቃል ወደሚናገሩት መግለጫዎች ይመራል፤ ቀጥሎም እግዚአብሔር ስለ ጽዮን የሚያደርጋቸውን ነገሮችና እርሷ ለዚህ ድርጊቱ የምትሰጠውን አጻፋ አጠቃልሎ ወደ ያዘ ተጨማሪ ሥዕልና ትእምርት ይመራል። “ይሁዳ” የሚለው ስም (ይኸውም “ምስጋና” ማለት ነው) ምን ማለት እንደ ሆነ ኢርቱዕ የሆነ ማጣቀሻ ሊኖር ይችላል።

ቍጥር 19-20 ለራእይ 21-22 በጣም ጠቃሚ መነሻ (ዳራ) ይሰጣል። ዘፍጥረት 1፥14-19 ፀሐይና ጨረቃ በመሬት ላይ እንዲያበሩ እግዚአብሔር የፈጠራቸው መብራቶች ብቻ መሆናቸውን ይገልጻል። በዚህ ምዕራፍ ውስጥ ልዩ ክብር በከተማዩቱ ላይ ማረፉ ለእርሷ ልዩ ክብርን እንደሚያግኝባት የተገለጠው እግዚአብሔር ራሱ በርግጥ በመጨረሻ ፍጡራትን ፀሐይንና ጨረቃን በራሱ ይተካቸዋል። ይህም የእግዚአብሔር ሕዝብ ሁልጊዜ የእግዚአብሔርን ሀልዎትና ከእርሱ የሚመነጨውን መገለጥና ደስታ እንደሚያውቁ ያለውን ሐቅ በትእምርትነት ያቀርባል። ይህ ያለማቋረጥ የሚያበራ የመለኮታዊ ብርሃን መላት የሕይወትን ጉድለቶች ጨምሮ ሁሉንም ነገር ይለውጣል።

ቍጥር 21 በራእይ 21-22 ላይ በእግዚአብሔር ከተማ ድርሻ ያላቸው ወገኖች ከነጢአት የነጹ ሰዎች ብቻ መሆናቸውን

አስቀድሞ ይናገራል። ለአብርሃም የገባው ተስፋ (ዘፍ 17፥8) ይፈጸማል። “የቀጥቋጥ” ምሳሌ በድጋሚ እዚህ ላይ ይገኛል (4፥1፤ 6፥13፤ 11፥1፤ 53፥2)። የእግዚአብሔር ክብር፤ የአስራኤል ትእምርት በሆነው በዚህ በተናቀ ቀጥቋጥ እድገትና ፍሬያማነት ተገልጿል። ቍ 22 ይህንኑ ሐሳብ ያበልጽጋል፤ በጣም ትንሹ ቀጥቋጥ በሙሉ እድገት ደረጃው ላይ ሆኖ ይታያል። የቍጥር 22 ሁለተኛ አጋማሽ እነዚህን ተስፋዎች በታላቁ የአምላክ ስም “እግዚአብሔር” ተስፋዎች ላይ ይመሠርታል። ይህ ትንቢት ፍጻሜ የሚያገኘው ከብዙ ጊዜ በኋላ መሆኑን የሚያመለክት ፍንጭ ተሰጥቶአል።

መ. የተወደደው የእግዚአብሔር ዓመት (61፥1-11)

1-3 እነዚህ ቍጥሮች በተለይ ለሰብክት ሥራ በእግዚአብሔር መንፈስ የተቀባውን ሰው ያሳያል። (ከ1ነገ 9፥15-16 ጋር ያነጻ)። እርሱ የምሥራቹን ያውጃል (ከ40፥9፤ 41፥27፤ 52፥7 ጋር ያነጻ)። በእግዚአብሔር መንፈስ መቀባቱ በዚህ መጽሐፍ ውስጥ ከተጠቀሱት የንጉሥና የአገልጋዩ ትንቢቶች ጋር እንዲያያዝ ያደርገዋል (11፥1፤ 42፥1)። እርሱ ንጉሥም አገልጋይም ከሆነ፤ በትንቢተ ኢሳይያስ መጽሐፍ ውስጥ የሁለቱ አንድነት ማለት ነው። በኢየሱስ ክርስቶስ ውስጥ እውን እንደሚሆን ይጠበቃል።

በሰባኪው መልእክት ተጠቃሚ እንደሚሆኑ የተገለጹት፡- ድኾች፤ ልባቸው የተሰበረ (ከመዝ 147፥3)፤ ምርኮኞችና አስረኞች በመባል ነው። “ድኾች” የሚለው ቃል ምናልባት ቃል በቃል ሊወሰድ ይችላል፤ ይሁን እንጂ በተዘዋዋሪ መንገድ ቅዱስን ሰው ያመለክታል። “ልባቸው የተሰበረውን” የሚለው በድጋሚ የቀረበ ሲሆን፤ ከዚህ ላይ የሚያመለክተው የሚያለቅሱትንና የሚያዝኑትን ሰዎች ነው። ይህ ራሱ የንጢአት ቅጣት ቢሆንም፤ የሚያለቅሱት ስለ ንጢአት ወይም ስለ ኢየሩሳሌም ውድመት ሊሆን ይችላል። ድኾችና የሚያዝኑ የሚለው ሐሳብ ስለ ብዙዓን በሚናገረው ክፍል (ማቴ 5፥3-4) በድጋሚ ቀርቦአል። ምርኮኞችና አስረኞች ግዙተኞች ሳይሆኑ አይቀርም (ከ42፥22፤ 49፥9፤ 51፥14 ጋር ያነጻ)፤ ከዚህ የተነሣ የዐዲሱ ዘፀአት ሐሳብ በተዘዋዋሪ መንገድ እዚህ ላይ አለ ማለት ነው።

የቍጥር 2 የመጀመሪያዎቹ ሁለት መሥመሮች በጣም ጠቃሚ ናቸው። “ንእል” የሚለው ቃል (“ቤዛ” በዚህ ምንባብ ውስጥ አይታይም፤ ይሁን እንጂ በብሉይ ኪዳን ዘመን ባሮች ነጻ በሚወጡበትና መሬቶች ሁሉ ለመጀመሪያዎቹ የመሬት ባለቤቶች በሚመለሱበት በኢየሱልዩ ዓመት፤ ወገንን ስለ መቤኻር (ዘሌ 25) ከሚገልጸው ሕግ ጋር ቅርብ ትስስር አለው፤ ተመሳሳይ የሆነ ቃልም ደም ተበቃዩን (ዘኁ 35፥12) ለመግለጽ ጥቅም ላይ ውሎአል። በተጨማሪ፤ በቍ 1 ላይ ነጻነት ተብሎ የተተረጎመው የዕብራይስጡ ቃል ዴሮር በብሉይ ኪዳን ዘመን በኢየሱልዩ የሚደረገውን የአስረኞች መፈታት የሚያመለክት ልዩ (ቴክኒካዊ) ቃል ነው (ከዘሌ 25፥10፤ 13፤ 27፥24፤ ከኤር 34፥8-10፤ ከሕዝ 46፥17 ጋር ያነጻ)። እግዚአብሔር እዚህ ላይ ራሱን እንደ አዳኝና ፈራጅ አድርጎ ያቀርባል። ኢየሱስ ይህን ክፍል በሉቃ 41፥8-19 ላይ በጠቀሰበት ጊዜ “የበቀል ቀን” ወደሚለው መግለጫ ከመድረሱ በፊት ማቆሙ ትልቅ ትርጉም አለው።

በቍ 3 ላይ ሦስት ጊዜ በዚህ ፈንታ ይህን እሰጣለሁ የሚሉት መግለጫዎች አንድን መሠረታዊ ሐሳብ በተለያዩ መንገዶች የሚያቀርቡ ናቸው። ዐመድ የጥልቅ ሐዘን ትእምርት ነው፤ ዘውድ፤ ዘይትና መጉናጸፊያ ሁሉም የደስታ በዓል ለማክበር መዘጋጀትን ያመለክታሉ። “የጽድቅ ዛፎች” የሚለው መግለጫ ወደ 60፥21 የሚጠቀም ነው፤ ይሁን እንጂ አሁን የሚናገረው ለየት አድርጎ ነው።

4-9 በሲና ተራራ ላይ እግዚአብሔር ሕዝቡን የመንግሥት ካህናት (ዘፀ 19፥6) በማለት ገልጿል። ይህ ውብ ሐሳብ አሁን ሊያልፍ ነው። ሌዋውያን ካህናት እነርሱን ያገለግሏቸው እንደ ነበረ ሁሉ፤ በአሕዛብ መካከል የአስራኤልም ስፍራ እንደዚሁ ነው፤ ይህም የክህነት አገልግሎቷ ለእነርሱ ጥቅም ሲባል እንደሚከናወን ያመለክታል።

ከኢየሱልዩ ሕገጋት ጋር በጣም የተያያዙት የውርስ ሕገጋት ለበኩር ልጅ ዕጥፍ መብት ይሰጣሉ (ዘዳ 21፥17)። ቀደም ሲል መብት ማግኘት ብዙ ኅላፊነት የሚጠይቅ በመሆኑ፤ ምናልባትም እስራኤል ዕጥፍ ቅጣት ተቀብላለች (40፥2)፤ አሁን በአሕዛብ መካከል የእግዚአብሔር በኩር ልጅ በመሆኗ (ዘፀ 4፥22-23 ይመ፤ ከመዝ 89፥27 ጋር ያነጻ)፤ በምድሯ ላይ ዕጥፍ ድርሻ ይኖራታል። ምናልባት “ማርና ወተት” የምታፈስሰው ምድር (ዘፀ 38፥17፤ ወዘተ) ራሷ “ዕጥፍ” ዋጋ ያላት ሆና ሳትቈጠር አልቀረችም።

ከዚህ ቀደም የወሰዷት ሕዝቦች በእርሷ ላይ ምንም መብት ስላልነበራቸውና እግዚአብሔር ደግሞ የፍትሕ አምላክ ስለ ሆነ ምድሪቱ ለእግዚአብሔር ሕዝብ ትመለሳለች። መለኮታዊ ታማኝነትን ቀድሞት የመጣው “የዘለም ቃል ኪዳን” (ቍ 8) አሁን ያለውን ቃል ኪዳን ሳይዝ አይቀርም፤ ስለዚህ ለእግዚአብሔር ታማኝነት ማስረጃ ነው። በአሕዛብ መካከል እንደሚባረኩ የሚናገረው ክፍል ከዳዊት ቃል ኪዳን ይልቅ (ከኢሳ 55፥3 ጋር ያነጻ) አብርሃማዊውን ቃል ኪዳን (ከዘፍ 12፥1-3 ጋር ያነጻ) ያመለክታል።

10-11 በዚህ ክፍል ሰዋዊ ተናጋሪ የሆነችው ጽዮን ስትሆን፤ በእግዚአብሔር ላይ ያላትን ከፍተኛ ደስታ ለመግለጽ የተጠቀሰችበት ስልት ሳይሆን አይቀርም። የልብስ ምስያ ዳግመኛ ይታያል (ቍ 3)። ልብስ ብዙውን ጊዜ ሥልጣንን ወይም ሁኔታን ወይም ሁለቱንም ይገልጻል (ከርሜ 13፥14፤ ከኤፌ 4፥22-24 ጋር ያነጻ)።

የመጨረሻው ጥቅስ ስለ እግዚአብሔር ታማኝነት የሚናገረውን ዋና ሐሳብ ስለሚደግፍ 55፥10-11ን ያስታውሰናል። የእግዚአብሔር ታማኝ ቃል በሕዝቡ ሕይወት ውስጥ ጽድቅና ምስጋና እንዲኖሩ ያደርጋል፤ እነዚህም በሙሽራ በዓል ላይ እንደሚሆነው በሕዝብ ሁሉ ፊት በይፋ እንዲታዩ ይደረጋሉ።

ሠ. የጽዮንን የወደፊት ሁኔታ አስተማማኝ የሚያደርግ ጸሎት (62፥1-12)

1-7 እዚህ ላይ ነቢዩ ራሱን በብሉይ ኪዳን ዘመን ከተነሡት ታላላቅ የጸሎት ሰዎች መካከል ይመድባል። ኢሳይያስ፤ ኢየሩሳሌም በእግዚአብሔር ቃል ኪዳኖች መልካምነት ሁሉ ውስጥ ስትኖርና የአምላካን ክብር ስታንጸባርቅ (ምዕ 60) የሚያሳይን ራእይ ተቀብሎአል፤ አሁን እርሱ ያ ቀን ቶሎ እንዲመጣ በጽንዓትና በጥልቅ ስሜት ይጸልያል። አስተማማኝ ጸሎት የሚያርፈው በእግዚአብሔር የተስፋ ቃሎች ላይ ነው (ከዘፍ 32፥9-12 ጋር ያነጻ)። ኢየሩሳሌም የመላው ዓለም ትኩረት ማረፊያ ትሆናለች። ብዙውን ጊዜ በብሉይ ኪዳን “ዐዲስ ስም” የአንድን ሰው ሁኔታ ወይም ጠባይ የሚለውጥ (አስረኛ፤ ዘፍ 17፥5፤ 15) የመለኮታዊ ሥራ ተስፋ ነው። በቍ 4፥12 ላይ ዐዲሱ የጽዮን ስም የሚታይ ይሆናል፤ እግዚአብሔር ለእርሷ የሰጣትን ጸጋ ያንጸባርቃል፤ ምክንያቱም በትንቢተ ኢሳይያስ መጽሐፍ ውስጥ “የእግዚአብሔር አፍ” የሚለው መግለጫ ከጸጋ ቃሎች ጋር የተያያዘ ነው (ከ40፥5፤ 58፥14 ጋር ያነጻ)። ጽዮን ዳግመኛ ከአምላካ ጋር የጠበቀ ኅብረት ታደርጋለች።

በንጢአቷ ምክንያት ከባሏ ስለ ተለየችና ለመታረቅና ወደ ቤቷ ለመመለስ ስለ ጓጓች ሚስት የሚገልጸው ዋና ሐሳብ በዚህ መጽሐፍ ውስጥ በተለይ ከምዕ 49 ደምር በብዙ ቦታዎች ላይ ይታያል። ይህ ዋና ሐሳብ በቍ 4-5 ላይም በድጋሚ ይታያል። ጽዮን ለአምላካ “ዘውድ” (ቍ 3) እንደምትሆን የተሰጣት ተስፋ ሚስት በተለይም ንግሥት ለባሏ ጌታ መሆኗን ሳያመለክት አይቀርም። የእግዚአብሔር አገልጋይ ለእግዚአብሔር ደስታው ነው (42፥1)፤ እርሷም እንዲሁ ለእግዚአብሔር ደስታው ትሆናለች። ቍጥር 5 ታማኝ ዜጎች ከከተማቸው ጋር የተጋቡ መሆናቸውን የሚያሳየውን ምስያ ያመለክታል ተብሎ ሊነገር ይችላል። የሙሽራዬቱና የሙሽራው ምስያ ራእ 21፥2፡9፤ 22፥17ን ያሳስባል።

ቍጥር 6 በቍ 1ሉ-5 ላይ የተመለከተው ራእይ ነቢዩን ለጸሎት እንዲነሣ እንዳደረገውና ጸሎቱም እዚህ ላይ እንደ ቀጠለ ያሳስበናል። ተናጋሪው ነቢዩ ከሆነ በዚህ ክፍል

የተጠቀሱት ዘብ ጠባቂዎች ነቢያት ባልንጀሮች ናቸው (ከሕዝ 3÷17 ጋር ያነጻ)፤ ወይም በአጠቃላይ በጸሎታቸው ከተማዬ፡ን ከሚያወድሙ ክፉ ኃይላት የሚከላከሉ ቅዱሳን ሊሆኑ ይችላሉ። ተናጋሪው እግዚአብሔር ከሆነም ጠባቂዎች አሁንም በጸሎት ረገድ ቅዱሳን የሆኑት ናቸው። ጸሎት የሚጀምረውና የሚያበቃው በእግዚአብሔር ዙፋን ፊት ነው። እግዚአብሔር ታላላቅ ዕቅዶች ይፈጸሙ ዘንድ በቸርነቱ ሌሎች በጸሎት እንዲሳተፉ ያደርጋል።

8-9 እነዚህ ቃሎች ለጽዮን የሚጸልዩትን ዘብ ጠባቂዎች በተለይ የሚያበረታቱ ናቸው። የእግዚአብሔር ጽኑ መሐላ ለታማኝነቱ አጽንዖት የሚሰጥ ሲሆን፤ በኃይል ክንዱ መማሉም ቃሉን ለመፈጸም የሚያስችለው ኃይል ያለው በመሆኑ ላይ ያተኩራል፤ ምክንያቱም ክንዱ መለኮታዊውን ፈቃድ ፈጻሚ ነው፤ ኃይሉ ማዳንን ማምጣቱም ቀደም ሲል በድንቅ ሁኔታ ታይቷል (ከ53÷1 ጋር ያነጻ)። ጽዮን በተደጋጋሚ ከደረሰባት የጠላቶች ጥቃት የተነሣ የምግብ አቅርቦቷን ተነጥቃለች፤ ይህም ምናልባት በወራሪው ሰራዊት ዝርፊያ ወይም ለባዕዳን ገዢዎች እንድትከፍል በተጣለባት ግብር ምክንያት የተከሠተ ሲሆን ይችላል። እግዚአብሔር አለመታዘዝ ይህን እንደሚያስከትልባት አስቀድሞ አስጠንቅቋት ነበር፤ አሁን ግን በጸጋው ሥራ እርሷ ጻድቅ ሆነች (62÷1)፤ እግዚአብሔርም ይህ ዐይነቱ ውድመት ፈጽሞ እንደማይደገም ቃል ይገባል። የቤተ መቅደሱ አዳባባዮች ለእግዚአብሔር የእህል ቁርባኖችና በኩራት በሚያቀርቡና በፊቱ ሐሢት በሚያደርጉ አምላኪዎች ይጥለቀሳሉ።

10-11ሀ ወደ ከተማዬ፡ን በጣም ብዙ መንፈሳዊ ጉዞዎች ይደረጋሉ። ባንዲራ መስቀልና ዐዋጅ መንገር፤ ሥራው መጠናቀቁን ለመንግሥታት የሚያሳዩና የሚያስሙ ምልክቶች ሆነው፤ የመንገድ ግንባታና መንገዶችን የማጽዳት ሥራ መከናወን ይኖርበታል። ምክንያቱም ምዕ 60 እንደሚያሳየው እነዚህ መንግሥታት የተበተኑትን ሰዎች ወደ አገራቸው ለመመለስ የሚያስችሉ መሣሪያዎች ናቸው።

11ለ-12 ከዚህ ላይ ከዚህ በፊት ያለፉት ሁሉ ፍጻሜ የሆነው ድነት ከመጨረሻ ደረጃው ላይ ደርሶ ይገኛል። ቍ 12 በቍ 4 ላይ የተነሣውን ዋና ሐሳብ ያስፋፋል። እነዚህ ስሞች በሙሉ እግዚአብሔር ለሕዝቡ የሚሰጠውን ጸጋ ልዩ ልዩ ገጽታዎች ያሳያሉ (ከሆሴ 1 ጋር ያነጻ)። የመጀመሪያው እንደ መንግሥት መኖር (ዘፀ 19÷6) ከጀመሩበት ጊዜ አንጦቶ ወደ ነበረው ታሪክ ይጓዛል። እነርሱም በዚያ ጊዜ እግዚአብሔር የተቤዠው ሕዝብ ማለት ምን ማለት እንደ ሆነ ዐውቀዋል፤ ይሁን እንጂ የመጨረሻው ጊዜ ከመምጣቱ በፊት ይህ ተመክሮ ከሌሎች ድንቅ የቤዛነት ጸጋዎች ጋር ተፈጻሚ ይሆናል። ኢየሩሳሌም በመጨረሻ የእግዚአብሔር ሚስት የምትሆንበት ዕጣ ፈንታ የተሟላ ፍጻሜ ያገኛል፤ ምክንያቱም እርሱ ከጎጠኤት ሊልድ፤ ከእርሱ ጋር ለዘላለም በጋብቻ ተሳስራ እንድትኖር ለማድረግም ፈልጎአል።

ረ. ተበቃዩ እግዚአብሔር (63÷1-6)

1-6 ትንቢቱ እጅግ ትንግርታዊ ነው። ከዚህ ጋር በማንኛውም መንገድ የሚመሳሰለው ብቸኛ የብሉይ ኪዳን ክፍል ኢያሱ ከእግዚአብሔር ሰራዊት አለቃ ጋር የተገናኘበት ታሪክ ነው (ኢያ 5÷13-6÷5)። ዘብ ጠባቂው ወይም ጠባቂ ጓዱ በቀይ በተሻገረው ልብስ ብቻውን ቁጥና ባለ ግርማ ሆኖ በጉጉት ወጥቶአል። በመጀመሪያ ሲመጣ ሲመለከቱት የኤደም ዋና ከተማ ከባሰራ አቅጣጫ እንደ ሆነ ግልጽ ነው። ይህ ኤደም ማለት “ቀይ” ማለት መሆኑ (ከዘፍ 25÷30 ጋር ያነጻ) በተለይም ከዚህ ዐውድ ጋር ዐብሮ የሚሄድ ነው። በኤደም ላይ ሲፈርድ የነበረው ይህ አስፈሪ አካል አሁን ወደ ኢየሩሳሌም እየመጣ ነው? ይህ ራሱ ጌታ እንደ ሆነ፤ ወደ ሕዝቡ እየመጣ ያለውም በእነርሱ ላይ የሚፈርድ ዳኛ ሆኖ ሳይሆን ጻድቅ አዳኛቸው ሆኖ እየመጣ እንደ ሆነ መልሱ ግልጽ ያደርገዋል።

አካሉ ወደ እርሱ እየቀረበ ሲመጣ ጠባቂው አንድ ጥያቄ ይጠይቀዋል፤ ምናልባት አሁንም የሚገኘው በዚያ የጭንቀት ስሜት ውስጥ ነው። ስርዮት የእግዚአብሔርን ቍጣ መሸከምን የሚያካትት ቢሆንም፤ የወይን መጭመቂያ ዘይቤአዊ አነጋገር ፋይዳ ያለው ከፍርድ ጋር ብቻ ነው (ከራእ 14÷19-20፤ 19÷11-16)። የራእይ መጽሐፍ ይህ ክፍል የዓለም ፈራጅ

በሆነው በክርስቶስ እንደሚፈጸም ይገልጻል፤ ለእርሱ የተሰጠው “የእግዚአብሔር ቃል” የሚለው ስያሜም ምናልባት በቍ 1 መዝጊያ ላይ ካለው ንግግር ጋር ተያያዥነት አለው። ፍርድ ሰጪ እርሱ ብቻ መሆኑን ጌታ ያውጃል። ይህ እግዚአብሔር አንድን ሕዝብ ለመቅጣት ሌላውን ሕዝብ ስለ መጠቀሙ ከሚያመለክቱትና ከታወቁት ፍርዶች ባሻገር የእግዚአብሔርን ሥነ ፍጻሜያዊ ቀን አሻግሮ ያመለክታል።

“የበቀል ቀን” እና “የምቤኸበትም ዓመት” የተመሳሳይ ውስብስብ ሐሳቦች አካሎች ሲሆኑ፤ “ጉእል” በሚለው ቃል የተገለጹ ሐሳቦችን ያካተቱ ናቸው፤ (“ቤዛ” ማለት ነው፤ በ61÷1-3 ላይ ያለውን ማብራሪያ ይመ)። እግዚአብሔር በኤደም የፈጸመው ፍርድ በጽዮን ላይ ላደረሰት ጥፋት ተመጣጣኝ ነው ተብሎ ይታሰባል (34÷8-15)፤ ይህም በተለይ ኢየሩሳሌም ከወደቀች በኋላ ኤደማውያን የይሁዳን ድክመት መጠቀሚያ ማድረጋቸው ነው (ሰቆ 4÷21-22፤ ሕዝ 25÷12-14፤ 35÷1-15)። በኋላ የይሁዳን ድካም ለራሳቸው ጥቅም ማዋላቸው ፍርዱን ትክክለኛ ያደርገዋል (34÷8-15 ይመ)። ስለዚህ ከግብፅ መውጣትና ከግዛት መመለስ በፋርሳውያን አማካይነት በባቢሎናውያን ላይ ከመጣው ፍርድ እንደ ቀደመ ሁሉ፤ ፍርድና መቤዠትም በተመሳሳይ ሁኔታዎች በተግባር ላይ ይውላሉ።

ቍጥር 5 የዮሐንስ ራእይ ምዕራፍ 5ንና ስለ መጨረሻው ሁኔታ የሚናገረውን መጽሐፍ የሚከፍት ሰው ስለ መፈለግና ስለ መጨረሻው ፍርድ የተሰጠውን መገለጥ ያስታውሳል። ይህም የጎጠኤትን መላሰማዊነት የሚመሰክር ነው። ቍጥር 6 ኤደም እግዚአብሔር በመንግሥታት ላይ ለሚያመጣው ፍርድ ውቅታዊ ምሳሌ ብቻ መሆኗን ግልጽ በማድረግ የፍርዱን አድማስ ያስፋዋል። በበርካታ ትንቢታውያን ክፍሎች ውስጥ ኤደም አሕዛብ ከእግዚአብሔር ፍርድ በታች መሆናቸውን ወክላ ትታለያለች። ስካር መለኮታዊ ቍጣን የሚያሳይ ስለ መሆኑ 51÷22-23 ይመልከቱ።

ሰ. የምስጋና እና የሰቂቃ መዝሙር (63÷7-64÷12)

ከምዕ 60 መጀመሪያ አንጦቶ የኢሳይያስ ትንቢቶች በዋነኛ ነት የሚናገሩት የጽዮንን ከፍ ከፍ ማለትና በመጨረሻ እግዚአብሔር ለእርሷ ያለውን ዕቅድ በሙሉ እንደሚፈጸም ነው። የይሁዳ ጎጠኤት በባቢሎናውያን አማካይነት አጥፊ የሆነ ፍርድ እንደሚያመጣ ከእግዚአብሔር በመጣው ግንዛቤ የተነሣ የፍርድ ጊዜ ውስጥ እንደሚያልፍ የተረዳና እንዲህ ያለውን ራእይ የተቀበለ ሰው፤ እነዚህ ራእዮች እስከሚፈጸሙ ድረስ በጥልቅ ጉጉት እንደሚሞላ ጥርጥር የለውም። የእግዚአብሔር መንፈስ በዘማሪዎች ውስጥ እንዲህ ዐይነት ጠንካራ የሰቂቃ ስሜቶችን እንደ ፈጠረባቸው ሁሉ፤ በኢሳይያስም ውስጥ እንዲህ ዐይነት ስሜቶችን ፈጥሮአል። ይህ ክፍል በርግጥ ነቢዩ ራሱን ከሕዝቡ ሕይወት ጋር አንድ በማድረግ፤ በማኅበረ ሰቡ ውስጥ የነበሩት መንፈሳዊ ሰዎች የነበራቸውን ከፍተኛ ጉጉት ለመግለጽ የተጠቀመበት የተለመደ እውነተኛ የሰቂቃ መዝሙር ነው። እንደዚህ ዐይነቶቹ ጸሎቶች ከነቢይነት አገልግሎት ዐበይት ክፍሎች ውስጥ ይመደባሉ።

7-10 ተደጋግሞ የተጠቀሰው “ቸርነት” የሚለው ቃል የእግዚአብሔርን የፍቅር ኪዳን ታማኝነት ይወክላል። ሕዝቡ ብዙ ጊዜ ታማኝ ሆነውለት ባይገኙም እንኳ፤ እግዚአብሔር የኪዳን ተስፋዎቹን ከማክበር ፈጽሞ ወደ ኋላ ብሎ የማያውቅ አምላክ በመሆኑ፤ ነቢዩ ትንቢቱን በምስጋና መጀመሩ ተገቢ ነው። በእግዚአብሔር የማዳን ሥራዎች ውስጥ ታማኝነቱ ተገልጦአል። ቍጥር 8-10 ላይ እግዚአብሔር ልጆቹ በእርሱ ላይ ማመባቸውን ተመልክቶ ባዘነ አባት ተመስሎአል። ይህ ሁሉን ዐዋቂነቱን ወይም ሉዐላዊ ፈቃዱን የሚክድ አይደለም፤ ነገር ግን እስራኤል ፈጽሞ በእርሱ ላይ ማመስ እንዳልነበረባትና ይህ ድርጊቷ በፍቅር እንዲሁም በቅድስና ላይ ወንጀል መፈጸሟን የሚገልጽ ነው።

እግዚአብሔር መከራቸውን እንደሚያውቅና ከግብፅ ባርነት ነጻ እንደሚያወጣቸው ቃል በመግባቱ የሕዝቡ አባት መሆኑን ተናግሮአል (ዘፀ 3÷7-10)። ቍጥር 9 በብሉይ ኪዳን ስለ እግዚአብሔር ርኅሩኅ ፍቅር ከሚናገሩ በጣም ተወዳጅ ዋነኛ መግለጫዎች አንዱ ነው። በዚህ ክፍል ስለ ሥላሴ አስተምህሮ ፍንጭ የሚሰጡ ፅንሰ ሐሳቦች አሉ። “የፊቱም መልአክ”

እግዚአብሔር በግል የተገለጠበትን ዘፀ 23፥20-23ን ከዘፀ 33፥12-14 ጋር አጣምሮ የሚያመለክት ነው፤ “ቅዱስ መንፈሱንም” (ከዘኁ 11፥17፤ 25-29 ጋር ያነጻ)፤ ሊያዘን የሚችል (ከኤፌ 4፥30 ጋር ያነጻ) የሚለውም የሦስትነትን ሐሳብ በግልጽ ያሳያል። እርሱ አስቀድሞ እንደ ተናገረው የሕዝቡ ዐመፅ እግዚአብሔርን ከሕዝቡ ጋር እንዲጋጭ አድርጎታል (ዘፀ 23፥21 ይመ፤ ከምዕ 32 ጋር ያነጻ)።

11-14 እግዚአብሔር ባለፉት ዘመናት ለሕዝቡ ያደረጋቸውን በማንግት ነቢዩ “በቀደመው ዘመን” በሚለው መግለጫ ከጥንቱ ዘመን በኋላ ነገሮች መለወጣቸውን ያሳስባል። የትኩረቱ አቅጣጫ አሁንም ሕዝቡ የራሱን ማንነት እንዲያገኝ የረዱት የጸሐት እስራኤል ሁነቶች ናቸው። ሙሴ እንደ ዳዊት ሁሉ እስራኤልን እንዲመራ የተመረጠው በጎችን ከሚያስማሩበት ቦታ ነበር፤ በዚህ ምክንያት ሕዝቡን እንዲያስተዳድሩ ከመረጣቸው ሰዎች እግዚአብሔር የሚጠብቃቸውን ራሱን የመርሳትና ለሌሎች ክብካቤ የማድረግ ትእምርትን ያመለክታል። የሙሴ ቀኝ እጅ የእግዚአብሔር ቀኝ እጅ ትእምርት ሲሆን፤ የእግዚአብሔርም ድንቅ ሥራ የተገለጠበት ነው፤ ምክንያቱም ፀሐት እስራኤል የእግዚአብሔር መለኮታዊ ንግል ሥራ ነውና (51፥9፤ 52፥10፤ 53፥1 ይመ)።

ቍ 13-14 ላይ የተጠቀሱት ሁለቱ ምስያዎች እስራኤላውያን ቀይ ባሕርን ሲሻገሩና የርዳናስን ሲያቋርጡ የነበሩትን ሁኔታዎች በቅደም ተከተል ያመለክታሉ። ሕዝቡ በባሕሩ ወለል ሲሻገሩና ምድረ በዳውን ሲያቋርጡ ቀላል ሆኖ አግኝተውታል፤ ከሞላበት ተራራ የርዳናስን ለማቋረጥ ሲወርዱም በለምሳም አረንጓዴ ቦታ ላይ የተሰማሩ የክብት መንጋ ይመስሉ ነበር። “ዕረፍት” የሚለው ቃል ዘዳ 12፥10 እና ኢያ 21፥44ን ያስታውሳል፤ ምንም እንኳን ዕብ 3-4 የጠለቀ ዕረፍት በክርስቶስ እንደሚገኝ ቢያስተምርም።

15-19 በመጨረሻዎቹ ጥቅሶችም የተስተጋቡት ምኞቶች አሁን ግልጽ ወደ መሆን መጥተዋል፤ ማኅበረ ሰባዊ የሆነው ሰቂቃ ባሕርያትም በግልጽ ይታያሉ። ሰሎሞን በቤተ መቅደሱ ምረቃ ላይ በጸሎቱ እግዚአብሔር ከሰማያዊ ማደሪያው ሆኖ የሕዝቡን ጸሎት እንዲሰማ ጠይቆአል፤ (1ነገ 8፥44-53)። ኢሳይያስም እግዚአብሔር በቅድስናው ከፍ ከፍ ያለ መሆኑን የሚያስገነዝብ ራሱን አሳይቶአል። (ምዕ 6፥ 57፥15)። ይህ የከበረ አምላክ በሕዝቡ ጉዳይ ካለው ቀናዒነት የተነሣ ቃል ገብቷል (9፥7፤ 37፥32)፤ አሁን ግን ነቢዩ ቤተ መቅደሱንና ፍርስራሹን በራሱ አሻግሮ ሲመለከት ከሕዝቡ ጋር ሆኖ ስለ ምሕረት ይጸልያል።

ስለ እግዚአብሔር “አባትነት” (በተጨማሪ ከ64፥8 ጋር ያነጻ) ከሚናገሩት ሦስት ክፍሎች የመጀመሪያዎቹን ሁለቱን በቍ 16 ላይ እናገኛለን። ይህ ተደጋጋሚ ልመና ለጸሎቱ ልዩ ንግል ይሰጠዋል። ከእግዚአብሔር ጋር የሚደረገው ኅብረት ከብሔራዊ ኅብረት ይልቅ የጠለቀ ነው፤ ይህም ኅብረት የሰዎቹ ሕይወት ጥልቅ የሆነ ሐቅ ነው።

ቍጥር 17 የኢሳይያስን ተልእኮና ከተልእኮውም ጋር የተሰጠውን ማስጠንቀቂያ እደ ገና ያስታውሳል (ከ6፥9-13 ጋር ያነጻ)፤ ይኸውም በቃል በሚሰጠው አገልግሎቱ ሕዝቡ በኅጢአት የባለ ልባቸው እየደነደነ እንደሚሄድ የሚገልጽ ነው። ጸሎቱ ከዚህ ላይ ላለው ሐሳብ ዳራ የሚሰጥ ሲሆን፤ በዘፀአት ታሪክ ውስጥ ፈርዖንን የልብ መደንደን ሳይጠቀም አልቀረም። እግዚአብሔር ያን የግብረ ገብ ሕግ የመሠረተው ኅጢአት የሰውን ልብ እንዲያደነድን መሆኑንና ያም የተደረገው በመለኮት ዕቅድ መሆኑን ያገናዘበ ነው (ከሮሜ 1፥18-32 ጋር ያነጻ)። “ተመለስ” የሚለው ቃል እግዚአብሔር በሕዝቡ መካከል የመገኘቱ ትእምርትና በቤተ መቅደስ ውስጥ የእግዚአብሔር ክብር የሚገለጥበት ደመና መመለሱን ሊያሳስብ ይችላል (ከሕዝ 43፥6-12 ጋር ያነጻ)። በርግጥ ቍ 18 የሕዝቡ ከእግዚአብሔር መለየት ከቤተ መቅደሳቸው መደምሰስ ጋር የተያያዘ መሆኑን ኢርቱዕ በሆነ መልክ ያመለክታል። በቍ 19 ላይ ስለ ልዩ ምርጫ የሚገልጽ ጥልቅ የሆነ አሳቤ አለ።

64፥1-7 በቀደመው ምዕራፍ የመዝጊያ ቍጥሮች ላይ የተገለጸው የእግዚአብሔር በረከት ዳግመኛ እንዲመጣ የመፈለግ ጉጉት አሁን በጋለ ስሜት ጉርፎአል። ዘፀአቱን ተራሮች በእግዚአብሔር ሀልዎት ፊት በራዱ ጊዜ (ዘፀ 19፥18)፤ በሲና

ተራራ ላይ እውን የሆነው ታላቅ መገለጥ ተከትሎታል። በዚያ ወቅት እግዚአብሔር በተራራው ላይ ወረደ (ዘፀ 19፥18)። እዚህ ላይ ነቢዩ እግዚአብሔር በድጋሚ በሕዝቡ መካከል ለመገኘት ያለው ጉጉት እንዲፈጸም ሰማያት በእስራኤል አምላክ ሲቀደዱ በጉልሕ የሚያሳይ ምናባዊ ሐሳብን ያስባል። የቍ 2 መግለጫ የእግዚአብሔርን ፍርድ አጉልቶ ያሳያል። ፈርዖንና ግብግብያን በፀሐት እስራኤል ጊዜ የእግዚአብሔር ስም ንግል ያለው መሆኑን ተምረዋል (ዘፀ 13፥3:18)። በሲና ተራራ ላይ የታየው መገለጥ የእግዚአብሔር ሕዝብ እንዲርድ አድርጎአል፤ ይህ ዐዲስ የእርሱ መገለጥ ደግሞ የዓለምን ሕዝቦች ያንቀጠቅጣል።

ለሕዝቡ ራሱን የገለጠው የዘፀአትና የሲና አምላክ ባልተጠበቀ ጊዜ የሚገለጥ አምላክ ነው፤ ባብዛኛዎቹ መቅሠፍቶች ሂደት ውስጥ የተለመደው የተፈጥሮ አካሄድ ተቋርጦ ነበር። እርሱ ልዩ አምላክ ነው። ምክንያቱም ሌሎች አማልክት ተብለው የሚጠሩት ሁሉ ዐቅም የላቸውም። ሕዝቡ ለሕጉ መታዘዛቸው የሚያሳስበው የጽድቅ አምላክ ነበር። በሕዝቡ ኅጢአት አንጻር የተገለጠውም ይኸው የእርሱ ሥነ ምግባራዊ ባሕርይ ነበር። ቍጥር 5-7 በአንድ የብሉይ ኪዳን ምንባብ ውስጥ አስደናቂ በሆነ ሙሉነት የኅጢአትን አስተምህሮ በርካታ ጉኖች ያሳያል። ኅጢአት ቀጣይ ልምምድ ነው፤ ኅጢአት ያረክሳል፤ ያጠፋልም፤ በእግዚአብሔርና በሰው መካከል ገደብ ይፈጥራል፤ ገደቡም በእኛ በኩል ለመጸለይ አለመፈለግ ሲሆን፤ በእግዚአብሔር በኩል ደግሞ ሊሰማን አለመፈለግ ነው። እግዚአብሔር ራሱ ይህ እነዚህን ውጤቶች እንዲያስከትል ወስኖአል። ሰዎች፤ “ታዲያ እንዴት መዳን እንችላለን?” ብለው ቢጮኹ አያስደንቅም።

8፥12 ቍጥር 8 ፈጽሞ ባልተጠበቀ ሁኔታ እግዚአብሔር የግብረ ገብ ገዥ ነው ከሚለው ሐሳብ ተነሥቶ፤ ሕዝቡ ወደ ማንነት ላመጣቸው አባት ተጠያቂ ናቸው ወደሚለው ሐሳብ ይሸጋገራል። ኤርምያስና (ኤር 18፥1-6) ጳውሎስ (ሮሜ 91፥9-21) ያዳበሩት የሸክላ ሠረውና የጭቃው ምስያ እግዚአብሔር በኅጢአትና በፍርድ ግዛት ላይ ሙሉ ባለሥልጣን መሆኑን ያሳያል። ሕዝቦቹ የእርሱ መሆናቸውን እንዲያስብ በመጠየቅ ራሳቸውን በእግዚአብሔር ምሕረት ፊት ያቀርባሉ። ነቢዩ ለኢየሩሳሌም ባድማ መሆን ልዩ ትኩረት ቢሰጥም፤ ምድሪቱ የተቀደሰች በመሆኗ ከተሞቿ በሙሉ የተቀደሱ ናቸው፤ ምድሪቷ የጌታ የመሆኗን ሐቅ ሕዝቡ ያስተውሉ ዘንድ ያሳስባል፤ የቀደመት ትውልዶች እግዚአብሔር ለዚህ ዐላማ በለየውና አሁን ግን በፈራርሰው ቤተ መቅደስ ውስጥ ምስጋና ያቀረቡትም ለእርሱ ነበር።

ቍ 12 በተለይ ከምዕ 40 ጀምሮ እግዚአብሔር ጣልቃ እንዲገባና በዚህ መጽሐፍ ውስጥ በተደጋጋሚ ቃል የተገቡትን ይቅርታ ድነት እውን እንዲያደርግ ይለምናል። እግዚአብሔር ለዚህ ጸሎት ምን ምላሽ ሰጠ? ሁለቱ የመደምደሚያ ምዕራፎች ያሳያሉ።

ሸ. ታላላቅ የመጨረሻ ጉዳዮች (65፥1-66፥24)

እነዚህ ሁለት ምዕራፎች የመጽሐፉ ማብቂያ ብቻ አይደሉም፤ ነገር ግን የመጽሐፉ ጉልላትም ናቸው። እዚህ ላይ ሥነ ፍጻሜ ከከፍተኛው ደረጃ ላይ ደርሶአል፤ የዐዲስ ሰማይና የዐዲስ ምድር ተስፋ (65፥17፤ 66፥22) በዚህ መጽሐፍ ውስጥ ከተጠቀሱት ከማንኛቸውም ነገሮች ባሻገር የሚሄድ ብቻ ሳይሆን፤ እንዲህ ሳይሆን አይቀርም የሚለው ምናብ እንኳ ከዚህ የላቀ እውነትን ሊያስብ አይችልምና። በተመሳሳይ መልኩ አንባቢው የሚጋፈጠው ተግዳሮትና የዕጣ ፈንታ የመጨረሻ መግለጫዎች በታላቅ ክሊሎት ቀርበዋል።

ምዕራፍ 64 በነቢዩ የተወከሉት ሕዝብ ከእግዚአብሔር ጋር የነበራቸው ኅብረት የቱን ያህል ጥልቅት እንዳለው የተጠቀሰበት ብቻ ሳይሆን፤ ሕዝቡ ኅጢአታቸውን በግልጽ በመናዘዝ ምሕረትን ለማግኘት ብርቱ ጸሎት የቀረበበትም ነው። አንደ ዳንኤል (ዳን 9) ወይም እንደ ዕዝራ (ዕዝራ 9) የሆነ ክፍተኛ መንፈሳዊ ማስተዋል ያለው ሰው በአጠቃላይ የማኅበረ ሰቡን የኅጢአት ሽክም በልቡ ይሸከምና በጥልቅ የንስሐ ስሜት በእግዚአብሔር ፊት ይናዘዛል፤ በርግጥ የእርሱን ስሜት የሚጋሩ የአገሩ ልጆች በጣም ጥቂት ሊሆኑ ይችላሉ። ኢሳይያስ በተጠራበት ጊዜ የግል ኅጢአቱን ብቻ ሳይሆን በአጠቃላይ የሕዝቡን ኅጢአት ተናዝቧል (6፥5)። እንግዲህ እኛ እነዚህ

ምዕራፎች በምዕራፍ 64 ላይ ላቀረበው ጸሎት የእግዚአብሔር መልስ እንደ ሆኑ አድርገን እንመለከታለን።

1-5 ጳውሎስ ቍ 1-2 ላይ ያለውን ሐሳብ በርሜ 10፥20-21 ላይ ላሉት አሕዛብ ያውሰዋል። በቍጥር 1ሀ፣ የገባው የዕብራይስጡ ትርጉም በቀመ- “ለሚፈልጉኝ ለመገኘት ፈቀድሁ” ይላል። NIV የተባለው የእንግሊዝኛ የመጽሐፍ ቅዱስ ትርጉም ቍጥር 1ለን ሲተርጎም፣ “በሰሜ ያልተጠራትን ሕዝብ” የሚለውን የዕብራይስጡን ጽሑፍ ሳይሆን የሰብኦ ሊቃናት ትርጉምንና ታርጉምን በመከተል ስሜን ላልጠሩ ሕዝብ ይላል። ስለዚህ ቍጥር 1 አሕዛብን፣ ቍጥር 2 ደግሞ አይሁድን ይመለከታል ብለን እናስባለን። ይህ በእርሱ በኩል የጌታ ዕውቀት ምድርን የሚሞላበት (11፥9)፣ በሥቃዩና በድንቅ ሥራውም (52፥15) በሚያድን መልኩ ለሕዝቦች ብርሃን የሚሰጠውን (42፥6) በተለይ የጌታን አገልጋይ፣ የመሲሔን ሥራ ያሳስበናል።

ቍ 2 የእግዚአብሔር እጆች “ቀኑን ሙሉ” (ፍችው ምናልባት በእስራኤላውያን ታሪክ ሁሉ ውስጥ ማለት ሊሆን ይችላል) በፍቅር መዘርጋታቸውን ያሳያል፤ ነገር ግን ያገኘው መልስ የእርሱን መንገዶች በእልክኝነት መቃወም ነበር (ከ64፥5 ጋር ያነጻ)። “የልባቸውን ምኞት” የሚለው መግለጫ የረከሰ የጣዖት አምልኮ የመጣውን ንጢአተኛ ውጤት ሊያመለክት ይችላል። “ዘውትር” የሚለው ሐሳብ ለእነርሱ የተሰጠው የእግዚአብሔር ጸጋ እንዳልቋረጠ ሁሉ፣ ሕዝቡ በእግዚአብሔር ላይ የሚፈጽሙት የስድብ ንጢአት የማያቋርጥና ለረጅም ጊዜ የቀጠለ መሆኑን በመግለጽ “ቀኑን ሙሉ” ለሚለው መልስ የሚሰጥ ይመስላል። በቍ 3-4 ላይ የቀረበው የንጢአት ዝርዝር እንዲህ ዐይነቱ ድርጊት ወደ ሁለተኛው ሞት እንደሚመራና ይህን የሚለማመድ ሰዎች ወደ ቅድስቲቱ ከተማ እንደሚይገቡ የሚናገረውን ራኦ 21፥8፣ 22፥15 ያሳስባል። “በሸክላ መሠዊያዎች ላይ ዕጣን የሚያጥኑ” ትርጉሙ በትክክል ባይታወቅም ከዐወዱ በመነሣት አረማዊ ልምድን ሳያመለክት እንደማይቀር እንረዳለን። የቍ 4 የመጀመሪያ አጋማሽ ስለ ተከለከለው ሙታንን የማነጋገር ልምምድ (ከ57፥9፣ ከዘዳ 18፥9-13 ጋር ያነጻ) ሲገልጽ፣ ቍ 4ለ ደግሞ የረከሱ ሥጋዎችን መመገብ እንደማይገባ የተሰጠውን ሕግ በጉልሕ የሚቃወም ዐመፀኛነትን የሚያመለክት ነው።

በቍ 5ሀ ላይ የምፀት ስሜት አለ። አረማዊነት የራሱ “ቅዱስ” የሚላቸው ሰዎች አሉት፤ ተራው ሕዝብ እነዚህን ሰዎች በጣም ካቀረቡአቸው ሊጉዱ ስለሚችሉ፤ በሌሎች ላይ ፍርሀትን ያሳድራለሉ። እነዚህ የንጢአት መግለጫዎች በዚህ ጥቅስ መጨረሻ ላይ ቅጣት መምጣቱ የማይቀር መሆኑን ለሚያረጋግጠው ሐሳብ ቦታ መልቀቅ ይጀምራሉ (ከዘዳ 32፥22፣ ከኤር 17፥4 ጋር ያነጻ)።

6-7 “እነሆ”፤ የሚለው የመክፈቻ ቃል ትኩረት እንዲሰጥ የቀረበ ጥሪ ነው። እግዚአብሔር እነዚህ ንጢአቶች በፊቱ እንዲጻፉ አድርጎአል (ከራኦ 20፥12 ጋር ያነጻ)። የሕዝቡ ጸሎት (64፥12) ተመልሶአል፤ ነገር ግን እነርሱ ተስፋ ባደረጉበት መንገድ አይደለም። እግዚአብሔር ለጸሎታችን መልስ የሚሰጠው፣ ራሱ የመሠረተውን መንፈሳዊና ግብረ ገባዊ መዋቅር ምንጊዜም በመጠበቅ ነው። በአንድ ሕዝብ ላይ የሚያመጣው ፍርድ ብዙውን ጊዜ የንጢአት ጽዋ እስኪሞላ ድረስ ይጠብቃል (ዘፍ 15፥16፣ ዳን 8፥23፣ ማቴ 23፥32 ይመ፤ ከራኦ 14፥15 ጋር ያነጻ)። የኩረብታ ላይ ዐፀዶች የጣዖት አምልኮ ማእከሎች ነበሩ (ከ57፥7፣ ከኤር 3፥6 ወዘተ ጋር ያነጻ)።

8-10 በጣም ጠቃሚ የሆነው የትሩፋን አስተምህሮ በዚህ ክፍል በድጋሚ ቀርቦአል። የእስራኤል የወይን ዕርሻ በጣም ፍሬያማ አይሁን እንጂ (5፥1-4) ጥቂት እውነተኛ ወይኖችን አፍርቶአል። እነርሱ የእግዚአብሔር አገልጋዮች ናቸው። አጥብቀው “ለሚፈልጉኝ ሕዝቡ” የተባሉት እነዚህ ትሩፋን ስለ ሆኑ፣ “የተመረጠው ሕዝቡ” ለተባሉት የተገቡት ተስፋዎች ፍጻሜአቸውን የሚያገኙት በእነርሱ አማካይነት ነው። የብሉይ ኪዳን ታላላቅ መገለጦችን የተቀበሉ ሰዎች በዚህ መሠረት ጌታን የመፈለግ ጎሳፊነት ሲኖርባቸው፣ የመገለጡን ብርሃን

ፈጽሞ የማያውቁት ደግሞ ጌታን የሚቀበሉት ከመለኮት በመገጨው ዐዲስ ሐሳብ አማካይነት ነው (ቍ 1)።

ሳርን ውብና ለም ምድር ነበረች፤ አኮር ግን እግዚአብሔር በሕዝቡ ላይ ፍርድ እንደሚያመጣ በትእምርትነት በጉልሕ የምታመልክት በመሆኗ፣ መጥፎ ነገር በቅርቡ እንደሚመጣ ታሳይ ነበር (ኢያ 7፥24-26)። ይሁን እንጂ ሆሴዕ ለአኮር የተሰጣትን የተስፋ ቃል ተናግሮአል (ሆሴ 2፥15)።

11-12 በዚህ ክፍል እግዚአብሔር በሕዝቡ መካከል ወዳሉት ዐመፀኞች ይመለሳል። “የተቀደሰውን ተራራ” የሚያመለክተው መግለጫ በቤተ መቅደስ ውስጥ ለእግዚአብሔር የሚቀርበው አምልኮ መረሳቱን ነው። ይህ አምልኮ ከሕዝቡ መብልና መጠጥ ጋር የተያያዙ መሥዋዕቶችን ማቅረብ ያካትታል። ይህን በመፈጸም ፈንታ እነዚህ መብልና መጠጦች ለአረማውያን ጣዖታት ቀርበዋል (ከ1ቆሮ 10፥21-22 ጋር ያነጻ)። ቍ 12 ቍ 2ን ያስታውሳል (ከ55፥1-7 ጋር ያነጻ)።

13-16 “ጌታ እግዚአብሔር” የሚለው ሐረግ የእግዚአብሔርን አገልጋይ የሚያሳዩ የሁለቱ ምንባቦች መለያ ባሕርይ ነው (48፥16፣ 50፥4-5:7-9)። በዚህ ክፍል ቃሉ በድጋሚ የሚከሠተው በአገልጋዩና በባሮቹ መካከል ትስስር በመፍጠር ነው። እነዚህ ቍጥሮች ውስጥ “እናንተ” የተባሉት ሰዎች በቍ 11-12 ላይ እግዚአብሔር የሚናገራቸው ዐመፀኞች ናቸው።

የእግዚአብሔር ሕዝብ የምግብ፣ የመጠጥና በኅብረት የመመገብ ተስፋ ተሰጥቶአቸዋል (ከራኦ 2፥7: 17፣ 3፥20፣ 21፥6፣ 22፥2:17 ጋር ያነጻ)። አሁንም በንጢአታቸው የሚኖሩ ሰዎች ከእግዚአብሔር በረከት ውጭ ናቸው፤ ስማቸውም በእግዚአብሔር ሕዝብ መካከል የሚታወቀው በእግዚአብሔር ግማን ሥር በመሆናቸው ነው። እውነተኛ የእግዚአብሔር አገልጋዮች ዐዲስ ስም ይሰጣቸዋል (ከራኦ 2፣ 17 ጋር ያነጻ)። በቍ 16 ላይ የተጠቀሰው የመጨረሻ ተስፋ የሕዝቡ ችግር መንሥኢ የንጢአታቸው ውጤት ነበር የሚል ትርጉምን ያዘለ ነው። ይህ ሙሉና ነጻ ይቅርታ የሚገኘው በእግዚአብሔር አገልጋይ መሥዋዕትነት አማካይነት ነው (ምዕ 53)።

17-25 ከመግቢያ ጥሪው ጋር ልዩ ትኩረት እንዲደረግ የቀረበው ታላቅ ተስፋ፤ ይኸውም “እነሆ፤ እኔ ዐዲስ ሰማያትንና ምድርን እፈጥራለሁ፤” (ከራኦ 21፥1 ጋር ያነጻ) የሚለው የሚያስደነግጥ ነው። ፍጥረት በሙሉ ይታደሳል። ተስፋው ታላቅና ዐዲስ ቢሆንም እንኳ፤ ፈጽሞ ሳይዘጋጅ ወደዚህ ክፍል አይመጣም፤ ምክንያቱም በ11፥1-9 እና ምዕ 24 ባሉት ምንባቦች ላይ ይኸው ተስፋ የሚገነባ ነው። በዐይነ ጎሊናቸው የፍጥረት ዓለሙን ረቂቅ አወቃቀርና አሠራር መረዳት ለሚያቅታቸው ሰዎች ነቢዩ ኢየሩሳሌምም ራሷ ዐዲስ ሆና እንደምትፈጠር ያሳያቸዋል። በመከራ ውስጥ ሲያልፉ ከሕዝቡ ጋር ራሱን አንድ ያደረገው አምላክ፤ በደስታቸው ይደሰታል። የቀድሞው ሐዘን ያልፋል (ከራዕ 2፥14 ጋር ያነጻ)።

በቍ 20 ላይ የሚታየው ተስፋ በጣም ረጅም ዕድሜን እንጂ መጨረሻ የለለውን ዕድሜ አያመለክትም፤ ሆኖም ቍ 19 ያልቅሶ እንደሚወገድ ይናገራል፤ እኛ በቍ 20 ላይ በተጠቀሱት አዎንታዊ በረከቶች እንጂ በሕሉታዊ እንድንታወቅ እንድንኖር አልተመከርንም። ስለ ሞት የሚናገሩትን ክፍሎች አበክረን ካየናቸው ከዚህ ላይ ያለን ውብ የሆነ ሁኔታ ሳይሆን የተባረከ ሁኔታ ነው፤ ይህም ከሙሉው ራኦ 2፥14 ጋር ፍጹም የሆነ ጉድኝት የለውም።

የሕዝቡ መባረክ በዘዳግም መጽሐፍ ውስጥ የምናየውን (ከኢሳ 62፥8-9 ጋር ያነጻ) ለመንፈሳዊ ሰዎች የሚሰጥ ቍሳዊ በረከት ትውስታ በስፋት ያሳየናል። የሆነው ሆኖ የሚለማመዱት ታላቅ በረከት ከእግዚአብሔር ጋር የጠበቀ ኅብረት መፍጠር ነው፤ ይኸውም በእነርሱ ጸሎትና በእርሱ ፈቃድ፣ የእነርሱን ፍላጎት ለማሟላት ባለው መሻትና እነርሱ በእርሱ ለመታመን ባላቸው ፈቃድ መካከል ሙሉ በሙሉ ስምሙንት የሚፈጥር ነው። ቍ 25 (ከ11፥6-9 ጋር ያነጻ) እነዚህ በረከቶች የሚፈጥር የሚመጡት በመሲሔ አማካይነት ብቻ መሆኑን የሚያስታውስ ሲሆን፣ “እባብ ትቢያ ይልሳል” የሚለው (ከዘፍ 3-14 ጋር ያነጻ)፣ የታላቁ እባብ የሰይጣን ሽንፈት ከሴቲቱ የሚወለደው ልጅ ሥራ ውጤት መሆኑን ያሳስበናል (ዘፍ 3፥15)።

66*1-2ሀ በ65*18-19 ላይ ኢየሩሳሌምንና ቅዱስ ተራራዋን (65*11) የሚያመለክት ክፍል ነበር፤ ሆኖም ስለ ቤተ መቅደሱምንም የተጠቀሰ ነገር አልነበረም፡፡ የእነዚህ ጥቅሶች ትርጉም አሮጌው ፍጥረተ ኃላም በሙሉ ሊይዘው የማይችለው (ከ1778*27 ጋር ያነጻ) ይህ ታላቅ አምላክ ለእርሱ ሊስማማ የሚችል ምንም ዓይነት ቤተ መቅደስ አይኖርም ማለት ነው፡፡ ይሁን እንጂ ከምርኮ በኋላ የነበረው ቤተ መቅደስ የተሠራው በእርሱ ትእዛዝ ነበር፤ ስለዚህ ይህ ክፍል በሰው እጅ የሚሠራ ማንኛውም ሕንጻ ከትእምርትነት ያለፈ ፋይዳ ሊኖረው አይችልም እንደ ማለት ነው፤ ትእምርቱም ልክ እስጢፋኖስ ግልጽ እንዳደረገው ከአውነታው በላይ ክብር እየተሰጠው መጣ (ሐ/ሥ 7*44-54)፡፡

2ለ-4 በ57*15፤ ላይ ኢሳይያስ ስለ እግዚአብሔር ሰማያዊ ማደራያና እርሱ የተሰበረ ልብና የተዋረደ መንፈስ ካላቸው ሰዎች ጋር ኅብረት እንደሚያደርግ ያመለክታል፡፡ የመሥዋዕት ሥርዐት በተሰጠበት በሲና ተራራ ላይ ዝርዝር ሐሳቦች ከመገለጻቸው በፊት የእግዚአብሔር ሕዝብ ዐሠርቱን ትእዛዛት ሲሰሙ ተንቀጥቅጠዋል (ዘፀ 20*18-21)፡፡ በዚህ ክፍል ለእግዚአብሔር ቃል በትሕትና አክብሮት መስጠትን እንመለከታለን፡፡ ይህ ሐሳብ በምዕ 1*10-20 ከተሰጠው ትምህርት የላቀ ጥንካሬ ያለውን ቊ 3ን የሚገዛ ነው፡፡ ከእግዚአብሔር የተሰጡት እውነተኛዎቹ ቅዱስ የሃይማኖት ልምምዶች፤ በተዋረደ መንፈስ ከማከናውን ጋር ሲፋቱ የመጨረሻ አስከሬና ገጢአት ይሆናሉ፡፡ ቊ 4፤ የ65*12ን ሐሳብ ይደግማል፡፡ ይህን ሁሉ ከምዕ 65 ዐውድ አንጻር ካየነው በጣም አስገራሚ ነው፤ ምክንያቱም በዚያ ክፍል ቅዱሱን የእግዚአብሔር ተራራ በማስረሳቱ የተኩነነው አረማቸውን ነው፡፡ የእግዚአብሔርን ቃል ወደ ጉን የተወው አረማቸውንና ፊደሉን እንጂ መንፈሱን የማይታዘዘው ሃይማኖታዊ ሥርዐት በእግዚአብሔር ፊት አስጸያፊ ናቸው፡፡

5-6 በድጋሚ የእግዚአብሔር ቃል በእስራኤል ውስጥ ከሚገኙ ጠላቶቹ (ቊ 3-4) ወደ አገልጋዮቹ ያልፋል፡፡ በቊ 5 ሁለተኛ አጋማሽ ላይ የሚገኙት ቃሎች የተነገሩት በምፀት ነው፡፡ ቊ 6 በርግጥ እግዚአብሔር የኢየሩሳሌምን ቤተ መቅደስ የራሱ እንደ ሆነ አድርጎ መቀበሉን በአንዳንድ መንገድ ያሳያል፤ ምክንያቱም ቊ 7ን በጠላቶቹ ላይ የገለጠው ከዚያ ነው (በ56*7 ላይ ያለውን ማብ ይመ)፡፡

7-11 ልክ ከአራተኛው የአገልጋዩ መዝሙር በኋላ በ54*1-3 ላይ ጽዮን ሐሜት እንድታደርግና እጇን በጣም ብዙ ነዋሪዎች ስለሚገቡበት ድንኳኗን አስፍታ እንድታዘጋጅ ተነግሮአታል፡፡ ይህ ሐሳብ በተለይ ሁነቱ በድንገት የሚፈጸም መሆኑ ልዩ ትኩረት አግኝቶ ዳግም አጽንዖት ተሰጥቶታል፡፡ የቊ 9 ጥያቄዎች የጽዮን ቤተ ሰብ አባላት በእናታቸው በከፍተኛ ደረጃ መርኅታቸው የእግዚአብሔር ተስፋዎች በፍጥነት ብቻ ሳይሆን፤ በተሟላ መልኩ የሚፈጸሙ መሆኑን ይጠቁማል፡፡

12-16 በ8*6-8 ላይ ኢሳይያስ ከኤፍራጥስ ወንዝ ገንፍሎ መላውን አገር በስፋት በሚያጥለቀልቅ ጎርፍ የተመሰለችውንና እስራኤልና ይሁዳ በታሪካቸው ሁሉ ከገጠሟቸው ጠላቶች ሁሉ ይልቅ ጨካኝ የነበረችውን አሦርን አሳይቶአል፡፡ ነቢዩ የመሲሐ አገዛዝ(9*7) ያለማቋረጥ እየጨመረ የሚሄድ ሰላምን እንደሚያስገኝ የሚገልጸውን የተስፋ ቃል ወደ መናገር ያልፋል፡፡ አሁን ደግሞ ሞልቶ የሚፈስሰው ወንዝ ምስያ መጨውን ሰላም ለማመልከት ውሎአል፤ አሕዛብ ከእንግዳህ የሚመጡት አገርን ማርኮ ለማጥፋት ሳይሆን፤ ለሰላምና ሀብታቸውን ይዘው ነው (ከ48*18፤ 60*11 ጋር ያነጻ)፡፡

ጽዮን ልጆቿን ጡት እንደምታጠባ ከሚገልጸው ሐሳብ እግዚአብሔር የሕዝቡ “እናት” ነው ወደሚለው ሐሳብ ያልፋል፡፡ ይህ በጣም አስደናቂ ነው፤ ምክንያቱም ቀደም ሲል በተመለከተናቸው ምዕራፎች ላይ እግዚአብሔር የተወከለው በባል ሲሆን፤ ጽዮን ደግሞ በሚስት ነበር (ምሳሌ፤ 54*5)፡፡ የዚህ ክፍል ዐላማ በጽዮን አማካይነት ለልጆቿ የተሰጡት በረከቶች እውነተኛ ምንጭ እግዚአብሔር መሆኑን ግልጽ ማድረግ ነው፡፡ በቊ 14 ላይ ሣር የሰውን ደካማነት የሚገልጽ ትእምርት ከመሆኑ ይልቅ (ከ40*8 ጋር ያነጻ)፤ በእግዚአብሔር በረከት ሥር የምግብ ትእምርት ከሆነው ጋር ተመሳሳይ ሆኖ ይታያል፡፡ በዚህ መንገድ የእግዚአብሔር ንግድ ለሕዝቡ በጸጋ፤

ለጠላቶቹ ግን በቊ 17 ላይ ይታያል፡፡ የቊ 17ው መገለጥ የታየው እንደ ዐውሎ ነፋስና እንደ ሰይፍ ታላቅ የማጥፋት ዐቅም ባለው በእሳት ምሳሌ ነው፡፡

በስተ ምዕራብ በሚገኘው የኢየሩሳሌም ቅጥር ላይ አንድ ሰው በዕብራይስጥ ቋንቋ በኢሳ 66*14 ላይ የሚገኙትን እነዚህን የተስፋ ቃሎች ቀርጾአል፡፡ “ይህን ስታዩ ልባችሁ ሐሜት ያደርጋል፤ ዐጥንትቻችሁም እንደ ሣር ይለመዳል፡፡”

17-21 በአብዛኛው ሙሉ በሙሉ ግጥም ነክ የሆነው መጽሐፍ የሚያበቃው በስድ ንባብ ነው፡፡ የቊ 17ን ሐሳብ ለመረዳት ራስን ለሐሰተኛ አምላክ መቀደስ እንደሚቻል ማስታወስ ይገባል፡፡ ነቢዩ በ65*3-5 ላይ የተገለጹትን ነገሮች እንደሚያስብ ግልጽ ነው፡፡ በቊ 18 ላይ “ሥራቸውንና ሐሳባቸውን” የሚለው መግለጫ አይሁድንና ከእውነተኛው አምላክ መለየታቸውን ያመለክታል (ከ65*2 ጋር ያነጻ)፡፡ ኢሳይያስ የእግዚአብሔርን ክብር በቤተ መቅደስ ውስጥ አይቶ ነበር (ምዕ 6)፤ የእስራኤል ሕዝብ መልእክቱን እንደማይቀበሉት የተነገረውም በዚሁ ቤተ መቅደስ ውስጥ ነበር፡፡ ብዙውን ጊዜ፤ በነቢይነት ባገለገላቸው ጊዜያት የእግዚአብሔር ብርሃን ሲመጣና አሕዛብ ሲማረኩበት ተመልክቶአል (2*1-4፤ 42*6፤ 49*6፤ 60*1-3)፡፡ አሁን ተስፋ የተገባቸውን እግዚአብሔርን ማወቅ በጥሪው መጀመሪያ ላይ ከተመለከተው ራእይ አንጻር ይገልጻል፡፡

“የተረፉትን” የተባሉት የአይሁድ ቅሬታዎች ናቸው፤ እነርሱ የእውነተኛውን አምላክ የእግዚአብሔርን ክብር ለማወጅ ወደ በርካታ ባዕዳን አገሮች ይጓዛሉ፡፡ በቊ 20 ላይ የቀረበው ውብ መግለጫ የተመሠረተው በሌዋውያን የመሥዋዕት ሥርዐት ላይ ነው፡፡ አሕዛብ ራሳቸውን ልክ እንደ እስራኤላውያን በመቊጠር የተበተኑትን አባላት ለእግዚአብሔር እንደሚቀርብ መሥዋዕት አድርገው ወደ መቅደሱ ያመጧቸዋል፡፡ በሰዋስው ረገድ በቊ 21 ላይ የተጠቀሱት ቃሎች አሕዛብን ይመለከታሉ ማለት ይቻላል፤ ይኸውም የክርስቶስን በረከት ወይም በክርስቶስ በኩል እውን የሚሆነውን መብት ለማግኘት ምንም ዓይነት ዕንቅፋት እንደማይኖር የሚናገረውን የጳውሎስን ትምህርት ያመለክታል (ገላ 3*28-29)፡፡ ምናልባት እነዚህ ቃሎች በቊ 20 ላይ ከተጠቀሱት ዳግም ከተሰበሰቡ ወንድሞች መካከል የተመረጡትን ካህናትና ሌዋውያን ሊመለከቱ ይችላሉ፡፡

22-24 በዚህ ክፍል እግዚአብሔር ከገባቸው ተስፋዎች ሁሉ እጇን ታላቅና እጇን ሁሉን አካታች የሆነውን የተስፋ ቃል ይገባል፡፡ ይኸውም ለሕዝቡ የገባቸው ተስፋዎች በሙሉ ዋስትና ያላቸው መሆናቸው ነው፡፡ እርሱ ሁሉም የሰው ዘር እግዚአብሔርን እንደሚያመልክ የተመለከተው ሰፊ ራእይ እንደሚፈጸምበት መሆኑን ማረጋገጫ ይሰጣል፡፡ ይህ ለአምልኮ ከጥንት ከእግዚአብሔር በሆነው በላይ ቀናትና በሰንበት አይሁዳዊ ሥርዐት አማካይነት የተገለጸ ሲሆን፤ በእነዚህ ሁለት የመጨረሻ ምዕራፎች ላይ ከተወሰኑ በርካታ ገጽታዎች ጋር ስለ ትርጓሜ ዐበይት ጥያቄዎችን ያነሣል፡፡ (በትንቢተ ኢሳይያስ መጽሐፍ መግቢያ ላይ ያለውን ነገረ ፍጻሜ የሚለውን ክፍል ይመ)፡፡ ትንቢቱ የሚያበቃው ሙሉ በሙሉ ነገሮችን እንዳሉ በሚያቀርቡ ሐሳቦች ነው፡፡ ገጢአተኞች በእርሱ ላይ በፈጸሙት ዐመፅ ምክንያት እግዚአብሔር ከፈረዳቸው ዘላለማዊ ቅጣት ብዙ ትምህርቶችን መማር እንደሚገባ በጉልል ያሳያል፡፡ የዚህ ፍርድ ትክክለኛነት የሰው ልጆችን ማረጋገጫ እንደሚያገኝ ልብ

በሉ። ይህም በራእ 19 ላይ የተጻፈውን ታላቁን “ሃሌሉያ” አምላክ ስለ ሆነ፤ እርሱ ከሚናገራቸው ነገሮች ጋር መስማማት ያሳስበናል። የእግዚአብሔር ሕዝብ፤ እግዚአብሔር እርሱ አለባቸው።

ብሉይ ኪዳን በዐዲስ ኪዳን ውስጥ

የብሉይ ኪዳን ክፍል	የዐዲስ ኪዳን ክፍል	ርእስ ጉዳይ
ኢሳ.1÷9	ሮሜ.9÷29	ትሩፋ
ኢሳ. 6÷3	ራእ.4÷8	ቅዱስ፣ቅዱስ፣ ቅዱስ
ኢሳ.6÷9-10	ማቴ.13÷14-15፤ ማር.4÷12፤ ሉቃ.8÷10፤ ሐሥ. 28÷26-27	ማይት ነገር ግን አለማስተዋል
ኢሳ.6÷10	ዮሐ.12÷40	እግዚአብሔር ዐይኖችን ያሳውራል
ኢሳ.7÷14	ማቴ.1÷23	የድንግል መውለድ
ኢሳ.8÷12-13	1ጴጥ.3÷14-15	አትፍራ
ኢሳ.8÷14	ሮሜ.9÷32-33፤1ጴጥ.2÷8	ሰዎች የሚሰናከሉበት ድንጋይ
ኢሳ.8÷17	ዕብ.2÷13	በእግዚአብሔር መታመን
ኢሳ.8÷18	ዕብ.2÷13	የእግዚአብሔር ልጆች
ኢሳ.9÷1-2	ማቴ.4÷15-16	የአሕዛብ ገሊላ
ኢሳ.10÷22-23	ሮሜ.9÷27-28	ትሩፋ
ኢሳ.11÷10	ሮሜ.15÷12	የእሴይ ሥር
ኢሳ.13÷10	ማቴ.24÷29፤ማር.13÷24- 25	የመጨረሻዎቹ ጊዜያት
ኢሳ.22÷13	1ቆሮ.15÷32	ነገ እንሞታለን
ኢሳ.25÷8	1ቆሮ.15÷54	ሞት ተዋጦ
ኢሳ.25÷8	ራእ.7÷17፤21÷4	እግዚአብሔር እንባዎችን ያብሳል
ኢሳ.27÷9	ሮሜ.11÷27	የኅጢአት ሙሉ በሙሉ መወገድ
ኢሳ.28÷11-12	1ቆሮ.14÷21	በእንግዳ ልሳናት
ኢሳ.28÷16	ሮሜ.9÷33፤ 10÷11፤1ጴጥ.2÷6	በማዕዘኑ ድንጋይ መታመን
ኢሳ.29÷10	ሮሜ.11÷8	እግዚአብሔር ዐይኖችን ይጋርዳል
ኢሳ.29÷13	ማቴ.15÷8-9፤ማር.7÷6-7	የግብዝነት አምልኮ
ኢሳ.29÷14	1ቆሮ.1÷19	ዓለማዊ ጥበብ ይጠፋል
ኢሳ.29÷16	ሮሜ.9÷20	ሸክላ ሠራውና ሸክላ
ኢሳ.34÷4	ማቴ.24÷29፤ማር.13÷24- 25	የመጨረሻዎቹ ጊዜያት
ኢሳ.40÷3-5	ማቴ.3÷3፤ ማር.1÷3፤ ሉቃ.3÷4-6፤ ዮሐ.1÷23	በምድረ በዳ የሚጮኽ ድምፅ
ኢሳ.40÷6-8	1ጴጥ.1÷24-25	የቃሉ ዘላለማዊነት
ኢሳ.40÷13	ሮሜ.11÷34፤ 1ቆሮ.2÷16	የጌታ ልብ
ኢሳ.42÷1-4	ማቴ.12÷18-21	የእግዚአብሔር አገልጋይ
ኢሳ.43÷21	1ጴጥ.2÷9	የእግዚአብሔርን ምስጋና ማወጅ
ኢሳ.45÷9	ሮሜ.9÷20	ሸክላ ሠራውና ሸክላ
ኢሳ.45÷23	ሮሜ.14÷11	ጉልበት ሁሉ ይንበርከካል

ትንቢተ ኢሳይያስ

ኢሳ.49÷6	ሐሥ.13÷47	የአሕዛብ መዳን
ኢሳ.49÷8	2ቆሮ.6÷2	የእግዚአብሔር የማዳን ቀን
ኢሳ.49÷10	ራእ.7÷16	ዘላለማዊ በረከቶች
ኢሳ.52÷5	ሮሜ.2÷24	የእግዚአብሔር ስም በአሕዛብ ዘንድ መሰደቡ
ኢሳ.52÷7	ሮሜ.10÷15	ያማሩ እግሮች
ኢሳ.52÷11	2ቆሮ.6÷17	ርኩስን ነገር አለመንካት
ኢሳ.52÷15	ሮሜ.15÷21	አሕዛብ የወንጌልን መልእክት መስማታቸው
ኢሳ.53÷1	ዮሐ.12÷38፤ ሮሜ.10÷16	የእስራኤል አለማመን
ኢሳ.53÷4	ማቴ.8÷17፤ 1 ቆጥ.2÷24	ድካማችንን መውሰዱ
ኢሳ.53÷6	1ቆጥ.2÷25	እንደ በግ መቅበዝበዝ
ኢሳ.53÷7-8	ሐሥ.8÷32-37	ኢየሱስ እንደ ታረደው በግ
ኢሳ.53÷9	1ቆጥ.2÷22	ኅጢአት የሌለበት አገልጋይ
ኢሳ.53÷12	ሉቃ.22÷37	ከክፉ አድራጊዎች ጋር መቈጠር
ኢሳ.54÷1	ገላ.4÷27	የመካኒቱ ቤት ደስታ
ኢሳ.54÷13	ዮሐ.6÷45	ሁሉም እግዚአብሔር ያስተማራቸው መሆናቸው
ኢሳ.55÷3	ሐሥ.13÷34	የዳዊት በረከቶች
ኢሳ.56÷7	ማቴ.21÷13፤ ማር.11÷17፤ ሉቃ.19÷46	የእግዚአብሔር የጸሎት ቤት
ኢሳ.59÷7-8	ሮሜ.3÷15-17	የሰው ዘር ኅጢአት
ኢሳ.59÷20-21	ሮሜ.11÷26-27	ከጽዮን የሚመጣ አዳ።
ኢሳ.61÷1-2	ሉቃ.4÷18-19	የእግዚአብሔር መንፈስ በእኔ ላይ
ኢሳ.64÷4	1ቆሮ.2÷9	የሰው ዐይን ያላየው
ኢሳ.65÷1	ሮሜ.10÷20	የአሕዛብ ድኑት
ኢሳ.65÷2	ሮሜ.10÷21	እልሽኛዋ እስራኤል
ኢሳ.65÷17	2ቆጥ.3÷13	ዐዲስ ሰማያትና ዐዲስ ምድር
ኢሳ.66÷1-2	ሐሥ.7÷49-50	ለእግዚአብሔር የሚበቃ ቤተ መቅደስ የለም
ኢሳ.66÷24	ማር.9÷48	የማይጠፋው የሲኦል እሳት